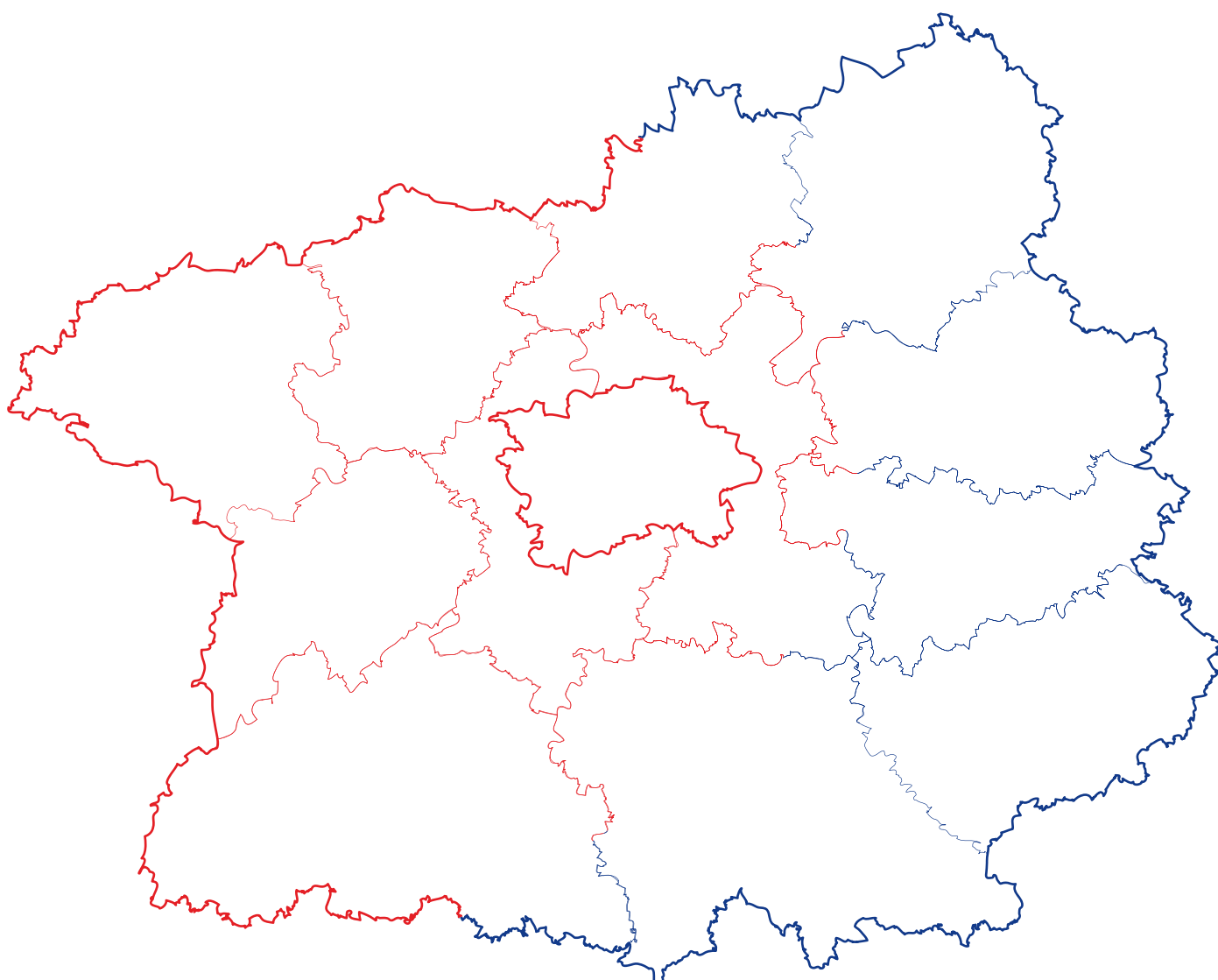

AKTUALIZACE PROGRAMU ROZVOJE ÚZEMNÍHO OBVODU STŘEDOČESKÉHO KRAJE NA OBDOBÍ 2018–2024, S VÝHLEDEM DO 2030

Podklady pro aktualizaci strategie

Středočeský kraj

Středočeské inovační centrum

Aktualizace programu rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2018–2024, s výhledem do 2030

Podklady pro aktualizaci strategie

Zpracovatelský tým: Rut Bízková, Eva Brožová, Petr Jirman, Pavel Jovanovič, Vojtěch Kadlec, Šimon Krbec, Martina Krčová, Luboš Lichtenberk, Pavlína Slavíková, Jiří Nemeškal, Lucie Nencková, Jiří Schlanger, Barbara Svojanovská, Jiří Valta, Simona Weidnerová

Graficky upravila: Jana Hradcová

Dokument bez jazykové korektury.

Počet stran: 443

OBSAH

Úvod	6
Souhrnná analýza SWOT Středočeského kraje	7
A) Návrhová část	12
1. Vize pro budoucnost Středočeského kraje	13
2. Strategické směry rozvoje	15
3. Prioritní oblasti	27
Prioritní oblast 1: Ekonomický rozvoj a VaV	27
Prioritní oblast 2: Cestovní ruch	35
Prioritní oblast 3: Lidské zdroje a vzdělanost	41
Prioritní oblast 4: Doprava	47
Prioritní oblast 5: Energetická infrastruktura	56
Prioritní oblast 6: Životní prostředí	60
Prioritní oblast 7: ICT infrastruktura	68
Prioritní oblast 8: Sociální služby	73
Prioritní oblast 9: Zdravotnictví	79
Prioritní oblast 10: Kultura	86
B) Analytická část	90
1. Středočeský kraj v souvislostech	92
1.1 Společenské megatrendy	92
1.2 Technologické megatrendy	94
1.3 Limity dané evropskými závazky	95
1.4 Směrování České republiky	96
1.5 Postavení Středočeského kraje ve středo/evropském kontextu	98
1.6 Vztahy v území	101
2. Hospodářství Středočeského kraje	105
2.1 Ekonomický rozvoj	105
2.2 Inovace, výzkum a vývoj	124
2.3 Zemědělství	138
2.4 Cestovní ruch	147
3. Lidské zdroje	154
3.1 Demografický a populační vývoj	154
3.2 Trh práce	168
3.3 Školství a vzdělanost	185
4. Infrastruktura	197
4.1 Doprava	197
4.2 Energetická infrastruktura	218
4.3 Životní prostředí	230
4.4 ICT infrastruktura	242

5. Služby obyvatelstvu	250
5.1 Sociální služby	250
5.2 Zdravotnictví	258
5.3 Kultura	264
5.4 Občanská vybavenost	270
5.5 Sport	276
C) Syntetická část	282
1. Analýzy SWOT	284
1.1 Ekonomický rozvoj a VaV	284
1.2 Trh práce	287
1.3 Cestovní ruch	290
1.4 Demografický a populační vývoj	292
1.5 Školství a vzdělanost	294
1.6 Doprava	296
1.7 Energetická infrastruktura	299
1.8 Životní prostředí	301
1.9 ICT infrastruktura	303
1.10 Sociální služby	305
1.11 Zdravotnictví	307
1.12 Kultura	309
2. Problémové analýzy	310
2.1 Ekonomický rozvoj a VaV	310
2.2 Cestovní ruch	312
2.3 Školství a vzdělanost	313
2.4 Doprava	315
2.5 Energetická infrastruktura	317
2.6 Životní prostředí	319
2.7 ICT infrastruktura	322
2.8 Sociální služby	324
2.9 Zdravotnictví	326
2.10 Kultura	329
D) Akční plán pro rok 2018 – návrh metodiky	330
E) Finanční zdroje pro realizaci PRK	333
F) Monitorování, hodnocení a aktualizace programu – nastavení systému	412

Seznam zkratk	. 418
Seznam grafů, tabulek a obrázků	. 421
Seznam příloh	. 424
Informační zdroje	. 425
Příloha 1a: Specifické oblasti Středočeského kraje	. 433
Příloha 1b: Typologie obcí Středočeského kraje – metodický podklad	. 435

Úvod

Předkládaný dokument představuje podklady pro aktualizaci Programu rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2018–2024, s výhledem do roku 2030. Materiál je zpracován tak, aby naplňoval požadavky § 12 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Zároveň byl pojat tak, aby měl charakter dlouhodobé strategie rozvoje Středočeského kraje. Na základě velmi ambiciózní (politicky postavené) vize kraje v budoucnosti – být jedním z nejbohatších regionů Evropy – byl stanoven dlouhodobý cíl rozvoje, strategické směry a prioritní oblasti rozvoje kraje. Pro jednotlivé prioritní oblasti byla navržena typová opatření, která mohou vést k naplnění cílů v dané oblasti. Nejedná se o výčet úplný, na druhé straně ani o výčet nahodilý – byla navržena taková typová opatření, která jsou dle názoru zpracovatelů – odborníků v příslušném oboru, velmi významná a příslušná pracovní skupina, ve které byla každá problematika diskutována, s tímto buď souhlasila, nebo opatření doplnila, upravila apod.

Materiál má charakter návrhu strategie. Z toho plyne, že se jedná o dokument zastřešující, koncepční pro rozvoj daného území tak, jak to stanovuje v úvodu uvedený zákon. Předpokládá se, že na tuto strategii budou navazovat strategie dílčí, resp. že další strategické dokumenty kraje budou v souladu s tímto dokumentem. Z tohoto důvodu také předkládaný materiál neobsahuje úplný výčet kroků, které je třeba k dosažení cíle podniknout.

Zpracováním podkladů pro aktualizaci Programu rozvoje kraje bylo pověřeno Středočeské inovační centrum, spolek, jehož zakladatelem je spolu se třemi výzkumnými organizacemi Středočeský kraj. Ke zpracování byli přizváni odborníci v jednotlivých oborech, předkládaný dokument je tak dílem celkem patnácti autorů (jmenný seznam v tiráži). Velmi významným příspěvkem ke konečnému znění díla bylo projednání v pracovních skupinách, do kterých byli pozváni političtí představitelé kraje, zástupci jednotlivých odborů a dalších pracovišť krajského úřadu, partneři z regionu a také zástupce Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy. Bylo ustaveno celkem sedm pracovních skupin, každá se sešla třikrát, a to k části analytické, návrhové a k navrhovaným opatřením. Podkladové materiály byly účastníky přímo na jednání diskutovány, následně písemně připomínkovány. Významnou roli sehráli také facilitátoři diskuse.

Příprava materiálu byla řízena řídicím výborem, který byl jmenován Radou Středočeského kraje. Předkládaný dokument obsahuje všechny části, které byly pro zpracování stanoveny. Jsou řazeny podle významu pro návrh aktualizace Programu jako regionální strategie. V závěru je uveden rozsáhlý přehled dotačních titulů, ze kterých lze čerpat prostředky na podporu opatření uvedených v předkládaném materiálu. Vyhodnocení užitečnosti jednotlivých titulů, ke kterému by mohlo dojít v následujícím období, může vést k poměrně přesnému nastavení požadavků kraje vůči vlastnímu rozpočtu, zejména však vůči národním a evropským dotačním titulům či jiným finančním nástrojům.

Zákon 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, stanovuje v § 12, odst. 2, písm. c), že strategie územního obvodu kraje má mj. vymezit krajem podporované části jeho území. V příloze 1a) předkládaného dokumentu jsou uvedeny specifické oblasti Středočeského kraje, které byly stanoveny v rámci současného Programu rozvoje územního obvodu Středočeského kraje a jejich stanovení včetně zdůvodnění přetrvává. V příloze 1b) je však také uvedena typologie obcí Středočeského kraje, metodika zpracovaná pracovníky Středočeského inovačního centra pro stanovení rozvojového potenciálu jednotlivých částí kraje, která rovněž může posloužit k naplnění výše uvedené zákonné povinnosti kraje.

Souhrnná analýza SWOT Středočeského kraje

Analýza SWOT představuje klíčová zjištění z provedených analytických prací v jednotlivých tematických oblastech, závěry a náměty z jednání se stakeholdery na pracovních skupinách. Vnitřní analýza (silné a slabé stránky) pojmenovává důležité vlastnosti, charakteristiky a znaky území Středočeského kraje. Vnější část analýzy, příležitosti a hrozby (v členění PEST¹), na druhou stranu představuje klíčové vnější vlivy, které buď působí či je zřejmé, že budou působit v budoucnosti, a které nelze bezprostředně ovlivňovat z úrovně kraje. Příležitostí je v tomto smyslu vnější jev, vnější změna nebo trend, který na kraj dolehne, je třeba se na něj nějak připravit, v případě příležitostí je využít, v případě hrozeb se snažit omezit či eliminovat jejich negativní účinky, ale v zásadě se jedná o vlivy, kterým z úrovně kraje nelze zabránit a je třeba se jim přizpůsobit. Jako taková představuje analýza SWOT hlavní syntetický nástroj pro shrnutí provedených prací v analytické části a vstup do části návrhové.

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
Hospodářství	
<p>Středočeský kraj je jedním z ekonomicky nejvyspělejších regionů Česka s nadprůměrným tempem ekonomického růstu</p> <p>Klíčový je pro hospodářství zpracovatelský průmysl, zejména automobilový, strojírenství a potravinářství</p> <p>V hospodářství hrají v porovnání s ostatními regiony ČR významnější roli zahraniční firmy</p> <p>V inovačním ekosystému je významná pozice firem, podílí se ze ¾ na VaV kapacitách v regionu</p> <p>Vysoký počet výzkumných ústavů a vznik nových výzkumných infrastruktur</p> <p>Rozmanité přírodní a kulturně-historické atraktivity (včetně lokalit UNESCO)</p>	<p>Domácí firmy mají značně nižší produktivitu práce i tempo růstu než zahraniční podniky</p> <p>Nízká a stagnující míra podnikatelské aktivity v periferních částech kraje</p> <p>Slabé propojení výzkumného a podnikového sektoru, nesoulad mezi hlavním zaměřením soukromého a veřejného výzkumu</p> <p>Absence jednotné marketingové a komunikační strategie kraje v oblasti cestovního ruchu a vnější komunikace</p> <p>Návštěvnost Středočeského kraje dosahuje v porovnání s dalšími kraji ČR s výjimkou Prahy spíše průměrných hodnot</p> <p>Slabá inovační poptávka veřejného sektoru – stát a veřejná správa nepodporují inovativní řešení v oblasti své působnosti</p>

1 Faktory jsou rozděleny na P – Politicko-legislativní, E – Ekonomicko-finanční, S – Socio-demografické, T – technologické.

Lidské zdroje

Nízká nezaměstnanost ve srovnání s ostatními kraji ČR i regiony EU

Trh práce ve Středočeském kraji a v Praze je funkčně provázaný, funguje jednotně bez ohledu na administrativní rozdělení

Dlouhodobě populačně nejziskovější kraj v ČR po roce 2000

Poměrně mladá věková struktura obyvatelstva vzhledem ke zbytku ČR

Nově přistěhovalí jsou většinou mladí lidé s vyšším vzděláním a kvalifikací a v průměru s vyššími příjmy

Vysoký podíl SŠ a VŠ vzdělaných osob mezi obyvateli kraje

Navázaná spolupráce SŠ a firem v relevantních oborech

Praha funguje jako magnet na kvalitní lidské zdroje – to může vytvářet problémy s nedostatkem těchto lidí na trhu práce v kraji

Selektivní migrace do určitých částí kraje, polarita v růstu počtu obyvatel

Rozdílná věková struktura v obcích blízkých Praze a na periferiích

Vnitroregionální rozdíly v kapacitách MŠ a ZŠ, ohrožené obecné školství v periferiích kapacitní nedostatečnost v suburbiiích

Nedocnění procesu kariérního poradenství již na ZŠ

Nesoulad mezi poptávanou pracovní silou firmami a zacílením krajské koncepce středoškolského vzdělávání

Infrastruktura

Dobrá dopravní dostupnost většiny částí kraje jak do Prahy, tak do regionální center

Postupná integrace systému veřejné dopravy Středočeského kraje s pražským integrovaným systémem

Rostoucí význam a využívání železnice pro osobní přepravu ze zázemí Prahy do metropole

Poměrně vysoký počet poskytovatelů služeb infrastruktury ICT

Kvalitní přírodní prostředí a ochrana přírody

Vyčerpaná kapacita pátečních železničních tratí, které slouží pro příměstskou i dálkovou dopravu

Vysoká a rostoucí intenzita automobilové dopravy v některých lokalitách (na vnějším kordonu Prahy a na vybraných silnicích II. a III. třídy)

Vysoké znečištění ovzduší v důsledku intenzivní dopravy a lokálních topenišť

Nižší stupeň plynofikace než v ostatních krajích a vysoký podíl lokálních topenišť spalujících tuhá paliva

Nedostatečná vybavenost ICT infrastrukturou v celém SČK

Nízký počet obcí napojených na kanalizaci zakončenou čistírnou odpadních vod

Chybějící kapacity pro zpracování komunálních odpadů po skončení skládkování

Služby obyvatelstvu

Blížkost Prahy přináší širší nabídku kulturního vyžití pro obyvatele Středočeského kraje

Nastavený systém plánování, tvorby a vyhodnocování sítě sociálních služeb

Je vytvořena stabilní síť sociálních služeb (příspěvkové organizace kraje), kterou zřizuje Středočeský kraj

Přítomnost pracovišť specifického lékařského výzkumu v kraji (např. Národní ústav duševního zdraví)

Nedostatek fyzických míst – kulturních domů či kulturních středisek a jejich nevyhovující stav a vybavení

Neprojozenost sociálních a zdravotních služeb (služby jsou poskytovány odděleně, s nedostatkem vzájemné informovanosti)

Nedostatečná institucionální koordinace ve zdravotnictví s Hlavním městem Prahou

Zadluženost některých nemocnic, jejichž finanční problémy mohou destabilizovat systém zdravotní péče v kraji

Vnější analýza

Příležitosti

Hrozby

Politicko-legislativní

Legislativní změny podporující pružnější trh práce, vyšší flexibilitu zaměstnávání, vč. flexibilních úvazků

Změna systému státních pobídek pro zahraniční investory směrem k podpoře znalostně náročnějších aktivit

Novela stavebního zákona může zrychlit výstavbu dopravních komunikací

Legislativní zvýhodnění nových forem dopravy (elektromobilita, sdílení aut)

Novela vysokoškolského zákona umožňující efektivnější organizaci praxí a stáží studentů

Nové emisní limity pro znečištění ovzduší, které vyvolají potřebu nových investic a pořízení čistších výrobních technologií

Nedostatečná podpora cestovního ruchu ze strany státu a zvýhodňování jiných krajů/destinací v neprospěch SČK

Nová výstavba především v zázemí Prahy a její vliv na životní prostředí – urban sprawl, zábor zemědělské půdy apod.

Nedostatečná koordinace v oblasti plánování dopravní infrastruktury a organizace dopravy mezi Prahou a Středočeským krajem

Vysoký počet malých obcí, jejichž představitelé nedocení význam ICT infrastruktury

Omezená role a kompetence kraje ve zdravotní politice (rozhodujícím aktérem jsou zdravotní pojišťovny)

Ekonomicko-finanční

Vstup do eurozóny – snížení transakčních nákladů pro firmy

Strategická koncentrace marketingu cestovního ruchu na tzv. jednodenní pobyty (obecný trend postupného zkracování délky pobytu návštěvníků)

Pokračující stěhování mladých lidí ze sociálně vyšších vrstev do zázemí Prahy – příznivé pro místní rozpočty

Investice z národní úrovně do modernizace železničních páteřních tratí a VRT může zvýšit jejich kapacitu a komfort pro příměstskou osobní dopravu

Integrace zdravotních a sociálních služeb v komunitě a tím zefektivnění systému

Systém národních a evropských dotačních zdrojů pro rozvoj kraje v různých oblastech

Závislost Středočeského kraje na hlavním městě Praze jako primárním zdroji návštěvnosti

Nejdelší síť silnic II. a III. třídy mezi kraji ČR a tomu neodpovídající finanční prostředky na jejich správu

Nedostatečná systematická finanční zajištěnost místních kulturních aktivit

Nedostatek prostředků z obecních rozpočtů na navýšení kapacit MŠ, ZŠ v potřebných lokalitách

Nedostatek kvalitních učitelů mj. z důvodu jejich nízkého finančního ohodnocení

Závislost systému sociálních služeb v kraji na finanční podpoře (dotaci) státu

Chybějící systémy hodnocení kvality zdravotnických zařízení na úrovni státní správy, profesních organizací i zdravotních pojišťoven

Socio-demografické

Zájem talentovaných lidí z ciziny o práci v kraji

Posuny v demografické struktuře obyvatel (stárnutí populace a rostoucí věk dožití) představuje příležitosti pro nové ekonomické aktivity

Kvalitativní změna „typického občana v důchodovém věku“ – aktivní jak ve společenském tak ekonomickém životě

Růst počtu lidí toužících po seberealizaci za hranicí materiálního zajištění (důsledkem rozvoje podnikavosti a společenského přínosu realizovaných aktivit), inovativní způsoby řešení v řadě oblastí

Stárnutí populace bude představovat zvýšená rizika pro stávající systémy a služby (sociální, zdravotní, vzdělávací a další)

Nízká sounáležitost obyvatel s místem, kde žijí (platí zejména pro suburbánní oblasti)

Snižování potřeby lidské práce v důsledku růstu produktivity a automatizace a robotizace výroby

Nedostatečná digitální gramotnost

Nedostatek učitelů a další úbytek odborných pedagogů v rámci generační obměny

Růst výskytu chronických onemocnění v důsledku demografických a civilizačních změn

Nedostatek lékařů kvůli generační obměně a tím místně dostupné zdravotní péče

Technologické

Rozvoj digitalizace, automatizace a pokročilých výrobních technologií – příležitosti pro nové ekonomické aktivity a růst produktivity práce

Rozvoj flexibilního zaměstnání a digitalizace může nastartovat stěhování lidí na venkov (v případě Středočeského kraje stěhování do jeho vnějších okrajových oblastí)

Lepší dostupnost nových technologií v dopravě

Města a obce se mohou díky novým technologickým možnostem stát z prostých spotřebitelů energie také výrobci a místní poskytovatelé využívající lokálně dostupné zdroje energie

Rostoucí možnosti využití Big a Open data

Využití asistivních technologií, telemedicíny a IT technologií k monitoringu, podpoře cílové osoby a managementu zapojení pečujících osob blízkých a profesionálů ze zdravotních a sociálních služeb

Nedostatečně rychlá modernizace železniční infrastruktury dle nejnovějších technologických možností

Nové trendy jako e-commerce mohou oslabovat živnostníky v malých obcích

Nezachycení nových trendů v oboru automotive (e-mobilita, autonomní mobilita), může mít negativní dopady na krajskou ekonomiku

Automatizace výroby, robotizace a celkové snížení významu lidské práce v ekonomice, které povede k problémům v oblasti duševního zdraví

Nedostupnost a nerentabilita technologií pro úpravu pitných a čištění odpadních vod (zejména pro malé obce a zdroje znečištění)

A

Návrhová část

1. Vize pro budoucnost Středočeského kraje

„Chceme, aby se Střední Čechy staly jedním z nejbohatších regionů Evropy. Budeme usilovat o to, aby co nejvíce občanů Středočeského kraje mělo možnost aktivního života, a podpoříme vznik kvalitních pracovních míst.“

Cíl 2030: Region budoucnosti: Středočeský kraj je region, ve kterém se dobře žije na všech místech (ve všech jeho částech), všem generacím a lidem se všemi stupni vzdělání.

Žijeme v době velkých a rychlých společenských a technologických změn. Společnost industriální se změnila na společnost informační, její bohatství je založeno na přístupu k informacím a stále více na využití znalostí. Znalostní společnost, která má k dispozici nové prostředky, zejména rychlý a všem otevřený přístup k informacím, digitalizaci a nové materiály, včetně bio- a nanotechnologií, se také hodnotově orientuje jinak než společnost před dvaceti lety.

Středočeský kraj má v současnosti několik velmi charakteristických znaků: mimořádně silný zpracovatelský průmysl, zejména automobilový, na který jsou navázána další průmyslová odvětví, významný podíl na zemědělské produkci České republiky, absolutně nejvyšší počet obcí v ČR pod 3000 obyvatel, rostoucí počet obyvatel, jejichž skladba se mění ve prospěch více vzdělaných, rostoucí výzkumnou základnu, velmi zanedbanou dopravní a technickou infrastrukturu (především vytápění domácností, zásobování vodou a čištění odpadních vod), či elektronickou komunikaci. Lidé se stěhují z Prahy do jejího okolí a dochází k prohlubování disparit mezi metropolitní oblastí Prahy a „vnitřní periferií“, okrajovými částmi regionu.

Pokud se má v roce 2030 žít stejně dobře lidem v okolí Prahy jako v okrajových částech regionu, je nezbytné řadu disparit zmenšit a současně systematicky zlepšovat rozvojové podmínky v celém kraji včetně jeho periferních částí. V okrajových částech regionu to znamená opravit silnice, dobudovat veškerou technickou infrastrukturu, zajistit zásobování energiemi, bezproblémové nakládání s vodou a odpady a umožnit zde přístup ke kvalitním službám, tedy zejména vzdělávání, sociálním službám a zdravotnictví. To vytvoří dobré podmínky pro rozvoj místního podnikání a vznik nových pracovních míst. Nezbytnou součástí vytváření atraktivních podmínek pro život v periferních oblastech jsou dostatečné příležitosti pro rozvoj kultury, sportu, turistiky a společenského života.

V metropolitní oblasti Prahy to znamená (někdy možná překvapivě) rovněž dokončení technické vybavenosti, efektivní územní plánování, eliminaci s tím spojených „úzkých hrdel“ v dopravě, náporu na služby v oblasti vzdělávání a zdravotnictví.

V celém regionu bez rozdílu pak jde zejména o tři zásadní změny/potřeby: adaptaci na měnící se charakter průmyslové výroby (automatizaci a robotizaci) a z toho plynoucí společenské změny a změny způsobu života, zajištění dostatečně kapacitních elektronických komunikací jako hlavního nástroje, který tuto adaptaci umožní, a vytváření environmentálně příznivých podmínek pro kvalitu života lidí (zejména s ohledem na klimatické změny, problematiku sucha a stále větší riziko přírodních katastrof). Zajištění bezpečnosti (kybernetické, dopravní, fyzické, potravin a dalších), která je dosud považována za samozřejmou, může být velkou výzvou přicházejícího období.

Výše uvedené změny povedou k vytváření zcela nových pracovních příležitostí, ve kterých se uplatní nejen lidé s vyšším vzděláním, jejichž podíl v populaci dlouhodobě roste, ale také lidé s nižší kvalifikací. Prodlužující se věk dožití ve zdraví umožní pracovní aktivity také starším lidem, zejména v oblasti malého podnikání a služeb, jejichž podíl na celkovém výkonu kraje v posledních letech roste.

Probíhající technologický pokrok přináší rychlou a spontánní evoluci, která zásadně promění většinu oblastí lidského života. Nově vznikající „Společnost 4.0“, jak je tento fenomén nazýván, přináší výzvy i příležitosti. Regiony, jejichž reprezentace toto pochopí a zakomponují do svých plánů, mohou zažít dynamický rozvoj a nárůst prosperity, jaký nemá v naší historii obdoby. **Středočeský kraj má díky tomu perspektivu stát se bohatým evropským regionem – regionem budoucnosti.**

2. Strategické směry rozvoje

Výše uvedená vize obecně vyjadřuje představu o budoucnosti Středočeského kraje, které chce region prostřednictvím své strategie dosáhnout. Aby se vize kraje naplnila, je třeba se zabývat dosahováním cílů v oblastech, které kvalitní život lidí nejvíce podmiňují a ovlivňují. V souladu s evropskými názorovými trendy, které se prosazují v evropských strategiích a následně v přípravě kohezní politiky EU, se program orientuje na několik stěžejních strategických směrů rozvoje kraje, které lze ve stručnosti vyjádřit takto:

- Znalostní region
- Region spokojených lidí
- Zelený region
- Soudržný region
- Bezpečný region

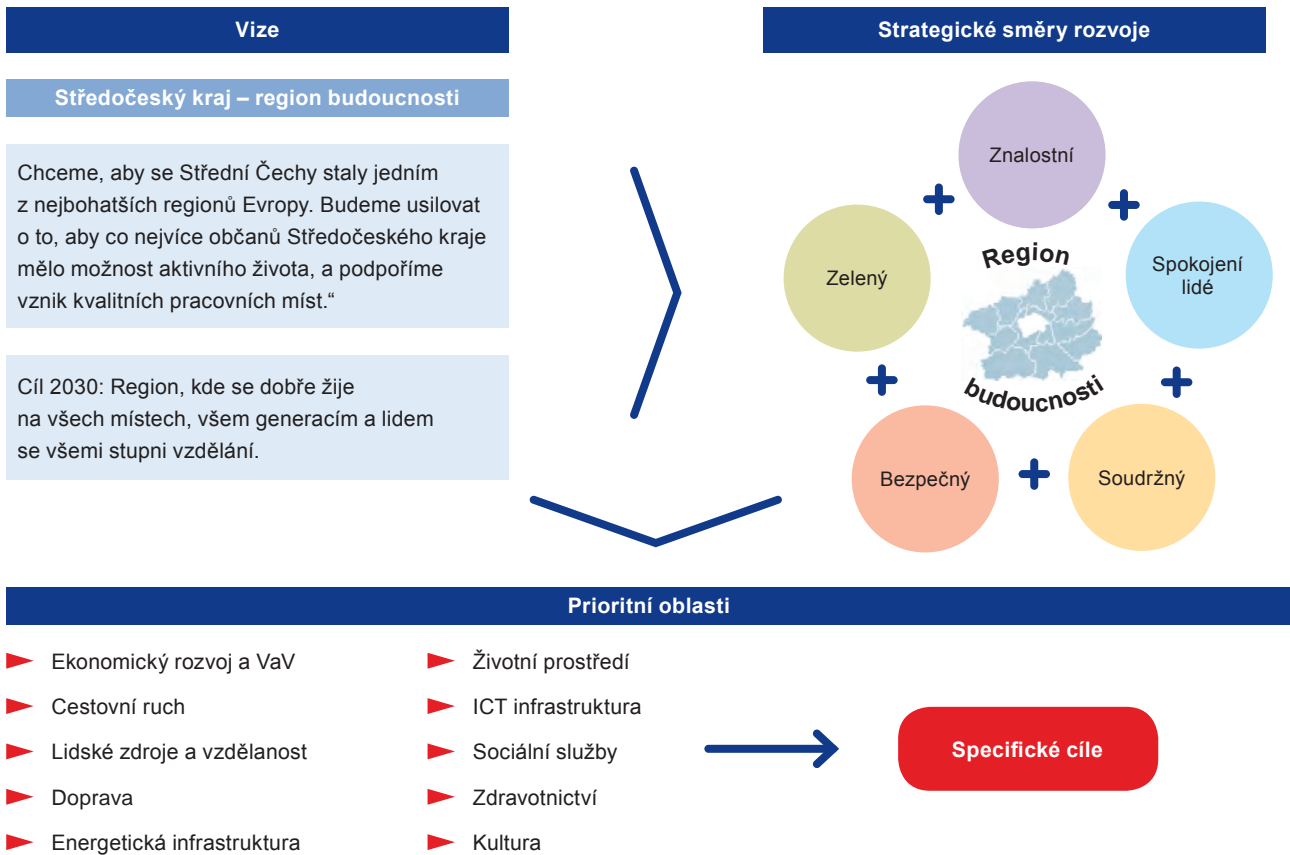
Strategické směry rozvoje kraje spolu s vizí představují zastřešující rámec celé návrhové části Programu rozvoje kraje. Účelem této části je transformovat vizi do srozumitelných zásadních směrů pro utváření rozvojové politiky kraje. Záměrem není poskytnout konkrétní cíle pro specifické oblasti jako je například energetika, školství či kultura. To je věcí další části dokumentu zabývající se jednotlivými prioritními oblastmi. Strategické směry rozvoje na úrovni vize poskytují celkový koncepční pohled (v angličtině nazývaný „big picture“), který udává smysl budoucích intervencí a ukazuje, jak by do sebe opatření v jednotlivých prioritních oblastech měla zapadnout.

Zatímco strategické směry rozvoje poskytují účelové vodítko pro směřování jednotlivých prioritních oblastí (např. ekonomický rozvoj a výzkum a vývoj, lidské zdroje a vzdělanost, cestovní ruch apod.), v dále uvedené návrhové části Programu jsou v rámci těchto prioritních oblastí definovány jejich specifické cíle, které mají již konkrétnější a operační charakter a jsou měřitelné. Na specifické cíle a jejich popis navazují konkrétní typová opatření v rámci jednotlivých oblastí.

Souvislost mezi vizí, strategickými směry rozvoje a tím, co je třeba udělat k dosažení vize, vyjadřuje následující obrázek.

Obrázek 1: Struktura návrhové části

Návrhová část Programu rozvoje Středočeského kraje

S.M.A.R.T. region budoucnosti

Pro budoucnost regionu Středních Čech je důležité propojení jejich rozvoje s moderními technologiemi a klíčovými trendy. Jedná se o zásadní princip, který se průřezově objevuje v celé návrhové části Programu. Pokud se Středočeský kraj má stát regionem budoucnosti, musí se také stát smart (chytrým) regionem, a to nejen ve smyslu zavádění “chytrých” řešení, ale i v původním významu metodiky S.M.A.R.T.¹, tedy ve smyslu následujících zásad:

Specific – konkrétní: Kraj musí systematicky hledat konkrétní řešení pro své problémy, která jsou v souladu s aktuálními trendy.

Meaningful – smysluplný: Veškerá opatření musí být posuzována optikou smysluplnosti pro obyvatele kraje a zlepšení jejich života.

Achievable – dosažitelný: Plánované aktivity musí být realistické.

¹ Neexistuje ucelená definice S.M.A.R.T., jednotlivá písmena mohou mít více přenesených významů, zvolený popis však nejlépe reflektuje strategické cíle Programu.

Reevaluate – průběžně hodnocený: Nastavení cílů a opatření musí být měřitelné a jejich výsledky musí být podrobovány průběžnému hodnocení.

Technological – technologický: Kraj by měl v souladu s vývojem ve světě v co možná největší míře využívat vyspělé technologie a digitalizaci.

Výše uvedené principy lze shrnout tak, že definičním znakem S.M.A.R.T. regionu je samozřejmě zabudování “chytrých” řešení do regionu, musí však jít o systematické a realistické úsilí, které má smysl z hlediska zlepšování života obyvatel kraje.

Strategické směry rozvoje

Strategické směry rozvoje kraje obsahují všechny důležité sféry života obyvatel kraje a korespondují se základními pilíři udržitelného rozvoje – ekonomickým, sociálním/společenským a environmentálním. Udržitelný rozvoj je chápán jako vytváření takových podmínek pro lidskou společnost, kde je vyvážená kombinace hospodářského a společenského rozvoje jdoucí ruku v ruce s úsilím o zachování kvalitního životního prostředí. Pro naplnění vize Středočeského kraje je nutné uvažovat dvě související strategické roviny – vnitřní soudržnost a (vnější) bezpečnost kraje, resp. resilienci – odolnost prostředí a společenství v kraji, schopnost čelit vnějším i vnitřním rizikům a nově vyvstávajícím hrozbám.

Strategické směry rozvoje kraje je pak možno charakterizovat takto:

Znalostní region: Rozvíjet kraj směrem k vyspělému hospodářství, které je založeno na pokročilých technologiích a službách, výrobě produktů s vysokou přidanou hodnotou, kvalifikovaných lidech a především prosperujících malých a středních firmách, které produkují finální výrobky a úplné služby pro koncové spotřebitele, a to ve všech oblastech společenského života.

Region spokojených lidí: Zajistit moderní infrastrukturu a služby pro vysoký životní standard všech generací srovnatelný se standardem života v metropoli. Vytvořit „S.M.A.R.T. region,“ který chytře využívá pokročilé technologie a aktuální trendy ke zlepšování života obyvatel kraje, vysoce kultivované prostředí s kvalitními sociálními a zdravotními službami a kulturními příležitostmi.

Zelený region: Zvýšit kvalitu životního prostředí v kraji s cílem dosáhnout příznivého prostředí pro život lidí, zřetelného snížení dopadů na zdraví obyvatel regionu, na udržitelný ekonomický rozvoj i z hlediska možnosti využívání území Středočeského kraje jako dostupné destinace pro rekreaci a společenské aktivity. Za těmito účely snížit úroveň znečištění složek životního prostředí v kraji a posílit péči o krajinu.

Soudržný region: Posílit rozvojové podmínky a atraktivitu venkovských a periferních území kraje, aby docházelo k vyrovnávání příležitostí v rámci kraje, snížení zátěže (všeho druhu) metropolitní oblasti hl. m. Prahy z živelného nárůstu obyvatel v okolí Prahy a dojíždění lidí ze Středočeského kraje do Prahy, tím i ke snížení jeho vnitřních ekonomických a sociálních disparit.

Bezpečný region: Systematicky posilovat bezpečnost regionu ve známých oblastech rizik, jako jsou přírodní katastrofy, ekologické dopady průmyslových havárií, sociální vyloučenost nebo fyzická bezpečnost. Zároveň zvyšovat ochranu regionu i v oblastech nových hrozeb, jejichž závažnost v čase nepochybně poroste (například kyberkriminalita či terorismus, nové typy ohrožení kritické infrastruktury).

Strategické směry rozvoje jsou určitým koncepčním pohledem na rozvoj kraje tak, aby byl zřetelný smysl budoucích intervencí z hlediska vize kraje. Ten se může někdy vytratit, pokud se pohybujeme na úrovni jednotlivých prioritních oblastí. Pohled na rozvoj kraje ze strategické úrovně ukazuje, jak do sebe opatření v jednotlivých prioritních oblastech musí zapadnout, aby kraj směřoval k naplnění své budoucí vize. Je zřejmé, že k rozvoji regionu k prosperitě a k vyšší kvalitě života je nutné vytvořit promyšlený soubor opatření, která budou realizována v konkrétních prioritních oblastech a zároveň budou naplňovat uvedené strategické směry.

Znalostní region

Rozvíjet kraj směrem k vyspělému hospodářství, které je založeno na pokročilých technologiích a službách, výrobě produktů s vysokou přidanou hodnotou, kvalifikovaných lidech a především prosperujících malých a středních firmách, které produkují finální výrobky a úplné služby pro koncové spotřebitele, a to ve všech oblastech společenského života.

Ekonomický výkon Středočeského kraje bude i do budoucna založen na průmyslu, pro zachování a posílení konkurenceschopnosti kraje je však zásadní, aby dosáhl jiné kvalitativní úrovně. Hospodářství Středočeského kraje musí být založeno především na výrobě s vysokou přidanou hodnotou. Klíčová strategická odvětví se proto musí orientovat ve větší míře než dosud na využívání potenciálu výzkumu a vývoje, vysoký podíl high-tech aktivit a výrobu koncových produktů. Dlouhodobá závislost na automobilovém průmyslu je riziková (i když na druhé straně jde o medium high-tech obor). Z hlediska firem je nutné posílit schopnost přizpůsobovat se rychlým technologickým změnám a společenským trendům. Nové investice v kraji, a to jak domácí, tak i zahraniční, musí být v co největší míře zacíleny nastíněným znalostně intenzivním směrem. Na straně výzkumných kapacit je v kraji v současnosti potenciál pro rozvoj řady evropsky významných průmyslových technologií.

Rozvoj znalostní ekonomiky kraje povede k vytváření kvalitních a dobře placených pracovních míst, což zajistí více příležitostí pro práci a podnikání kvalifikovaných a kreativních lidí. V neposlední řadě je důležitým aspektem budoucí prosperity kraje též rozvoj fungujícího segmentu malých a středních podniků v průmyslu i ve službách, jejichž podnikání bude založeno na produktech pro koncové spotřebitele. Tyto rychle rostoucí malé a střední firmy mohou být zárodkem budoucího pilíře ekonomiky.

K realizaci uvedeného strategického cíle je potřeba se soustředit zejména na následující oblasti:

Lépe využít kapacit výzkumu a vývoje: Základem pro rozvoj znalostní ekonomiky je silná podniková i veřejná výzkumně-vývojová základna, která generuje výstupy umožňující výrobu produktů s vysokou přidanou hodnotou. Pro Středočeský kraj je proto zásadní propojit kapacity pracovišť výzkumu a vývoje s podnikatelským i veřejným sektorem tak, aby bylo možné tyto kapacity plně využít pro rozvoj kraje. Ze strany veřejného sektoru je vhodné v co největší míře využít kapacity výzkumu a vývoje v kraji ke spolupráci v oblasti řešení bezpečnostních, environmentálních i společenských výzev (nastíněných níže).

Rozvoj kraje jako místa atraktivního pro podnikání: Úspěšné malé a střední podniky jsou pro rozvoj kraje stejně důležité jako klíčová strategická odvětví „velkého“ průmyslu. Tyto firmy je obzvláště nutné podpořit v rovině posílení a využití jejich růstového a inovačního potenciálu. To znamená vybudování zázemí kraje tak, aby existovala stálá nabídka pro podporu rozvoje tohoto segmentu firem. Pro rozvoj malých a středních firem je dále zásadní zvýšit kvalitu prostředí pro rozvoj podnikání (vyspělá komunikační infrastruktura/broadband – viz dále, dostupné územní a prostorové kapacity pro rozvoj podnikání vybavené kvalitní infrastrukturou, regenerace brownfields, dopravní infrastruktura, moderní veřejná správa).

Datová a informační infrastruktura: Nejen v kontextu předchozího bodu je potřeba rozvíjet kapacitní datovou infrastrukturu. Jde především o širokopásmové připojení k internetu v celém kraji a zveřejňování veřejnou správou sbíraných dat na principu otevřených dat (Open Data). Open Data jsou zdrojem pro sociální a komerční aktivity – na jejich základě mohou vznikat další aplikace a nové firmy. Krajská samospráva může Open Data též využít k řadě účelů, lze na nich stavět aplikace pro dopravu či životní prostředí.

Dostupnost vysoce kvalifikované a flexibilní pracovní síly: Pro rozvoj každého odvětví s vysokou přídanou hodnotou i pro atraktivitu regionu pro zahraniční investice je nezbytnou podmínkou především dostupnost kvalifikovaných lidí, kteří jsou schopni celoživotního učení a jsou flexibilní vůči měnícím se potřebám ekonomiky. Jedním z nejpodstatnějších aspektů rozvoje znalostní ekonomiky je proto dynamická modernizace vzdělávání. Vzdělávací systém musí být do budoucna orientován tak, aby nastupující generace byla vybavena dostatečnými znalostmi v technologicky novém prostředí, aby se u studentů rozvíjela podnikavost, kreativita a schopnost nacházet řešení problémů, schopnost přizpůsobit se okolnímu vývoji, který v současné době nelze předvídat a zároveň aby vzdělávání odpovídalo potřebám zaměstnavatelů,

Systematické budování potenciálních pólů růstu: Středočeský kraj by měl využít existence výzkumných center, která jsou ve (středo)evropském kontextu výjimečná. Jedná se zejména o výzkumná centra v oblasti nových materiálů, jaderného a laserového výzkumu (fotoniky). Tato centra mají potenciál pro spolupráci s high-tech průmyslem, službami či dalšími aktivitami a mohou tvořit vědecko-technologické klastry – oblasti s vysokým růstovým potenciálem, které budou fungovat jako vlajkové lodi Středočeského kraje přitahující znalostně intenzivní investice.

Region spokojených lidí

Zajistit moderní infrastrukturu a služby pro kvalitní životní standard všech generací srovnatelný se standardem života v metropoli. Vytvořit S.M.A.R.T. region, který chytře využívá pokročilé technologie a aktuální trendy ke zlepšování života obyvatel kraje, vysoce kultivované prostředí s kvalitními sociálními a zdravotními službami a kulturními příležitostmi.

Zajištění kvalitních podmínek pro život všech obyvatel kraje je přirozeně standardním záměrem strategií regionálního rozvoje. Pro budoucnost Středočeského kraje je klíčové dosahovat tohoto cíle propojením s moderními technologiemi, tedy směřovat kraj k rozvoji S.M.A.R.T. regionu, který systematicky pracuje s aktuálními (technologickými) trendy a zavádí chytrá řešení, usnadňující život obyvatelům kraje.

Ve výsledku by měl být region vybaven veškerou technickou infrastrukturou a službami tak, aby život zde nekladl na obyvatele větší nároky na zajištění běžných každodenních potřeb než život v metropoli a zároveň dával příležitosti pro smysluplné trávení volného času, rozvoj sociálních vazeb a společenský život, také pro rozvoj podnikání. Takový region bude atraktivním místem pro život všech generací, kterým bude poskytovat zajištění dostatečného životního standardu i úspěšnou seberealizaci.

Znamená to soustředit se zejména na následující oblasti:

Veřejné služby: Základní podmínkou je zkvalitnění poskytovaných veřejných služeb, především zdravotních a sociálních služeb a vzdělávání na všech úrovních. V těchto oblastech jde o zajištění kvalitních, dostupných a individuálním potřebám odpovídajících služeb s ohledem na trendy vývoje populace patrné v jednotlivých částech kraje.

K významným podmínkám pro kvalitní život patří též dostupnost kultury, příležitostí pro aktivní trávení volného času a komunitní život. Atraktivní nabídka těchto příležitostí je prostředkem pro vytváření místní soudržnosti, tvoří lokální identitu území.

Kvalita života je též ovlivněna mírou uživatelského komfortu a efektivnosti komunikace s veřejnou správou. V souladu s technologickými trendy zmíněnými výše by veřejná správa v kraji měla směřovat k digitalizaci svého fungování a svých služeb. Využití elektronických prostředků povede ke zjednodušení kontaktu mezi občany a veřejnou správou a k vyšší participaci veřejnosti na rozhodování samospráv.

Infrastruktura: I v časovém horizontu vize (2030) si zachová dopravní infrastruktura význam klíčového faktoru nejen pro posilování konkurenceschopnosti a zajištění atraktivity kraje pro podnikání a investice, ale též ve smyslu nezbytného předpokladu pro spokojenost obyvatel. Neméně podstatné pro každodenní život v regionu je však dobudovat další technickou infrastrukturu, zejména v oblasti energetiky, nakládání s vodou a odpady.

Digitalizace jako základní předpoklad pro rozvoj regionu: Kraj by měl ke svému rozvoji ve velké míře využít potenciálu technologického pokroku, zejména digitalizace (pokud tímto nepřesným a zjednodušujícím názvem označíme nové technologické možnosti umožňující rozvoj společnosti založený na dematerializaci a virtualizaci), která průřezově zasahuje všechny výše i níže zmíněné oblasti.

Pro obyvatele „chytrého“ regionu je důležité, aby bezproblémově získávali pro běžný život potřebné služby, jejichž zdroj však nemusí být v dané obci fyzicky přítomen. „Digitalizace“, „internet všeho“ je v tomto ohledu jedním z hlavních nástrojů, které změnu umožňují. Fungování většiny „chytrých“ řešení je závislé na **dostupnosti a kvalitě** internetového připojení. **Vytvoření fyzické infrastruktury (optické sítě, wi-fi rozvody a další) v obcích k těmto účelům je proto hlavní výzvou pro kraj a samosprávy v nejbližších pěti letech.**

Kraj tak připraví podmínky pro to, aby se ve všech jeho oblastech obyvatelé, podniky i sama veřejná správa mohli přizpůsobovat zrychlujícímu se technologickému pokroku a aktuálním trendům. V této souvislosti jsou významné zejména dva podstatné trendy, které mohou budoucnost Středočeského kraje významně ovlivnit:

- Se zvyšující se flexibilitou práce a rozšířením komunikačních technologií do pracovního procesu mohou být některé profese nebo podnikatelská činnost vykonávány z místa bydliště a mohou být důležitou alternativou k pracovní dojíždě, která je zatížena některými negativními důsledky (vlivy na dopravu, životní prostředí, denní rytmy lidí a míst v suburbích). Rozvoj regionu digitálním směrem tak bude podporovat práci „z domova“, v důsledku tak působit proti negativním dopadům dojížděky za prací do Prahy, a do jisté míry může obrátit trend dojížděky do Prahy k trendu „dojížděky na venkov“.
- Ze statistiky „Informační společnost“ zpracovávané již několik let na evropské úrovni plyne, že obyvatelé Středočeského kraje jsou z velké části poměrně dobře technologicky zorientovaní. Velké procento obyvatel kraje jsou lidé mladí a středního věku, kteří dojíždějí do Prahy za prací. Pro tyto obyvatele nejsou online služby problémem, ale usnadněním života. Také pro starší věkové skupiny budou chytré digitální služby čím dál důležitější. Produkty a služby vytvořené především pro mladé lidi, jako jsou smartphony, sociální média či propojené domovy, mohou být čím dál větším přínosem i pro starší generaci. Díky chytrým technologiím mohou starší lidé delší dobu žít plnohodnotný život, být samostatní a zůstat ve svém domácím prostředí. Obzvláštní výhodou pro nemocné a handicapované bude zavádění autonomní mobility. Lidem v (před)důchodovém věku chytré technologie navíc umožní déle pracovat na částečný úvazek.

Dva megatrendy – stárnutí populace (a zároveň vyšší věk dožití) **a digitalizace ekonomiky – se tedy v tomto kontextu propojují, vytvářejí se zde zcela nové příležitosti pro dobrý život lidí a růst ekonomiky.** Země a kraje, které pro tyto megatrendy připraví vhodné podmínky, mají lepší šanci vyrovnat se s přicházející demografickou změnou. Dostupnost internetového připojení a rozvoj online krajských veřejných služeb pro obyvatele jsou pro tuto šanci prvním zásadním krokem. Ve střednědobém horizontu pak bude důležité vytvořit podmínky pro provoz autonomní mobility.

Zelený region

Zvýšit kvalitu životního prostředí v kraji s cílem dosáhnout příznivého prostředí pro život lidí, zřetelného snížení dopadů na zdraví obyvatel regionu, na udržitelný ekonomický rozvoj z hlediska možnosti využívání území Středočeského kraje jako dostupné destinace pro rekreaci a společenské aktivity. Za těmito účely snížit úroveň znečištění složek životního prostředí v kraji a posílit péči o krajinu.

Kvalitní životní prostředí je významné nejen pro dobrý (každodenní) život lidí, ale je zásadní pro přirozenou odolnost (resilienci) území a biodiverzitu, základní předpoklad pro dlouhodobou životaschopnost našeho prostředí. Příznivý stav životního prostředí je tedy nezbytnou podmínkou spokojeného života obyvatel kraje a týká se nejen složek životního prostředí a přírody, ale také intravilánu obcí a tvorby krajiny. Respektování životního prostředí jako jednoho z pilířů udržitelného rozvoje je zásadní samo o sobě. Kvalita životního prostředí je rovněž přirozeně spojena s atraktivitou regionu pro cestovní ruch či s úspěšným podnikáním. Dosažení lepšího stavu životního prostředí je proto jednou z podstatných součástí cesty k naplnění vize pro budoucnost Středočeského kraje.

Momentální prioritou kraje by proto mělo být snížení znečištění ovzduší, zejména látkami s karcinogenním potenciálem a dále s vlivem na degradaci půdy (zejména benzopyreny a okyselující látky). V regionu s tolika malými obcemi je výzvou především změna vytápění, způsob dopravy a v dlouhodobějším horizontu nové technologie v dopravě, zejména elektromobilita, z hlediska společenského autonomní doprava.

Riziko degradace půdy lze snížit nejen vhodným zemědělským hospodařením, které je ve Středočeském kraji mimořádně významné, zejména v Polabí, ale také péčí o přírodu a zadržováním vody v krajině. Vysoká míra zadržení vody použité v domácnostech a ve firmách je ovšem spojena s technologicky mimořádnou výzvou čistit vodu tomu odpovídajícím způsobem. Využívání poznatků výzkumu k vytvoření nových technologií čištění je novou příležitostí a naléhavou potřebou.

O odpadech se řadu let mluví jako o „druhotné surovině“, přes rozsáhlý zpětný odběr již nefunkčních výrobků však není využití odpadů dostatečné. Také v této oblasti legislativně stanovené limity, resp. časové hranice, do kterých mají být splněny některé cíle, povedou k inovacím, případně principiálně novým řešením – ta by měla odpovídat charakteru území a osídlení kraje, skladbě vytvářených odpadů a potenciálu jejich využití, např. pro zásobování obyvatelstva energií. Postupný přechod k cirkulární ekonomice je pro Středočeský kraj mimořádnou výzvou.

“Urban sprawl” je jev, který postihuje zejména nejbližší okolí Prahy – nedostatečné územní plánování, vytváření zázemí Prahy bez dostatečné technické infrastruktury, zásobování, sociálních a zdravotních služeb, kvalitního vzdělávání není pro dlouhodobé i nové obyvatele obcí v okolí Prahy komfortní. Z hlediska degradace půdy, vodního režimu v oblastech s rychlým růstem zpevněných ploch, zatížení místní dopravou patří okolí Prahy k oblastem s mimořádnou zátěží životního prostředí. Skutečné “smart cities”, odpovídající tvorba intravilánu obcí, technické infrastruktury, tvorba krajiny, vytváření “chytrého regionu” nabývá na významu a je možné při využití nejnovějších technologií.

Jak je uvedeno výše, velkou příležitostí ve všech oblastech ochrany životního prostředí je tedy vznik a rozvoj nových technologií v průmyslu, dopravě, ICT, v energetice – to všechno může zároveň měnit podmínky pro život obyvatel regionu a bude mít pro společnost řadu přínosů. V již zmíněném kontextu digitalizace je příležitostí např. využívání sdílené ekonomiky (sharing economy), tj. sdílení majetku či služeb mezi soukromými osobami i firmami prostřednictvím internetových aplikací, které umožňují nabídnout služby či dát k dispozici pro další využití přebytečné kapacity, jež jsou pro daný subjekt v dané chvíli nepotřebné. To může mít řadu pozitivních environmentálních dopadů (společné využívání automobilů, systémy sdílení jízdních kol, nové chytré dopravní systémy – „mobility on demand“, vytváření nového sociálního prostředí a komunitního života, sdílení věcí v jiných oblastech aj.).

Zvláštní pozornost by měla být věnována aktivitám zaměřeným na zvyšování atraktivity kraje jako destinace pro rekreační cestovní ruch v duchu udržitelného rozvoje.

Souhrnný region

Posílit rozvojové podmínky a atraktivitu venkovských a periferních území kraje, aby docházelo k vyrovnávání příležitostí v rámci kraje, snížit zátěže (všeho druhu) metropolitní oblasti hl. města Prahy z živelného nárůstu obyvatel v okolí Prahy a dojíždění lidí ze Středočeského kraje do Prahy, a tím rovněž přispět ke snížení jeho vnitřních ekonomických a sociálních disparit.

Středočeský kraj vykazuje disparity zřetelné jak z hlediska ekonomického, tak z hlediska sociálního. Blízké zázemí Prahy je jednou z hospodářsky nejvyspělejších, rychle rostoucích a rychle se měnících oblastí ČR. Počet obyvatel zde roste, přibývá mladší generace s vyšším vzděláním, roste počet dětí ve školách. Zároveň je nejbližší okolí Prahy mimořádně zatíženo dopravou („všechny cesty vedou do Prahy“, přitom není dostavěn pražský okruh), je zde soustředěna většina projevů „urban sprawl“. Okrajové (periferní) území kraje představuje hospodářsky problémové oblasti s nízkým hospodářským potenciálem a s rozptýlenou sítí převážně malých obcí a měst. Populační trend je zde stejný jako ve větší části ČR, tj. počet obyvatel klesá, a to jak vnitřní migrací, tak přirozeným úbytkem, kdy více lidí umírá, než se rodí. Zhoršuje se zde dostupnost sociálních a zdravotních služeb, dopravní infrastruktura není v dobrém stavu, dopravní obslužnost je nedostatečná, podobně podmínky pro začínající podnikatele, přístup k internetu je na řadě míst velmi nedostatečný, obce nejsou vybaveny kanalizacemi a čistírnami odpadních vod, není dostupný jiný způsob zajištění tepla než lokálními zdroji. Úsilí o jisté vyrovnání podmínek pro život obyvatel kraje ve všech jeho částech je tedy přirozené a velmi potřebné – v době postindustriální, resp. v době informační společnosti, kdy podmínky pro kvalitní život nutně nemusí být vázány na snadnou dostupnost centra, je možné systematickým úsilím proměnit nevýhodu – velký počet malých obcí na rozsáhlém území – ve výhodu a budoucí prosperitu založit na vyrovnávání disparit a vytváření vnitřních vazeb v území Středočeského kraje. Znamená to tedy zkvalitnění podmínek pro život v okolí Prahy a posílení rozvojových podmínek ve venkovských a periferních oblastech kraje, které by mělo zabránit jejich další marginalizaci.

Podnikání ekonomického rozvoje okrajových oblastí kraje povede ke snížení značných rozdílů v ekonomické výkonnosti a v životní úrovni mezi jádrem kraje a jeho okrajovými částmi. Jednou z nejdůležitějších podmínek pro ekonomický rozvoj těchto částí regionu je zlepšení jejich dopravního napojení, které může působit jako podpora odstředivé síly pro rozvoj v kraji. Další podmínkou je zlepšení kvality a dostupnosti některých dlouhodobě podfinancovaných nebo ekonomicky efektivně nedostupných složek technické i sociální infrastruktury. Současně je potřeba různými (např. i měkkými) opatřeními posilovat podnikavost lidí v tomto území a zakládání nových firem a živností. Pro vyrovnávání příležitostí v regionu je důležitá datová a informační infrastruktura. Technologické prostředky spojené s digitalizací dávají možnost postupného vyrovnávání disparit v rámci kraje.

Pro Středočeský kraj je rovněž důležité vytvářet lokální sekundární póly růstu, které zmírní nevyváženost regionu plynoucí z existence velkého gravitačního jádra v Praze a dalšího menšího, byť významného pólu, který se vytvořil v Mladé Boleslavi a jejím okolí. Je potřeba posílit roli lokálních center odstraněním hlavních překážek jejich rozvoje (např. chybějící silnice, sjezd z dálnice apod.) a hledat cesty k podpoře jejich transformace na sekundární póly růstu.

Ne všechna města či území však musí být póly růstu. I v územích, které se jimi nestanou, neboť zde není potřebný potenciál, lze hledat oblasti, které lze cíleně využít pro podporu rozvoje hospodářsky slabších území kraje. Jedná se například o cestovní ruch, který může v hospodářsky slabších oblastech vytvářet nové ekonomické příležitosti. Velký a dosud nepříliš využitý potenciál se naskytá v podobě využití Středočeského kraje jako rekreačního zázemí Prahy. To znamená rozvíjet cílené služby pro tento segment či posílit informovanost o možnostech rekreace i kulturního vyžití ve Středočeském kraji. Tato oblast je přirozeně spojena s oblastí životního prostředí (např. snižování znečištění vodních ploch). Důležitý je též soulad s aktuálními trendy (ekoturistika, kulturní turismus, nové cílové skupiny, nové technologie usnadňující sběr dat). Dostupnost sociálních a zdravotních služeb a další v současnosti nedostatečné vybavy části regionu je třeba zajistit ekonomicky efektivně, tj. novými způsoby, které nejsou finančně neúnosné a nezpůsobí budoucí závislost některých částí regionu na dotacích jakéhokoli druhu. Zde je velká výzva pro systematickou práci kraje s rozvojem digitální infrastruktury a na to navázanými novými způsoby zajištění služeb, **orientace na využití výsledků technologického a společenskovedního aplikovaného výzkumu**. Podobně v okolí Prahy je třeba systematicky budovat svébytnost tohoto území tak, aby nebylo “noclehárnou Prahy” se silně narušeným životním prostředím, zejména zhoršujícími se podmínkami pro zadržení vody v těchto místech a tvorbu krajiny. Vytváření kulturní identity a sounáležitosti regionu jako domova svých obyvatel je zásadní pro jeho vnitřní soudržnost.

Bezpečný region

Systematicky posilovat bezpečnost regionu ve známých oblastech rizik, jako jsou přírodní katastrofy, ekologické dopady průmyslových havárií, sociální vyloučenost nebo fyzická bezpečnost. Zároveň zvyšovat ochranu regionu i v oblastech nových hrozeb, jejichž závažnost v čase nepochybně poroste (například kyberkriminalita či terorismus, nové typy ohrožení infrastruktury).

Bezpečnost byla dosud většinou vnímána jako samozřejmý předpoklad pro dobrý rozvoj obcí a regionů. Důkazem je rozsah ochrany kritické infrastruktury státu a odpovědnost jednotlivých složek veřejné správy a společnosti za ni. Pozornost v této oblasti se dosud soustřeďovala na problematiku integrovaného záchranného systému, dopravy či případně na ochranu před povodněmi. S růstem nahodilých událostí v přírodě, způsobených zejména klimatickou změnou, a ve společnosti, vzhledem k sociálnímu napětí způsobenému setkáváním rozdílných kultur, si veřejnost více uvědomuje rizika, kterým může být vystavena. Zajištění bezpečnosti může být v nadcházejících letech velkou výzvou v celkovém kontextu i v následujících specifických oblastech:

Obyvatelstvo ve středních Čechách, zejména v bezprostředním okolí Prahy roste, poměrně významně migrací, roste počet cizinců, kteří se v kraji usazují. Tento jistě pozitivní trend však zvyšuje rizika střetu rozdílných kultur a může přinášet nová, dosud nezvažovaná ohrožení. **V oblasti hospodářského rozvoje**, kdy velká část průmyslu je v rukou zahraničních vlastníků a jeho konkurenceschopnost bude stále více závislá na výsledcích výzkumu a vývoje, je třeba brát v úvahu také riziko spojené s příležitostmi, které je spojeno s existencí jaderného výzkumu a nových velkých výzkumných infrastruktur v kraji. Momentálně jsou na území kraje příležitosti k rozvoji všech klíčových technologií (key enabling technologies), což je nejen mimořádným přínosem, ale také jistým “neviditelným” rizikem.

Životní prostředí a doprava: Přístup k životnímu prostředí a jeho ochraně musí zohledňovat aktuální klimatické změny a stále vyšší riziko přírodních katastrof. Nejedná se již pouze o povodně, ale také o problematiku sucha a s tím spojené degradace půdy, znečištění podzemních vod, bakteriologická rizika, potravinovou bezpečnost či rizika plynoucí z průmyslu (chemické havárie či únik radioaktivních látek do prostředí). Logistika, zajištění alternativních dopravních cest pro občany i náklady, také pro energetické komodity, je významným bezpečnostním prvkem rozvoje Středočeského kraje.

Energetika: Cílem v oblasti energetiky je optimalizace energetické soustavy a zvýšení její připravenosti na krizové situace. Důležité je plánování energetické soustavy, které zohledňuje nová řešení a využití nových technologií. Přenosové a distribuční soustavy by měly být připraveny na nové trendy, jako je např. využití elektromobility nebo jistá míra "soběstačnosti" obcí v zásobování energií. Většina "velké energetiky" je závislá na dostatku vody k chlazení z vodních toků. Postupná realizace konceptu "energeticky částečně soběstačných obcí" se zásobováním z velkých energetických zdrojů tak může mít z důvodu spolehlivosti zásobování a energetické bezpečnosti a různých rizik při jejím zajištění zvláštní význam.

ICT: V oblasti ICT je primárním rizikem zajištění **kyberbezpečnosti**, na kterou musí být v kontextu digitalizace kraje nahlíženo jako na věc nejvyšší důležitosti. Na oblast ICT je nicméně potřeba pohlížet nejen z pohledu rizik, ale i příležitostí. V době, kdy vzrůstají bezpečnostní rizika různého charakteru včetně terorismu, je potřeba o oblasti ICT uvažovat jako o příležitosti k budování ochrany obyvatel kraje. Ve světě je v některých místech v případě krizové události využíván systém otevřených dat a na něm postavený geografický informační systém (GIS). Systém slouží k efektivnímu a rychlému vyhodnocení situace a například k řešení situace starých či špatně pohyblivých lidí, k nimž je díky němu možné dostat včasnou pomoc. Podobné systémy přinášejí (kromě svého významu v komerční i sociální oblasti) velký užitek ať již jde o teroristický útok nebo o živelní pohromu a do budoucna se vyplatí investovat do jejich vybudování. Pokud se ICT bude stále více prosazovat také ve zdravotnických a sociálních službách, je bezpečnost a spolehlivost těchto systémů pro rozvoj regionu zásadní.

Kromě posílení bezpečnosti obyvatel prostřednictvím zvyšování efektivity fungování integrovaného záchranného systému či prevence kriminality, je potřeba systematicky budovat bezpečnost kraje v oblastech nových hrozeb (např. teroristický útok, kyberbezpečnost). Pro řešení bezpečnostních rizik nadcházejícího období je ještě větší měrou než v jiných oblastech potřeba využívat příležitostí, které přináší nové technologie.

Indikátory na úrovni vize a strategických směrů rozvoje:

Pro sledování celkového pokroku na úrovni vize a strategických směrů rozvoje Středočeského kraje budou využívány níže uvedené indikátory. Je možné je používat ke srozumitelné prezentaci posunu kraje ve sledované strategii. Ke sledování specifických aspektů jednotlivých strategických směrů rozvoje budou využívány také další indikátory v jednotlivých prioritních oblastech.

1. Hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele ve vztahu k průměru evropských regionů
2. Podíl firem, které se posunuly na vyšší patra v produkčních sítích / exportujících na vyspělé trhy
3. Emise znečišťujících látek do ovzduší, zejména okyselujících látek a prachových částic, resp. karcinogenních látek
4. Migračního salda v periferních obcích (specificky i pro obyvatele v produktivním věku)

Vztah strategických směrů rozvoje, prioritních oblastí a specifických cílů

Následující tabulka ukazuje provázanost mezi popsanými strategickými směry rozvoje, jednotlivými prioritními oblastmi a jejich specifickými cíli. Z tabulky je zřejmé, které specifické cíle přispívají k naplnění jednotlivých strategických směrů rozvoje. Jeden specifický cíl může přispívat k realizaci několika strategických směrů rozvoje. V navazující kapitole návrhové části Programu následuje podrobnější popis jednotlivých prioritních oblastí a jejich specifických cílů.

Tabulka 1: Vztah strategických směrů rozvoje, prioritních oblastí a specifických cílů

Vztah strategických směrů rozvoje, prioritních oblastí a specifických cílů		Strategické směry rozvoje					
		Znalostní region	Region spokojených lidí	Zelený region	Soudržný region	Bezpečný region	
Prioritní oblasti	Specifické cíle						
	Ekonomický rozvoj a VaV	Posílit pozici Středočeského kraje jako motoru ekonomického růstu ČR	X	X			X
		Zlepšit podmínky pro podnikání a investice v periferních oblastech a tím zvýšit atraktivitu těchto území				X	
	Cestovní ruch	Zvýšit přínos cestovního ruchu pro hospodářství Středočeského kraje			X	X	
	Lidské zdroje a vzdělanost	Posílit podporou kvalitních učitelů a ředitelů škol kvalitu vzdělávání zaměřenou na klíčové dovednosti	X	X		X	
		Zlepšit vybavenost škol tak, aby došlo k rozvoji škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje	X	X		X	
	Doprava	Zajistit kvalitní, bezpečnou a kapacitní páteřní dopravní infrastrukturu zajišťující průchodnost a obslužnost území		X	X		X
		Zajistit a zkvalitnit dostupnost spádových center a jejich zázemí, zlepšit dopravní dostupnost periferních oblastí s maximální využitím nových technologických trendů reagujících na společenskou poptávku		X	X	X	X
		Zajistit koordinaci a efektivní plánování dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti jak v rámci území kraje na různých řádovostních úrovních, tak ve spolupráci se sousedními kraji		X	X	X	

Vztah strategických směrů rozvoje, prioritních oblastí a specifických cílů		Strategické směry rozvoje				
		Znalostní region	Region spokojených lidí	Zelený region	Soudržný region	Bezpečný region
Prioritní oblasti	Specifické cíle					
	Energetická infrastruktura	Zajistit energeticky efektivní region, optimalizovanou, udržitelnou a efektivní Energetiku 4.0 vedoucí k zabezpečení potřeb zákazníků, bez rozdílů velikosti spotřeby, reagující na nové technologie a inovace a schopnou zabezpečit nepřetržitou dodávku energie	X	X		X
	Životní prostředí	Snížit jednotlivé emise znečišťujících látek na minimální úroveň, a to zejména v dopravně exponovaných lokalitách a v malých obcích, kde převažuje vytápění tuhými palivy			X	X
		Zvýšit podíl napojených obyvatel na vodovody a kanalizace, zvýšit retenční schopnost krajiny a snížit znečištění v povodí vodárenských a ostatních nádrží			X	X
		Snížovat zátěž životního prostředí odpady, a to jak opatřeními na straně producentů, především tak, aby odpady vůbec nevytvářeli, a na straně sběru a zpracování odpadů vytvářet podmínky k tomu, aby co nejvíce odpadů bylo dále využíváno			X	X
		Optimálně využívat území s přihlédnutím k zakládání a podporování nových krajinotvorných a vodohospodárných opatření	X	X		X
	ICT infrastruktura	Zajistit a zkvalitnit dostupnost spádových center a jejich zázemí, zlepšit dopravní dostupnost periferních oblastí s maximální využitím nových technologických trendů reagujících na společenskou poptávku	X	X	X	X
	Sociální služby	Zkvalitnit systém komunikace, sběru, vyhodnocování a analýzy informací o situaci a potřebách cílových skupin a cílových osob sociálních služeb ve Středočeském kraji	X		X	
		Zajistit udržitelnou síť sociálních služeb, která bude pružně reagovat na demografické změny a překoná územní disparity mezi centrálními a periferními oblastmi Středočeského kraje	X		X	
	Zdravotnictví	Rozvíjet mechanismy institucionální koordinace a spolupráce mezi aktéry středočeského zdravotnictví	X		X	
		Zlepšit zdravotní stav obyvatel Středočeského kraje	X		X	
		Zajistit dostupnou a kvalitní zdravotní péči jak v zájmech Prahy, tak v periferních oblastech	X		X	
	Kultura	Snížení územních disparit v kvalitě a kapacitách kulturního zázemí	X		X	

3. Prioritní oblasti

Prioritní oblast 1: Ekonomický rozvoj, výzkum a vývoj

Hospodářství Středočeského kraje stojí před výzvou modernizace a proměny zdrojů své konkurenční výhody. Hospodářská rozvojová politika kraje by měla reflektovat dvě klíčová východiska. Na jedné straně se ekonomice Středočeského kraje nebývale daří, ekonomický růst dosahuje vysokých hodnot, nezaměstnanost je ve velké části regionu na rekordně nízkých číslech, produktivita práce je po Praze nejvyšší v celé ČR. Hlavním faktorem růstu je zpracovatelský průmysl a zejména obor automobilového průmyslu a jeho subdodavatelský řetězec i v dalších návazných odvětvích, které tvoří hnací motor regionálního hospodářství. Je zde silné postavení zahraničních firem s různým stupněm autonomie, z jejichž poptávky a provázání na globální trhy těží i firmy domácí.

Na druhé straně středočeské hospodářství, které je (stejně jako ČR) silně navázané na globální ekonomiku, začínají velmi dynamicky ovlivňovat některé technologické a organizační trendy jako je postupující digitalizace, robotizace a rozvoj autonomních systémů, decentralizace, fragmentace globálních produkčních sítí a další². Tyto trendy a vlivy budou proměňovat podmínky, ve kterých budou firmy v kraji podnikat. A firmy budou muset tyto změny předjímat, reagovat na ně a přizpůsobovat se jim tak, aby v těchto stále se měnících podmínkách na trhu obstály i v budoucnu.

Ekonomika Středočeského kraje tak bude nucena projít některými zásadními změnami (ve svém rozsahu ne nepodobnými těm, kterými procházela v 90. letech), pokud má být zajištěna její další konkurenceschopnost v mezinárodním měřítku, která je klíčová pro prosperitu kraje, blahobyt a kvalitní život jeho obyvatel a naplnění vize rozvoje regionu. Zejména bude potřeba vytvořit vhodné podmínky pro modernizaci a proměnu průmyslu směrem k většímu zastoupení ekonomických aktivit s vyšší přidanou hodnotou a produkcí finálních výrobků, specificky pak pro rozvoj takových aktivit u zahraničních firem, které zde již působí a lákání nových. Vytvořit podmínky pro větší diverzifikaci ekonomické základny kraje a posílení postavení MSP. Umožnit větší propojení mezi firmami a veřejným a akademickým výzkumem, zvýšit jeho využití a přínosy pro hospodářství kraje, podnikání a inovace firem i život obyvatel ve středočeských obcích a městech, zajistit větší rozvoj znalostní ekonomiky a společnosti.

Současně by měly tyto změny reflektovat specifické postavení Středočeského kraje v zázemí nejsilnějšího pólu růstu ČR, kterým je Praha. Středočeský kraj by měl více těžit z růstu Prahy, která patří i v evropském měřítku k významným hospodářským centrům. Praha může v budoucnu těžit z potenciální relokace významných evropských privátních či veřejných institucí, což může její význam ještě posílit. A Středočeský kraj by měl tuto příležitost co nejvíce využít k vlastnímu růstu.

Pozice Středočeského kraje v zázemí Prahy také podněcuje vznik stále větších vnitřních disparit v samotném regionu mezi stále se rozrůstajícím a funkčně silněji propojeným okolím Prahy a semiperiferními a periferními oblastmi ve venkovských územích kraje při jeho vnějších hranicích. Cílem hospodářské politiky kraje by tedy mělo být i zajištění toho, aby ekonomický rozvoj vedl k větší soudržnosti regionu, nikoliv pouze k dalšímu posilování jádrových území na úkor periferií, jakkoliv tyto části regionu budou ekonomicky vždy rozvinutější.

Dále uváděné specifické cíle a oblasti aktivit, které mají vést ke zlepšení podmínek ekonomického rozvoje a rozvoje hospodářství Středočeského kraje, nestojí v Programu izolovaně. Vzhledem k velmi komplexní povaze problémů a výzev v této oblasti je důležité jejich provázání na oblast školství a vzdělávání, která předpokládá aktivity vedoucí k zajištění kvalitnějších, flexibilnějších a kompetentnějších lidských zdrojů. Významné jsou také synergie s navrhovanými opatřeními v oblasti dopravy, jejíž význam je ve Středočeském kraji zásadní zejména kvůli vnitřním disparitám regionu a poloze Prahy.

² V oblasti VaV a inovací jsou to například koncepty otevřené inovace (tzv. Open Innovation) nebo distribuovaných znalostních sítí.

Specifický cíl 1.1: Posílit pozici Středočeského kraje jako motoru ekonomického růstu ČR

Smyslem tohoto cíle je zajistit, aby ekonomika Středočeského kraje více těžila z moderního průmyslu s vysokým podílem high-tech aktivit tvořících nadprůměrný podíl přidané hodnoty, aby došlo k diverzifikaci ekonomické základny kraje. Napomáhat většímu využití potenciálu VaV aktivit, intenzivnější, dlouhodobější a kvalitativně pokročilejší spolupráci firem a akademických institucí. Zapojit firmy a další instituce (nejen VaV) do otevřených inovačních procesů zajišťujících větší úspěšnost firem na zahraničních trzích a větší orientaci podniků na finální produkty a služby s větším uplatněním znalostí a pokročilých technologií.

Aktivity a nástroje v tomto specifickém cíli budou ve Středočeském kraji vytvářet vhodné podmínky pro postupnou proměnu a modernizaci ekonomických aktivit směrem k aktivitám s vyšší přidanou hodnotou a založených na znalostech. Postupně přispějí k proměně dominantně výrobního zaměření ekonomiky, která je tažená především zahraničními firmami, směrem k hospodářským aktivitám založeným více na výzkumu, vývoji, designu a přímému prodeji finálních výrobků. Bude posilováno zastoupení tzv. endogenních firem,³ které jsou lídry na svých produktových trzích v globálním měřítku. Podporované aktivity budou napomáhat postupnému posunu firem působících v kraji do vyšších pater produkčních sítí blíže ke koncovým produktům a službám, jejichž produkce je znalostně intenzivnější a zajišťuje kvalitní a dobře placená pracovní místa. Prostředí bude vycházet vstříc tomu, aby firmy efektivněji využívaly vlastních rostoucích kapacit VaV a ve větší míře spolupracovaly nejen s výzkumnými organizacemi, ale i s veřejným sektorem a mezi sebou navzájem na projektech, které vytvářejí inovace přinášející novou hodnotu zákazníkům a obyvatelům kraje. Bude posilována dlouhodobá udržitelnost kapacit veřejného výzkumu tím, že budou podporovány aktivity vedoucí ke komercializaci výsledků výzkumu i pomocí zapojení soukromého a rizikového kapitálu. Tím poroste hospodářský přínos veřejného výzkumu pro ekonomiku regionu. Současně se bude podněcovat častější a intenzivnější propojování komerčních a výzkumných subjektů, které budou hledat nová řešení potřeb společnosti a veřejné správy (nejen) ve Středočeském kraji.

Podpora aktivit tohoto specifického cíle může být oborově nebo jiným způsobem zaměřena,⁴ nicméně pouze pokud to bude v rámci konkrétního nástroje či opatření smysluplné a povede to k efektivnějšímu naplnění stanovených cílů. Program předem nevymezuje konkrétní ekonomické obory a odvětví, kam by podpora a aktivity měly směřovat.

Budou podporovány aktivity, které zvyšují atraktivitu měst a obcí ve Středočeském kraji pro investice a podnikání, zejména založené na znalostech a vyšší přidané hodnotě. Jednotlivé lokality budou postupně nabízet kvalitnější infrastrukturu, nejen tvrdou ale i komunikační a datovou. Bude podporována propagace těchto lokalit v ČR i v zahraničí, což podníká lákání domácích i zahraničních investorů. Bude zajištěno kvalitní a vstřícné institucionální prostředí ve městech a obcích, které usnadňuje investorům a firmám jejich podnikání. Veřejná správa se stane relevantním partnerem pro investory a bude schopna se jim věnovat způsobem zohledňujícím proměňující se povahu investic a odlišné potřeby firem. V kraji budou rozvíjeny funkční institucionální kapacity, které usnadní firmám přizpůsobovat se měnícím se hospodářským podmínkám, předjímat nové trendy nebo na tyto proměny aktivně reagovat.

K zajištění těchto cílů je vhodné realizovat postupnou strategii a dílčí kroky, které jsou spolu úzce provázány. Jejich časová souslednost odpovídá tomu, že některé cíle je možné naplnit rychleji a jiné vyžadují složitější a časově náročnější intervence. Aktivity a intervence naplňující tyto cíle však musí běžet souběžně. **V krátkodobém horizontu do roku 2020** je cílem, aby se instituce veřejné správy (kraj i města/obce) začaly systematicky věnovat ekonomickému rozvoji jako důležitému bodu své agendy, aktivně zjišťovaly potřeby firem a podnikatelů a reflektovaly je ve svých opatřeních a nástrojích. Cílem je, aby kraj i obce byly schopny aktivně a sebevědomě vycházet vstříc firmám, které na území regionu mají či chtějí rozvíjet nejvyšší podnikové funkce. Byly na to institucionálně i kapacitně připraveny a mohly řešit jejich problémy a potřeby.

³ Firmy založené, vlastněné a řízené ve Středočeském kraji

⁴ Např. pouze na MSP, startupy, znalostně intenzivní firmy apod.

Kraj koordinuje a spolu s obcemi vytváří i vhodné prostředí pro začínající firmy a start-upy, vhodnými nástroji motivuje k podnikavosti a zakládání firem. Je potřebné, aby kraj ve spolupráci s vhodnými organizacemi (např. SIC) rozvíjel nové pilotní projekty a nástroje na podporu start-upů, začínajících a malých a středních firem, které cílí na akceleraci růstu a inovativnosti těchto společností a jejich snadnější prosazení na trhu. Snaží se budovat vhodné prostředí pro růst firem, které v budoucnosti mohou být tahouny středočeského hospodářství.

Aktivity cílí na odstranění bariéry mezi akademickým a firemním prostředím pomocí různých měkkých nástrojů a přispívají k větší otevřenosti výzkumných a inovačních procesů. Pokud má být v regionu zajištěna dostupnost kvalitních a flexibilních lidí na trhu práce, kteří jsou schopni obstát v proměňujících se podmínkách a potřebách ze stran zaměstnavatelů, navrhované aktivity v oblasti školství se snaží docílit konkrétních kroků v oblasti základního a středního školství, které této změny pomohou dosáhnout.

Ve střednědobém horizontu do roku 2024 je cílem zahájit podstatné změny v hospodářství kraje. Význam průmyslu i zahraničních firem pro ekonomiku je důležitý, ale jejich aktivity se postupně proměňují směrem k vyšší přidané hodnotě a aktivitám založeným na znalostech. Cílem je v tomto období zajistit, že u zahraničních firem v kraji bude díky vhodně vytvořeným podmínkám a institucionálnímu prostředí přibývat těch, které v kraji budou umísťovat své strategické podnikové funkce (VaV, řízení, prodej) a využít pro to potenciál Středočeského kraje spolu s Prahou jako přirozeným centrem. Cílem je zlepšit pozici stále většího počtu firem a to tím, že se zaměřují ve větší míře na finální produkty a dochází k upgradingu neboli jejich posunu na vyšší patra produkčních sítí blíže ke koncovým zákazníkům. Úkolem podporovaných aktivit je pomáhat firmám více realizovat produktové inovace s potenciálně větším dopadem na jejich konkurenceschopnost. Smyslem intervencí je zvýšit objem i intenzitu VaV aktivit ve firmách stejně jako prohloubit jejich spolupráci s akademickými institucemi, která má přispět ke konkrétním přínosům pro konkurenceschopnost firem. V kraji by měly být rozvinuty ucelené programy podpory start-upů a nových firem případně technologických MSP s vysokým růstovým potenciálem, které současně firmám pomáhají aktivně reagovat a přizpůsobovat se novým technologickým a organizačním trendům.

V dlouhodobém horizontu do roku 2030 je cílem těchto navrhovaných opatření, aby byl Středočeský kraj prosperujícím regionem s úspěšnými firmami podnikajícími v technologicky a znalostně náročných oborech s rozsáhlými kapacitami VaV (vlastními nebo sdílenými s ostatními podniky či veřejným výzkumem), které využívají pro svou konkurenceschopnost na domácích i zahraničních trzích. V kraji bude rostoucí počet silných endogenních českých firem s vlastním brandem, které budou tahouny ekonomiky. Díky tomu se v kraji vytváří dlouhodobě udržitelná a kvalitní pracovní místa.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl firem, které se posunuly na vyšší patra v produkčních sítích / exportujících na vyspělé trhy
2. Objem výdajů na VaV ve veřejném (VŠ + vládním) sektoru a výdajů financovaných firmami
3. Struktura nově přichozích zahraničních investic (podíl firem realizujících aktivity s vyšší přidanou hodnotou)

Typová opatření

Rozvoj inovační infrastruktury a služby pro zahájení podnikání

V kraji existuje základní síť subjektů, které poskytují podporu pro zahájení podnikání (inkubátory, inovační centra, aktivity Hospodářské komory ČR a dalších) a to začínajícím firmám či lidem, kteří o vstupu do podni-

kání teprve uvažují. Jejich úspěšnost je však značně rozdílná, a to zejména díky ne vždy dostatečné kvalitě poskytovaných specializovaných služeb. Kraj by mohl v rámci svých aktivit hrát mimo jiné roli koordinátora, mobilizovat a zlepšovat fungování takových center např. tím, že bude tuto infrastrukturu propagovat, sdílet a využívat pro poskytování specializovaných poradenských služeb pro začínající podnikatele, které může buď sám zajišťovat, nebo podporovat formou finančních dotací. V případě potřeby je možné uvažovat i o výstavbě takové infrastruktury vlastní, pokud se ukáže, že není možné zajistit služby a prostory pro začínající podnikatele jiným způsobem s využitím již existujících kapacit. Cílem takových služeb je zvýšit počet lidí, kteří zahajují podnikání, a zvýšit jejich šanci na úspěch. Síť fungujících komerčních subjektů tohoto druhu existuje v Praze, pokud ale chce kraj udržet nebo i přilákat a motivovat začínající podnikatele pro působení v regionu, měly by pro to být dostupné vhodné podmínky. Tuto aktivitu lze připravit v krátkodobém horizontu do roku 2020 a zahájit její realizaci do roku 2024.

Podpora procesního a produktového upgradingu MSP prostřednictvím výrobní a vývojové spolupráce s velkými (nejen) zahraničními firmami

V krajském hospodářství hrají významnou roli zahraniční firmy ale i velké a silné domácí firmy. Pro jejich udržení v kraji, posílení jejich pozice a rozvoj aktivit s vyšší přidanou hodnotou je klíčové zvýšit jejich navázání na místní ekonomiku a využít jejich sílu a dynamiku i ve prospěch MSP. Ty mohou z takové spolupráce v mnoha ohledech těžit. Typový nástroj či schéma, jak pro to vytvořit vhodné podmínky, může zahrnovat různé formy cílených matchmakingových aktivit, které na základě znalosti umožní propojení konkrétních firem. Cílem je zvýšení povědomí o nabídce jednotlivých firem, stimulace nových nápadů a možností řešení společných problémů či výzev a posílení možností potenciální vzájemné spolupráce v oblasti výroby, vývoje nebo otevřených inovačních procesů. Příprava a realizace takového schématu nemusí být příliš finančně ani časově náročná, vyžaduje ale poměrně detailní znalost firem v regionu a jejich důvěru. Realizaci této aktivity lze zahájit po roce 2024 v případě, že bude existovat institucionalizovaná dostatečná expertiza o firemním prostředí v regionu.

Koučingový program pro zlepšení strategického řízení, akceleraci růstu a inovativnosti v MSP

Malé a střední firmy hrají důležitou roli v ekonomice a zaměstnanosti v kraji. Často se potýkají s řadou specifických problémů⁵ v oblasti strategického řízení firmy, které brzdí jejich další rozvoj. Specializovaný koučingový program je individualizovaný program, který vychází z konkrétní poptávky firem a je tak efektivnějším nástrojem, jak může veřejná správa MSP pomoci, než jsou standardní nabídkové nástroje, jako například dotace. Program umožňuje sofistikovanou metodou díky zapojení externích expertů (koučů) odhalit skryté problémy, které brzdí rozvoj inovačních a růstových příležitostí firmy a následně cíleně navrhnout a realizovat změny ve fungování firmy, které vedou k akceleraci jejího růstu. Program může být zaměřený na oblasti fungování firmy jako je business development (tedy hledání nových obchodních příležitostí a prodejních kanálů), strategická spolupráce s externími partnery jako jsou firmy, univerzity či výzkumné organizace, optimalizace vnitřních procesů firmy či financování rozvoje z veřejných či soukromých zdrojů, případně může být zaměřený i na jiné specifické oblasti rozvoje firem podle potřeby a poptávky MSP v kraji. Díky takovému programu je možné efektivně akcelerovat rozvoj malých a středních firem, z kterých se mohou v budoucnu stát tahouni středočeské ekonomiky. Podobný program funguje pod názvem smE-MPOWER v několika evropských regionech, v Česku pak v Jihomoravském kraji pod názvem JIC PLATINN, v současnosti je tento program licenčně provozován i v Moravskoslezském kraji. Realizaci této aktivity je možné pilotně zahájit do roku 2020 a v horizontu 2024 ji naplno rozvinout a případně dále specificky zaměřit na určitá témata, výzvy či obory, bude-li to vhodné.

⁵ Uzamčení majitelů či ředitelů MSP ve svém „vlastním světě“, což vede k malé otevřenosti vůči externím podnětům, které mohou být zásadní pro další růst firmy.

Program cíleně snižující vstupní bariéry pro spolupráci firem a výzkumných organizací – Inovační vouchery

Program inovační vouchery pomáhá malé a střední firmy motivovat ke spolupráci s výzkumnými organizacemi v oblasti vývoje a inovací a tím posilovat znalostní aktivity firem a jejich konkurenceschopnost. Jeho cílem je především iniciovat prvotní spolupráci mezi oběma sektory. Program již nyní v kraji funguje a má za sebou dva úspěšné ročníky. Tak aby efektivněji plnil svoji roli a stanovené cíle i vzhledem k prioritám Programu rozvoje kraje, je vhodné nabízet společně s dotační podporou v podobě vouchery i expertní službu v podobě vyhledávání a zprostředkování relevantních partnerů pro MSP v akademickém a výzkumném prostředí. Menší firmy často nemají dostatečnou znalost v této sféře a nedokáží najít vhodného partnera, jehož služby by jim v jejich podnikání dokázaly pomoci. Zejména to platí o menších firmách, které ještě nikdy s žádnou výzkumnou organizací nespolupracovaly – a právě na ně by měl program nejvíce cílit. Program inovačních voucherů již v kraji funguje od roku 2016, rozšíření o tuto expertní službu by bylo možné realizovat v krátkodobém horizontu do roku 2020.

Cílená prezentace SČK jako regionu atraktivního pro výzkum, vyspělé technologie a inovace

Kraj svými dostupnými prostředky prezentuje region jako atraktivní místo pro podnikání založené na výzkumu, pokročilých technologiích a inovacích. Spolupracuje na tomto s dalšími zainteresovanými subjekty působícími v kraji (města a obce, CzechInvest, výzkumné instituce a firmy, klastry a platformy). Využívá pro to existující příklady dobré praxe na území kraje. Cílem je budování pozitivní image zejména v zahraničí, která je důležitou součástí proměny krajského hospodářství. V rámci tohoto nástroje je potřebné úzce spolupracovat i s agenturou CzechInvest, zejména v oblasti udržování a propagace nabídky podnikatelských a průmyslových nemovitostí. Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020.

Posilování znalostí a kompetencí představitelů místních samospráv o agendě ekonomického rozvoje a práci s investory

Cílem tohoto opatření je zvýšit mezi představiteli místní samosprávy povědomí a znalosti o agendě ekonomického rozvoje, konkurenceschopnosti a lákání a práci s investory. Pokud je cílem rozvíjet v regionu technologicky a znalostně náročné aktivity pomocí sofistikovaných nástrojů, je jejich úspěšnost závislá i na znalostech dané problematiky u všech zainteresovaných představitelů. Pro investory je právě kvalita podnikatelského prostředí, jehož nedílnou součástí je i kvalita, vstřícnost a profesionalita veřejné správy, stěžejním faktorem při rozhodování o lokalizaci. Součástí tohoto opatření by mohly být vzdělávací workshopy a platformy pro zástupce kraje, měst, obcí, případně dalších relevantních subjektů, které kvalitu podnikatelského prostředí v regionu významně ovlivňují. Jejich předmětem by bylo sdílení příkladů dobré praxe (v ČR i zahraničí) a cílená edukace toho, jak budovat a udržovat stabilní partnerství s podnikatelskou komunitou, jak jednat s investory, zajistit jejich informovanost a propagovat vlastní město/obec, jak usnadňovat nutné administrativní procesy atd. Kraj by v tomto měl hrát koordinační roli ve vztahu k velkým městům a osvětovou případně asistenční roli směrem k menším městům a obcím. Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020.

Specifický cíl 1.2: Zlepšit podmínky pro podnikání a investice v periferních oblastech a tím zvýšit atraktivitu těchto území

Středočeský kraj je regionem s velkými vnitřními disparitami. Pro zajištění soudržnosti území je vhodné vyvažovat tuto situaci a vytvářet podmínky a stimulovat ekonomický rozvoj v periferních a venkovských oblastech kraje. Je potřeba zvýšit atraktivitu těchto území s cílem proměnit je v místa vhodná pro podnikání, investice a práci a tím i aktivní život obyvatel.

Velké vnitřní disparity ve Středočeském kraji jsou přirozené a budou zde existovat neustále, nicméně cílem intervencí je, aby se tyto rozdíly nevětšovaly a aby docházelo ke zlepšování rozvojových podmínek v periferních a venkovských částech kraje. Velmi důležitým aspektem této proměny je posilování pozice mikroregionálních center v periferiích, která jsou klíčovým prvkem v ekonomickém rozvoji těchto území. Cílem je zajistit vhodné podmínky pro rozvoj ekonomických aktivit, které budou v těchto územích dlouhodobě životaschopné. Jedná se především o podporu malých a středních firem a živností, veřejných i soukromých služeb pro zajištění potřeb místních obyvatel případně i návštěvníků. Úkolem hospodářské politiky kraje je také obecně zvýšit míru podnikavosti v těchto územích, zvýšit počet nově zakládaných firem a živností a to např. i cílenou institucionální pomocí těmto územím z úrovně kraje či obcí s rozšířenou působností.

Cílem intervencí je zajistit větší míru využití zdrojů a podmínek v území periferních a venkovských částí Středočeského kraje, s respektem k životnímu prostředí a podmínkám trvalé udržitelnosti. Ačkoliv zdroje a potenciál pro využití v území nejsou (např. v porovnání s některými ostatními částmi ČR) příliš velké a nelze tyto faktory vnímat jako klíčové pro ekonomický rozvoj daných lokalit, je potřebné jejich potenciál více využívat a přispívat tak k lokální stabilitě. Mezi takové aktivity patří zejména cestovní ruch a s ním související služby a také zemědělství a na něj navázané potravinářství.

S tím souvisí cílená podpora rozvoje aktivit v oblasti cestovního ruchu, které se mohou stát v některých venkovských lokalitách důležitým zdrojem zaměstnanosti a prvkem lokální stability. Své místo v rozvoji venkovských oblastí má i zemědělství, které i s návazným potravinářstvím hraje důležitou roli v hospodářství kraje. Cílem je zajistit moderní zemědělské aktivity s vysokou efektivitou využívající nejnovějších technologií a postupů, šetrné k životnímu prostředí.

Pro posílení ekonomického rozvoje v periferiích je však potřeba realizovat intervence i v dalších oblastech. Velmi úzká je synergie s intervencemi v oblasti dopravy a vzdělávání, které představují důležité umožňující/usnadňující faktory pro rozvoj venkovských a periferních oblastí. Pouze soustředěná komplexní pomoc těmto územím může zajistit jejich lepší rozvojové perspektivy. Důležitou roli v tom mají hrát i lokální iniciativy, jako například místní akční skupiny a případně další. Rozvoj těchto území však není možné zajistit pouze z lokálních zdrojů, ale je potřeba se jím cíleně zabývat i z úrovně kraje, případně obcí s rozšířenou působností.

K zajištění těchto cílů je vhodné realizovat postupnou strategii a dílčí kroky, které jsou spolu úzce provázány. Jejich časová souslednost odpovídá tomu, že některé cíle je možné naplnit rychleji a jiné vyžadují složitější a časově náročnější intervence. Aktivity a intervence naplňující tyto cíle však musí běžet souběžně. **V nejbližším horizontu do roku 2020** je vhodné, aby podporované nástroje a intervence vedly k systematickému posilování kvality a kompetencí lokálních samospráv a místních iniciativ a koordinaci přípravy lokálních rozvojových strategií z úrovně kraje. Současně je potřebné vytvářet vhodné podmínky pro lákání adekvátně zaměřených investorů a podněcování podnikavosti a rozvoje místních podnikatelských aktivit (např. konverzí vybraných brownfields případně nevyužívaných objektů ve vlastnictví kraje). Je také vhodné získávat do těchto území i nové investory, jejichž podnikání není nezbytně vázané na velká centra a tamní podmínky a pro něž může být atraktivní relativní blízkost Prahy, dobré životní prostředí a velmi slušné životní podmínky. Je nutné také podněcovat vznik nových a přispívat k zajištění již fungujících lokálních služeb a živností, které představují cenné lokální podnikatelské aktivity a mají také přesah do zajištění kvality života a občanské vybavenosti.

Ve střednědobém horizontu do roku 2024 by mělo být venkovské a periferní území kraje ve viditelně lepší ekonomické kondici než doposud. K dosažení tohoto stavu je potřeba docílit toho, aby se zvýšila místní podnikatelská aktivita, docházelo ve větší míře k zakládání živností, řemesel a služeb (komerčních a veřejných), které zvýší tvorbu pracovních míst. Cílem je, aby ve větší míře než doposud přicházely do území i investice nové. Dojde k modernizaci v zemědělské prvovýrobě s cílem zajistit životaschopnost těchto aktivit v regionu, vznikne více zpracovatelských potravinářských aktivit přímo v kraji. S tím souvisí potřeba zvýšit nabídku a produkci konkurenceschopných lokálních potravinářských produktů a jejich propagaci i v návaznosti na cestovní

ruch. Současně je nezbytné pro rozvoj moderních ekonomických aktivit, včetně např. zajištění možnosti práce z domova v periferních a venkovských lokalitách, zajistit jejich pokrytí dostatečně kapacitní datovou IT infrastrukturou umožňující rychlý přenos velkého objemu dat. V této návaznosti je potřebné také zlepšit dopravní dostupnost a obslužnost těchto území, což má přesah do priorit vymezených v oblasti dopravy.

V dlouhodobém výhledu do roku 2030 je potřeba zastavit trend ekonomického zaostávání těchto lokalit a rozevírání nůžek mezi nimi a jádrovými oblastmi kraje. Cílem je, aby se aspoň některé části periferií staly hospodářsky úspěšnějšími oblastmi, kam míří noví investoři a rozvíjejí se zde ekonomické aktivity. Smyslem intervencí je i zpomalit nebo zastavit vylidňování těchto území a zajistit, aby sem přicházeli noví lidé a spolu s nimi i moderní a nové ekonomické aktivity, které šetrně využívají podmínek a zdrojů v místním prostředí.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Ekonomická aktivita v periferních / venkovských území (podíl aktivních fyzických / právnických osob na 100 obyvatel v produktivním věku)
2. Migrační saldo v periferních obcích (specificky i pro mladé obyvatele do 30 let věku)

Typová opatření

Finanční nástroje usnadňující vstup do podnikání

V dotčeném území je cílem obecně zvýšit podnikavost lidí bez ohledu na to, zda jde o inovativní podnikatelský nápad s potenciálem rychlého růstu (start-up). Nabízí se využití regionálních finančních nástrojů, např. návratných půjček, které by mohly být poskytovány regionálním inovačním fondem. Pro něj je možné hledat prostředky z evropských zdrojů, například Evropské investiční banky. Obecně bude v novém programovacím období trend využívat více finančních nástroje, zejména návratné finanční výpomoci a toto může být jeden z nich. Zvýhodněné návratné půjčky by měly být podmíněny zpracovaným životaschopným byznysplánem a také podmínkou vložit do podnikání část vlastních finančních prostředků. Důležitou součástí by mělo být kromě financování i finanční poradenství a základní osvěta o možných dalších zdrojích prostředků pro zahájení podnikání. Časový horizont možného zavedení takového nástroje záleží na možnostech a zdrojích financování, neboť se jedná (v porovnání s ostatními nástroji) o nákladnější a organizačně složitější opatření, proto je horizontem pro zahájení rok 2020, resp. nové programovací období EU fondů.

Interaktivní prostředí (virtuální i fyzické) pro začínající podnikatele

Cílem je nabídnout v periferních částech kraje možnost začínajícím podnikatelům nalézt prostor, kde se budou moci navzájem potkávat, vyměňovat své názory a zkušenosti a potkávat se případně s inspirativními lidmi či zákazníky. Může se jednat o fyzické prostředí – např. coworkingová a sdílená podnikatelská centra, která mohou vznikat např. v nevyužívaných prostorách škol⁶ nebo revitalizovaných malých brownfieldech v majetku kraje či obcí. Mohou k tomu být využity již nyní úspěšně fungující podnikatelské HUBy v Praze, které by svou činnost mohly částečně rozšířit i do Středočeského kraje. Současně je možné tyto fyzické prostory doplnit i o virtuální platformy sloužící k propojení začínajících podnikatelů navzájem nebo i se zákazníky/odběrateli. Role kraje může být koordinační a motivační, a tudíž nemusí být ani finančně tolik náročná. Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020.

⁶ Řada základních ale i středních škol v periferních částech kraje je z kapacitních důvodů nevyužitá a může tudíž poskytnout potřebné prostory.

Posilování znalostí a kompetencí představitelů místních samospráv o agendě ekonomického rozvoje a práci s investory (toto opatření je průřezové pro oba specifické cíle v oblasti ekonomického rozvoje)

Cílem tohoto opatření je zvýšit mezi představiteli místní samosprávy povědomí a znalosti o agendě ekonomického rozvoje, konkurenceschopnosti, vytváření podmínek pro investory a práce s nimi. Pokud je cílem rozvíjet v regionu technologicky a znalostně náročné aktivity pomocí sofistikovaných nástrojů, je jejich úspěšnost závislá na znalostech dané problematiky u všech zainteresovaných představitelů. V případě periferních území je důležité i získávání dalších investorů (např. z jiných částí ČR), pro něž mohou být specifické podmínky v těchto územích atraktivní a konkurenceschopné vůči jádrovým a metropolitním oblastem. Pro investory je právě kvalita podnikatelského prostředí, jehož nedílnou součástí je i kvalita, vstřícnost a profesionalita veřejné správy, stěžejním faktorem při rozhodování o lokalizaci. Součástí tohoto opatření by mohly být vzdělávací workshopy a platformy pro zástupce kraje, měst, obcí, případně dalších relevantních subjektů, které kvalitu podnikatelského prostředí v regionu významně ovlivňují. Jejich předmětem by bylo sdílení příkladů dobré praxe (v ČR i zahraničí) a cílená edukace toho, jak budovat a udržovat stabilní partnerství s podnikatelskou komunitou, jak jednat s investory, zajistit jejich informovanost a propagovat vlastní město/obec, jak usnadňovat nutné administrativní procesy atd. Kraj by v tomto měl hrát koordinační roli ve vztahu k velkým městům a osvětovou případně asistenční roli směrem k menším městům a obcím. Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020.

Regenerace brownfieldů

Koordinovat regeneraci nevyužívaných a zchátralých nemovitostí s cílem jejich největšího možného využití pro podnikání. Cíleně ve spolupráci s dalšími partnery (obce, MAS, CzechInvest) mapovat jejich situaci a poté je ve vhodných případech nabízet investorům pro podnikání. Záměrem této aktivity je především zamezit dalšímu záboru zemědělského půdního fondu, k čemuž v minulých letech docházelo v nebyvalé míře především v souvislosti se stavbou logistických a průmyslových parků na zelené louce v okolí Prahy, dálničních tahů a velkých měst v kraji. Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020 a měla by probíhat kontinuálně a být propojená na další typová opatření (jako je prezentace regionu jako atraktivní lokality pro investice).

Podpora a propagace lokálních značek a výrobků

Kraj by měl ve spolupráci s partnery na lokální úrovni cíleně pracovat s tradičními i novými značkami a výrobky a produkty zejména v potravinářství, ale i v kultuře nebo cestovním ruchu. Kraj by měl pomoci v propagaci těchto značek a výrobků, a to zejména v souvislosti s ucelenou nabídkou v oblasti cestovního ruchu. Veřejná správa by obecně měla jít příkladem a v maximální možné míře odebírat tyto produkty pro vlastní potřebu (např. regionální značky potravin). Tuto aktivitu je možné zahájit v krátkodobém horizontu do roku 2020.

Prioritní oblast 2: Cestovní ruch

Cestovní ruch je významným ekonomickým nástrojem regionálního rozvoje. Aktuální trendy a změny, kterými oblast cestovního ruchu na globální úrovni v posledních letech prochází, představují významnou příležitost jak pro hospodářství kraje, tak i vytváření nových pracovních míst na lokální úrovni. Možnosti propojování potenciálních zákazníků prostřednictvím digitalizace a nových technologií, rozvoj sdílené ekonomiky a automatizace řídicích procesů umožní v příští dekádě posílit konkurenční výhodu Středočeského kraje jako atraktivní a dostupné destinace cestovního ruchu.

Oblast cestovního ruchu se v současnosti na HDP kraje podílí pouze 2,5 % a Středočeský kraj je v tomto ohledu pod průměrem ČR (2,8 %). Příčinou je jednak nízká míra koordinace aktivit ze strany krajské reprezentace a dále absence jednotného řízení destinačního managementu. V důsledku toho cestovní ruch nepatří mezi klíčová odvětví regionální ekonomiky a v oblasti není k dispozici dostatek investic pro rozvoj a inovace turistické infrastruktury a produktů, které se přizpůsobují a využívají moderní trendy v komunikaci, síťování i chování zákazníků. Nedostatek investic do inovací a tvorby nových produktů snižují ekonomické efekty, potenciál pro lokální zaměstnanost a celkovou konkurenceschopnost středočeské destinace.

Středočeský kraj má přitom kvalitní přírodní i kulturně-historické předpoklady pro rozvoj a inovace turistických produktů. Návštěvnost Středočeského kraje dosahuje v porovnání s dalšími kraji ČR spíše průměrných hodnot a problémem je i vysoký podíl jednodenní návštěvnosti kraje oproti ekonomicky výnosnějším pobytům vícedenním. I přes vzestupnou tendenci v počtu vícedenních návštěvníků Středočeský kraj zdaleka nedosahuje hodnot pražské aglomerace. Středočeský kraj je také regionem, kde se za posledních deset let snížila návštěvnost nejvíce ze všech krajů ČR, včetně návštěvnosti zahraničních turistů.

Opatření a intervence v oblasti cestovního ruchu v dlouhodobém horizontu rozvoje kraje mohou podpořit snížení jeho vnitřních disparit. Oblast cestovního ruchu má potenciál zejména pro ekonomický rozvoj periferních částí kraje a zvýšení zaměstnanosti a životní úrovně obyvatel zaostávajících částí (území) regionu.

Specifický cíl 2.1: Zvýšit přínos cestovního ruchu pro hospodářství Středočeského kraje

Cíle bude dosaženo intenzivní podporou a investicemi do inovací, technologií a lidských zdrojů, které umožní kraji se efektivně přizpůsobit moderním trendům a globálním změnám v oblasti cestovního ruchu.

Předpokladem pro naplnění cíle je zavedení strategického řízení oblasti cestovního ruchu, které kraji umožní adekvátně reagovat na dynamické procesy jako je přechod z masového turismu na individuální, autentické cestování, změny ve struktuře cílových skupin zákazníků v důsledku globálního stárnutí populace a pokračující diferenciaci nabídky. Nezbytnou podmínkou je i spolupráce aktérů cestovního ruchu a propojení intervencí s dalšími oblastmi regionálního rozvoje, především oblastí rozvoje individuální a veřejné dopravy, vzdělávání a lidských zdrojů, ochrany životního prostředí, rozvoje ICT infrastruktury, komunikace a služeb.

Z hlediska dlouhodobé strategické vize je významnou příležitostí regionu posílit svou pozici jako rekreačně-sportovního zázemí pro návštěvníky z hlavního města Prahy (rezidenty i nerezidenty). Přírodní předpoklady regionu v podobě rozsáhlých vodních ploch, několika řek, oblastí vhodných pro cyklo a pěší turistiku v kombinaci s dopravní dostupností Prahy vytvářejí unikátní potenciál pro zavedení integrovaného konceptu aktivních pobytů v přírodě. Úspěšné zavedení tohoto konceptu předpokládá jednak zasiťování relevantních poskytovatelů služeb, vytvoření jednotných marketingových nástrojů (např. „Aktivně ve Středních Čechách“), investice

do infrastruktury (cyklotrasy, přístaviště, kotviště, jednotné značení, dostupné ubytovací kapacity), zavedení environmentálních opatření na vodních plochách (pro zajištění dostupnosti vodních ploch po celé letní období) a vybudování rekreačních zón v okolí vodních ploch.

Z krátkodobého hlediska (do roku 2020) je nezbytným předpokladem zavedení systému strategického řízení cestovního ruchu na krajské úrovni, a to včetně vytvoření stabilních podmínek pro destinační spolupráci, podporu destinačních organizací a jednotnou marketingovou komunikaci středních Čech jako turistické destinace. Aktuální dynamika změn v oblasti cestovního ruchu klade značné nároky na jednotlivé poskytovatele služeb a celkové strategické pojetí destinačního managementu. Předpokladem zavedení strategického řízení cestovního ruchu na krajské úrovni je úspěšná a důsledná implementace opatření navržených v prioritě 2 *Programu rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji 2018–23*, zejména opatření 2.1 (Vytvoření systému organizace cestovního ruchu, jeho podpora a rozvoj na území kraje ve vazbě na rajonizaci) a opatření 2.2 (Zkvalitnění informačních toků, koordinace aktivit a kooperace aktérů v cestovním ruchu v kraji), která budou navázána na tzv. kategorizaci organizací destinačního managementu. Kraj v oblasti destinačního managementu do roku 2020 zajistí zavedení efektivního systému financování destinačních organizací a turistických informačních center, včetně vyhodnocování výsledků jejich činnosti.

Strategický přístup a provázanost s dalšími oblastmi regionálního rozvoje zajistí dlouhodobý a udržitelný rozvoj cestovního ruchu, jehož výsledkem bude vyšší ekonomický přínos pro středočeský region. Klíčovou roli v tomto procesu hraje Středočeský kraj – jediná instituce, která má ve své kompetenci provázat opatření v oblasti cestovního ruchu s oblastí veřejné dopravní infrastruktury, ochrany životního prostředí a vzdělávání.

Do roku 2020 Středočeský kraj zahájí realizaci environmentálních a infrastrukturních opatření ve specifických přírodních lokalitách (zejména oblast Brd) a v okolí vodních ploch a toků s mimořádným významem pro rozvoj cestovního ruchu v kraji (přehrady Slapy a Orlík, řeka Sázava). Obdobně bude zahájen program dobudování sítě cyklostezek a značení páteřních cyklotras. Intervence v oblasti turistické infrastruktury bude vhodné plánovat v návaznosti na zvolený komplexní produkt cestovního ruchu na celokrajské úrovni (např. „Aktivně ve Středních Čechách“).

Součástí strategických změn v oblasti cestovního ruchu bude vytvoření systému spolupráce a provázání turistického průmyslu (zaměstnavatelů a podnikatelů) se systémem vzdělávání v kraji (formálního i neformálního). Do roku 2020 budou na krajské úrovni zahájeny vzdělávací programy, které budou mít za cíl zvýšit kompetence pracovníků v cestovním ruchu, zejména komunikační, jazykové a obchodní dovednosti.

Středočeský kraj dále podpoří zvýšení celkové technologické připravenosti destinace. Specifická opatření na podporu rozvoje informačních a komunikačních technologií v cestovním ruchu umožní Středočeskému kraji se lépe přizpůsobit aktuálním a dynamicky se měnícím globálním trendům v turismu, včetně měnící se poptávky po službách a produktech ze strany zahraničních návštěvníků. Cílem v této oblasti bude dosáhnout běžných standardů vybavenosti ICT infrastrukturou v cestovním ruchu v porovnání s českými i evropskými regiony.

Ze střednědobého hlediska (do roku 2024) je cílem zvýšit podíl vícedenní návštěvnosti v kraji, jako klíčového předpokladu dosažení vyšších ekonomických přínosů cestovního ruchu pro regionální hospodářství. Kraj tohoto cíle dosáhne efektivnějším využitím přírodních a kulturních předpokladů, a to zejména prostřednictvím zkvalitnění a dobudování infrastruktury cestovního ruchu, ochrany životního prostředí (zejména vodních ploch za účelem zvýšení jejich dostupnosti k rekreaci v průběhu celého letního období), intenzivnějším využitím informačních a komunikačních technologií, posílením mobility především v periferních oblastech kraje (budování dopravní infrastruktury včetně cyklotrasy), intenzivnějším zapojením krajských kulturních institucí do tvorby produktů cestovního ruchu a celkovém zvyšování kvality služeb. Rozšíření a zkvalitnění veřejné infrastruktury a infrastruktury pro cykloturistiku tvoří jednu z klíčových podmínek pro možné zavedení komplexního produktu na celokrajské úrovni „Aktivně ve Středních Čechách“.

Ke zvýšení podílu vícedenní návštěvnosti v kraji je nezbytné podpořit rozvoj specifické oblasti inovací v cestovním ruchu. Podporou inovativních projektů na krajské, destinační i individuální úrovni bude dosaženo vyšší přidané hodnoty produktů cestovního ruchu a dojde k celkovému zatraktivnění nabídky pro cílové skupiny domácích i zahraničních turistů, kteří tak budou více motivováni k trávení vícedenních pobytů na území Středočeského kraje.

Pro účely zvýšení inovační výkonnosti středočeské turistické destinace kraj vytvoří podpůrný program inovačních a kreativních voucherů. Podpořené inovační projekty budou zaměřeny jak na produktové, procesní, technologické, tak i marketingové inovace. Úkolem kraje bude zajistit, aby podpořené inovace v cestovním ruchu byly synergicky provázány s intervencemi v dalších oblastech regionálního rozvoje (zejména ICT infrastruktura, doprava, vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů).

Inovační výkonnosti v oblasti cestovního ruchu bude dosaženo též vytvořením podpůrného systému pro sběr a analýzu (vyhodnocování) vnitřních i vnějších inovačních podnětů. Tento systém bude úzce provázán s marketingovými aktivitami kraje a zabezpečí flexibilní reakci na dynamický vývoj potřeb cílových uživatelů produktů cestovního ruchu. Pro podporu oblasti inovací a marketingu kraj zajistí systematický sběr informací o návštěvnících kraje (např. pomocí zbytkových dat mobilních operátorů a prostřednictvím intenzivní spolupráce a podpory turistických informačních center v kraji). Vyhodnocené informace bude kraj sdílet se zasíťovanými poskytovateli služeb a využije je při plánování inovačního cyklu produktů cestovního ruchu.

Nezbytným předpokladem zvýšení podílu vícedenní návštěvnosti v kraji je i zintenzivnění komunikace a spolupráce s hlavním městem Prahou, tzn. primární zdrojovou oblastí domácích i zahraničních klientů cestovního ruchu v kraji. Kraj zajistí vytvoření dlouhodobého systematického programu spolupráce na mezikrajské úrovni a v tzv. metropolitní oblasti.

K dalším oblastem intervencí kraje patří oblast veřejné dopravy a systémové změny na podporu zvýšení kvality služeb. Kraj zabezpečí opravy, resp. vybudování dopravní infrastruktury v okolí vodních ploch (přehrady Slapy a Orlík) a dostupnost veřejné dopravy k nejatraktivnějším místům v kraji (Křivoklát, Karlštejn, Zámek Loučeň, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Průhonice, Český Šternberk, Poděbrady, Dobříš, Příbram, Moiniec a Kolín), včetně možností veřejné dopravy mezi těmito destinacemi (uvnitř území kraje).

Systémem investičních pobídek bude v kraji doplněna chybějící ubytovací kapacita pro implementaci konceptu „Aktivně ve Středních Čechách“ – zejména v okolí přehrad Slapy a Orlík a v oblasti Brd.

Prostřednictvím specializovaných vzdělávacích institucí bude kraj financovat realizaci vzdělávacích, jazykových a rekvalifikačních programů pro zaměstnance a potenciální pracovníky v cestovním ruchu, včetně programů, které jsou součástí formálního vzdělávání (v úzké kooperaci se středními školami v kraji). Pro dosažení odpovídajících výsledků vzdělávacích programů (zvýšení komunikačních, odborných, jazykových a obchodních dovedností u pracovníků cestovního ruchu) bude kraj iniciovat vznik specializovaných klastrů (např. v rámci komplexního produktu pro aktivní turistiku) a zavedení systému tzv. lokálních průvodců.

Rozvoj oblasti cestovního ruchu kraj bude kraj intenzivně podporovat prostřednictvím intervencí v oblasti informačních a komunikačních technologií, tj. zejména průběžnou aktualizací webových portálů, mobilních aplikací, digitalizovaných map a progresivních technologií.

Cílovým stavem v oblasti cestovního ruchu v roce 2030 je strategicky řízená destinace, založená na otevřené, inovativní spolupráci aktérů cestovního ruchu, kteří efektivně uplatňují nejmodernější technologie a mají dostatečné znalosti a inovativní myšlení pro přizpůsobení se globálním trendům cestovního ruchu, demografickým změnám a nárokům konkurenčního prostředí globální turistiky.

Navržený okruh indikátorů pro sledování úspěšnosti specifického cíle:

1. Podíl cestovního ruchu na HPH Středočeského kraje
2. Statistika vícedenní návštěvnosti ve Středočeském kraji
3. Objem výdajů poskytnutých na rozvoj a inovace produktů a procesů v cestovním ruchu na území Středočeského kraje

Typová opatření

Strategický management a rozvoj znalostí v oblasti cestovního ruchu

Cílem opatření je zavést postupy strategického řízení středočeské destinace a podpořit dlouhodobé budování kapacit a rozvoj znalostí v oblasti cestovního ruchu. Opatření významnou měrou přispěje k řešení problémů a potřeb oblasti cestovního ruchu, zejména k vytvoření stabilních podmínek pro destinační spolupráci, rozvoj inovací a jednotnou marketingovou komunikaci Středních Čech jako turistické destinace. Pro dosažení těchto cílů je nezbytné vytvořit odpovídající organizační centrum a znalostní bázi. V optimálním případě by bylo vhodné organizační, informační a vzdělávací aktivity koncentrovat v jedné instituci nebo organizaci (např. Středočeské centrále cestovního ruchu). Vybraná instituce bude plnit roli řídicího a vzdělávacího centra cestovního ruchu ve Středočeském kraji a zároveň zajistí provázanost aktivit v oblasti cestovního ruchu s dalšími oblastmi regionálního rozvoje. Vybudování, resp. posílení instituce s úkolem koordinovat rozvoj v oblasti cestovního ruchu bude předcházet koncepční a metodická příprava. Do roku 2020 budou prostřednictvím projektů mezinárodní spolupráce a intenzivního sběru dat získány zkušenosti a vyhodnocena zahraniční dobrá praxe. Aktivity v oblasti strategického řízení destinace a rozvoje znalostí budou úzce propojeny s nástroji pro rozvoj inovací v kraji a případně regionálními centry výzkumu. Jedním z úkolů v oblasti strategického řízení destinace a rozvoje znalostí bude vytvoření systému pro průběžný sběr a vyhodnocování inovačních podnětů v oblasti cestovního ruchu (zahraniční trendy, dobrá praxe, výzkumy, marketingové trendy). Díky vytvořenému systému bude možné přenášet nejnovější zahraniční trendy a praxi (impulzy) do inovačního cyklu produktů cestovního ruchu v kraji (např. prostřednictvím vzdělávacích a komunikačních aktivit). V úzké spolupráci s krajskými vzdělávacími institucemi budou dlouhodobě poskytovány vzdělávací, jazykové a rekvalifikační programy pro zaměstnance a potenciální pracovníky v cestovním ruchu, včetně programů, které jsou součástí formálního vzdělávání (v úzké kooperaci se středními školami v kraji). Cílem těchto programů bude zajištění pracovních sil v regionu pro oblast cestovního ruchu, zvýšení kvality poskytovaných služeb a produktivity práce. Součástí vzdělávacích programů bude i specifická oblast zvyšování komunikačních, odborných, jazykových a obchodních dovedností pracovníků v cestovním ruchu (mj. průvodců). Pro dosažení odpovídajících výsledků těchto vzdělávacích programů bude kraj iniciovat vznik specializovaných inovačních klastrů (např. pro aktivní turistiku, kulturu, kongresovou turistiku) a vytvoření sítě tzv. lokálních průvodců. Cílovou skupinou opatření jsou zejména stávající poskytovatelé služeb v cestovním ruchu, zaměstnanci a pracovníci destinačních organizací, turistických informačních center, měst, obcí a kulturně-komunitních center ve venkovských oblastech.

Program inovačních a kreativních voucherů v cestovním ruchu

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro zvyšování konkurenceschopnosti poskytovatelů služeb cestovního ruchu v kraji a zvyšování přidané hodnoty turistických produktů. Program je úzce provázán s podporou inovačních voucherů v prioritní oblasti Programu „Ekonomika a VaV“, jehož cílem je motivovat malé a střední firmy ke spolupráci s výzkumnými organizacemi v oblasti vývoje a inovací a tím posilovat zna-

lostní aktivity firem. V oblasti cestovního ruchu bude prioritou provázat malé a střední společnosti podnikající v oblasti cestovního ruchu s ICT firmami s cílem stimulovat rozvoj digitálních aplikací a komunikačních nástrojů v cestovním ruchu. Obdobně je možné realizovat program podpory kreativních voucherů, který propojí poskytovatele služeb s kreativním průmyslem. Tato spolupráce posílí rozvoj nových, kreativních produktů, které jsou nezbytnou součástí inovačního cyklu v cestovním ruchu a dosažení atraktivní nabídky cestovního ruchu v kraji. Kreativní vouchery dále umožní spolupráci poskytovatelů služeb cestovního ruchu s kreativními a komunikačními agenturami a tím posílí jejich konkurenceschopnost v oblasti designu, komunikace, marketingu a prezentace. Inovační a kreativní vouchery budou poskytovány malým a středním podnikům působícím v oblasti cestovního ruchu – formou jednorázové dotace na spolupráci s poskytovateli ICT služeb (v případě inovačních voucherů) a kreativních a komunikačních služeb (v případě kreativních voucherů). Principem spolupráce je transfer znalostí a technologií do oblasti cestovního ruchu a tím zvyšování inovační výkonnosti malých a středních podniků.

Koučingový a mentoringový program pro akceleraci růstu a inovativnosti poskytovatelů v cestovním ruchu

Specializovaný koučingový a mentoringový program je založen na individualizovaném poradenství jednotlivým poskytovatelům služeb v cestovním ruchu, který vychází z jejich konkrétní poptávky a potřeb. Koučing (podpora vedení společností při hledání individuálních řešení a rozvojových směrů) a mentoring (předání zkušeností profesionály a specialisty na danou problematiku) jsou v porovnání se standardními nabídkovými nástroji (jako jsou například dotace) efektivnějším nástrojem podpory malých a středních podniků ze strany veřejné správy. Program umožní osvědčenými metodami a za pomoci externích expertů (koučů a mentorů) odhalit skryté problémy, které brzdí rozvoj inovačních a růstových příležitostí firmy a následně cíleně navrhnout a realizovat změny ve fungování firmy, produktovém portfoliu a komunikační a marketingové strategii. Cílem programu je akcelarovat růst podpořených společností. Program může být zaměřen na oblasti business development (hledání nových obchodních příležitostí a prodejních kanálů), product development (rozvoj a tvorba nových produktů), strategické spolupráce s externími partnery, networking (vytváření sítí), optimalizace vnitřních procesů firmy, financování rozvoje z veřejných či soukromých zdrojů a tvorbu marketingových a komunikačních nástrojů, včetně využití moderních ICT nástrojů v cestovním ruchu. Program umožní efektivně akcelarovat rozvoj malých a středních firem podnikajících v různých segmentech cestovního ruchu a tím přispět k naplňování specifického cíle Programu v oblasti cestovního ruchu (zvýšení podílu cestovního ruchu na HDP Středočeského kraje). Program je úzce provázán s obdobným opatřením v oblasti “Ekonomický rozvoj a VaV”.

ICT operátora v cestovním ruchu

Opatření umožní Středočeskému kraji v budoucnu plně využívat informační a komunikační technologie pro podporu rozvoje a poskytování služeb cestovního ruchu. Digitalizace a elektronizace je zcela zásadním faktorem turistických inovací a marketingu produktů cestovního ruchu. Cílem služeb ICT operátora bude přizpůsobit nabídku a komunikaci produktů cestovního ruchu současným a budoucím globálním trendům (propojování potenciálních zákazníků prostřednictvím digitalizace a nových technologií, rozvoj sdílené ekonomiky, automatizace řídicích procesů, individualizace atd.). Služby ICT operátora mohou být realizovány prostřednictvím stávajících institucí a organizací nebo nově vytvořeného subjektu. V letech 2018–2020 kraj získá prostřednictvím účasti v mezinárodních projektech, expertních platformách a výzkumných projektech znalosti a zkušenosti pro zpracování ucelené koncepce rozvoje a implementace ICT technologií a nástrojů v cestovním ruchu. Na základě této koncepce budou v následujících letech realizovány podpůrné ICT projekty (aplikace, mapové portály), které podpoří rozvoj konkurenceschopných produktů a marketing středočeské destinace. Do realizace opatření budou zapojeni regionální výzkumní aktéři (regionální centra výzkumu), kteří vytvoří dlouhodobou podpůrnou platformu pro realizaci opatření.

Klaster a produkt „Aktivně ve Středních Čechách“

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro rozvoj komplexních produktů v oblasti cestovního ruchu a zvýšení návštěvnosti kraje. Opatření bude realizováno prostřednictvím investičních a neinvestičních projektů, jejichž cílem bude posílit oblast Středních Čech jako rekreačně-sportovního zázemí pro návštěvníky z hlavního města Prahy (rezidenty i nerezidenty). Přírodní předpoklady regionu v podobě rozsáhlých vodních ploch, několika řek, oblastí vhodných pro cyklo a pěší turistiku v kombinaci s dopravní dostupností Prahy vytvářejí unikátní potenciál pro zavedení integrovaného konceptu aktivních pobytů v přírodě, který je implementován např. ve spolkové zemi SRN Braniborsko (spolková země obklopující hlavní město SRN Berlín). V první fázi budou zasíťováni relevantní poskytovatelé služeb cestovního ruchu v kraji, kteří vytvoří dlouhodobý klaster pro realizaci investičních a neinvestičních projektů. Dlouhodobým cílem klastrové spolupráce bude vytváření zásobníku investičních projektů a akcí v oblasti turistické infrastruktury (výstavba cyklotras a cyklostezek, přístavišť, kotvišť, jednotného značení, případně ubytovacích kapacit). Tyto akce budou financovány z fondu rozvoje infrastruktury cestovního ruchu v kraji nebo prostřednictvím projektů PPP (Public Private Partnership). Součástí podpory produktu ze strany krajské samosprávy bude realizace aktivní pro-investorské politiky (propagace nabídky podnikatelských a investičních příležitostí pro mimokrajské a zahraniční investory). Kraj dále zajistí podporu komplexního produktu prostřednictvím cílených a dlouhodobých opatření v oblasti ochrany životního, veřejné dopravy a navazující veřejné infrastruktury, s cílem zajistit dostupnost vodních ploch po celé letní období, dopravní obslužnost rekreačně-sportovních zón a jejich odpovídající veřejnou infrastrukturu. Současně bude poskytována podpora neinvestičních akcí v oblasti integrovaného marketingu produktu, s vazbou na činnost služeb operátora pro rozvoj ICT, vzdělávací instituce v cestovním ruchu a činnost turistických informačních center v kraji.

Prioritní oblast 3: Lidské zdroje a vzdělanost

Ve Středočeském kraji je zlepšování podmínek pro trvalé zvyšování kvality vzdělávání prioritním cílem. Pokud se má Středočeský kraj stát jedním z nejbohatších regionů Evropy a do roku 2030 se mají vyrovnat disparity v jeho jednotlivých částech, je nutné směřovat investice do všech faktorů ovlivňujících úroveň lidských zdrojů, především do vzdělávání. Oblast školství, přípravy na budoucí povolání i celoživotní vzdělávání bude v příštím desetiletí procházet řadou změn. Podle studie MPSV „Iniciativa práce 4.0“ by po větším rozšíření robotů mohla v Česku zaniknout asi desetina pracovních míst. U třetiny nynějších pozic by se mohla díky novým technologiím výrazně změnit pracovní náplň. Kreativita lidí se stane klíčovou dovedností pro ekonomiku i společnost, proto se musí kraj mimo jiné zaměřit na nadané a talentované žáky a studenty ve větší míře, než je tomu nyní.

Vzdělávací systém už nyní nezajišťuje dostatek absolventů do žádaných technických oborů. Navíc kvůli stárnutí populace dojde ke generační výměně a budou chybět lidé v profesích, jichž se robotizace příliš nedotkne. Týká se to především školství, sociálních služeb a zdravotnictví. Středočeský kraj se proto musí více zaměřit na podporu učitelů a vedení škol. V rámci aktivit dotací MAP a KAP je již nyní podpoře dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) věnována značná pozornost. Současně však bude důležité i finančně podpořit řešení generační výměny učitelů. To se neobejde bez vytváření podmínek pro takové změny, a bude dále nutné například přijmout opatření na snižování administrativní zátěže ředitelů škol.

V horizontu pěti let dojde k posunu od „produkčního myšlení“ k „myšlení návrhovému“. Budou stále více potřebné zejména dovednosti v oblasti počítačové gramotnosti, mobilních aplikací, využití cloudů a rozvoje sdílené ekonomiky. V rámci realizace projektů MAP a KAP je již nyní ve Středočeském kraji značná pozornost věnována dovednostem potřebným pro celoživotní uplatnitelnost na trhu práce, tento přístup bude potřeba v budoucnu posílit. V horizontu deseti let bude stoupat potřeba dovedností v oblastech, jako je robotika a inovace v energetických systémech, autonomní doprava. Lidé, kteří za deset let budou zahajovat pracovní kariéru, jsou nyní na základních či středních školách. Školy ve Středočeském kraji se musí již nyní připravit na to, že bude nutno rozlišovat dovednosti dočasné a ty, které budou trvale platnými principy. Modernizace vzdělávání bude mimo jiné spočívat ve větším využívání informačních a komunikačních technologií.

Předpokládá se, že bude docházet k dalšímu zrychlování inovačních cyklů. Pro zachování konkurenceschopnosti ekonomik bude třeba více podnikatelů. Školy ve Středočeském kraji budou muset reagovat na tento vývoj nejen posílením spolupráce firem a škol, ale také rozvojem podnikatelských dovedností a podporou inovativního a kreativního myšlení. Současně podnikatelské, technické a manažerské dovednosti budou nutné, ale nikoli postačující. Ve Středočeském kraji je již nyní podpoře dalšího a odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů věnována velká pozornost v rámci realizace projektů KAP (IKAP). Bude ale potřeba zajistit udržitelnost těchto projektů a posílit rozvoj škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje tak, aby v závěrečných fázích studium zahrnovalo větší podíl praktické výuky směřující k osvojení dovedností, které bude trh práce požadovat. Dojde tím ke zlepšení spolupráce škol a firem při zajišťování odborného vzdělávání (praxe, odborníci ve školách, učitelé ve firmách, přizpůsobení vzdělávacích programů apod.).

S ohledem na dlouhodobé socio-demografické a technologické trendy jsou v oblasti vzdělávání stanoveny dva specifické cíle, které vycházejí z vnitřních potřeb této oblasti ve Středočeském kraji. Vzdělávací politika kraje by proto měla reflektovat dvě klíčová východiska. Na jedné straně zajištění lokálně dostupných kapacit a modernizace vybavení, tedy prostor, kde se vzdělání odehrává. Na druhé straně je nutné zajistit ve Středočeském kraji kvalitu vzdělávání, která se neobejde bez kvalitních učitelů a ředitelů škol a kontroly efektivity vynaložených finančních prostředků.

Hlavním cílem, ke kterému by měly směřovat aktivity v oblasti lidských zdrojů a vzdělávání ve Středočeském kraji pro tuto prioritní oblast, je kraj jako společnost 4.0, kde mají občané lokální přístup ke všem formám a stupňům vzdělávání tak, aby lidé nabývali nové dovednosti v důsledku vývoje nových technologií a byli celoživotně flexibilní na trhu práce.

Specifický cíl 3.1: Posílit podporou kvalitních učitelů a ředitelů škol kvalitu vzdělávání zaměřenou na klíčové dovednosti

Specifický cíl reaguje na problém nedostatečných podmínek pro práci kvalitních učitelů a ředitelů škol, od čehož se odvíjí kvalita vzdělávání. Ta musí reagovat na změny, jež budou v příštím desetiletí ve společnosti a v ekonomice probíhat. Dílčím cílem je zlepšení klíčových dovedností žáků a studentů včetně spolupráce firem a škol, tedy faktorů nezbytných pro celoživotní uplatnitelnost na trhu práce. Pro zvyšování kvality je nezbytná práce s výsledky hodnocení škol, která by se měla stát součástí efektivního a strategického řízení škol na všech úrovních.

V krátkodobém horizontu (do roku 2020) by měl kraj podpořit přijetí opatření na snížení složité administrativy, která provází inkluzi ve školách. V souladu s prioritizací formulovanou v rámci KAP by měla být zpracována strategie inkluzivního vzdělávání a plán pedagogické podpory ve škole a mělo by se stabilizovat personální zajištění inkluze. V rámci implementace MAP a KAP se kraj zaměří na zlepšení klíčových dovedností žáků a studentů. Tento dílčí cíl spočívá v posílení motivace žáků ZŠ, SŠ a rodičů k získávání kompetencí v technické a přírodovědné oblasti a matematice a rozvoj kompetencí v klíčových dovednostech (cizí jazyky, ICT, podnikání a gramotnosti). V tomto rámci proběhne i naplňování všech prioritních opatření KAP (např. podpora odborného vzdělávání, včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů, podpora polytechnického vzdělávání, rozvoj škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje, posílení kariérového poradenství pro žáky ZŠ a SŠ). V rámci implementace priorit KAP bude kraj věnovat zvláštní pozornost podpoře rozvoje nadaných žáků (např. výuka odborných předmětů vedená v angličtině) včetně další práce s talenty (nadanými žáky a studenty s dalším rozvojovým potenciálem) a to ve spolupráci se Středočeským inovačním centrem (SIC) a dalšími subjekty (například Globální grant na podporu talentovaných studentů, dílčí grant v rámci IKAP apod.). Kraj by měl dále zajistit prostředky na odborné vedení žáků zapojených do soutěží a podporu kompetencí k podnikavosti a iniciativě a kreativité.

Ve střednědobém horizontu (do roku 2024) by měl kraj přijmout systémové opatření na zvýšení prestiže profese učitele (například prostřednictvím stipendijního programu) a měla by být posílena aktivní spolupráce s MŠMT a zástupci pedagogických fakult na generační obměně pedagogů ve Středočeském kraji. Současně bude nutné přijmout opatření na snižování administrativního zatížení ředitelů škol. Dále v souladu s *Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2016–2020* nově (ve větší míře než dosud) v nabídce oborů vzdělání pro přijímání žáků do středního vzdělávání přihlížet k uplatnitelnosti absolventů na trhu práce. K tomu budou využitelné dva základní principy, které se zohlední při přijímání žáků zejména do oborů vzdělání s maturitní zkouškou: (1) predikce trhu práce, (2) úprava financování středního vzdělávání tak, aby struktura financování středoškolských oborů vzdělání odrážela skutečný i předpokládaný stav zaměstnatelnosti jejich absolventů a objektivizovaná kritéria kvality střední školy.

V dlouhodobém horizontu (do roku 2030) by měla být zajištěna finanční udržitelnosti projektů a investic do zvyšování kvality vzdělávání v uvedených oblastech při současné kontrole efektivity vynaložených finančních prostředků.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl nezaměstnaných absolventů SŠ
2. Počet škol s navázanou spoluprací se zaměstnavateli nebo regionálními partnery
3. Dokument Krajský akční plán vzdělávání zahrnující výše popsané okruhy

Typová opatření

Podpora učitelů

V rámci aktivit MAP a KAP je podpoře dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) věnována značná pozornost včetně finančního zabezpečení. Současně však je důležité podpořit i řešení generační výměny učitelů. Cílem opatření je zatraktivnění profesní dráhy učitele k zajištění dostatečného počtu pedagogů. Motivační opatření by mělo přilákat k profesní dráze učitele vhodné kandidáty, motivovat je a podporovat, aby v této náročné profesi v SČK dosahovali vynikajících výsledků.

Nejen ve Středočeském kraji hrozí nedostatek učitelů v důsledku generační výměny, proto je klíčové již v krátkodobém horizontu zajistit, aby absolventi pedagogických fakult byli motivováni nastupovat do škol. K tomu je třeba vytvářet motivační programy a systémy benefitů, jež jsou v kompetenci kraje, a usilovat tak o nejkvalitnější a talentované absolventy pedagogických fakult.

Do roku 2024 by měl kraj přijmout opatření na zvýšení prestiže profese učitele (například prostřednictvím stipendijního programu „Učitel jako respektované a ceněné povolání“) a měl by posílit aktivní spolupráci s MŠMT a zástupci pedagogických fakult na generační obměně pedagogů v SČK. Do roku 2030 by měl kraj připravit plán benefitů pro zajištění dostatečného počtu učitelů a dlouhodobé motivační mechanismy (například učitel-ské byty, navazující stipendijní programy a zahraniční stáže) a zajistit finanční udržitelnost těchto programů.

Podpora vedení škol

Opatření na podporu inkluze a řada dalších změn či dotací navýšila administrativní zatížení ředitelů škol. Cílem tohoto opatření je snaha o snížení administrativní zátěže ředitelů škol a posílení prvků strategického řízení. Kraj by měl usilovat o vytvoření podmínek pro trvalé zvyšování kvality vzdělávání. To vyžaduje zajištění efektivního řízení vzdělávacího procesu včetně posilování prvků strategického řízení (např. vzdělávání ředitelů a vedoucích pracovníků). Toho je možné dosáhnout postupnými kroky.

Do roku 2020 by měl kraj v rámci realizace IKAP a MAP II posílit podporu vedení školy při snižování administrativní zátěže (např. včetně návrhu na zavedení eGovernmentu) a podpořit vedení založené na vizi sdílené zaměstnanci, rodiči a místní komunitou, které je zásadní pro rozvoj školy. Do roku 2030 by měl kraj zajistit udržitelnost těchto aktivit a projektů, aby došlo ke snížení administrativní zátěže ředitelů škol a posílení prvků strategického řízení.

Podpora rozvoje inkluze, talentu a nadání

Charakteristickým rysem vzdělávací soustavy nejen ve Středočeském kraji jsou přetrvávající vědomostní nerovnosti mezi žáky spočívající v nerespektování speciálních vzdělávacích potřeb dětí a žáků, včetně potřeb nadaných žáků. Hlavní myšlenkou společného vzdělávání v rámci inkluze je významně podpořit a financovat péči o děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s nějakým nadáním a také výrazně podpořit pedagogy i celé školy, které o tyto žáky pečují. Skutečnost je taková, že pro nadané žáky je v rámci inkluze alokováno podstatně méně prostředků a v rámci tohoto konceptu inkluze chybí i metodika péče o nadané. Cílem tohoto opatření je individualizace vzdělávacího procesu s ohledem na předpoklady a zájmy jednotlivců, se zaměřením na talent a nadání. Kraj by měl v rámci inkluze posílit spolupráci v projektech MAP a KAP v oblasti podpory talentovaných a nadaných žáků.

V krátkodobém horizontu v souladu s plánem priorit KAP by měl kraj podporovat identifikaci a další práci s talenty (nadaními žáky a studenty s dalším rozvojovým potenciálem) a to ve spolupráci se Středočeským inovačním centrem (SIC) a dalšími subjekty (například Globální grant na podporu talentovaných studentů, dílčí grant v rámci IKAP apod.). Zvláštní pozornost by se měla věnovat podpoře rozvoje nadaných žáků (např. výuka i odborných předmětů vedená v angličtině).

Do roku 2024 by měl kraj usilovat o přijetí opatření na snížení složité administrativy, která provází inkluzi. V souladu s prioritizací formulovanou v rámci KAP zpracovat strategii inkluzivního vzdělávání a plánu pedagogické podpory ve škole, včetně zpracování komplexního pojetí inkluzivního vzdělávání na škole, a stabilizovat personální zajištění inkluze. Do roku 2030 by měl kraj přijmout systémová opatření, aby byla udržitelná podpora individualizace vzdělávacího procesu s ohledem na předpoklady a zájmy jednotlivců, se zaměřením na talent a nadání.

Rozvoj klíčových kompetencí žáků a studentů

Modernizace vzdělávání vyžaduje rozvoj dovednosti zaměřené na schopnost respektovat individuální potřeby žáků, vhodně motivovat žáky k učení, využívat efektivně informační a komunikační technologie. V rámci realizace projektů MAP a KAP je značná pozornost věnována dovednostem potřebným pro celoživotní uplatnitelnost na trhu práce. Cílem opatření je posílení motivace žáků ZŠ, SŠ a rodičů k získávání kompetencí v technické a přírodovědné oblasti a matematice a rozvoj kompetencí v klíčových dovednostech (cizí jazyky, ICT, podnikání a gramotnosti).

V krátkodobém horizontu by měl kraj podporovat priority formulované v KAP (např. rozvoj výuky cizích jazyků, rozvoj čtenářské, matematické ICT gramotnosti apod.). V souladu s plánem priorit KAP by do roku 2022 měla být alokována zvláštní finanční podpora na možné půlení hodin matematiky a metodická podpora výuky matematiky na úrovni kraje. Kraj by měl zajistit prostředky na odborné vedení žáků zapojených do soutěží a podporu kompetencí k podnikavosti a iniciativě a kreativitě. Do roku 2030 je potřeba zajistit udržitelnost těchto aktivit a projektů a přijmout systémová opatření, aby žáci a studenti měli příležitost rozvinout klíčové dovednosti pro celoživotní uplatnitelnost.

Rozvoj škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje

Je třeba modernizovat systém středního odborného vzdělávání s důrazem na podporu technického a přírodovědného vzdělávání tak, aby v závěrečných fázích studia zahrnovalo větší podíl praktické výuky směřující k osvojení dovedností, které požaduje trh práce. Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů je hlavní prioritou KAP a je jí věnována velká pozornost v rámci realizace IKAP, včetně celoživotního vzdělávání. Cílem opatření je zlepšení spolupráce škol a firem při zajišťování odborného vzdělávání (praxe, odborníci ve školách, učitelé ve firmách, přizpůsobení vzdělávacích programů apod.).

V krátkodobém horizontu je potřeba podpořit naplňování všech prioritních opatření KAP (např. podpora odborného vzdělávání, včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů, podpora polytechnického vzdělávání, rozvoj škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje, posílení kariérového poradenství pro žáky ZŠ a SŠ a zvýšení zájmu a informovanosti rodičů a žáků o možnostech a poptávce pracovního trhu apod.).

V rámci KAP je dále nutné spolupracovat se všemi zřizovateli škol a dalšími aktéry ovlivňujícími vzdělávání v kraji (včetně celoživotního vzdělávání). Do roku 2030 zajistit udržitelnost těchto aktivit a projektů a přijmout systémová opatření, aby spolupráce školám pomáhala zlepšit výsledky, aby se učení na pracovišti založené na projektech nebo na problémech stalo běžnou součástí života škol a zvyšovalo motivaci ke vzdělávání v oblasti přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky (STEM).

Rozvoj kvality vzdělávání

Výsledky práce učitele souvisí i se systémem hodnocení nejen na úrovni žáka, ale i na úrovni školy. Práce s výsledky hodnocení škol by se měla stát nedílnou součástí efektivního a strategického řízení škol na všech úrovních. Cílem opatření je vytvoření systému zjišťování zpětné vazby o výsledcích vzdělávání, modernizace systémů hodnocení.

V krátkodobém horizontu (do roku 2020) by měl kraj v souladu s prioritou KAP (12) „Podpora rozvoje kvality vzdělávání“ realizovat Metodickou podporu hodnocení škol a školských zařízení ve Středočeském kraji pro interní potřebu zřizovatele s využitím doporučení pro zřizovatele z projektu Cestou ke kvalitě (NÚV) v SČK za použití kritérií z Modelu kvalitní školy (ČŠI). Další oblastí je potřeba rozvoje oblasti autoevaluačních procesů škol.

Do roku 2022 by měl kraj v souladu s *Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2016–2020* nově (ve větší míře než dosud) v nabídce oborů vzdělání pro přijímání žáků do středního vzdělávání přihlížet k uplatnitelnosti absolventů na trhu práce. K tomu budou využitelné dva základní principy, které se zohlední při přijímání žáků zejména do oborů vzdělání s maturitní zkouškou: (1) predikce trhu práce, která bude vytvořena společně s MPSV, ÚP a dalších sociálních partnerů (Svaz průmyslu a dopravy ČR, Hospodářská komora, Agrární komora aj.), (2) úprava financování středního vzdělávání tak, aby struktura financování středoškolských oborů vzdělání odrážela skutečný i předpokládaný stav zaměstnatelnosti jejich absolventů a objektivizovaná kritéria kvality střední školy. Do roku 2030 zajistit udržitelnost systému zjišťování zpětné vazby o výsledcích vzdělávání a predikce trhu práce.

Specifický cíl 3.2: Zlepšit vybavenost škol tak, aby došlo k rozvoji škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje

Specifický cíl reaguje na nedostatečné kapacitní dostupnosti předškolního a základního vzdělávání zejména v oblastech okolo Prahy a nedostatečnou podporu modernizace materiálně-technického zázemí škol. Současně je cílem zajistit rozvoj škol směrem k jejich větší využitelnosti pro další vzdělávání.

V krátkodobém horizontu (do roku 2020) je potřeba v rámci realizace projektů IKAP, KAP a MAP II podpořit rozvoj škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje. Pokračovat v aktualizaci seznamu investičních potřeb škol a průběžně vyhledávat finanční (zejména dotační) zdroje pro realizaci potřebných modernizačních projektů. Dále v návaznosti na demografické trendy v oblasti předškolního a základního vzdělávání usilovat o zajištění kapacitní dostupnosti předškolního a základního vzdělávání zejména v oblastech okolo Prahy.

Ve střednědobém horizontu (do roku 2024) by měl kraj přijmout systémové opatření na modernizaci materiálně-technického zázemí škol (budovy, vnitřní vybavení, odborná pracoviště apod.) tak, aby se školy staly centry dalšího profesního rozvoje.

V dlouhodobém horizontu (2030) by měla být zajištěna finanční udržitelnost investic do modernizace vybavení škol tak, aby se školy staly centry dalšího profesního rozvoje, při současné kontrole efektivity vynaložených finančních prostředků.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl kladně vyřízených žádostí o umístění v zařízeních předškolního vzdělávání k celkovému počtu žádostí
2. Dokument Krajský akční plán vzdělávání zahrnující modernizaci a vybavenost i kapacit škol

Typová opatření

Zajištění dostatečných kapacit a modernizace materiálně-technického zázemí škol

V rámci realizace projektů MAP a KAP jsou pravidelně aktualizovány seznamy investičních potřeb škol a jsou pro ně průběžně vyhledávány případné finanční zdroje. Cílem opatření je modernizace materiálně-technického zázemí škol (budovy, vnitřní vybavení, odborná pracoviště apod.) a dále v návaznosti na demografické trendy je potřebné zajištění kapacitní dostupnosti předškolního a základního vzdělávání zejména v suburbánních oblastech okolo Prahy, kde dochází k rychlému nárůstu počtu dětí. Kraj bude v souladu s *Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2016–2020* podporovat záměr MŠMT při rozvoji a navyšování dostatečných kapacit i prostřednictvím KAPu a MAPu v souvislosti s demografickým vývojem.

Kraj by měl dále podporovat modernizaci vybavení škol a případně podle potřeb přispívat na vybudování bezbariérových přístupů v organizacích, které Středočeský kraj zřizuje. Do roku 2030 by měl přijmout systémová opatření, aby byla zajištěna dlouhodobě udržitelná obnova a modernizace materiálně-technického zázemí kapacit škol tak, aby se školy staly centry dalšího profesního a odborného rozvoje.

Prioritní oblast 4: Doprava

Doprava patří mezi klíčové oblasti rozvoje Středočeského kraje. Přesto, že doprava slouží především jako „prostředek“ pro uskutečňování a rozvoj dalších činností a aktivit probíhajících na území kraje, je kvalitní a udržitelná doprava samonosným tématem. Z tohoto důvodu je prezentována jako samostatná oblast strategického rozvoje kraje, a to navzdory skutečnosti, že doprava ovlivňuje kvalitu života nejen z hlediska životního prostředí, ale také dostupnosti zaměstnání a služeb.

Rozvoj dopravy ve Středočeském kraji ovlivňují dvě základní skutečnosti. Přirozené centrum kraje tvoří Praha, kam směřuje většina dopravních toků (nejen) ze Středočeského kraje. Současně je důležitá i tranzitní poloha kraje jak v kontextu Česka, tak i Evropy. Tyto dva faktory vyžadují jednak koordinaci rozvoje dopravní infrastruktury a její organizace, tak i kvalitní fyzickou infrastrukturu, která bude připravená jak technickými parametry, tak objemem nejen na současné požadavky, ale zejména na nastupující trendy v podobě sdílené ekonomiky, rozvoje nízkoemisních a bezemisních pohonů a změn chování uživatelů dopravy.

Z těchto důvodů jsou strategické intervence v prioritní oblasti Doprava rozděleny do tří skupin, resp. cílů. Prvním z těchto cílů je kvalitní, bezpečná a kapacitní páteřní dopravní infrastruktura zajišťující průchodnost a obslužnost území. Druhý tvoří zajištění a zkvalitnění dostupnosti spádových center a jejich zázemí, zlepšení dopravní dostupnosti periferních oblastí s maximálním využitím nových technologických trendů reagujících na společenskou poptávku. Třetí cíl se pak soustředí na zajištění koordinace a efektivního plánování dopravy jak v rámci území kraje na různých řádovostních úrovních, tak ve spolupráci se sousedními kraji.

Specifický cíl 4.1: Zajistit kvalitní, bezpečnou a kapacitní páteřní dopravní infrastrukturu zajišťující průchodnost a obslužnost území

Středočeský kraj disponuje výjimečnou pozicí mezi regiony v ČR. Jeho přirozené centrum totiž tvoří Praha. Přes Středočeský kraj tak směřuje největší objem dopravy v ČR. Intenzita dopravy je navíc podpořena lokalizací významných průmyslových a logistických areálů, které objem dopravy zvyšují. To se projevuje na stavu dopravní infrastruktury, ale i na kvalitě životního prostředí.

Pravděpodobně jediným možným řešením tohoto neuspokojivého stavu je dobudování sítě páteřních komunikací, které budou disponovat dostatečnou kapacitou a systematicky propojí území tak, aby byla zajištěna dobrá dostupnost hlavních center regionu, ale zároveň došlo k minimalizaci negativních dopadů dopravy na region a jeho obyvatele (například snížení počtu dopravních nehod). Středočeský kraj zároveň potřebuje napojení na ostatní hlavní regiony v Česku a Evropě. To s sebou přináší potřebu rozvoje nejen silniční sítě, ale i železniční sítě, a to jak pro nákladní dopravu, která by ulevila přetíženým silnicím, tak pro osobní dopravu. Za páteřní síť komunikací lze označit dálnice a silnice I. třídy spolu s hlavními a strategickými železničními trasami, tj. vysokorychlostní tratě (tzv. VRT) a zdvoukolejnění a elektrifikace železničních tratí pojižděné rychlíkovou dopravou. V tomto kontextu je nutné zajistit koordinaci a systémový přístup v budování jednotlivých páteřních komunikací s dalšími regiony (zejména pak s Prahou), které by vytvořily ucelené a funkční dopravní celky s co největšími pozitivními dopady na život obyvatel Středočeského kraje.

Středočeský kraj by měl realizovat takové intervence, které mohou přinést zlepšení v oblasti dopravy jak v krátkodobém, tak i střednědobém a dlouhodobém horizontu. Tyto intervence by měly cílit na řešení problémů definovaných jak klíčovými aktéry, tj. obcemi, krajskými organizacemi a odbory, občany apod., tak podpořenými analýzami založenými na objektivních datech. Níže uvedené návrhy intervencí tento předpoklad naplňují a vycházejí jak z potřeb zainteresovaných aktérů, tak i problémů definovaných objektivními daty.

Mezi **krátkodobé cíle (do roku 2020)** intervencí v oblasti rozvoje kvalitní a kapacitní páteřní sítě by měla patřit zejména příprava území pro dobudování páteřní silniční a železniční sítě a zlepšení či zavedení koordinace výstavby tak, aby byly budovány ucelené úseky a dostavba již připravovaných staveb (plánovaných do roku 2020). Pouze ucelené dopravní úseky totiž mohou přinést kýžené pozitivní dopady intervencí. V tomto kontextu by měla fungovat koordinace v širším rozvoji strategických komunikací zajišťující např. přípravu spojení s plánovaným vznikem mezinárodního letiště ve Vodochodech, kapacitní a dostatečně rychlé železniční spojení na Letiště Václava Havla Praha, silniční okruh kolem Prahy či dálnice D3 nebo D4 do Jižních Čech.

Na páteřní dopravní síti by měly být zaváděny prvky inteligentních dopravních systému (tzv. ITS), které by zajistily efektivnější obslužnost území. I v tomto kontextu je potřebná koordinace s dalšími územními celky, aby vznikaly kompaktní a funkční dopravní úseky disponující ITS.

Budou projektovány a postupně realizovány projekty elektrifikace všech radiálních železničních tratí kolem Prahy a rozšiřovány tramvajové tratě z Prahy do hustě obydlených částí Středočeského kraje.

V rámci **střednědobých cílů (do roku 2024)** by se měl kraj zaměřit na zahájení dostavby páteřních tras, a to jak silniční, tak železniční sítě. Jedná se zejména o strategické dopravní celky, které budou mít největší přínos pro území a zároveň omezí negativní dopady dopravy do území. Lze jmenovat například Pražský okruh, železniční trať na Kladno, Letiště Václava Havla Praha či dálnici D3.

Dále by měl kraj zahájit budování silničního i kolejového napojení plánovaného mezinárodního letiště ve Vodochodech a intervence, které budou zahrnovat i další oblasti rozvoje dotčeného území. Vznik mezinárodního letiště představuje významnou změnu v území, jež se promítne do každodenní mobility obyvatel za prací, kvality života v přílehlém a širším území a bude mít pravděpodobně dopad i na ekonomické činnosti v okolí. Pro zvýšení přínosů mezinárodního letiště ve Vodochodech je tak nutné realizovat intervence, které pozitivně ovlivní život obyvatel v okolí letiště.

V neposlední řadě by měly být intervence zaměřeny na přípravu území pro železniční spojení typu VRT, a to jak ve směru na Drážďany, tak i na Brno, Vídeň a Norimberk/Mnichov. Jedná se o strategické dopravní spojení v mezinárodním měřítku, jež přispěje k užšímu zapojení Česka do mezinárodní železniční sítě. Současně také pomůže železniční dopravě v regionálním měřítku, kdy napojení ve Středočeském kraji (případně prověřovaná možnost přestupní stanice na VRT na Letišti Václava Havla Praha) mohou výrazně zrychlit časovou dostupnost významných regionálních center s Prahou. Přesunutím vyššího segmentu dálkové železniční dopravy na VRT se dále uvolní současné tratě pro regionální spoje, které tak mohou zabezpečovat kapacitní příměstskou a regionální železniční dopravu častěji a rychleji.

Měla by být dokončena elektrifikace všech radiálních železničních tratí kolem Prahy a budou projektovány a postupně realizovány projekty elektrifikace železničních tratí kolem významných spádových měst Středočeského kraje. Budou dokončeny projekty budování tramvajových tratí z Prahy do hustě obydlených částí Středočeského kraje.

V dlouhodobém horizontu (do roku 2030) by měla být dokončena ucelená páteřní dopravní síť či její významné ucelené části jako dálnice D3, Pražský okruh, železniční napojení Letiště Václava Havla Praha. Ta bude disponovat dostatečnou kapacitou a bude využívat moderních trendů v dopravě, včetně řízení provozu. Budou dokončeny velké integrované dopravní stavby, které nebudou zahrnovat pouze samotnou stavbu a územní úpravy okolí, ale také intervence v oblasti hospodářství, životního prostředí či sociální oblasti (např. dopady na denní mobilitu obyvatel). Bude započata výstavba VRT, které nebudou zajišťovat pouze spojení Prahy a dalších významných míst v Česku a zahraničí, ale nepřímo (díky uvolnění ostatních tratí) zrychlí a zkapacitní příměstskou a regionální dopravu Středočeského kraje.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Délka dokončené nové páteřní silniční infrastruktury
2. Délka dokončené modernizované páteřní silniční infrastruktury
3. Délka dokončené nové páteřní železniční infrastruktury
4. Délka dokončené modernizované páteřní železniční infrastruktury

Typová opatření

Rozvoj inteligentních dopravních systémů na páteřní infrastruktuře

Kraj by měl na páteřní infrastruktuře zavádět prvky inteligentních dopravních systémů (ITS), neboť v kombinaci s dopravní telematikou umožňují efektivně řídit dopravu. Přínosy ITS spočívají v možnosti řídit dopravní proudy z regionu do velkých měst, a to nejlépe prostřednictvím dispečinku, jenž bude moci řídit signální plány křižovatek. Spolu s aktivní preferencí veřejné hromadné dopravy se budou omezovat počty dopravních kolapsů na příjezdových komunikacích a tím i dopady na kvalitu života a životního prostředí formou nižších emisí, zejména skleníkových plynů, a emisí hluku. Uživatelé dopravy tak mohou být včas a efektivně směrováni na nejbližší záchytná parkoviště P+R a pro zbytek své cesty mohou využít veřejnou hromadnou dopravu.

Moderní a dostatečně rychlé železniční spojení velkých měst Středočeského kraje a mezinárodních letišť

Středočeský kraj by měl podpořit vznik a modernizaci rychlých a kapacitních železničních spojení velkých středočeských měst a Prahy s mezinárodními letišti, např. Letiště Václava Havla Praha a Kladna. Toto spojení je významné jak pro mezinárodní dopravu, kdy umožní dostatečně komfortní a z hlediska životního prostředí šetrnější spojení mezinárodního Letiště Václava Havla Praha, tak pro regionální dopravu, kdy obyvatelům kladenské aglomerace zajistí nové kapacitní spojení s Prahou. V tomto směru se jeví jako nejvhodnější napojení letiště prostřednictvím křižovatky Jeneček. Přínosy realizace těchto páteřních staveb spočívají také v nižší závislosti na fosilních palivech. Vybudováním nových stanic a zastávek v návaznosti na ostatní druhy dopravy dojde k vytvoření dostatečné kapacitní infrastruktury.

Výstavba vysokorychlostních tratí s napojením na významná regionální města Středočeského kraje

Vysokorychlostní tratě, tzv. VRT, patří mezi významné dopravní prvky vyspělých ekonomik a regionů. Ambicí Středočeského kraje je být kvalitním místem pro život, které pro své občany vytváří atraktivní podmínky. Jedním z moderních prvků dopravní obslužnosti, které mohou přispět k naplnění této ambice, jsou i VRT. Tyto železniční spojení nemají svůj význam pouze z hlediska národní a nadnárodní přepravy, ale také v kontextu regionální obslužnosti. Velikost a geografická poloha Středočeského kraje vybízí k využití VRT pro regionální dopravu z Prahy do významných regionálních center jako je např. Benešov, Kralupy nad Vltavou či Příbram, které se nachází v blízkosti plánovaných tratí. Vybudováním napojení do těchto měst se totiž sníží přepravní čas do Prahy, zvýší atraktivita těchto center a jejich zázemí pro trvalý pobyt, což může vést k omezení vylidňování periferních částí kraje. Zároveň s tím se na tratě VRT mohou přesunout vyšší segmenty dálkové železniční dopravy, které uvolní tratě pro regionální spoje, které tak mohou zabezpečovat kapacitní příměstskou a regionální železniční dopravu častěji a rychleji.

Základní komunikační silniční síť

Středočeským krajem probíhají všechna klíčová dálniční spojení z Prahy, a to včetně samotného Pražského okruhu. V současné době však stále významná část dálničních úseků a páteřních komunikací I. třídy není dokončena, což vede k dopravním kongescím a růstu negativních dopadů dopravy na život obyvatel v kraji. Středočeský kraj by tak měl podporovat dobudování páteřní silniční sítě. Mezi klíčové úseky patří například kompletní dostavba Pražského okruhu, výstavba dálnice D3 do Jižních Čech, dostavba dálnice D4 k Příbrami a dále směrem na Písek a v neposlední řadě také modernizace klíčových komunikací I. tříd v kraji, které zajistí tangenciální vazby mezi centry Středočeského kraje. Dokončení těchto významných dopravních staveb přinese změny v dopravních tocích na území Středočeského kraje, a proto je důležité s těmito stavbami realizovat i doprovodná opatření, která omezí případné negativní dopady v některých částech kraje.

Specifický cíl 4.2: Zajistit a zkvalitnit dostupnost spádových center a jejich zázemí, zlepšit dopravní dostupnost periferních oblastí s maximálním využitím nových technologických trendů reagujících na společenskou poptávku

Praha funguje nejen jako centrum ČR, ale také jako přirozené centrum Středočeského kraje. To má za následek, že Středočeským krajem vede řada páteřních tranzitních dopravních spojení. Zároveň však denní mobilita obyvatel Středočeského kraje do Prahy vytváří tlak na těsnější propojení zázemí Prahy s centrem Prahy, které se odehrává jak na páteřních komunikacích, tak zejména prostřednictvím komunikací nižších tříd (zejména II. a III. tříd) a příměstské železnice.

Jediným možným řešením, které zajistí kvalitní dostupnost spádových center (nejen Prahy) a jejich zázemí, vzájemné propojení center na regionální a mikroregionální úrovni včetně zlepšení dopravní dostupnosti periferních oblastí, je funkční integrovaný dopravní systém (IDS), který kromě tradičních nástrojů (např. optimalizace, jednotný jízdní doklad apod.) zahrnuje a podporuje moderní trendy v dopravě (např. ride-sharing, nízkoemisní a bezemisní pohony, modelování dopravních toků apod.). Zásadní komponentou přitom je dobudování potřebné infrastruktury a souvisejících prvků, které by z IDS vytvořily přijatelnou a atraktivní alternativu vůči automobilové dopravě. Zcela zásadní je ovšem koncepčnost a ucelenost intervencí. Měly by tak vznikat dostatečně velké ucelené územní celky, kde budou provedeny všechny potřebné intervence pro maximalizaci pozitivních dopadů. V tomto kontextu je zásadní důsledná koordinace jak v rámci daného území, tak i ve spolupráci s dalšími územními celky, zejména pak s Prahou. Koordinace v rámci Středočeského kraje by měla zahrnovat také spolupráci se zaměstnavateli, se kterými je možné realizovat pilotní projekty moderních způsobů mobility. Příklady pilotních projektů jsou car-sharing, car-pooling či cyklodoprava formou zajištění dostatečného vybavení pro odkládání kol či zajištění bike-sharingu. Významným zaměstnavatelům bude nabídnuta možnost se organizačně a finančně spolupodílet na objednávání veřejné hromadné dopravy v rámci integrovaného dopravního systému.

Současně je důležité modernizovat a udržovat kvalitní, bezpečnou a kapacitní síť silnic II. a III. třídy. Právě na nich často dochází k největším nárůstům intenzity dopravy. Jejich role je důležitá pro dojížděku do zaměstnání (IAD i VHD), ale také pro zajištění dopravní dostupnosti území atraktivních z hlediska cestovního ruchu. Přednostně by měly být směřovány investice do modernizace, případně výstavby nových úseků tam, kde dochází k největším nárůstům intenzity dopravy, případně kde jsou komunikace ve špatném technickém stavu.

Mezi **krátkodobé cíle (do roku 2020)** intervencí v oblasti rozvoje dopravní dostupnosti za využití moderních technologií by mělo patřit rozšíření integrovaného dopravního systému do všech částí Středočeského kraje, aby byla zajištěna nejen dopravní dostupnost zázemí Prahy, ale také regionálních center a jejich zázemí, a to včetně periferních oblastí. Toto je klíčové zejména ve vztahu denní mobility obyvatel za prací, vzděláním či základními službami. Kvalitní integrovaný dopravní systém přispívá k vyšší atraktivitě území pro život.

Zároveň by mělo dojít ke zlepšení vybavenosti přestupních uzlů, které zajistí intermodalitu dopravního systému. Jedná se především o kapacitní parkoviště jak typu K+R a P+R (zejména pak v okolí železničních stanic), systém úschovy jízdních kol Bike&Ride (B+R) či zavádění pilotních projektů ride-sharingu, a dále budování nabíjecích stanic pro elektromobily. Tyto intervence by měly přispět ke zvýšení atraktivity jiných módů dopravy, než je pouze individuální doprava, avšak pouze za předpokladu, že budou realizované koordinovaně a v uceleném území.

Měly by být zaváděny spěšné vlaky na železnici, které zastavují pouze ve vybraných důležitých městech po své trase. Tyto spoje nezastavují úplně všude, aby jízdní doba byla dostatečně atraktivní pro cestující a konkurenceschopná vůči individuální dopravě. Zároveň by měly být podpořeny tzv. rychlíkové autobusové spoje, které využívají dálnice.

Měla by být dokončena modernizace vybraných silnic II. a III. tříd, které jsou v nejhorším technickém stavu.

V rámci **střednědobých cílů (2024)** by se měl kraj zaměřit na zvýšení kvality a modernizaci dopravní sítě nižších tříd silnic (II. a III. tříd) a regionálních železničních tratí, která v současné době nevyhovují kapacitně a technicky. Zvyšování kvality a modernizace dopravních komunikací nižších tříd a regionálních tratí by neměla být plošná, ale měla by reflektovat současnou vytíženost a plánované intervence nejen v dopravě, ale také v oblasti výstavby průmyslových, logistických či obchodních areálů.

Mělo by být realizováno větší množství pilotních projektů zavádějících moderní trendy v dopravě. Jedná se zejména o projekty ride-sharingu/poolingu, nízkoemisních a bezemisních pohonů, a to jak v oblasti individuální, tak hromadné dopravy, či modelování a plánování dopravy za využití umělé inteligence a telematiky. Tyto pilotní projekty budou reagovat na společenskou poptávku, bez jejíž existence mohou mít pilotní projekty pouze omezené dopady.

V dlouhodobém horizontu (do roku 2030) by měly být zohledňovány nastupující trendy v dopravě a vytvořené podmínky pro jejich implementaci ve vztahu k dopravní obslužnosti Středočeského kraje. Jedná se o nastupující trendy, které v současné době nemusí být zcela zřejmé, ale mohou mít v dlouhodobém horizontu zásadní dopady. Tyto trendy by měly přispět k rozvoji „chytrého“ regionu, jež využívá moderní technologie pro zvyšování kvality života obyvatel Středočeského kraje a jeho udržitelný rozvoj.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl obcí obsluhovaných společným integrovaným dopravním systémem Prahy a Středočeského kraje
2. Počet přepravených cestujících veřejnou dopravou
3. Počet dopravních uzlů disponujícím kapacitním vybavením pro intermodalitu (VHD-IAD-cyklodoprava, tj. P+R, K+R, B+R)
4. Počet pilotních projektů nových trendů v dopravě zavedených do širší praxe
5. Délka modernizovaných komunikací II. třídy
6. Délka modernizovaných komunikací III. třídy

Typová opatření

Rozvoj integrovaného dopravního systému Prahy a Středočeského kraje

Již druhým rokem probíhá rozvoj integrovaného dopravního systému (IDS) Prahy a Středočeského kraje, který má zajistit kvalitní a efektivní dopravní obslužnost území obou krajů. Aby obyvatelé Středočeského kraje mohli naplno využít potenciál integrovaného dopravního systému obou krajů, je nutné zajistit integraci všech obcí Středočeského kraje, valorizaci společného tarifu IDS a jeho zjednodušení. S rozvojem IDS však také souvisí zvýšené nároky na dostatečný počet řidičů dopravních prostředků IDS. V neposlední řadě souvisí s rozvojem IDS také potřeba automatického sčítání cestujících, které umožní lépe a efektivně plánovat a organizovat veřejnou hromadnou dopravu. Středočeský kraj by tak měl společně s Prahou v krátkodobém až střednědobém horizontu tato opatření implementovat.

Vybavenost infrastrukturou pro rozvoj IDS a nemotorové dopravy

Dopravní přestupní uzly tvoří klíčové komponenty integrovaného dopravního systému. Jejich vybavenost a kapacita tak úzce souvisí s potřebou zvýšit atraktivitu veřejné hromadné dopravy. Středočeský kraj by tak měl usilovat o jejich dostatečné vybavení, a to jak v kontextu samotné intermodality, tak i informačního systému. Přestupní uzly IDS by tak měly disponovat především kapacitními parkovišti typu K+R a P+R, a to zejména pak v okolí železničních stanic, systémem úschovy jízdních kol Bike&Ride (B+R) a službami s tím spojenými (např. bikesharing, carpooling, elektrostanice na dobíjení elektromobilů a elektrokol apod.). Významným prvkem, který přispěje k vyšší atraktivitě veřejné hromadné dopravy v kontextu dopravních přestupních uzlů, jsou zastávkové informační systémy, které mají největší dopad a efekt právě v těchto místech. Zastávkové informační systémy mohou sloužit nejen pro informování o příjezdech a odjezdech, ale také o neočekávaných situacích, a to například v návaznosti na Integrovaný záchranný systém. V návaznosti na modernizaci a dobudování silniční sítě a v kontextu rozvoje IDS by měl probíhat také rozvoj páteřní cykloinfrastruktury, a to zejména liniovou infrastrukturou a prvky pro bezpečný pohyb cyklistů, která bude sloužit jako tzv. „první a poslední míle“ cesty v rámci dopravní obslužnosti.

Pilotní projekty moderních trendů v dopravě

V současné době se po celém světě prosazují jak technologické, tak společenské trendy, které mění dlouhodobé zvyky, a oblast dopravy není výjimkou. Naopak, řada těchto trendů se v ní prosazuje jako první. Mezi tyto trendy patří například větší zastoupení nízkoemisních či bezemisních pohonů, ride-sharing/pooling nebo využití umělé inteligence při plánování dopravy a přepravy cestujících. Středočeský kraj by tak v kontextu své ambice být chytrým regionem měl tyto trendy v praxi implementovat. Ne vždy se však všechny trendy masivně prosadí v praxi a řada z nich zůstává pouze módním tématem. Z tohoto důvodu by měl Středočeský kraj realizovat pilotní projekty moderních trendů ve vybraných oblastech, a to i za účasti významných soukromých subjektů, které pomohou ověřit relevantnost těchto trendů v praxi a zároveň umožní kraji být v popředí zapojování moderních trendů do každodenního života obyvatel a rozvoje regionu.

Specifický cíl 4.3: Zajistit koordinaci a efektivní plánování dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti jak v rámci území kraje na různých řádovostních úrovních, tak ve spolupráci se sousedními kraji

Středočeský kraj disponuje největším počtem obcí mezi kraji Česka a zároveň sousedí s největším počtem krajů. Společně se skutečností, že jeho přirozené centrum Praha je samostatný kraj, vede tato situace k potřebě úzké spolupráci při rozvoji dopravy, a to jak v kontextu budování fyzické infrastruktury, tak jejího plánování a organizování veřejné hromadné dopravy. Vznik Integrovaného dopravního systému Prahy a Středočeského kraje představuje významný krok. Avšak dobudování páteřní infrastruktury Středočeského kraje, její efektivní sledování a plánování vyžaduje hlubší spolupráci, a to jak ve spolupráci s dalšími dotčenými kraji a obcemi na území kraje, tak resorty a institucemi na centrální úrovni, které rozvoj klíčové a páteřní dopravní infrastruktury zajišťují.

Jediným možným řešením je zajištění koordinace a efektivního plánování jak v rámci území kraje na různých řádovostních úrovních, tak ve spolupráci se sousedními kraji. Koordinaci je potřebné realizovat na různých řádovostních úrovních (vládní, krajské, mikroregionální a lokální), aby investiční akce realizované v území s dopadem na dopravní obslužnost (např. průmyslové areály, logistická a obchodní centra apod.) byly plánovány v kontextu celkového rozvoje dopravní sítě, a to jak páteřních, tak návazných komunikací. Nejen z hlediska koordinace, ale i plánování dopravy je potřeba zajistit adekvátní data, která umožní sledovat vývojové trendy. Sběr dat by se neměl omezit pouze na data o dopravě, ale také na související strategické informace, jako je demografický vývoj území či plánovaná výstavba v území, aby bylo možné včas reagovat na očekávané změny.

Mezi **krátkodobé cíle (do roku 2020)** intervencí v oblasti koordinace a efektivního plánování dopravy by mělo patřit zajištění kapacitní dopravy v klidu na přestupních uzlech veřejné dopravy, které přispějí k omezení dopravních kongescí. Kapacitní doprava v klidu by neměla být budována pouze na přestupních uzlech v zázemí Prahy, ale i v mikroregionálních centrech, které disponují železničním spojením a/nebo napojením na „páteřní a rychlou“ autobusovou dopravu. Cílem by mělo být také zajištění koordinace v oblasti uplatňování nástrojů strategického plánování zahrnující implementaci strategických dokumentů, sběr relevantních a kompatibilních/komparativních dat a jednoho organizátora veřejné hromadné dopravy pro Prahu a Středočeský kraj, a to plánování dopravy jako celku zahrnující všechny relevantní módy dopravy (např. společný koncepční plán dopravní obslužnosti). Zavést koordinaci regulačních opatření (typu modré zóny apod.) s podpůrnými opatřeními pro efektivní řízení dopravy (výstavba P+R a posílení IDS apod.)

Měla by vzniknout strategie rozvoje nákladní dopravy (tj. logistických a distribučních center) jak v kontextu zásobování Prahy, tak mezinárodní přepravy, která bude zahrnovat také koordinaci nákladní dopravy. Cílem je eliminace negativních externalit nákladní dopravy na kvalitu života a na životní prostředí. Je možné uvažovat o vzniku Institutu plánování a rozvoje Středočeského kraje (případně těmito kompetencemi pověřit již existující organizaci či subjekt), který zajistí aktivní spolupráci s obcemi a zároveň bude tvořit adekvátního partnera pro pražský Institut plánování a rozvoje v kontextu komplexního rozvoje území Středočeského kraje.

V rámci **střednědobých cílů (do 2024)** by se měl kraj zaměřit na zajištění existence funkční koordinace dopravy jak mezi Prahou a Středočeským krajem formou jednotného IDS, tak mezi Středočeským krajem a sousedními kraji. Hranice Středočeského kraje (vyjma hranic s Prahou) jsou charakteristické tzv. vnitřní periferií. Dopravní napojení vnitřní periferie s centry v sousedních krajích je pro tyto oblasti často důležitější, neboť umožní zvýšenou dostupnost pracovních příležitostí a vzdělávání.

Měl by vzniknout jednotný koordinátor nákladní dopravy, který bude zajišťovat systematický a cílený rozvoj nákladní dopravy reflektující požadavky a potřeby dotčených krajů, tak implementaci národních opatření v oblasti nákladní dopravy. Funkce jednotného koordinátora nákladní dopravy (silniční i železniční) přispěje ke snížení negativních dopadů nákladní dopravy na kvalitu života v kraji a může být realizována v rámci Institutu plánování a rozvoje Středočeského kraje, který je též jedním z cílů koordinovaného rozvoje dopravy.

V neposlední řadě by měla být prohloubena koordinace rozvoje dopravy s Ministerstvem dopravy, a to napříč jeho organizačními složkami. Příkladem může být zajištění dálkové dopravy, a to jak v kontextu napojení Středočeského kraje na další regiony, tak i z hlediska obslužnosti kraje.

V dlouhodobém horizontu (do roku 2030) by měla doprava ve Středočeském kraji v co největší míře fungovat na principu „mobility as a service“. Princip představuje agilní a moderní trendy implementující dopravu, která je pro jeho uživatele službou, čemuž odpovídá její kvalita a dostupnost.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Zajištění funkce koordinátora rozvoje Středočeského kraje (ANO/NE)
2. Počet ORP spolupracujících na přípravě strategických dokumentů
3. Uzavření dohody o spolupráci ve strategických oblastech rozvoje obsahují jasné procedury a procesy koordinace (ANO/NE)

Typová opatření

Vznik strategických dokumentů v dopravě Středočeského kraje

Středočeský kraj se v důsledku své polohy potýká s hustou dopravou, jejíž efektivní plánování a řízení vyžaduje systémovou koordinaci nejen s ostatními kraji, ale také uvnitř kraje. Středočeský kraj by tak měl vypracovat zejména tyto strategie a koncepce: Plán dopravní obslužnosti, Koncepce rozvoje cyklistiky, Koncepce nákladní dopravy, Koncepce výstavby silniční infrastruktury, Koncepce výstavby železniční infrastruktury, Koncepce rozvoje letecké a vodní dopravy, Koncepce BESIP, které zajistí efektivní plánování a implementaci navrhaných opatření. V rámci těchto strategií by měly být navrženy i procedury a procesy, které podpoří jejich realizaci. Příkladem dopadů takových strategií může být nákladní doprava, která se projevuje nejen vysokým počtem nákladních vozidel na komunikacích všech řádů, ale také lokalizací distribučních a logistických center v místech, která k tomu nejsou z hlediska návazné infrastruktury vhodná. Koncepce rozvoje nákladní dopravy by definovala základní pravidla a parametry rozvoje nákladní dopravy, včetně umisťování logistických a distribučních center, a to v koordinaci s ostatními kraji. Tato strategie může přispět také k nižšímu počtu nákladních vozidel na silnicích například zařazením požadavků na železniční vlečky k plánovaným logistickým a distribučním centrům a zároveň podporovat rozvoj těchto logistických a distribučních center, která budou vymezena jako strategická, například formou preferenčního rozvoje návazné infrastruktury.

Jednotná databáze pro plánování dopravy

Z hlediska efektivního a moderního plánování dopravy je stěžejní disponovat dostatečným množstvím relevantních dat, která umožní využití moderních metod jejich zpracování, například umělé inteligence. Středočeský kraj by tak měl podpořit vznik centrální informační databáze, která bude sloužit nejen pro účely plánování dopravy, ale plánování rozvoje území jako celku. Tato databáze by měla být sestavena tak, aby umožnila co největší srovnatelnost dat napříč územními celky. Databáze může být napojena nejen na ICT infrastrukturu, ale také například na centrální dispečink pro řízení dopravy, který může tato data využít pro modelování dopravy nebo naopak, kdy mohou být data z dispečinku využita pro plánování intervencí v dopravě.

Institucionální zajištění funkce integrátora rozvoje Středočeského kraje

Mezi největší současné nedostatky plánování (nejen) v oblasti dopravy ve Středočeském kraji patří koordinace a jeho efektivita, a to jak ve vztahu k dalším krajům, tak uvnitř regionu (obec-ORP-kraj). V tomto kontextu by tak měl Středočeský kraj zajistit vznik integrátora rozvoje, který by byl například rovnocenným partnerem pražskému Institutu a plánování rozvoje. Ten by umožnil efektivnější územní plánování a urbanismus, ať již se jedná o řízení suburbanizace Prahy a významných středočeských měst, efektivní umístování liniových staveb do území s cílem kvalitní dopravní obsluhy území a koordinaci nákladní dopravy tak, aby se soustředila jen do určitých lokalit. Těmito kroky se na jedné straně eliminují negativní dopady na obyvatele okolních obcí, na druhé straně se zvyšuje efektivita systému nákladní dopravy a city logistiky pro Prahu budováním překladišť a VLC v určených oblastech s odpovídající příjezdovou infrastrukturou, včetně povinného napojení na železnici. Funkce integrátora rozvoje však vyžaduje dostatečné finanční a lidské kapacity, které budou nejen dohlížet na implementaci schválených strategií, ale zároveň budou tvořit koncepce dalšího rozvoje, včetně procedurálních a procesních opatření.

Prioritní oblast 5: Energetická infrastruktura

Rozvoj energetické infrastruktury Středočeského kraje navazuje na Státní energetickou koncepci ČR, která předpokládá pokračování v jaderném programu, snížení spotřeby domácího uhlí, rozvoj obnovitelných a druhotných zdrojů, flexibilních sítí a decentrální výroby a posílení transformačního výkonu 400/110 kV.

Dlouhodobým úkolem kraje v oblasti energetické infrastruktury je především stanovit cíle pro aktualizaci Územní energetické koncepce, která vytváří podmínky pro hospodárné nakládání s energií v souladu s potřebami hospodářského a společenského rozvoje, principy ochrany životního prostředí a šetrného nakládání s přírodními zdroji.

Výroba elektřiny v ČR stojí z historických a ekonomických důvodů na domácích zdrojích – uhlí a jaderné energii. Hlavním vnějším faktorem ovlivňujícím podobu české energetiky proto zatím není ani tak otázka zdrojů, ale energetická politika prováděná na úrovni EU a v jednotlivých členských zemích. Členské státy EU liberalizují trhy s elektřinou i zemním plynem a hledají shodu na společné energetické politice a politice ochrany klimatu, vyplývající ze závazků v mezinárodních smlouvách o snižování emisí skleníkových plynů. Vliv na trh s elektřinou v ČR mají i některá rozhodnutí a politiky v sousedních zemích. Týká se to zejména politiky přechodu od energie z fosilních a jaderných paliv na obnovitelné zdroje energie uplatňované ve Spolkové republice Německo (tzv. Energiewende).

Mezi stěžejní problémy rozvoje energetické infrastruktury Středočeského kraje patří jednak nepřipravenost regionu na trend decentralizace energetiky, nástup chytrých sítí a intenzivnější využívání obnovitelných zdrojů energie (OZE) a dále nízká cenová konkurenceschopnost soustav centrálního zásobování teplem (CZT).

Z hlediska způsobu zásobování palivy a energií ve Středočeském kraji lze rozdělit sídla a jejich části na dvě skupiny s rozdílnou dostupností, a to na města a venkov. Ve středočeských městských oblastech se nachází rozvinutá energetická infrastruktura na vysokém stupni komfortu (zemní plyn, centrální zásobování teplem). Na venkově se většinou nachází energetická infrastruktura závislá na podpoře veřejného sektoru. V obcích, které nebyly za podpory Státního fondu životního prostředí plynofikovány, se k vytápění používají převážně tuhá paliva (nižší stupeň komfortu, větší dopady na životní prostředí), nebo drahá paliva a energie (propan, elektřina). Nezanedbatelnou výhodou venkova oproti městu je však existence místních zdrojů energie (biomasa), což je významné také v potenciálním období krizových situací. Z pohledu venkova má velký význam především zvyšování využití obnovitelných zdrojů energie. Při zvýšení spotřeby biopaliv se zvýší tlak směrem k jejich účelnému pěstování.

Základem budoucí energetiky Středočeského kraje by měla být zejména soustava chytrých sítí v rozsahu části okresu, z nichž každá bude vytvářet částečně soběstačný ekosystém chovající se navenek někdy jako spotřebitel jindy jako výrobce (tzn. měnící se profil spotřeby). Chytré sítě budou zahrnovat jak zdroje (alternativní elektrárny, zdroje odpadního tepla, kogenerační jednotky, baterie), tak současně spotřebitele, ale i tzv. prosumery. Všechny tyto prvky se budou v lokálním měřítku optimalizovat s cílem maximální soběstačnosti.

Decentralizace energetiky, chytré sítě a vyšší podíl obnovitelných zdrojů v energetickém mixu zejména v urbanním prostředí jsou nezpochybnitelnými trendy, na které nejsou kraj ani municipality strategicky připraveny. Obdobná situace platí i pro teplárenství, kde Středočeský kraj disponuje rozvinutým, ale poměrně zastaralým systémem (technologicky i z hlediska připravenosti na budoucí trendy). Sektor teplárenství bude nezbytně postupně transformovat pro využití nízkouhlíkových zdrojů energie včetně energie z druhotných zdrojů a odpadního tepla a jejich dopravu ke spotřebitelům především v městských aglomeracích.

Ve Středočeském kraji je výrazně zastoupeno pro výrobu elektrické energie a tepla z pohledu paliv uhlí, které se postupně bude muset měnit za substituční paliva, a to především biomasu a zemní plyn. Využití zemního plynu ve velkých zdrojích KVET není v ČR ekonomicky efektivní a uplatnění zemního plynu se bude rozvíjet spíše na úrovni menších výroben KVET a rozvoji v dopravě. Hledání substitučních paliv jako náhrady za uhlí při zachování akceptovatelné cenové hladiny tepla bude též důležitou součástí budoucí energetické koncepce kraje.

Specifický cíl 5.1: Zajistit energeticky efektivní region založený na optimalizované, udržitelné a efektivní Energetice 4.0

Specifického cíle bude dosaženo postupným zavedením efektivní decentralizované energetiky, chytrých sítí a vyššího podílu obnovitelných zdrojů. Současně bude posílen transformační výkon 400/110 kV a budou podpořeny efektivní centrální zdroje. Středočeská města a obce se z prostých spotřebitelů energie změní zároveň na výrobce a místní poskytovatele při využití místně dostupných zdrojů energie. Cíle bude dále dosaženo prostřednictvím realizace energetických úspor a zvyšování energetické účinnosti ve všech třech spotřebitelských sektorech (domácnosti, sektor služeb, průmysl).

K dosažení cíle lze využít koncept (z metodiky) Smart City, část zaměřenou na energetiku. Smart City představuje koncept pro zlepšení kvality života v městských aglomeracích díky uplatnění moderních technologií. Původní pojem "Smart City" v sobě integruje infrastrukturu, budovy a dopravu, tj. oblasti rozvoje spojené s využíváním a distribucí energií, popř. i výrobou.

Tzv. Smart Region by měl hledat komplexní řešení pro integraci lokálních obnovitelných zdrojů energie za účelem zajistit energetické potřeby malých a středních obcí. V porovnání s inteligentními řešeními pro velká města a aglomerace (koncept Smart City) jsou integrální řešení pro menší města a vesnické prostředí relativně méně rozvinutý, přestože takováto sídelní struktura je ve Středočeském kraji velmi rozšířená.

V podstatě pro každou obec ve Středočeském kraji lze již v současnosti nalézt energeticky a ekonomicky efektivní řešení, a to pro zajištění tepla i elektrické energie. Konkrétní model závisí na přírodních podmínkách, dostupnosti obnovitelných zdrojů energie (dřevní hmota, odpad ze zemědělské produkce, odpady z obce), energetické náročnosti budov ve veřejné správě i v soukromém vlastnictví (povinnost stavět nové budovy s téměř nulovou spotřebou energie, tzv. pasivní domy) a dostupnosti uhlí a plynu. Koncept Smart Regionu také do značné míry závisí na ochotě obyvatel obcí podílet se na zajištění energetické stability komunální soustavy (např. využití fotovoltaických panelů, solárního ohřevu vody a akumulace energie v jednotlivých budovách).

Relativně novým prvkem, který vstupuje do systému komunální energetiky je dálkové řízení takové soustavy (tzv. Smart Grids), které je kombinací řízení zásobování jednotlivých domů majiteli a řízení prostřednictvím komunálního integrátora. Základním principem Smart Grid je vzájemná obousměrná komunikace mezi výrobními zdroji elektrické energie a spotřebiči nebo spotřebiteli o okamžitých možnostech výroby a spotřeby energie. Komunikace mezi výrobou a spotřebou probíhá zpravidla po samostatných datových sítích a zvyšuje důraz na potřebu plné digitalizace kraje.

Rozvoj efektivní decentralizované energetiky bude realizován postupně a pro zajištění spolehlivé a bezpečné dodávky elektrické energie bude i nadále nedílnou součástí zabezpečení potřeb zákazníků Středočeského kraje energetika centralizovaná. Očekávaný nárůst spotřeby a změna struktury zdrojů připojených do distribuční sítě (obměna větších konvenčních zdrojů s vysokým využitím distribuovanými zdroji s nízkým využitím a kolísavou výrobou) je nutné řešit posílením transformačního výkonu 400/110 kV.

V krátkodobém horizontu (do roku 2020) by měla být zpracována Územní energetická koncepce (ÚEK), která stanoví území pro zavedení tzv. energeticky efektivních regionů s využitím potenciálu místních zdrojů. V této ÚEK by též měl být stanoven možný potenciál úspor ve všech spotřebitelských systémech a stanove-

ny nástroje pro dosažení těchto úspor. Kraj aktivně podpoří pilotní projekty z energetické oblasti Smart City a Smart Region. K tomu bude sloužit i zavedení inovačních platforem a příkladů dobré praxe z energetické oblasti Smart City a Smart Region.

Podpora výstavby obnovitelných zdrojů v kraji bude podmíněna zpracováním regionálních energetických koncepcí. K efektivnímu řízení energetického potenciálu kraj potřebuje podrobnou energetickou statistiku, kterou bude získávat od ostatních ústředních orgánů státní správy, převedenou do mapového portálu. Energetická statistika na úrovni detailních dat o výrobě a spotřebě energie v kraji umožní podpořit vypracování územních energetických koncepcí v ustanovených energeticky efektivních regionech systémem “bottom-up”. Kraj též důkladně provede vyhodnocení dopadů “kotlíkových dotací” a zmapuje jejich uplatnění.

Ve střednědobém horizontu (do roku 2024) kraj zahájí vzdělávací program vybraných zástupců municipalit a ustanovených energeticky efektivních regionů ohledně možných řešení vyplývajících z decentralizované energetiky (včetně energetických úspor).

V návaznosti na vyhodnocení kotlíkových dotací bude kraj za účelem snížení emisní zátěže dále podporovat topení zemním plynem, biomasou, elektroteplem z tepelných čerpadel a solárními panely, a tím se postupně odklánět region od využívání uhlí.

Kraj bude vyhodnocovat množství “mrtvých” přípojek v plynárenství a ve spolupráci s regionálním distributorem bude jednat o možnosti jejich oživení. Součástí podpory bude i územní rozvoj soustav zásobování teplem tam, kde je to reálné a efektivní.

V dlouhodobém horizontu (do roku 2030) bude kraj postupně zavádět nejlepší řešení na základě vyhodnocení pilotních projektů a příkladů dobré praxe z energetické oblasti Smart City a Smart Region. Páteřní síť tvořená klasickými centralizovanými zdroji by měla v roce 2030 pokrývat maximálně 70 % spotřeby, v roce 2040 60 % a tento podíl by měl nadále klesat. Opatření v oblasti energetické infrastruktury povedou k zabezpečení potřeb zákazníků bez rozdílů velikosti spotřeby, budou reagovat na nové technologie a inovace a zabezpečí nepřetržitou dodávku energie ve Středočeském kraji.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl lokální energetiky ve Středočeském kraji (doplňující centrální energetiku) na energetické infrastruktuře kraje
2. Podíl energeticky efektivních regionů, které zavedly koncept Smart City a Smart Region jako součást strategického řízení
3. Náhrada lokálního vytápění uhlím ve Středočeském kraji jiným způsobem (v % původního počtu lokálních zdrojů)
4. Podíl objektů v majetku Středočeského kraje se zavedeným systémem energetického managementu z celkového počtu

Typová opatření

Analýza potenciálu místních energetických zdrojů a vytvoření mapy energeticky efektivních regionů v kraji

Na základě aktualizované Územní energetické koncepce, popř. nového zadání pro další zpracování, kraj nechá zpracovat analýzu potenciálu místních energetických zdrojů pro stanovení a vytvoření mapy energeticky

efektivních regionů. Ve vybraných regionech kraj podpoří tvorbu Územních energetických koncepcí a aktivně podpoří vybrané projekty v oblasti lokální a decentrální energetiky a taktéž poskytne podporu vybraných projektů OZE. Součástí opatření bude i zavedení vzdělávacího systému pro vybrané představitele municipalit v energetice a využití dotačních titulů pro výzkum a inovace v oblasti lokální a decentrální energetiky.

Mapový portál energetické statistiky

Opatření umožní Středočeskému kraji efektivně řídit energetický potenciál kraje. Součástí opatření je převedení podrobné energetické statistiky do mapového portálu. Kraj bude data získávat od ústředních orgánů státní správy. V rámci opatření Středočeský kraj vyjedná s ERÚ, MPO a OTE přístup k datům za účelem využití pro další analýzy kraje.

Aktivní spolupráce při povolovacích procedurách při žádostech pro posílení transformačního výkonu 400/110 kV a podpora efektivního centrálního zdroje

Očekávaný nárůst spotřeby a změna struktury zdrojů připojených do distribuční sítě (obměna větších konvenčních zdrojů s vysokým využitím distribuovanými zdroji s nízkým využitím a kolísavou výrobou) je nutné řešit posílením transformačního výkonu 400/110 kV. I nadále bude centrální energetika a její adekvátní rozvoj technicky zajišťovat spolehlivou a bezpečnou dodávku elektrické energie všem zákazníkům, je tedy nutné efektivní centrální zdroje nadále podporovat.

Zavedení energetického managementu podle ČSN EN ISO 50001

Princip energetického managementu spočívá v systematickém a dlouhodobém provádění investičně nenáročného souboru opatření s cílem postupného dosahování významných úspor energie, resp. úspor provozních nákladů a zlepšení organizace práce. Kraj zavede pozici energetického manažera, jehož náplní práce bude provádět energetický management, což zahrnuje sledování a vyhodnocování spotřeby energie a vody, meziroční porovnání spotřeby, přípravu výběrového řízení na dodavatele energie, návrhy a kontrolu dodržování smluv s dodavateli, resp. odběrateli energie, plánování investičních akcí a provozních opatření, tvorbu energetických (akčních) plánů a zpracování podkladů pro tvorbu rozpočtu, návrhy interních směrnic v oblasti hospodaření s energií, sledování a kontrolu dodržování kvality vnitřního prostředí, pasportizaci objektů a přípravu projektů v oblasti energetiky.

Revize "mrtvých" přípojek v plynárenství, vyhodnocení dopadu "kotlíkových" dotací a návrh dalšího postupu pro odklon od vytápění uhlím

Kraj zavede program, ve kterém bude podporovat v konečné spotřebě topení biomasou, elektroteplem z tepelných čerpadel, solárními panely, zemním plynem a s využitím nových technologií, s cílem postupně odklonit region od využívání uhlí v lokálních zdrojích. Kraj bude vyhodnocovat množství "mrtvých" přípojek v plynárenství a ve spolupráci s regionálním distributorem a místními municipalitami bude jednat o možnosti jejich oživení (tam, kde je to reálné). Kraj bude podporovat územní rozvoj konkurenceschopných soustav zásobování teplem.

Prioritní oblast 6: Životní prostředí

Prostředí pro život lidí ve Středočeském kraji je v současnosti zásadně lepší než před dvěma desítkami let. V málokteré oblasti významné pro společnost došlo k tak rychlým pozitivním změnám. Na druhé straně jeden z hlavních charakteristických znaků kraje, velký počet malých obcí, způsobuje, že ve srovnání s jinými regiony se Středočeský kraj dostává do popředí v míře znečištění ovzduší a vody, významně se jej týká problematika sucha, ohrožení kvality půdy (degradace) a stále více “urban sprawl” – nedostatečně kontrolované rozrůstání zástavby do krajiny, zejména v okolí Prahy. S tím jsou spojena poměrně vysoká rizika plynoucí z náhlých přírodních jevů, zejména potenciálních záplav (vedle sucha druhého nejvýznamnějšího projevu klimatické změny) a rizika průmyslového znečištění, zvláště z velkých chemických provozů.

Pokud má být Středočeský kraj “zeleným” regionem budoucnosti, je třeba se zaměřit na zlepšování parametrů těch složek životního prostředí, které jsou nejvýznamnější pro lidské zdraví a nejvíce snižují potenciál pro náhlé nebo relativně pomalejší změny stavu přírody a životního prostředí, ale s dlouhodobými a velkými důsledky. Tedy na ochranu ovzduší, vod, nakládání s odpady a s půdou, jako základní surovinou budoucnosti. V této oblasti více než v jiných neplatí administrativní hranice regionu. Na druhé straně v současnosti roste význam znečištění, které je produkováno přímo na území kraje, u znečištění ovzduší a vod jsou jeho hlavními producenty právě menší obce s nízkou výbavou pro snižování znečištění. Lokální úroveň kvality životního prostředí je ovlivněna především tím, jaký způsob dopravy převažuje v daném území, jaký je nejrozšířenější způsob vytápění, zda jsou čištěny odpadní vody, či jaké je množství zbytkového nevytříděného směšného komunálního odpadu. Velkou roli hraje územní plánování a zemědělská produkce v daném místě.

Stav životního prostředí je z hospodářských sektorů antropogenně nejvíce ovlivňován průmyslem, energetikou a dopravou. V těchto oblastech si každé další významnější snížení emisí (proti minulosti) vyžádá poměrně vysoké investice, které jsou mnohdy za hranicí efektivnosti. Dřívější relativně jednoduché technologie čištění emisí snižující produkci škodlivin o desítky procent jsou nyní po jejich instalaci na zdrojích nahrazovány vyspělými technologiemi snižujícími znečištění o další jednotky procent, což ve výsledku nenaplní požadovaný přínos. Nadregionální úroveň bude do budoucna ovlivněna především zavedením nových emisních limitů pro zařízení povolovaná v rámci IPPC řízení nebo přípravou nové legislativy v oblasti odpadového hospodářství, týkající se postupného odklonu od skládkování.

Hlavním cílem intervencí a aktivit podporovaných v této oblasti je zajistit, aby ve Středočeském kraji bylo také životní prostředí, které neohrožuje lidské zdraví a stimuluje udržitelný hospodářský růst.

Specifický cíl 6.1: Zásadně snížit emise látek znečišťujících ovzduší, zejména látek s karcinogenním potenciálem nebo vlivem na degradaci půdy

Pro dosažení tohoto cíle je nezbytné zaměřit se na způsob vytápění a dopravu. Nedokonalé spalování uhlí v malých zdrojích znečištění (zejména v domácnostech) je nejvýznamnějším zdrojem karcinogenních látek (benzopyrenů) a prachových částic, což se jednoznačně projevuje prostřednictvím onemocnění dýchacích cest na lidském zdraví a ovlivňuje i stav ekosystémů. Podobně významné jsou emise z dopravy. Do budoucna je potřeba klást důraz na vyhledávání a zavádění nových průmyslových technologií zajišťujících minimalizaci emisí znečišťujících látek do ovzduší, změnu dopravy pro denní mobilitu obyvatel, podporu využívání alternativních zdrojů jak v dopravě, tak při vytápění bytů a domů. V rámci vytápění domácností je řešením využívání dostupných obnovitelných zdrojů energie, využitím energetického potenciálu odpadů nebo paliv vyrobených z odpadů a to i např. prostřednictvím energeticky stabilních komunálních soustav. Je potřeba se soustředit zejména na obce, ve kterých převažuje vytápění tuhými palivy. Dalším z problémů, který se ovzduší dotýká, je hlukové znečištění, a to zejména v blízkosti velkých sídel, průmyslových závodů či dopravních tepen. Jak

z hlediska znečištění, tak z hlediska hlukové zátěže je tedy rostoucí elektromobilita významnou příležitostí ke zlepšení. Z hlediska krátkodobého a střednědobého je tedy třeba se zaměřit na malé zdroje znečištění (domácnosti a auta), z hlediska dlouhodobého na velké průmyslové zdroje emisí do ovzduší.

Z krátkodobého hlediska (do roku 2020) se na kvalitě ovzduší promítnou nové limity stanovené po vydání aktualizovaných Referenčních dokumentů o nejlepších dostupných technikách a závěrech o BAT, vycházející z využívání nejlepších dostupných technik (BAT). Obecně tak na úrovni celé ČR dojde ke snížení emisí znečišťujících látek a bude vyvolán tlak na instalace nových koncových technologií sloužících ke snížení znečištění, což se bude týkat větších energetických a průmyslových provozů na území kraje. Pro některá v současné době využívaná zařízení může toto omezení vést až k ukončení provozu. (Z hlediska ochrany životního prostředí bude takový krok pozitivní, s vlivem omezení daných environmentální legislativou je třeba počítat v oblasti hospodářského rozvoje kraje.)

Středočeský kraj se v rámci krátkodobých opatření zaměří na podporu pilotních projektů zaměřených na vytápění alternativními zdroji (např. prostřednictvím komunálních soustav) nebo obecně jiného způsobu zásobování energií. Významné snížení emisí oxidů dusíku se dá očekávat při změně vzorce denní mobility, kdy se jednak zvýší podíl udržitelných forem dopravy, tak i zároveň dojde k poklesu objemu dopravy. V tomto kontextu je budování cyklostezek nejen příležitostí pro rozvoj turistiky, ale zejména možností pro běžnou dopravu na krátké vzdálenosti (s nezanedbatelným významem pro lidské zdraví a prevenci nemocí). Dá se očekávat, že díky zvýšení podílu práce z domova klesne počet obyvatel jezdících denně za prací.

Ve střednědobém hledisku (do roku 2024) je nezbytné zkvalitnit dopravní infrastrukturu, zejména opravit silnice nižších tříd a co nejdříve dobudovat dálniční obchvat Prahy, jehož nedokončení Středočeskému kraji přináší významné znečištění ovzduší. K další oblasti intervencí patří podpora inovativních technologií pro efektivní čištění spalin, resp. předcházení vzniku znečištění. Díky cirkulární ekonomice lze předpokládat další využití odpadních látek, odpadů a výrobků z odpadů. Veškerá vozidla využívaná při výkonu veřejné správy by měla využívat alternativní zdroje pohonu.

Z dlouhodobého hlediska (do roku 2030) dojde vzhledem k evropské environmentální legislativě k zavádění nových technologií v jednotlivých průmyslových odvětvích, tím bude docházet ke snižování emisní zátěže. Rolí Středočeského kraje v této oblasti je negociace takových řešení v průmyslu a energetice, které povedou k více efektům ze změny technologie než jen stanovených parametrů snížení emisí. V oblasti dopravy je třeba zpracovat a realizovat plán optimalizace dopravní sítě ve Středočeském kraji, včetně "inteligentní" výbavy dopravní infrastruktury (telematika, výbava pro elektromobilitu a autonomní mobilitu).

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Emise jednotlivých znečišťujících látek do ovzduší
2. Počet osob přepravených alternativními způsoby dopravy

Typová opatření

Výměna lokálních tepelných zdrojů na tuhá paliva

Pro snížení zatížení ovzduší (zejména karcinogenními látkami) je potřebné pokračovat v nahrazování lokálního spalování uhlí jinými nízkoemisními zdroji tepla, zejména tepelnými čerpadly, ve střednědobém horizontu pak využívat koncept Smart City/Smart Region jak je uvedeno výše, v kapitole 5, problematiku lokálních zdrojů řešit jako součást lokální/mikroregionální energetické koncepce.

Zmapování možností vytváření lokálních soustav zásobování teplem

Cílem opatření je zjistit faktický stav zásobování obcí energií (zpracovat studii) a vyhledávat možnosti optimalizace (v některých místech centralizace) zásobování teplem, přednostně v oblastech s pravidelně překračovanými imisní limity PM₁₀, PM_{2,5}. Využít odklon odpadového hospodářství od skládkování k energetickému využití odpadů, využívat rovněž lokálně dostupné nadbytečné teplo ze spalování bioplynu (většinou ze zemědělských bioplynových stanic).

Změna vozového parku při plnění veřejné služby

Vozový park pořizovaný v působnosti Středočeského kraje nebo obcí by měl být obměňován s ohledem na emisní parametry, a to tak, aby byla využívána nízkoemisní paliva (CNG, elektromobilita apod.). Podobně smluvní dopravu (autobusy veřejné dopravy), případně dopravu vázanou na nákupní a logistická centra podmiňovat využitím nízkoemisních dopravních prostředků.

“Smart” řízení dopravy

V rámci investičních akcí v dopravě (rekonstrukce silniční sítě, křižovatek apod.) budou přijata opatření pro zajištění maximálně plynulého proudu dopravy s minimalizací produkce emisí. Kraj bude spolupracovat s obcemi při výstavbě parkovišť na okrajích měst a realizaci dopravních opatření tak, aby se omezil nadbytečný pohyb vozidel v imisně zasažených lokalitách.

Specifický cíl 6.2: Dosáhnout vysokého stupně čištění všech odpadních vod v regionu, zvýšit retenční schopnost krajiny a snížit znečištění v povodí vodárenských a ostatních nádrží

Z hlediska jakosti vodních toků je největším problémem nízký podíl obcí s napojením na kanalizaci zakončenou čistírnou odpadních vod a tím i vypouštění znečištěných odpadních vod do malých vodních toků s nízkým průtokem vod. Tento velikostní typ toků je ve Středočeském kraji převažující. Parametry čištění u těch menších obcí, které napojení na kanalizaci a čištění mají, jsou v budoucnosti, vzhledem k potřebě zadržovat vodu v krajině, velmi nedostatečné. Vyšší míra znečištění je v rámci samočistícího procesu vodních toků těžko odbouratelná. Problematickými látkami jsou zejména dusík a fosfor pocházející z pracích prášků a prostředků pro mytí nádobí. Díky tomu je pak v létě evidována zhoršená jakost vodních nádrží a koupacích vod, jimiž malé vodní toky protékají. Ještě problematičtějšími látkami jsou např. syntetické hormony pocházející z hormonální antikoncepce nebo jiné látky obsažené v medikamentech, které lze odbourávat jen za použití složitých technologií. Významným problémem je v současnosti také difuzní znečištění vodních toků pocházející zejména z intenzivní zemědělské činnosti, a to především znečištění pesticidy.

Z krátkodobého hlediska (2020) je prioritou ve Středočeském kraji snížit počet obcí nepřipojených na ČOV, podporovat v daných obcích vytvoření kapacitně dostačujících ČOV, a to i za předpokladu vytvoření takových finančních podmínek, aby bylo pro danou obec reálné kanalizaci zakončenou ČOV vybudovat. Je třeba zaměřit se na opatření, která povedou za investované finanční prostředky k největším efektům. Vzhledem k tomu, že se jedná o znečištění vod v malých tocích, měla by být odpovídající zařízení budována tak, aby nedocházelo ke kumulaci znečištění ve vodních tocích (po proudu toku).

Ze střednědobého hlediska (2024) budou podporovány nejen klasické ČOV s terciárním stupněm čištění, ale např. i ČOV fungující na bázi nanotechnologií nebo speciálních membrán. Podporovány budou i pilotní projekty pro menší obce s nižším objemem odpadních vod s cílem dosáhnout vysokou kvalitu odpadních vod za ekonomicky únosných podmínek a zadržení této vody v blízkosti jejího čištění. Řešením tedy nemusí být jen výstavba nových ČOV, ale nalezení způsobu efektivního propojení vodárenských a kanalizačních soustav a využití nových technologií, jak bylo uvedeno výše. Středočeský kraj by se měl v krátkodobém horizontu významně věnovat i problematice nedostatku pitné vody v suchých obdobích (vzhledem k nezbytnosti odolnosti území vůči vnějším rizikům); významná je i spolupráce mezi jednotlivými provozovateli vodárenských soustav, jejímž moderátorem může být Středočeský kraj.

Z dlouhodobého hlediska (2030) je podstatné, aby Středočeský kraj kladl důraz na podporu zavádění nových technologií na úpravu pitných a čištění odpadních vod. Regulace difuzního znečištění bude zajištěna prostřednictvím spolupráce s resortem zemědělství a životního prostředí, kdy bude připravena legislativa omezující používání vysokého množství chemických látek. Dlouhodobým cílem je předcházet erozi půdy prostřednictvím podpory vhodných metod zemědělského hospodaření a finančním zvýhodněním zemědělské produkce nejvíce šetrné k půdě.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Jakost vodních toků vyjádřená dosud používanými i nově stanovenými indikátory
2. Kvalita vody ve vodárenských a ostatních vodních nádržích
3. Podíl obyvatel napojených na vodovody a kanalizace, resp. s adekvátním čištěním odpadních vod

Typová opatření

Strategie propojení vodárenských a kanalizačních soustav

V rámci jednání s jednotlivými provozovateli by se měl Středočeský kraj v nejbližším časovém horizontu zaměřit na vyhledávání a podporu možností propojení jednotlivých vodárenských a případně i kanalizačních soustav, především v pražské metropolitní oblasti a v okolí budoucí dálnice D3 na Benešovsku. V rámci opatření budou využity výzkumné modely pracující s GIS nástroji, které modelují optimální kontaktní body jednotlivých vodohospodářských sítí a zdrojů. Na základě výstupů modelu a diskuse bude zpracována strategie, která stanoví konkrétní realizační kroky. Cílem je dosáhnout co nejvyššího stupně čištění odpadních vod a zajištění pitné vody pro obyvatelstvo v měnících se přírodních podmínkách (období sucha), resp. při možných nahodilých jevech nebo haváriích.

Řešení čištění odpadních vod v obcích s malým počtem obyvatel

Obdobně "kotlíkovým" dotacím řešit problematiku odpadních vod v obcích s malým počtem obyvatel. Tam, kde kanalizace a ČOV jsou ekonomicky neúnosné, hledat ve střednědobém horizontu nová řešení, zejména řešení založená na nových technologiích s vysokým stupněm čištění. V současnosti se nabízí malé čistírny (kořenové, domovní, nanotechnologie), které však nedosahují odpovídajícího stupně čištění pro potřeby zadržení vody v krajině, proto mohou být jen dočasným opatřením, dotačně podporovaným v místech, která jsou pro kvalitu vypouštěných odpadních vod významná.

Monitoring zdrojů vod a zvýhodnění úsporných opatření pro šetření s vodou

V rámci monitoringu podzemních a povrchových vod prosazovat ve spolupráci se samosprávami regulační opatření, která zpřísní povolenací proces pro odběry a vypouštění vod, na druhé straně zvýhodní ty subjekty, které zavedou opatření k úsporám vody a aplikují zadržování vody v krajině. K tomuto cíli bude zpracována analýza odtokových poměrů v jednotlivých oblastech Středočeského kraje.

Snížení eutrofizace prostředí

Opatření předpokládá identifikaci rizikových lokalit, zpracování programů prosazujících zajištění správné zemědělské praxe a šetrného rybníkářství a podporu využívání organických hnojiv.

Specifický cíl 6.3: Snižovat zátěž životního prostředí odpady, a to prevencí vzniku a co nejrozsáhlejším využitím vzniklých odpadů

Na odpady je třeba nahlížet jako na potenciální surovinu a takto s nimi nakládat. K hlavním principům strategie nakládání s odpady patří v maximálně možné míře vzniku odpadů zabránit, což je z energetického a materiálového hlediska nejefektivnější. V případě, že k produkci odpadů dochází, je nezbytné zajistit jejich využití v blízkosti místa vzniku a obecně co nejefektivnější využití na území kraje. Podmínkou pro tento přístup je vytvoření dostatečné sítě zařízení, které se využitím odpadů budou zabývat. Vedlejším a nezanedbatelným efektem budování takové sítě je vznik nových pracovních míst. V případě využití paliv vyrobených z odpadů pro elektrárny či teplárny je otázkou i dostatečná kvalita a výhřevnost daného odpadu.

Z krátkodobého hlediska (do roku 2020) je nejdůležitějším nástrojem motivace občanů k většímu třídění jednotlivých komodit odpadů, a to už od nejmenšího věku. Vyšším podílem vyříděných složek, a to zejména biologicky rozložitelných odpadů se významně sníží množství odpadů ukládaného na skládky. Ve spolupráci se svozovými společnostmi a vlastníky zařízení na zpracování odpadů je nezbytné optimalizovat síť pro nakládání s odpady a zároveň podporovat efektivní systém v rámci svozových oblastí. Prioritou pro jednání se svozovými společnostmi je snížení nákladů na jednotlivé svozy, kterého je možné docílit např. osazením svozové techniky váhami na zvážení jednotlivých svozů, vybavením nádob na odpady čidly, která budou hlásit naplněnost kontejneru a využíváním alternativních pohonů svozové techniky, např. LGP a CNG. I díky tomu dojde ke snížení emisí znečišťujících látek vznikajících při přepravě odpadů. Středočeský kraj by měl i ve spolupráci s dalšími orgány klást důraz na zavádění nových technologií a věnovat se podpoře výsledků aplikovaného výzkumu v praxi.

Ve střednědobém horizontu (do roku 2024) se Středočeský kraj zaměří zejména na projekty výstavby alternativních zařízení pro nakládání s komunálními odpady. Evropská legislativa se postupně odklání od skládkování směrem k energetickému a materiálovému využití odpadů. Výsledky intervence v této oblasti se nicméně projeví ve střednědobém horizontu (viz Plán odpadového hospodářství Středočeského kraje). Je nezbytná podpora obcí, které se rozhodnou ke změně systému nakládání s odpady, ať už se bude jednat o samotnou podporu třídění „dům od domu“, nebo placení poplatků za skutečně vyříděné odpady.

V dlouhodobém horizontu lze dosahovat výše uvedeného výsledku hledáním nových kapacit a podpory jejich vzniku, a to zejména z hlediska procesního (EIA, stavební povolení atd.) a spoluprací s velkými producenty odpadů a municipalitami. Postupně by se jednotlivé pilotní projekty předcházení vzniku odpadů a příp. jejich dalšího využití měly rozšiřovat na celé území Středočeského kraje.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Množství vyprodukovaných směsných komunálních odpadů a separovaných odpadů
2. Počet zařízení na zpracování odpadů

Typová opatření

Strategie optimalizace sítě zařízení pro nakládání s odpady a podpora obcí v odpadovém hospodářství

Zejména od roku 2024 bude pravděpodobně také v rámci Středočeského kraje nedostatek kapacit zařízení na využití, resp. odstranění odpadů. V rámci podpory nové sítě zařízení vycházející mj. ze strategických dokumentů Středočeského kraje pro nakládání s odpady (Plán odpadového hospodářství) je nutné se zaměřit na intenzivní komunikaci s obcemi, provozovateli zařízení pro nakládání s odpady a dalšími partnery tak, aby vznikla dynamická a dostatečně efektivní síť zařízení zpracovávajících odpady. K podpoře komunikace a tvorby strategie navazující na cíle Plánu odpadového hospodářství Středočeského kraje bude vhodné využít výzkumná centra disponující matematickými modely schopnými navrhovat efektivní rozložení sítě.

Předcházení vzniku odpadů

Opatření bude realizováno na základě Programu předcházení odpadů ČR a Plánu odpadového hospodářství Středočeského kraje. U odpadů a materiálů vznikajících stavební a demoliční činnostmi bude využita jednotná metodika pro zařazování materiálů do režimu odpadů či režimu “neodpadů”, resp. vedlejších produktů, s cílem maximálně využívat nekontaminované velkoobjemové materiály jako zemina, hlušina, kamenivo apod. pro terénní úpravy, rekultivace apod. v místě demolic a staveb nebo v jejich těsné blízkosti.

Zajištění dalších činností a maximalizace využití lokalit zasažených činnostmi úpravy a zpracování odpadu

Bude zajištěna ekonomická udržitelnost další péče o lokality s vybudovanou infrastrukturou, např. formou provozování překládacích stanic, deponií stavebních materiálů, kompostáren apod. Opatření bude realizováno s ohledem na plánovaný ústup skládkování, jejich postupné uzavírání a legislativní požadavek následné péče o skládku po dobu minimálně 30 let od ukončení skládkování. Ekonomické udržitelnosti bude dosaženo prostřednictvím vyjednávání s provozovateli a podporou dalšího využití těchto lokalit.

Specifický cíl 6.4: Optimálně využívat území s přihlédnutím k zakládání a podporování nových krajinotvorných a vodohospodářských opatření

Z hlediska využití území by se měl Středočeský kraj zasadit o to, aby v rámci přípravy územního plánu jak pro celý region, tak pro jednotlivé obce, byl kladen maximální důraz na postupné využívání všech lokalit označovaných jako brownfields a na snižování tzv. urban sprawl. Přístupem k půdě jako strategické surovině lze

procesně (tj. tam, kde kraj nebo municipality mají povolovací pravomoci) omezit nevhodné zastavování území. Proces tvorby nových územních plánů je z **krátkodobého i dlouhodobého hlediska** jedním z nejvhodnějších nástrojů, jak efektivně ovlivnit využívání území regionu.

Středočeský kraj, zejména jeho severovýchodní část, je charakteristický intenzivním zemědělstvím, které se vyznačuje velkými plochami zorněné půdy. Jen minimálně se zde prosazují krajinnotvorné úpravy vedoucí jak k rozdělení velkých bloků na menší fragmenty, podporující jednak zvýšení biodiverzity, tak i větší podporu zadržování v kraji. Dalším problematickým bodem v rámci využití krajiny je významná míra eroze a nedostatek organické hmoty v půdě. Pro Středočeský kraj, kde je společně s Jihomoravským krajem nejintenzivnější způsob obhospodařování zemědělské půdy, by mělo být z **krátkodobého hlediska (2020)** naprostou prioritou prosazovat zásady péče o krajinu, např. formou podpory protierozních opatření, zvýšením organické hmoty v půdě, budováním malých vodních nádrží a významných krajinných prvků. Jedná se tak např. o výsadbu remízků, zakládání polderů apod., které zlepšují i samotný krajinný ráz středočeské krajiny. Tato opatření mají zároveň i střednědobý a dlouhodobý charakter.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl zastavěné plochy k celkové výměře půdy
2. Počet a rozsah realizovaných pozemkových úprav
3. Podíl využitých brownfields z celkové rozlohy brownfields v kraji

Typová opatření

Obnova rybníků, výstavba mokřadů, polderů, zastínění asfaltových a betonových ploch obcí, měst a průmyslových areálů

Díky tomuto opatření dojde ke zvýšení retence krajiny, omezení teplotních rozdílů a snížení vysychání. Jedná se o poměrně nízkonákladové opatření s významným přínosem pro krajinu. V současnosti se krajina Středočeského kraje vyznačuje vysokou mírou zornění půdy s existencí nízkého počtu krajinnotvorných prvků, zejména v nížinách. Díky realizaci tohoto opatření dojde jak ke zlepšení zadržování vody v krajině, omezení vysychání a zlepšení teplotních a vlhkostních parametrů lokality. Zároveň bude vytvářeno vhodné prostředí pro rozvoj rostlinných a živočišných druhů a společně se zvýšením variability přírodního prostředí dojde k posílení hodnoty krajinného rázu.

Zelené obce a zelená města – strategie adaptace měst a obcí na změnu klimatu

V rámci dotačních titulů poskytovaných Středočeským krajem budou podpořeny projekty aplikující strategii adaptaci měst a obcí na změnu klimatu, např. výstavbou zastínění zpevněných ploch, zadržováním a recirkulací vody, ozeleňováním střech apod.

Územní plánování – vytváření „Smart Regionu“

Na úrovni kraje vytvořit a naplňovat koncept územního plánu regionu jako “smart/chytrého” regionu s opatřeními environmentálními, dopravními, energetickými, komunikačními a dalšími tak, aby se optimalizovalo využití energie na území kraje, snížily dopady na životní prostředí a vytvářelo (umělé, pro danou krajinu charakteristické) prostředí pro dobrý život obyvatel. K tomu je třeba vytvořit územní plány obcí, digitalizovat je ve stanoveném formátu a propojit tak, aby vytvářely “smart” region s minimalizací “urbanistické kaše”, kulturně a přírodně hodnotným zázemím hlavního města a širšího okolí. V této věci kraj naplňuje roli metodického pomocníka a tvůrce prostředí pro rozvoj zájmů municipalit a provázání těchto zájmů.

Prioritní oblast 7: ICT infrastruktura

Informační a komunikační technologie jsou zcela nezbytným nástrojem pro řešení jakékoli problematiky spojené s výrobou a službami i běžnými životními potřebami lidí.

ICT infrastrukturou je pro potřeby Programu rozvoje kraje označováno pouze základní vybavení fyzickými komunikačními systémy, které umožňuje propojení koncových uživatelů, předávání dat a informací (tj. souhrn hardwarových prvků pro zajištění bezchybné komunikace, přenosu dat), umožňuje mj. odpovídající připojení k internetu a dalším potřebným specifickým datovým službám.

Pokud se má Středočeský kraj stát jedním z nejbohatších regionů Evropy a do roku 2030 se mají co nejvíce vyrovnat disparity v jeho jednotlivých částech, je rychlé vybavení robustní a kapacitně dostatečnou ICT infrastrukturou nezbytné. ICT infrastruktura umožňuje virtualizaci hmotného světa a komunikaci na velké vzdálenosti bez potřeby fyzického přemísťování. Nástroj, který je po celém světě stále intenzivněji využíván, tak mění společenské paradigma, označované v produkční oblasti jako Průmysl 4.0, celospolečensky jako Společnost 4.0.

Vybavenost ICT infrastrukturou je tedy pro budoucnost rozvoje Středočeského kraje absolutně nezbytná, patří k rozhodujícím předpokladům naplnění vize a cílů rozvoje kraje.

Pokud jde o jednotlivé segmenty ICT infrastruktury, navrhuje se zde cíle dvojího druhu – jednak cíle pro to, čeho má být daným nástrojem dosaženo, jednak cíle pro způsob rozšíření tohoto nástroje. V druhém případě pak se jedná o cíle pouze pro páteřní fyzickou infrastrukturu (vybavenost reprezentovanou FTTx), infrastrukturou pro wi-fi, resp. mobilní připojení/NGA a počítačové vybavení v organizacích financovaných z veřejných zdrojů (školy, knihovny, zdravotnická zařízení atd.). Zároveň je třeba vzít v úvahu, že pro oblast, která se tak prudce rozvíjí, je obtížné stanovovat cíle v horizontu delším deseti let (pokud bychom diskutovali stejnou časovou periodu do historie, tj. rok 2004, je zřejmé, že je předpověď rozvoje této oblasti obtížnější než u jiných segmentů rozvoje společnosti).

Specifický cíl 7.1: Zajistit vybavenost celého kraje ICT infrastrukturou pro podnikání založenou na rychlém přenosu dat, práci z domova, bezpečné a spolehlivé služby infrastruktury pro obyvatelstvo

V budoucnosti si lze dobře představit jak práci ve virtuální kanceláři, tak produkci založenou na komunikaci virtuálních „dvojčat“ fyzických systémů (realizace Průmyslu 4.0) nebo autonomní mobilitu vyžadující řízení na dálku. K tomu bude potřebné zajištění krátkodobého přenosu velkých objemů dat a/nebo systematické zatížení datově náročnou komunikací. Cílem je, aby obojí bylo možné vykonávat z kteréhokoli místa kraje. To vyžaduje proto robustní infrastrukturu všude tam, kde takové aktivity vzniknou.

S tímto modelem podnikatelských/produkčních příležitostí souvisí také práce z domova, která může být náročná na přenos velkých objemů dat např. v případě tvorby softwaru, virtualizace produktů, přípravy pro 3D tisk, atd. K službám infrastruktury, které mohou být virtuální nebo velmi pravděpodobně budou virtualizovány, patří zejména služby vzdělávání, (terénní) sociální a zdravotní péče, veřejná správa, nakupování, služby pro volný čas (zábava, online komunikace, online sledování filmů atd.). Řada služeb je již dnes poskytována za využití senzorů jako internet věcí (a služeb). Příkladem v komunálních službách je optimalizace svozu odpadů na základě hlášení o naplněnosti kontejnerů, úprava režimu čištění odpadních vod v čistírnách v důsledku změny objemu čištěných vod v průběhu týdne, v oblasti sociálních služeb online „hlídání“ bezpečnosti pohybu lidí postižených Alzheimerovou nemocí v jejich domácnosti, v oblasti vzdělávání vyučování, resp. komunikace mezi žákem a učitelem prostřednictvím Skype. K službám obyvatelstvu lze počítat také autonomní mobili-

tu, která umožní bezpečnou dopravu mj. lidem s fyzickým postižením, přestárlým apod. Podobně vhodnou službou bude využití dronů pro dopravu méně rozměrných nákladů a ve službách (zjišťování poškození nebo havarijních stavů sítí apod.).

Rychlost přijímání, odesílání a přenosu dat je pouze jedním z atributů robustní infrastruktury, velmi významná je rovněž bezpečnost a spolehlivost této infrastruktury, a to jak fyzická, tak kyberbezpečnost. Toto je pak velmi úzce spojeno zejména se zajištěním bezpečné a spolehlivé dodávky elektřiny.

Pokud má být kraj vybaven odpovídající ICT infrastrukturou, je potřebné **v nejbližší době** zmapovat existující páteřní infrastrukturu, zpracovat strategii rozvoje ICT infrastruktury ve Středočeském kraji a minimalizovat nefinanční bariéry rozvoje ICT (tam, kde je to možné v přímé pravomoci kraje, dále pak metodickým vedením obcí a dohodou s poskytovateli ICT).

V současné době jsou služby ICT dostupné v určité kvalitě v celém kraji. Rozšiřuje se základní (páteřní) infrastruktura, v kraji je více než 240 poskytovatelů wi-fi a dalších způsobů připojení, roste nabídka služeb mobilních operátorů. Nová připojení jsou povinně nahlašována Českému telekomunikačnímu úřadu (ČTÚ sbírá data o typu infrastruktury – metalická, koaxiální kabel HFC, optická, bezdrátová licencované a nelicencované pásmo). Proto není k dispozici důvěryhodná mapa pokrytí kraje veřejně dostupnou infrastrukturou, není jasné, zda a jak je možné využít infrastrukturu vlastněnou jednotlivými subjekty kritické infrastruktury.

Pokud má být rozšíření ICT systematické a ekonomicky efektivní, je nezbytné identifikovat současný stav a zpracovat strategii, resp. program rozvoje ICT tak, aby byla při rozšiřování ICT od samého začátku uvažována potřeba rozvoje v celém regionu, tj. také v malých a odlehlých obcích. Kraj by měl systematicky odstraňovat nefinanční bariéry rozšíření ICT, umožnit rozvoj tržního prostředí v této oblasti (tyto podmínky jsou obvykle definovány jako umožňující dostatečný rozvoj konkurence, tj. otevřená infrastruktura), ovšem s podmínkou sociálně únosné (nejnižší možné) ceny pro koncového zákazníka. Strategie ICT infrastruktury musí být velmi úzce provázána s energetickou strategií regionu, protože úspěšnost využití ICT je kriticky závislá na bezpečnosti a spolehlivosti dodávek energie, zejména elektřiny.

V horizontu 2024 by mělo být území kraje vybaveno základní páteřní veřejně dostupnou infrastrukturou tvořenou optickými sítěmi s dostatečnou kapacitou, wi-fi připojením ve všech obcích regionu a mobilními službami LTE s nejvyšší frekvencí.

K dosažení tohoto stavu je třeba vedle systematického rozšiřování optických sítí umožnit instalaci zařízení pro wi-fi připojení ve všech obcích, zejména průběžně prováděnou osvětou mezi samosprávami obcí a ve veřejných organizacích. Kraj může být nápomocen také podmínkami, které nastaví pro podporu poskytovanou ze státního rozpočtu jeho prostřednictvím. Bonifikací služeb založených na digitalizaci ve vzdělávání, v sociální oblasti, ve zdravotnictví, v řízení dopravy na svém území podpoří potřebu instalace potřebné ICT infrastruktury. Podobně může umožnit větší rozšíření krajem podporovaných kulturních akcí online přenosy apod.

Zároveň musí kraj usilovat o prosazení podmínek pro Průmysl 4.0, usilovat jen o takové investiční pobídky, které toto umožní, zároveň usilovat o instalaci datových center a center cloudových služeb na svém území.

V oblasti legislativy by měl kraj přispět k tomu, aby se součástí stavebního zákona stala podmínka kolaudace nových budov pouze s dostupným připojením k internetu, resp. optické síti.

Do roku 2030 by mělo být dosaženo zapojení všech obcí do optických sítí a dostupnost 5G na celém území Středočeského kraje. Domácnosti, veřejný sektor i podnikatelé budou 100% vybaveni zařízeními pro elektronickou komunikaci a budou je využívat pro řešení svých potřeb. Veřejná správa umožní komunikaci s občany výhradně elektronicky.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Pokrytí území kraje ICT infrastrukturou s parametry srovnatelnými s nejlépe vybavenými evropskými regiony
2. Vybavenost firem a obyvatel kraje koncovými zařízeními ICT infrastruktury a gramotnost k jejich využívání
3. Počet aplikací pro elektronickou komunikaci využívaných v jednotlivých oblastech společenského života

Typová opatření

Strategické řízení rozvoje ICT infrastruktury v kraji

Kraj by měl vytvořit koncepci rozvoje ICT infrastruktury, a to ve dvou částech – koncepci celkového rozvoje ICT v kraji a koncepci rozvoje ICT infrastruktury pro potřeby veřejné správy. Pro obě části je napřed potřebné zmapovat současnou situaci. Pokud jde obecně o rozvoj ICT infrastruktury, ta se relativně dynamicky, ale živelně rozvíjí, přitom cílem kraje je po všech stránkách efektivní, ale ve všech částech kraje dostatečné pokrytí službami ICT infrastruktury. Pro získání potřebných dat o současném stavu je nezbytná dohoda s poskytovateli služeb ICT tak, aby byli ochotni ke společnému sdílení dat o svých instalacích, vytvořila se tak mapa současného stavu a mohla být vytvořena koncepce páteřní a „distribuční sítě“ infrastruktury. Tam, kde rozvoj ICT infrastruktury není v současnosti ekonomicky efektivní pro soukromé subjekty, může ve veřejném zájmu zajistit vybavenost kraj nebo obec s dotační podporou státu, resp. EU fondů.

Do přípravy koncepce musí být zapojeni zejména poskytovatelé služeb ICT infrastruktury a představitelé obcí. V horizontu jednoho roku je možné popsat současný stav, do dvou let vytvořit koncepci rozvoje ICT infrastruktury na území kraje. Výstavba infrastruktury ICT by měla být krajem koordinována tak, aby byla dlouhodobě efektivní, tj. dostatečně robustní s výhledem v dlouhodobějším horizontu. Současně byla budována těmi, pro které je to v daném místě nejefektivnější a snadno dostupná pro případ potřeby změny/úpravy.

Dotační možnosti pro obce lze využít hned, pokud bude v OP PIK umožněno čerpat prostředky na tyto služby také veřejným subjektům (obcím a krajům), dále je třeba podporu prosazovat v dalším programovém období EU fondů (včetně opatření společné zemědělské politiky).

Vytvoření systému nástrojů pro rozvoj ICT infrastruktury na úrovni kraje (krajského úřadu)

Středočeský kraj může z vlastního rozhodnutí snížit bariéry pro přístup k „rychlému internetu“, a to umožněním přístupu investorů do ICT infrastruktury k vlastním pozemkům, v souladu se zákonem 194/2017 Sb., o likvidaci bariér, odpuštěním nebo radikálním snížením poplatků za věcné břemeno, informováním o možnosti realizovat ICT infrastrukturu v místech instalací jiné infrastruktury a liniových staveb v krajské působnosti a další. Tyto a řada dalších kroků by měly být součástí systému podpory rozvoje ICT infrastruktury ve Středočeském kraji. Kraj by měl zřídit „zmocněnce pro ICT“, který se svým týmem vytvoří systém nástrojů, bude hlavním komunikátorem ICT dovnitř kraje i vůči státním orgánům a systém podpory bude postupně doplňovat o nástroje, které budou v daném období efektivní. Funkce zmocněnce pro ICT by měla být krajem zřízena okamžitě, mělo by se jednat buď o člena Rady Středočeského kraje nebo odborníka, který bude pravidelně zván na jednání Rady kraje s tím, že významná rozhodnutí Rady kraje budou vždy před jejich přijetím posuzována z hlediska rozvoje

ICT infrastruktury a jejího využití jako primárního nástroje pro rozvoj kraje. Na základě postupně získávaných znalostí by měl být zmocněnec zadavatelem/komunikátorem potřeb výzkumu, vývoje a inovací Středočeského kraje vůči státním dotačním titulům na výzkum a vývoj. Rozvoj ICT na území kraje jednoznačně vyžaduje personální a další kapacitní posílení a posílení role útvaru IT na úřadu Středočeského kraje.

Informační podpora místních samospráv a firem, zejména MSP, při rozhodování o instalaci a využití ICT infrastruktury

Kromě činností ve vlastní působnosti může kraj velmi významně přispět k rozvoji ICT infrastruktury také informační, metodickou a expertní podporou obcí a firem, zejména MSP, včetně „poradny-helpdesku“. K tomu je potřebné vytvořit ICT krajský portál ke sdílení příkladů dobré praxe, návodů pro realizaci ICT infrastruktury, shromažďování informací o užitečných řešeních, která nejsou bez ICT infrastruktury možná. Portál je možné vytvořit okamžitě. Do jeho tvorby a sdílení informací by měli být zapojeni jak poskytovatelé ICT infrastruktury, tak obce, poskytovatelé softwarových řešení, poskytovatelé služeb internetu věcí (IoT) a další. Portál by měl fungovat dlouhodobě a poskytovat informace/příklady dobré praxe také z nejvyspělejších regionů Evropy.

Zajištění dostupnosti zařízení pro elektronickou komunikaci občanům všech věkových kategorií a všem typům organizací na území kraje

Vybavenost počítači, mobilními telefony a dalšími zařízeními pro elektronickou komunikaci je ve Středočeském kraji vysoká a konkurence dodavatelů těchto výrobků a služeb umožňuje lidem v produktivním věku zajistit si tyto výrobky. Pokud má dojít k obecné „elektronizaci všeho“ v kraji, je třeba umožnit přístup k těmto zařízením také seniorům, sociálně slabým skupinám obyvatel, ve veřejné sféře školám, zdravotnickým zařízením, zařízením sociálních služeb a dalším. K tomu je třeba vytvořit strategický dokument identifikující cílové skupiny a oblasti činností, pro které je dané vybavení potřebné. V návaznosti na tento krok umožnit přístup ke koncovým zařízením pro elektronickou komunikaci prostřednictvím podpory z krajského nebo národního dotačního titulu, resp. EU fondů obdobně, jako je tomu v současnosti u „kotlíkových dotací“. Vedle tohoto vybavení je třeba zajistit kurzy, vzdělávací programy pro skupiny obyvatel, jimž budou zařízení poskytnuta, např. jako součást komunitního života. Také tato aktivita může být financována z EU fondů v současnosti nebo v novém programovacím období. Tato činnost by měla spadat do působnosti krajského zmocněnce pro ICT.

Vytvoření a rozvoj krajské sítě eGovernmentu

Koncepce rozvoje krajské sítě eGovernmentu by měla být součástí celkové koncepce rozvoje ICT infrastruktury v kraji. Příkladem může být koncepce kraje Vysočina, kde existuje kromě transparentního úřadu kraje s jasnými vnitřními pravidly systematického pořizování dat a jejich zveřejňování také i přímé (technické) elektronické propojení krajského úřadu s obcemi s rozšířenou působností a k tomu navázanými organizacemi v působnosti kraje, včetně škol, sociálních zařízení a dalších. Ve Středočeském kraji je možné tento koncept vytvořit na základě analýzy současného stavu v horizontu cca dvou let. Prosazovat pak lze tuto koncepci s dotační podporou z národních a EU fondů v horizontu dalších pěti let. Cílem by měla být elektronizace všech agend v samosprávné činnosti kraje a municipalit, rovněž v přenesené působnosti státní správy ve prospěch občanů kraje. Na přípravě a realizaci koncepce (v působnosti krajského zmocněnce pro ICT) by se měly podílet jak pracovníci krajského úřadu, tak zástupci municipalit a organizací financovaných z veřejných zdrojů.

Prosazení principu Open Data všude tam, kde je to možné

Pro jakékoli nakládání s daty a informacemi je třeba zavést princip Open Data, tj. data zveřejněná na internetu, která jsou úplná, snadno dostupná, strojově čitelná, používající standardy s volně dostupnou specifikací,

zpřístupněná za jasně definovaných podmínek pro užití dat s minimem omezení, dostupná uživatelům při vynaložení minima možných nákladů. Kromě základních informací o kritické infrastruktuře a chráněných citlivých údajů by se princip Open Data měl týkat všech oblastí života kraje a všech dat, která jsou sbírána nebo přejímána Středočeským krajem.

K podmínkám užití otevřených dat patří zejména to, že uživatel dat není omezován ve způsobu jejich použití, je mu umožněno jejich další šíření, ale pouze tak, že je citován zdroj – autor dat. Při dalším šíření musí i ostatní uživatelé mít stejná oprávnění s daty nakládat, během šíření dat nesmí dojít např. k omezení jejich využití pouze pro nekomerční účely.

Prosazení tohoto principu není úplně jednoduché, zejména s odkazem na potenciální existenci bariéry při zveřejňování osobních údajů (které samozřejmě zveřejňovat nelze), případně se zdůvodněním, že toto nedovolí příslušné ministerstvo z přílišné opatrnosti. Pokud však má fungovat transparentní veřejná správa, pak je toto nezbytné. Zároveň tak mohou vznikat nové příležitosti pro byznys (příkladem je postup města Tel Aviv, které je dnes téměř zcela digitalizováno).

Vytvoření geoportálu Středočeského kraje a podpora „chytrého regionu“

Vizualizace systematicky sbíraných dat je jen jednou z rolí geoportálu. Obecně se jedná o systém sběru dat, jejich standardizaci a dostupnost veřejnosti. Na principu Open Data bude postupně zkvalitněn stávající mapový portál Středočeského kraje, vytvořen koncept geografického informačního systému kraje, tento bude postupně naplňován krajským úřadem a návazně organizacemi v působnosti kraje. Nově postavený systém umožní připojení současných mapových portálů municipalit. Koncept bude postaven na „distribuovaných datech“, dobrovolné a vzájemně výhodné spolupráci všech aktérů v kraji, kteří ve svém zájmu vizualizují sbíraná data a podle principů krajské politiky „otevřených dat“ budou ochotni k této politice přistoupit. Po zkušenostech z různých zemí světa, zejména z Izraele, lze předpokládat, že tento systém bude užitečný pro občany a dá příležitost pro vznik řady nových řešení, zejména IT aplikací, které budou sloužit občanům obecně nebo jednotlivým cílovým skupinám, na tomto základě vzniknou příležitosti pro nové podnikání. Iniciátorem geoportálu by měl být krajský úřad, který by měl připravit odpovídající projekt s podporou IROP nebo s podporou krajského rozpočtu. Tento projekt je realizovatelný v průběhu dalších tří až čtyř let s tím, že nadále by měl být udržován krajským úřadem nebo k tomu zřízenou organizací, která bude podpůrnou strukturou také pro realizaci principů „chytrého regionu“, bude vykonávat informační podporu regionu a municipalit v této oblasti.

Realizace „karty občana kraje“ umožňující zapojení veřejnosti do dobré správy v kraji i v obci, využití služeb veřejné správy

Dobrá veřejná správa není možná bez zapojení veřejnosti do rozhodování a získávání zpětné vazby od občanů daného regionu nebo obce. Po vzoru „karty rezidenta“, kterou používá např. město Tel Aviv pro spolupráci s občany, by měla být zavedena „karta občana Středočeského kraje“, která by umožňovala využívat služby obcí a regionu za použití jediného identifikátoru. Vzhledem k nezvyklosti tohoto instrumentu je o jeho zavedení možné diskutovat až po vytvoření základní ICT infrastruktury kraje v horizontu tří až čtyř let.

Prioritní oblast 8: Sociální služby

Oblast sociálních služeb bude v příštím desetiletí procházet řadou transformačních procesů, které mají významnou souvislost a dopad na prevenci a řešení nepříznivých sociálních situací obyvatel Středočeského kraje. Konkrétně se jedná o řešení veškerých oblastí, na které reagují jednotlivé druhy sociálních služeb (např. nepříznivá sociální situace z důvodu věku, situace související se zdravotním postižením, oblast rodin s dětmi, oblast sociální patologie či sociálního vyloučení a další). V důsledku demografických změn na krajské, celostátní i celoevropské úrovni dojde k nárůstu počtu osob v seniorském věku a s tím souvisejících sociálních a zdravotních omezení. Důsledky demografických změn bude v příštích letech nezbytné vyvážit efektivním a udržitelným systémem financování sociálních služeb, důslednou optimalizací jejich sítě, zvýšením kvality péče, zabezpečením lidských zdrojů, preventivními opatřeními, poradenstvím a zapojením místních komunit pečujících osob a dobrovolníků. Z odborných studií a prognóz vývoje na celoevropské úrovni vyplývá, že jediným řešením, jak překonat přicházející výzvy v sociální oblasti, je důsledné uplatňování sociálních inovací a efektivnější využívání informačních a komunikačních technologií.

Vzhledem k demografickým trendům bude klíčovým předpokladem pro zajištění kvality života cílových skupin i postupná, ale cílená integrace sociálních a zdravotních služeb a zvýšení důrazu těchto systémů na oblast prevence a včasné zjištění rizikových faktorů. Preventivní opatření mohou mít významný pozitivní dopad i na kvalitu života seniorů, kteří tak budou žít déle, zdravěji a nezávisle na systémech sociální a zdravotní péče. Prevence se nicméně netýká jen změn v chování a prostředí jednotlivců. V oblasti sociálních inovací a prevence musí být podporovány města a obce tak, aby změny v chování a přístupu komunit měly dopad na zvýšení efektivity naplňování potřeb občanů Středočeského kraje. Dalším klíčovým aspektem, který umožní překonat sociálně-demografické výzvy, je oblast komplexní rehabilitace (tj. procesní změna, kdy se současně řeší rehabilitace zdravotní, sociální, pracovní a vzdělávací). Zvýšení kvality v této oblasti, včetně posílení modelu domácí péče a využití technologických inovací, podpoří kvalitu života cílových osob. Obdobná opatření lze realizovat i pro skupinu osob se zdravotním postižením, která se částečně se skupinou seniorů prolíná. Doplňková opatření musí být u obou skupin zaměřena na podporu neformálních pečovatелů, zejména osob blízkých, ale případně a perspektivně i dobrovolníků. Mezi skupinou osob se zdravotním postižením je specifickou skupinou dětí a nezletilých, kde péče v rodině má největší dopady na ekonomickou stránku života rodiny a vyžaduje specifickou podporu, např. formou sociální práce.

Jednou z nejvýznamnějších potřeb v oblasti sociálních služeb na území Středočeského kraje je intenzivnější využití technologií, včetně informačních a komunikačních. ICT aplikace, asistivní technologie, systémy tzv. chytré péče, technologicky orientovaná zdravotní a domácí péče umožní seniorům a dalším cílovým skupinám žít samostatně a v odpovídající kvalitě životních podmínek. Technologie stejně tak pomohou poskytovatelům péče lépe organizovat své služby a zvýšit její produktivitu a kvalitu v dlouhodobém hledisku. Nezpochybnitelný přínos budou mít ICT technologie v oblasti plánování sítě sociálních služeb a jejich jednotlivých oblastech, včetně zmíněné integrace zdravotních a sociálních služeb.

Inovativní ICT řešení v oblasti plánování sociálních služeb jsou klíčová nejen pro oblast služeb sociální péče, ale i pro služby sociální prevence, které předcházející vzniku a prohlubování sociálně patologických jevů ve společnosti a podporují jednotlivce či rodiny ohrožené sociálním vyloučením v procesu plnohodnotné sociální integrace.

S ohledem na dlouhodobé socio-demografické a technologické trendy v oblasti sociálních služeb jsou stanoveny dva specifické cíle, které vycházejí z vnitřních potřeb této oblasti a zároveň reflektují přesah do dalších sektorů, zejména zdravotnictví, ICT a dopravy.

Specifický cíl 8.1: Zkvalitnit systém sběru, vyhodnocování a analýzy informací o potřebách cílových skupin a cílových osob sociálních služeb ve Středočeském kraji

Specifický cíl reaguje na problém nedostatečné znalosti současných a budoucích potřeb a poptávky po sociálních službách ze strany obyvatel Středočeského kraje. Středočeský kraj nemá v současné době k dispozici odpovídající analytické nástroje pro monitorování a vyhodnocování specifických potřeb cílových osob sociálních služeb (chybí Open Data nebo jejich zpracování a neexistuje koordinovaná terénní depistáž a sociální práce na území). Potřebnost jednotlivých služeb je v rámci procesu plánování posuzována na základě informací a vyjádření ORP, kdy do procesu sběru informací nemusí být vždy dostatečně zapojeny obce a místní komunity. Pro plánování služeb nejsou k dispozici přesná data o efektivním rozložení sítě sociálních služeb, efektivitě vynaložených prostředků, plánovaného poměru jednotlivých typů sociálních služeb a jejich územního rozdělení. Nedostatečné zacílení sociálních služeb a jejich rozložení v územích kraje může mít za následek snížení kvality a dostupnosti péče.

Krátkodobé hledisko (do roku 2020): Předpokladem změny tohoto stavu je stanovení strategie a pilotování konkrétních nástrojů pro sběr a vyhodnocení dat o potřebách cílových osob systému sociálních služeb. Cíl předpokládá zapojení širokého okruhu partnerů na krajské i místní úrovni, včetně obcí a dalších aktérů místních komunit. Rozhodujícím faktorem úspěšnosti informačního a monitorovacího systému je zahájení spolupráce s provozovateli dalších informačních systémů na úrovni kraje (zdravotnictví, krajský rozpočet, případně doprava), s institucemi na národní úrovni (úřady práce a zdravotní pojišťovny) a s administrativami krajů sousedících se Středočeským krajem za účelem snížení dopadu systémových změn v jejich systémech sociálních služeb. Dílčím cílem do roku 2020 je vytvoření partnerské sítě subjektů zapojených do sběru, vyhodnocování a analýzy dat. Garantem této partnerské sítě bude Středočeský kraj. Do roku 2020 bude dále vytvořena a testována pilotní verze monitorovacího systému zahrnující socio-demografická data.

Ze střednědobého hlediska (do roku 2024) bude síť sociálních služeb ve Středočeském kraji plánována s pomocí vytvořeného souboru vzájemně propojených analytických a prognostických nástrojů, které reflektují rozmanitost poptávky po sociálních službách. Systém bude založen i na analýze potřeb jednotlivce-cílové osoby (nikoli pouze jeho příslušnosti k cílové skupině) a bude schopen identifikovat, kdy je sociální služba potřebná/nutná a kdy ne, a kdy lze situaci řešit jinými nástroji. Do systému bude aktivně zapojeno široké portfolio partnerů jak na krajské, tak i lokální úrovni, systém bude propojen s relevantními informačními databázemi na národní a krajské úrovni a je zajištěna vnitřní kontrola kvality dat. Datový obsah systému bude průběžně vyhodnocován kvalitativními analýzami a procesními evaluacemi. Informace budou dostupné širokému okruhu uživatelů (např. zadavatelů a poskytovatelů sociálních služeb, cílových osob, institucí pro demokratickou kontrolu) a budou mít přímou vazbu na rozpočet Středočeského kraje.

Cílový stav (do roku 2030): Systém sociálních služeb je plánován na základě expertní a komplexní znalosti situace a specifík cílových skupin. Sociální služby jsou plánovány ve vzájemné koordinaci státní správy, místní samosprávy a poskytovatelů sociálních služeb.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Počet a podíl (v %) aktérů zapojených do informačního systému, kteří aktivně komunikují a poskytují relevantní data v členění: a) poskytovatelé sociálních služeb, b) obce, c) provozovatelé dalších informačních systémů
2. Počet a podíl zapojených ORP, které aktivně a koordinovaně na svém území definují potřebnost cílových osob ve spolupráci s jednotlivými aktéry

Typová opatření

Informační systém pro sledování a vyhodnocování dat o potřebách cílových osob s ohledem na poskytování sociálních služeb ve Středočeském kraji, včetně budování znalostní báze pro nastavení sociální práce, prevence a poskytnutí služeb

Opatření zvýší znalostní potenciál institucí Středočeského kraje ve vztahu k současným a budoucím potřebám a poptávce obyvatel území po sociálních službách. Prostřednictvím tohoto opatření získá Středočeský kraj odpovídající analytické nástroje pro monitorování a vyhodnocování specifických potřeb uživatelů a dojde k přesnějšímu zacílení služeb. Do roku 2020 bude vytvořena a testována pilotní verze informačního systému, která umožní podrobné zmapování současného stavu potřebnosti služeb v regionu, včetně analýzy územního pokrytí jednotlivými relevantními službami, rozsahu jejich činnosti a kapacitních možností, časového rámce poskytování, zjištění a objasnění překryvů v území atd. Jednou z funkcí informačního systému bude i ověřování, zda sociální služby dokáží reagovat na společenské změny a měnící se potřeby obyvatel. Výsledkem pilotní fáze monitorování bude vytvoření optimalizovaného modelu pokrytí sociálními službami včetně finančního plánu. Do pilotní verze by měly být zahrnuty všechny obce s rozšířenou působností, poskytovatelé sociálních služeb a obce, včetně jejich sítí. Po testovací fázi bude v roce 2021 zahájena příprava a implementace plné verze monitorovacího a informačního systému, do které budou zahrnuti všichni klíčoví aktéři sociálního systému v kraji. Monitorovací systém bude v maximální možné míře propojen s dalšími informačními systémy na úrovni kraje a ČR (zejména zdravotnictví a krajský rozpočet). V letech 2021–2030 bude systém průběžně aktualizován a bude provázán s prognostickými nástroji tak, aby poskytl komplexní expertní znalosti o situaci cílových skupin a osob systému sociálních služeb (obyvatel Středočeského kraje). Díky propojení s prognostickými nástroji vznikne znalostní báze pro nastavení sociální práce, prevence a poskytování služeb.

Specifický cíl 8.2: Zajistit udržitelnou síť sociálních služeb, která bude pružně reagovat na demografické změny a překoná územní disparity mezi centrálními a periferními oblastmi Středočeského kraje

Specifický cíle reaguje na výzvy a rizika, která pro stávající systém sociálních služeb představují socio-demografické změny, zejména zvyšující se poptávka po sociálních službách ze strany seniorů. Tato cílová skupina je již dnes dominantní skupinou uživatelů sociálních služeb v kraji (zejména pobytových a terénních).

Ve Středočeském kraji bude dále docházet ke stárnutí populace, což se bude projevovat konstantním růstem podílu věkové skupiny seniorů nad 65 let. Podle demografické projekce ČSÚ bude v roce 2050 poměr počtu seniorů a počtu dětí v kraji činit 2:1 ve prospěch seniorů a průměrný věk povolna vzroste oproti současnosti o pět let na hodnotu 46,1 let. Socio-demografický trend stárnutí obyvatelstva navíc neprobíhá a nebude probíhat rovnoměrně ve všech územích (okresech) kraje.

Vzhledem k přibývajícimu počtu obyvatel nad 65 let je v dlouhodobém horizontu zřejmé, že kapacitu sociálních služeb v kraji bude nutné postupně optimalizovat, a to zejména s ohledem na seniory se sníženou soběstačností. Zároveň je zřejmé, že objem disponibilních prostředků bude pro financování sociálních služeb pravděpodobně dlouhodobě nedostatečný, a to i pro navyšování kapacit jednotlivých druhů sociálních služeb (včetně pobytových).

Financování systému sociálních služeb je v současnosti závislé na výši státní dotace přidělované kraji a již dnes nepokrývá veškeré požadavky, tedy ani potřeby v regionu. Možnosti financování systému sociálních služeb z rozpočtu Středočeského kraje nad rámec státní dotace (např. z prostředků grantových programů Středočeského kraje) jsou značně omezené. V důsledku nerovnoměrného stárnutí populace z územního hlediska se budou nadále prohlubovat poměrně značné disparity mezi centrálními a periferními oblastmi kraje.

Stárnutí populace a další změny v socioekonomické a demografické struktuře obyvatelstva vytvářejí intenzivní tlak na oblast plánování a poskytování sociálních služeb v kraji. To se netýká pouze cílové skupiny seniorů, ale i dalších skupin jako jsou osoby se zdravotním postižením, osoby s chronickým duševním onemocněním, osoby s mentálním postižením, osoby ohrožené sociálním vyloučením a další.

Sociálně-ekonomické nerovnosti (disparity) mezi jednotlivými oblastmi (územími), zejména centrálními a periferními oblastmi kraje, ještě více zvyšují nároky na kvalitní a přesné plánování služeb.

Krátkodobé hledisko (do roku 2020): V rámci plánování sítě sociálních služeb budou identifikovány konkrétní možnosti pro optimalizaci a finanční zefektivnění poskytovaných sociálních služeb, mimo jiné prostřednictvím zavedení systému úspor v dopravě a spotřebě energií. Bude vypracována strategie zefektivnění financování systému sociální oblasti prostřednictvím integrace zdravotních a sociálních služeb v komunitě na úrovni konkrétních opatření a krajských intervencí. Budou zavedena klíčová opatření v oblasti prevence, předpokládající zdravotní, sociální a environmentální aspekty s cílem dosažení maximální délky nezávislého života cílových osob sociálního systému. Preventivní opatření budou zahrnovat jak akce v oblasti předcházení zdravotním problémům a rizikům (zdravotní gramotnost), vytváření bezbariérových prostředí (prevence pádů a usnadnění pohybu), tak specifická opatření pro sociálně znevýhodněné osoby, osoby s chronickým duševním onemocněním, osoby s mentálním postižením, osoby žijící v odlehlých venkovských oblastech, migranty či další osoby. Bude vytvořen dlouhodobý program pro získávání a udržení pracovníků v sociálních službách, jejich průběžné vzdělávání, motivaci, stress management a řešení konfliktů. Budou připraveny mechanismy podpory domácí péče a neformálních pečovatелů. Do roku 2020 bude vytvořena dlouhodobá koncepce využití informačních a komunikačních technologií v sociálních službách (asistivní technologie, telemedicína a ICT k podpoře cílové osoby).

Střednědobé hledisko (do roku 2024): V rámci sítě sociálních služeb budou podporovány a dále rozvíjeny terénní a ambulantní služby, plně využívány asistivní technologie, telemedicína a ICT k podpoře cílové osoby a managementu spolupráce neformálních pečovatелů a odborných sociálních a zdravotních služeb. Do roku 2024 budou implementovány mechanismy integrace zdravotních a sociálních služeb v komunitě (ošetřovatelské a rehabilitační péče, zapojení praktických lékařů a komunitních zdravotních sester apod.). Středočeský kraj aktivně podpoří zavádění moderních inovativních trendů v sociální oblasti (např. život ve vlastním přírodním prostředí namísto rezidenční péče, která je poskytována jen v případech, kdy je samostatnost zásadně omezena nepříznivou sociální situací, zejména mírou zdravotního omezení).

Cílový stav (do roku 2030): Je zaveden systém integrovaných zdravotních a sociálních služeb, který pružně reaguje na demografické změny, překonává sociálně-ekonomické nerovnosti regionu, je založen na terénní péči ve vlastním domácím prostředí, mobilitě poskytovatelů, spolupráci profesionálů, dobrovolníků a pečujících osob a využívání ICT a inovací v dopravě. Jsou nastaveny kapacity ambulantních sociálních služeb a pobytových sociálních služeb pro osoby, které nezbytně potřebují právě tuto formu služeb (zejména osoby s nejvyšší mírou podpory, které již nemohou využívat terénní a ambulantní služby). Jsou nastaveny mechanismy optimalizace kapacity služeb sociální prevence a poradenství, kterými kraj reaguje zejména na socio-ekonomické trendy a změny.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Podíl uspokojených žadatelů o sociální služby ze Středočeského kraje na celkových žadatelích ze Středočeského kraje v daném roce dle ambulantních, terénních a pobytových sociálních služeb a v členění podle věkových skupin
2. Podíl veřejných disponibilních finančních zdrojů na provozní náklady sociálních služeb v porovnání s ověřenými potřebami sítě sociálních služeb Středočeského kraje – v členění na ambulantní, terénní a pobytové sociální služby

3. Podíl finančních prostředků poskytovaných do systému sociálních služeb z jednotlivých veřejných zdrojů (MPSV, Středočeský kraj, obce) – členění na ambulantní, terénní a pobytové sociální služby
4. Počet zavedených úspěšných moderních inovativních trendů přispívajících k postupné integraci zdravotních a sociálních služeb

Typová opatření

Program přípravy integrace zdravotních a sociálních služeb

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro řešení socio-demografických výzev a problémů. Výsledkem opatření bude postupné, ale cílené propojení sociálních a zdravotních služeb v kraji, které umožní krajským institucím a poskytovatelům vyrovnat se s nárůstem počtu osob v seniorském věku a s tím souvisejícím sociálním a zdravotním omezením. Součástí opatření bude v první fázi (do roku 2020) shromáždění znalostí a zahraničních zkušeností v předmětné oblasti. Tyto zkušenosti a znalosti budou vstupem pro realizaci „managementu integrace“ zdravotních a sociálních služeb jako nezbytné podmínky zavádění sociálních inovací v kraji. Znalosti a zkušenosti budou získány např. prostřednictvím zapojení krajských institucí a/nebo konkrétních poskytovatelů do projektů mezinárodní spolupráce a výměny zkušeností na úrovni členských a nečlenských států EU a progresivních mimoevropských zemí (např. USA a Izrael). V návaznosti na zahraniční know-how a navazující expertizy bude do roku 2020 vypracován dlouhodobý plán integrace zdravotních a sociálních služeb ve Středočeském kraji. Tento plán stanoví postupy a modely spolupráce institucí a poskytovatelů, pilotní projekty, finanční rámec atd. V letech 2021–2024 budou na území kraje pilotně testovány vybrané projekty v oblastech managementu spolupráce neformálních pečovatelských, dobrovolnických, komunitních center, odborných sociálních a zdravotních služeb a ošetrovatelské a rehabilitační péče. Součástí plánu bude i stanovení modelů zapojení praktických lékařů a tzv. komunitních zdravotních sester. Na základě pilotní implementace a ověřené praxe bude nastaven systém integrovaných zdravotních a sociálních služeb s horizontem do roku 2030. Cílovou skupinou opatření jsou obyvatelé Středočeského kraje, kteří využívají sociální a zdravotní služby, popř. jsou jejich cílovými osobami.

Program rozvoje ICT v sociálních službách

Opatření umožní Středočeskému kraji v budoucnu plně využívat asistivní technologie, telemedicínu a informační a komunikační technologie k podpoře cílových osob sociálních služeb. Prostřednictvím aktivit tohoto opatření kraj získá předpoklady pro zavádění moderních inovativních trendů v sociální oblasti, jako je život ve vlastním přirozeném prostředí namísto rezidenční péče, postupnou, ale cílenou integraci sociálních a zdravotních služeb a optimalizaci a finanční zefektivnění poskytovaných sociálních služeb (dlouhodobé snižování nákladů v dopravě a spotřebě energií). V letech 2018–2020 kraj získá prostřednictvím účasti v mezinárodních projektech, expertních platformách a výzkumných projektech dostatečné znalosti a zkušenosti pro zpracování ucelené koncepce rozvoje a implementace ICT technologií v sociálních službách. Na základě této koncepce zpracované nejpozději do roku 2020, budou v následujících 4 letech realizovány pilotní projekty využití asistivních technologií, telemedicíny a dalších ICT nástrojů. Součástí pilotáže technologií bude i nastavení nových procesů a kroky kraje v oblasti legislativní iniciativy, nutné a nezbytné pro dosažení plného využití ICT technologií v sociální oblasti v roce 2030. Do realizace opatření budou po celou dobu implementace programu rozvoje kraje zapojeni regionální výzkumní aktéři (regionální centra výzkumu), kteří vytvoří dlouhodobou podpůrnou platformu pro realizaci opatření. Spolupráce s výzkumnými institucemi, včetně zapojení odborníků a vysokoškolských studentů, bude ze strany kraje stimulována prostřednictvím inovačních voucherů a obdobných intervenčních schémat.

Program podpory komunitních center

Opatření bude realizováno prostřednictvím výzkumných projektů a následně grantových programů. Cílem aktivit tohoto opatření bude dosáhnout maximální délky nezávislého života cílových osob sociálního systému ve Středočeském kraji. Náplní opatření bude aktivizace zejména seniorů a osob se zdravotním postižením, popř. rodin prostřednictvím činnosti komunitních center v kraji. Komunitní centra budou k dispozici i pro další skupiny občanů a pro mezigenerační setkávání a budou ve vzájemné interakci s oblastí dobrovolnictví. V první fázi budou v letech 2018–2020 realizovány výzkumné projekty, které ověří fungování komunitních center pro aktivizaci zejména seniorů a osob se zdravotním postižením, popř. rodin s dětmi. Na základě výsledků tohoto ověření bude po roce 2021 prostřednictvím grantových programů v kraji podpořeno zavedení praxe komunitních center a dobrovolnictví, a to i ve venkovských oblastech, aby došlo k postupnému vyrovnávání disparit života seniorů a osob se zdravotním postižením v městských oblastech a na venkově v horizontu roku 2030. Při realizaci opatření se předpokládá systematická podpora kraje obcím, místním akčním skupinám, případně dalším občanským zapojeným subjektům.

Program podpory neformální péče a dobrovolnictví

Opatření umožní nastavit dlouhodobé mechanismy podpory domácí péče a neformálních pečovatelů včetně dobrovolnictví, které budou využívat i komunitní centra a další existující institucionální infrastrukturu služeb. V letech 2018–2020 bude v rámci výzkumného projektu podrobně zmapován současný stav a zdroje neformální péče, dobrovolnictví a sousedské výpomoci na území kraje. V přípravné fázi bude zároveň vytvořena odborná platforma a zahájena mezinárodní a mezikrajská spolupráce, jejímž cílem bude sdílená praxe a přenos dobré praxe. Po roce 2021 bude postupně budována síť dobrovolnictví a sousedské výpomoci a podpory neformální péče. Při realizaci opatření se předpokládá systematická podpora kraje obcím, místním akčním skupinám, případně dalším občanským zapojeným subjektům.

Prioritní oblast 9: Zdravotnictví

Dobrý zdravotní stav obyvatel je jedním z klíčových předpokladů úspěšného sociálně-ekonomického rozvoje kraje. Zdraví jako stav plné tělesné, duševní a sociální pohody je významnou společenskou a ekonomickou hodnotou, která má dopad na potenciál a bohatství jednotlivců, skupin i celých komunit. Zdraví navíc ovlivňuje celou řadu aspektů života kraje jako je produktivita práce nebo výše výdajů na sociální péči. Kvalita života obyvatel tak bude v příštích deseti letech ve značné míře záviset na tom, zda se Středočeskému kraji podaří čelit dlouhodobým výzvám v oblasti zdravotnictví. V důsledku současných socio-demografických trendů, mezi něž patří zejména pokračující stárnutí obyvatelstva, bude v této oblasti v nejbližších letech docházet k postupnému omezování finančních i lidských zdrojů.

System zdravotnictví ve Středočeském kraji a navazující síť sociálních služeb, se kterou se zdravotnické služby stále více propojují, je dlouhodobě vystaven problému nedostatku odborného personálu. Ve Středočeském kraji je tento obecný trend navíc umocněn ekonomickými problémy některých zdravotnických zařízení. Udržitelnost krajského systému zdravotní péče je tak podmíněna systémovými, koncepčními a technologickými změnami, které napomohou k vyšší prevenci nemocnosti, aktivnějšímu přístupu obyvatel kraje k vlastnímu zdraví a aktivnímu a zdravému životu seniorů a dalších cílových skupin.

Mezi systémové změny, které významným způsobem přispějí k efektivitě výdajů ve zdravotnictví, patří zejména zvyšování kapacit kvalitní následné a dlouhodobé péče, zavedení asistivních a tele- medicínských technologií, nastavení a dlouhodobý rozvoj mechanismů spolupráce a koordinace jednotlivých poskytovatelů zdravotních služeb (včetně praktických lékařů, specializovaných ambulantních pracovišť a akutní lůžkové a následné péče), propojení systému zdravotnictví se sociálními službami a zavedení některých sociálních inovací, mezi něž patří například koncept komunitní péče na zdravotně-sociálním pomezí (spolupráce praktických lékařů, komunitních zdravotních sester a sociálních pracovníků).

Mimořádnou příležitostí pro zajištění udržitelnosti systému zdravotnictví a jeho efektivity představuje tele-medicína a moderní informační a komunikační technologie ve zdravotnictví (zkráceně eHealth), které jsou nástrojem pro monitoring, podporu cílové osoby a managementu zapojení pečujících osob (blízkých a profesionálů) ze zdravotních a sociálních služeb. Tyto technologie pomáhají nejen při výkonu samotné zdravotní péče, ale i včasné diagnostice rizikových faktorů a kvalitnějšímu řízení a spolupráci poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb. Jejich využití tak bude mít vliv jak na účinnost preventivních opatření (zejména prevence chronických onemocnění), tak efektivnější spolupráci a koordinaci aktérů ve zdravotnictví.

Oblast spolupráce a koordinace je jedním ze stěžejních předpokladů efektivity a udržitelnosti systému zdravotnictví. Socio-demografické a geografické podmínky Středočeského kraje vytvářejí zvýšené nároky na krajskou administrativu. Zapojení zdravotních pojišťoven, orgánů ochrany veřejného zdraví, zdravotnických zařízení a poskytovatelů sociálních služeb je nezbytnou podmínkou pro dlouhodobou udržitelnost systému zdravotnictví a zajištění dostupné a kvalitní zdravotní péče jak v zázemí Prahy, tak v periferních oblastech. Širší zapojení těchto subjektů je zároveň podmínkou účinnosti preventivních opatření. Oblast prevence navíc vyžaduje zapojení občanů, rodin, podnikatelů, nestátních neziskových organizací a sdělovacích prostředků.

Specifický cíl 9.1: Rozvíjet mechanismy institucionální koordinace a spolupráce mezi aktéry středočeského zdravotnictví

Specifický cíl reaguje na problém nedostatečné míry institucionální koordinace a spolupráce Středočeského kraje s Hlavním městem Prahou a nízké míry spolupráce mezi jednotlivými poskytovateli zdravotních a sociálních služeb, včetně praktických lékařů, ambulantních specialistů a akutní lůžkové a následné péče. Středo-

český kraj je spolu se zdravotními pojišťovnami a ústředními orgány státní správy jedním ze tří institucionálních pilířů financování zdravotní péče v regionu, nicméně z hlediska celkového objemu je role kraje značně omezena. Rozhodujícím aktérem v oblasti jsou zdravotní pojišťovny, které nejvýrazněji ovlivňují konečnou podobu sítě poskytovatelů zdravotní péče. Institucionální koordinace na krajské i mezikrajské úrovni (především mezi Středočeským krajem a Hlavním městem Prahou) je tak podmíněna aktivní politikou krajského úřadu. Analogická situace platí i v oblasti spolupráce poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, kde je nezbytným předpokladem aktivní role krajského úřadu jako iniciátora propojení dvou legislativně a ekonomicky oddělených systémů.

Krátkodobé hledisko (do roku 2020): Předpokladem dosažení specifického cíle je nastavení aktivní politiky Středočeského kraje v oblasti zdravotnictví a identifikace možností institucionální koordinace na krajské i mezikrajské úrovni (především mezi Středočeským krajem, zdravotními pojišťovnami a Hlavním městem Prahou). Obdobně bude stanovena strategie spolupráce poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb v jednotlivých územích kraje (ORP). Uvedená koordinace se soustředí zejména do nastavení rolí lůžkových zdravotnických zařízení mimo pět páteřních krajských nemocnic akutní péče, aby bylo dosaženo saturace potřeb kraje v oblasti následné a rehabilitační péče a včasných překladů z akutních nemocničních lůžek krajských nemocnic. Naplnění tohoto opatření pozitivně ovlivní ekonomiku krajem vlastněných nemocnic akutní péče.

Ze střednědobého hlediska (do roku 2024) bude vytvořen systém institucionální koordinace, spolupráce poskytovatelů zdravotních služeb a integrace těchto služeb s poskytovateli sociálních služeb na místní úrovni. V souladu s plánem integrace zdravotních a sociálních služeb (viz návrhová část programu rozvoje kraje *Sociální služby*) budou realizována opatření vedoucí k integrované komunitní péči na zdravotně-sociálním pomezí s důrazem na koordinační roli komunitních sester a nelékařských zdravotnických pracovníků v ošetrovatelství, fyzioterapii a komplexní rehabilitaci. Cílovou skupinou těchto opatření budou zejména seniři, osoby se zdravotním postižením, osoby s chronickými onemocněními a osoby navracející se ze zařízení akutní a následné lůžkové péče do vlastního prostředí (s perspektivou rychlého návratu k pracovní schopnosti nebo sebeobsluhy). Komunitní práce budou koordinovány zejména s praktickými, případně dalšími registrujícími lékaři s cílem využít jejich odbornou kapacitu a snížit administrativní zátěž. Pro dosažení cíle bude klíčové využití informačních a komunikačních technologií (eHealth), včetně plošného zavedení prostředků telemedicíny a mobility služeb (pohyb zdravotních služeb vstříc pacientovi do jeho vlastního prostředí).

Cílový stav (do roku 2030): Systémy zdravotních a sociálních služeb jsou vzájemně integrovány, instituce a poskytovatelé efektivně plánují služby ve vzájemné koordinaci a je zaveden systém výměny informací o sociálních a zdravotních potřebách obyvatelstva.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Počet a podíl (v %) aktérů zapojených do institucionální koordinace a platform spolupráce
2. Počet zavedených úspěšných moderních inovativních trendů, přispívajících k postupné integraci zdravotních a sociálních služeb

Typová opatření

Program spolupráce a aktivní politiky Středočeského kraje v oblasti zdravotnictví

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro rozvoj mechanismů institucionální koordinace a spolupráce mezi regionálními aktéry zdravotnictví, s přesahem do oblasti sociálních služeb. Program bude

tvořit výchozí rámec pro formulaci, naplňování a vyhodnocování aktivní politiky Středočeského kraje v oblasti zdravotnictví. V dlouhodobém horizontu (2030) opatření přispěje ke vzájemné integraci systémů zdravotní a sociální péče v kraji, jejich provázanému a efektivnějšímu plánování a k oboustranné výměně informací o sociálních a zdravotních potřebách obyvatelstva.

V první fázi (do roku 2020) bude Středočeským krajem formulována dlouhodobá vize změny v systému zdravotní péče zahrnující zejména popis nových rolí, procesů, pracovních postupů a systémů k podpoře sdílení informací a spolupráce napříč segmenty/týmy poskytujícími péči, včetně nastavení managementu změn, finančního plánování a komunikační strategie. Komunikace a srozumitelná formulace *vize zlepšení* v systémech poskytování zdravotní péče bude klíčovým faktorem pro naplňování dlouhodobého cíle opatření (integrace systémů zdravotní a sociální péče). Dlouhodobá vize změny zdravotní péče bude navázána na plán integrace samotných zdravotních a následně i zdravotních a sociálních služeb ve Středočeském kraji (*viz opatření „Program integrace zdravotních a sociálních služeb“*).

Současně bude do roku 2020 vytvořena platforma pro spolupráci a diskusi partnerů, tzn. krajských a mezikrajských institucí (především Středočeského kraje, zdravotních pojišťoven a Hlavního města Prahy), poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, obcí, výzkumných institucí a nestátních neziskových organizací. Zcela zásadní bude komunikace se zdravotními pojišťovnami a státem ve věci přizpůsobení sítě lůžkových zdravotnických zařízení potřebám kraje a jeho občanů. Cílem platformy bude identifikace možností a forem spolupráce, připomínkování dlouhodobé vize změny v systému zdravotní péče a dalších částí aktivní politiky Středočeského kraje v této oblasti. Iniciátorem a garantem těchto procesů bude krajský úřad, který bude též zodpovědný za legislativní iniciativu.

Do roku 2020 bude realizována pilotáž vybraných forem spolupráce regionálních aktérů ve zdravotnictví (např. pilotáž spolupráce jedné z krajských nemocnic s navazujícími službami následné a rehabilitační péče) s cílem ověřit zahraniční dobrou praxi a postupy.

V období po roce 2020 bude naplňována dlouhodobá aktivní politika, která se prostřednictvím dílčích projektů soustředí zejména na role lůžkových zdravotnických zařízení mimo páteřních pět krajských nemocnic akutní péče, aby bylo dosaženo saturace potřeb kraje v oblasti následné a rehabilitační péče a včasných překladů z akutních nemocničních lůžek krajských nemocnic.

Na základě pilotní implementace a ověřené praxe bude nastaven systém integrovaných zdravotních a sociálních služeb s horizontem roku 2030. Komplexní cílovou skupinou opatření tak jsou všichni obyvatelé Středočeského kraje, kteří využívají sociální a zdravotní služby.

Program integrace zdravotních a sociálních služeb

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro řešení socio-demografických výzev a problémů. Opatření je identické pro oblast zdravotnictví i oblast sociálních služeb a jeho výsledkem bude postupné, ale cílené propojení sociálních a zdravotních služeb v kraji, které umožní krajským institucím a poskytovatelům vyrovnat se s nárůstem počtu osob v seniorském věku a s tím souvisejícím sociálním a zdravotním omezením.

Součástí opatření bude v první fázi (do roku 2020) shromáždění znalostí a zahraničních zkušeností v předmětné oblasti. Tyto zkušenosti a znalosti budou vstupem pro realizaci „managementu integrace“ zdravotních a sociálních služeb, jako nezbytné podmínky zavádění sociálních inovací v kraji. Znalosti a zkušenosti budou získány např. prostřednictvím zapojení krajských institucí a/nebo konkrétních poskytovatelů do projektů mezinárodní spolupráce a výměny zkušeností na úrovni členských a nečlenských států EU a progresivních mimoevropských zemí (např. USA a Izrael).

V návaznosti na zahraniční know-how a navazující expertizy bude do roku 2020 vypracován dlouhodobý plán integrace zdravotních a sociálních služeb ve Středočeském kraji. Tento plán stanoví postupy a modely spolupráce institucí a poskytovatelů, pilotní projekty, finanční rámec atd. V letech 2021–2024 budou na území kraje pilotně testovány vybrané projekty v oblastech managementu spolupráce neformálních pečovatelských a odborných sociálních a zdravotních služeb, ošetřovatelské a rehabilitační péče, zapojení praktických lékařů a komunitních zdravotních sester atd.

Na základě pilotní implementace a ověřené praxe bude nastaven systém integrovaných zdravotních a sociálních služeb s horizontem roku 2030. Cílovou skupinou opatření jsou obyvatelé Středočeského kraje, kteří využívají sociální a zdravotní služby.

Specifický cíl 9.2: Zlepšit zdravotní stav obyvatel Středočeského kraje

Specifický cíl reaguje na nedostatečnou aktivitu Středočeského kraje v oblasti zdravotně-sociální prevence a vysoký výskyt chorob oběhového systému a onkologických a chronických onemocnění obyvatel Středočeského kraje. Institucionální aktéři systému zdravotní péče ve Středočeském kraji nekladou odpovídající důraz na zvyšování informovanosti a povědomí obyvatel kraje o zdravotních rizicích, zásadách zdravého životního stylu a nutnosti preventivních prohlídek hrazených z veřejného zdravotního pojištění. Stejně tak nejsou krajské aktivity dostatečně navázány na *Národní strategii ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí (Zdraví 2020)*, jejímž cílem je zlepšit zdravotní stav populace ČR a snižovat výskyt nemocí a předčasných úmrtí, kterým lze předcházet.

Z krátkodobého hlediska (do roku 2020) je předpokladem dosažení specifického cíle vytvoření souboru aktivit zdravotně-sociální prevence, tj. programů ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí. Tyto programy se zaměří zejména na posílení role a schopnosti občanů k aktivnímu zapojení (podpora celoživotní péče o zdraví a systému preventivních prohlídek), rozvoj zdravého životního stylu mladé generace (školní programy na podporu zdravotní gramotnosti, zapojení organizací zaměřených na děti a mládež), podporu aktivního života seniorů (aktivní a zdravé stárnutí), zapojení místních komunit do osvětových a preventivních programů (sběr a šíření informací) a odborné a neformální vzdělávání pro potřeby zdravotně-sociální prevence (vzdělávací programy určené lékařům, nelékařským zdravotnickým pracovníkům, pedagogickým pracovníkům, komunitním pracovníkům, osvětovým a komunikačním pracovníkům). Do roku 2020 bude vytvořen soubor opatření zahrnující koncepci jednotlivých programů, informační zdroje (publikace, manuály) a komunikační nástroje. Nezbytným předpokladem pro dosažení cíle je zapojení poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, zdravotních pojišťoven, škol a krajských vzdělávacích zařízení. Do roku 2020 bude v oblasti zdravotně-sociální prevence též zahájena aktivní spolupráce s institucemi na národní úrovni.

Ze střednědobého hlediska (do roku 2024) programy ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí zvýší zdravotní gramotnost obyvatelstva a posílí samostatnost obyvatel kraje v rozhodování. Do programů zdravotně-sociální prevence zaměřené na posílení role občanů, rozvoj zdravého životního stylu mladé generace a podporu aktivního života seniorů se zapojí místní komunity a na implementaci programů budou aktivně spolupracovat instituce a organizace z dalších oblastí (školství, sociální služby, sport, média a komunikace). Do roku 2024 bude nastavena efektivní spolupráce s institucemi na národní úrovni, kraj bude mít přístup k nejnovějším poznatkům z výzkumu zdravotní prevence na evropské úrovni a krajské instituce a zdravotnická zařízení se zapojí do evropských sítí prevence.

Cílový stav (do roku 2030): Ucelený a propracovaný systém ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí přispívá ke snížení, eliminaci a oddálení chorob oběhového systému, onkologických, chronických a dalších onemocnění obyvatel Středočeského kraje.

Návrh indikátoru pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Statistika nemocnosti obyvatel Středočeského kraje

Typová opatření

Program zdravotní prevence Středočeského kraje

Opatření je souborem aktivit zdravotně-sociální prevence, tj. dílčích/podpůrných programů ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí. Opatření povede ke zlepšení zdravotního stavu populace ČR a přispěje ke snížení výskytu nemocí a předčasných úmrtí, kterým lze předcházet.

Do roku 2020 bude vytvořena ucelená metodická koncepce dílčích/podpůrných programů prevence; budou zpracovány a technicky produkovány publikace, manuály, elektronické materiály, interaktivní aplikace a komunikační nástroje (resp. dlouhodobá komunikační strategie). Součástí opatření bude dále vytvoření široké a otevřené platformy aktérů v oblasti zdravotnictví, školství a sociálních služeb (poskytovatelé zdravotních a sociálních služeb, zdravotních pojišťoven, škol a krajských vzdělávacích zařízení). Cílem platformy bude připomínkovat vznikající metodické koncepty a jednotlivé výstupy (publikace, manuály atd.), aby obsah preventivních programů v budoucnu odpovídal potřebám cílových skupin a zprostředkovatelských (intermediačních) subjektů.

Do roku 2020 bude dále pilotně testován preventivní program alespoň v jedné oblasti zdravotně-sociální prevence, např. rozvoj zdravého životního stylu mladé generace (školní programy na podporu zdravotní gramotnosti, zapojení organizací zaměřených na děti a mládež). V optimálním případě bude pro testování využito zahraničních zkušeností a dobré praxe (např. prostřednictvím projektu mezinárodní spolupráce). Proces vytvoření souboru dílčích/podpůrných programů prevence bude průběžně konzultován s institucemi na národní úrovni, případně bude přímo provázán s národními programy zdravotní prevence.

V období 2021–2024 budou v návaznosti na vytvořenou metodickou koncepci realizovány programy zdravotně-sociální prevence se zaměřením na témata posílení role a schopnosti občanů k aktivnímu zapojení (mj. podpora celoživotní péče o zdraví, podpora systému preventivních prohlídek), rozvoj zdravého životního stylu mladé generace (mj. školní programy na podporu zdravotní gramotnosti, zapojení organizací zaměřených na děti a mládež) a podporu aktivního života seniorů (mj. aktivní a zdravé stárnutí). Jako součást managementu zdravotně-sociální prevence budou do realizace preventivních programů zapojeny aktivně zapojeny subjekty a organizace z oblasti školství, sociálních služeb, sportu, médií a komunikace, a dále místní komunity včetně budovaných komunitních center, s cílem zajistit sběr a šíření informací a dosáhnout multiplikačního efektu osvětových aktivit. Jako dlouhodobý podpůrný program bude průběžně realizováno odborné a neformální vzdělávání lékařů, nelékařských zdravotnických pracovníků, pedagogických pracovníků, komunitních, osvětových a komunikačních pracovníků.

Po roce 2024 budou preventivní programy systematicky provázány s výsledky výzkumů zdravotní prevence na evropské úrovni a krajské instituce a zdravotnická zařízení se aktivně zapojí do evropských sítí prevence.

Specifický cíl 9.3: Zajistit dostupnou a kvalitní zdravotní péči jak v zázemí Prahy, tak v periferních oblastech

Specifický cíl reaguje na problém nedostatku odborného personálu a lidských zdrojů. Dynamika rozvoje lidských zdrojů ve středočeském zdravotnictví se v posledních letech zpomaluje. Zejména v periferních oblastech

kraje je identifikován jak nedostatek lékařů, tak i zdravotních sester. Procesy byrokratizace a elektronizace ve zdravotnictví navíc urychlují odchod ambulantních i praktických lékařů do důchodu. Vzhledem k demografickým trendům je zřejmé, že bude v oblasti zdravotnictví docházet k postupnému omezování finančních, a tím i lidských zdrojů. Nedostatek lidských zdrojů má zásadní negativní dopad na kvalitu i dostupnost zdravotní péče, a to jak v periferních oblastech kraje, tak i v zázemí hlavního města Prahy. Nedostatek lidských zdrojů ve středočeském zdravotnictví je nicméně způsoben obecnou systémovou neefektivitou systému zdravotnictví v ČR (zvýšená administrativní zátěž, není podporován výkon profese, přetížení a odchod profesionálů do jiných oborů a odvětví).

Krátkodobé hledisko (do roku 2020): Předpokladem změny tohoto stavu je identifikace klíčových rozvojových oblastí, ve kterých mohou krajské intervence zefektivnit fungování zdravotních služeb a uvolnit tak stávající personální kapacity, případně zajistit nové personální kapacity s cílem dosáhnout pokrytí zdravotnických služeb v jednotlivých územích kraje. Mezi rozvojové oblasti krajských intervencí patří zejména rozvoj lidských zdrojů, školství, technologické inovace (eHealth) a doprava. Významným prvkem rozvoje je postupné zavedení integrované péče na zdravotně-sociálním pomezí, která usnadní výkon profese praktických lékařů, ale zároveň posílí i výkonnost zdravotnických zařízení (nemocnic a zařízení následné péče). Integrovaná péče usnadní přechod pacientů z lůžka do vlastního prostředí a uvolní kapacitu lékařů pro výkon své profese. Do roku 2020 budou pilotně testovány a vyhodnoceny projekty integrované péče se zaměřením na uplatnění subjektů poskytujících jak terénní sociální služby, tak i ošetrovatelskou domácí péči, roli komunitních sester na území obce, srovnání mezi telemedicínským kvantitativním sledováním a kvalitativním monitoringem životních funkcí, včetně možnosti využití těchto režimů pro cílové skupiny seniorů, osob se zdravotním postižením a osob s chronickými onemocněními. Kraj podpoří rozvoj a pilotáž spolupráce jedné z krajských nemocnic s navazujícími službami následné a rehabilitační péče.

Střednědobé hledisko (do roku 2024): Krajské intervence v klíčových oblastech (inovace v systému vzdělávání, dopravě a technologiích v medicíně) přispějí k zajištění kvalitní a dostupné zdravotní péče ve všech územích kraje. Budou využity výsledky a zkušenosti z pilotních projektů v oblasti integrované péče a budou zavedena plošná opatření a aplikace výsledků dobré praxe v oblastech využití telemedicíny, propojení terénních sociálních služeb a ošetrovatelské péče a spolupráce krajských nemocnic s navazujícími službami následné a rehabilitační péče.

Cílový stav (do roku 2030): Středočeský kraj má dostatek personálních kapacit s odpovídající odborností pro poskytování zdravotnických služeb, a to jak praktických lékařů, tak specialistů.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Dostupnost a kvalita zdravotní péče ve Středočeském kraji
2. Počet zavedených úspěšných moderních inovativních trendů přispívajících k postupné integraci zdravotních a sociálních služeb

Typová opatření

Program budování kapacit ve zdravotnictví

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro pokrytí zdravotnických služeb v jednotlivých územích kraje. Cílem opatření je vytvořit v oblasti zdravotnictví „učící se systém“, který bude usilovat o kontinuální zlepšení kvality, dostupnosti, nákladové efektivity a produktivity. Do roku 2020 bude vytvořeno krajské znalostní centrum v oblasti zdravotnictví (případně bude transformována existující instituce), které dlouhodo-

bě zajistí rozvoj lidských zdrojů a kapacit v kraji, mj. rozšiřováním dovedností v oblasti technologií a eHealth. Do roku 2020 bude pilotně realizován projekt inovace v systému vzdělávání budoucích zdravotnických pracovníků, a to s využitím zahraničních zkušeností a dobré praxe.

V letech 2021–2024 budou realizovány inovativní projekty v oblasti vzdělávání lékařů, nelékařů, manažerů ve zdravotnictví a dalších, jejichž cílem bude usnadnit výkon profese praktických lékařů, posílit výkonnost zdravotnických zařízení a zvýšit informační a technologickou gramotnost zdravotnických pracovníků.

Po roce 2025 bude náplní znalostního centra příprava zdravotnických pracovníků na pokročilé technologie, včetně systémů umělé inteligence.

Program integrace zdravotních a sociálních služeb

Opatření je dlouhodobým nástrojem Středočeského kraje pro řešení socio-demografických výzev a problémů. Opatření je identické pro oblast zdravotnictví i oblast sociálních služeb a jeho výsledkem bude postupné, ale cílené propojení sociálních a zdravotních služeb v kraji, které umožní krajským institucím a poskytovatelům vyrovnat se s nárůstem počtu osob v seniorském věku a s tím souvisejícím sociálním a zdravotním omezením.

Součástí opatření bude v první fázi (do roku 2020) shromáždění znalostí a zahraničních zkušeností v předmětné oblasti. Tyto zkušenosti a znalosti budou vstupem pro realizaci „managementu integrace“ zdravotních a sociálních služeb jako nezbytné podmínky zavádění sociálních inovací v kraji. Znalosti a zkušenosti budou získány např. prostřednictvím zapojení krajských institucí a/nebo konkrétních poskytovatelů do projektů mezinárodní spolupráce a výměny zkušeností na úrovni členských a nečlenských států EU a progresivních mimoevropských zemí (např. USA a Izrael).

V návaznosti na zahraniční know-how a navazující expertizy bude do roku 2020 vypracován dlouhodobý plán integrace zdravotních a sociálních služeb ve Středočeském kraji. Tento plán stanoví postupy a modely spolupráce institucí a poskytovatelů, pilotní projekty, finanční rámec atd. V letech 2021–2024 budou na území kraje pilotně testovány vybrané projekty v oblastech managementu spolupráce neformálních pečovatелů a odborných sociálních a zdravotních služeb, ošetrovatelské a rehabilitační péče, zapojení praktických lékařů a komunitních zdravotních sester a dalších.

Na základě pilotní implementace a ověřené praxe bude nastaven systém integrovaných zdravotních a sociálních služeb s horizontem roku 2030. Cílovou skupinou opatření jsou obyvatelé Středočeského kraje, kteří využívají sociální a zdravotní služby.

Prioritní oblast 10: Kultura

Kultura je jedním z významných nástrojů pro vytváření kvality života v regionu. Předpokladem spokojeného a plnohodnotného života obyvatel kraje je nejen dostupnost technické infrastruktury a veřejných služeb, ale i možností pro smysluplné trávení volného času, seberealizaci a posilování sociálních vazeb. Kulturní aktivity (v nejrůznějších formách a podobách) mají značný potenciál uspokojit tyto kvalitativní potřeby obyvatel. Kultura zároveň hraje klíčovou roli při vytváření místní sounáležitosti a identity území a je tedy rozhodujícím faktorem rozvoje místních komunit.

Pro Středočeský kraj, který je charakteristický vysokým počtem malých obcí, představují kulturní aktivity důležitý prvek stability a vnitřní sociální soudržnosti. Na lokální i regionální úrovni kulturní život pozitivně ovlivňuje rozvoj vzdělanosti obyvatel (například prostřednictvím sítě místních knihoven), sociálních služeb a zdravotnictví (aktivizace seniorů prostřednictvím činnosti komunitních center v kraji, mezigenerační setkávání a podpora místních forem dobrovolnictví na zdravotně-sociálním pomezí) a cestovního ruchu (zvýšení ekonomických přínosů a péče o kulturní dědictví). Intenzivní kulturní život posiluje kreativitu obyvatel a tím přispívá i k rozvoji místního podnikání.

Středočeský kraj se nicméně dlouhodobě potýká s problémem nejednotné a nedostatečné kulturní infrastruktury, jejíž disparita stále narůstá. Při tzv. vnitřním prstenci, tedy v těsném sousedství s Prahou, jsou kulturní aktivity často vázány právě na kulturní infrastrukturu hlavního města, občané se dostatečně neidentifikují s místem svého života a aktivně se nepodílejí na vytváření místní komunitní kultury. Při vnějším okraji regionu je vzhledem k vyššímu počtu negativních faktorů situace složitější, mimo jiné v důsledku absence fyzického zázemí pro realizaci kulturních aktivit, případně nevyhovujícího stavu a vybavení stávající kulturní infrastruktury. Do jisté míry má nedostatek kulturní nabídky vliv na migraci obyvatel z periferních a venkovských částí kraje.

S ohledem na potřeby obyvatel a strategické směry rozvoje Středočeského kraje jsou v prioritní oblasti stanoveny dva specifické cíle zaměřené na rozvoj místní komunitní kultury jako nástroje pro vytváření občanské sounáležitosti a stabilizaci života obcí. Intervence v oblasti kultury podpoří zvýšení kvality života zejména v menších obcích a přispějí k uspokojení sociokulturních potřeb všech vrstev a věkových kategorií obyvatel.

Specifický cíl 10.1: Snížit územní disparity kulturního zázemí

Na území Středočeského kraje se nachází 1 033 obcí s počtem obyvatel do 2 000. Vzhledem k vysokému podílu menších obcí je zřejmé, že kulturní infrastruktura nemůže být ve všech obcích na stejné kvalitativní úrovni. Kulturní zázemí závisí do značné míry na socio-demografických podmínkách dané lokality, které jsou zpětně ovlivněny ekonomickou výkonností i dopravní infrastrukturou.

Z výsledků rámcových analýz, které na svém správním území v minulých dvou letech prováděly místní akční skupiny, vyplynulo, že kulturní klima je v regionu výrazně nejednotné a nenaplňuje očekávání a potřeby lidí zde žijících.

Ve střednědobém (2024) i dlouhodobém horizontu (2030) dojde v důsledku očekávaných změn a trendů k významným proměnám společnosti, která bude stále více založena na znalostech a informacích (*viz analytická část, kapitola Společenské megatrendy*). Elektronická dostupnost informací podporuje rostoucí individualismus lidí a postupný přechod od centralizace k decentralizaci, resp. od hierarchického uspořádání k síťové spolu-

práci. I když celosvětově roste počet velkých městských aglomerací, digitalizace a rozvoj znalostní společnosti v bohatém evropském prostředí zároveň způsobuje jistou de-urbanizaci (stěhování ven z aglomerací), což dává Středočeskému kraji s vysokým počtem malých obcí mimořádnou příležitost k rozvoji periferních oblastí.

K využití příležitosti v podobě de-urbanizace je nicméně nezbytným předpokladem rozvoj kulturního zázemí v jednotlivých obcích. Obyvatelé, kteří se vystěhují z měst do venkovských oblastí, budou kromě technologických podmínek (zejména kvalitní ICT infrastruktury pro práci z domova) nárokovat výrazně kvalitnější sociálně-kulturní zázemí, které jim umožní realizovat své potřeby v místě bydliště či jeho blízkém okolí.

Kulturní klima v jednotlivých částech Středočeského kraje je vlivem mnoha faktorů dlouhodobě nejednotné a ve většině lokalit regionu nereflektuje současné narůstající a měnící se potřeby obyvatel. Cílem je dosažení kulturního zázemí obcí a mikroregionů tak, aby vyváženým způsobem naplnilo nejen současné, ale i budoucí nároky všech věkových i sociálních kategorií zde žijících občanů.

Pro naplnění těchto základních potřeb je důležité podporovat rozvoj kulturního zázemí nejen v jednotlivých obcích, ale i „napříč“ lokalitami, tzn. v rámci kulturně-sociálních sítí širších oblastí, mezi něž patří zejména mikroregiony. **V krátkodobém horizontu (2020)** Středočeský kraj shromáždí a vyhodnotí možné postupy a formy podpory rozvoje těchto sítí, např. prostřednictvím expertních platforem a mezinárodních projektů. Cílem je, aby po roce 2020 podpora rozvoje kulturního zázemí prostřednictvím síťování přispěla k celoplošnému rozvoji kulturních aktivit v obcích pod 2 000 obyvatel, k dosažení efektivity vynaložených veřejných prostředků (sdílení nákladů na kulturní aktivity prostřednictvím spolupráce v sítích) a k uspokojení potřeb obyvatel v dynamicky se měnící informační a znalostní společnosti.

Indikátory pro naplnění cíle:

1. Počet podpořených funkčních sociálně-kulturních sítí mezi obcemi Středočeského kraje
2. Počet a podíl obcí do 2 000 obyvatel zapojených do sociálně-kulturních sítí
3. Statistika spokojenosti obyvatel Středočeského kraje s kulturním zázemím a jeho rozložením v území

Typová opatření

Vytváření kulturních a sociálně-kulturních sítí mezi obcemi Středočeského kraje

Vzhledem ke své velikosti a vysokému počtu malých obcí do 2 000 obyvatel, v nichž žije v současné době 41 % populace kraje, je efektivním a dostupným řešením vytváření síťové spolupráce mezi obcemi v širším území, např. příslušném mikroregionu. Cílem opatření je snížit dopady územní disparity kulturního zázemí. Středočeský kraj podpoří ve spolupráci s místními akčními skupinami rozvoj místní i profesionální kultury. Vzájemná propojenost obcí zefektivní pokrytí kulturních potřeb i nákladů na budování nových a údržbu stávajících objektů (kulturní infrastruktury). Důležitým faktorem je rovněž utváření širších sociálních vazeb a sounáležitosti s danou lokalitou, jež výrazným způsobem ovlivňují celkový pozitivní rozvoj. Zohlednit je také třeba dopravní infrastrukturu a ICT infrastrukturu obcí, bez jejichž efektivního fungování nelze záměr reálně provést.

K tomu, aby prosíťování obcí v uvedené oblasti zájmu bylo skutečně funkční a efektivní, je nutné vyhodnotit aktuální i předpokládaný stav hustoty osídlení daných oblastí, současný i předpokládaný stav kulturní a sociálně-kulturní infrastruktury, dopravní a ICT infrastruktury a rovněž vyhodnotit potřeby obyvatel. Součástí opatření bude i propojení sociálně-kulturních sítí s oblastmi a organizacemi destinačního managementu v oblasti cestovního ruchu.

Koordinace vytváření kulturních sítí mezi obcemi Středočeského kraje

Vytvoření funkčních kulturních a sociálně-kulturních sítí mezi obcemi Středočeského kraje je přímo vázáno na stav dopravní infrastruktury a na infrastrukturu nových komunikačních technologií. Potřebná je i provázanost s aktivitami cestovního ruchu v kraji a v neposlední řadě je důležité zabývat se stavem zaměstnanosti a ekonomickým potenciálem obyvatelstva v daných lokalitách.

Z pohledu výše uvedených podmínek, které zásadně určují možnosti rozvoje v oblasti kulturní infrastruktury a její krajové disparity, je nezbytné zajistit průběžnou koordinaci s dalšími oblastmi regionálního rozvoje. Pro zajištění koordinačních mechanismů je klíčová iniciativní role Středočeského kraje, např. formou odborné interdisciplinární poradní skupiny, která by měla vazby jak na kulturní sektor, tak i oblast dopravy, ICT technologií, vzdělávání a cestovního ruchu. Součástí koordinačního mechanismu bude i intenzivní spolupráce s municipalitami a orgány státní správy.

Specifický cíl 10.2: Zajistit dlouhodobý kulturní rozvoj místních komunit

Kulturní a volnočasové aktivity v obcích jsou většinou závislé na iniciativě místních občanů, komunit a spolků, a to převážně na bázi dobrovolnosti a s minimální finanční podporou z veřejných zdrojů obcí. Pokud si obce chtějí své obyvatele udržet, případně přilákat obyvatele nové v rámci procesu de-urbanizace, je potřeba vytvářet sociálně-kulturní podmínky pro život v obci na takové úrovni, aby naplnily základní potřeby.

Základní podmínkou pro funkční komunitní život v obci je nutné poskytnout komunitám a zájmovým organizacím stabilní prostor, kde se budou moci scházet a důstojně se věnovat svým aktivitám. Rovněž je žádoucí navrhnout a zajistit základní mechanismy finanční podpory kulturního zázemí v obcích. V širších souvislostech je kultura a dobré kulturní klima možné chápat jako důležitý stabilizační faktor, který významným způsobem pomáhá utvářet místní sounáležitost a vzájemně propojuje obyvatele.

V krátkodobém horizontu (2020) je nezbytným krokem naplnění specifického cíle získat a vyhodnotit relevantní informace o hustotě a kvalitě kulturní infrastruktury obcí a o působení a aktivitách místní kultury. Je tedy nezbytné nutné provést místní šetření v obcích tak, aby byla přesně zmapována stávající situace a současně i předpokládané budoucí potřeby obyvatel. Informace o místní komunitní kultuře v současnosti Středočeský kraj nemá k dispozici. Z provedených šetření by měla vzniknout analýza stavu kulturního zázemí dle potřeb obyvatel v obcích Středočeského kraje, která by tvořila základní podklad ke zpracování strategie pro oblast kulturního rozvoje komunit a rozvoje místní kultury. V rámci uvedené strategie budou zpracovány plány rozvoje i podpory pro jednotlivé obce a oblasti. **Ve střednědobém horizontu (2024)** by finanční prostředky, určené pro podporu a rozvoj kulturních aktivit, mohly být rozdělovány s přesnějším zacílením i větší efektivitou. Při soustředění se na místní kulturu je však nutné (obzvláště ve vybraných lokalitách) brát na zřetel propojení s profesionální kulturou a cestovním ruchem (dynamizace spolupráce místní kultury ve vybraných lokalitách s poskytovateli služeb cestovního ruchu). Aktivity obou zmíněných okruhů mohou výrazně ovlivňovat místní kulturu a přispívat tak k dlouhodobě udržitelnému rozvoji lokality.

V dlouhodobém horizontu (2030) intervence v oblasti komunitní kultury podpoří kvalitu kulturního klimatu obcí, zkvalitní podmínky života ve venkovských oblastech a podpoří proces de-urbanizace, který je v dlouhodobé perspektivě významnou příležitostí pro rozvoj periferních oblastí Středočeského kraje.

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifického cíle:

1. Počet nově vybudovaných nebo zrekonstruovaných kulturních prostor v obcích do 2 000 obyvatel
2. Objem veřejných výdajů poskytnutých na rozvoj místní komunitní kultury

3. Podíl kulturních zařízení v obcích do 2 000 obyvatel, které spolupracují s organizacemi destinačního managementu ve Středočeském kraji
4. Počet proškolených dobrovolníků v oblasti komunitní kultury

Typová opatření

Podpora při zajišťování vhodných prostor pro kulturní aktivity

Trvalým problémem malých obcí je nedostatek vhodných prostor pro pořádání kulturních aktivit. Ve většině případů se jedná o prostory, které nevyhovují buď svým určením či velikostí nebo stavem. Pro to, aby bylo možné plánovat a organizovat kulturní akce nejrůznějšího druhu, jsou odpovídající prostory základním požadavkem. Středočeský kraj by mohl v tomto ohledu nabídnout podporu při úpravách již existujících prostor, které se sice ke kulturním akcím využívají, ale nebyly k tomu primárně určeny. Zrekonstruovaná kulturní zařízení budou v budoucnu sloužit i k dalším obecním aktivitám, a tím bude podpořen rozvoj v dalších oblastech (sociální služby, cestovní ruch, vzdělávání). Další možnost podpory představuje využití kulturních objektů organizací, jejichž zřizovatelem je Středočeský kraj, případně Ministerstvo kultury ČR.

Základní finanční podpora, podpora při čerpání grantů a dotací

Vleklým problémem je dlouhodobá podfinancovanost komunitní kultury i spolkových aktivit v obcích. Ve většině případů jsou akce financovány z dobrovolných příspěvků členů spolků, z příspěvků soukromých subjektů, v některých případech pak z rozpočtu obcí. Většinou však komunitní a spolková kultura nedisponuje ani základním rozpočtem, s nímž by během roku mohla plánovat klíčové akce v obcích. Důležitým nástrojem pro zajištění finančního krytí některých kulturních aktivit v rámci obcí by mohla být metodická podpora při vyhledávání možností grantů a dotací určených pro oblasti kultury, cestovního ruchu i obnovy památek.

Metodická podpora lídrů komunitní kultury v obcích

Komunitní kultura je založena převážně na dobrovolnících, kteří se nejčastěji rekrutují z řad laiků bez odborné formace. Středočeský kraj by v této oblasti mohl nabídnout kurzy nebo semináře zaměřené na zlepšení organizačních dovedností v kulturní oblasti, na využití nových komunikačních technologií, na téma design thinking a další témata, dle potřeb zástupců komunitní kultury. Toto opatření by zároveň do značné míry mohlo podpořit organizační soběstačnost komunitní kultury v obdobích, kdy dochází k povolebním změnám na obecních úřadech.

Propojení komunitní kultury s cestovním ruchem

Komunitní kultura je přirozenou aktivitou vycházející z potřeb lidí žijících v určité lokalitě a reflektující místní historii, zvyky a tradice, ale také tvořící obyčejně nové a moderní. Tyto kulturní aktivity však nemusí být zajímavé jen pro místní obyvatele, ale mohou mít i potenciál zaujmout návštěvníky z dalších lokalit kraje, případně z krajů sousedních. Proto by bylo vhodné vytipovat pro kulturní turistiku oblasti vyznačující se právě zmíněným potenciálem oslovit širší publikum a nabídnout jim podporu a spolupráci například s Centrálou cestovního ruchu Středočeského kraje. Součástí opatření je i propojení místních komunitní kultury s organizacemi destinačního managementu.

B

Analytická část

Metodická poznámka:

Střední Čechy jsou zde uvedeny jako NUTS2, tedy Středočeský kraj bez Prahy

Pokud budeme uvažovat o Programu rozvoje kraje jako o základním strategickém dokumentu, který by měl stanovit cíl rozvoje kraje do roku 2030 a identifikovat potenciální cesty k dosažení tohoto cíle, pak je potřebné zaměřit se nejen na dosavadní vývoj, současný stav a jejich interpretaci, ale také na trendy, které začínají převládat ve světě a v Evropě, projevují se také v České republice a nepochybně budou ovlivňovat hospodářství a společnost ve Středočeském kraji. V následujících částech úvodní kapitoly Programu rozvoje územního obvodu Středočeského kraje za období 2018–2024, s výhledem do 2030, jsou proto popsány jednak převládající základní společenské a technologické trendy (megatrendy), jednak podmínky pro rozvoj České republiky v rámci Evropské unie a také srovnání Středočeského kraje s dalšími evropskými regiony. Poslední částí úvodní kapitoly je popis vnitřních podmínek rozvoje kraje.

Na základě posouzení výše uvedených podmínek a předpokladů pro rozvoj kraje se navrhuje, aby cíl rozvoje kraje, regionu označeného jako „Středočeský kraj – region budoucnosti“ byl stanoven takto: Středočeský kraj je region, ve kterém se dobře žije na všech místech, všem generacím a lidem se všemi stupni vzdělání. Znamená to postupné vyrovnávání disparit jednotlivých (velmi rozdílných) částí regionu, a to za využití nových nástrojů, dostupných v současnosti, zejména výsledků výzkumu a vývoje a rychlého přenosu dat – rychlého internetu.

1. Středočeský kraj v souvislostech

1.1 Společenské megatrendy

Hlavními společenskými megatrendy, které je třeba zvažovat v kontextu České republiky a obdobně ve Středočeském kraji, je stárnutí populace, nárůst civilizačních nemocí, nárůst významu nestátních aktérů ve společnosti, rostoucí objem regulací, rostoucí individualismus, rostoucí přístup k informacím, rostoucí mobilita, dále pak virtualizace světa, zvyšující se dostupnost technologií a rychlost technologické změny, urbanizace, resp. de-urbanizace, degradace ekosystémů způsobená klimatickou změnou. *(Pozn.: Žádnému z těchto megatrendů nelze automaticky přiřadit pozitivní nebo negativní konotace.)*

Základní společenská změna, ke které ve světě dochází v posledních třiceti letech, je změna **společnosti industriální na společnost informační**, dochází k přechodu od centralizace k decentralizaci, od hierarchického uspořádání k síťové spolupráci. Tato změna je založena na rychle se vyvíjejících technologiích, zejména těch, které umožňují digitalizaci.

V České republice a obdobně ve středních Čechách populace stárne, rodí se méně dětí, než lidí umírá, jistý přírůstek celkového počtu obyvatelstva zajišťuje imigrace. Zároveň se lidé dožívají stále vyššího průměrného věku, bohužel tento trend není dostatečně doprovázen rostoucím věkem dožití ve zdraví. Rostou civilizační nemoci, více lidí je postižováno nemocemi stáří. Na rozdíl od jiných částí České republiky však populace Středočeského kraje roste, v okolí Prahy je populace relativně „mladá“ a vzdělaná, celkový trend je ale celoevropsky obdobný.

Obecně ve společnosti roste význam nestátních aktérů, zejména velkých nadnárodních (globálních) firem, jejichž vlastní strategie a standardy produkce a služeb významně ovlivňují společenské dění, ekonomický rozvoj zemí a rozhodování vlád. S tím je ovšem spojena snaha o regulaci prostředí a všeobecně rostoucí byrokracie. Vzhledem k tomu, že v minulosti došlo zejména vlivem investičních pobídek k rozsáhlým investicím zahraničních firem do Středočeského kraje a dnes na jeho území působí několik významných hráčů globálního významu, je třeba tento obecný trend brát do úvahy také při rozvoji tohoto regionu.

Elektronická dostupnost informací, umožněná zejména prostřednictvím internetu, poskytuje mimořádnou „demokratizaci“ přístupu k informacím a znalostem a tím podporuje rostoucí individualismus lidí. Schopnost a dostupnost možností postarat se o sebe sama vede k řadě pozitivních i negativních změn ve společnosti – rostoucí mobilitě, individuální odpovědnosti, na druhé straně k rozpadu tradičních vztahů, rodiny, v minulosti obvyklých sociálních vazeb. Ze strany technické je pak tento rostoucí trend patrný v individualizaci produkce (auta a jiné výrobky na míru zákazníka), kterou nové technologické možnosti poskytují.

Vlivem nových technologií, zaměřených na digitalizaci, dochází k virtualizaci a dematerializaci produkce (napřed se stroje softwarově „dohodnou“, jak budou vyrábět, pak teprve začne výroba, všechna stadia vývoje výrobku až do prototypu jsou realizována softwarově, např. prostřednictvím 3D modelů, což snižuje spotřebu materiálů), informační společnost je zároveň společností virtualizovanou, ke společenským změnám dochází na základě nemateriálních podnětů. Toto může být významné ve Středočeském kraji zejména v produkci velkých firem, v rozvoji regionu ve všech oblastech včetně vnější bezpečnosti.

Trend urbanizace prostředí se všude v Evropě a ve světě projevuje růstem velkých městských aglomerací, v našem kontextu stále rostoucí „urban sprawl – urbanistické kaše“ v okolí Hlavního města Prahy. V souvislosti s digitalizací však dochází také k opačnému trendu – při možnostech online spojení kdekoli nastává v boha-

tém evropském prostředí také jistá de-urbanizace, stěhování ven z aglomerací, což dává právě Středočeskému kraji s téměř 900 malých obcí s počtem obyvatel pod tisíc, mimořádnou příležitost k rozvoji a tak dosažení v úvodu uvedeného cíle.

Degradace ekosystémů postupuje, významně ovlivněna prohlubující se klimatickou změnou. V evropských poměrech dochází zejména k erozi půdy, vysušování, snižování hladiny podzemních vod, snižuje se schopnost zadržení vody v krajině. K prohlubování tohoto problému přispívá právě urbanizace, rostoucí množství zpevněných ploch, změna vodního režimu. Střední Čechy jsou třetí nejsušší oblastí v České republice, při významu zemědělství a potravinářského průmyslu pro rozvoj regionu je trend degradace ekosystémů velmi významný.

1.2 Technologické megatrendy

Nové technologie se v posledních letech vyvíjejí nebývalou rychlostí. Dle inovačního výhledu OECD¹⁾ v současnosti lze indikovat 40 nových trendů v oblasti KET (key enabling technologies), které spadají do čtyř rozhodujících oblastí – digitalizace, biotechnologie, pokročilé materiály, energetika a životní prostředí. Při bližším studiu je však zřejmé, že ve všech těchto oblastech se mimořádně účinně prosazuje digitalizace.

Lze tedy poukázat na to, že podle Světového ekonomického fóra 2015 jsou rozhodujícími šesti technologickými trendy současnosti internet (digitální přítomnost), komputery všeho a možnost uložit data odkudkoli (superpočítač v kapse, využití cloudů), internet věcí („senzORIZACE VŠEHO“, řízení na dálku), umělá inteligence a Big Data, sdílená ekonomika a její důvěryhodnost („distribovaná důvěra“) a digitalizace hmoty.²⁾

Rozvoj digitálních/digitalizačních technologií je natolik převládajícím megatrendem, že jen těžko lze očekávat nějakou radikální změnu k jinému způsobu produkce statků potřebných pro život společnosti.

Dění ve společnosti a současné globální změny tyto trendy potvrzují – (decentralizované) světové informační a sociální sítě mění společnost i ekonomiku. Příklady – „nástroji realizace megatrendů“ – jsou internet, Facebook, Skype, elektronický přístup k finančním prostředkům (elektronické bankovníctví, bezhotovostní platby, virtuální měna), crowdfunding, energetická soběstačnost malého území, robotizace a automatizace výroby, 3D tisk, orientace na využívání nových druhů surovin (u nás podle nové surovinové politiky lithium, wolfram, fluorit a koksovateľné černé uhlí) a dematerializace produkce (jak bylo uvedeno výše, pro výrobu strojů a zařízení, přípravu výstavby budov a dopravních staveb není třeba tvořit fyzické modely a prototypy, ale virtuální modely). Bohatnoucí společnost se mění od společnosti vlastnictví ke společnosti užiteků a služeb. V systému se vytrácí potřeba prostředníků, např. v energetice se prosazuje prosumer – zároveň výrobce energie i její spotřebitel, sdílení služeb prostřednictvím Uber nebo Airbnb je v současnosti možná kontroverzní změna poskytování služeb, velmi pravděpodobně je však indikátorem významné změny, ke které postupně dochází.

Nový způsob produkce vyžaduje nové technologie, nové technologie potřebují nové suroviny – superkritickými surovinami se stávají jiné suroviny než dosud. Z hlediska EU to je celkem 20 prvků-kovů a sloučenin včetně křemíku, které nejsou dostupné v Evropě nebo jsou ve světě téměř výlučně v problematických oblastech. Jedná se zejména o ty, které jsou potřebné pro výrobu elektronických zařízení, a to včetně zbraňových systémů, 3D tisk, pro energetická zařízení. **V relativně „odhmotněném“ světě zásadní surovinou pak je lidská znalost a kreativita.** Společenské bohatství je dlouhodobě stále méně založeno na fyzických/hmotných produktech, stále více na virtualizované realitě, službách a užitečích (srovnej zisky bank proti ziskům výrobcům hmotných produktů, pokles významu energetických firem proti růstu významu technologických firem – rozumí se společnosti stojící za produkty Microsoft, Amazon, Facebook atd.).

Ne/dostupnost (superkritických) surovin vede k rozhodnutím o podpoře cirkulární (zjednodušeně recyklační) ekonomiky, kde primárním důvodem není ochrana životního prostředí, byť je to takto prezentováno, ale surovinová (a potravinová)³⁾ bezpečnost evropského společenství. Nakládání se zdroji, recyklace, materiálová úspornost, energetická efektivnost se stávají významnou součástí života společnosti v 21. století.

1 OECD (2016): OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2016. OECD Publishing, Paris. Dostupné z: http://dx.doi.org/10.1787/sti_in_outlook-2016-en

2 „The developments in digital technology of recent years are truly dramatic and their implications far-reaching. And while no-one understands all the changes these developments will bring, most individuals, many business and governmental leaders, and society as a whole, are not really cognizant of or prepared for the shifts to come“ Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2015/09/6-technology-mega-trends-shaping-the-future-of-society/>

3 Mezi superkritické suroviny EU patří nerosty používané pro výrobu průmyslových hnojiv.

1.3 Limity dané evropskými závazky

Společenské a technologické megatrendy se významně odrážejí v činnosti společných evropských institucí a přenášejí se do závazných evropských předpisů. Všechny oblasti života v zemích EU jsou pokryty evropskými strategickými dokumenty, pouze některé oblasti nepatří do přímé působnosti EU. Závazné evropské normy vznikají zejména v oblasti energetiky a ochrany životního prostředí, významná jsou pravidla pro fungování Schengenského prostoru a fiskální koordinace u zemí platících eurem.

Při tvorbě jakýchkoli strategií či politik musí tedy Česká republika brát ohled na společné evropské strategie, momentálně zejména na zastřešující strategii Evropa 2020, která stanovuje hlavní směry rozvoje EU, jimiž jsou:

- Inteligentní růst – úsilí vyvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích.
- Udržitelný růst – úsilí o podporu konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiky méně náročné na zdroje.
- Růst podporující začlenění – podpora ekonomiky s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat hospodářskou, sociální a územní soudržností.

K tomuto si EU stanovila sedm hlavních iniciativ:

- „Inovace v Unii“ – zlepšení rámcových podmínek a přístupu k financování výzkumu a inovací, čímž by se zajistilo, aby se z inovativních nápadů staly výrobky a služby vytvářející růst a pracovní místa.
- „Mládež v pohybu“ – posílení výkonu systémů vzdělávání a usnadnění vstupu mladých lidí na pracovní trh.
- „Digitální program pro Evropu“ – urychlení rozvoje vysokorychlostního internetu a využití jednotného digitálního trhu domácnostmi a podniky.
- „Evropa méně náročná na zdroje“ – podpora oddělení hospodářského růstu od využívání zdrojů, podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku, větší využití obnovitelných zdrojů energie, modernizace odvětví dopravy a podpora energetické účinnosti.
- „Průmyslová politika pro éru globalizace“ – zlepšení podnikatelského prostředí, zejména pro malé a střední podniky, podpora rozvoje silné a udržitelné průmyslové základny, která by byla konkurenceschopná v celosvětovém měřítku.
- „Program pro nové dovednosti a pracovní místa“ – modernizace pracovních trhů a posílení postavení občanů rozvojem jejich dovedností v průběhu celého života za účelem zvýšení účasti na trhu práce a lepšího vyrovnání nabídky a poptávky na trhu práce, mimo jiné prostřednictvím mobility pracovních sil.
- „Evropská platforma pro boj proti chudobě“ – zajištění sociální a územní soudržnosti tak, aby výhody vyplývající z růstu a zaměstnanosti byly ve velkém měřítku sdíleny a lidem postiženým chudobou a sociálním vyloučením bylo umožněno žít důstojně a aktivně se zapojovat do společnosti.

Tyto iniciativy jsou v zemích, které jsou příjemci podpory z Evropských strukturálních a investičních fondů, zohledňovány v jednotlivých operačních programech, zejména v těchto oblastech má docházet ke kohezi uvnitř EU.

1.4 Směřování České republiky

Česká republika je od doby vstupu do Evropské unie její stabilní součástí. Významnější aktivity kromě celoevropského kontextu vyvíjí ve vztahu k zemím Visegrádské čtyřky, dlouhodobě ve vztazích s USA a Izraelem, v určitém období ve vztahu k Číně. Dlouhodobě využívá výhody své geografické polohy a (stále ještě) relativně levné kvalifikované pracovní síly k rozvoji hlavního zdroje národního bohatství – zpracovatelského průmyslu. Přitom přes 70 % produkční základny je ve vlastnictví zahraničních vlastníků, zde vzniká okolo 50 % hrubé přidané hodnoty. V jednotlivých dílčích politikách ČR následuje evropské iniciativy a aplikuje celoevropská rozhodnutí (legislativu) založená na evropských strategických dokumentech.

Jedním z hlavních prostředků prosazování evropských politik v ČR je realizace evropských fondů, a to již třetí období po sobě. Vedle nepochybně pozitivních dopadů/přínosů podpory z EU fondů pro rozvoj ekonomiky a vyrovnávání životní úrovně v dosud rozdílných regionech, je využití těchto finančních prostředků do jisté míry omezující, Česká republika upravuje své směřování a politiky s cílem získat odpovídající prostředky z EU.

Zastřešujícím strategickým dokumentem v ČR by měla být Strategie udržitelného rozvoje, jejíž aktualizace byla připravována po celé funkční období minulé vlády. Strategie dosud není schválena vládou, při její přípravě však byla shromážděna řada velmi podnětných dokumentů. Česká republika nemá hospodářskou politiku. Nejvýznamnějším pokusem o ni byla Strategie hospodářského růstu, která vznikla v působnosti místopředsedy vlády Martina Jahnha v roce 2005. Stanovila střednědobé kvantifikované cíle, nestala se však základem dalšího směřování ČR v jednotlivých hospodářských oblastech. Toto dlouhodobě nahrazuje Národní program reforem, který vzniká jako stálý (každoroční) závazek ČR vůči EU. V ČR je dlouhodobě zdůrazňován význam energetické politiky, což je spojeno s poměrně silnou rolí ČR v evropské jaderné energetice, dlouhodobě s produkcí energie z hnědého uhlí – ČR je jedna ze tří zemí EU s významným zdrojem uhlí a využitím uhlí pro výrobu energie, a aktivitami EU v oblasti ochrany klimatu. Z iniciativy ministra průmyslu a obchodu v posledních dvou letech vláda přijala dokumenty strategického charakteru, které poukazují na „revoluci“, překotnou změnu spojenou s rozvojem informační společnosti, robotizací a automatizací výroby a digitalizací ve všech oblastech společenského života. Iniciativa označovaná jako Industry 4.0 – Průmysl 4.0 má potenciál stát se základem nové hospodářské politiky státu. Takto označované změny se dějí již delší dobu ve všech vyspělých ekonomikách světa, v Evropě zejména v německém průmyslu, což má při exportní orientaci ČR zásadní dopad také na průmysl v ČR. Iniciativu Průmysl 4.0 lze v současnosti považovat za jistou formulaci hospodářské politiky vlády ČR. Nově přijatá surovinová politika zcela navazuje na evropské iniciativy v oblasti surovin, kde celoevropským „hybatelem“ nakládání s různě snadno dostupnými surovinami je právě „digitalizace všeho“.

Pokud jde o inovační výkonnost České republiky, je každoročně poměřována s dalšími evropskými zeměmi nebo v rámci většího mezinárodního rámce. Podle posledního European Innovation Scoreboard 2017 patří ČR mezi průměrné inovátory, když vyniká v mezinárodních vědeckých publikacích – převyšuje více než 2x evropský průměr, naopak je na tom velmi špatně ve využití venture kapitálu, tedy podle sledovaných indikátorů se situace zlepšuje v oblasti výzkumu, ale zhoršuje v oblasti inovací. Mezi nově sledované indikátory, které vytvářejí inovační prostředí v dané zemi, patří míra připojení firem k internetu s rychlostí nad 100 MB/s (broadband penetration) a „opportunity driven entrepreneurship“. Oba tyto indikátory v ČR a ve srovnání s průměrem EU v čase rostou, nelze však identifikovat jejich hodnoty ve Středočeském kraji, zatím nemají dostatečně jasně definované regionální vyjádření.

Tabulka 2: Inovační výkonnost České republiky

Česká republika	Výkonnost v poměru EU 2010 v		Změna 2010–2016
	2010	2016	
SOUHRNNÝ INOVAČNÍ INDEX (SII)	87,9	84,4	-3,5
Lidské zdroje	70,7	97,4	26,6
Noví absolventi doktorského studia	92,3	113,6	21,3
Populace ve věku 30–40 let s terciárním vzděláním	29,6	95,4	65,8
Celoživotní vzdělávání	92,6	80,0	-12,6
Atraktivní výzkumné systémy	60,8	82,6	21,9
Společné mezinárodní vědecké publikace	131,9	220,9	89,0
Vědecké publikace mezi TOP 10 % nejvíce citovanými	55,6	62,6	6,9
Studenti doktorského studia ze zemí mimo EU	42,8	62,3	19,5
Prostředí přívětivé pro inovace	76,7	94,2	17,5
Rozšíření širokopásmového signálu	88,9	111,1	22,2
Podnikání hnané příležitostmi (Příležitosti k podnikání)	68,2	82,3	14,1
Finance a podpora	114,7	77,5	-37,1
Veřejné výdaje na VaV	71,6	128,4	56,9
Výdaje rizikového kapitálu	169,1	13,3	-155,7
Firemní investice	108,7	114,6	5,9
Soukromé výdaje na VaV	60,5	88,8	28,3
Výdaje na inovace mimo výdajů na VaV	155,4	139,5	-15,9
Společnosti poskytující školení ICT	121,4	121,4	0,0
Inovátoři	105,6	73,7	-31,8
MSP zavádějící produktové nebo procesní inovace	98,8	81,5	-17,3
MSP zavádějící marketingové nebo organizační inovace	120,6	50,6	-70,0
MSP inovující „in-house“	97,0	89,7	-7,3
Vazby	66,9	63,0	-3,9
Inovativní MSP spolupracující s ostatními	101,1	88,6	-12,5
Společné publikace soukromého a veřejného sektoru	80,5	46,5	-34,0
Soukromé spolufinancování veřejného VaV	27,2	55,2	29,0
Duševní vlastnictví	54,4	60,8	6,4
Mezinárodní přihlášky PCT	51,0	53,9	2,9
Ochranné známky	65,0	78,1	13,2
Průmyslové vzory	50,9	56,9	6,0
Dopad zaměstnanosti	115,8	95,4	-20,3
Zaměstnanost v aktivitách náročných na znalosti	84,6	91,0	6,4
Zaměstnanost v rychle rostoucích společnostech	138,4	98,6	-39,9
Dopad prodeje	102,4	95,0	-7,5
Export technologicky vyspělých produktů	119,9	124,5	4,6
Export služeb náročných na znalosti	40,9	49,2	8,2
Prodej inovací nových pro trh/firmu	153,4	112,9	-40,5

■ normalizovaná výkonnost nad 120 % EU
■ normalizovaná výkonnost mezi 90 a 120 % EU
■ normalizovaná výkonnost mezi 50 a 90 % EU
■ normalizovaná výkonnost normalizovaná výkonnost pod 50 % EU.

Normalizovaná výkonnost používá data po případném doplňování chybějících údajů a transformace dat.

■ změna je pozitivní
■ změna je negativní.

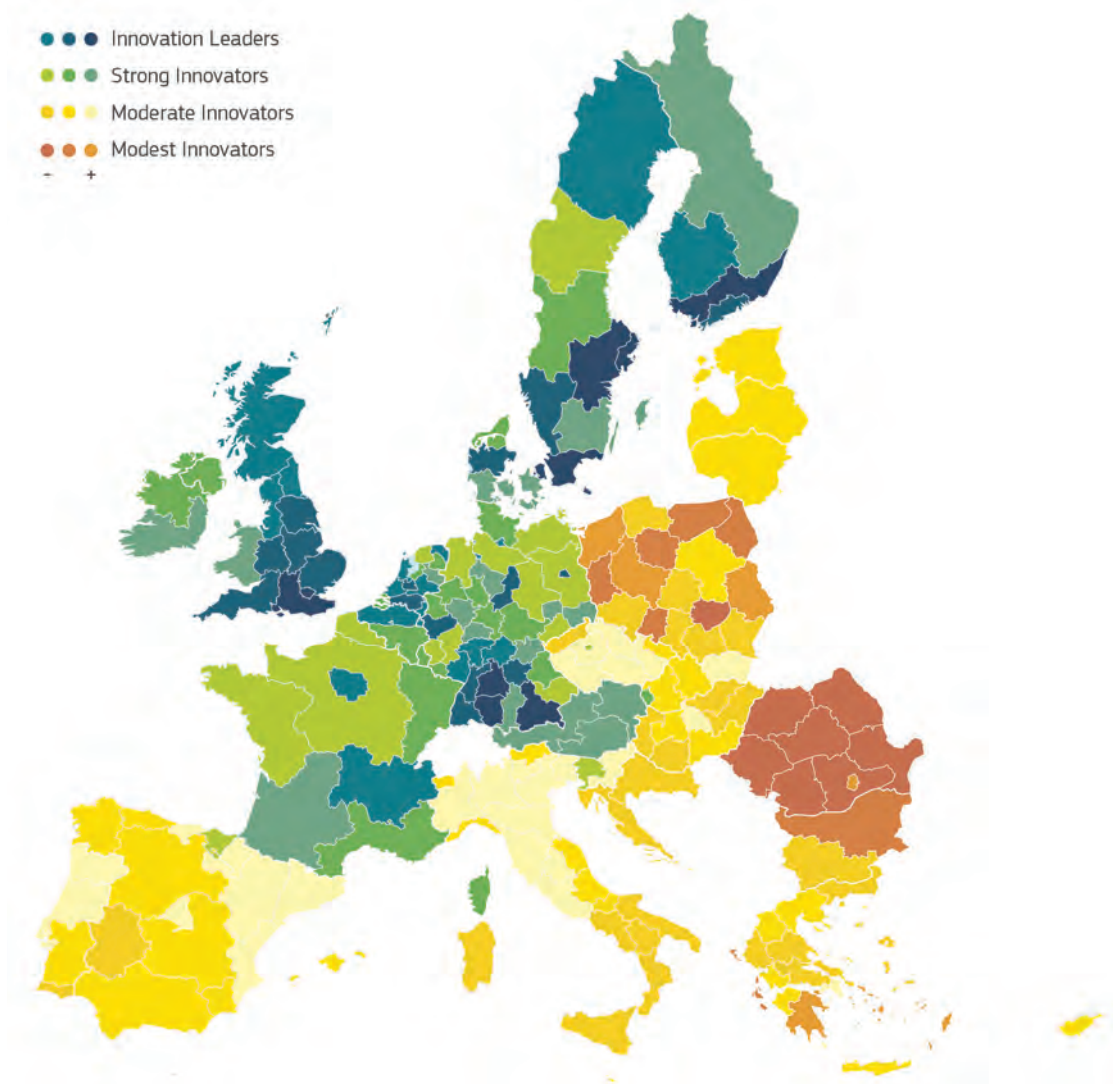
Zdroj: European Innovation Scoreboard (2017)

1.5 Postavení Středočeského kraje ve středo/evropském kontextu

Evropské regiony jsou srovnávány na základě dat poskytnutých státy EU Eurostatu. Z tohoto zdroje lze usuzovat na postavení Středočeského kraje ve všech oblastech, ve kterých ČSÚ sbírá regionální statistická data a reportuje je Eurostatu. Pokud se má Středočeský kraj stát jedním z nejbohatších regionů Evropy, pak je třeba sledovat zejména inovační výkonnost regionů, neboť nadále je přijímána teze o významu inovací pro udržení a růst konkurenceschopnosti jednotlivých států a regionů.

Podle posledního dostupného srovnání inovativnosti evropských regionů (Regional Innovation Scoreboard 2017) patří Středočeský kraj mezi regiony s průměrnou inovační výkonností.

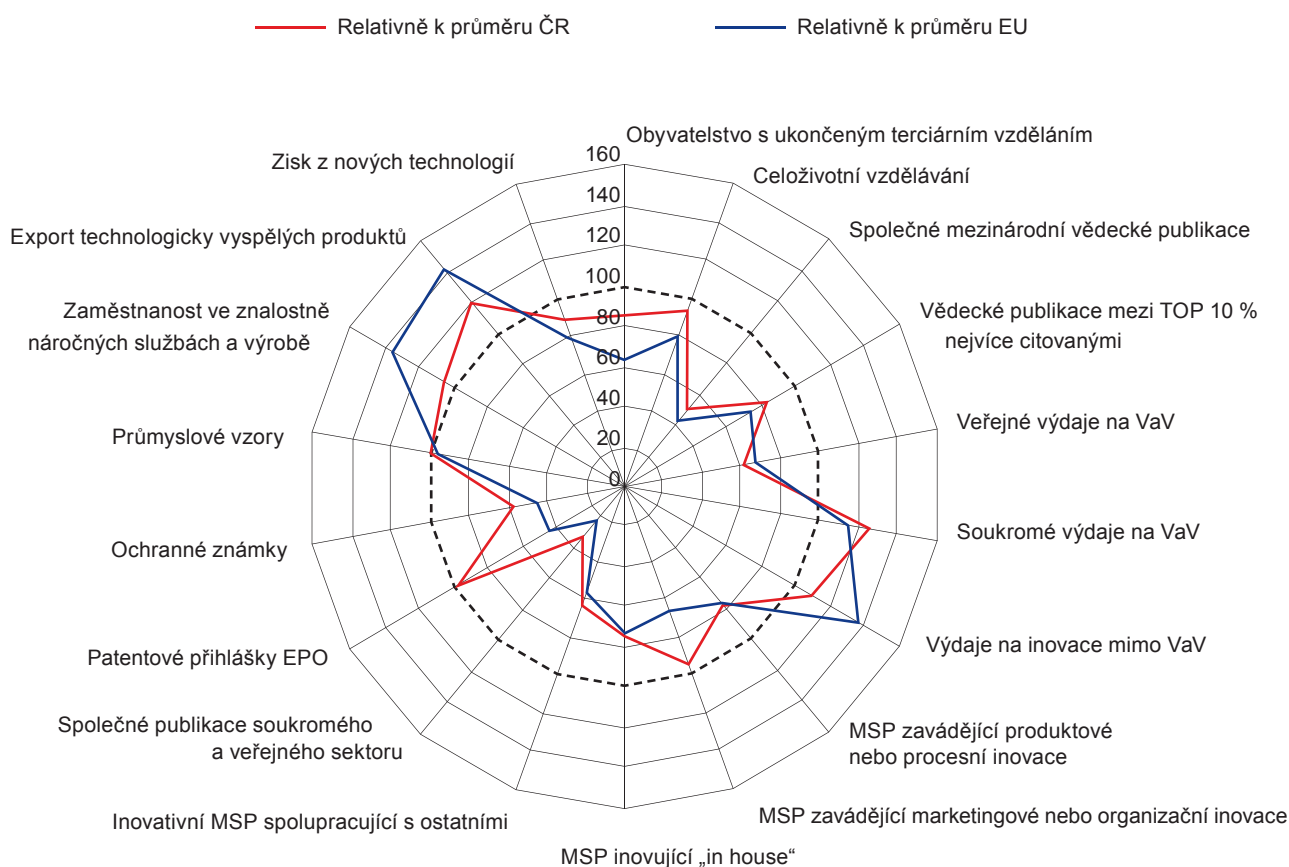
Obrázek 2: Srovnání regionů Evropy a některých dalších zemí podle Regional Innovation Scoreboard 2017

Zdroj: Regional Innovation scoreboard (2017)

Ve srovnání s ostatními regiony ČR je firemní segment ve Středních Čechách významně inovativnější a výdaje na výzkum ve firmách jsou podstatně vyšší. Na druhé straně malé a střední firmy samy inovují málo, málo spolupracují s výzkumnými organizacemi. Dále se ještě neprojevuje přítomnost velkých vědeckých infrastruktur, ve kterých by vznikala významná vědecká, ve světě citovaná díla (toto lze očekávat nejdříve okolo roku 2020). Rovněž zde vzniká podstatně méně konečných produktů s vlastní ochrannou známkou. Středočeský kraj, resp. většina regionů České republiky může v budoucnosti těžit z toho, že je na rozhraní mezi vysoce inovativními západoevropskými regiony a velmi málo inovativními regiony východní části Evropy. V meziročních srovnáních je patrné, že se inovativnost „ze západu na východ“ v čase zvyšuje a je možné usuzovat, že tento trend bude postupovat. Na druhé straně však dochází k přelomovým společenským i technologickým změnám, které mohou znamenat významné změny také v rozvoji a inovativnosti regionů a státy bývalé EU-15 se na tyto změny adaptují rychleji, globální firmy se sídlem v těchto zemích jsou lídry změn.

Graf 1: Profil Středočeského kraje podle Regional Innovation Scoreboard 2017

Zdroj: Regional Innovation scoreboard (2017)

Ve srovnání s dalšími regiony Evropy kraj vysoce převyšuje evropský průměr v exportu produktů středně high tech průmyslu a v zaměstnanosti v těchto odvětvích. To ukazuje na vysokou závislost regionu na automobilovém průmyslu. Také vysoké výdaje na inovace, které nejsou založeny na výzkumu, toto potvrzují. Velkou slabinou jsou pak společné publikace autorů z výzkumných organizací a firem, i když tato charakteristika je silně zatížena způsobem hodnocení výzkumu a vývoje u nás. Platí, že v aplikovaném výzkumu jsou publikace jako výsledek společného výzkumu hodnoceny poměrně negativně, proto nebývají výsledkem aplikovaného výzkumu, který je podporován z veřejných prostředků. Podpora z veřejných prostředků je přitom hlavním způsobem, jak výzkumné organizace navazují spolupráci s firmami. V každém případě to znamená, že malé a střední firmy českých majitelů, endogenní (původní) firmy vzniklé ve Středočeském kraji, nepatří do kategorie high tech průmyslu. Z regionů Evropy jsou Středočeskému kraji nejbližší Dolní Rakousko a Braniborsko, a to jak historií, skladbou hospodářství, tak základním charakteristickým znakem, který jejich vývoj velmi ovlivňuje – jedná se o regiony v okolí hlavních měst Rakouska a Německa. Na rozdíl od Středočeského kraje obě tyto země (regiony se zemskou vládou) mají své hlavní město mimo hlavní město státu. Přestože jejich ekonomický výkon je se Středočeským krajem relativně srovnatelný, zejména v poměru k národnímu HDP, výrazně se liší využitím výsledků výzkumu v regionální ekonomice.

1.6 Vztahy v území

Klíčová zjištění

- Přirozená centra SČK s dobrou dopravní dostupností do Prahy, jako je Benešov, Nymburk, Mělník, Kladno, Slaný, Beroun, Hořovice, mají jen slabé vazby s obcemi ležícími ve svém zázemí.
- Vzdálenější (Rakovník, Příbram, Kolín, Kutná Hora) či ekonomicky silná města (Mladá Boleslav) si se svým zázemím vytváří silnější intraregionální vazby.
- Nejsilnějším centrem ve Středočeském kraji je Mladá Boleslav, která dosahuje vysoké komplexní velikosti a zároveň poutá obce ve svém zázemí nejintenzivněji ze všech mikroregionů v kraji.
- Praha si vytváří přirozené mikroregionální zázemí ve Středočeském kraji zejména z okresů Praha-východ, Praha-západ a Kralupy nad Vltavou. Obce těchto okresů jsou s Prahou velmi silně spjaty.
- V období posledních deseti let vzrostl význam Prahy pro obce v jejím zázemí a zároveň došlo k oslabení ostatních jádrových měst ve Středočeském kraji. Během sledovaného období zanikl mikroregion Sázava a vznikly dva mikroregiony – Slaný a Hořovice.
- Ve Středočeském kraji se vytváří dvě navzájem vztahově propojená souměstí, Nymburk-Poděbrady a Kolín-Kutná Hora-Čáslav.
- S Prahou mají silné vztahové propojení města v blízkém metropolitním areálu, tj. města v okresech Praha-západ, Praha-východ, Kladno, Kralupy nad Vltavou a Beroun.

Analýza

Úvod – regionalizace

Základní prostorová diferenciací území identifikuje základní vztahy v území. S její pomocí lze identifikovat tzv. přirozená centra, města, která plní funkci poskytovatele základních a dalších služeb důležitých pro každodenní život. Často se jedná o města, která byla dříve okresními městy či dnes patří mezi tzv. obce s rozšířenou působností. Rozdíl mezi přirozenými regiony a okresy či ORP je však ten, že ne všechna okresní města či ORP jsou přirozenými centry, a zároveň se liší i jejich územní vymezení. Přirozené regiony jsou totiž vymezeny na základě denní mobility obyvatel, tj. dojížděky do zaměstnání a škol, zatímco okresy a ORP administrativně. Přesto administrativní vymezení vycházelo i z denních pohybů obyvatel v území.

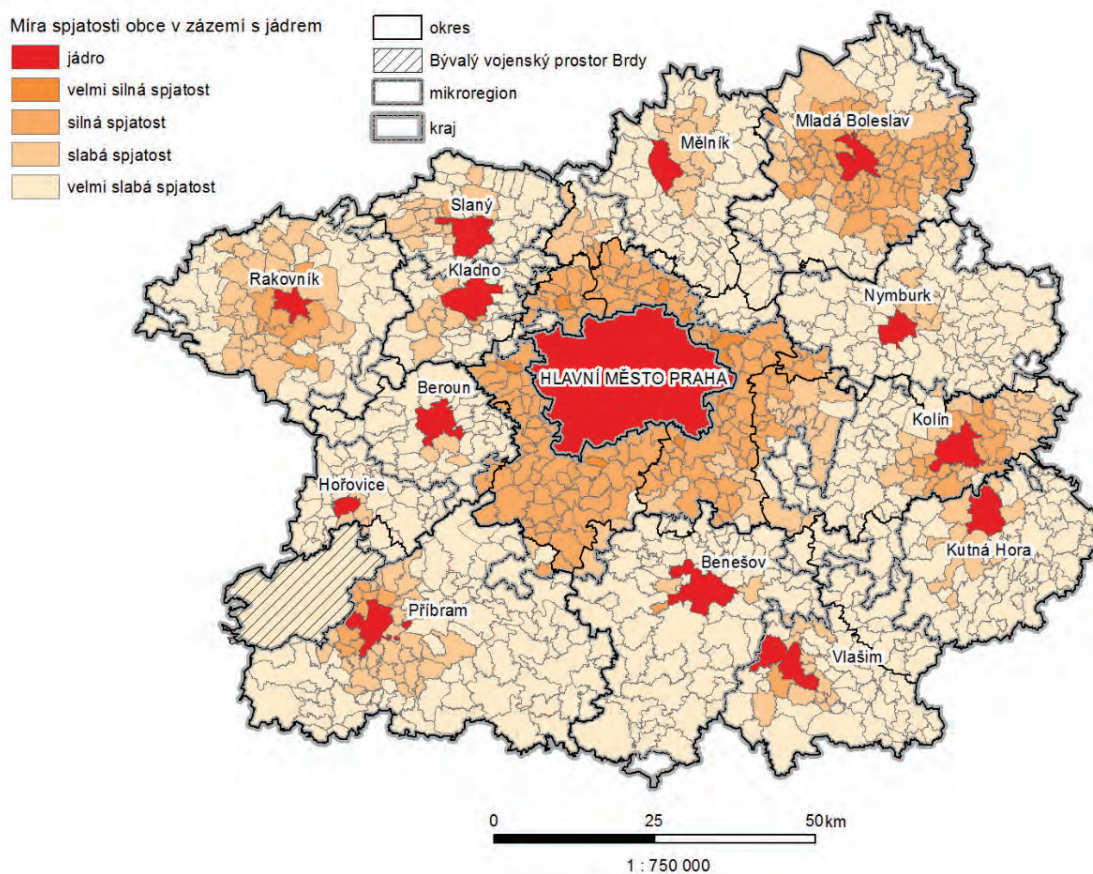
Přirozená centra

Přirozená centra s dobrou dopravní dostupností do Prahy, jako je Benešov, Nymburk, Mělník, Kladno, Slaný, Beroun, Hořovice, poutají obce ve svém zázemí velmi málo. Vzdálenější (Rakovník, Příbram, Kolín, Kutná Hora) či ekonomicky silná města (Mladá Boleslav) si se svým zázemím vytváří silnější intraregionální vazby. To je vidět zejména na příkladu Mladé Boleslavi, která je silným ekonomickým centrem kraje a vliv dobré dopravní dostupnosti Prahy je přítomností Škody Auto omezen. To je dáno především atraktivními platovými podmínkami ve Škodě Auto a u jejich subdodavatelů. Okresy Praha-západ a Praha-východ jsou intenzivně

spjaty s Prahou, se svým přirozeným mikroregionálním centrem. Přestože se na jejich území nachází například relativně velké město Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, je regionální význam tohoto města velmi malý, protože velmi dobrá dostupnost Prahy z jedné strany a Mladé Boleslavi z druhé strany omezuje potenciál vzniku většího zázemí.

Regionalizace

Obrázek 3: Regionalizace a míra spjatosti obcí zázemí s jádrem

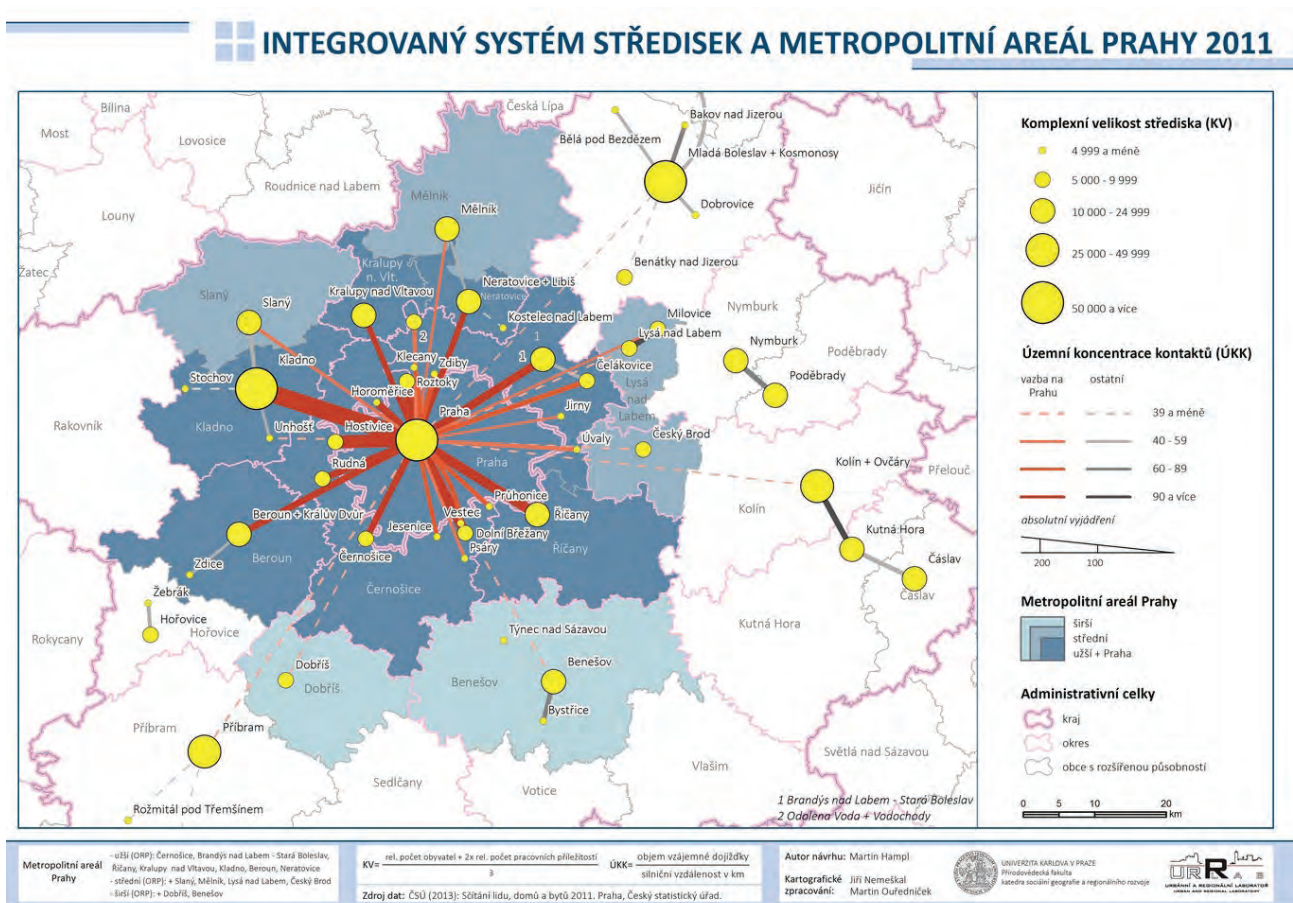
Zdroj: SLDB (2011), ArcGIS, Klapka et al. (2014)

Prezentovaná regionalizace odráží denní mobilitu obyvatel za prací. Jedná se o dynamický proces, který se neustále proměňuje. To dokládá i regionalizace vycházející z dat za rok 2001. Mikroregionální centra Středočeského kraje si vytvářela silnější a intenzivněji spojené zázemí. Zároveň se mezi jádrová města řadila i Sázava. Na druhé straně města Hořovice či Slaný nedosahovala významu jádrového města. Praha pak poutala obce ve svém zázemí méně, než je tomu nyní. Více obcí ve Středočeském kraji patřilo do mikroregionu města mimo Středočeský kraj. Tato situace je nejlépe vidět v jihovýchodní části kraje, která v roce 2001 spádovala do Ledče nad Sázavou.

Změny v regionalizaci souvisí se společenskými trendy a ekonomickými změnami, kterými území Středočeského kraje v posledních letech prošlo. Jedná se zejména o suburbanizaci a zánik či vznik některých podniků, včetně jejich posunu v hodnotovém řetězci. Určení přirozených center mikroregionů tak je důležité zejména pro nastavení a lokalizaci základních služeb pro jejich obyvatele.

Metropolitní areál Prahy podobně jako regionalizace výše vymezuje území ve Středočeském kraji, která jsou spjata s Prahou jako přirozeným střediskem. Mapa níže navíc zobrazuje i komplexní velikost středisek, která odráží terciární a kvartérní funkci střediska, a také koncentraci územní kontaktů, tj. intenzitu vazeb mezi středisky založené na směrové dojížděce. Integrovaný systém středisek potvrzuje výsledky regionalizace, kdy ukazuje vysokou komplexní velikost Mladé Boleslavi, která navíc funguje jako významné „samostatné“ středisko. Z mapy lze také vyčíst funkční propojení několika středisek, která vzájemně vytváří propojené urbánní systémy, a to Nymburk-Poděbrady a Kolín-Kutná Hora-Čáslav.

Obrázek 4: Integrovaný systém středisek a metropolitní areál Prahy, 2011

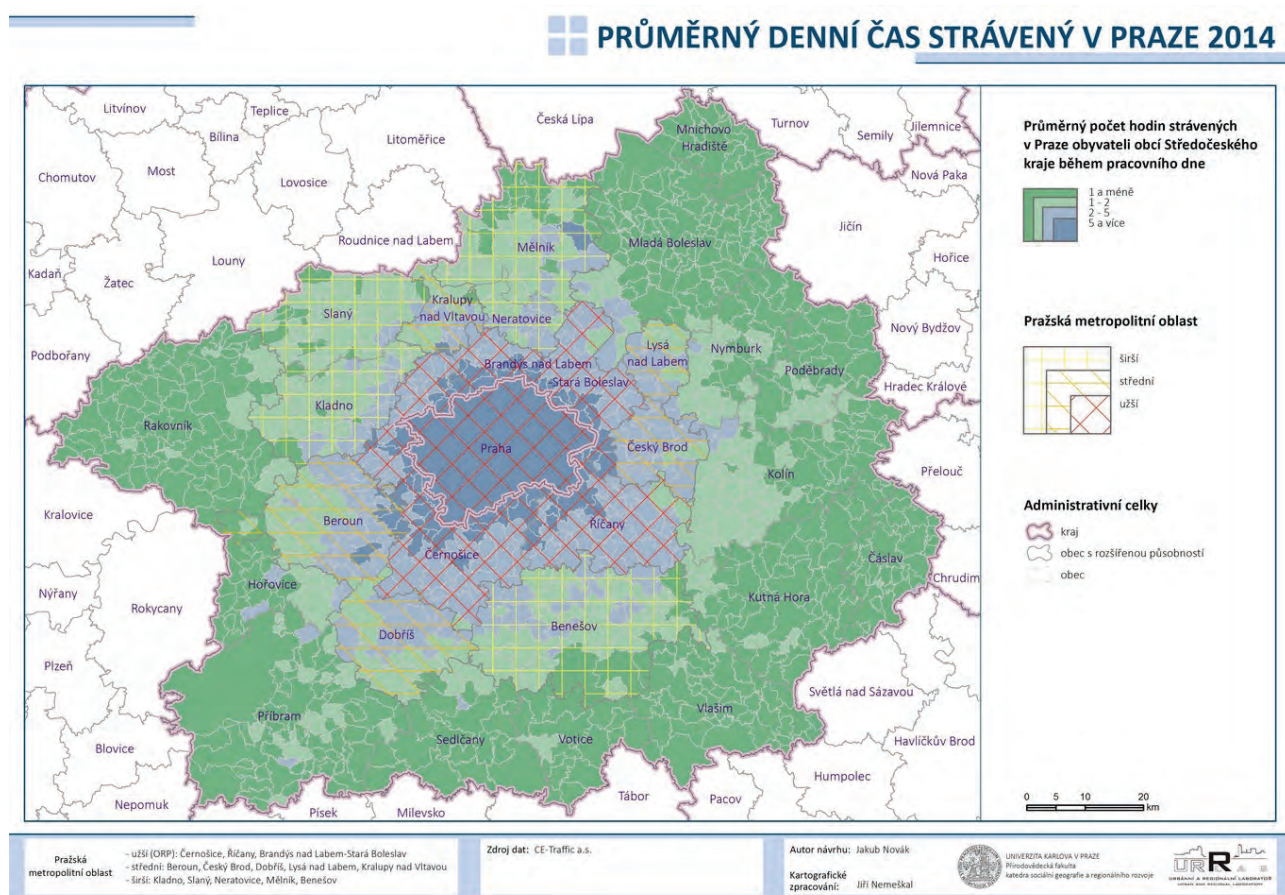
Zdroj: www.atlasobyvatelstva.cz

V rámci užšího vymezení pražského metropolitního areálu lze pozorovat velmi silnou provázanost středisek s Prahou, zejména vztah Praha-Kladno, kdy samotné Kladno dosahuje vysoké komplexní velikosti, dané mimo jiné přítomností významných firem a Fakulty biomedicínského inženýrství ČVUT.

Denní mobilita

Denní mobilita obyvatel je podstatná pro definici přirozených vztahů uvnitř regionů. Kromě toho je důležitá také doba, kterou obyvatelé v rámci svých denních pohybů v cílovém středisku stráví. V tomto ohledu obyvatelé Prahy-západ a Prahy-východ tráví v Praze naprostou většinu svého dne, což je dáno zejména jejich mobilitou za prací. Podobné to je i v ORP Český Brod a částečně také v okrese Beroun. Oba tyto územní celky leží na významných železničních tratích a jejich obyvatelé mohou snadno dojíždět do Prahy. Obyvatelé okresů na hranicích s ostatními kraji tráví v Praze v průměru méně jak hodinu denně (přijedou cca jednou za měsíc). To potvrzuje i předchozí zjištění, kdy si centra těchto okresů vytváří relativně velká přirozená zázemí.

Obrázek 5: Průměrný denní čas strávený v Praze, 2014

Zdroj: www.atlasobyvatelstva.cz

2. Hospodářství Středočeského kraje

2.1 Ekonomický rozvoj

Klíčová zjištění

- Hospodářství a ekonomické aktivity ve Středočeském kraji jsou velmi silně provázány s Prahou. Oba regiony jsou úzce propojeny a spjaty řadou ekonomických vztahů a vzájemnou dělbou funkcí. Praha je přirozeným ekonomickým centrem pro Středočeský kraj, koncentrují se v ní zejména komerční služby a výzkum, které firmy působící v kraji využívají a s jejichž organizacemi kooperují.
- Praha je nejvýznamnějším českým pólem růstu a jako taková představuje zdroj růstu pro Středočeský kraj. Současně ale díky přirozené koncentraci některých aktivit s vysokou přidanou hodnotou do metropole činí v určitých ohledech rozvoj kraje složitější.

Makroekonomický vývoj

Středočeský kraj patří z hlediska ekonomické výkonnosti k nejvyspělejšími krajům v ČR, v porovnání s ostatními kraji (včetně Prahy) mu patří 4. místo. Od roku 1995 navíc dosahoval velmi rychlého růstu ekonomické výkonnosti, když HDP na obyvatele vzrostlo za toto období více než 2,5krát.

- Středočeský kraj je po Praze regionem s nejvyšší dosaženou úrovní produktivity práce v Česku s poměrně značným odstupem dalších krajů.
- Tempo ekonomického růstu v posledních čtyřech letech však mírně zaostává za nejrychleji se rozvíjejícími kraji (Jihomoravský, Plzeňský). Rovněž růst produktivity práce již od roku 2009 v porovnání s ostatními kraji stagnuje.

Struktura ekonomiky

- Výrazně vyšší zastoupení zpracovatelského průmyslu ve struktuře ekonomiky Středočeského kraje, který tvoří 38 % celkové hrubé přidané hodnoty.
- Nižší zastoupení činností v oblasti ICT (pouze 1 % na celkové vytvořené HPH vůči 5 % v celé ČR), peněžnictví a pojišťovnictví (2 % vůči 5 % v celé ČR) a také veřejných služeb.
- Ve zpracovatelském průmyslu je patrná značná specializace na automobilový průmysl, tvoří více než 28 % všech výkonů podnikatelských subjektů v ekonomice kraje. Silná je také orientace na zemědělskou prvovýrobu a související potravinářský zpracovatelský průmysl, které tvoří 5,5 % podíl. Hospodářství v kraji se dále zaměřuje na chemický průmysl (3,1 % podíl), strojírenství (2,6 % podíl), kovodělný průmysl (2,2 % podíl), elektrotechnický a elektronický průmysl (2,2 % podíl).
- Vybrané obory zpracovatelského průmyslu také patří k těm, které po roce 2009 zaznamenaly nejsilnější růst ekonomické výkonnosti a byly tak tahouny oživení hospodářství.

- Z hlediska územního rozložení ekonomických aktivit uvnitř kraje je zřejmá dichotomie mezi územími s vysokou mírou podnikatelské aktivity, mezi něž patří především ORP v zázemí Prahy případně ty, kde se nachází silnější ekonomické centrum. Naopak nižší míra ekonomické aktivity je v ORP v periferních částech kraje, zejména na jihu regionu.

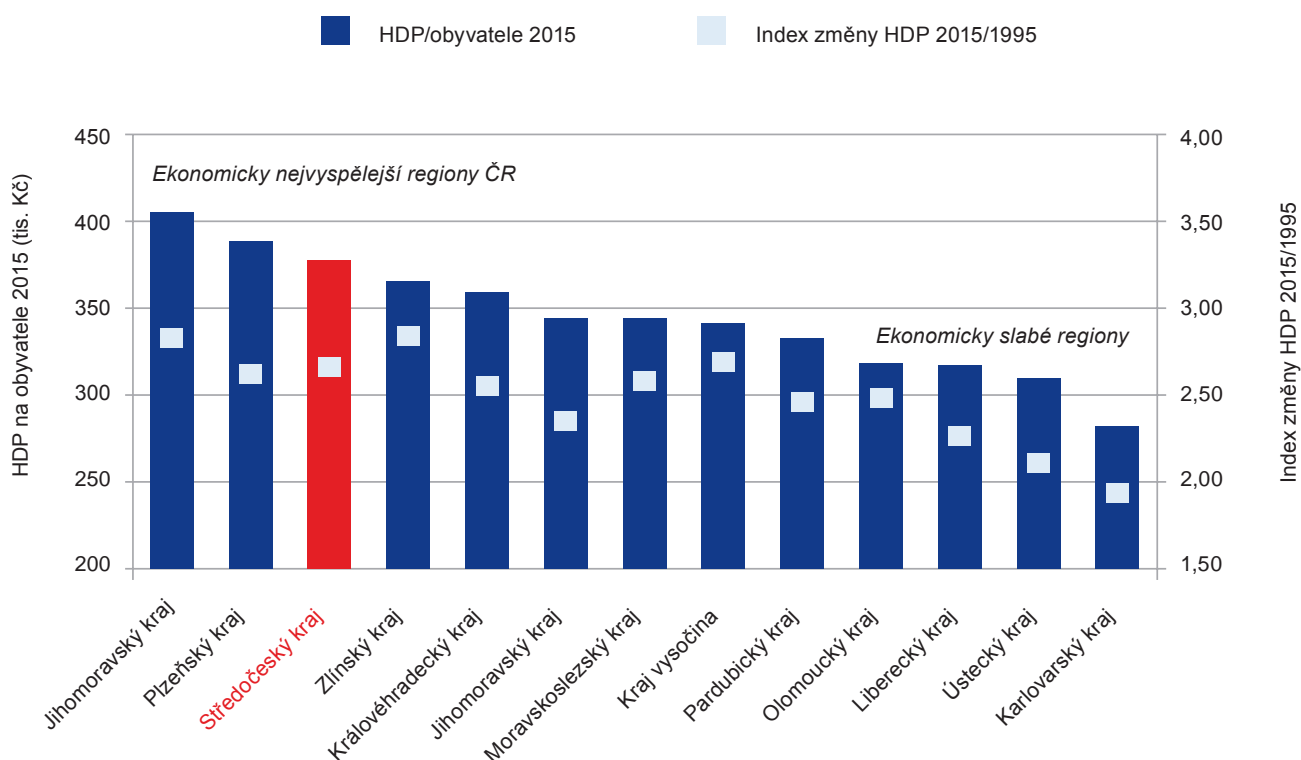
Přímé zahraniční investice a investiční zóny

- Přímé zahraniční investice (PZI) byly jedním z hlavních tahounů ekonomického růstu a modernizace hospodářství kraje. Nejsilnější příliv PZI do kraje proběhl kolem roku 2000, ovšem i v dalších letech zůstal objem PZI v krajské ekonomice velice významný a do regionu i po roce 2009 přichází relativně větší objem investic ze zahraničí, než je tomu v jiných krajích ČR. To potvrzuje vysokou atraktivitu kraje a schopnost nabídnout zahraničním investorům atraktivní příležitosti k podnikání.
- Segment zahraničních firem dosahuje rychlejšího růstu ekonomické výkonnosti, současně tvoří téměř 70 % výkonů ve firemním sektoru. Zahraniční firmy mají v průměru také vyšší produktivitu práce.
- Z územního hlediska jasně dominuje okolí Prahy a okres Mladá Boleslav, kde se koncentruje největší část zahraničních firem. Naopak jižní část kraje a okresy Rakovník a Nymburk mají PZI relativně nejméně, což je dáno absencí silnějších hospodářských center a méně významnou průmyslovou tradicí.
- V oborovém zaměření přichozích PZI převládají investice do výroby dopravních prostředků. V ostatních částech kraje jsou oborové specializace PZI rozložené dle místních podmínek a jsou různorodé. Často však následují historické vazby výroby v daných lokalitách.
- V regionu nejčastěji investují firmy původem z Německa. Ty tvoří zhruba 12 % všech zahraničních investic podpořených agenturou CzechInvest. Následuje Francie, Nizozemsko, Polsko či Dánsko. Ve vysoké míře přicházejí do regionu i investoři z Japonska, USA nebo Číny.
- Postupně se proměňuje i povaha aktivit, které zahraniční investoři v kraji realizují. Místo výrobních a montážních aktivit se stále častěji rozšiřují činnosti v oblasti konstrukčních, vývojových nebo také výzkumných aktivit.
- Z podrobnější analýzy podílu přidané hodnoty na výkonech vyplývá, že domácí firmy mají tento podíl přidané hodnoty obecně vyšší než firmy v zahraničním vlastnictví a navíc s rostoucí tendencí. Podíl přidané hodnoty na výkonech ukazuje znalostní náročnost aktivit. U domácích firem se tedy znalostně náročnější aktivity rozšiřují rychleji.

Analýza

Makroekonomický vývoj

Graf 2: HDP na obyvatele krajů ČR v roce 2015 a změna oproti roku 1995

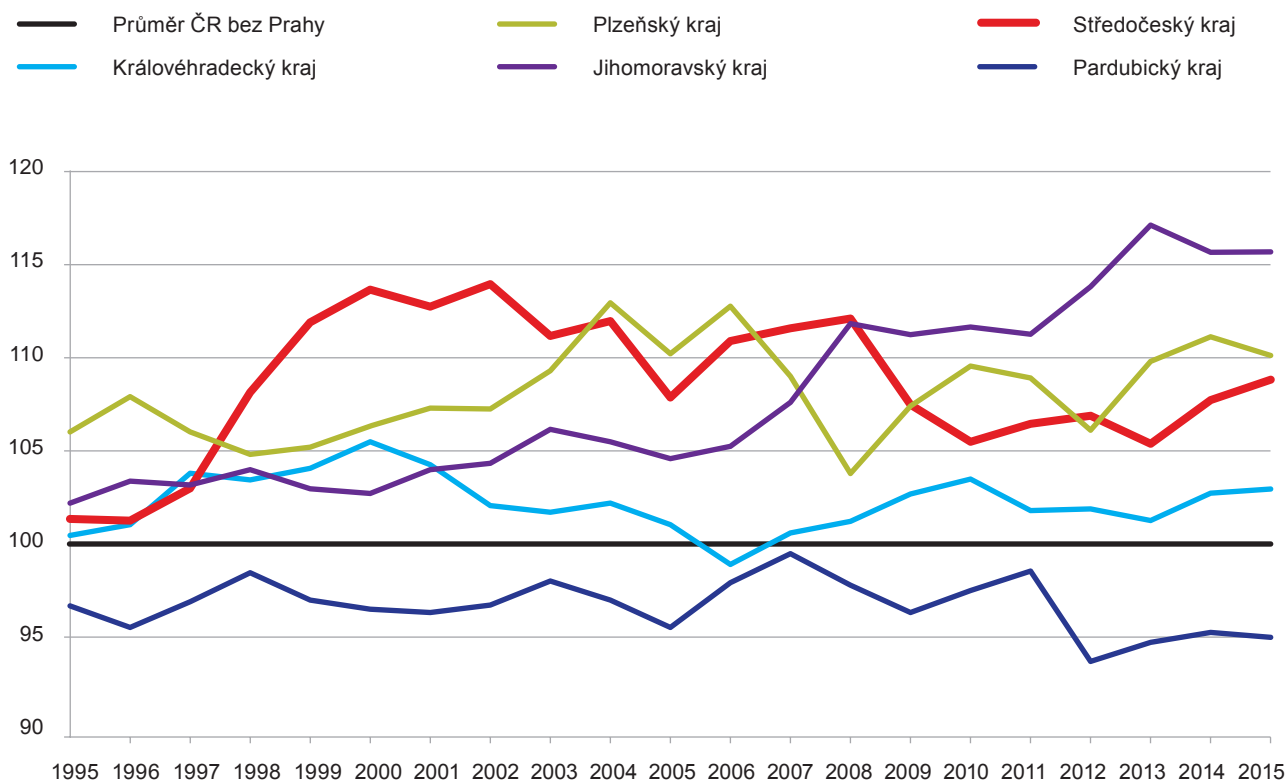

Pozn.: V grafu není pro lepší přehlednost uvedena Praha (dosahuje HDP na obyvatele 829 tis. Kč a index změny 2015/1995 je 3,19).

Zdroj: ČSÚ – regionální účty

HDP na obyvatele je nejčastěji používaným ukazatelem ekonomické výkonnosti umožňující meziregionální srovnání. Středočeský kraj patří k nejvyspělejším regionům, co se týče dosažené ekonomické výkonnosti, v porovnání s ostatními kraji mu patří 4. místo. Od roku 1995 navíc dosahoval velmi rychlého růstu ekonomické výkonnosti, když HDP na obyvatele vzrostlo za toto období více než 2,5 krát.

Graf 3: Vývoj HDP na obyvatele vybraných krajů vůči průměru ČR bez Prahy (=100), 1995–2015

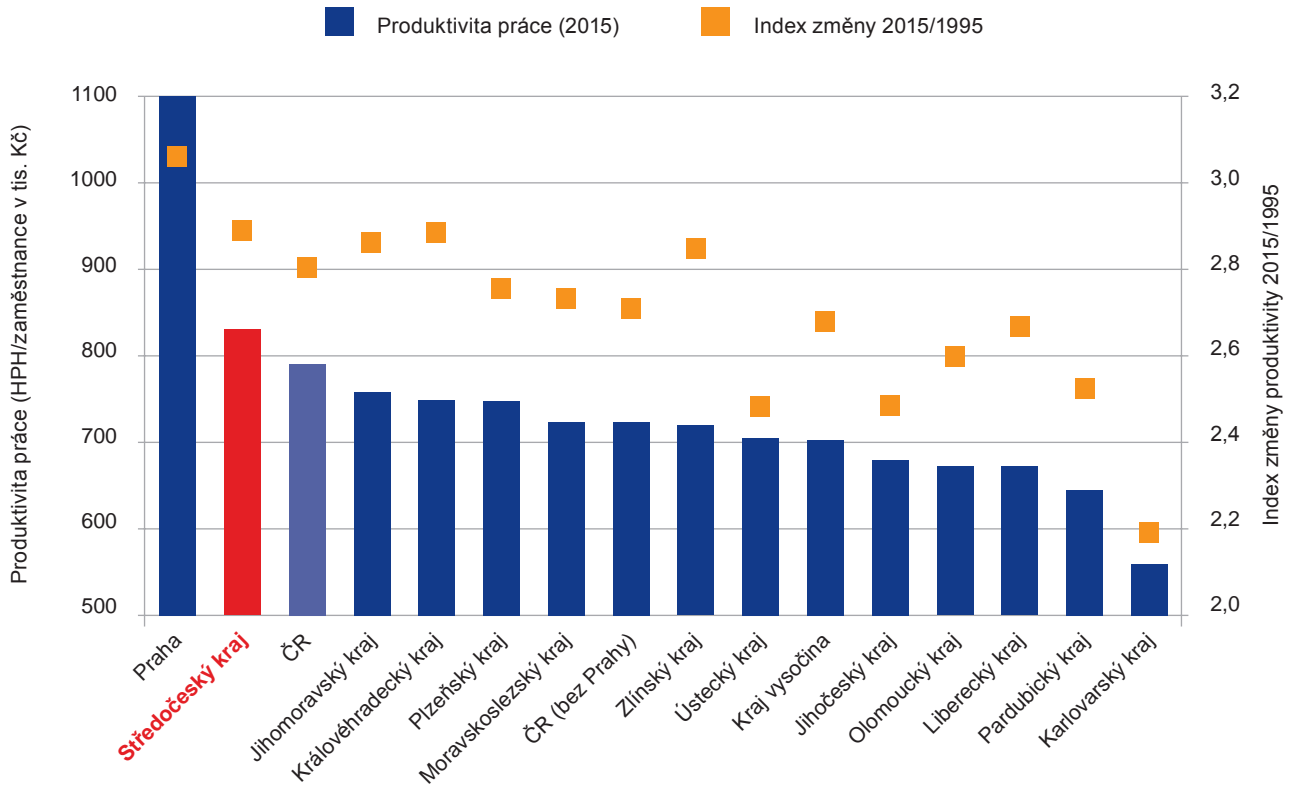

Zdroj: ČSÚ – regionální účty

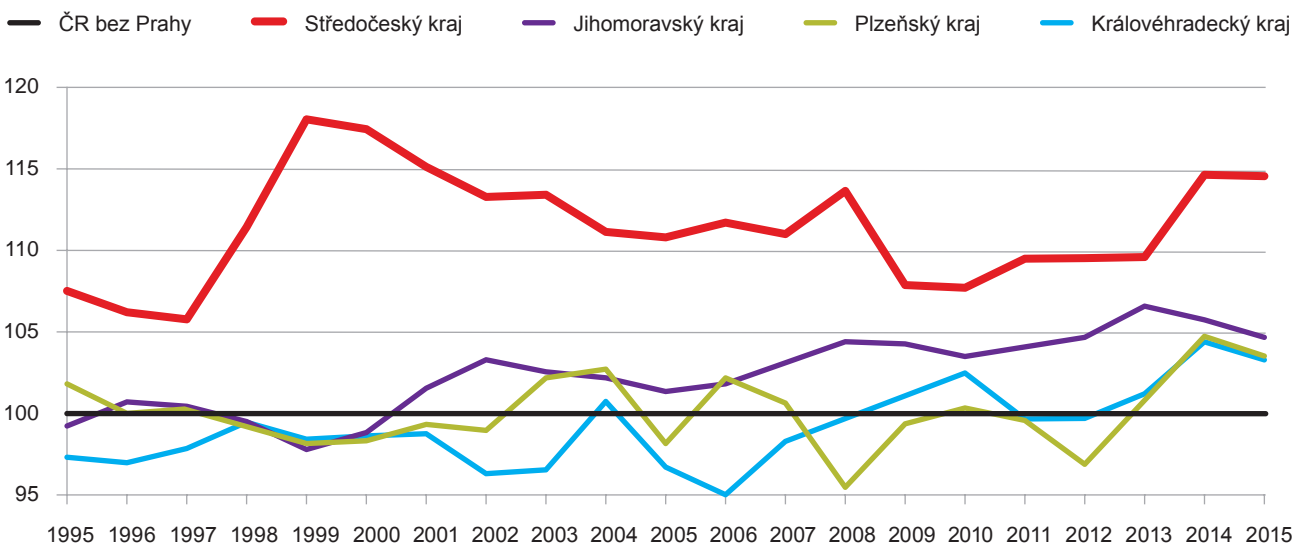
Středočeský kraj dosahuje dlouhodobě nadprůměrné ekonomické výkonnosti v porovnání s ostatními kraji ČR (bez Prahy). V období 2002–2008, kdy ekonomika ČR rostla velmi rychlým tempem, patřil mezi hospodářsky nejrozvinutější kraje, dosažená ekonomická úroveň byla o 10–15 procentních bodů vyšší než v průměru v ostatních regionech ČR (bez započtení Prahy). Po roce 2009 došlo k všeobecnému útlumu ekonomického růstu, ve Středočeském kraji však byl tento útlum výraznější a kraj zaznamenal oslabení oproti ekonomické výkonnosti ostatních regionů (zejména mezi roky 2008–2010). Útlum byl následován jen mírným růstem v dalších letech, kdy HDP na obyvatele ve Středočeském kraji dosahuje vyšší úrovně o 7–8 p. b., než je průměr v ostatních krajích (bez Prahy).

V Jihomoravském a Plzeňském kraji dosahuje HDP na obyvatele v posledních 6 letech vyšší úrovně, což je dáno menším propadem v pokrizovém období po roce 2008 a rychlejším růstem zejména v letech 2012–2014.

Graf 4a: Produktivita práce (HPH na zaměstnanou osobu) v roce 2015 a index změny (2015/1995)

Graf 4b: Vývoj produktivity (HPH na zaměstnanou osobu) ve vybraných krajích vůči průměru krajů bez Prahy (=100)

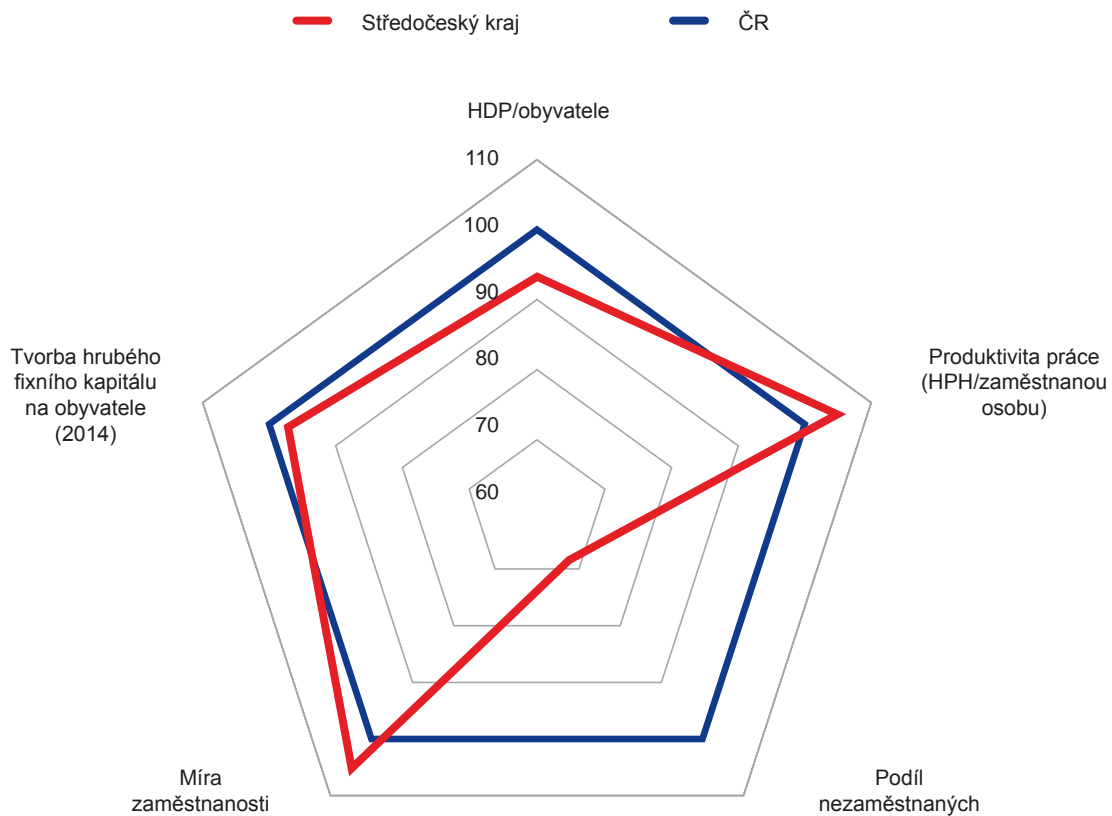

Zdroj: ČSÚ – regionální účty

Z makroekonomického hlediska je jedním ze stěžejních zdrojů ekonomického růstu produktivita práce (měřená prostřednictvím ukazatele Hrubé přidané hodnoty – HPH – na zaměstnanou osobu), která vyjadřuje ekonomickou účinnost lidské práce. Představuje hlavní faktor ovlivňující dosaženou ekonomickou výkonnost (měřenou pomocí ukazatele HDP).

Středočeský kraj je po Praze, která suverénně vévodí žebříčku produktivity krajů kvůli svému metropolitnímu charakteru, regionem s nejvyšší dosaženou úrovní produktivity práce v Česku s poměrně značným odstupem vůči dalším krajům. Vysoká úroveň produktivity práce i její relativně vysoká dynamika v posledních 20 letech byla hlavním důvodem rychlého ekonomického růstu kraje.

Graf 5: Základní makroekonomické charakteristiky Středočeského kraje v porovnání s průměrem ČR (=100), 2015

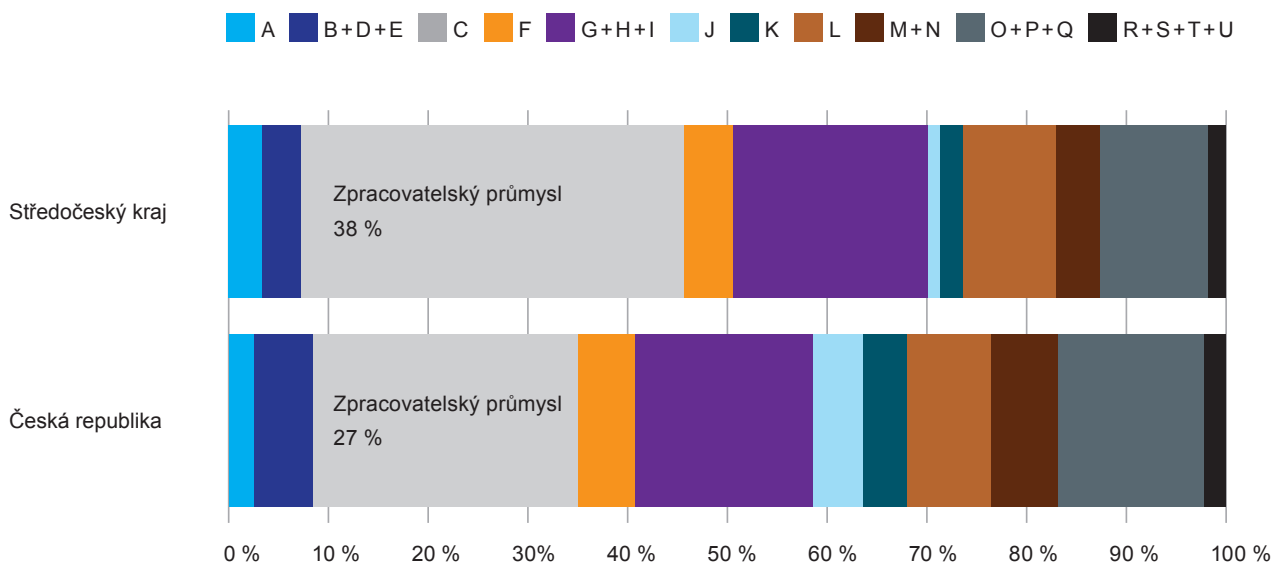

Zdroj: ČSÚ – regionální účty

Středočeský kraj v porovnání s celorepublikovým průměrem (=100) dosahuje mírně podprůměrné hodnoty u HDP na obyvatele (93) a Tvorby hrubého fixního kapitálu – THFK na obyvatele (97), což je dáno dominancí hlavního města (pokud bychom do celorepublikového průměru Prahu nepočítali, Středočeský kraj dosahuje hodnot 109 resp. 115). Na druhé straně míra zaměstnanosti a produktivita práce měřena podílem Hrubé přidané hodnoty na zaměstnanou osobu dosahují ve srovnání s Českem nadprůměrných hodnot (shodně 105). Míra nezaměstnanosti je v kraji dokonce výrazně nižší (68).

Struktura ekonomiky

Graf 6: Struktura ekonomiky dle vytvořené přidané hodnoty v sektorech NACE 1 ve Středočeském kraji a v ČR, 2015

Pozn.: A – Zemědělství, lesnictví, rybářství; B+D+E – Těžba, Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu; C – Zpracovatelský průmysl; F – Stavebnictví; G+H+I – Velkoobchod, maloobchod, doprava, ubytování a pohostinství; J – Informační a komunikační činnosti; K – Peněžnictví a pojišťovnictví; L – Činnosti v oblasti nemovitostí; M+N – Profesní, vědecké a technické činnosti, administrativní a podpůrné činnosti; O+P+Q – Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče; R+S+T+U – Ostatní činnosti

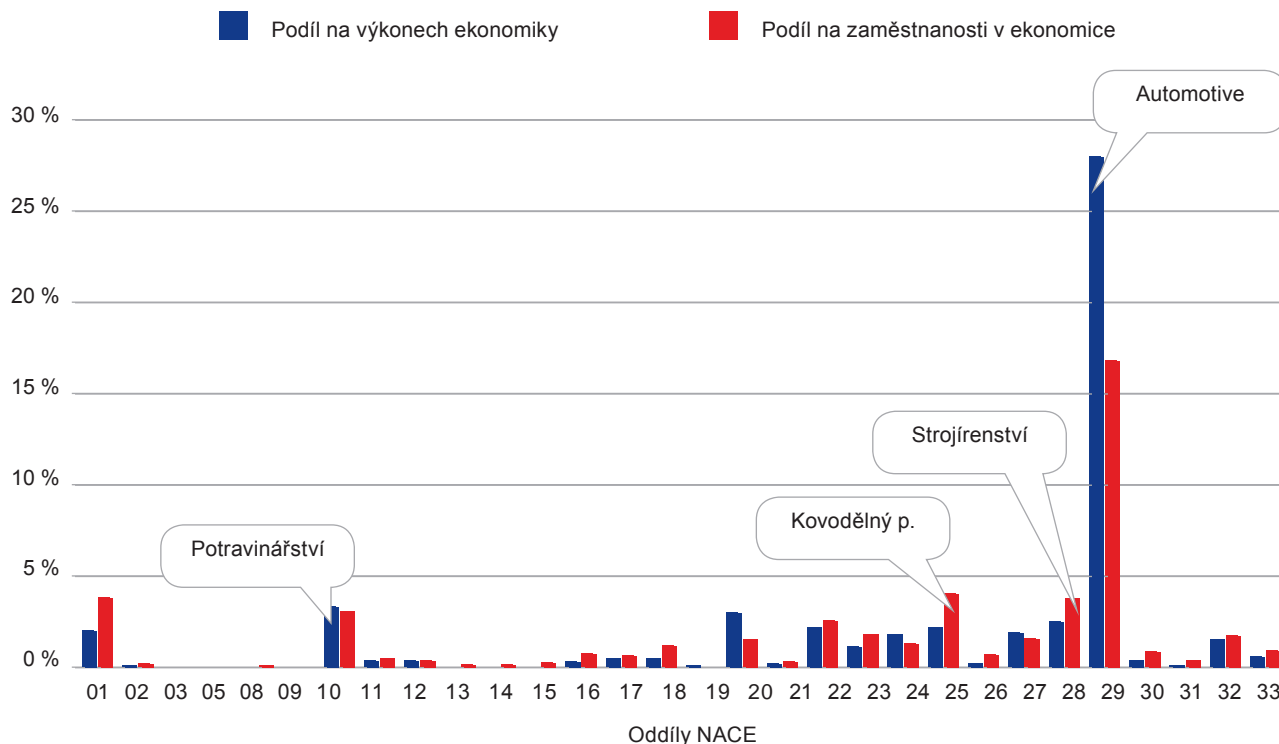
Zdroj: ČSÚ – regionální účty

Hlavní odlišností je **výrazně vyšší zastoupení zpracovatelského průmyslu ve struktuře ekonomiky Středočeského kraje**, který tvoří 38 % celkové hrubé přidané hodnoty (v celé ČR to je pouze 27 %). Potvrzuje to tak významnou specializaci krajského hospodářství. Proto i v dalších analýzách bude důraz kladen zejména na zpracovatelský průmysl.

V krajském hospodářství je naopak **nižší zastoupení činností v oblasti ICT** (pouze 1 % na celkové vytvořené HPH vůči 5 % v celé ČR), **peněžnictví a pojišťovnictví** (2 % vůči 5 % v celé ČR) a **také veřejných služeb**. Tyto hospodářské aktivity se přirozeně koncentrují v největších centrech osídlení, v případě Středočeského kraje v Praze. Tato funkční dělba mezi metropolí a Středočeským krajem vede k menšímu významu komerčních služeb ve struktuře ekonomických aktivit v kraji. Obecně se v Praze ve větší míře koncentrují některé aktivity s vyšší přidanou hodnotou (právě komerční služby, výzkum a vývoj). To může mírně oslabovat ekonomickou pozici Středočeského kraje. Ale na druhou stranu to představuje potenciál pro vzájemnou spolupráci středočeských firem, využívání těchto služeb ve svém podnikání (díky blízkosti a přirozeným vazbám) a při vytvoření příznivých podmínek v regionu i například k postupnému rozšiřování, přesunování či rozvoji těchto aktivit v kraji¹.

¹ Již nyní některé firmy či organizace rozšiřují nebo přemísťují své aktivity z Prahy do Středočeského kraje a to například kvůli rychle rostoucím cenám pozemků a kanceláří v metropoli, nedostatku pracovních sil (a jejich vysoké ceně), dopravním kongescím a obecně přeplněnosti Prahy. Nelze tvrdit, že se jedná o výrazný trend, ale rozhodně nabývá na významu.

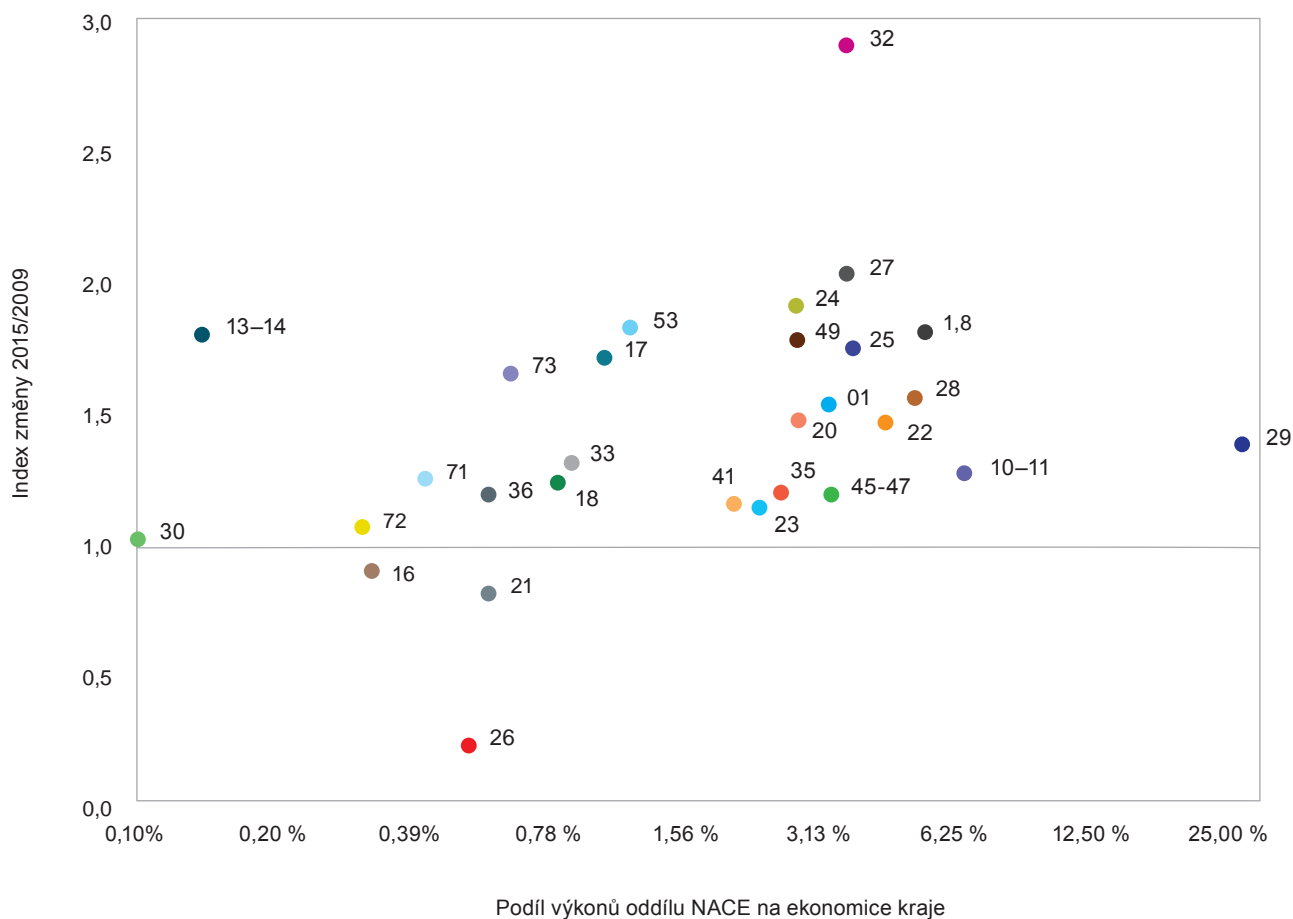
Graf 7: Výkony a zaměstnanost ve firmách Středočeského kraje podle oddílů NACE, 2016

Zdroj: Bisnode MagnusWeb

V produkční části ekonomiky je patrná značná specializace středočeské ekonomiky na automobilový průmysl – NACE 29 (tvoří více než 28 % všech výkonů podnikatelských subjektů v ekonomice kraje). Silná je také orientace na zemědělskou prvovýrobu (NACE 01) a související potravinářský zpracovatelský průmysl (NACE 10), které tvoří 5,5% podíl na výkonech v ekonomice, dále na chemický průmysl (NACE 20, 3,1% podíl na výkonech), strojírenství (NACE 28, 2,6% podíl), kovodělný průmysl (NACE 25, 2,2% podíl), elektrotechnický a elektronický průmysl (NACE 27 a 26, 2,2% podíl) a výrobu plastů a gumárenství (NACE 22).

Graf 8: Výkony vybraných oddílů NACE a jejich podíl na ekonomice kraje, 2009–2015

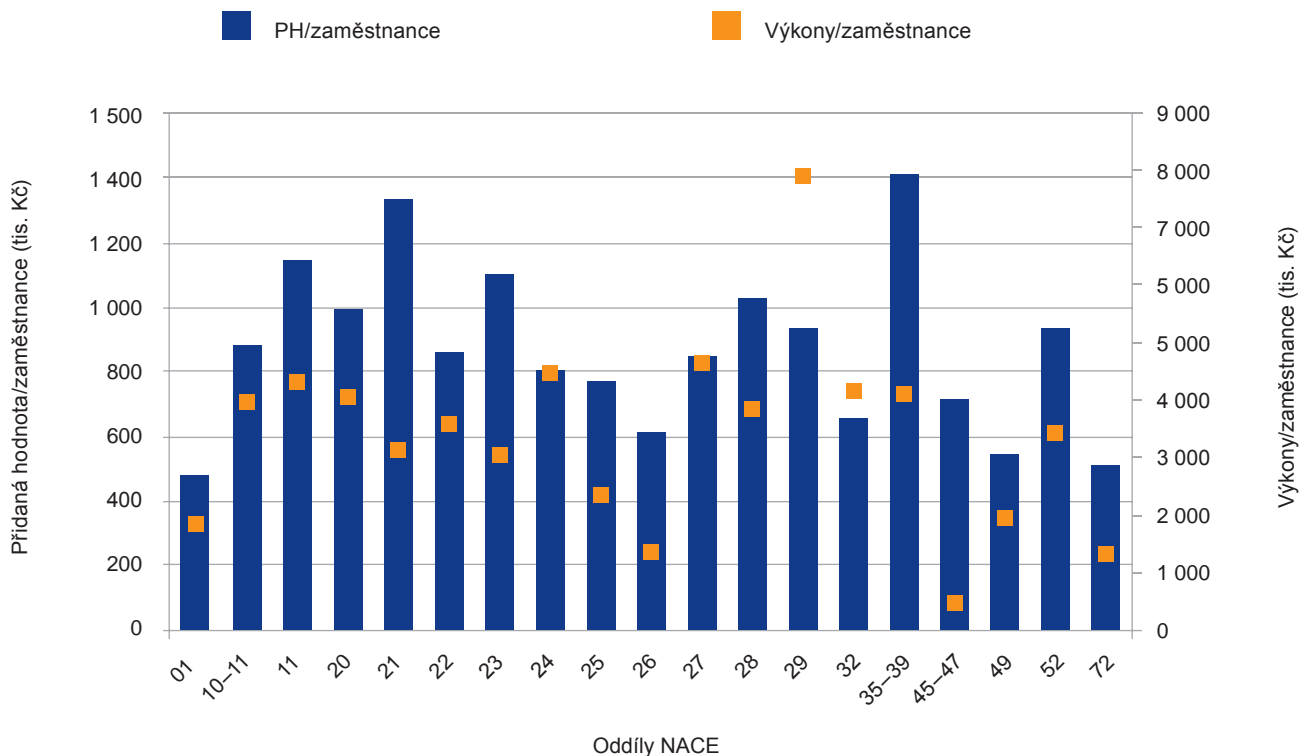
Pozn.: Na ose x je vzhledem k extrémní hodnotě odvětví výroby dopravních prostředků použito logaritmické měřítko.

Zdroj: Bisnode MagnusWeb, vlastní úpravy (údaje za 7229 subjektů)

Vysvětlivky: NACE: 01: Zemědělství; 10–11: Potravinářství a nápoje; 13–14: Textil a oděvy; 16: Dřevozpracující průmysl; 17: Papírenský průmysl; 18: Tisk; 20: Chemie; 21: Farmacie; 22: Gumárenství a plastikářství; 23: Sklo, keramika, porcelán a stavební hmoty; 24: Výroba kovů, metalurgie; 25: Kovodělný průmysl; 26: Elektronika; 27: Elektrotechnika; 28: Strojírenství; 29: Motorová vozidla; 30: Ostatní dopravní prostředky; 31: Nábytek; 32: Ostatní zpracovatelský průmysl; 33: Opravy strojů; 35: Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla; 36: Úprava a rozvod vody; 41: Výstavba budov; 45–47: Velkoobchod a maloobchod; 49: Pozemní a potrubní doprava; 52: Skladování a vedlejší činnosti v dopravě; 53: Poštovní a kurýrní činnosti; 71: Architektonické a inženýrské činnosti; technické zkoušky a analýzy; 72: Výzkum a vývoj; 73: Reklama a průzkum trhu.

Z pohledu vývojové dynamiky jsou nejrychleji rostoucími obory v krajské ekonomice NACE 32 (ostatní zpracovatelský průmysl) a v rámci něho zejména výroba hraček a výroba lékařských nástrojů a potřeb – celý tento obor zaznamenal v posledních 7 letech téměř trojnásobný nárůst výkonů. Mezi další dynamicky se rozvíjející obory patří např. elektrotechnický průmysl, výroba kovů nebo doprava a logistika a kurýrní služby. Naopak některé obory zaznamenaly ve stejném období výrazný pokles výkonů – jsou to zejména elektronika a farmacie.

Graf 9: Produktivita práce (PH/zaměstnanec) a výkony na zaměstnance dle klíčových oddílů NACE, 2015

Zdroj: Bisnode MagnusWeb, vlastní úpravy (údaje za 5774 subjektů)

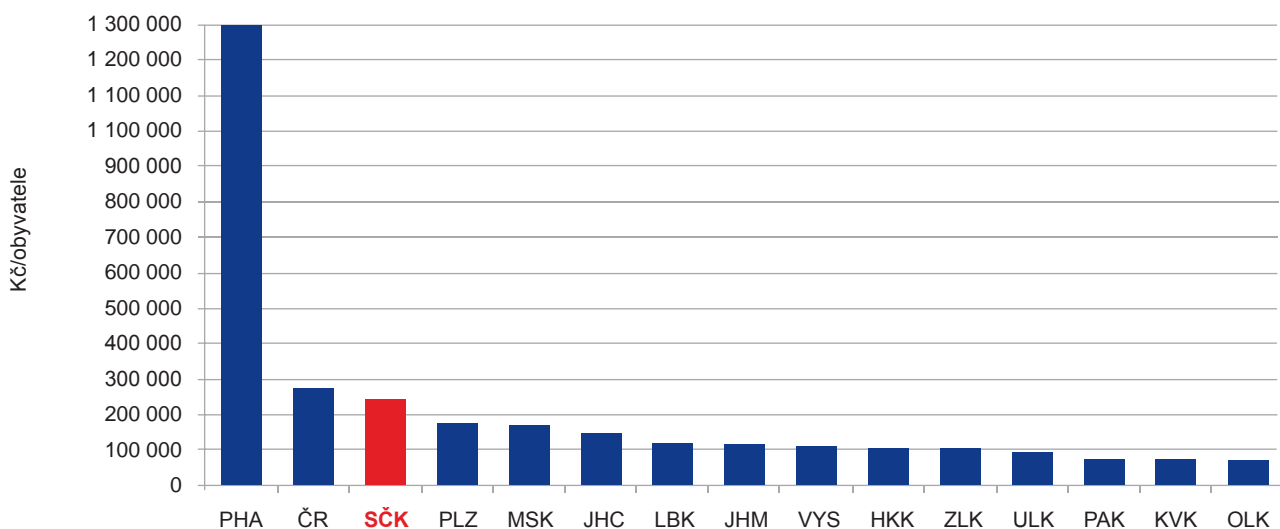
Vysvětlivky: NACE: 01: Zemědělství; 10–11: Potravinářství a nápoje; 20: Chemie; 21: Farmacie; 22: Gumárenství a plastikařství; 23: Sklo, keramika, porcelán a stavební hmoty; 24: Výroba kovů, metalurgie; 25: Kovodělný průmysl; 26: Elektronika; 27: Elektrotechnika; 28: Strojírenství; 29: Motorová vozidla; 32: Ostatní zpracovatelský průmysl; 35: Zásobování vodou, činnosti související s odpady; 45–47: Velkoobchod a maloobchod; 49: Pozemní a potrubní doprava; 52: Skladování a vedlejší činnosti v dopravě; 72: Výzkum a vývoj.

Samotné srovnání produktivity práce napříč ekonomickými obory je značně problematické, neboť každý obor má ze své povahy jinou úroveň produktivity díky jiné náročnosti na lidskou práci. Zajímavější je srovnání s ukazatelem Přidaná hodnota – PH na jednoho zaměstnance a výkonů na jednoho zaměstnance uvnitř jednotlivých oborů, neboť to ukazuje na to, jak sofistikované činnosti se v daném oboru na území kraje realizují, resp. jak velká část přidané hodnoty je z celkových výkonů vytvářena ve zdejších firmách. Z průmyslových oborů lze z dostupných údajů usuzovat, že větší podíl znalostně náročnějších aktivit s vyšší přidanou hodnotou se realizuje např. ve farmacii, kovodělném, plastikařském či strojírenském průmyslu. Opačný je poměr např. u automobilového průmyslu nebo v ostatním zpracovatelském průmyslu, kde tedy spíše převažují standardní činnosti s menší přidanou hodnotou.

Přímé zahraniční investice a investiční zóny

Růst české ekonomiky byl v posledních 15 letech silně tažen přílivem zahraničních investic (PZI), které využily kombinace několika faktorů² a byly hlavním zdrojem růstu konkurenceschopnosti především díky zvyšování nákladové efektivity. Firmy pod zahraniční kontrolou přispěly přímo i zprostředkovaně (přes svůj vliv na domácí firmy) k zavádění moderních technologií, nových způsobů řízení a umožnily propojení českého hospodářství na globální ekonomiku (viz [INKA – Inovační kapacity 2014+](#), [Analýza věcných priorit MPO \(2014+\)](#)). Situace ve Středočeském kraji je velmi podobná, neboť i v její ekonomice hrají PZI významnou roli (jak ukazuje graf níže).

Graf 10: Stav PZI/obyvatele v krajích ČR v roce 2015

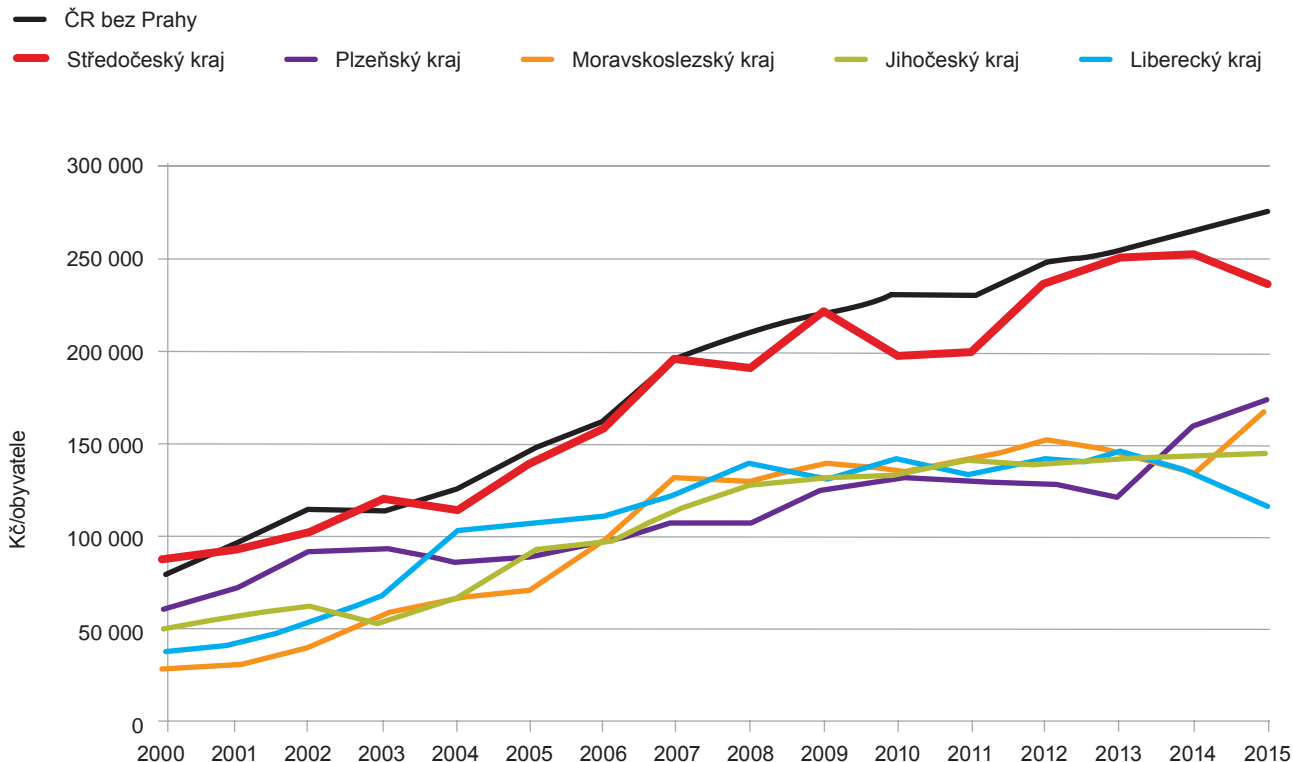
Zdroj: ČNB – Statistika PZI

Středočeský kraj dosahuje druhé nejvyšší relativní intenzity PZI v hospodářství v regionálním srovnání a to hned po Praze, která má ale specifické postavení.³ PZI jsou další oblastí, ve které se projevuje vzájemný vztah Prahy a Středočeského kraje. Řada zahraničních investic je v Středočeském kraji lokalizována i kvůli blízkosti Prahy jako hlavního ekonomického, obchodního a politického centra země. Řada z těchto zahraničních firem má v Praze své obchodní či řídicí kanceláře nebo dokonce vývojová a inovační centra (ačkoliv tyto v poslední době stále častěji vznikají i při výrobních závodech v kraji).

Jak dokumentuje další graf, Středočeský kraj si svou vysokou atraktivitu pro PZI udržuje dlouhodobě a na jeho území se po celé sledované období investuje nejvyšší objem PZI.

2 Výrazný cenový diferenciál mezi ČR a zeměmi na západ od jejích hranic, relativně dobrá dostupnost technicky kvalifikované pracovní síly, geografická poloha blízko bohatým trhům EU a vstup na jednotný evropský trh.
3 Metropolitní území; administrativní sídlo řady zahraničních firem, které fyzicky působí i mimo Prahu.

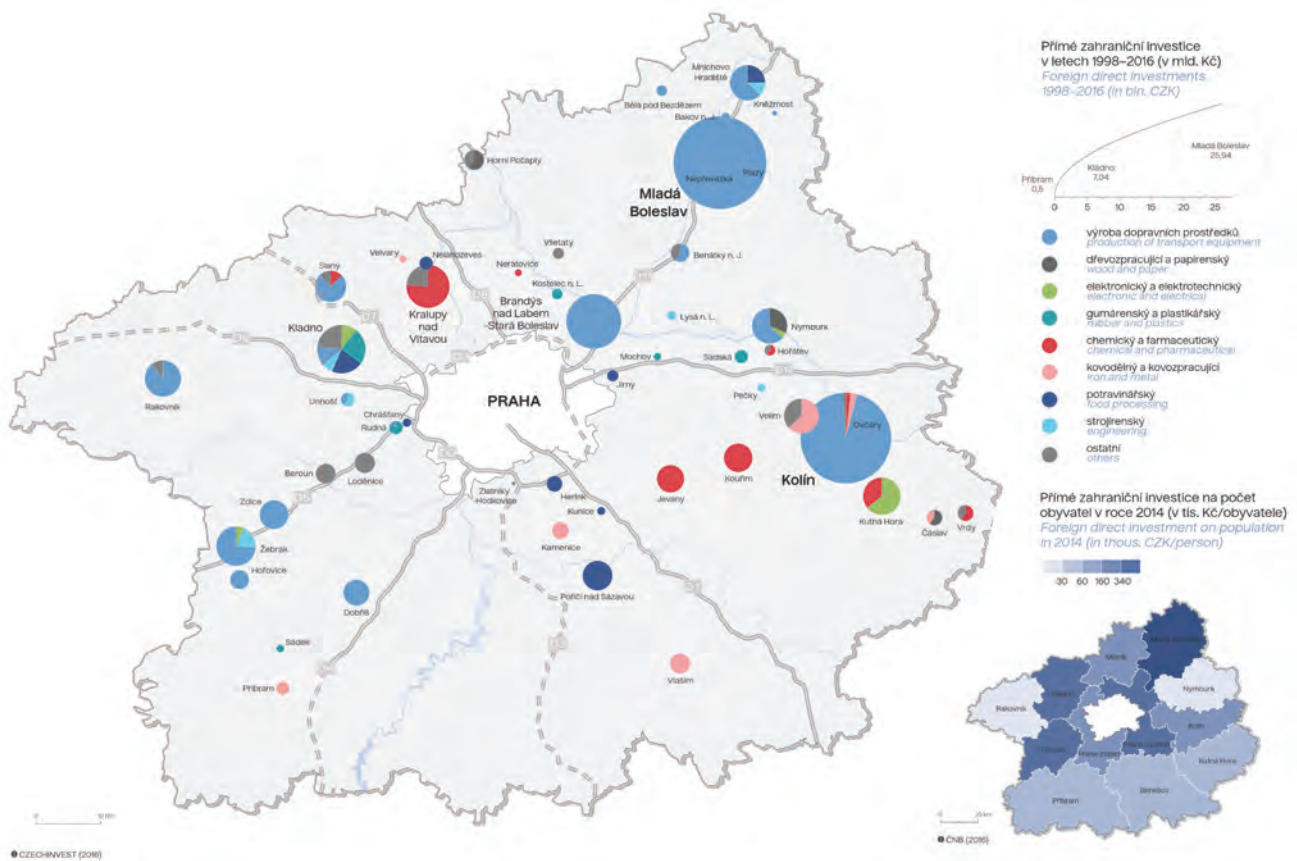
Graf 11: Stav PZI na obyvatele v krajích ČR, 2000–2015

Zdroj: ČNB – Statistika PZI

Vývojové porovnání současně ukazuje, že ve Středočeském kraji se příliv PZI příliš nezpomalil ani po roce 2009, kdy v ostatních regionech s nejvyšším relativním významem PZI došlo k snížení tempa přílivu nových zahraničních investic. To jen ukazuje, jak silná je pozice kraje v atraktivitě pro zahraniční investory.

Obrázek 6: Přímé zahraniční investice ve Středočeském kraji dle lokalizace a oboru v období 1998–2016

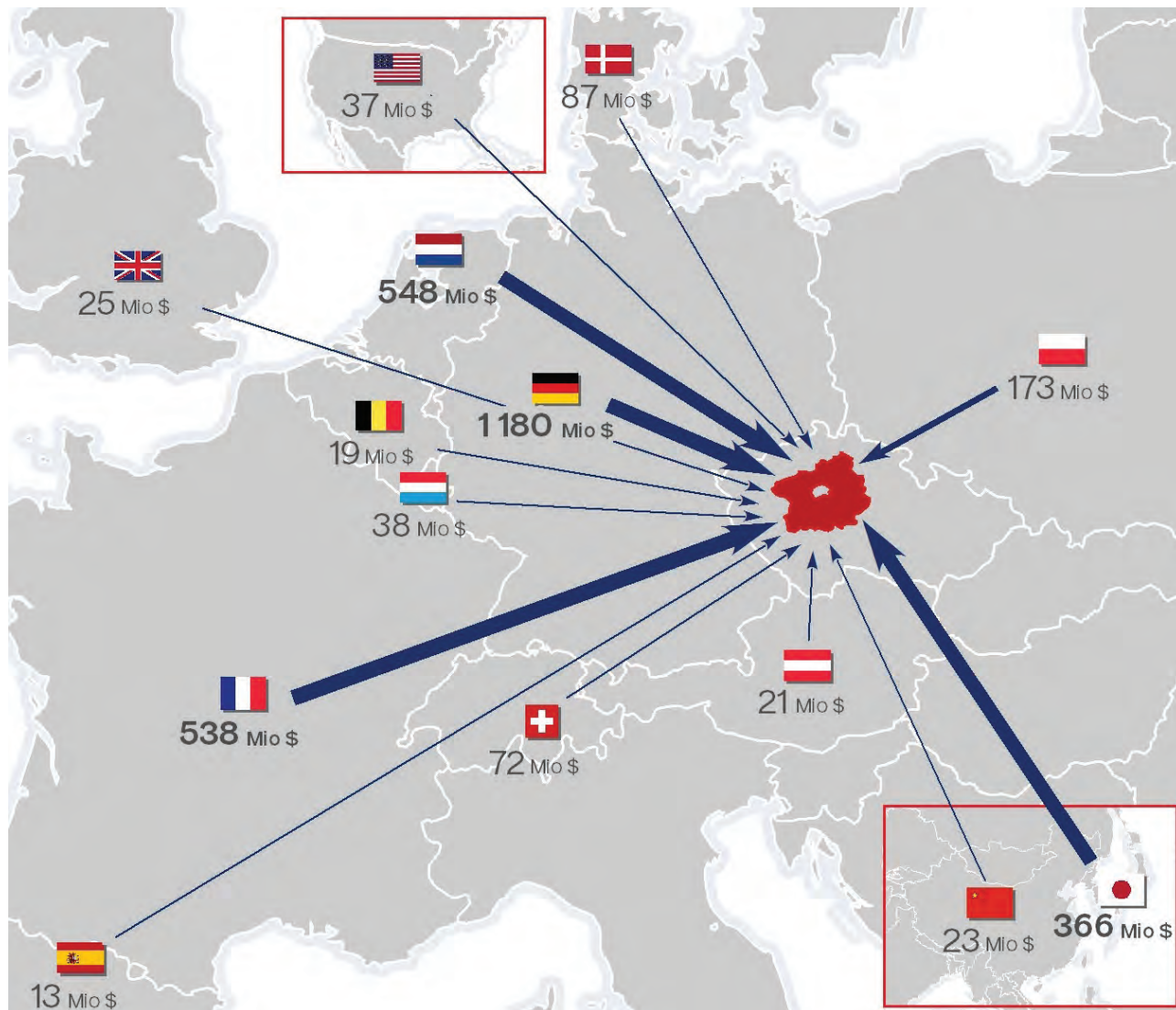

Pozn.: Přímé zahraniční investice 1998–2016 (v mld. Kč) představují sumu všech PZI, které obdržely investiční pobídku od agentury CzechInvest, naproti tomu podíl přímých zahraničních investic na počet obyvatel okresu 2014 (v tis. Kč /obyvatele) vychází ze stavu všech PZI v roce 2014 evidovaných ČNB, tedy i těch, které neobdržely investiční pobídku.

Zdroj dat: ČNB (2016), CZECHINVEST (2016)

Přímé zahraniční investice (PZI) byly jedním z hlavních tahounů ekonomického růstu a modernizace hospodářství ČR a totéž platí i pro Středočeský kraj, který má po Praze druhý nejvyšší relativní stav PZI. Z hlediska územního rozložení v kraji jasně dominuje okolí Prahy a okres Mladá Boleslav, které mají nejvyšší relativní význam PZI ve svém hospodářství. Naopak jižní část kraje a okresy Rakovník a Nymburk mají zahraničních investic relativně nejméně, což je dáno zejména jejich nižší atraktivitou, absencí silnějších mikroregionálních center a menší průmyslovou tradicí (většina PZI v kraji totiž šla do oborů zpracovatelského průmyslu).

Obrázek 7: PZI ve Středočeském kraji dle zdrojové země investora, 1998–2016

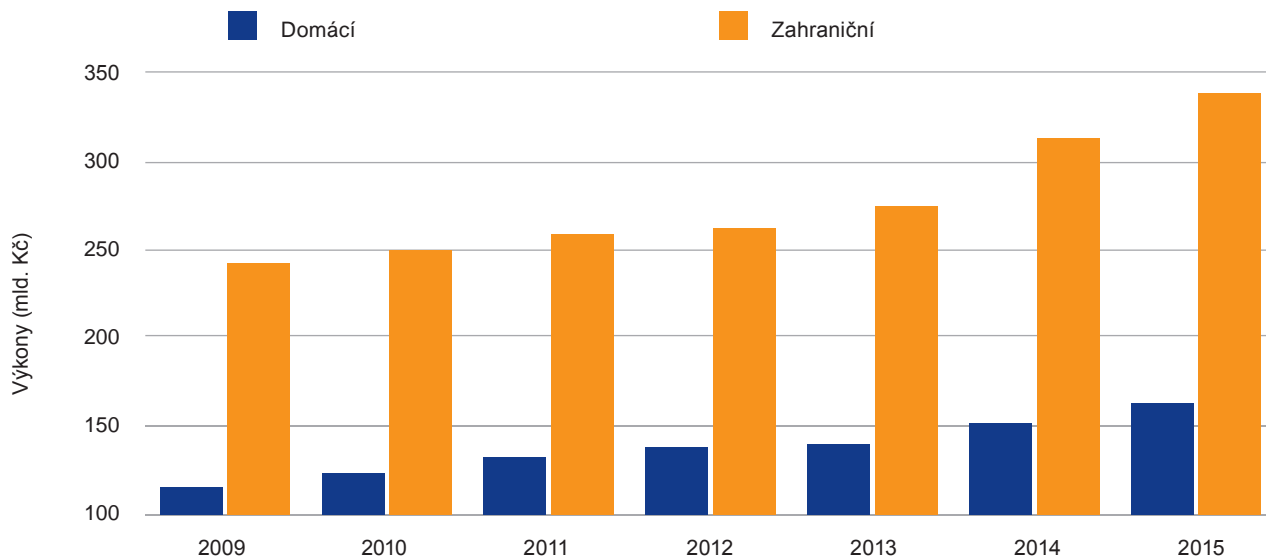

Zdroj dat: CZECHINVEST (2016)

Z hlediska oborového zaměření příchozích zahraničních investic⁴ a jejich územního rozmístění je patrná koncentrace investic do výroby dopravních prostředků nejen v Mladé Boleslavi, Kolíně a jejich okolí, což je dáno navázáním subdodavatelů na finální výrobce automobilů, ale také podél dálnice D5 směrem na Plzeň. V ostatních částech kraje už se významnější oborové specializace neprojevují, snad kromě koncentrace chemického/farmaceutického průmyslu v Kralupech nad Vltavou a východně od Prahy.

⁴ Zahrnují pouze zahraniční investice podpořené pobídkami agentury CzechInvest v období 1998–2016, které jsou jediným dostupným zdrojem informací o jejich oborové struktuře. Jejich objem představuje zhruba třetinu veškerých PZI ve Středočeském kraji, které registruje ČNB.

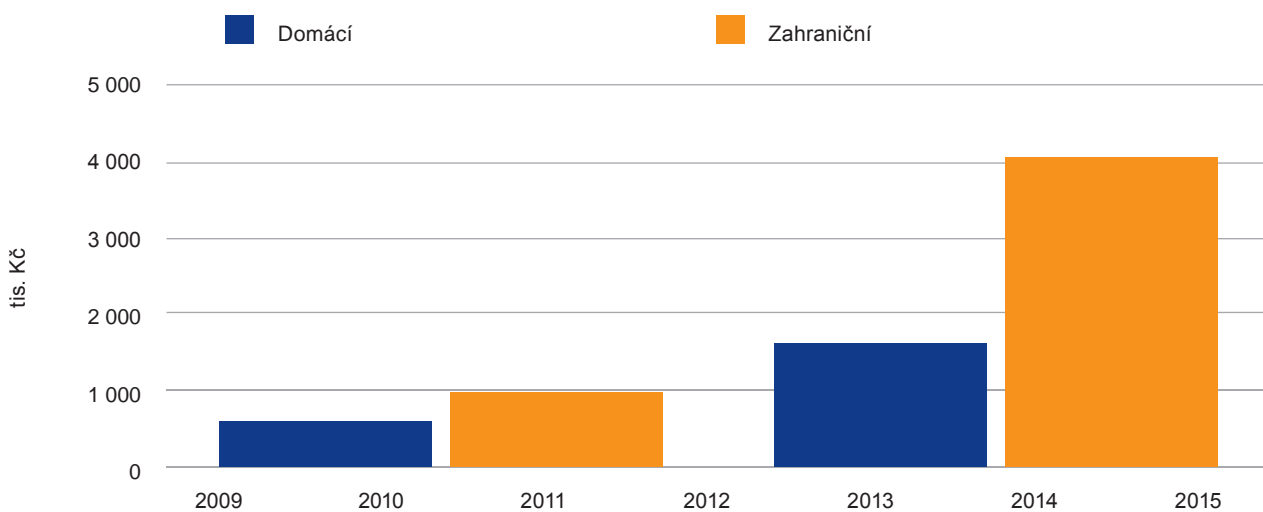
Graf 12: Výkony dle vlastnické struktury, 2009–2015

Zdroj: Bisnode MagnusWeb, vlastní úpravy (údaje za 7229 subjektů)

Z dostupných údajů o firmách v kraji vyplývá, že firmy pod zahraniční kontrolou tvoří většinu výkonů krajské ekonomiky (zhruba 70 %) a v čase jejich ekonomická výkonnost roste rychlejším tempem než u firem domácích. Zejména je to patrné po roce 2013, kdy došlo opět k oživení ekonomického růstu (nejen) ve Středočeském kraji a ten byl tažen zejména zahraničními firmami.

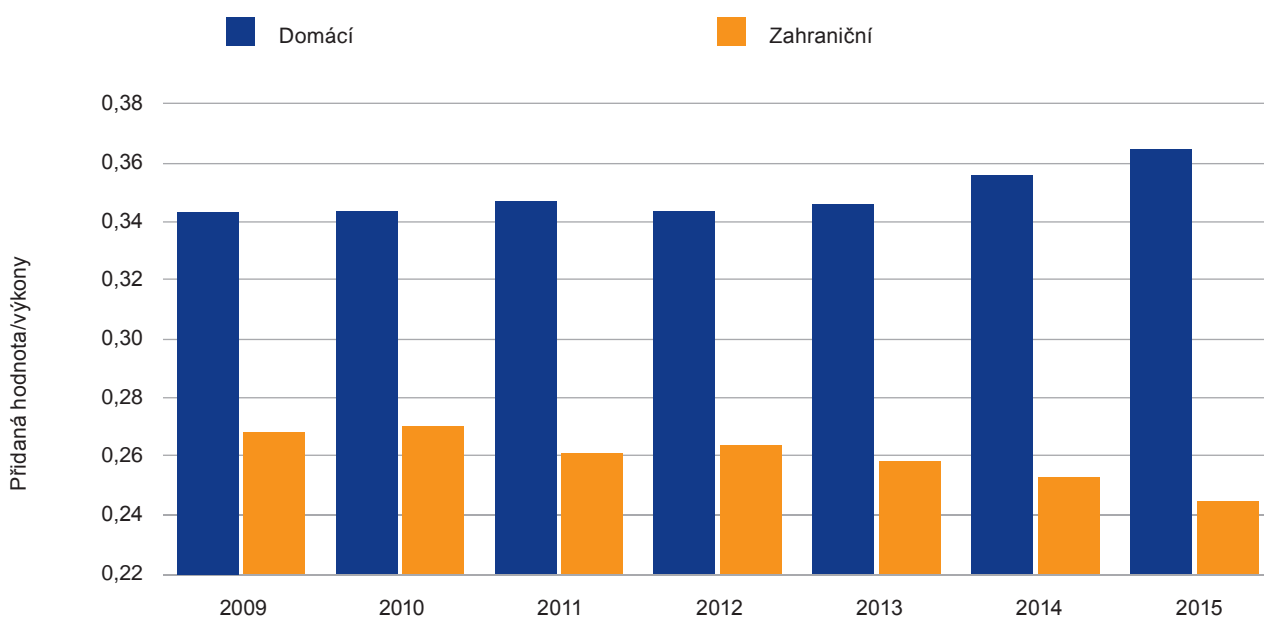
Graf 13: Produktivita práce (PH na zaměstnance) a výkony na zaměstnance dle vlastnické struktury, 2015

Zdroj: Bisnode MagnusWeb, vlastní úpravy (údaje za 5774 subjektů)

Značně odlišná je také úroveň produktivity práce – u firem pod zahraniční kontrolou je zhruba dvojnásobně vyšší než u firem domácích, v případě výkonů na jednoho zaměstnance je rozdíl ještě vyšší. Vyplývá to také z odlišné průměrné velikosti, kdy zahraniční firmy jsou podstatně větší a mohou dosahovat úspor z rozsahu a fungovat více efektivněji.

Graf 14: Podíl přidané hodnoty na výkonech dle vlastnické struktury

Zdroj: Bisnode MagnusWeb, vlastní úpravy (údaje za 7229 subjektů)

Zajímavé zjištění ukazuje podíl přidané hodnoty na výkonech. Zde se zřetelně odlišují zahraniční firmy, u nichž převládá orientace spíše na standardizované a rutinní činnosti s menším podílem přidané hodnoty, který navíc v čase klesá. Naopak domácí firmy mají podíl PH na výkonech obecně vyšší a je u nich také rostoucí tendence, tedy v tomto segmentu se znalostně náročnější aktivity rozšiřují rychleji.

Ekonomická aktivita v jednotlivých částech Středočeského kraje

Tabulka 3: Právnícké osoby na obyvatele v produktivním věku dle ORP, 2016

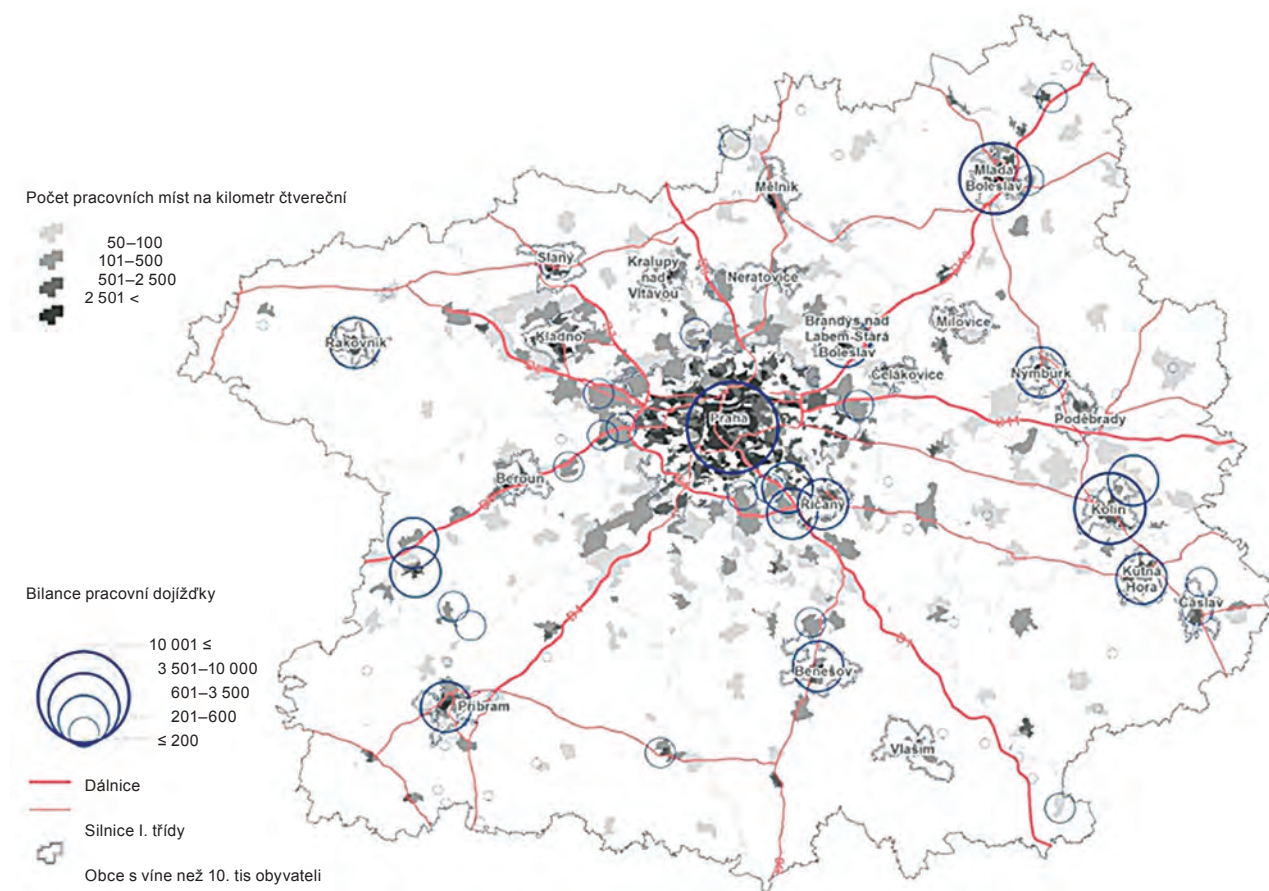
ORP	Počet právníckých osob	Obyvatelstvo ve věku 15–64 let	PO/100 obyv. věku 15–64 let
Černošice	9 865	90 441	10,9
Říčany	3 811	42 839	8,9
Beroun	3 221	40 040	8,0
Brandýs n.L.–St. Boleslav	5 426	68 593	7,9
Příbram	3 401	46 068	7,4
Kladno	5 882	80 294	7,3
Benešov	2 720	38 395	7,1
Poděbrady	1 347	19 555	6,9
Mělník	1 915	28 311	6,8
Kutná Hora	2 051	32 232	6,4
Rakovník	2 258	36 270	6,2
Kralupy nad Vltavou	1 258	20 511	6,1
Kolín	3 174	52 530	6,0
Hořovice	1 159	19 268	6,0
Mnichovo Hradiště	672	11 258	6,0
Dobříš	859	14 482	5,9
Slaný	1 517	25 986	5,8
Český Brod	767	13 351	5,7
Mladá Boleslav	4 171	72 923	5,7
Nymburk	1 444	25 556	5,7
Lysá nad Labem	951	16 872	5,6
Vlašim	917	16 710	5,5
Sedlčany	759	14 499	5,2
Votice	381	7 845	4,9
Čáslav	784	16 624	4,7
Neratovice	942	21 057	4,5
Středočeský kraj	61 652	872 510	7,1

Pozn.: Jsou zahrnuty pouze aktivní právnícké osoby.

Zdroj: Bisnode MagnusWeb, ČSÚ

Středočeský kraj je velmi heterogenním územím. To se ukazuje i na rozdílné ekonomické aktivitě v jednotlivých částech regionu. Nejvyšší podnikatelská aktivita (měřená jako podíl aktivních právnických osob na 100 obyvatelů v produktivním věku) je v územích ORP v zázemí Prahy. Čím se území nachází dále od Prahy, tím intenzita ekonomických aktivit klesá (s výjimkou některých ORP, kde je silné ekonomické centrum jako např. Kolín, Kutná Hora). Nejnižší míra podnikatelské aktivity je v periferních územích v jižní části kraje, kde převládají malá venkovská sídla s absencí silnějšího regionální sídla, kde by se ekonomické aktivity koncentrovaly ve větší míře.

Obrázek 8: Centra pracovní dojížděky ve Středočeském kraji, 2011

Pozn.: Počet pracovních míst je počítán jako počet výdělečně činných obyvatel + počet dojíždějících do práce – počet vyjíždějících za prací v dané základní sídelní jednotce. Bilance pracovní dojížděky je počítána jako počet dojíždějících do práce – počet vyjíždějících za prací v dané obci a vyobrazuje, zdali je obec centrem pracovní dojížděky.

Zdroj dat: Kartograficky upraveno autory na základě dat z ČSÚ (2016)

Obrázek uvedený výše potvrzuje koncentraci ekonomických aktivit a tudíž pracovních příležitostí ve Středočeském kraji do zázemí Prahy, dále zejména podél dálničních tahů a do vybraných silných ekonomických center, které jsou mikroregionálními centry pracovní dojížděky. Atraktivita Prahy jako hlavního centra pracovních příležitostí ovlivňuje dojížděkové proudy zejména z blízkých měst a obcí – proto např. i větší města v blízkém zázemí Prahy jako Kladno, Kralupy, Neratovice, Beroun a další mají i přes poměrně značnou koncentraci pracovních příležitostí bilanci pracovní dojížděky zápornou, tedy více lidí z nich za zaměstnání vyjíždí, než na jejich území dojíždí.

2.2 Inovace, výzkum a vývoj

Klíčová zjištění

- Inovační ekosystém Středočeského kraje je silně propojen s Prahou a oba regiony mají v této oblasti určitou funkční specializaci. Praha je centrem akademických a veřejných výzkumných kapacit. Ty se ve Středočeském kraji významněji rozvíjely až v posledních 10 letech a to zejména v souvislosti s podmínkami dotací z EU.
- Středočeský kraj je naopak dominován VaV a inovačními aktivitami ve firmách, zejména těch průmyslových. Vzájemná (existující či potenciální) vazba na akademické instituce v Praze je tak přirozená a představuje vzájemnou kompatibilitu obou regionů.

Výdaje na VaV

- Inovační ekosystém Středočeského kraje se vyznačuje dominantní rolí podnikatelského sektoru v aktivitách VaV – téměř 85 % všech výdajů na VaV se odehrává v podnikovém segmentu.
- Výdaje na VaV vzrostly ve Středočeském kraji v období 2005–2015 na více než dvojnásobek.
- Z dlouhodobého pohledu rostou výdaje na VaV ve Středočeském kraji nejrychleji v podnikatelském sektoru.
- V posledních dvou letech výrazněji vzrostly investice do VaV také ve vysokoškolském sektoru (a růst je očekáván také v sektoru vládních institucí, tj. zejména AV ČR), což souvisí s novými investicemi do VaV center z OP VaVpl.
- Výdaje na VaV v podnikové sféře v jednotlivých oborech ekonomiky dosahují rozdílné výše i dynamiky.
- Nejrozsáhlejší VaV kapacity mají podniky v oboru automotive, v architektonických a inženýrských činnostech a ve strojírenství. Nejvyšší dynamiky dosahuje naopak sektor ICT, výroba plastů, činnosti související s odpady a sanacemi a obor elektrotechnika.
- Podnikové výdaje na VaV činily v okresech Mladá Boleslav a Praha-východ v roce 2011 70 % celkových podnikových výdajů na VaV kraje (3,67 mld. Kč), v roce 2014 téměř 77 % (6,38 mld. Kč).

Výzkumní pracovníci

- Jak z hlediska počtu výzkumníků (2 583 v roce 2015), tak výdajů na výzkum a vývoj patří Středočeský kraj mezi TOP 3 kraje v Česku, což ho řadí hned za Hlavní město Prahu (své přirozené jádro) a Jiho-moravský kraj.

- *3. místo kraje v porovnání se zbytkem Česka v těchto indikátorech ukazuje na silný soukromý sektor VaV, neboť v kraji se nenachází žádná veřejná vysoká škola, vyjma Fakulty biomedicínského inženýrství v Kladně, která je organizační jednotkou ČVUT v Praze.*
- Počet výzkumníků v okresech Mladá Boleslav a Praha-východ (2060) v roce 2015 činil 80 % celkového počtu výzkumníků v kraji.

Patenty

- V této oblasti patří Středočeskému kraji čtvrté místo v Česku (kromě Prahy a Jihomoravského kraje se zařadil před Středočeský také Moravskoslezský kraj).
- *Spolu s Prahou vykazuje Středočeský kraj během posledních 5 let růst patentové aktivity domácích přihlašovatelů, k tomu v jiných krajích výrazněji nedochází.*
- Nejvíce patentů uznaných od roku 2010 se ve Středočeském kraji koncentruje v odvětvích NACE 29 (Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů), tj. v automotive, NACE 72 (Výzkum a vývoj), NACE 32 (Ostatní zpracovatelský průmysl), zejména pak NACE 325 (Výroba lékařských a dentálních nástrojů a potřeb), NACE 28 (Výroba strojů a zařízení j. n.) a NACE 22 (Výroba pryžových a plastových výrobků).
- Oborovému zaměření patentů odpovídá také přehledu TOP 10 subjektů dle počtu platných patentů od roku 2010. Jednoznačně nejvíce patenty disponuje Škoda Auto, a.s., která vlastní 100 platných patentů od roku 2010. Následována je firmami Dekonta, a.s., která se zabývá zejména dekontaminacemi půd a vod, a firmou LINET spol. s r.o., která patří mezi největší výrobce nemocničních lůžek na světě.

Projekty veřejné podpory výzkumu

- Ve Středočeském kraji jsou hlavními příjemci podpory zejména soukromé a veřejné výzkumné instituce.
- *Z veřejných institucí se jedná zejména o Výzkumný ústav Silva Taroucy a Výzkumný ústav lesního hospodářství.*
- *Z řad firem pak nejvíce projektů aplikovaného výzkumu získaly organizace ÚJV Řež, a.s., Centrum výzkumu Řež s.r.o., SVÚM a.s., Dekonta, a.s., ZAT a.s., VUAB Pharma a.s., VIDIA spol. s.r.o., ProSpon, spol. s.r.o., Lučební závody Draslovka a.s. a BEZNOSKA, s.r.o.*
- Podpořené projekty nejčastěji spadaly do oborů spojených s energetikou (jaderná i nejaderná energetika), dekontaminace a nakládání s odpady, což koresponduje s odvětvovým zaměřením nejvíce úspěšných subjektů i patentovou aktivitou.

Smluvní výzkum

- Nejčastějšími řešiteli smluvního výzkumu ve Středočeském kraji byly výzkumné organizace Centrum výzkumu Řež, s.r.o., Univerzitní centrum energeticky efektivních budov ČVUT, Fakulta biomedicínského inženýrství ČVUT a společnost ÚJV Řež, a.s.
- Hlavními objednateli smluvního výzkumu ve Středočeském kraji byly ÚJV Řež, a.s. a ČEZ, a.s., v rámci programu Beta Technologické agentury ČR.
- Více jak polovina všech projektů smluvního výzkumu směřovalo do oblasti energetiky, a to jak jaderné, tak nejaderné, lékařských přístrojů a stavebnictví.

Inovace v podnicích

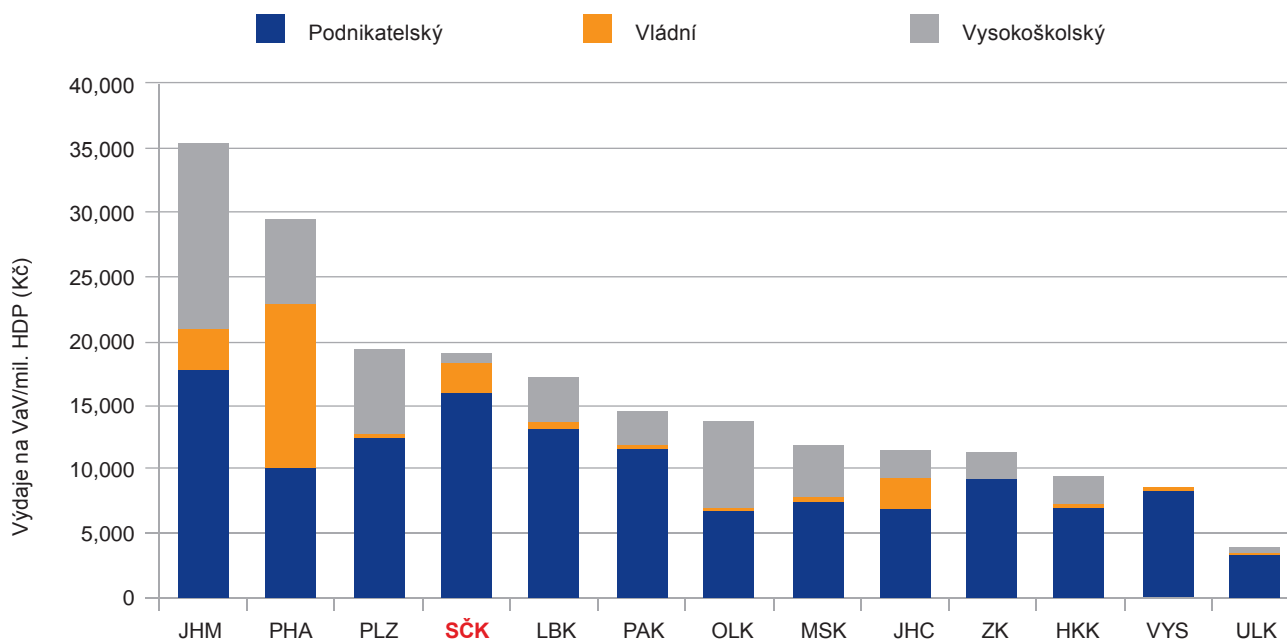
- Inovativnost Středočeského kraje dle syntetického regionálního inovačního indexu poklesla. Středočeský kraj přitom na konci minulé dekády patřil mezi 3 nejinovativnější regiony v Česku. Nyní mu však patří až 6 místo a postupně jej dohání i strukturálně postižený Moravskoslezský kraj. Středočeský kraj si pohoršil nejen v porovnání s ostatními regiony v Česku, ale také v porovnání s průměrem EU-28.
- Schopnost malých a středních podniků ve Středočeském kraji inovovat patří dle ukazatelů regionálního inovačního indexu v současné době k jedněm z nejhorších mezi regiony Česka. Nižší schopnost inovovat se netýká pouze produktových a procesních inovací, ale také marketingových a organizačních inovací.

Analýza

Pro inovační výkonnost ekonomiky je klíčový podnikový sektor, kde dochází k ekonomickému zhodnocení inovací. Firmy díky své blízkosti k zákazníkům dokáží více či méně efektivně (dle jejich postavení v produkčních řetězcích) zachycovat jejich chování a preference. Právě tyto impulsy jsou klíčové pro správné zaměření inovačních procesů, na jejichž začátku i konci jsou zákazníci/uživatelé. Ve Středočeském kraji, stejně jako ve všech ostatních regionech i zemích (včetně těch hodnocených jako nejvíce inovativní), tvoří největší část firmy, které inovace přejímají, tedy inovují na základě znalostí/ technologií pro firmu cizích. Velký rozdíl je však v rozsahu sektoru firem, pro jejichž inovace jsou klíčové technologie a znalosti získané vlastními silami nebo ve spolupráci s externími subjekty (výzkumnými organizacemi, vysokými školami, dodavateli a jinými subjekty). U nich je také mnohem častější vznik technických inovací vyšších řádů, které mohou mít na ekonomiku významný dopad. Nejčastějším způsobem určení rozsahu segmentu těchto firem jsou ukazatele znalostní intenzity, které využívají údajů o výdajích na výzkum a vývoj (VaV) v relativním vyjádření v kombinaci s HDP či jinými ukazateli výkonnosti ekonomiky.

Výdaje na VaV

Graf 15: Výdaje na VaV na mil. Kč HDP dle sektorů provádění, 2015

Zdroj: ČSÚ – regionální účty; ČSÚ – Statistika VaV

Inovační ekosystém Středočeského kraje se vyznačuje dominantní rolí podnikatelského sektoru v aktivitách VaV – téměř 85 % všech výdajů na VaV se odehrává v podnikovém segmentu, což ukazuje na klíčovou roli firem ve VaV aktivitách. Oproti ostatním krajům je ve Středočeském kraji nižší zastoupení VaV aktivit ve vysokoškolském sektoru a také v sektoru vládních institucí (veřejné výzkumné instituce) – zde však některé nové výzkumné infrastruktury jsou ve statistice stále započítávány v Praze díky jejich administrativnímu začlenění pod ústavy AV ČR nebo univerzity, které mají sídlo v metropoli. Reálně je tak podíl i objem investic do VaV ve vládním a vysokoškolském sektoru v kraji významně vyšší.

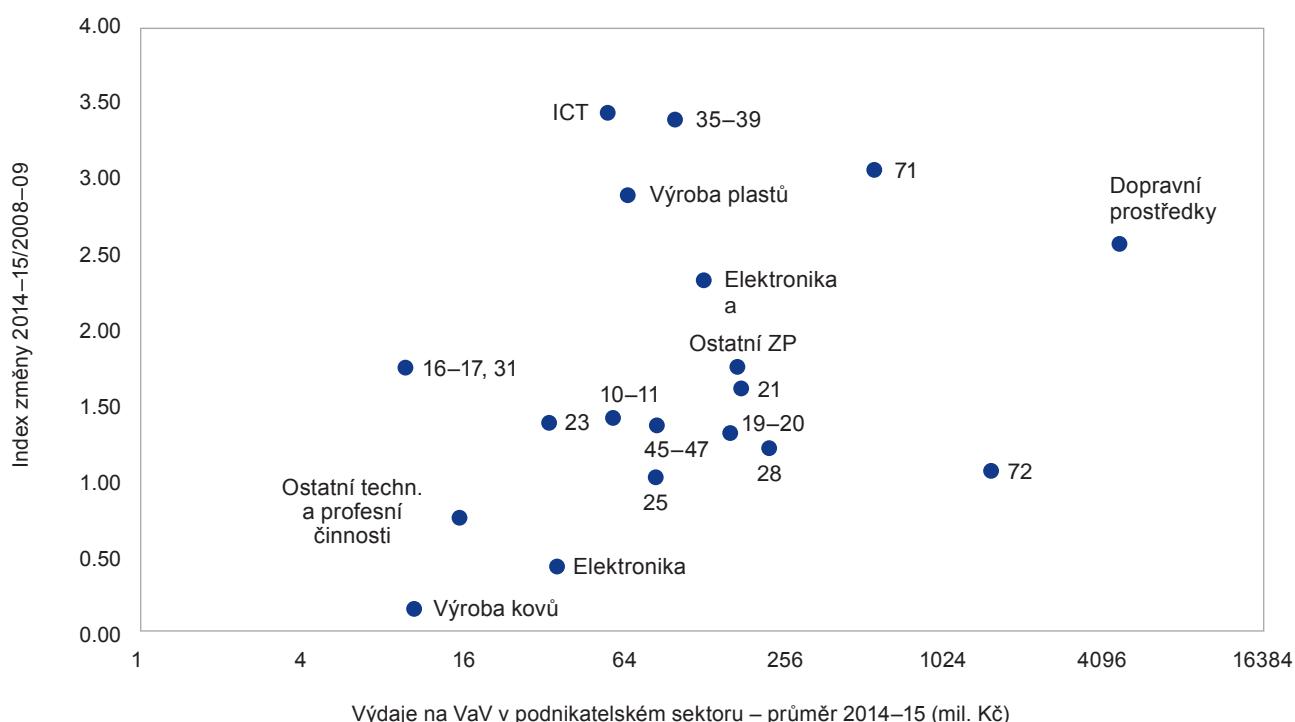
Tabulka 4: Výdaje na VaV dle sektorů provádění ve Středočeském kraji (mil. Kč), 2005–2015

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Podnikatelský	3 539	4 326	5 266	4 551	4 541	4 949	5 250	5 602	8 319	8 303	8 465
Vládní	1 120	1 069	984	1 061	1 140	1 046	1 056	966	985	1 119	1 241
Vysokoškolský	10	9	12	17	16	22	40	105	395	449	275
Soukromý neziskový	4	2	1	1	1	1	4	4	20	9	9
Celkem	4 672	5 406	6 263	5 630	5 697	6 017	6 350	6 677	9 718	9 879	9 991

Zdroj: ČSÚ – Statistika VaV

Z dlouhodobého pohledu rostou výdaje na VaV ve Středočeském kraji nejrychleji v podnikatelském sektoru, což jen podtrhuje jeho význam pro krajský inovační systém. V posledních dvou letech výrazněji vzrostly investice do VaV také ve vysokoškolském sektoru (a růst je očekáván také v sektoru vládních institucí) – souvisí to především s novými investicemi do VaV center z OP VaVpl¹.

Graf 16: Výdaje na VaV v podnikatelském sektoru dle odvětví NACE 2, 2008–2015

Pozn.: Na ose x je vzhledem k extrémním hodnotám odvětví výroby dopravních prostředků použito logaritmické měřítko.

Zdroj: ČSÚ – údaje z VTR, vlastní úpravy

Vysvětlivky: NACE 10–11: Potravinářství a nápoje; 16–17, 31: Dřevozpracující a papírenský průmysl; 19–20: Chemický průmysl; 21: Farmacie; 22: Gumárenský a plastový průmysl; 23: Sklo, keramika, porcelán a stavební hmoty; 24: Výroba kovů, metalurgie; 25: Kovodělný průmysl; 26: Elektronika; 27: Elektrotechnika; 28: Strojírenství; 29–30: Dopravní prostředky; 35–39: Výroba a rozvod elektřiny, plynu, vody a tepla, činnosti související s odpady a sanacemi; 45–47: Velkoobchod a maloobchod; 71: Architektonické a inženýrské činnosti; technické zkoušky a analýzy; 72: Výzkum a vývoj

Výdaje na VaV v podnikové sféře v jednotlivých oborech středočeské ekonomiky dosahují rozdílné výše i dynamiky. Nejrozsáhlejší VaV kapacity mají podniky v oboru automotive, architektonických a inženýrských činnostech a ve strojírenství. Nejvyšší dynamiky dosahuje naopak sektor ICT, výroba plastů, činnosti související s odpady a sanacemi a obor elektrotechnika.

1 Jsou jimi BIOCEV, ELI Beamlines, HILASE, UCEEB, CVUM, NUDZ, SUSEN a PIGMOD (ExAM).

Tabulka 5: Výdaje v podnikatelském sektoru na VaV (mil. Kč) dle okresů SČK, 2011–2014

	2011		2012		2013		2014		Index změny 2014/2011
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	
Benešov	102	2,0 %	169	3,0 %	160	1,9 %	181	2,2 %	1,8
Beroun	188	3,6 %	176	3,1 %	202	2,4 %	282	3,4 %	1,5
Kladno	232	4,4 %	203	3,6 %	267	3,2 %	315	3,8 %	1,4
Kolín	248	4,7 %	157	2,8 %	134	1,6 %	151	1,8 %	0,6
Kutná Hora	26	0,5 %	23	0,4 %	20	0,2 %	6	0,1 %	0,2
Mělník	119	2,3 %	91	1,6 %	78	0,9 %	107	1,3 %	0,9
Nymburk	15	0,3 %	36	0,6 %	30	0,4 %	25	0,3 %	1,6
Praha-západ	291	5,5 %	353	6,3 %	267	3,2 %	327	3,9 %	1,1
Příbram	189	3,6 %	332	5,9 %	456	5,5 %	419	5,0 %	2,2
Rakovník	170	3,2 %	129	2,3 %	130	1,6 %	113	1,4 %	0,7
Středočeský kraj	5 250	30 %	5 602	30 %	8 319	21 %	8 303	23 %	1,6

Pozn.: Údaje za okresy Mladá Boleslav a Prahy-východ chybí.

Zdroj: ČSÚ – ukazatele výzkumu a vývoje

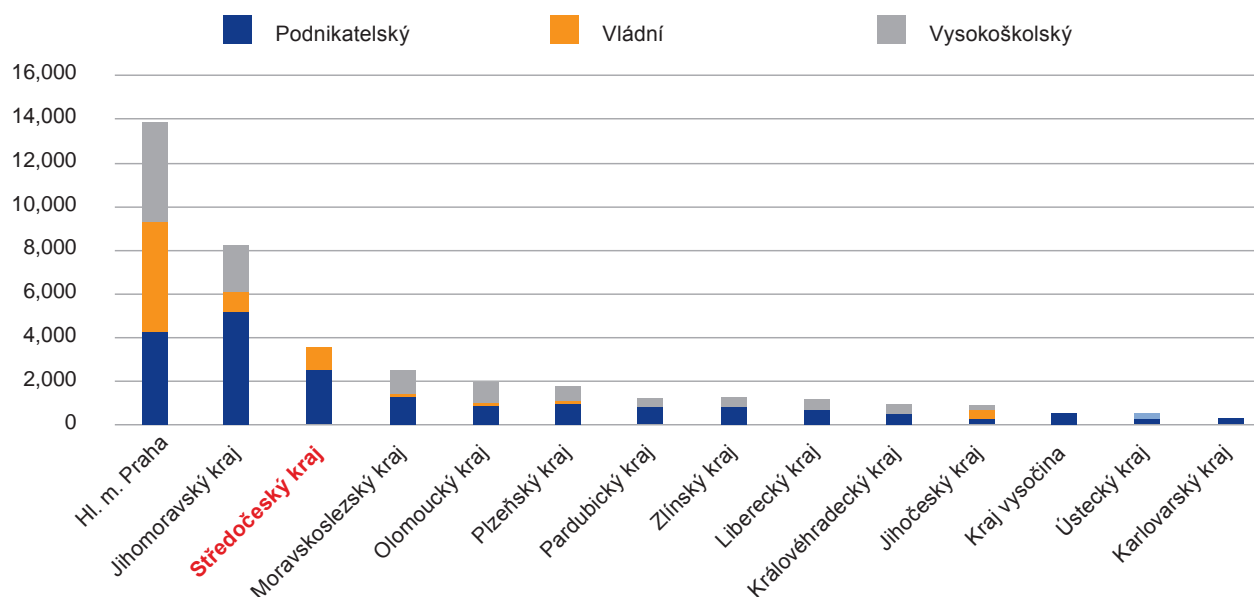
Celkové výdaje na výzkum a vývoj v podnikovém sektoru mezi lety 2011 a 2014 ve Středočeském kraji vzrostly přibližně o 60 %. Z hlediska jednotlivých okresů nejvyšší koncentrace připadá právě na okresy, za které ČSÚ data nezveřejňuje (Mladá Boleslav a Praha-východ). Z tabulky je rovněž patrné, že koncentrační proces v rámci kraje do těchto dvou okresů nadále pokračuje. S velkým odstupem následuje okres Příbram s 5 % podílem v roce 2014. Je evidentní, že se v rozhodujících okresech se jedná o výzkumné aktivity v oblasti automotive a jaderný výzkum.

Výzkumní pracovníci a spolupráce podniků a veřejného a vysokoškolského sektoru ve VaV

Středočeský kraj patří v Česku mezi kraje s největší rozlohou, počtem obyvatel i firem. Podobně tomu je i v celé řadě ukazatelů výzkumu a vývoje. Jak z hlediska počtu výzkumníků, tak výdajů na výzkum a vývoj patří Středočeský kraj mezi TOP 3 kraje v ČR, a to hned za Hlavní město Prahu (své přirozené jádro) a Jihomoravský kraj. 3. místo kraje v porovnání se zbytkem ČR v těchto indikátorech ukazuje na silný soukromý sektor VaV, neboť v kraji se nenachází žádná veřejná vysoká škola, vyjma Fakulty biomedicínského inženýrství na Kladně, která je organizační jednotkou ČVUT v Praze. Síla podnikatelského sektoru se ukazuje zejména ve výdajích (investičních) na výzkum a vývoj, jež jsou nejvyšší v ČR. Zde je však nutné zdůraznit skutečnost, že se v kraji nachází největší soukromý investor do VaV v České republice, a to Škoda Auto, která tvoří naprostou většinu privátních výdajů na VaV v kraji. To se odráží i v počtu výzkumníků v okresech Mladá Boleslav a Praha-východ (2060), který v roce 2015 činil 80 % celkového počtu výzkumníků v kraji.

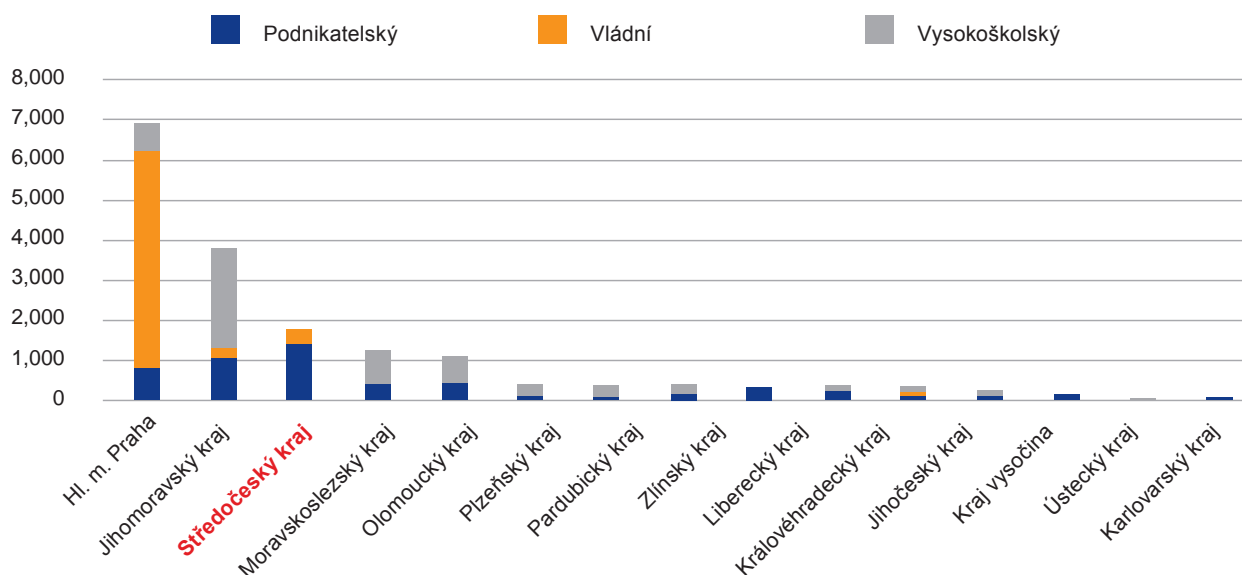
Přesto, že podnikatelský sektor ve Středočeském kraji patří mezi nejsilnější v ČR, nevyužívá tolik externí zdroje znalostí jako podnikatelské subjekty v jiných krajích. V tomto ohledu patří Středočeský kraj až do druhé poloviny mezi všemi kraji v Česku. Podíl podnikatelských výdajů na výzkum a vývoj ve veřejném a vysokoškolském sektoru totiž tvoří necelých 5 % celkových výdajů veřejných a vysokoškolských pracovišť (v roce 2015). V absolutních hodnotách se jedná přibližně o 72 mil. Kč. Přestože jde o menší podíl než v ostatních krajích, mezi roky 2014 a 2015 došlo k nárůstu těchto výdajů o 21 mil. Kč, tj. růst o 1,5 procentních bodů celkem.

Graf 17: Výzkumníci dle sektorů v krajích Česka v roce 2015

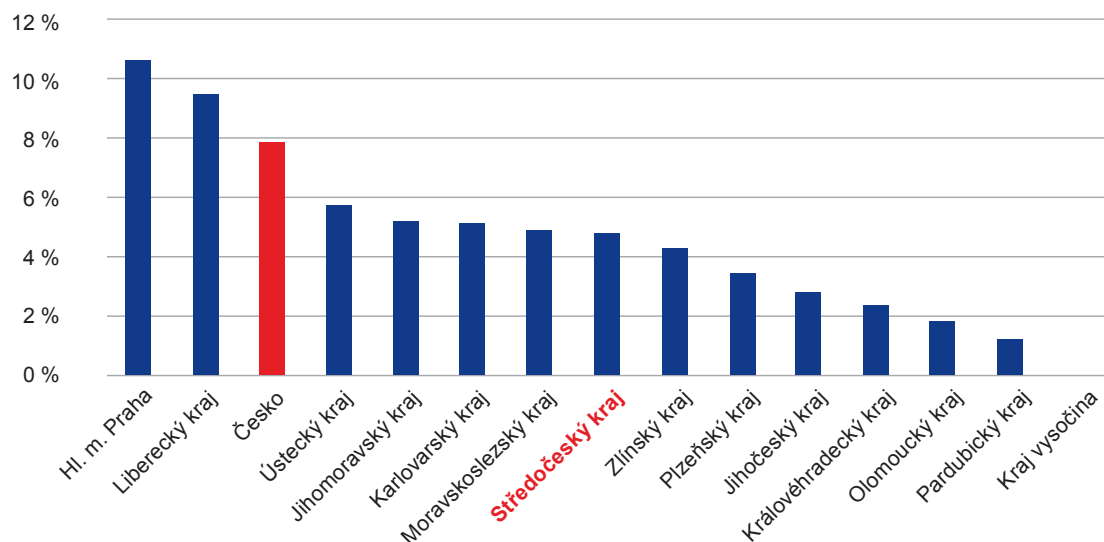
Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

Graf 18: Investiční výdaje na výzkum a vývoj dle sektorů v krajích ČR v roce 2015

Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

Graf 19: Podnikové výdaje na VaV uplatněné ve vysokoškolském a veřejném sektoru v krajích ČR v roce 2015

Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

Tabulka 6: Vybrané údaje o výzkumu a vývoji v podnikatelském sektoru podle okresů SČK v roce 2015

Kraj, okresy	VaV pracoviště (počet)		Výdaje na VaV (mil. Kč)				Zaměstnanci VaV			
	Celkem	Z toho s 10 a více zaměstnanci VaV (FTE) ¹	Celkem zaměstnanců	Podle druhu nákladů			Celkem		Z toho (FTE) ¹	
				Mzdové	Ostatní běžné	Investiční	Fyzické osoby	Pře-počet. osoby (FTE) ¹	Ženy	Výzkumní a techničtí pracovníci
Středočeský kraj	240	49	8 465	3 423	3 591	1 451	5 329	4 513	812	2 583
Benešov	21	5	134	63	39	31	227	142	27	50
Beroun	19	5	213	120	73	20	298	199	15	124
Kladno	27	5	347	98	134	115	205	162	50	92
Kolín	19	3	159	65	38	56	241	123	26	53
Kutná Hora	3	-	3	3	0	-	30	11	7	4
Mělník	16	2	79	48	19	12	101	82	37	36
Mladá Boleslav
Nymburk	10	2	35	16	19	0	81	42	16	18
Praha-východ
Praha-západ	34	3	328	208	97	23	333	261	67	146
Příbram	17	3	525	209	159	157	315	264	17	168
Rakovník	9	1	110	60	38	12	71	54	17	7

Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

¹⁾ přepočteno na plnou roční pracovní dobu plně věnovanou VaV činností (FTE)

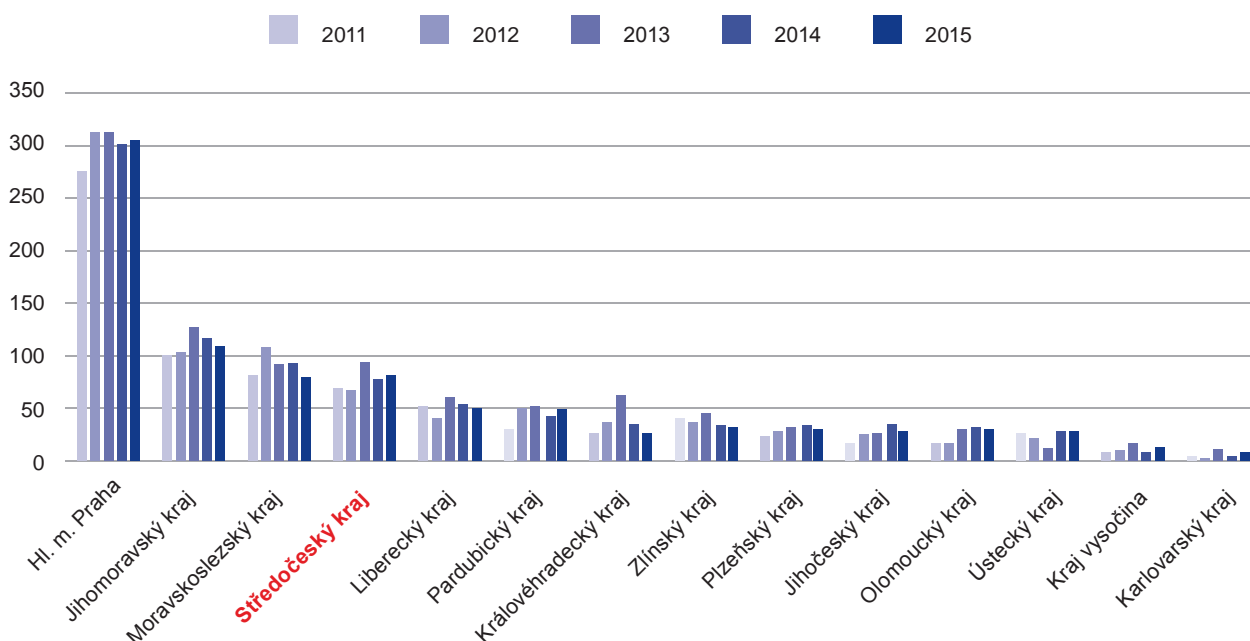
Patenty

Z pohledu inovací je nutné sledovat nejen vstupy do VaV, ale také výstupy. Mezi nejčastější ukazatele výstupů patří patenty. V tomto ohledu patří Středočeskému kraji čtvrté místo v Česku (kromě Prahy a Jihomoravského kraje se zařadil před Středočeský také Moravskoslezský kraj). Spolu s Prahou vykazuje Středočeský kraj během posledních 5 let růst patentové aktivity domácích přihlašovatelů, což je oproti Jihomoravskému a Moravskoslezskému kraji pozitivní zjištění.

Nejvíce patentů uznaných od roku 2010 se ve Středočeském kraji koncentruje v odvětví NACE 29 (Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů), tj. v automotive. Toto zjištění není překvapivé vzhledem k roli Škoda Auto v ekonomice kraje i ČR a vzhledem k tomu, že vydává ze všech soukromých subjektů v ČR nejvíce financí na výzkum a vývoj. Další odvětví v pořadí dle počtu patentů je NACE 72 (Výzkum a vývoj), do kterého patří subjekty, které se specializují na vědecko-vývojovou činnost. Třetím významným odvětvím pak je NACE 32 (Ostatní zpracovatelský průmysl), zejména pak NACE 325 (Výroba lékařských a dentálních nástrojů a potřeb). Mezi TOP 10 odvětví dle počtu patentů se ve Středočeském kraji vešly ještě průmyslové obory NACE 28 (Výroba strojů a zařízení j. n.) a NACE 22 (Výroba pryžových a plastových výrobků).

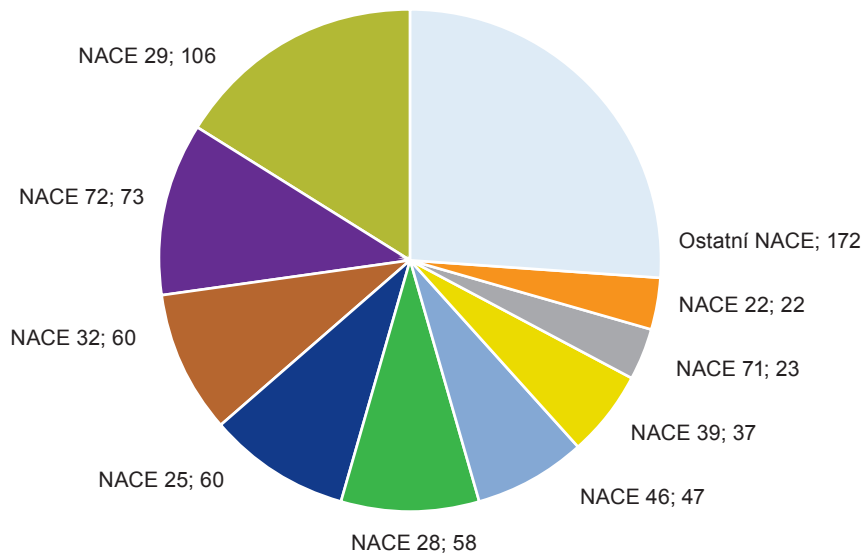
Oborové zaměření patentů odpovídá také přehledu TOP 10 subjektů dle počtu platných patentů od roku 2010. Jednoznačně nejvíce patenty disponuje Škoda Auto, a.s. – vlastní 100 platných patentů od roku 2010. Následována je firmou Dekonta, a.s., která se zabývá zejména dekontaminacemi půd a vod, a firmou LINET spol. s.r.o., která patří mezi největší výrobce nemocničních lůžek na světě. Dále pak následují subjekty s méně jak 20 patenty. O širokou mezinárodní ochranu duševního vlastnictví usilují pouze společnosti Škoda Auto a Linet. Ostatní společnosti v kraji se soustředí téměř výlučně na české prostředí.

Graf 20: Patentové přihlášky podané u ÚPV ČR domácími přihlašovatelí podle roku podání a krajů

Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

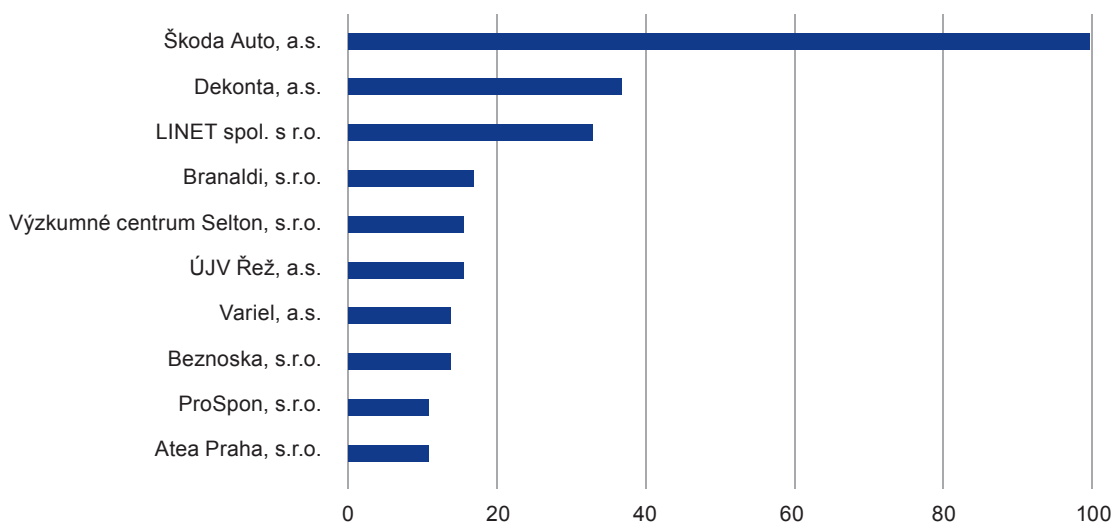
Graf 21: Odvětvové zaměření firem s největším počtem patentů ve Středočeském kraji, 2010–2016

Zdroj: Bureau van Dijk

Poznámka: platné k 30. 6. 2017

Graf 22: TOP 10 subjektů/firem ve Středočeském kraji dle počtu patentů, 2010–2016

Zdroj: Bureau van Dijk

Poznámka: platné k 30. 6. 2017

Projekty veřejné podpory výzkumu (se zaměřením na spolupráci U–B)

Spolupráce výzkumných organizací a firem je klíčovým elementem každého regionálního inovačního systému. Vytváří pozitivní synergie nejen z hlediska inovací, ale také dalších aspektů spolupráce jako je zaměření výzkumu, vzdělávání a větší zapojení studentů do praxe. Především ze zmíněných důvodů se realizují programy veřejné podpory aplikovaného výzkumu a do nich se zapojují výzkumné organizace i firmy.

Programy, které se nejčastěji využívají k financování výzkumných/vývojových projektů firem a univerzit, méně firem a jiných výzkumných organizací, jsou ALFA a EPSILON Technologické agentury ČR, programy Ministerstva průmyslu a obchodu, případně dalších resortů. Ve Středočeském kraji jsou hlavními příjemci podpory zejména soukromé a veřejné výzkumné organizace. Konkrétně se jedná o výzkumné organizace Centrum výzkumu Řež s.r.o., SVÚM a.s., Výzkumný ústav Silva Taroucy, v.v.i. a Výzkumný ústav lesního hospodářství, v.v.i.. Z řad firem pak nejvíce projektů aplikovaného výzkumu získaly firmy ÚJV Řež, a.s., Dekonta, a.s., ZAT a.s., VUAB Pharma a.s., VIDIA spol. s.r.o., ProSpon, spol. s.r.o., Lučební závody Draslovka a.s., či BEZNO-SKA, s.r.o. Nejčastěji projekty spadaly do oborů spojených s energetikou (jaderná i nejaderná energetika) a dekontaminace a nakládání s odpady, což koresponduje se odvětvovým zaměřením nejvíce úspěšných subjektů i patentovou aktivitou.

Analýza vybraných programů veřejné podpory výzkumu a vývoje ukazuje na silnou koncentraci příjmů z této podpory do dvou navzájem majetkově propojených organizací, Centra výzkumu Řež, s.r.o. a ÚJV Řež, a.s., které za uplynulých osm let (2009–2016) dosáhly příjmů z veřejné podpory ve výši přesahující 2,7 mld. Kč. Oba tyto subjekty byly nejčastějšími účastníky programů TAČR Alfa a Epsilon, resortních programů MPO TIP a TRIO a MV (Bezpečnostní výzkum). Takto vysoká koncentrace prostředků na výzkum a vývoj indikuje silnou specializaci kraje na oblast jaderného výzkumu a s tím spojených technologií.

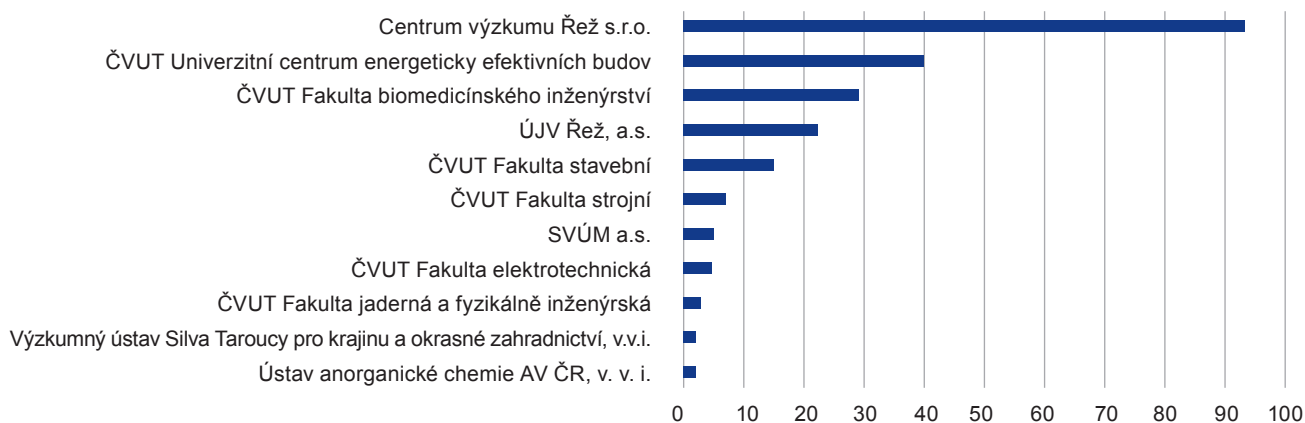
Mezi silná pracoviště výzkumu a vývoje patří také Národní ústav duševního zdraví, který lze označit za centrum specifického lékařského výzkumu v kraji. V tomto kontextu se tak nabízí možnost zajímavého propojení výzkumných aktivit Národního ústavu duševního zdraví a Fakulty biomedicínského inženýrství ČVUT v Kladně, dále lze také uvažovat o propojení na firmy vyrábějící zdravotnickou a měřicí techniku.

Projekty smluvního výzkumu

Z pohledu spolupráce firem a výzkumných organizací a přenosu výsledků výzkumu do praxe je důležitý smluvní výzkum (výzkum na zakázku pro jednoho zákazníka). Tato forma spolupráce je hrazena se soukromých prostředků firem a obsah spolupráce se zaměřuje na potřeby firem. Mezi nejčastějšími řešiteli smluvního výzkumu ve Středočeském kraji byly organizace Centrum výzkumu Řež, s.r.o., Univerzitní centrum energeticky efektivních budov ČVUT, Fakulta biomedicínského inženýrství ČVUT a ÚJV Řež, a.s. Naopak mezi hlavní objednavatele smluvního výzkumu, který byl vykázán ve Středočeském kraji, patří ÚJV Řež, a.s., Regionální rada Severovýchod, Technologická agentura České republiky (v rámci programu Beta pro potřeby veřejné správy) či ČEZ, a.s. Více jak polovina všech projektů smluvního výzkumu směřovala do oblasti energetiky, a to jak jaderné, tak nejaderné, lékařských přístrojů a stavebnictví.

Přestože se projektů smluvního výzkumu realizovalo ve Středočeském kraji poměrně velké množství, potenciál tohoto způsobu spolupráce nebyl zatím naplněn.

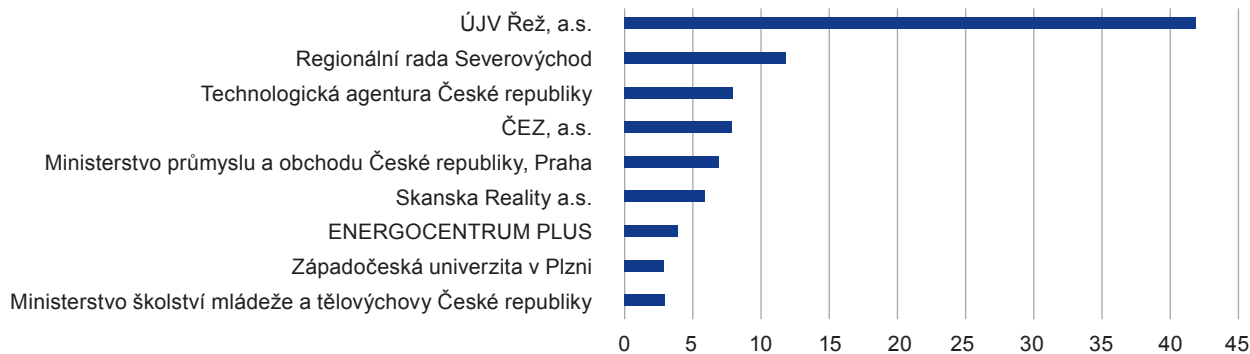
Graf 23: Hlavní předkladatelé/řešitelé výsledků smluvního výzkumu s místem vydání ve Středočeském kraji

Zdroj: RVVI

Pozn.: Místo vydání ve Středočeském kraji

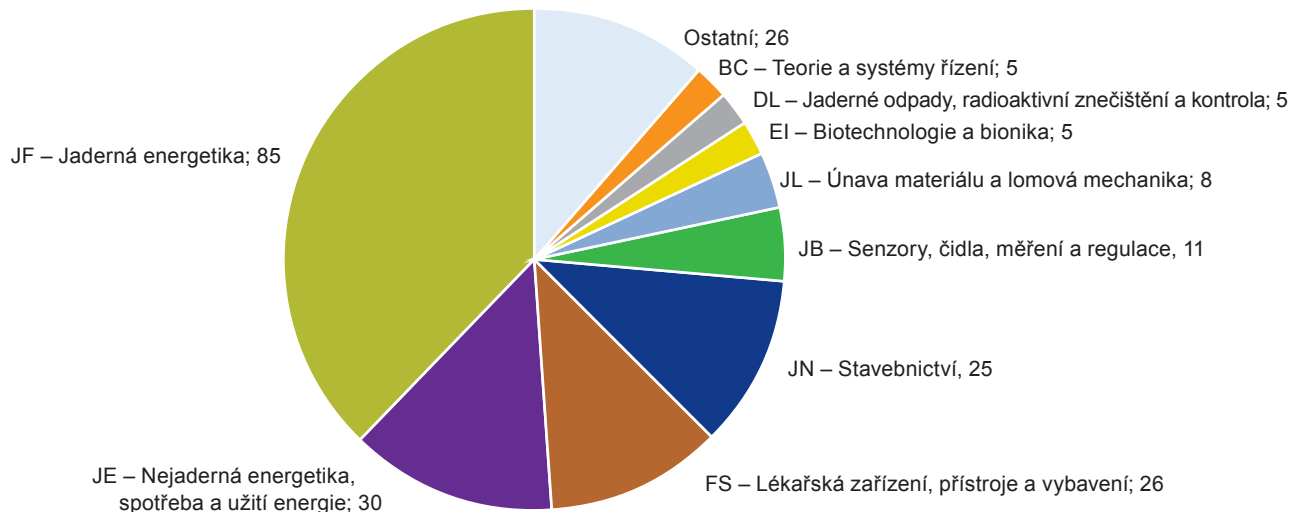
Graf 24: Hlavní objednatelé výsledků smluvního výzkumu s místem vydání ve Středočeském kraji

Zdroj: RVVI

Pozn.: Místo vydání ve Středočeském kraji

Graf 25: Hlavní obory zakázek smluvního výzkumu dle místa vydání ve Středočeském kraji

Zdroj: RVVI

Pozn.: Místo vydání ve Středočeském kraji

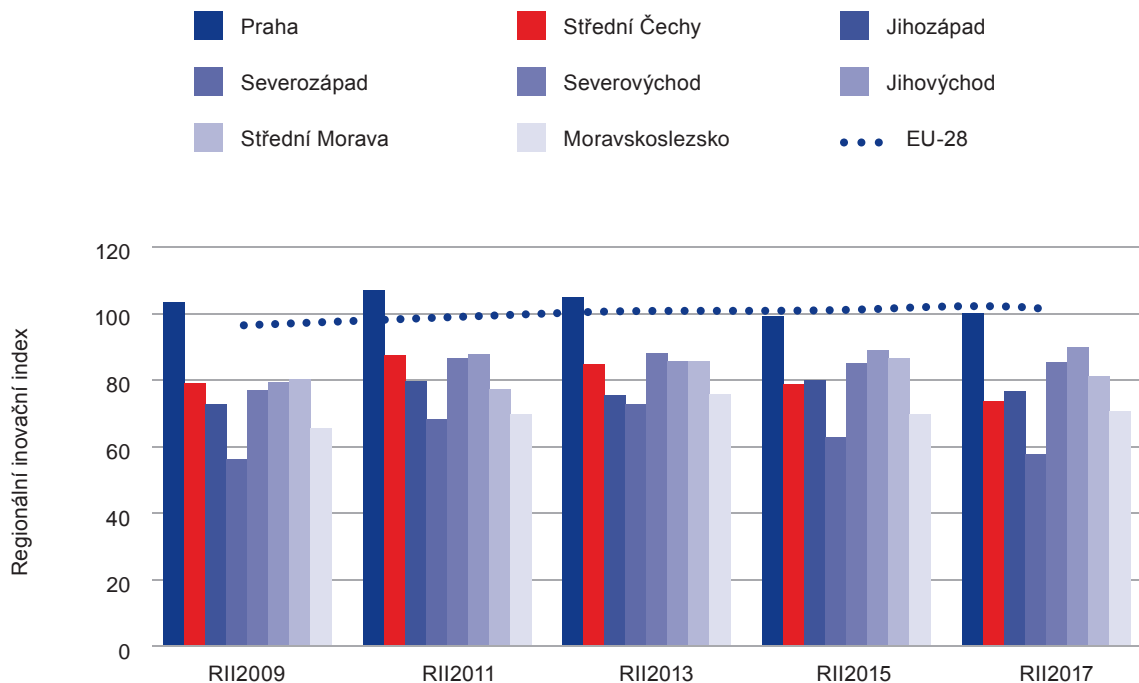
Inovace v malých a středních podnicích

Schopnost firem inovovat se netýká pouze jejich schopnosti přinášet na trh nové produkty, ale také schopnosti tyto produkty efektivněji vyrábět, distribuovat a prodávat. Pro měření schopnosti firem inovovat se nejčastěji používá tzv. Community Innovation Survey, šetření o inovacích probíhající v celé Evropské unii, které také vstupuje jako součást hodnocení do tzv. European Innovation Scoreboard či jeho regionální varianty Regional Innovation Scoreboard. Právě ze zmíněného Regional Innovation Scoreboard čerpá i tato podkapitola, a to prostřednictvím syntetického ukazatele RII (Regional Innovation Index) a jeho standardizovaných ukazatelů, mezi které patří i schopnost firem přinášet nejen produktové a procesní inovace, ale také organizační a marketingové inovace.

Ze srovnání českých regionů dle regionálního inovačního indexu (RII) je vidět nejen pokles celkové inovativnosti Prahy vůči EU-28, ale zejména pokles inovativnosti Středočeského kraje v poslední dvou sledovaných letech, a to jak vůči průměru EU-28, tak ve srovnání s ostatními regiony. Středočeský kraj patřil dříve mezi tři nejinnovativnější regiony v Česku. V posledních letech si však pohoršil až na 6. místo a výrazně jej dohání i Moravskoslezský kraj. Ten přitom patří mezi strukturálně postižené regiony.

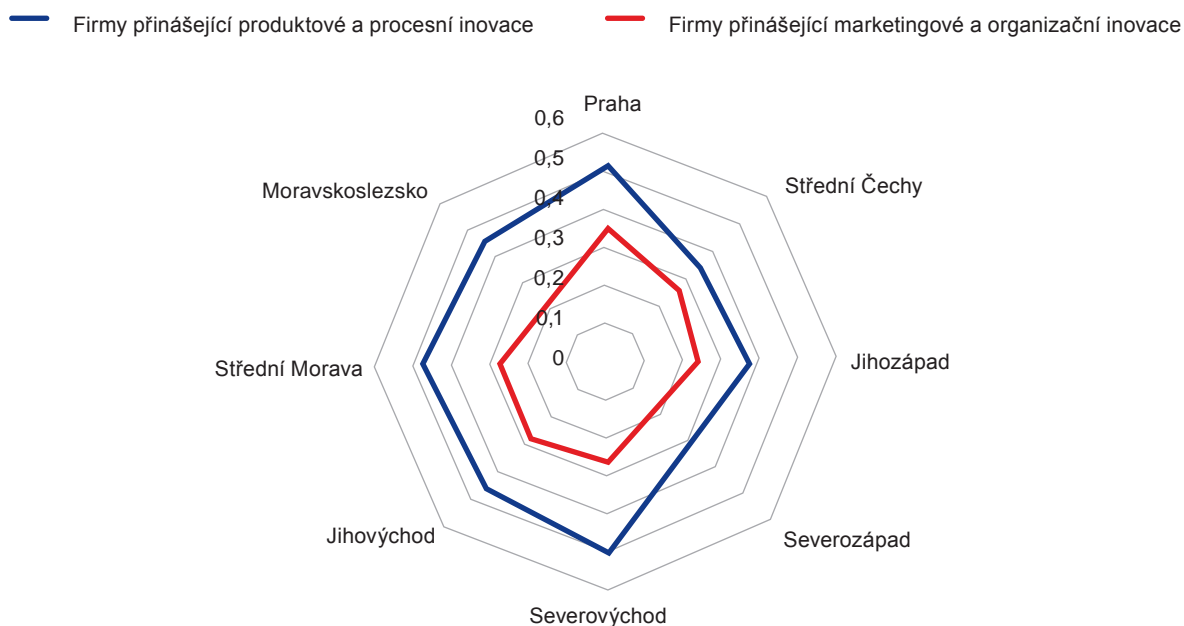
Pokles Středočeského kraje v celkové inovativnosti se ukazuje i na schopnosti malých a středních podniků přinášet inovace na trh. V tomto srovnání se řadí Středočeský kraj až na 6. místo ze srovnávaných regionů, a to jak z hlediska schopnosti přinášet produktové a procesní inovace, tak z hlediska vytvářet marketingové a organizační inovace. V dnešní době dynamických změn ve všech odvětvích ekonomiky a chování zákazníků je přitom schopnost přinášet inovace jedním, ne-li nejdůležitějším, faktorem konkurenceschopnosti.

Graf 26: Regionální inovační index, srovnání krajů mezi roky 2009–2017

Zdroj: Regional Innovation scoreboard (2017)

Graf 27: Srovnání inovativnosti malých a středních podniků, 2017

Zdroj: Regional Innovation scoreboard (2017)

2.3 Zemědělství

Klíčová zjištění

Charakteristika kraje

- Středočeský kraj patří společně s Jihomoravským krajem mezi regiony s nejpříhodnějšími podmínkami pro zemědělskou činnost.
- Z hlediska klimatu lze region zařadit mezi nejteplejší oblasti v ČR, nicméně s tím souvisí i nižší úhrn srážek, který je patrný zejména na severozápadu Středočeského kraje.
- Ve středních Čechách se vyskytují převážně černozemě a hnědozemě, tedy nejúrodnější půdy, z hlediska zemědělské terminologie je region zařazen do řepařské oblasti.
- Mezi zemědělsky nejvýznamnější části kraje lze zařadit Polabí a dolní Povltaví.
- Zemědělství je pro kraj v porovnání s ostatními regiony ČR relativně důležitou hospodářskou činností, v roce 2016 zde existovalo více než 5 400 hospodářských podniků, z nichž převážná většina měla velikost do 50 ha. V roce 2016 bylo v oblasti zemědělství a lesnictví zaměstnáno 3,2 % ekonomicky aktivních obyvatel, tento sektor tedy nepatří mezi klíčové z hlediska zaměstnanosti.
- Objem zemědělské produkce se v letech 2011–2015 pohyboval mezi 21 a 24 miliardami Kč ročně.

Rostlinná produkce

- Zemědělská půda tvoří zhruba 60 % z celkové rozlohy kraje. V rámci zemědělské půdy je převážná většina ploch využívána jako orná půda, na které jsou pěstovány především obiloviny (s největším zastoupením pšenice ozimé, pšenice jarní a ječmene ozimého).
- Po obilovinách jsou nejvíce zastoupeny olejnaté plodiny, cukrovka technická (nejvyšší produkce v rámci krajů – téměř 30 %) a chmel (druhá nejvyšší produkce v rámci krajů – více než 30 %).

Živočišná produkce

- V krajském srovnání z hlediska výroby masa v jatečné hmotnosti, dominuje Středočeský kraj v produkci skopového, koňského a kozího masa, tedy spíše v minoritních kategoriích.
- V případě produkce vepřového masa se také umísťuje na předních příčkách, a to společně s Jihomoravským a Jihočeským krajem, kdy tyto tři kraje tvoří zhruba poloviční produkci celé České republiky.

Ekologické zemědělství

- V současnosti jsou v rámci zemědělské půdy obhospodařovány zhruba 3 % z celkové rozlohy ekologickým způsobem.

- Ve Středočeském kraji v roce 2016 existovalo 252 ekofarem s průměrnou velikostí 62 ha, což je v podstatě poloviční rozloha v celorepublikovém srovnání.
- Nejvyšší počet ekofarem je v okresech Příbram (81), Benešov (40) a Beroun (23). Toto je příznačné nejen pro rozšíření ekologického zemědělství, ale dává možnosti také pro alternativní formy turistiky/agroturistiky.
- Počet výrobců biopotravin činil v roce 2016 více než 50, což je v mezikrajském porovnání nejvyšší hodnota.

Analýza

Charakteristika kraje

Středočeský kraj patří společně s Jihomoravským krajem mezi regiony s nejpříhodnějšími podmínkami pro zemědělskou činnost. Jedná se o souhrn několika základních fyzicko-geografických charakteristik – z hlediska klimatu spadají střední Čechy do oblasti mírně teplé až teplé s dostatečným počtem teplých dnů zajišťující růst i teplotně náročnějších plodin. Nicméně s touto příhodnou klimatickou oblastí souvisí i negativní jev, kterým je nižší průměrný úhrn srážek, které jsou navíc významně nerovnoměrně rozloženy, a to jak regionálně, tak i v čase. Mezi nejsušší oblasti patří Slánsko, Kladensko a dolní Poohří, místní úhrny srážek však nejsou na tak nízké úrovni jako např. v Jihomoravském kraji, kde je situace mnohem významnější. Přesto lze konstatovat, že problematice sucha je potřeba věnovat větší pozornost, i díky tomu, že v rámci změny klimatu dochází v některých oblastech k čím dál tím delším etapám bez významnějších srážek. Z hlediska celkových úhrnů se může zdát, že určitý mikroregion není významně postižen suchem, nicméně při detailním studiu rozložení celkových úhrnů srážek je v řadě případů zjištěno, že srážky spadly během velmi krátkého časového období, což má pro vegetaci až destruktivní vliv. Z tohoto důvodu je potřeba věnovat pozornost adaptačním opatřením, jako např. výstavbě nových malých vodních nádrží apod.

Ve středních Čechách se vyskytují převážně černozemě a hnědozemě, tedy nejúrodnější půdy, z hlediska zemědělské terminologie je region zařazen do řepařské oblasti.

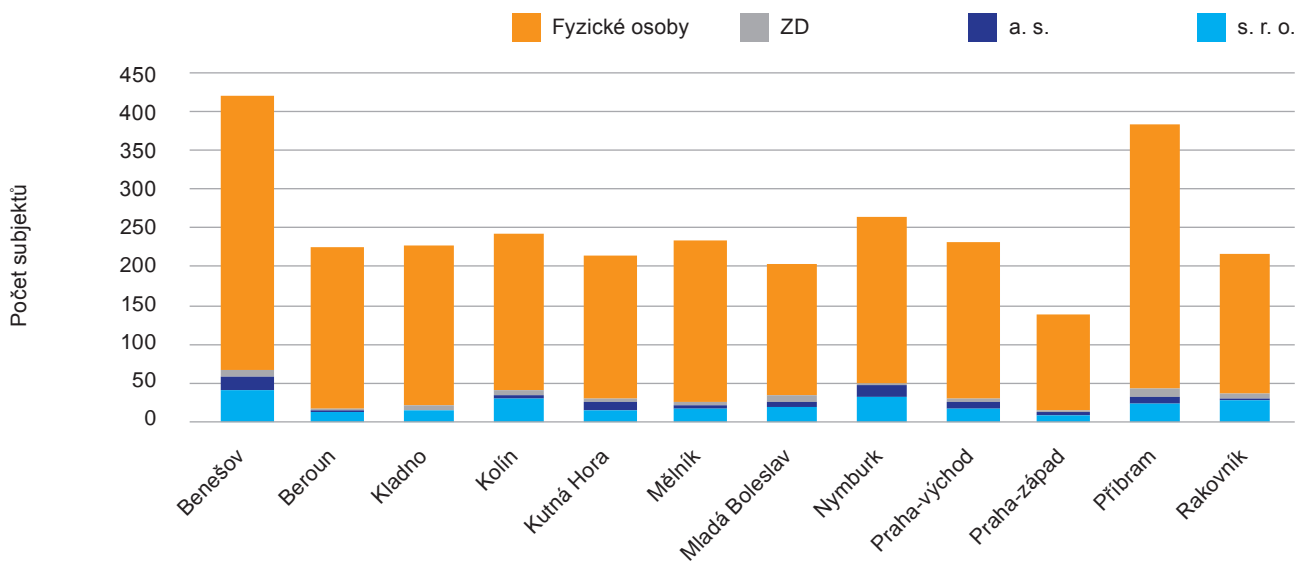
Mezi zemědělsky nejvýznamnější části Středočeského kraje lze zařadit Polabí a dolní Povltaví, kde jsou vhodné podmínky pro pěstování zejm. obilovin, cukrovky, řepky olejky. Významné plochy ale zabírají i pole, na kterých je pěstována zelenina, případně ovocné sady, jejichž produkce v nemalé míře zásobuje hlavní město Prahu.

Zemědělství je pro kraj významnou hospodářskou činností, v roce 2016 zde existovalo více než 5 400 hospodářských podniků, z nichž převážná většina měla velikost do 50 ha. V roce 2016 bylo v oblasti zemědělství a lesnictví zaměstnáno 3,2 % ekonomicky aktivních obyvatel. Objem zemědělské produkce se v letech 2011–2015 pohyboval mezi 21 a 24 miliardami Kč ročně.

Z hlediska typu zemědělských subjektů dominují ve Středočeském kraji fyzické objekty, kterých dle posledního zemědělského sčítání (Agrocensus) v roce 2010 bylo téměř 75 % z celkového počtu všech subjektů hospodařících na zemědělské půdy Středočeského kraje. Nicméně tito drobní soukromí zemědělci hospodařili ve sledovaném roce pouze na třetině celkové rozlohy zemědělského půdního fondu. Ze zemědělských subjektů typu společností s ručením omezeným, akciových společností a zemědělských družstev je podíl obhospodařované půdy rozložen rovnoměrně, při zohlednění jednotlivých okresů pak zemědělská družstva dominují

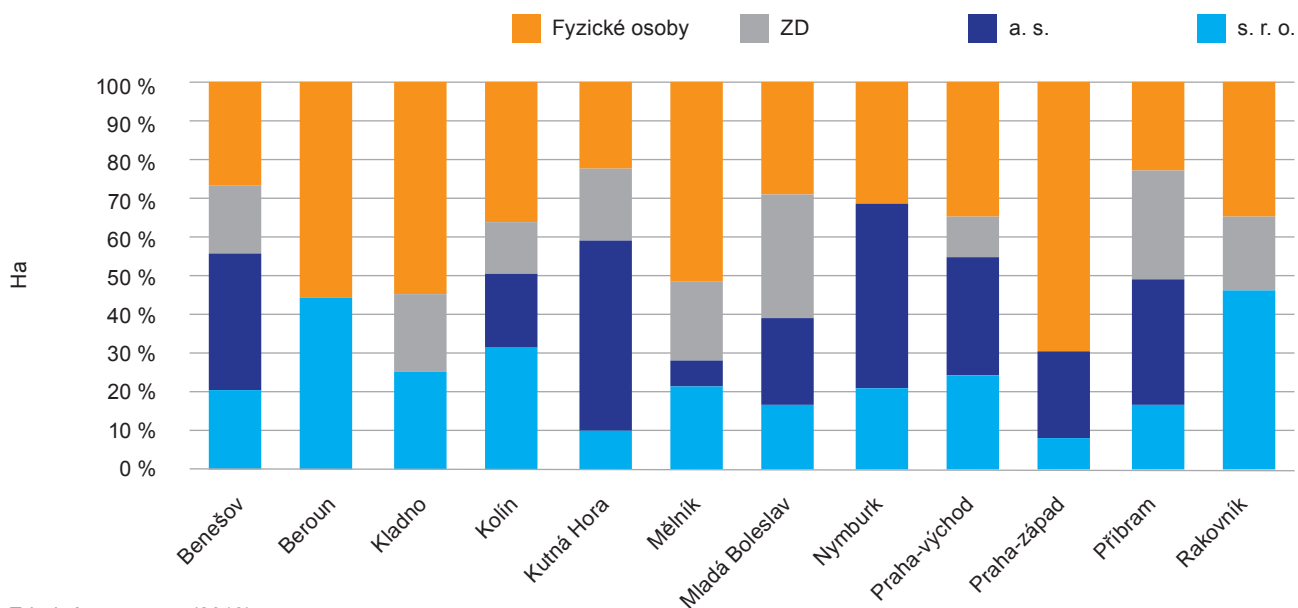
v okresech Ml. Boleslav nebo Příbram. Ve středních Čechách většinu ploch obhospodařují středně velké (do 50 ha) podniky. Tyto farmy mají charakter s.r.o. nebo a.s. a pouze v okresech Beroun, Praha-západ a Kladno nepřevažují z hlediska rozlohy obhospodařovaných ploch. Tyto zemědělské podniky se nezaměřují jen na několik typů plodin, spíše mají širší portfolio, vždy se však jedná o produkci obilovin, technické řepy a dále méně zastoupených komodit, které se liší dle fyzicko-geografických podmínek dané lokality.

Graf 28: Počet zemědělských subjektů ve Středočeském kraji

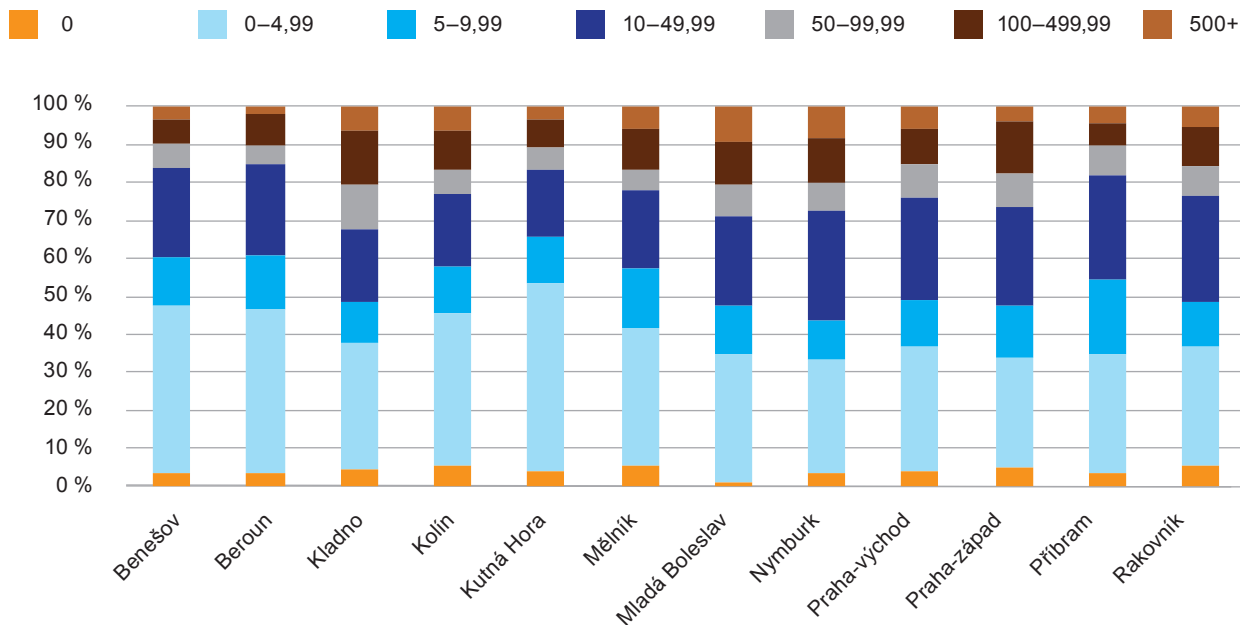
Zdroj: Agrocensus (2010)

Graf 29: Obhospodařování půdy jednotlivými typy subjektů

Zdroj: Agrocensus (2010)

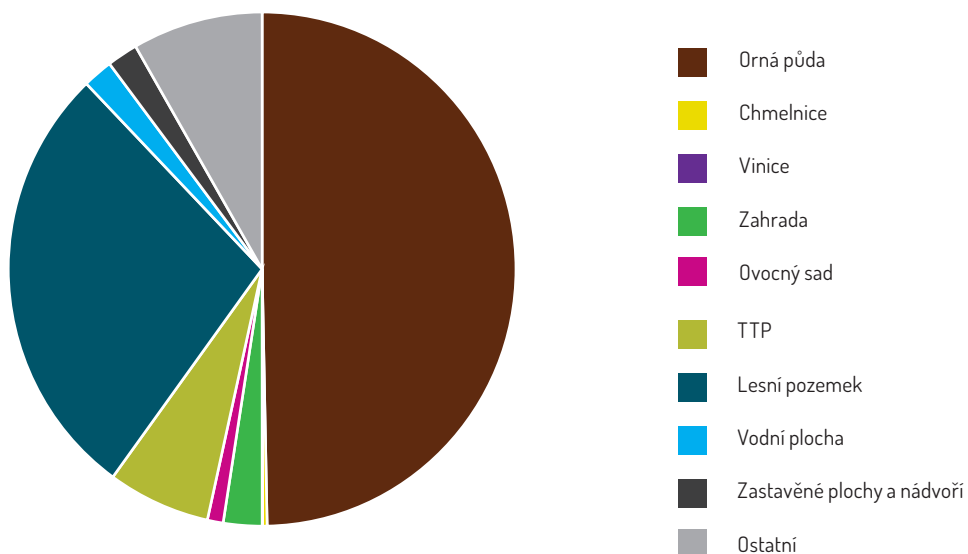
Graf 30: Obhospodařování půdy jednotlivými subjekty ve vztahu k rozloze

Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

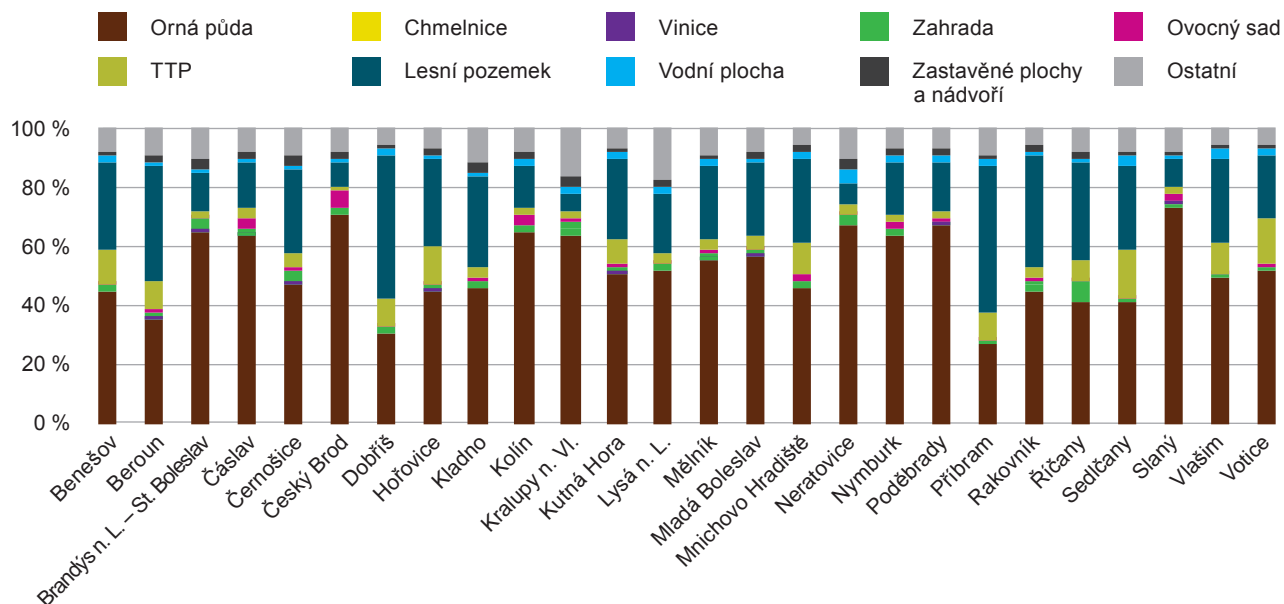
Z hlediska zemědělské produkce má objem rostlinné produkce mírně zvyšující trend, což je dáno postupnou orientací na výnosnější plodiny (např. mák), živočišná produkce se pohybuje od roku 2007 na zhruba stejných hodnotách.

Graf 31: Celkové využití ploch k 31. 12. 2016

Zdroj: Ročenka půdního fondu – 2017

Graf 32: Využití ploch dle ORP k 31. 12. 2016

Zdroj: Ročenka půdního fondu – 2017

Zemědělská půda tvoří zhruba 60 % z celkové rozlohy kraje. V rámci zemědělské půdy je převážná většina ploch využívána jako orná půda, na které jsou pěstovány především obiloviny (s největším zastoupením pšenice ozimé, pšenice jarní a ječmene ozimého).

Ač patří Středočeský kraj mezi kraje s intenzivní zemědělskou produkcí, nejedná se o kraj, který by svou produkcí dokázal uspokojit potřeby zdejších obyvatel. Potenciál je využíván zejména v produkci zeleniny a ovoce, které se i díky významně se navyšujícímu trendu biovýrobků a farmářských výrobků dostávají na stůl čím dál tím častěji v místě jejich produkce. V případě ovoce lze však konstatovat, že především jablka z místních sadů se velmi často prodávají např. do Německa na jejich zpracování např. na různé šťávy a pyré, ale nezřídka i pro kosmetické využití (šampony). Zpracovatelský průmysl je ve středních Čechách na poměrně vysoké úrovni, existuje zde řada podniků specializujících se na potravinářský průmysl, přesto se zemědělci spíše než na podporování spolupráce s místními podniky zaměřují zcela ekonomicky dle vyšší nabízené ceny. Rozdílný postoj může být v těch okresech, kde je větší podíl ekologicky hospodařících subjektů, kde je důraz kladen na lokální zpracování produkce.

Rostlinná produkce

Středočeský kraj patří dlouhodobě k největším producentům obilovin v ČR, mezi lety 2010 a 2016 se jejich osevní plocha snížila o 6 %, i přesto jejich průměrný výnos v tomto období stoupl o téměř třetinu na 6,5 t/ha. Tato skutečnost je zapříčiněna jak lepšími meteorologickými podmínkami, tak i vyšším využíváním hnojiv a pesticidů. Po obilovinách jsou ve středních Čechách nejvíce zastoupeny olejnaté plodiny, jmenovitě se jedná o řepku olejku, jejíž sklizeň stoupla mezi lety 2002 a 2016 více než dvojnásobně. V minulosti byla ve Středočeském kraji silně zastoupena cukrovka technická, která je však díky postupnému zániku cukrovarů na přelomu tisíciletí pěstována v mnohem nižší míře. I nadále je však Středočeský kraj jejím největším producentem, kdy se podílí na celorepublikových hodnotách téměř 30 %. Středočeský kraj je druhým nejvýznamnějším producentem chmele v ČR, která dlouhodobě dosahuje více než 30 % z celorepublikových hodnot. V posledních letech jsou z hlediska osevních ploch významně zastoupeny i technické plodiny, např. i pro využití v bioplynových stanicích. Otázkou zůstává, nakolik je účelné pěstování podobných plodin s využitím v bioplynových stanicích či jiných zařízeních na nejurodnějším typu půd v České republice.

Tabulka 7: Sklizeň vybraných zemědělských plodin ve Středočeském kraji, 2016

	Plocha			Sklizeň			Výnos		
	Celkem (ha)	Index 2016/2015	Podíl na ČR	Celkem (ha)	Index 2016/2015	Podíl na ČR	Celkem (t/ha)	Rozdíl 2016/2015	Rozdíl oproti ČR
Obiloviny celkem	269 470	98,20	19,80	1 745 056	102,60	20,30	6,48	0,28	0,15
Pšenice ozimá	170 026	103,40	21,00	1 147 131	103,40	21,60	6,75	-0,01	0,18
Pšenice jarní	8 429	67,20	27,50	39 867	70,40	28,70	4,73	0,21	0,19
Ječmen ozimý	21 480	101,20	20,70	132 947	113,30	20,90	6,19	0,66	0,06
Ječmen jarní	43 232	86,30	19,50	244 779	85,00	20,30	5,66	-0,08	0,21
Žito	3 171	86,10	15,10	16 080	90,80	15,40	5,07	0,26	0,09
Oves	5 014	88,30	13,30	17 751	86,70	13,40	3,54	-0,07	0,02
Triticale	5 036	86,60	12,70	25 223	88,60	13,10	5,01	0,12	0,13
Kukuřice na zrno	12 029	116,80	13,90	118 457	194,10	14,00	9,85	3,92	0,06
Luskoviny celkem	7 128	117,50	20,00	17 375	97,00	20,50	2,44	-0,51	0,06
Brambory ostatní	4 500	102,20	23,20	132 441	132,80	21,80	29,43	6,79	-1,92
Cukrovka technická	16 435	103,20	27,10	1 121 563	117,70	27,20	68,24	8,39	0,44
Řepka	83 837	101,70	21,30	29 375	102,30	21,60	3,50	0,02	0,05
Kukuřice na siláž	32 034	93,80	13,70	1 309 664	127,20	13,70	40,88	10,73	0,16
Píceřiny na orné půdě	66 196	101,00	13,90	493 321	127,40	13,90	7,45	1,54	0,05
Trvalé travní porosty	64 582	97,40	7,00	241 974	115,90	7,00	3,75	0,60	0,00
Chmelnice	1 478	101,10	31,00	2 365	174,30	30,70	1,60	0,67	-0,01
Vínice	284	96,10	1,80	1 139	81,40	1,50	4,01	-0,72	-0,79

Zdroj: ČSÚ (2017)

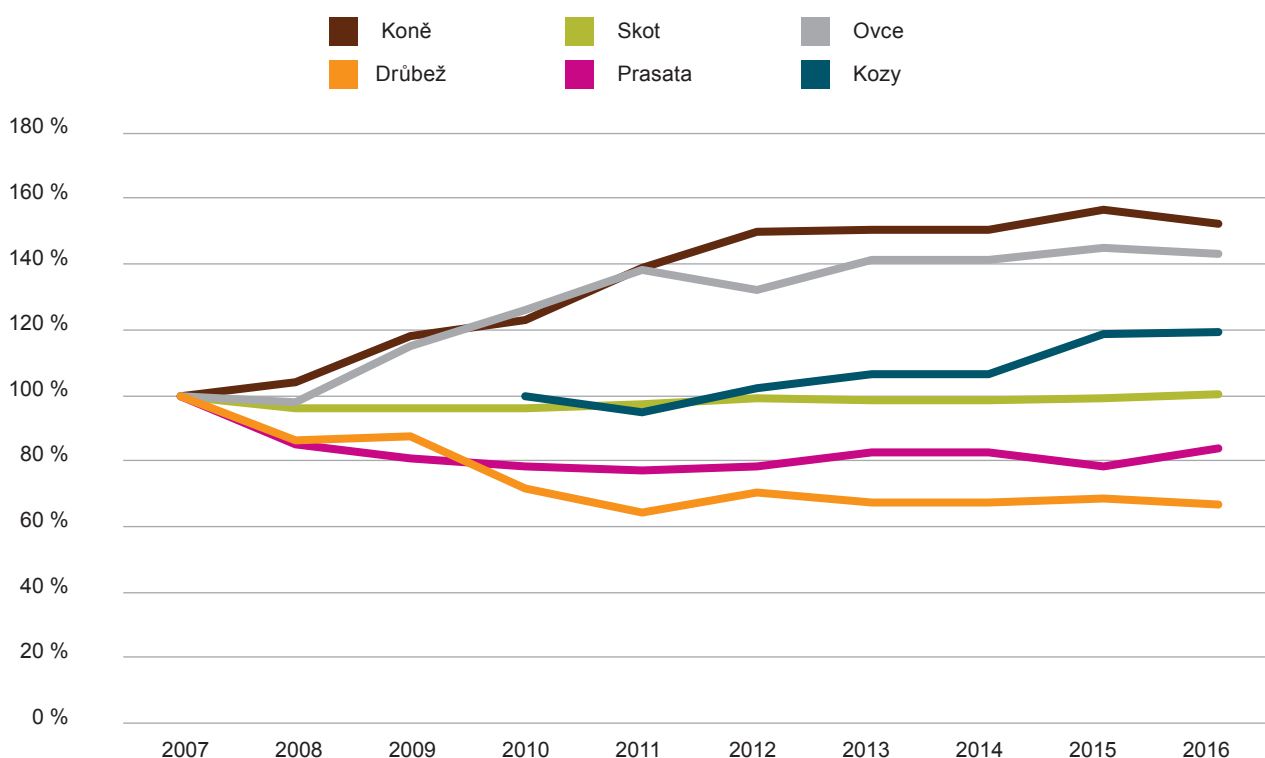
Živočišná produkce

Z hlediska živočišné produkce je období po roce 1989 charakterizováno významným poklesem stavu hospodářských zvířat. Je to dáno jak zánikem velkých zemědělských družstev, která se specializovala na živočišnou výrobu, ve většině malých obcí v rámci Středočeského kraje existoval kravín či vepřín, tak i významným odklonem obyvatelstva od konzumace vepřového a hovězího masa, což souviselo zejména s prudkým nárůstem cen v 90. letech.

Středočeský kraj patří mezi nejvýznamnější producenty vepřového masa v ČR, a to i přesto, že od 2007 dochází k poklesu množství chovaných zvířat (325 tis. ks v roce 2016). K významným změnám dochází u počtu koní, což souvisí s rostoucí oblibou jezdeckví. Podobný trend je registrován i u ovcí a koz, kde je příčinou rozvoj drobných farem, příp. ekologického zemědělství, kde se na trvalých travních porostech chovají tyto druhy hospodářských zvířat.

V krajském srovnání z hlediska výroby masa v jatečné hmotnosti, dominuje Středočeský kraj v produkci skopového, koňského a koziho masa, tedy spíše v minoritních kategoriích, nicméně v případě produkce vepřového masa se také umísťuje na předních příčkách, a to společně s Jihomoravským a Jihočeským krajem, kdy tyto tři kraje tvoří zhruba poloviční produkci celé České republiky.

Graf 33: Hospodářská zvířata ve Středočeském kraji 2007–2015, index (2007 = 100 %)

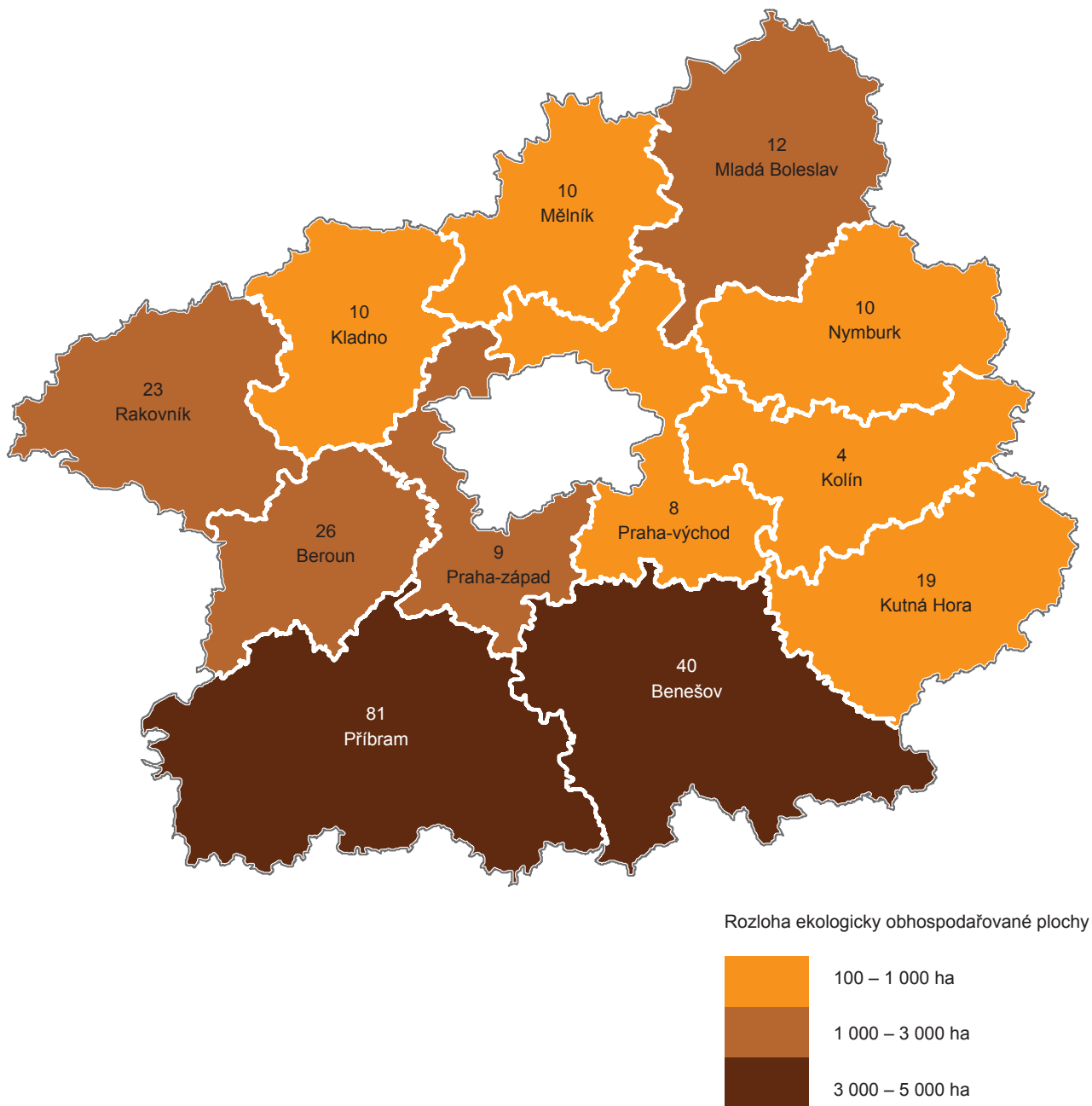

Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství není sice pro Středočeský kraj tak významným odvětvím jako v jiných krajích, avšak jeho role se postupně zvyšuje. V současnosti jsou v rámci zemědělské půdy obhospodařovány zhruba 3 % z celkové rozlohy ekologickým způsobem. Příčinou nízké výměry ploch s ekologickým zemědělstvím jsou výhodné podmínky pro zemědělskou činnost. Převážná většina ekologického zemědělství je realizována na trvalých travních porostech, které se nacházejí především v jihozápadní části kraje, kde jsou spíše pahorkatiny. Nížinný ráz převážné většiny kraje je využíván právě pro ornou půdu, která se dosud ekologicky využívá jen minimálně. Ve Středočeském kraji v roce 2016 existovalo 252 ekofarem s průměrnou velikostí 62 ha, což je v podstatě poloviční rozloha v celorepublikovém srovnání. Na ekofarmách jsou ekologickým způsobem chovány kozy a ovce, což jen potvrzuje výše uvedenou skutečnost jejich rostoucí oblíbenosti. Z hlediska ekologického zemědělství je v rámci Středočeského kraje důležitý počet výrobců biopotravin, kterých bylo v roce 2016 více než 50, což je v krajském porovnání nejvyšší hodnota.

Obrázek 9: Počet ekofarek ve Středočeském kraji, 2016

Zdroj: Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (2016)

Závěr analýzy

Středočeský kraj patří v rámci ČR mezi zemědělsky nejintenzivnější regiony, což je dáno především příhodnými fyzicko-geografickými podmínkami. Střední Čechy mají výsadní postavení v pěstování obilovin, v posledních letech je dáván důraz i na pěstování technických plodin. Z hlediska živočišné výroby je důraz kladen zejména na chov prasat, který patří mezi nejvýznamnější v České republice. V poslední dekádě také významně narůstá chov koz, koní a ovcí, což souvisí s rozvojem ekologického zemědělství, ale např. i využitím volného času v rámci sportovního jezdeckví. Ekologické zemědělství ve středních Čechách má oproti jiným krajům spíše jen doplňkovou roli, převážná většina ploch, kde se ekologicky hospodaří, jsou trvalé travní porosty. Je evidentní, že pro jižní část kraje je velkou výzvou ekologické zemědělství a s tím spojená agroturistika, resp. alternativní možnosti turistiky.

2.4 Cestovní ruch

Klíčová zjištění

Potenciál pro cestovní ruch

- Oblast cestovního ruchu se na HDP Středočeského kraje podílí přibližně 2,5 % (průměr ČR je 2,8 %) a zaměstnává 4 % jeho obyvatel.
- Navzdory značnému sociálně-ekonomickému potenciálu cestovní ruch stále nepatří v porovnání s jinými kraji ČR mezi klíčová odvětví regionální ekonomiky.
- Středočeský kraj má pro další rozvoj v oblasti cestovního ruchu kvalitní přírodní předpoklady.
- *Na území kraje se nachází bohaté přírodní bohatství, které vytváří podmínky pro rozvoj řady atraktivních forem cestovního ruchu (cykloturistika, rekreační turistika, vodní turistika, agroturistika). Středočeský kraj zahrnuje šest významných chráněných krajinných oblastí (Křivoklátsko, Kokořínsko, Český ráj, Český kras, Blaník a Brdy), z nichž některé svým charakterem dosahují nadregionálního významu (zejména Křivoklátsko zařazené do biosférické rezervace UNESCO) a některé mají značný potenciál dalšího rozvoje (bývalý vojenský areál Brdy). Vedle chráněných krajinných oblastí Středočeský kraj nabízí možnosti letní rekreace a vodácké turistiky u řady vodních ploch (přehrady Slapy a Orlick) a vodních toků (Labe, Vltava, Berounka, Sázava, Jizera, Cidlina a Mrlina).*
- Středočeský kraj má pro další rozvoj v oblasti cestovního ruchu také kvalitní kulturně-historické předpoklady.
- *Na území kraje se nacházejí dvě lokality UNESCO (historické památky v Kutné Hoře a zámecký park v Průhonicích), 2 městské památkové rezervace, 34 městských památkových zón, 10 vesnických památkových rezervací a 26 vesnických památkových zón a 2 krajinné památkové zóny. K významným kulturně-historickým předpokladům patří i hrady a zámky (zejména Karlštejn, Konopiště, Křivoklát a Český Šternberk), církevní památky (Stará Boleslav, Svatá Hora u Příbrami, Kutná Hora, Sázavský klášter), technické památky (hornictví, vodní stavitelství), vojenské památky (areál v Lešanech), paměťové instituce (Památník Lidice a Památník Vojna u Lešetic), kulturní instituce (v kraji se nachází 103 muzeí, 15 galerií a 24 památníků) a muzea v přírodě (skanzeny).*

Návštěvnost

- Návštěvnost Středočeského kraje dosahuje v porovnání s dalšími kraji České republiky s výjimkou Prahy spíše průměrných hodnot (5 % celkové návštěvnosti ČR). Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních (HUZ) se v roce 2016 dostala přes hranici 900 000 návštěvníků (77 % tvořili občané ČR). Oproti roku 2014 došlo k nárůstu návštěvnosti přibližně o 17 %.
- K nejnavštěvovanějším správním obvodům obcí s rozšířenou působností patřila v roce 2016 území Říčany, Benešova, Černošice a Berouna.
- K nejexponovanějším turistickým cílům patří zejména Kutná Hora a Karlštejn, kde se roční návštěvnost pohybuje kolem 300 000 turistů, a AquaPalace Čestlice s návštěvností kolem 1 mil. hostů.

Ubytovací kapacity

- Středočeský kraj v roce 2016 disponoval přibližně 35 000 lůžky v hromadných ubytovacích zařízeních (6,6 % z celkové kapacity lůžek v ČR). V roce 2016 se zastavil dlouhodobý trend snižování ubytovacích kapacit kraji. V tomto roce také došlo ke kvalitativnímu posunu nabídky, kdy největším podílem v kategoriích hromadných ubytovacích zařízení byly hotely a penziony.

Cyklodoprava

- Na území Středočeského kraje se nachází 240 označených cyklotras s celkovou délkou 4 191,1 km, z toho 320 km pokrývají cyklostezky. Středočeský kraj patří dlouhodobě k regionům s nejdelší sítí cyklostezek v ČR. V roce 2011 měl Středočeský kraj spolu s Hlavním městem Prahou vůbec nejrozsaáhlejší síť cyklostezek a komunikací vhodných pro cyklisty v rámci ČR.
- Přes postupnou výstavbu řady úseků cyklostezek nicméně stále přetrvává výrazný infrastrukturní deficit z pohledu cyklistické dopravy, což celkově snižuje potenciál cestovního ruchu zejména v periferních oblastech.

Analýza

Potenciál pro cestovní ruch

Oblast cestovního ruchu se na HDP Středočeského kraje podílí přibližně 2,5 % (průměr ČR v roce 2015 byl 2,8 %) a zaměstnává 4 % jeho obyvatel (Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje na období 2015–2020; Satelitní účet cestovního ruchu, hlavní ukazatele národního hospodářství a cestovního ruchu v ČR v letech 2003–2015, ČSÚ). Navzdory značnému sociálně-ekonomickému potenciálu stále nepatří cestovní ruch v porovnání s jinými kraji České republiky mezi klíčová odvětví regionální ekonomiky. Cestovní ruch je přitom jedním z nejvýznamnějších ekonomických nástrojů regionálního rozvoje a aktuální změny, kterými oblast cestovního ruchu v posledních letech prochází, tuto skutečnost ještě posilují. Digitalizace, propojování potenciálních zákazníků prostřednictvím nových technologií, rozvoj sdílené ekonomiky a automatizace řídicích procesů jsou moderními trendy, které představují příležitost jak pro růst příjmů z cestovního ruchu, tak i vytváření nových pracovních míst na lokální úrovni. Aktuální dynamika změn v oblasti cestovního ruchu nicméně klade značné nároky na jednotlivé poskytovatele služeb a celkové strategické pojetí destinačního managementu. Konkurenceschopnost regionu v oblasti cestovního ruchu závisí zejména na změně myšlení jeho aktérů a přizpůsobení se dynamickým procesům jako je přechod z masového turismu na individuální, autentické cestování, změny ve struktuře cílových skupin zákazníků v důsledku globálního stárnutí populace (přestává platit předpoklad, že majoritní potenciální skupinou turistů jsou lidé mladí, zdraví a aktivní) a pokračující diferenciací nabídky.

Moderní trendy v komunikaci, síťování i chování zákazníků kladou nároky i na politicko-strategické řízení cestovního ruchu v kraji. V tomto směru je Středočeský kraj v porovnání s ostatními regiony v ojedinele pozici. Oblast cestovního ruchu ve Středočeském kraji byla do nedávné minulosti charakteristická absencí jednotné marketingové a komunikační strategie a nízkou mírou koordinace aktivit ze strany krajské reprezentace. Na

jedné straně tak Středočeský kraj ve strategickém řízení cestovního ruchu za ostatními kraji značně zaostává, na druhé straně je tato situace příležitostí, jak procesy nastavit bez zatížení minulostí. V současnosti ve Středočeském kraji působí 6 oblastních organizací destinačního managementu. Tyto organizace přibližně vymezují geografickou a institucionální strukturu cestovního ruchu v kraji (tzv. rajonizace cestovního ruchu): Střední Čechy – západ (Bohemia Centralis), Posázaví, Kutná Hora, Polabí, Český ráj, Toulava a Brdy-Podbrdsko. Činnost těchto organizací doposud nebyla efektivně koordinována a průběžně vyhodnocována. Absence koordinačních mechanismů a krajských programů finanční podpory se kromě jiného projevovala i celkově nízkou kvalitou obsahu informačních a komunikačních nástrojů.

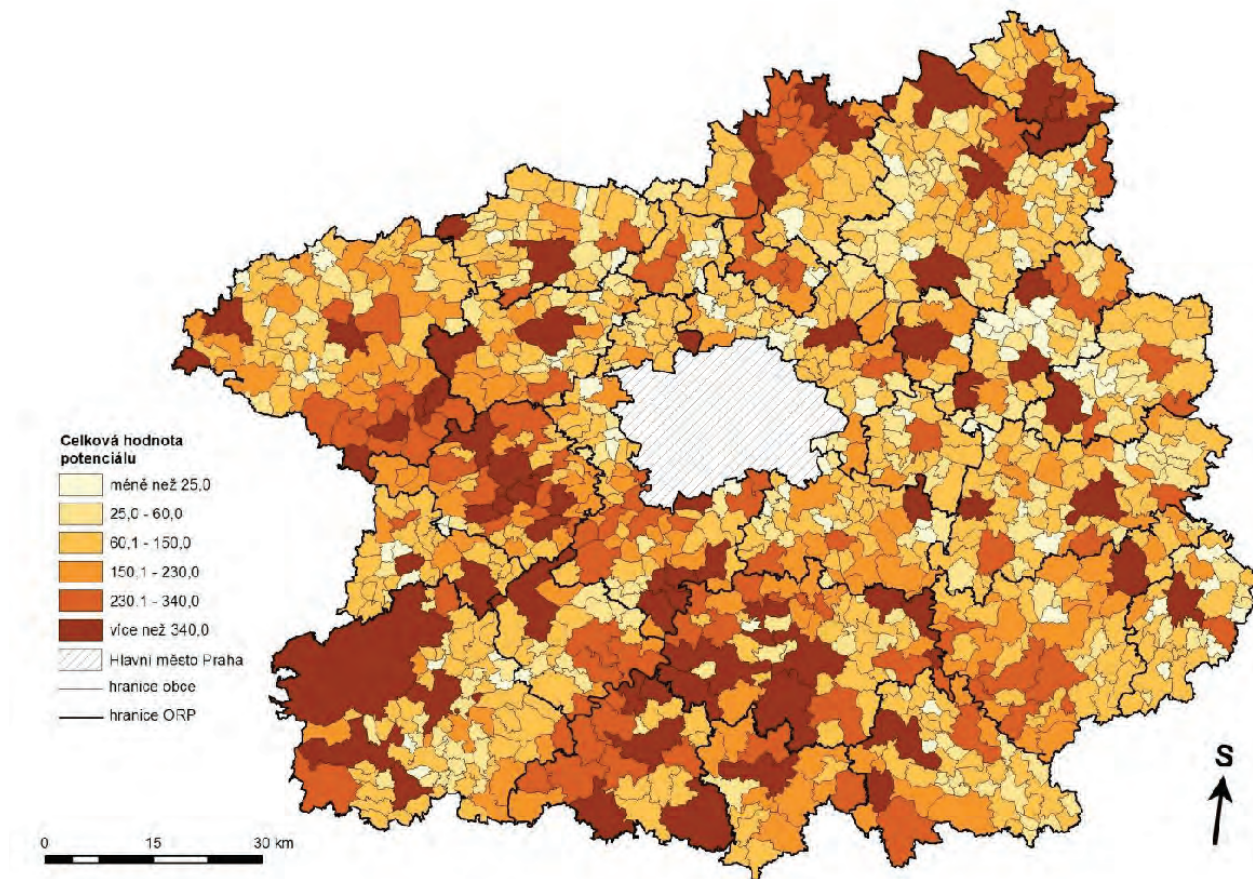
V současné době dochází v této oblasti k nápravě. V roce 2017 byla Středočeským krajem založena Středočeská centrála cestovního ruchu (SCCR), která bude plnit roli organizace destinačního managementu na úrovni kraje. Cílem SCCR je zajistit vysoce efektivní propagaci Středních Čech jako jednotné destinace a zvýšit počet domácích i zahraničních hostů. Podpořit všeobecný rozvoj cestovního ruchu v kraji mají v nejbližších letech i změny ve financování destinačního managementu a zavedení tzv. kategorizace organizací destinačního managementu, jejímž cílem je zvýšit jejich výkonnost a efektivitu. V roce 2017 též probíhá aktualizace Programu rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji na léta 2018–2023.

Středočeský kraj má pro další rozvoj v oblasti cestovního ruchu kvalitní předpoklady. Co se týče přírodních předpokladů, na území kraje se nachází bohaté přírodní bohatství, které vytváří podmínky pro rozvoj řady atraktivních forem cestovního ruchu (cykloturistika, rekreační turistika, vodní turistika, agroturistika). Středočeský kraj zahrnuje šest významných chráněných krajinných oblastí (Křivoklátsko, Kokořínsko, Český ráj, Český kras, Blaník a Brdy), z nichž některé svým charakterem dosahují nadregionálního významu (zejména Křivoklátsko zařazené do biosférické rezervace UNESCO) a některé mají značný potenciál dalšího rozvoje (bývalý vojenský areál Brdy a bývalý vojenský prostor Milovice-Mladá). Vedle chráněných krajinných oblastí Středočeský kraj nabízí možnosti letní rekreace a vodácké turistiky u řady vodních ploch (přehrady Slapy a Orlík) a vodních toků (Labe, Vltava, Berounka, Sázava, Jizera, Cidlina a Mrlina). Bariérou rozvoje v této oblasti je však postupné znečištění vodních ploch v letních obdobích.

Středočeský kraj má značný potenciál i ve využití kulturně-historických předpokladů. Na území kraje se nacházejí dvě lokality UNESCO (historické památky v Kutné Hoře a zámecký park v Průhonicích), 2 městské památkové rezervace, 34 městských památkových zón, 10 vesnických památkových rezervací, 26 vesnických památkových zón a 2 krajinné památkové zóny. K významným kulturně-historickým předpokladům patří i hrady a zámky (zejména Karlštejn, Konopiště, Křivoklát a Český Šternberk), církevní památky (Stará Boleslav, Svatá Hora u Příbrami, Kutná Hora, Sázavský klášter), technické památky (hornictví, vodní stavitelství), vojenské památky (areál v Lešanech), paměťové instituce (Památník Lidice a Památník Vojna u Lešetic), kulturní instituce (v kraji se nachází 103 muzeí, 15 galerií a 24 památníků) a muzea v přírodě (skanzeny).

Rozmanitost přírodních a kulturně-historických atraktivit vytváří kvalitní předpoklady pro dostatečnou a kvalitní nabídku v oblasti cestovního ruchu, nicméně tyto předpoklady nejsou z hlediska jejich potenciálu rozloženy rovnoměrně po celém území kraje. Podle hodnocení potenciálu pro cestovní ruch, provedeného v rámci analytické části Programu rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji na léta 2018–2023, Středočeský kraj dosahuje v porovnání s ostatními kraji ČR nižšího potenciálu zejména z důvodu větší rozlohy kraje a celkově diferencovanému rozložení tohoto potenciálu. V analýze potenciálu cestovního ruchu provedené v roce 2015 byl potenciál vyhodnocen na úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností, a to na základě bodového hodnocení při použití několika parametrů. Z tohoto hodnocení vyplývá, že oblasti s vysokým potenciálem se nacházejí především v jižní až západní části kraje a dále pak při severní hranici. V ostatních částech kraje je vyšší potenciál odvislý od specifických lokalit (atraktivit), jako je Kutná Hora nebo Poděbrady (Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje na období 2015–2020).

Obrázek 10: Celkový potenciál cestovního ruchu podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Zdroj: Naviga 4, Program rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje na období 2015–2020 (analytická část)

Návštěvnost

Návštěvnost Středočeského kraje dosahuje v porovnání s dalšími kraji ČR spíše průměrných hodnot. Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních (HUZ) se v roce 2016 dostala přes hranici 900 000 návštěvníků (77 % tvořili občané ČR). Oproti roku 2014 došlo k nárůstu návštěvnosti přibližně o 17 %. I přes vzestupnou tendenci v počtu návštěvnosti Středočeský kraj zdaleka nedosahuje hodnot pražské aglomerace (v roce 2016 Hlavní město Prahu navštívilo přes 7 miliónů hostů hromadných ubytovacích zařízení, z toho 85 % tvořila zahraniční klientela). Středočeský kraj zaostává i za jednou z hlavních konkurenčních destinací, Jihočeským krajem, kde se v roce 2016 ubytovalo o půl miliónu hostů více. Podle analýzy provedené v rámci aktualizace Programu rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji na léta 2018–2023 patří Středočeský kraj při hodnocení návštěvnosti území vzhledem k jeho rozloze mezi vůbec nejméně navštěvované regiony ČR. V roce 2016 se Středočeský kraj na celkové návštěvnosti ČR podílel 5 %, nicméně je krajem, kde se za posledních deset let snížila návštěvnost nejvíce ze všech krajů ČR. Alarmující je z hlediska dlouhodobé statistiky návštěvnosti kraje i postupné snižování podílu zahraničních turistů, ke kterému došlo v období 2012–2016 a podprůměrná délka přenocování v porovnání s ostatními kraji České republiky (2,4 noci).

Tabulka 8: Návštěvnost Středočeského kraje (HUZ) podle krajů za rok 2016

	Hosté celkem		Z toho	
	Absolutně	v %	Rezidenti	Nerezidenti
Česká republika	18 388 853	100,00%	9 067 413	9 321 440
Hlavní město Praha	7 127 558	38,76%	1 016 796	6 110 762
Středočeský kraj	939 041	5,11%	726 494	212 547
Jihočeský kraj	1 446 905	7,87%	977 510	469 395
Plzeňský kraj	660 011	3,59%	427 474	232 537
Karlovarský kraj	948 871	5,16%	362 402	586 469
Ústecký kraj	527 461	2,87%	346 389	181 072
Liberecký kraj	863 520	4,70%	691 027	172 493
Královéhradecký kraj	1 158 127	6,30%	890 141	267 986
Pardubický kraj	443 717	2,41%	381 601	62 116
Kraj Vysočina	522 415	2,84%	456 734	65 681
Jihomoravský kraj	1 647 533	8,96%	1 098 998	548 535
Olomoucký kraj	600 106	3,26%	477 913	122 193
Zlínský kraj	686 935	3,74%	576 322	110 613
Moravskoslezský kraj	816 653	4,44%	637 612	179 041

Zdroj: ČSÚ

K nejnavštěvovanějším správním obvodům obcí s rozšířenou působností patřila v roce 2016 území Říčany, Benešova, Černošic a Berouna. Statistiky návštěvnosti prostřednictvím evidence v hromadných ubytovacích zařízeních však nejsou zcela vypovídající, neboť nezahrnují tzv. jednodenní pobyty. Geografická poloha kraje, zlepšující se dopravní infrastruktura, snadná dopravní dostupnost z Hlavního města Prahy a nerovnoměrné rozložení nabídky cestovního ruchu v kraji jsou faktory, které do budoucna povedou k postupnému zkracování délky pobytu návštěvníků. Statistiky návštěvnosti některých exponovaných turistických cílů (zejména Kutné Hory a Karlštejna, kde se roční návštěvnost pohybuje kolem 300 000 turistů, a AquaPalace Čestlice s návštěvností kolem 1 mil. hostů) ukazují, že dosáhnout rovnoměrnějšího rozložení návštěvnosti v kraji bude s ohledem na aktuální trendy cestovního ruchu značně obtížné. Přesnějšímu plánování marketingových a komunikačních aktivit kraje by napomohla dostupnost dat o pohybu návštěvníků (např. tzv. zbytkových dat mobilních operátorů), včetně těch, kteří do Středočeského kraje cestují pouze v rámci jednoho dne. Tímto typem informací o cílových skupinách Středočeský kraj v současnosti nedisponuje. (Statistika návštěvnosti nezahrnuje komplexní informací, neboť významnou složku celkové návštěvnosti regionu tvoří právě jednodenní návštěvnost.)

Ubytovací kapacity

Středočeský kraj v roce 2016 disponoval přibližně 35 000 lůžky v hromadných ubytovacích zařízeních (6,6 % z celkové kapacity lůžek v ČR). V roce 2016 se zastavil dlouhodobý trend snižování ubytovacích kapacit v kraji. V tomto roce také došlo ke kvalitativnímu posunu nabídky, kdy největším podílem v kategoriích hromadných ubytovacích zařízení byly hotely a penziony. Postupné zkvalitňování nabídky ubytovacích zařízení je jedním z klíčových předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu a zvyšování počtu domácích i zahraničních hostů. Z hlediska dalších oblastí infrastruktury cestovního ruchu patří mezi důležité rozvojové priority doprava. Rozvoj dopravní infrastruktury i hromadné dopravy zejména v periferních oblastech kraje může přinést významné impulzy pro rozvoj místních atraktivit.

Tabulka 9: Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v krajském porovnání za rok 2016

	Počet zařízení	v %	Pokoje	v %	Lůžka	v %	Místa pro stany a karavany	v %
Česká republika	9 168	100,00%	207 309	100,00%	533 507	100,00%	48 719	100,00%
Hlavní město Praha	795	8,67%	42 081	20,30%	91 887	17,22%	1 010	2,07%
Středočeský kraj	682	7,44%	13 331	6,43%	35 303	6,62%	5 189	10,65%
Jihočeský kraj	1 195	13,03%	20 528	9,90%	59 593	11,17%	13 017	26,72%
Plzeňský kraj	519	5,66%	10 299	4,97%	28 375	5,32%	4 484	9,20%
Karlovarský kraj	473	5,16%	15 979	7,71%	32 828	6,15%	1 043	2,14%
Ústecký kraj	473	5,16%	9 265	4,47%	24 051	4,51%	1 725	3,54%
Liberecký kraj	904	9,86%	14 499	6,99%	43 560	8,16%	2 657	5,45%
Královéhradecký kraj	1 036	11,30%	17 518	8,45%	49 386	9,26%	5 133	10,54%
Pardubický kraj	350	3,82%	6 849	3,30%	19 637	3,68%	1 817	3,73%
Kraj Vysočina	443	4,83%	8 371	4,04%	24 208	4,54%	2 626	5,39%
Jihomoravský kraj	800	8,73%	18 113	8,74%	45 095	8,45%	5 334	10,95%
Olomoucký kraj	473	5,16%	9 057	4,37%	23 482	4,40%	1 174	2,41%
Zlínský kraj	453	4,94%	9 863	4,76%	26 103	4,89%	1 354	2,78%
Moravskoslezský kraj	572	6,24%	11 556	5,57%	29 999	5,62%	2 156	4,43%

Zdroj: ČSÚ

Cyklotrasy a ostatní

Specifickou oblastí cestovního ruchu je cykloturistika, která představuje značný potenciál rozvoje. Podle analytické části Koncepce rozvoje cyklistiky ve Středočeském kraji na období 2017–2023 se na území SČK nachází 240 označených cyklotras s celkovou délkou 4191,1 km, z toho 320 km pokrývají cyklostezky. Středočeský kraj patří dlouhodobě k regionům s nejdélsí sítí cyklostezek v ČR. V roce 2011 měl Středočeský kraj spolu s Hlavním městem Prahou vůbec nejrozsáhlejší síť cyklostezek a komunikací vhodných pro cyklisty v rámci ČR. Přes postupnou výstavbu řady úseků cyklostezek nicméně stále přetrvává výrazný infrastrukturní deficit z pohledu cyklistické dopravy. V důsledku toho vykazuje interakce mezi cyklistickou dopravou a dal-

šími druhy dopravy (zejména silniční) řadu závad, což vedle snížené bezpečnosti a zvýšeného rizika nehod také mj. snižuje urbanistickou hodnotu těchto míst. Problematické je též nejednotné marketingové značení cyklotras. Komunikace pro cyklodopravu a návazná infrastruktura představují jeden z hlavních předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu zejména v periferních oblastech kraje. Řada cyklostezek v těchto oblastech je přitom ve fázi ideové či projektové přípravy a rozvoj cyklistické dopravy spojený s růstem podílu nemotorové dopravy je tak pro Středočeský kraj významnou výzvou nejbližší budoucnosti. Budování cyklistických tras (zejména páteřních), cyklostezek a návazné infrastruktury je dlouhodobým úkolem kraje. Rozvoj cyklodopravy je zároveň příležitostí, která může mít dopad i na jiné rozvojové oblasti (např. prevence zdravotních problémů obyvatel kraje, začlenění cyklodopravy do integrovaného dopravního systému). Z ostatních oblastí infrastruktury a nabídky cestovního ruchu hrají významnou roli středočeské lázně (Poděbrady a Toušeň), zastoupena jsou i zařízení pro kongresovou a golfovou turistiku.

3. Lidské zdroje

3.1 Demografický a populační vývoj

Klíčová zjištění

- Celkový počet obyvatel Středočeského kraje (1 338 982 k 1. 1. 2017) od roku 2000 roste, přičemž k největším přírůstkům došlo mezi lety 2006 až 2010 (od roku 2000 do roku 2016 přibylo v kraji celkem 220 100 obyvatel). Přirozená měna obyvatelstva se na celkovém populačním přírůstku podílí jen asi pětinovým podílem.
- Při srovnání s Českou republikou má Středočeský kraj nadprůměrnou fertilitu, nižší průměrný věk mužů i žen, což se následně projevuje i na vyšším přirozeném přírůstku (sňatečnost a rozvodovost jsou srovnatelné s národním průměrem).
- V roce 2016 se průměrná hodnota Indexu stáří v ČR pohybovala kolem hodnoty 120,7 a Středočeský kraj je na vyrovnané hodnotě 101,5.
- Kraj se v posledních 15–20 letech začal z demografického hlediska odlišovat od zbytku ČR. Příčinou je jeho poloha vůči Praze, ze které se v souvislosti s ekonomickou konjunkturou a příznivou demografickou situací (vysoký podíl lidí mezi 25 a 40 let) začali lidé stěhovat do suburbíí.
- Středočeský kraj má v rámci ČR nejvyšší průměrné roční migrační saldo 25 190 (Praha 21 014 a Plzeňský kraj 7 020), což je silně ovlivněno suburbanizací.
- Podíl přistěhovalých ve věku 25–39 let na celkovém počtu přistěhovalých dosáhl 38 % v letech 2011–2012 a 36,7 % v letech 2015–2016.

Analýza

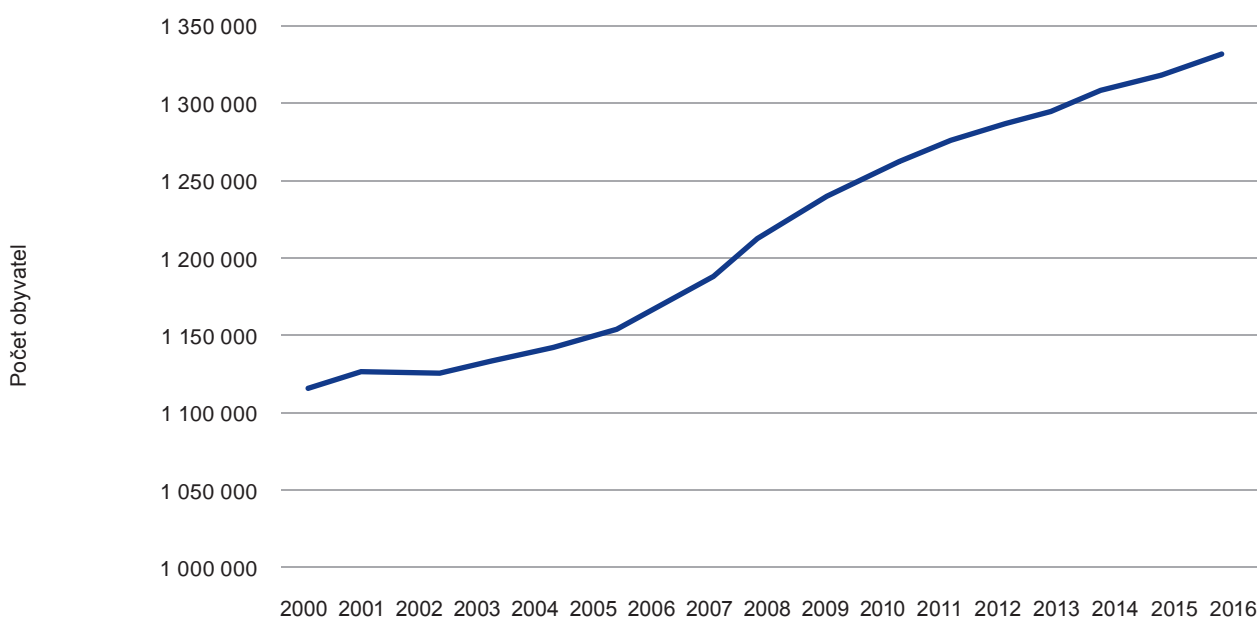
Demografická struktura obyvatelstva a její vývoj představuje základní indikátor pro vysvětlení dalších socio-ekonomických jevů v území a zpětně je těmito jevy ovlivňována a přetvářena. Demografická analýza obsahuje dlouhodobé sledování dvou základních komponent změny obyvatelstva – přirozeného přírůstku, resp. úbytku, a migrační bilance. V současné době hraje v případě Středočeského kraje i celého Česka důležitější roli přírůstek stěhováním, který dosahuje asi pětkrát, resp. čtyřikrát vyšších hodnot než přírůstek přirozenou reprodukcí (viz tabulka 10 a graf 35).

Tabulka 10: Srovnání základních demografických ukazatelů ČR a Středočeského kraje 2001–2016

	2001		2016	
	Středočeský kr.	ČR	Středočeský kr.	ČR
Průměrný věk matky při narození prvního dítěte	27,2	27,3	31	30,7
Průměrný věk (muži)	37,7	37,4	39,7	40,6
Průměrný věk (ženy)	40,8	40,5	41	43,4
Index stáří (%)	90,5	87,2	101,5	120,7
Sňatky na 1000 obyvatel	5,2	5,1	4,6	4,8
Rozvody na 1000 obyvatel	3	3,1	2,6	2,4
Úhrnná plodnost	1,16	1,15	1,69	1,63
Celkový přírůstek (%)	2,1	-2,5	9,1	2,4
Přirozený přírůstek (%)	-2,2	-1,7	1,5	0,5
Přírůstek stěhováním (‰)	4,3	-0,8	7,6	1,9

Zdroj: ČSÚ (2017c)

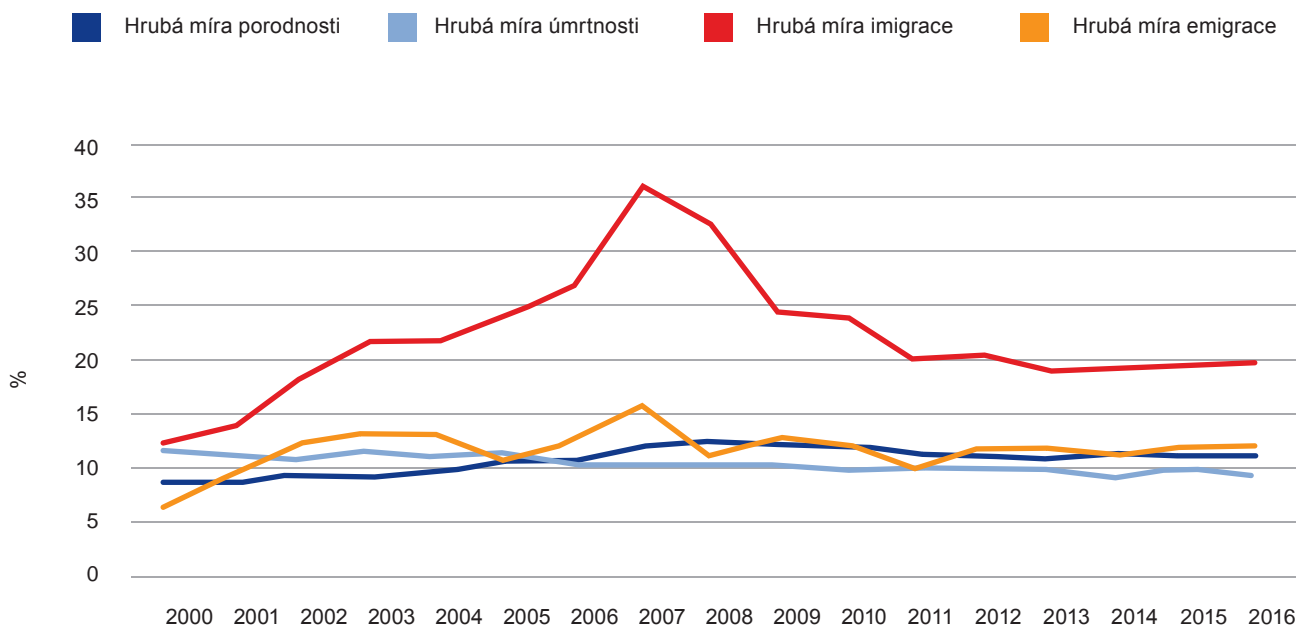
Graf 34: Vývoj počtu obyvatel Středočeského kraje

Zdroj: ČSÚ (2017c)

Celkový počet obyvatel Středočeského kraje od roku 2000 roste, přičemž největších přírůstků se kraj dočkal mezi lety 2006 až 2010 (viz graf 34). Od roku 2000 do roku 2016 přibylo v kraji celkem 220 100 obyvatel.

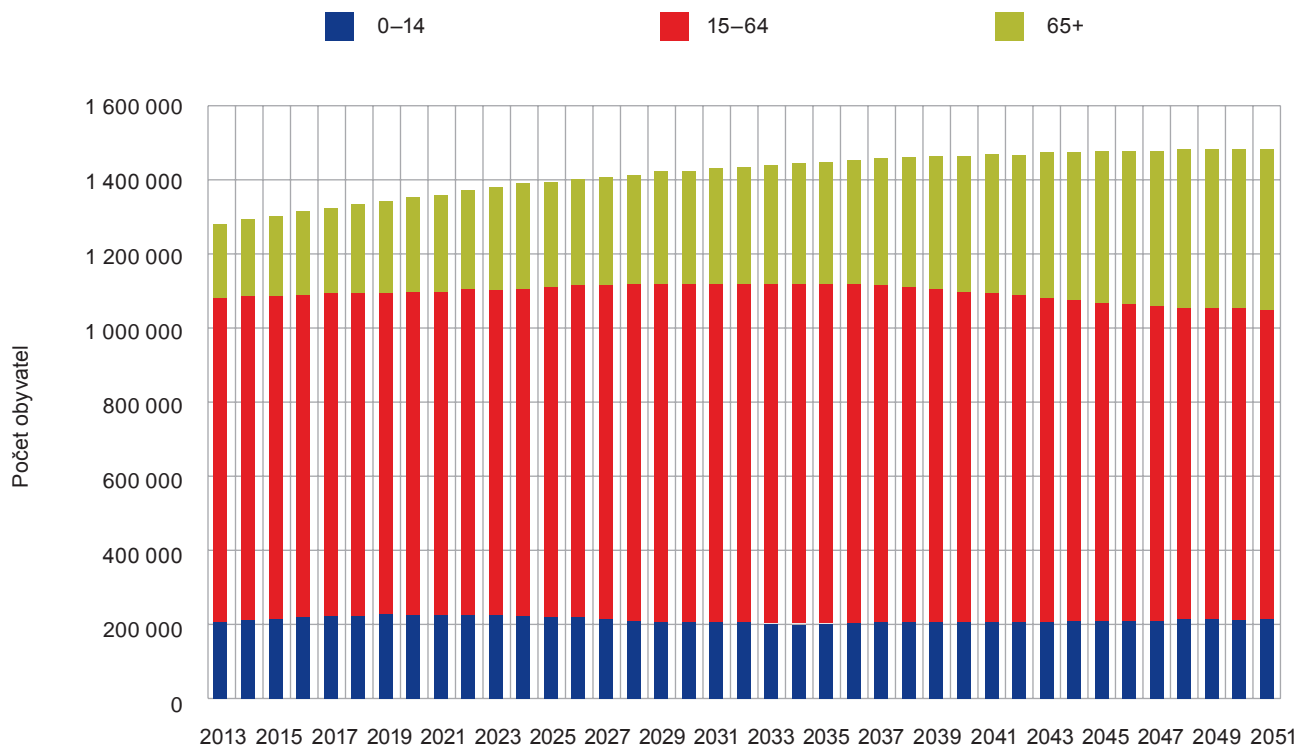
Graf 35: Vývoj počtu obyvatel a komponentů populační změny Středočeského kraje 2000–2016

Zdroj: ČSÚ (2017c)

Podle demografické projekce ČSÚ z roku 2013 (ČSÚ 2014) by až do roku 2050 měl počet obyvatel Středočeského kraje neustále pozvolně růst a na konci tohoto období by se měl přiblížit hodnotě 1,5 mil. obyvatel (viz graf 36). Stejně jako v případě celé republiky bude i ve Středočeském kraji docházet ke stárnutí populace, což se bude projevovat konstantním růstem podílu věkové skupiny seniorů nad 65 let. V případě předproduktivní složky obyvatelstva (0–14 let) bude ještě v dalších 5 letech docházet k mírnému růstu, avšak poté nastane mírný pokles a stagnace. Na produktivní složce populace (15–64) se nejvíce projeví demografické vlny a její mírný růst lze očekávat do roku 2035. Poté i v této složce nastane pokles. Zatímco v současnosti se počet seniorů a počet dětí v SČK na stejných hodnotách, na konci odhadu v roce 2050 by tento poměr mohl být 2:1 ve prospěch seniorů. Zároveň také dojde k vyrovnání počtu lidí v produktivním a neproduktivním věku, přičemž průměrný věk pozvolna vzroste oproti současnosti o pět let na hodnotu 46,1 let.

Graf 36: Vývoj počtu obyvatel Středočeského kraje podle věkových skupin do roku 2050

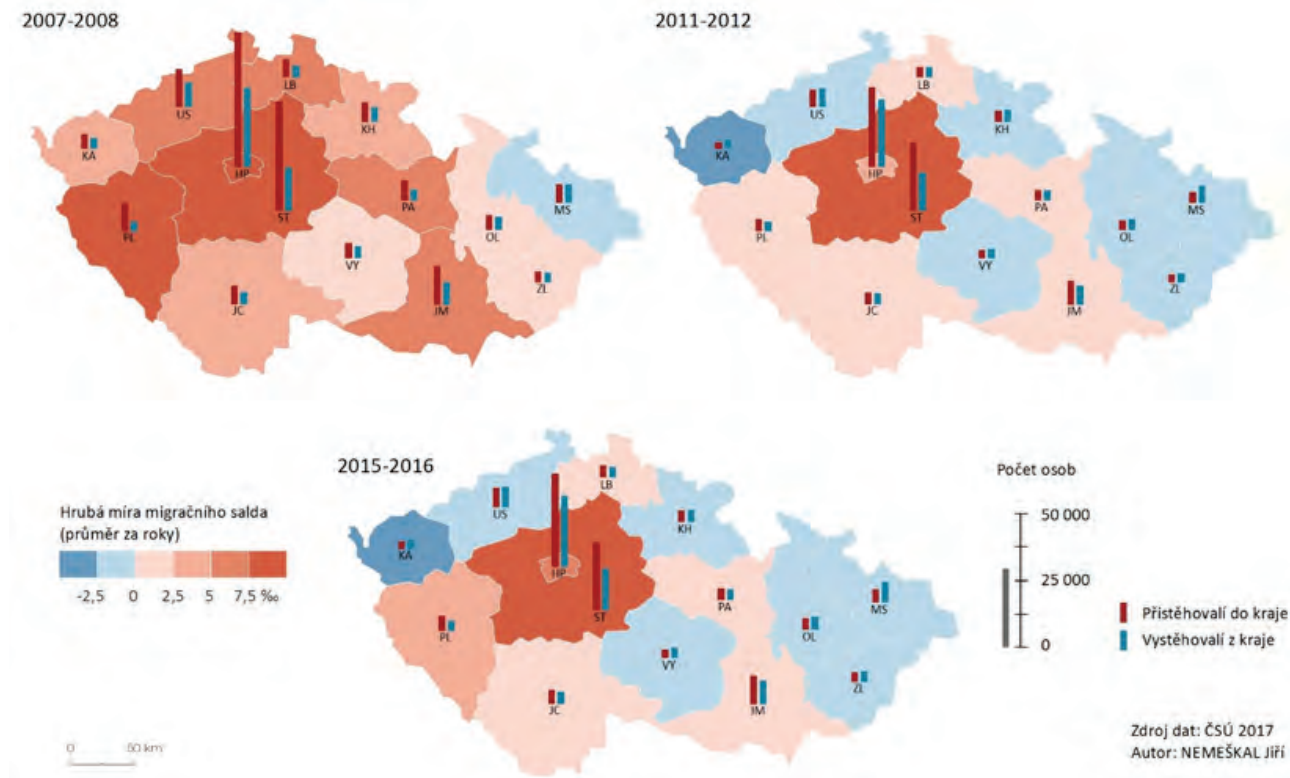

Zdroj: ČSÚ (2014)

Migrační bilance – krajská úroveň

V rámci České republiky lze sledovat celkový trend související s ekonomickou konjunkturou, kdy většina krajů vykazovala kladné migrační saldo. Největší migrační přírůstky získával Středočeský kraj (průměrné roční migrační saldo 25 190), Praha (21 014) a Plzeňský kraj (7 020), tedy kraje ekonomicky silné a v případě Středočeského kraje silně ovlivněné suburbanizací. V dalších sledovaných řezech dochází k celkovému snížení objemu stěhování na úrovni krajů, přičemž významnější kladné saldo vykazuje již jen Středočeský kraj. Absolutní počty přistěhovalých a vystěhovalých samozřejmě souvisí i s celkovou populační velikostí kraje, avšak i z pohledu relativizovaného ukazatele hrubé míry migračního salda je intenzita tohoto procesu nejvyšší právě ve středních Čechách. Při analýze migračně ztrátových krajů pak přetrvávají dva faktory, které způsobují záporné migrační saldo – buď se jedná o periferii, jako v případě Karlovarského kraje a Kraje Vysočina, nebo zde přetrvává image strukturálně postiženého regionu se všemi z toho vyplývajícími aspekty (Moravskoslezský a Ústecký kraj).

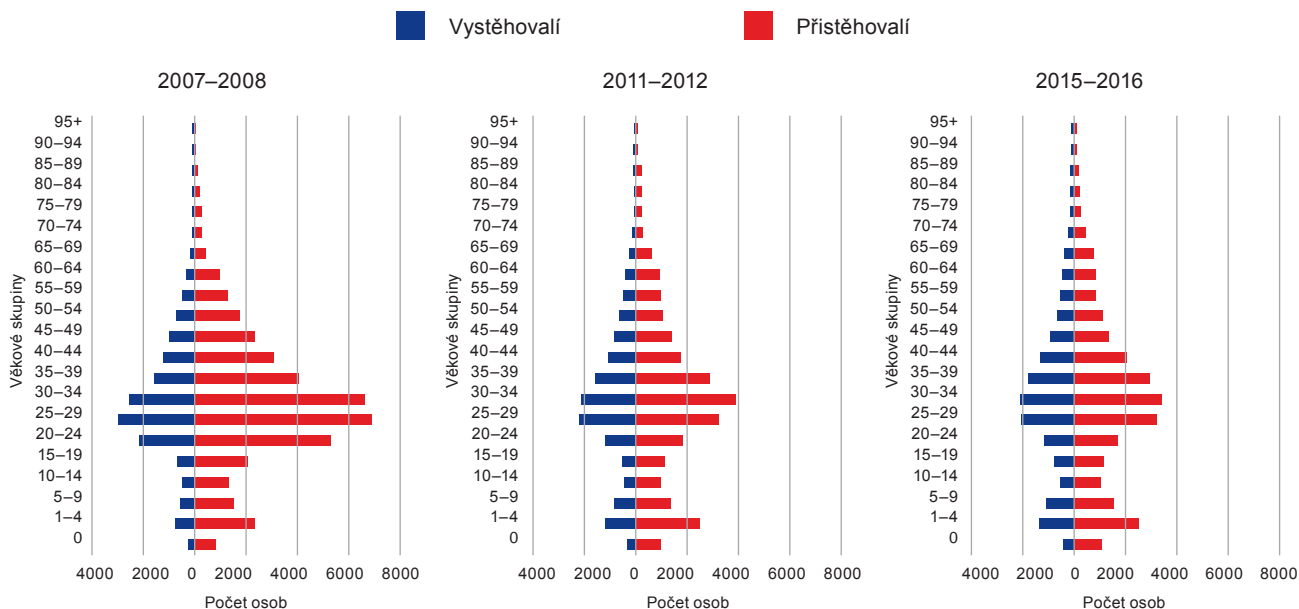
Obrázek 11: Migrační bilance krajů České republiky, 2007–2016

Zdroj dat: ČSÚ (2017c)

Věková struktura přistěhovalých a vystěhovalých do a ze Středočeského kraje je znázorněna pomocí třech věkových pyramid na grafu 37. Oproti věkovým pyramidám vztaženým k věkové struktuře obyvatelstva Česka a Středočeského kraje zde nedochází k výraznému posunu, který by byl způsoben posunem demografické „vlny“ v souvislosti s reprodukci populačně silných kohort. V letech 2007–2008 je patrný vrchol stěhování do SČK, který byl z podstatné části tvořen suburbanity z Prahy. V tomto období došlo k synergickému působení ekonomické konjunktury a populačně silných ročníků, které se nacházely v životním cyklu mladých či nově zakládaných rodin, o čemž svědčí i relativně vysoká hodnota přistěhovalých ve věkové skupině jeden až čtyři roky. V tomto období bylo nejvíce přistěhovalých ve věku mezi 20 a 34 lety a na celkovém migračním přírůstku tvořili 45 %, tedy necelou polovinu ze všech. Za další dvě sledovaná období dochází k nepatrnému zvýšení průměrného věku přistěhovalých a nejsilnější skupiny tvoří lidé v rozmezí 25 a 39 lety. Jejich podíl na celkovém počtu přistěhovalých je již o trochu nižší a dosahuje 38 % v letech 2011–2012, resp. 36,7 % v letech 2015–2016. Jelikož je proces stěhování dynamický a hlavně obousměrný proces, věková struktura vystěhovalých z kraje je přibližně totožná, avšak vzhledem k celkovému migračnímu přírůstku dosahuje nižší intenzity.

Graf 37: Struktura přistěhovaných a vystěhovaných ze Středočeského kraje podle věku v letech 2007–2016 (dvouleté průměry)

Zdroj: ČSÚ (2017c)

Co se týče poměru přistěhovaných podle pohlaví, tak dochází k postupné změně. Zatímco v roce 2007 převyšoval počet přistěhovaných mužů ženy o cca 4 000, v pozdějších letech došlo k vyrovnání hodnot s mírnou převahou žen. Shodný trend je patrný i v případě vystěhovaných.

Regionální analýza migrace

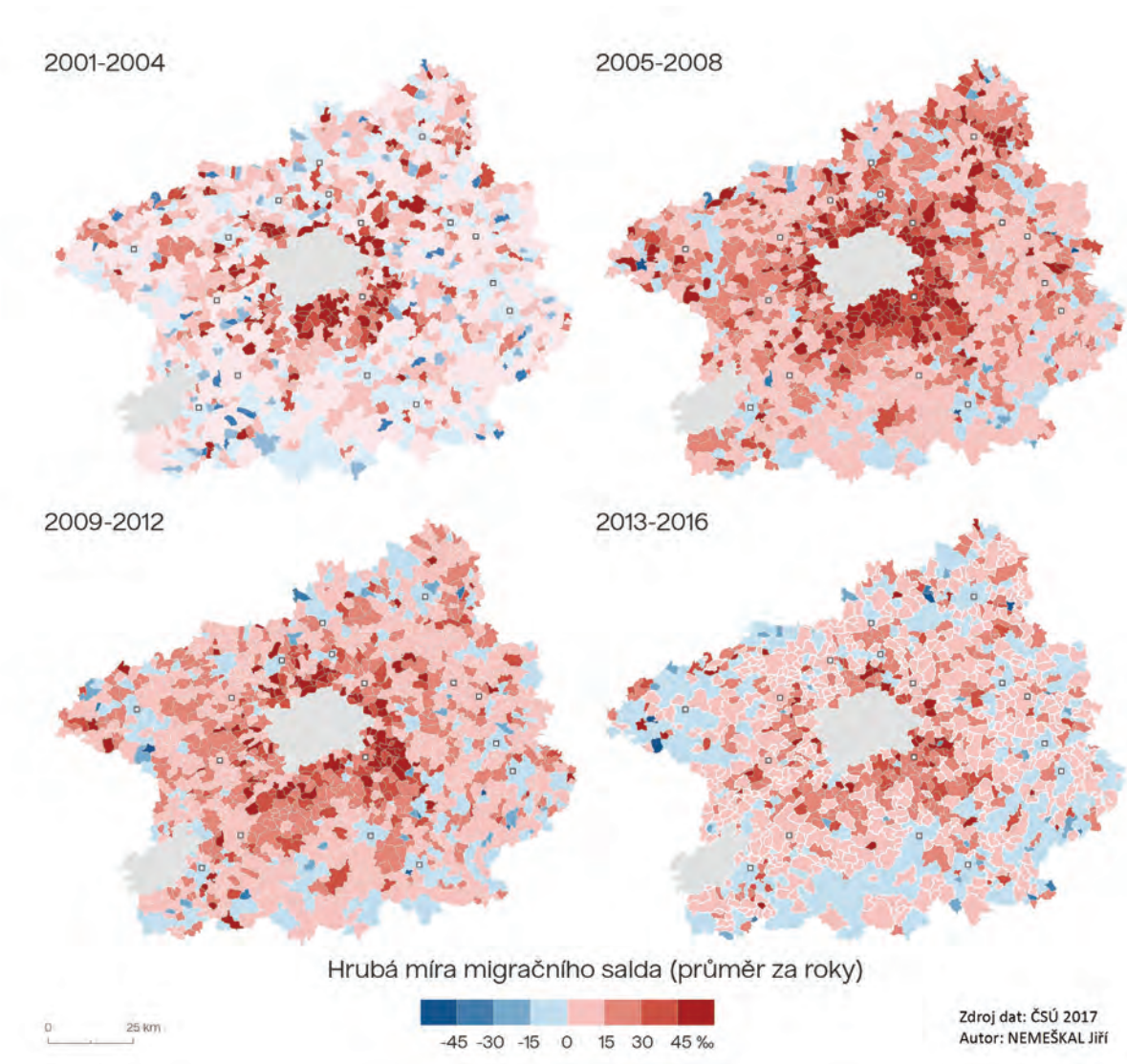
V analýze stěhování na úrovni ORP a obcí je pracováno s průměrnými ročními daty za čtyři období 21. století. První období je vymezeno roky 2001 až 2004, druhé 2005 až 2008, třetí 2009 až 2012 a čtvrté 2013 až 2016. Intervaly byly zvoleny tak, aby pokrývaly relativně stejnorodé časové úseky, ve kterých se odrážel makroekonomický a sociodemografický vývoj celého státu.

Vývoj stěhování v rámci SČK na počátku nového století je silně ovlivněn suburbanizací, která byla umožněna díky souhře mnoha socioekonomických, politických a demografických tendencí (Sýkora 2003, Ouředníček 2003). Její prvotní novodobá fáze začíná již v 90. letech 20. století, avšak největší rozvoj přichází až po roce 2000.

Obrázek 12 dokumentuje, že se nejednalo o lineární proces, který by působil po celou dobu ve stejné intenzitě nebo na stejném místě. První intenzivní výstavba rodinných domů a následné stěhování do nich je spojeno s oblastí na jih a částečně i jihovýchod od Prahy. Například se jednalo o obce Jesenice, Dolní Břežany, Psáry, Vestec nebo Zvole, které již v tomto raném období dosahovaly ročních přírůstků 100 až 400 nově přichozích obyvatel za rok při relativně malé populační velikosti. S přibývajícími lety docházelo ke geometrickému růstu počtu přistěhovaných, kteří se začali stěhovat i do ostatních blízkých obcí, vzdálených dvacet až třicet kilometrů od Prahy. Vysoká poptávka, vzrůstající ceny nemovitostí v blízkém okolí Prahy a dostupnost stavebních pozemků ve vzdálenějších obcích pak způsobila suburbánní výstavbu i poměrně daleko od Prahy, ve vnitrozemí

Středočeského kraje. Snížení či nasycení poptávky od roku 2009 přispělo i ke snížení objemu stěhování, které ani v současné době se nevrátilo na předkrizové hodnoty. Z regionálního hlediska se přesunulo těžiště pražské suburbanizace z jihu na jihovýchod od Prahy, avšak výstavba se začala přesouvat i na dříve méně atraktivní oblasti např. Kladenska. Na druhou stranu výstavba na okraji kraje, v tzv. vnitřní periferii, přestala být atraktivní, což se projevilo i na záporných hodnotách hrubé míry migračního salda (Rakovnicko, Sedličansko, Kutnohorsko). Kromě procesu suburbanizace Prahy působí na stěhování v kraji i suburbanizace ostatních velkých center, jako jsou Kladno, Mladá Boleslav, Kolín apod. Ta ale většinou zasahuje jen několik obcí v těsné blízkosti center. Více o problematice suburbanizace v České republice pak znázorňují specializované mapy na portálu atlasobyvatelstva.cz, kde jsou k dispozici i studie a k dlouhodobějšímu vývoji obyvatelstva, bytové výstavbě nebo rozvojovému potenciálu.

Obrázek 12: Hrubá míra migračního salda ve Středočeském kraji v letech 2001 až 2016

Zdroj: ČSÚ (2017a)

Vnitřní stěhování mimo Prahu

V rámci vnitrokrajského stěhování (obrázek 13) došlo ve sledovaných letech k výrazné proměně, resp. navýšení objemu roční vnitřní migrace ze 7 195 osob v roce 2001 na 11 302 v roce 2016, což představuje nárůst o 64 % (viz graf 38). Na rozdíl od migrace z Prahy (obrázek 14) je tento růst konstantní, i když vliv ekonomické krize z let 2008–2010 tento proces zpomalil.

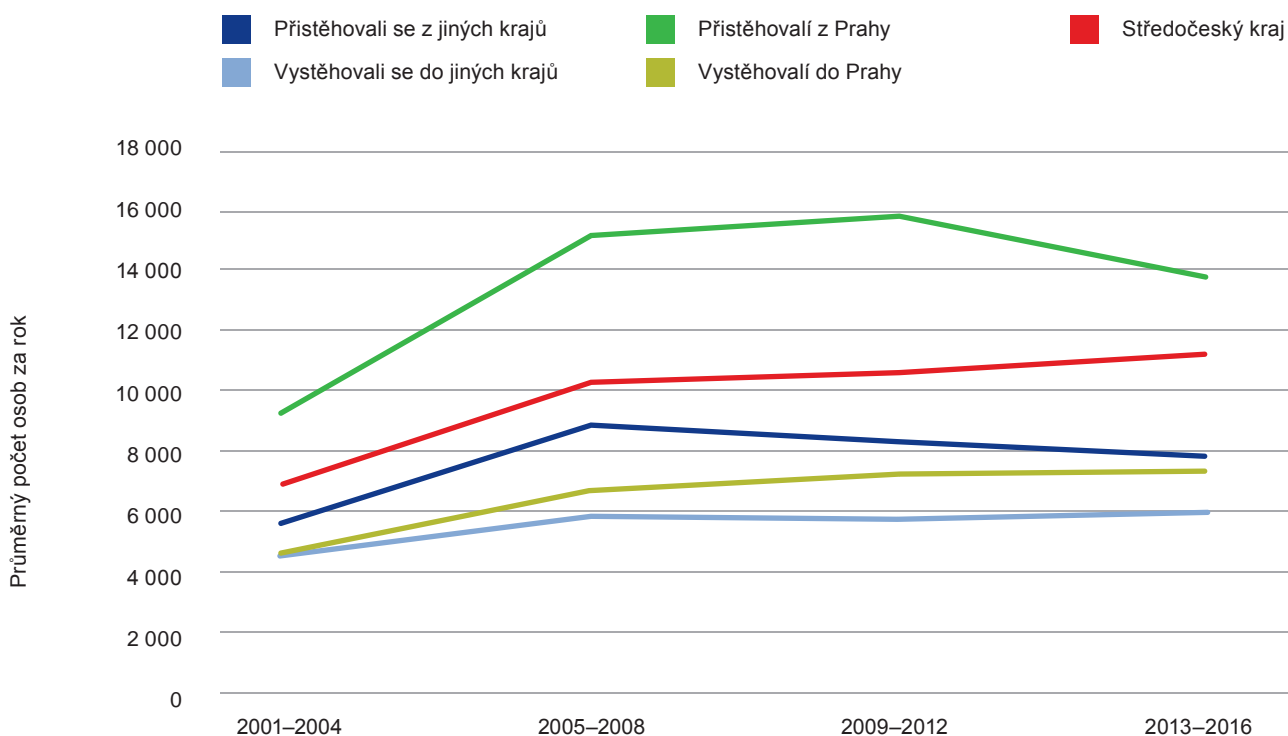
Původní dominantní směry stěhování směřovaly z populačně silných regionů s velkými městy (Kladensko, Mladoboleslavsko, Kolín-Kutná Hora, Lysá nad Labem). Tyto směry začaly v dalších sledovaných letech nabývat na intenzitě, jelikož i v těchto městech se začala projevovat rezidenční suburbanizace, většinou se ale jednalo o stěhování do regionů více vzdálených od Prahy, což souvisí s rozdílnou cenovou nabídkou nemovitostí v bližším zázemí hlavního města a naopak u okrajů středních Čech.

V prvním desetiletí nového století se začaly objevovat nové proudy, které směřovaly z míst, ve kterých probíhala prvotní suburbanizace a ve kterých docházelo konstantě k přírůstku počtu obyvatel (ORP Černošice), tento trend v dalších deseti letech zesiloval a migrační výměna se týkala dalších ORP v sousedství Černošic.

Proces suburbanizace ale není jedinou hybnou silou stěhování v regionu. Týká se pouze určité části obyvatel, většinou mladší a lépe ekonomicky zabezpečené. Důležitým aspektem, který je totožný i v případě stěhování mezi Prahou a krajem je obousměrnost daných proudů, byť často s rozdílnou intenzitou. Můžeme pak mluvit o procesech pokračující urbanizace nebo reurbanizace, kdy se město stává pro určité skupiny obyvatel přijatelnější nebo výhodnější variantou. Tento proces může z velké části postihnout druhou generaci nově příchozích suburbanitů, která vyrůstá v suburbii, ale po ukončení studií při hledání vlastního bydlení či založení rodiny pro ně bude bytový fond nabízený ve městě finančně dostupnější. Mezi další skupiny obyvatel, kteří se podílejí na těchto prouděch, jsou lidé v postproduktivním věku ale i nově příchozí suburbanité, kteří přehodnotili své požadavky a možnosti na bydlení v zázemí měst.

Dalším fenoménem, který je známý nyní spíše ze západních zemí Evropy a v Severní Americe je kontraurbanizace (Šimon 2011). Jedná se o proces stěhování lidí do periferních oblastí a je umožněn rozvojem flexibility práce a služeb. Tento proces by se v budoucnu mohl projevit v současnosti populačně ztrátových obcích lokalizovaných na vnitřní periferii kraje.

Graf 38: Přistěhovalí a vystěhovalí z a do Středočeského kraje v letech 2001–2016

Zdroj: ČSÚ (2017b)

Migrace mezi Středočeským krajem a Prahou

V případě migrace z Prahy dochází k rapidnímu nárůstu počtu přistěhovalých mezi prvními dvěma obdobími. Nárůst dosahuje 60 % a je způsoben převážně stěhováním do blízkého okolí Prahy, tedy obcí silně ovlivněné suburbánní výstavbou. Suburbánní výstavba, a tudíž i s ní spojené stěhování obyvatel, se posléze dostává i do vzdálenějších obcí od Prahy. V dalším období se již ale projevuje ekonomická krize a s ní spojený pokles na realitním trhu, který proces rezidenční suburbanizace zpomalil, přičemž nárůst oproti minulému období dosahuje jen 4,4 %. Díky určité setrvačnosti tohoto procesu a nasycení poptávky po bydlení za Prahou tak ani v současných letech nového ekonomického růstu nedochází k obnovení předchozího trendu, což se projevuje v posledním sledovaném období poklesem o necelých 13 %. Druhým aspektem je též utlumení projevů nové suburbanizace ve vzdálenějších oblastech od metropole (Příbramsko, Rakovnícko).

Jedním z často uváděných problémů spojených se stěhováním mezi Prahou a suburbánními obcemi v jejím zázemí je nepřehlašování trvalého pobytu obyvatel do nového místa bydliště. To má za následek snížení daňového výnosu ze sdílených daní. Podle studie Ouředníček a kol. (2014) bylo nepřehlašování trvalého bydliště do suburbii hlavní příčinou nedostatku financí dotčených obcí. Průzkum z roku 2004, kterého se zúčastnilo 250 představitelů suburbánních obcí Prahy, ukázal, že se tento problém týká necelých 30 % z dotazovaných obcí. Výsledky novějšího průzkumu ale naznačují, že se situace mění k lepšímu, neboť v roce 2013 vnímalo nepřehlašování adresy trvalého bydliště jako problém již pouze 10 % z dotázaných obcí. Zajímavý pohled nabízí i srovnání počtu obyvatel (ČSÚ 2017b) a počtu nočního obyvatelstva spočítaného na základě polohových dat mobilních operátorů (Nemeškal a kol. 2016). Z tohoto srovnání je patrné, že v případě suburbánních obcí

v Pražském metropolitním regionu je přítomno v pražských suburbiiích pouze o 2 % osob více oproti počtu obyvatel obce. Z toho vyplývá, že tento problém nepostihuje všechny suburbánní obce, byť v některých z nich může znamenat příčinu nedostatku financí.

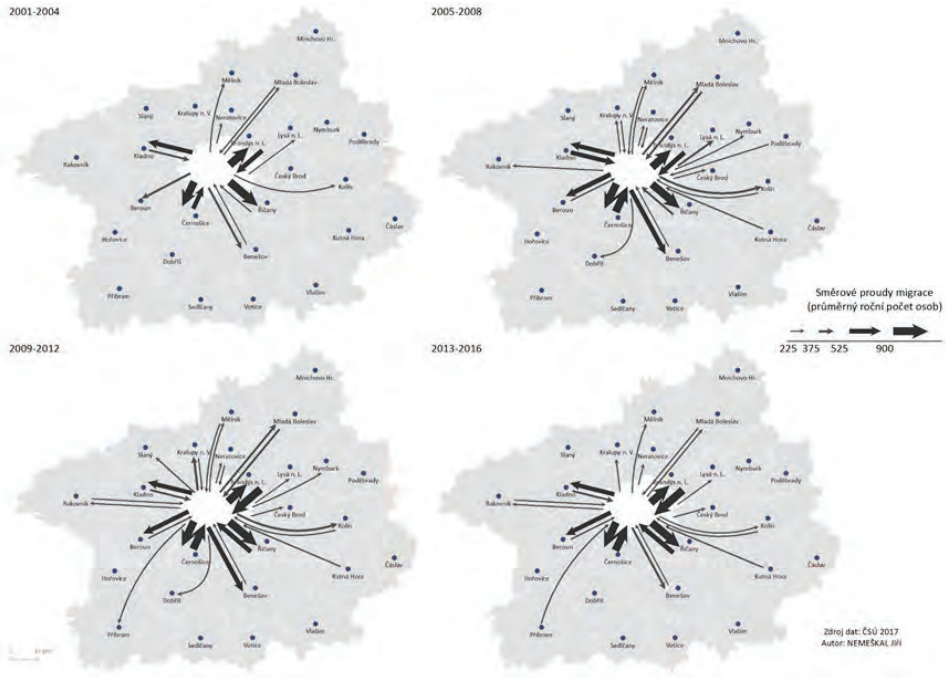
Ačkoli proces suburbanizace hraje klíčovou roli z hlediska populační proměny obcí Středočeského kraje a Prahy, je nutné dbát i na migrační protiproud, tj. stěhování ze Středočeského kraje do Prahy. V průměru sice nedosahuje ani poloviny suburbánního proudu, avšak vliv ekonomické krize nepřinesl jeho pokles, ale spíše jen stagnaci.

Migrace z ostatních krajů

Středočeský kraj představuje atraktivní lokalitu z hlediska mezikrajské migrace, jelikož sousedí se sedmi kraji a Prahou. Kromě toho jsou v něm lokalizovány významné průmyslové podniky, jejichž rozvoj na začátku nového století znamenal i zvýšení počtu přistěhovalých do kraje. Jedná se především o ORP Mladá Boleslav a Kolín s automobilovým průmyslem náročným na pracovní sílu. ORP Kolín zaznamenalo velký nárůst přistěhovalých v prvních letech otevření automobilky TPCA (z průměrných 281 za rok v prvním období na 660 ve druhém období), avšak s příchodem ekonomické krize a snížení výroby došlo nejenom ke snížení počtu přistěhovalých (na 549), ale i ke zvýšení počtu vystěhovalých (z průměrných 325 za rok ve druhém období na 438 ve třetím období). Podobný trend lze zaznamenat i v případě ORP Mladá Boleslav, avšak s tím rozdílem, že zde nedošlo k tak velkému nárůstu vystěhovalých z období krize. Příčinou může být dlouholetá stabilita automobilového průmyslu na Mladoboleslavsku.

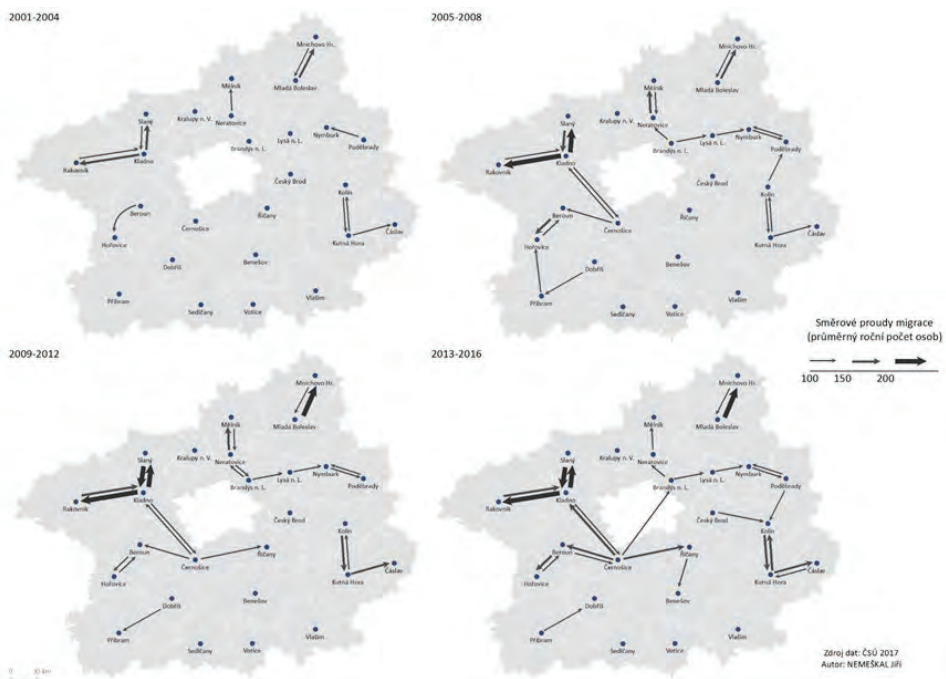
Mezi další oblasti, které získávají obyvatelstvo migrací z jiných krajů, jsou pak i klasické suburbánní oblasti, jako Černošice, Brandýs nad Labem, Kladno nebo Beroun. V těchto případech se kombinuje blízkost Prahy z hlediska pracovní a obslužné funkce, ale i kvalitní prostředí pro bydlení mimo velkoměsto.

Obrázek 13: Migrační proudy mezi ORP Středočeského kraje v letech 2001 až 2016

Zdroj: ČSÚ (2017b)

Obrázek 14: Migrační proudy mezi Prahou a ORP Středočeského kraje v letech 2001 až 2016

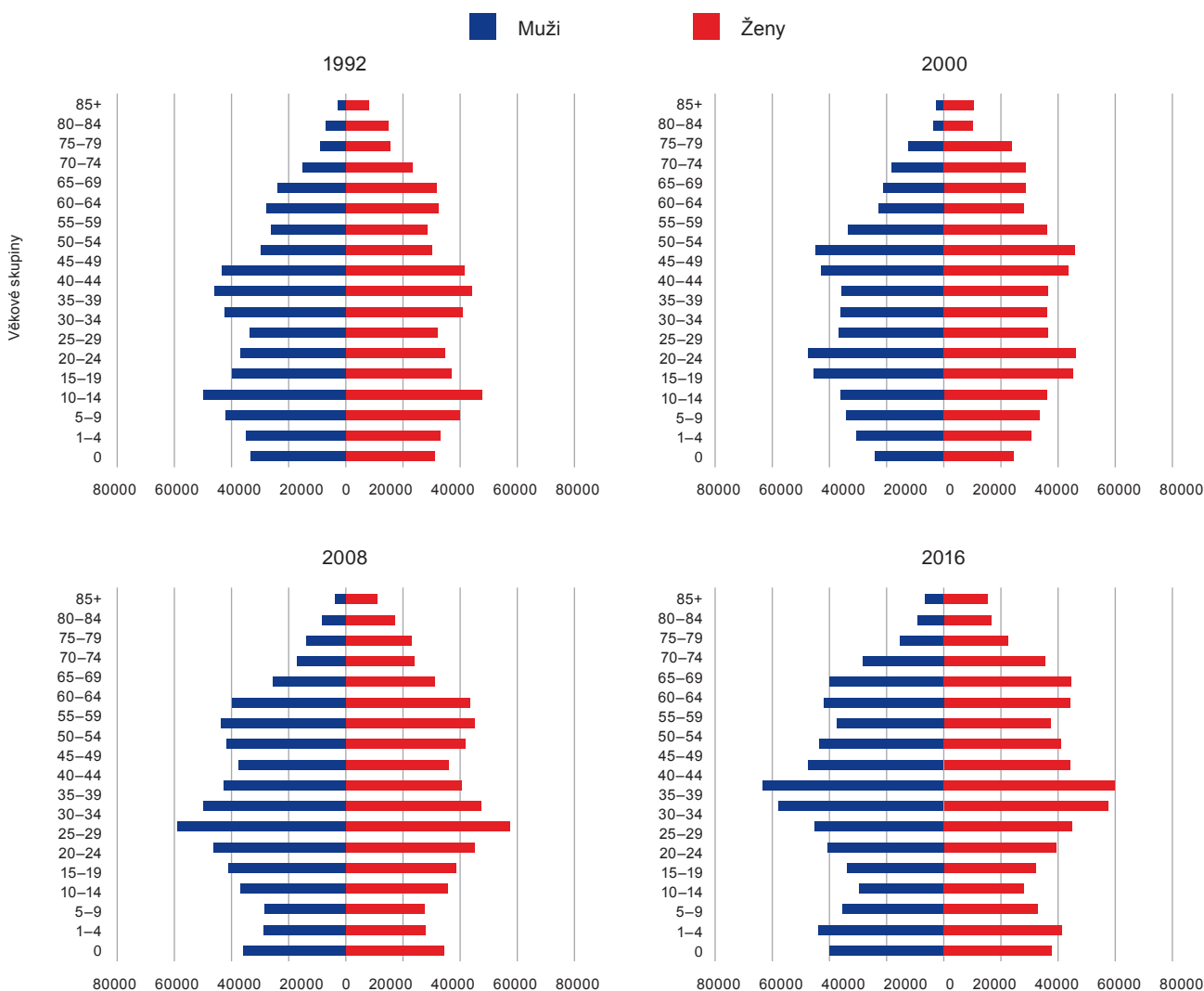

Zdroj: ČSÚ (2017b)

Věková struktura obyvatelstva

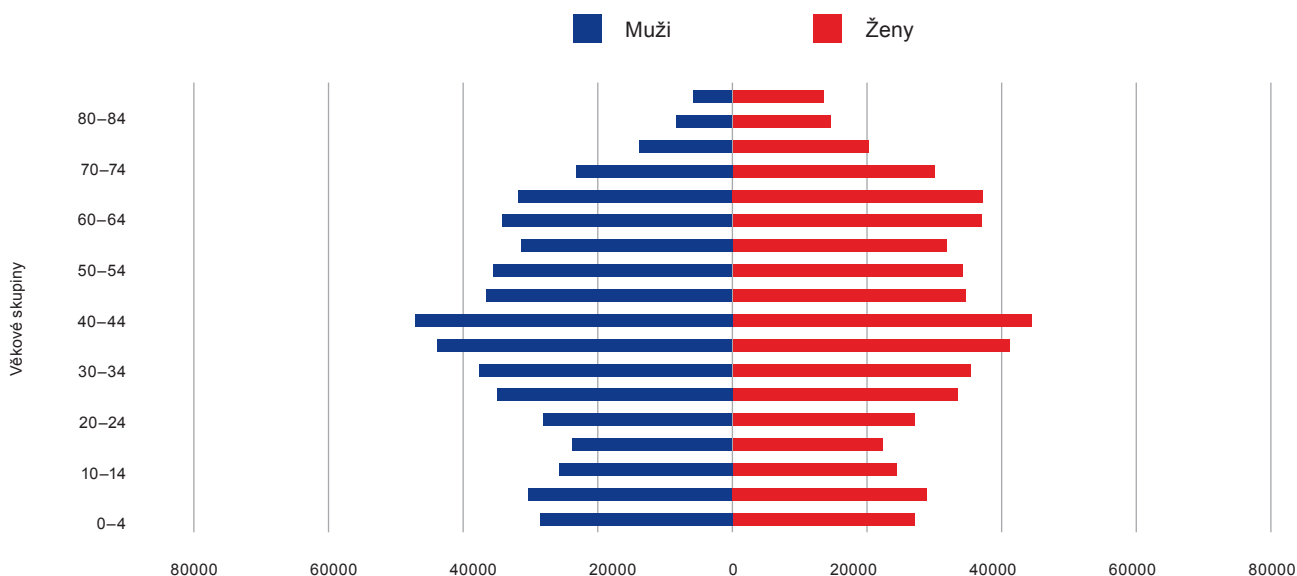
Věkovou strukturu obyvatelstva Středočeského kraje v letech 1992 až 2016 zobrazuje graf 39. Při celkovém srovnání s věkovou strukturou České republiky nenajdeme významnější odchylky (viz graf 40). V průběhu posledních 25 let prošla věková pyramida kraje a Česka poměrně velkou proměnou. V roce 1992 byly v kraji, stejně jako v celé České republice nejzastoupenější věkové kohorty osob se stářím kolem 45 a 15 let. Jednalo se o generace narozené po druhé světové válce a následně v 70. letech, za doby silné pronatální politiky států. Tyto generace v následujících časových řezech stárnou a posouvají se na věkové pyramidě směrem výše. Při standardní reprodukci demografické „vlny“ by měl po dalších cca 25 letech vznikat opět vyšší přirozený přírůstek, avšak v souvislosti s hodnotovými změnami ve společnosti, souhrnně nazývané jako druhý demografický přechod (např. Rychtaříková 2002), došlo ke zvýšení věku matky při narození prvního dítěte (z 27,2 let v roce 2001 na 31 let v roce 2016) a tím i k „odložení“ tohoto přírůstku asi o pět let, tj. na roky 2006–2010.

Graf 39: Věková struktura Středočeského kraje v letech 1992, 2000, 2008 a 2016

Zdroj: ČSÚ (2017c)

Graf 40: Věková struktura České republiky v roce 2016

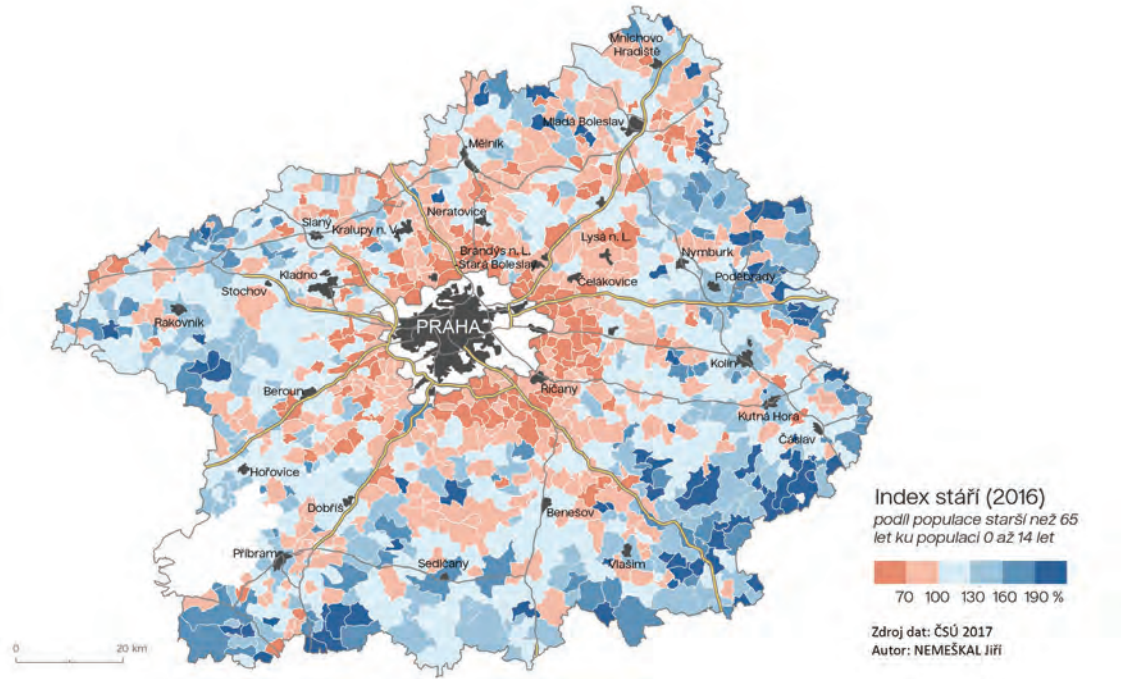

Zdroj: ČSÚ (2017c)

Druhý demografický přechod se projevuje i v dalších demografických charakteristikách (viz tabulka 10). Ve většině případů je trend obdobný, jak v případě České republiky, avšak místy s různou intenzitou. Zatímco v případě sňatečnosti, rozvodovosti a úhrnné plodnosti nepozorujeme v obou časových řezech velké odchylky, průměrný věk, a to jak mužů, tak žen, je v současnosti mnohem nižší, než je tomu v případě celého Česka. Ještě větší rozdíly pak jsou v indexu stáří, který dává do poměru dětskou a postproduktivní věkové skupiny obyvatel.

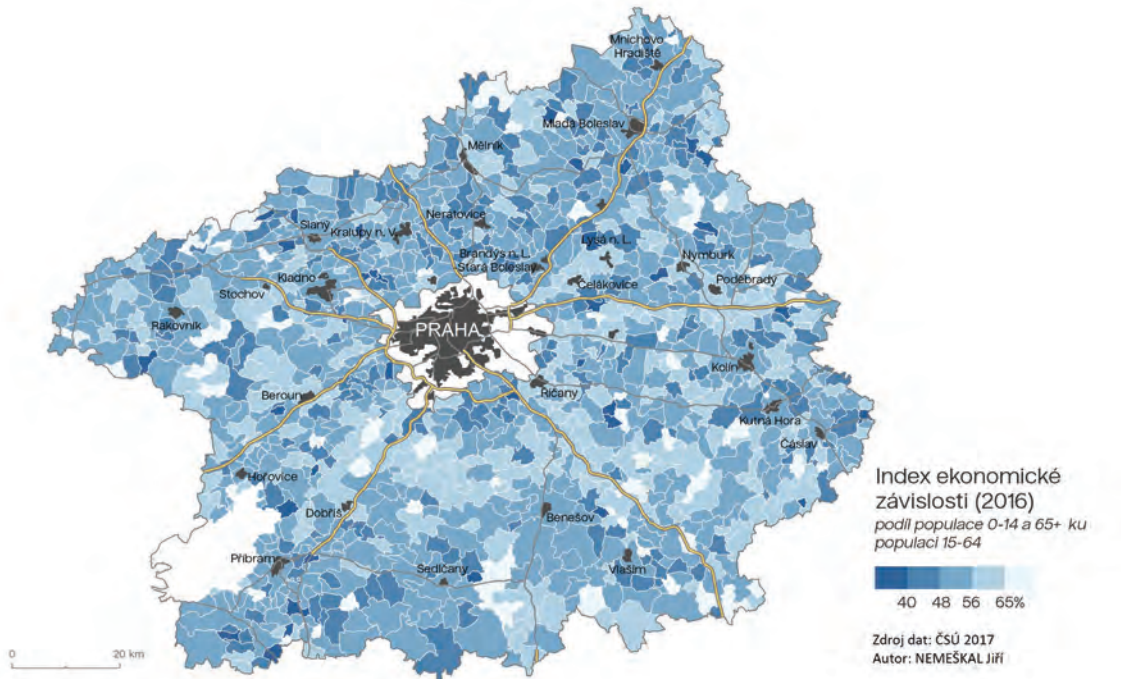
Další možností pro zkoumání komplexní věkové struktury z regionálního hlediska nabízejí dva syntetické ukazatele, a to Index stáří (IS) a Index ekonomické závislosti. Zatímco v roce 2000 byly IS kraje a Česka přibližně totožné, v roce 2016 se průměrná hodnota IS v České republice pohybuje kolem hodnoty 120,7 a Středočeský kraj je na vyrovnané hodnotě 101,5. Tento rozdíl je způsoben stěhováním mladých rodin s dětmi do zázemí měst, a to převážně Prahy. To potvrzuje i regionální vzorec ukazatele, který je zobrazený na obrázku 15, kde jsou patrné právě místa první suburbanizace na jihu, jihovýchodě a severu pražského zázemí. Oproti tomu, index ekonomické závislosti (obrázek 16) dosahuje nejvyšší hodnot hlavně v oblastech, která nejsou na okrajové periférii, ale ani v těsné blízkosti center suburbanizace. V těchto obcích je nejvyšší podíl ekonomicky aktivních obyvatel. Ze současného stavu lze předpokládat, že hodnoty tohoto indexu budou růst v obcích blízkých Praze nebo dalším větším městům.

Obrázek 15: Index stáří ve Středočeském kraji v roce 2016

Zdroj: ČSÚ (2017a)

Obrázek 16: Index ekonomické závislosti ve Středočeském kraji v roce 2016

Zdroj: ČSÚ (2017a)

3.2 Trh práce

Klíčová zjištění

Nezaměstnanost

- Středočeský kraj, společně s Prahou, Jihočeským a Plzeňským krajem patří za posledních 12 let mezi oblasti s dlouhodobě nejnižší mírou nezaměstnanosti. Nezaměstnanost ve sledovaném období nepřesáhla hodnotu 7 %.
- Nejnižší hodnoty v rámci kraje, ale i celé České republiky, mají dlouhodobě okresy nejbliže Prahy – Praha-východ (2,2 %), Praha-západ (3,4 %), Benešov (3,1 %) a také ekonomicky silný region Mladé Boleslavi (3,1 %).
- Mezi hlavní faktory nízké nezaměstnanosti ve Středočeském kraji patří blízkost a dostupnost Prahy a jejího pracovního trhu, výhodná geografická pozice pro umístění firem ve středu republiky a současně s velmi nadprůměrnou dopravní napojeností na sousední kraje (převážně formou dálnic), vysoká kvalifikace zaměstnanců, významné průmyslové podniky a síť jejich dodavatelů.
- Ačkoli je kraj primárně navázán na Prahu, neznamená to, že by nesloužil i jako centrum pracovní dojížděky (SLDB 2011). Blízkost Ústeckého kraje s relativně nízkou vzdělaností a kvalifikací pracovní síly umožňuje denní pracovní dojížděku na severozápad Středočeského kraje do tamních průmyslových a logistických parků.

Struktura uchazečů o zaměstnání

- Dvě nejzastoupenější skupiny nezaměstnaných podle délky evidence jsou jednak velmi krátce nezaměstnaní do 3 měsíců (32 %) a pak naopak nezaměstnaní více než dva roky (24 %).
- Průměrný věk uchazeče o zaměstnání ve Středočeském kraji je 41,6 let. Nejvyšší průměrný věk je v ORP Mladá Boleslav a sousedním Mnichově Hradišti, kde je průměrný věk uchazeče 44, resp. 46 let. Nejvíce zastoupenou věkovou skupinou uchazečů o zaměstnání jsou lidé ve věku 55–59 let, následovaní věkovými skupinami 35–39 let a 40–44 let.
- Mezi nejčastěji nezaměstnané patří lidé se středoškolským vzděláním bez maturity (39 %). Naopak nejméně nezaměstnaných tvoří vysokoškolsky vzdělaní.
- Největší počet uchazečů podle klasifikace CZ-ISCO tvoří pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (27 %) a pracovníci ve službách a prodeji (22 %). Naopak nejmenší počet osob hledající práci má kvalifikaci třídy 1 a 6, tudíž se jedná o řídicí pracovníky a pracovníky v zemědělství.
- Z hlediska celkové zaměstnanosti patří mezi nejohroženější skupiny pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (22,5 % nezaměstnaných vzhledem k celkovému počtu těchto pracovních míst), a úředníci (10 %). Naopak nejlepší situace je u kvalifikovaných, ale i u odborných technických pracovníků (nepřesahuje 5 %).

Volná pracovní místa

- V současnosti dochází k opětovné tvorbě pracovních příležitostí, což se projevuje i v růstu míry volných míst, která v roce 2016 činila 2,9 %. Při srovnání ekonomických sektorů platí po celé sledované období, že více volných míst je v zemědělství než v průmyslu a ve službách.
- Celkem bylo ve Středočeském kraji v roce 2016 evidováno úřady práce 17 921 volných pracovních míst, což při celkovém počtu 36 610 nezaměstnaných činí 2,09 nezaměstnaných na jedno volné pracovní místo. Přebytek volných pracovních míst je v ORP Říčany, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Hořovice, Lysá nad Labem, naopak největší nedostatek volných pracovních míst v ORP Kladno, Český Brod, Nymburk, Poděbrady. Tento nesoulad lze ale poměrně snadně řešit pracovní dojížděkou, neboť se jedná o vzájemně blízké a dostupné regiony.

Zaměstnanost a mzdy

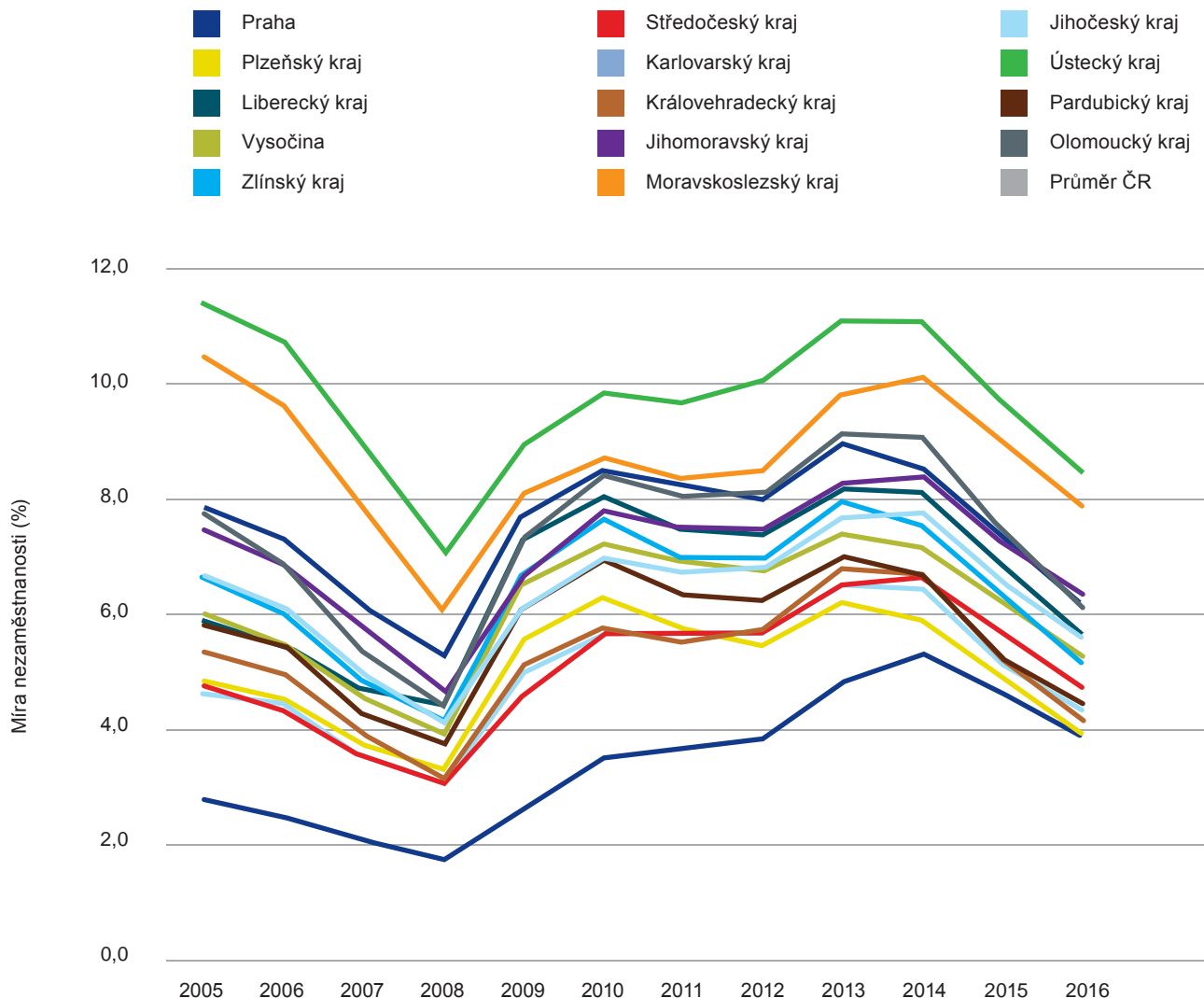
- Z hlediska formy pracovního poměru ve Středočeském kraji převažují zaměstnanci, kteří tvoří 84 % všech zaměstnaných. Tři procenta tvoří zaměstnavatelé a 12,5 % osob pracuje na vlastní účet. V rámci krajů České republiky patří Středočeský kraj k nadprůměru (s průměrnou mzdou 29 449 Kč) a dosahuje srovnatelných hodnot průměrné mzdy v Jihomoravském kraji.

Analýza

Nezaměstnanost v krajích ČR

Míra nezaměstnanosti v České republice za posledních 12 let byla ovlivněna dopady ekonomické krize a následným růstem ekonomiky. Od roku 2005 se počet nezaměstnaných snižoval a jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných byl nejnižší v roce 2008 (4,1 %). Poté následoval začátek ekonomické krize, který s mírným zpožděním následovalo i rušení pracovních míst a s tím spojený růst nezaměstnanosti. Ten probíhal v letech 2009 a 2010 a ve dvou následujících letech stagnoval na hodnotě 6,8 %. Další nárůst přišel v mezi lety 2013 a 2014, avšak již pouze o jedno procento. Celkově tak ekonomická krize z hlediska nezaměstnanosti Českou republiku nezasáhla tolik, jako jiné státy EU. V posledních dvou letech dochází k oživení ekonomiky, tvorbě pracovních míst a opětovnému snižování podílu nezaměstnaných, přičemž v roce 2016 tato hodnota činila 5,6 %. Míra nezaměstnanosti se tedy téměř vrátila na předkrizové hodnoty.

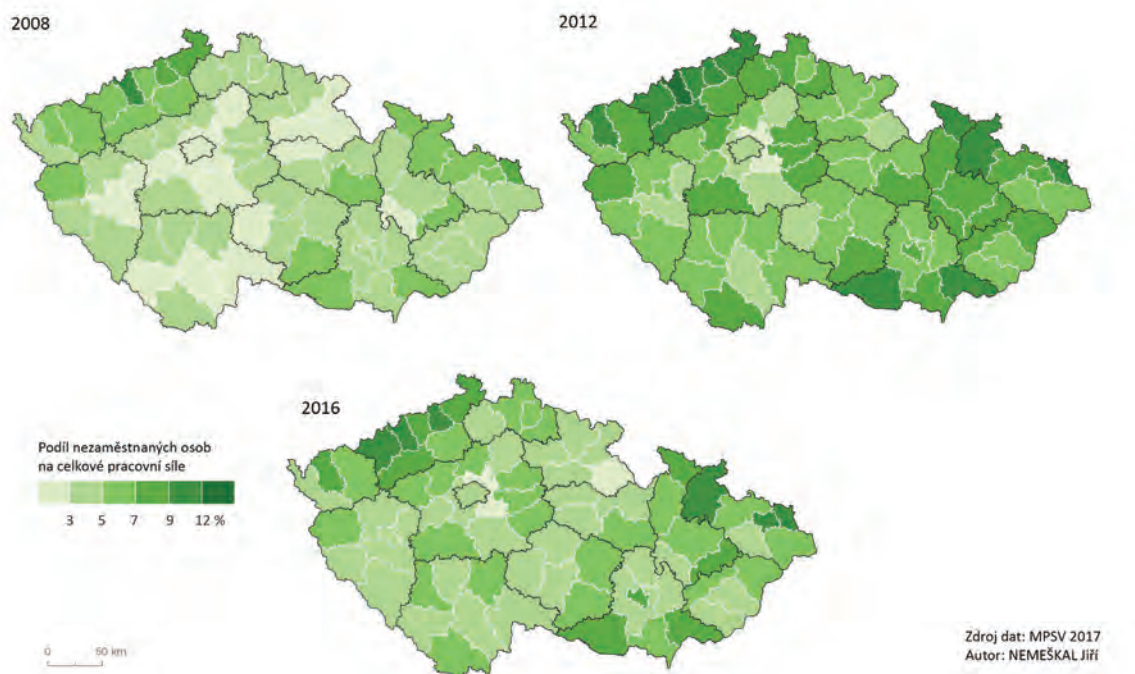
Graf 41: Podíl nezaměstnaných osob v krajích ČR v letech 2005–2016

Zdroj: MPSV (2017)

Všechny kraje České republiky prodělaly v posledních 12 letech velmi podobný vývoj míry nezaměstnanosti, jako celorepublikový průměr (viz graf 41). Rozdílná je pouze její výše a jen výjimečně dochází ke změně pořadí krajů z hlediska tohoto ukazatele. Středočeský kraj, společně s Prahou, Jihočeským a Plzeňským krajem patří mezi oblasti s dlouhodobě nejnižší mírou nezaměstnanosti. Nezaměstnanost ve sledovaném období nepřesáhla hodnotu 7 %. Na druhou stranu mezi kraje s nejhorsí pracovní nabídkou patří Ústecký, Moravskoslezský, Olomoucký a Karlovarský. První dva jmenované kraje sice přesáhly v posledních 12 letech hranici deseti procent, avšak stále ve srovnání s regiony EU jedná o přijatelné hodnoty. Celkově dochází od roku 2005 ke snižování rozpětí míry nezaměstnanosti na krajské úrovni s výjimkou krizového roku 2009, kdy se rozdíly začaly zase zvyšovat. V současnosti činí rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou krajské nezaměstnanosti 4 %. Na druhou stranu při pohledu na řádově nižší úroveň (okresy) je heterogenita vyšší (viz graf 42).

Obrázek 17: Podíl nezaměstnaných osob na celkové pracovní síle

Zdroj: MPSV (2017)

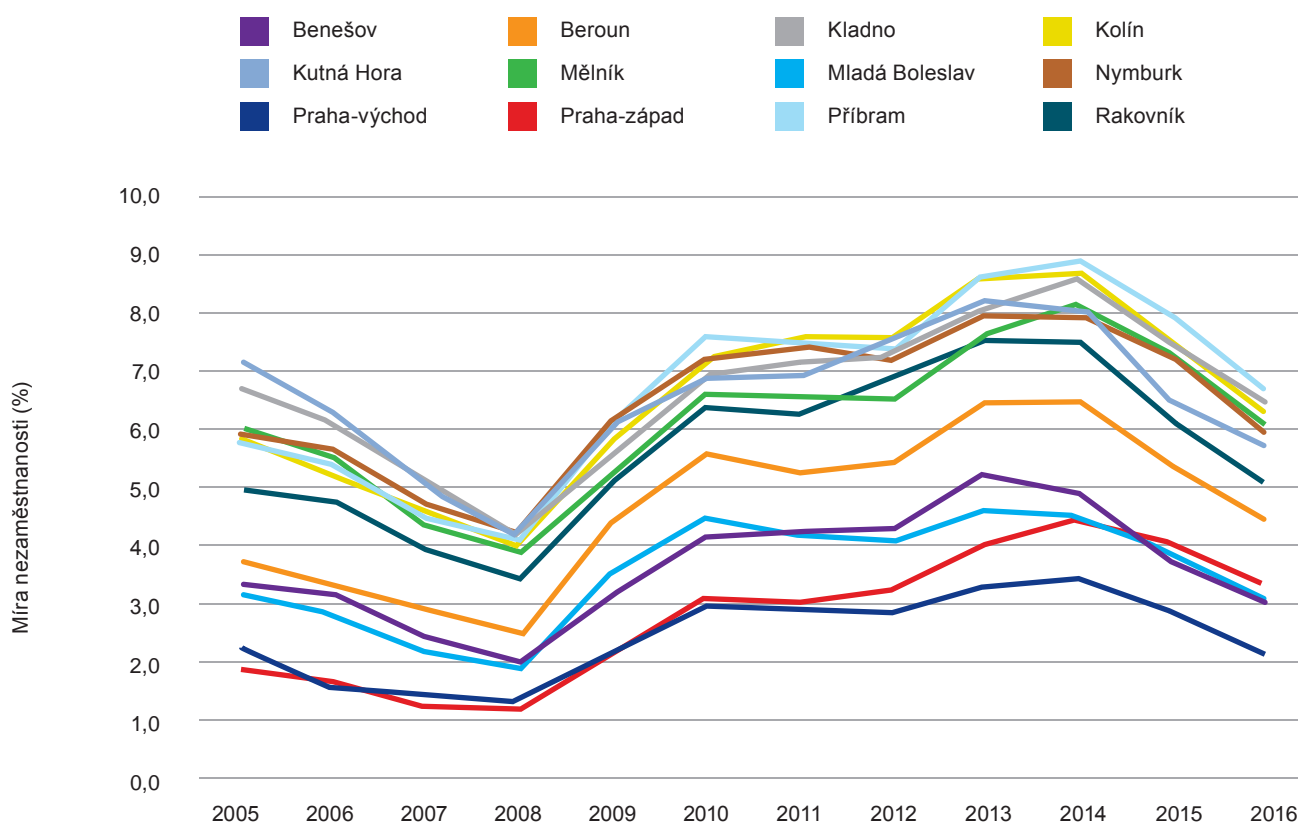
Nezaměstnanost ve Středočeském kraji

Stejně jako v případě vývoje míry nezaměstnanosti v krajích se chovají i okresy Středočeského kraje (graf 3). Ačkoli se v kraji z celorepublikového pohledu problémové regiony nevyskytují, polarita mezi okresy je zřetelná. Nejnižší hodnoty v rámci kraje, ale i celé ČR, mají dlouhodobě okresy nejbližší Prahy – Praha-východ (2,2 %), Praha-západ (3,4 %), Benešov (3,1 %) a také ekonomicky silný region Mladé Boleslavi (3,1 %). Příčinou je blízkost metropole a vysoká úroveň vzdělanosti velké části obyvatel těchto okresů. Nižší nezaměstnanost vykazují též oblasti, kterými prochází dvě významné dálnice D1 a D5 (viz obrázek 18), podél kterých vzniklo po roce 1989 mnoho nových průmyslových a obchodně-administrativních zón, které generovaly tisíce pracovních míst (ČSÚ 2011). Dálniční síť tedy na regionální úrovni představuje významný lokalizační faktor pro nové investice.

V rámci kraje nedochází v průběhu sledovaného období k významnému kolísání rozpětí podílu nezaměstnaných s výjimkou ekonomické konjunktury trvající do roku 2008, kdy docházelo ke snižování rozdílů. Je to dáno především faktem, že zatímco okres s nejnižší nezaměstnaností se dostal již na téměř nejnižší možnou úroveň, okres s nejvyšší hodnotou stále nabízel pracovní sílu. Zatímco vysoká nezaměstnanost je označována za problém, velmi nízká nezaměstnanost také není ideální stav, neboť při ní firmy hledají hůře kvalifikované zaměstnance.

Okresy s nejvyšší nezaměstnaností se většinou nacházejí na vnějším obvodu kraje, tj. na tzv. vnitřní periferii, pro kterou je typická horší dopravní dostupnost do regionálních center i Prahy, relativně špatné napojení na silniční síť, což se projevuje celkovými a dlouhodobými socioekonomickými změnami v těchto lokalitách (záporné migrační saldo, nízká úroveň vzdělanosti apod.). Mezi tyto okresy spadá Kutná Hora, Kolín, Příbram, Mělník, ale i Praze blízké Kladno. V případě Kladna byla většina poptávky po pracovních místech po restrukturalizaci tamního průmyslu saturována nabídkou v Praze, a proto zde není nezaměstnanost stejně vysoká, jako v typově podobných regionech Ostravska nebo Ústecka.

Graf 42: Podíl nezaměstnaných osob v okresech Středočeského kraje v letech 2005–2016

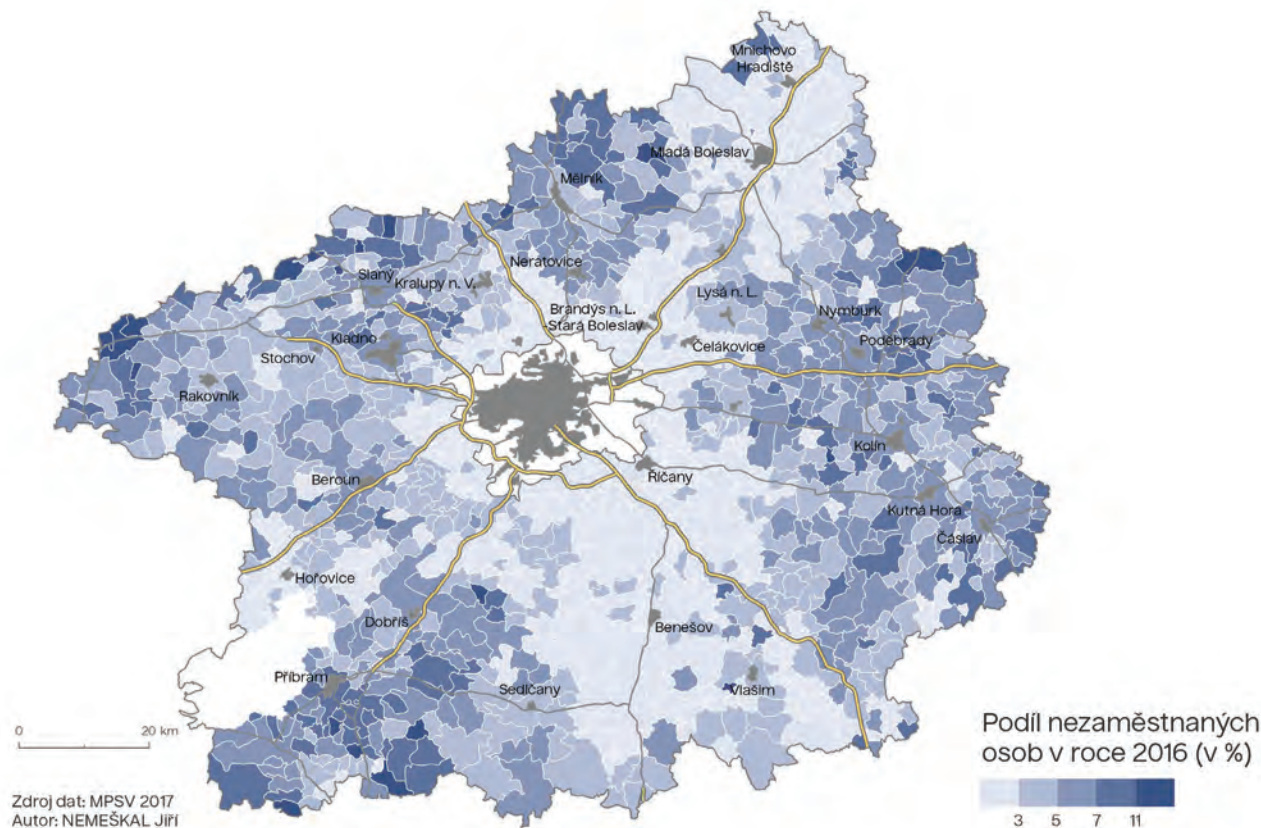

Zdroj: MPSV (2017)

Mezi hlavní faktory nízké nezaměstnanosti ve Středočeském kraji patří blízkost a dostupnost Prahy a jejího pracovního trhu, výhodná geografická pozice pro umístění firem ve středu republiky a současně s velmi nadprůměrnou dopravní napojeností na sousední kraje, vysoká kvalifikace zaměstnanců, významné průmyslové podniky a sítě jejich dodavatelů.

Ačkoli je kraj primárně navázán na Prahu, neznamená to, že by nesloužil i jako centrum pracovní dojížděky (SLDB 2011). Blízkost Ústeckého kraje s relativně nízkou vzdělaností a kvalifikací pracovní silou umožňuje denní pracovní dojížděku na severozápad Středočeského kraje do tamních průmyslových a logistických parků.

Obrázek 18: Podíl nezaměstnaných v obcích Středočeského kraje v roce 2016

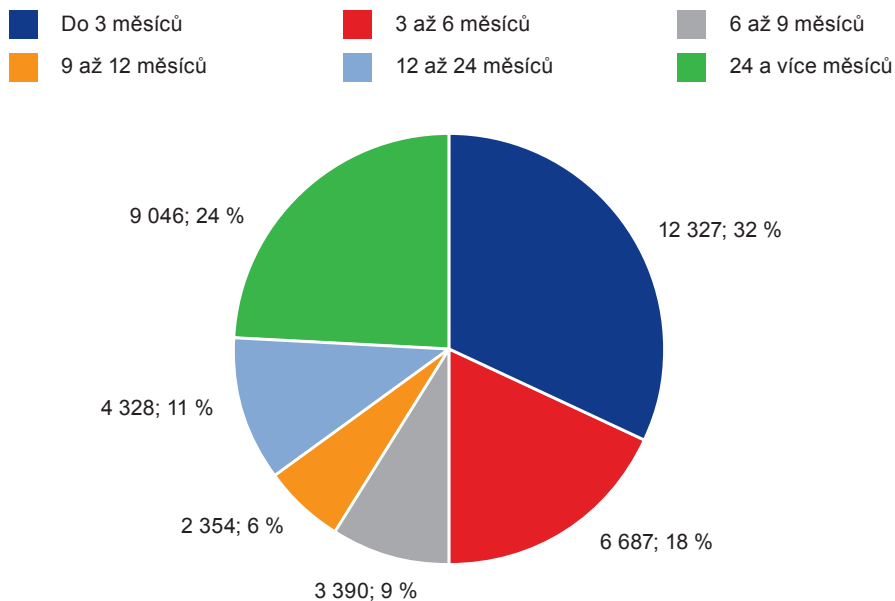
Zdroj: MPSV (2017)

Socioekonomická struktura uchazečů o zaměstnání ve Středočeském kraji

Dvě nejzastoupenější skupiny nezaměstnaných podle délky evidence jsou jednak velmi krátce nezaměstnaní do 3 měsíců a pak naopak nezaměstnaní více než dva roky (viz graf 43). Zatímco v případě první skupiny (32 %) nejde o nijak negativní jev, který je mj. spojen i přirozenou pracovní mobilitou či s nezaměstnaností absolventů, druhá skupina lidí (24 %) představuje výzvu i pro státní nebo krajské organizace nebo samosprávy. Částečným řešením se mohou stát rekvalifikační kurzy, stimulační horizontální pracovní mobility nebo větší motivace v nastavení sociálního systému, avšak problémem může být i neochota zaměstnavatelů nabírat lidi v předdůchodovém věku.

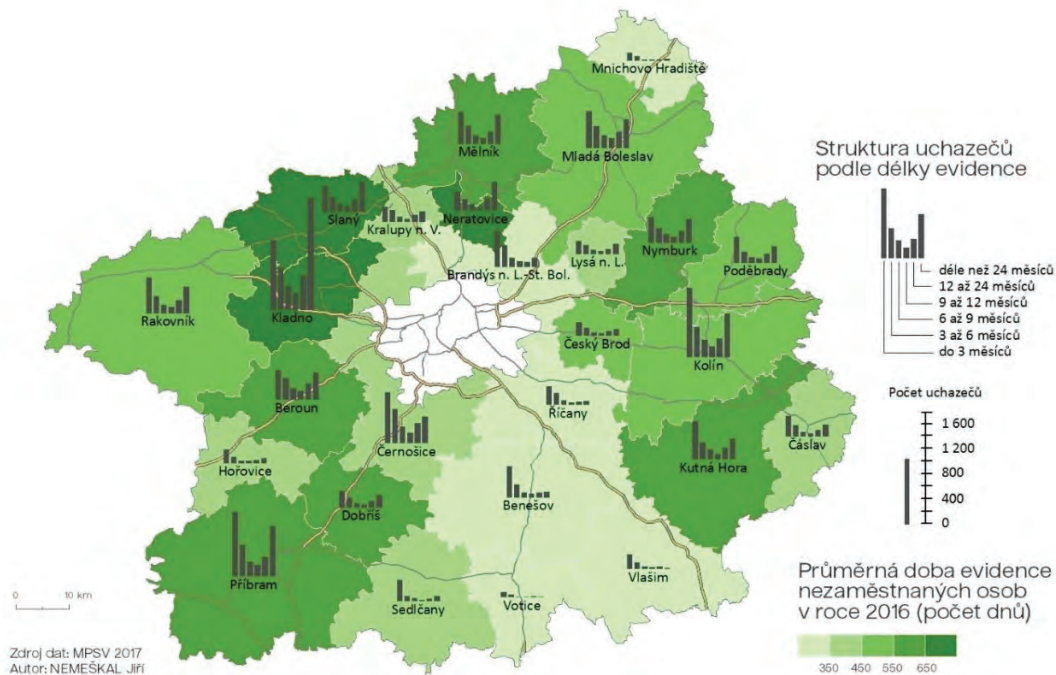
Průměrná doba evidence nezaměstnaných v SČK činí 471 dní. Její nejnižší hodnoty v kraji jsou jednak v okresech blízkých Prahy, ale i v ORP na jihovýchodě kraje (viz obrázek 19). Je to dáno především absencí tzv. dlouhodobě nezaměstnaných, tedy nezaměstnaných hledajících práci déle než jeden rok. Naopak nejvyšší průměrná doba evidence nezaměstnaných je v ORP Kladno, Slaný a Neratovice. V případě ORP Kladno tvoří dlouhodobě nezaměstnaní 48 %, u Slaného to je 44 % a u Neratovic až 49 %.

Graf 43: Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence ve Středočeském kraji v roce 2016

Zdroj: MPSV (2017)

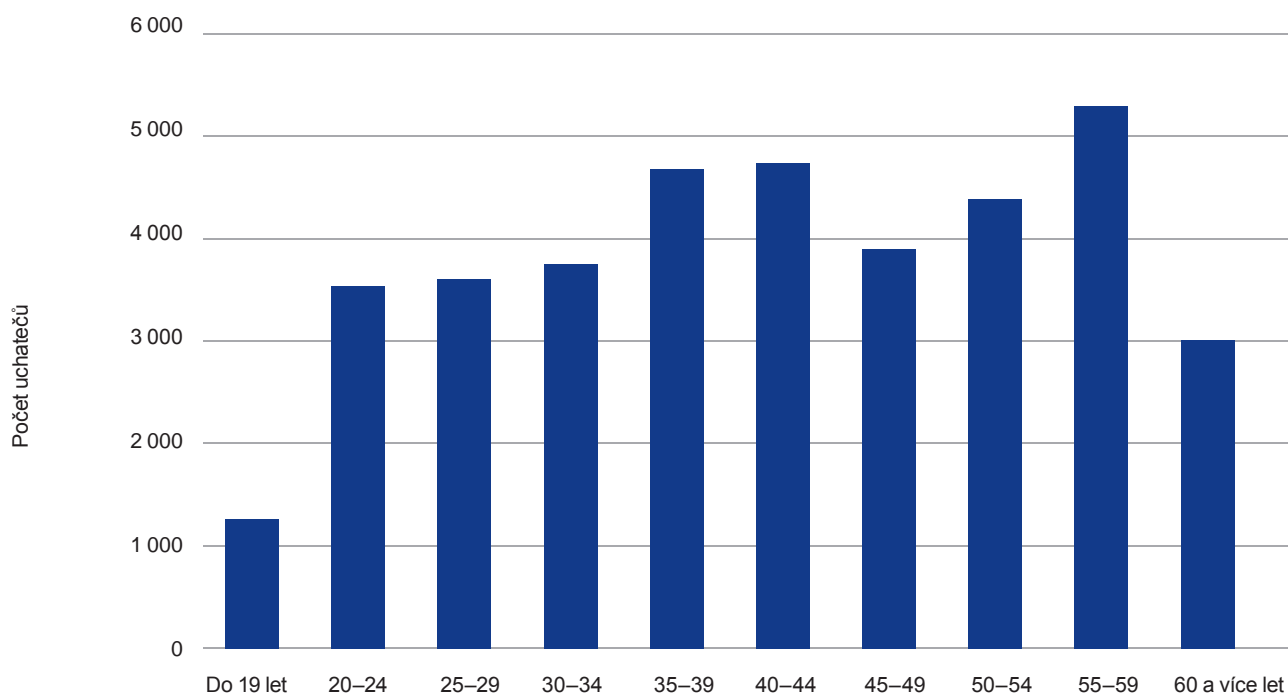
Obrázek 19: Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence v ORP Středočeského kraje v roce 2016

Zdroj: MPSV (2017)

Souhrnné informace o počtech nezaměstnaných podle pětiletých věkových skupin nabízí graf 44. Nejvíce zastoupenou skupinou jsou lidé mezi 55 a 59 rokem života, následování věkovými skupinami 35–39 let a 40–44 let. Pro identifikaci problematických věkových skupin trhu práce je však nutné se zaměřit na podíl nezaměstnaných na celkovém počtu ekonomicky aktivních (viz graf 45). Nejvyšší podíl u skupiny 15 až 24 let (téměř 10 %) je dán vysokým počtem absolventů, kteří hledají svoje první zaměstnání. Naopak v dalších dvou věkových skupinách, tedy u lidí mezi 25 a 44 lety je nezaměstnanost nejnižší, a to pouze 5 %. S přibývajícím věkem ekonomicky aktivních pak se zvyšuje počet osob hledajících práci. V předdůchodovém věku 55 a více let stoupá podíl na necelých 8 %.

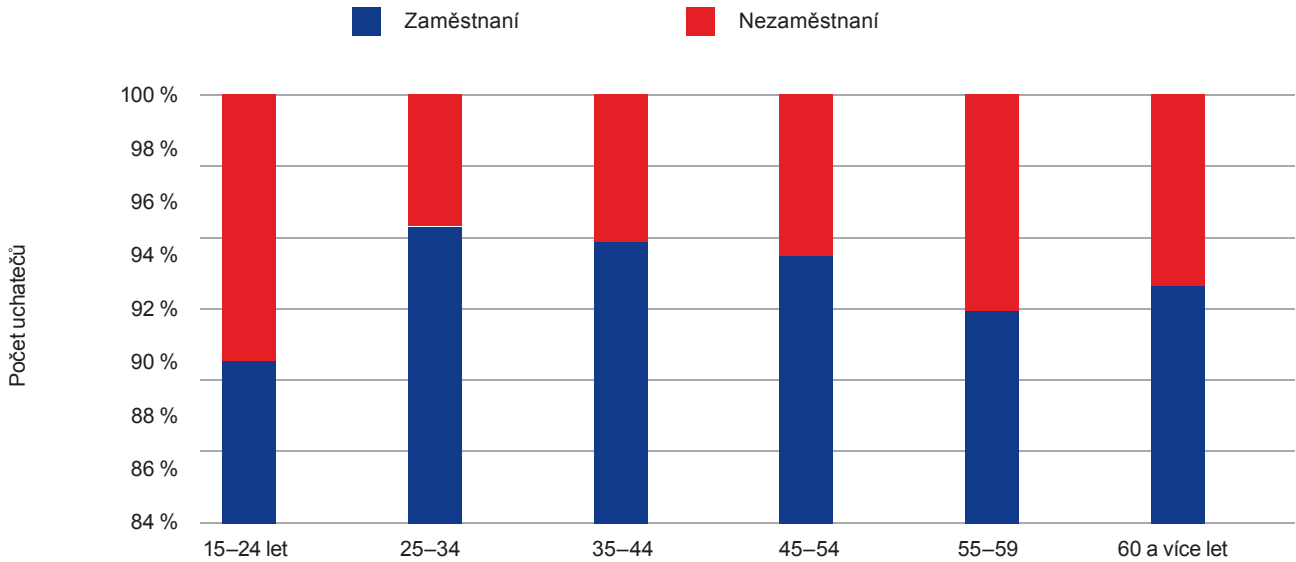
Graf 44: Uchazeči o zaměstnání podle věkových skupin ve Středočeském kraji v roce 2016

Zdroj dat: MPSV (2017)

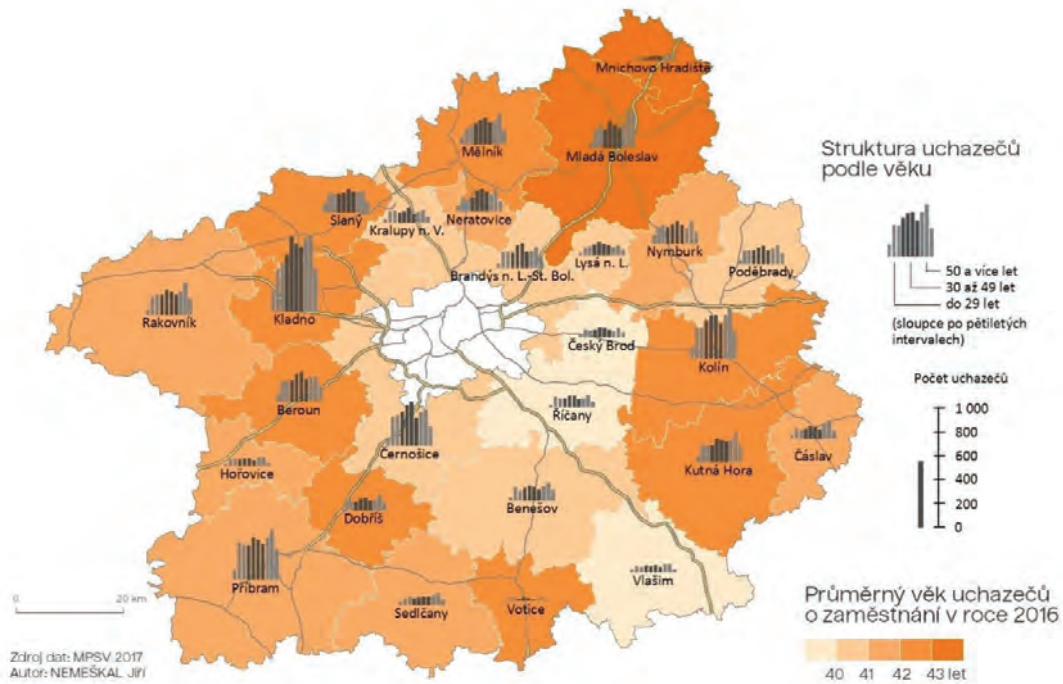
Průměrný věk uchazeče o zaměstnání ve Středočeském kraji je 41,6 let. Nejvyšší průměrný věk je v ORP Mladá Boleslav a sousední Mnichovo Hradiště, kde je průměrný věk uchazeče 44, resp. 46 let (viz obrázek 20). Srovnání s obrázkem 19 ukazuje na významnou závislost mezi dlouhodobě nezaměstnanými a vysokým (předdůchodovým) věkem uchazečů.

Graf 45: Zaměstnaní a nezaměstnaní podle věkových skupin ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ (2011), MPSV (2017)

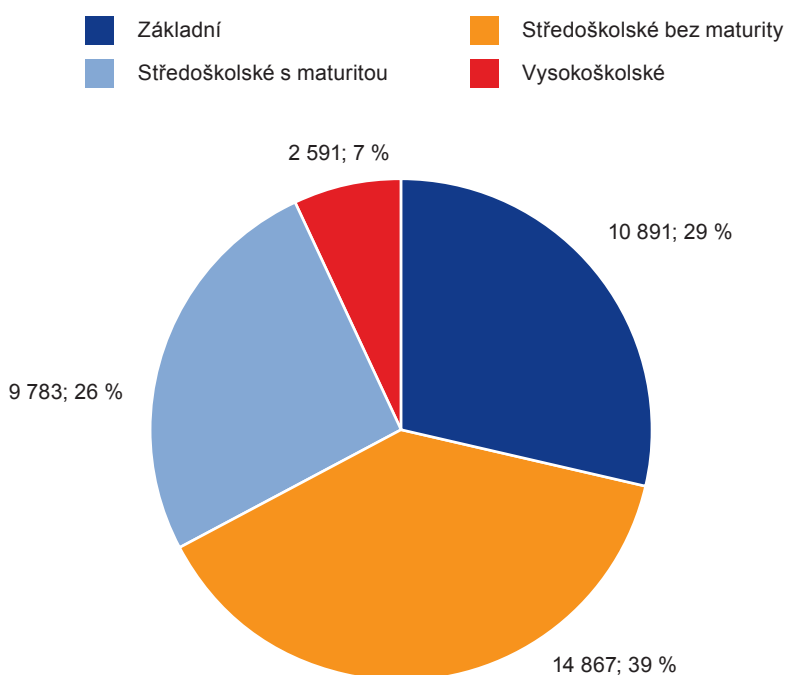
Obrázek 20: Uchazeči o zaměstnání podle věku v ORP Středočeského kraje v roce 2016

Zdroj: MPSV (2017)

Mezi nejčastěji nezaměstnané patří lidé se středoškolským vzděláním bez maturity (39 %). Naopak nejméně nezaměstnaných tvoří vysokoškolsky vzdělaní. Pro identifikaci problematických vzdělanostních skupin trhu práce je však nutné se zaměřit na podíl nezaměstnaných na celkovém počtu ekonomicky aktivních členěných podle nejvyššího dosaženého vzdělání (viz graf 47).

Graf 46: Struktura uchazečů podle dosaženého vzdělání ve Středočeském kraji v roce 2016

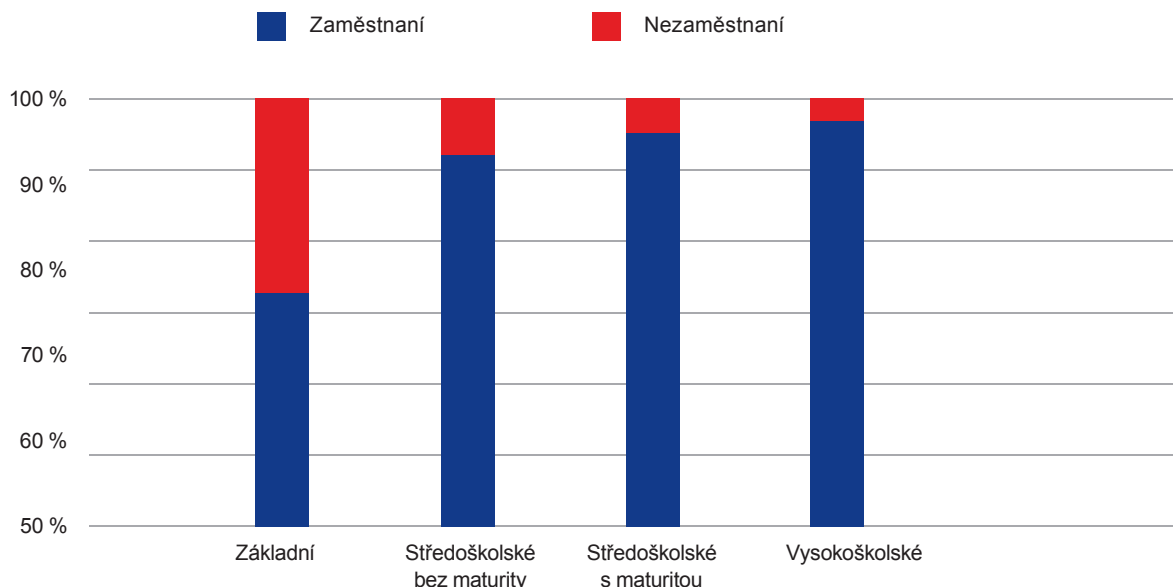

Zdroj: MPSV (2071)

Při pohledu na relativní zastoupení nezaměstnaných pak vyplývá, že největší problém s nalezením pracovní pozice mají lidé se základním vzděláním, a to celých 23 % ze všech osob v této vzdělanostní skupině. V případě dalších vzdělanostních kategorií je podíl násobně nižší, v případě středoškolského vzdělání bez maturity tvoří přibližně 7 %, s maturitou 4 % a u vysokoškolsky vzdělaných pouze 2,5 %. Dosažená kvalifikace tedy hraje významnou roli v uplatnění Středočechů na trhu práce.

Regionální rozložení uchazečů podle dosaženého vzdělání (viz obrázek 21) koresponduje s jinými socioekonomickými aspekty (průměrný věk, migrační saldo apod.), které byly patrné v předchozích kapitolách. Nejméně kvalifikovaní uchazeči se vyskytují především v oblastech při hranicích s Ústeckým krajem na severozápadním okraji středních Čech. Středoškoláci bez maturity se taktéž vyskytují v perifernějších území, avšak spíše na jihu kraje. Naopak v oblastech s nízkou nezaměstnaností tvoří většinu středoškoláci s maturitou a vysokoškoláci. Jedná se o ORP blízka Praze či dopravních tepen D1, D5 a D8.

Graf 47: Zaměstnaní a nezaměstnaní podle dosaženého vzdělání ve Středočeské kraji

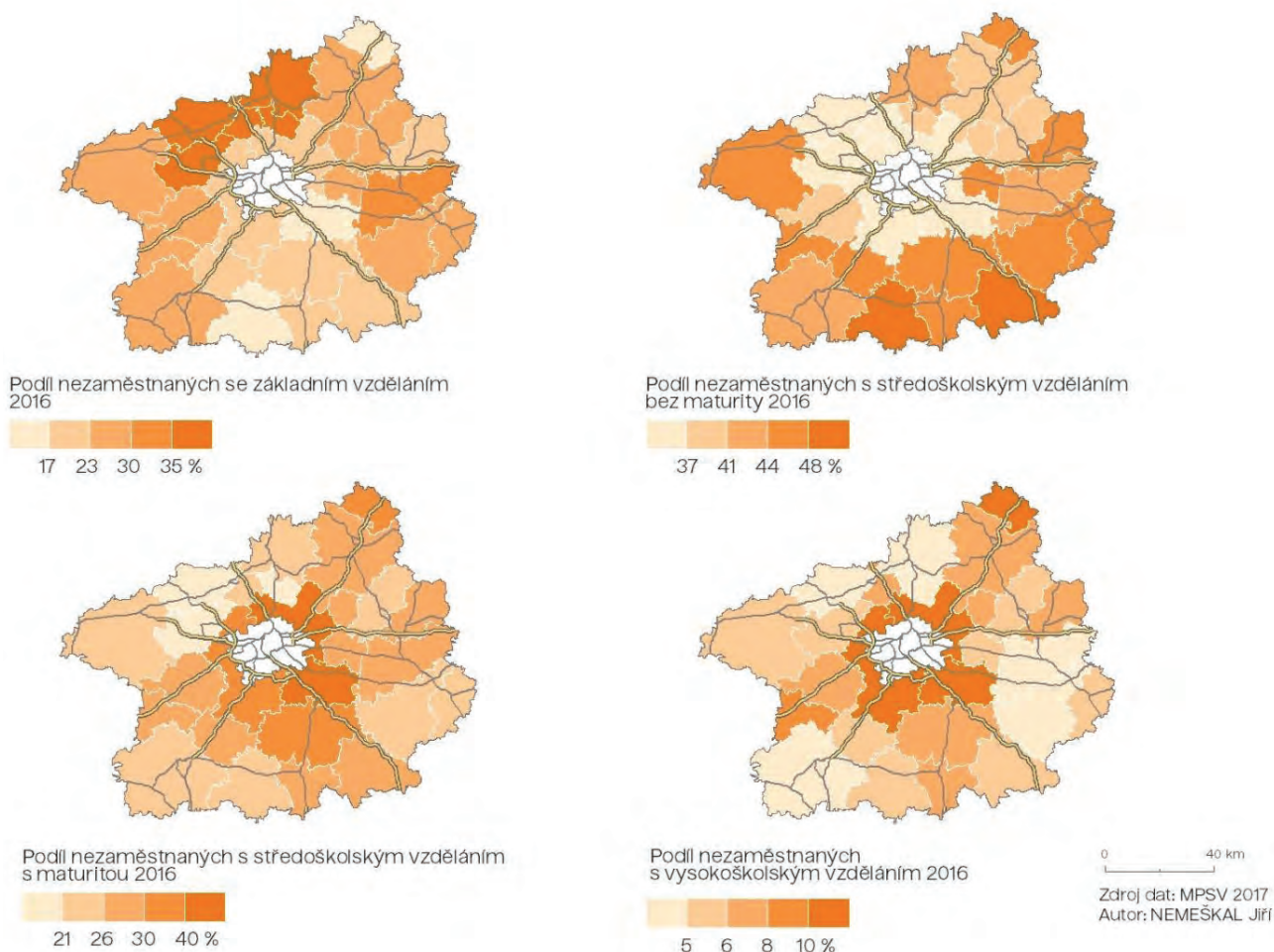
Zdroj: MPSV (2017), ČSÚ (2011)

Další důležitou strukturu nezaměstnaných ukazují obrázky 22 a 23. Jedná se o jejich zařazení podle odvětvové klasifikace CZ-ISCO (viz tabulka 11). Koncentrace kvalifikované síly do zázemí Prahy (specialisté, odborní a řídicí pracovníci) není příliš překvapivá. Stejný regionální vzorec mají i skupiny pracujících ve službách a na úřadech. To je opět dáno terciarizací ekonomiky, a to především ve městech a jejich zázemích. Hůře kvalifikovaná pracovní síla (dělníci, pomocní pracovníci apod.) se pak nejvíce vyskytují v periferních oblastech, tj. v oblastech s vyšší nezaměstnaností.

Největší počet uchazečů podle klasifikace CZ-ISCO (viz graf 48) tvoří pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (27 %) a pracovníci ve službách a prodeji (22 %). Naopak nejmenší počet osob hledající práci má kvalifikaci třídy 1 a 6, tudíž se jedná o řídicí pracovníky a pracovníky v zemědělství.

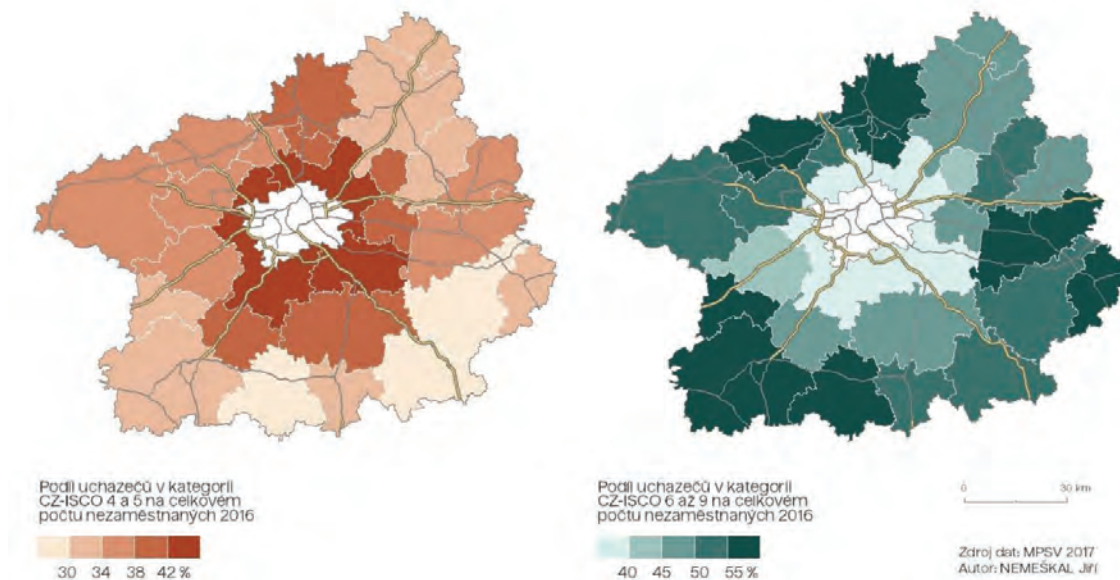
Z hlediska celkové zaměstnanosti (viz graf 49) patří mezi nejhroženější skupiny pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (22,5 %), a úředníci (10 %). Naopak nejlepší situace je u kvalifikovaných, ale i u odborných technických pracovníků (nepřesahuje 5 %).

Obrázek 21: Uchazeči o zaměstnání podle dosaženého vzdělání v ORP Středočeského kraje v roce 2016

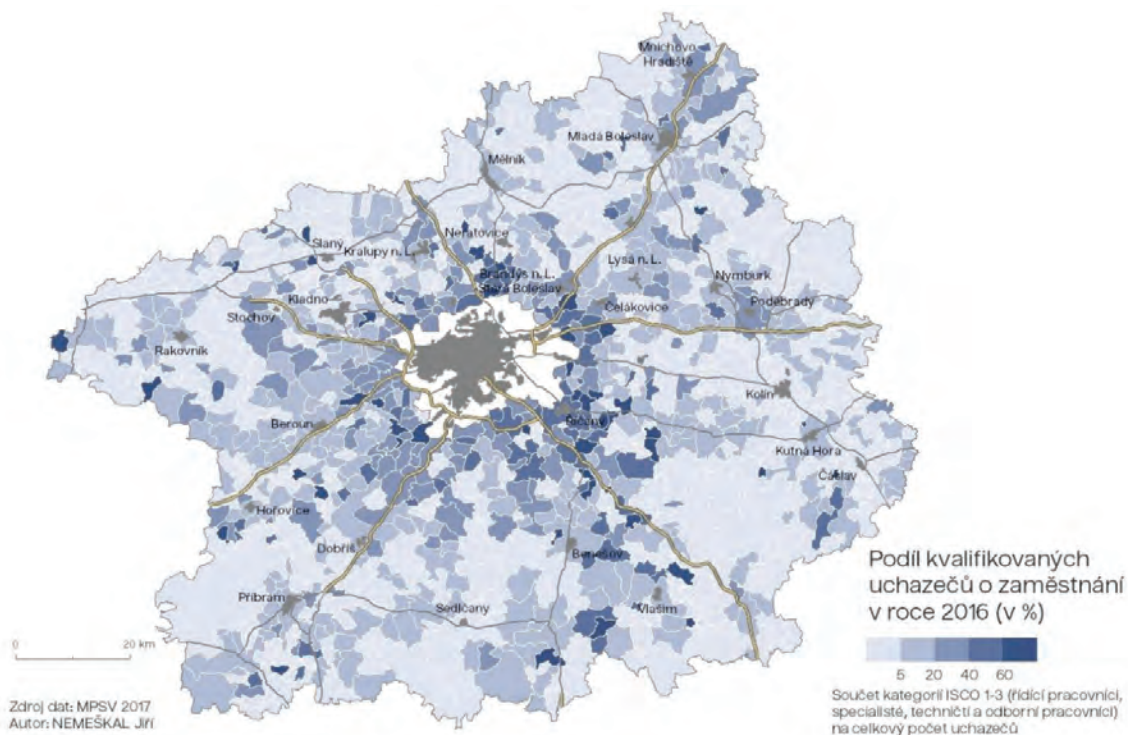
Zdroj: MPSV (2017)

Obrázek 22: Uchazeči o zaměstnání podle klasifikace CZ-ISCO v ORP Středočeského kraje v roce 2016

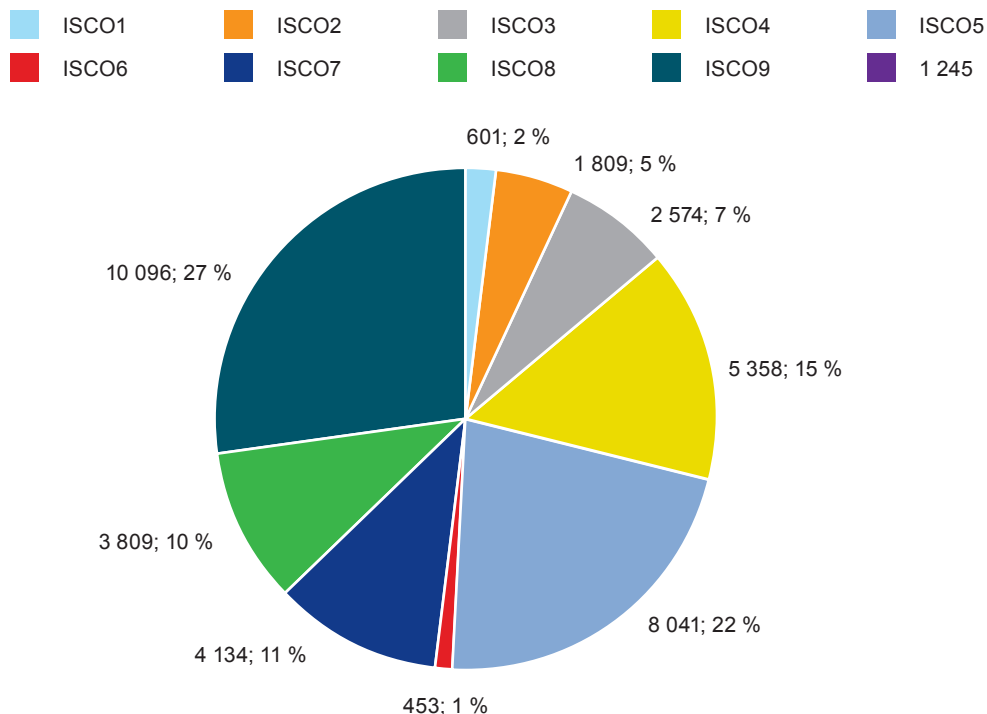
Zdroj: MPSV (2017)

Obrázek 23: Kvalifikovaní uchazeči o zaměstnání podle klasifikace CZ-ISCO ve Středočeském kraji v roce 2016

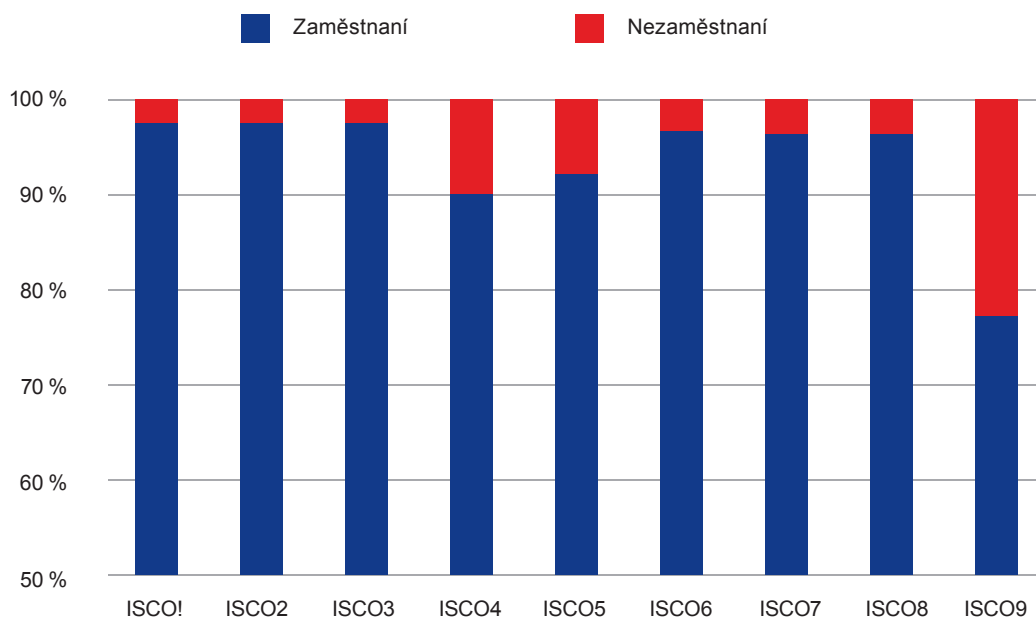
Zdroj: MPSV (2017)

Graf 48: Nezaměstnaní Středočeského kraje podle klasifikace CZ-ISCO v roce 2016

Zdroj: MPSV (2016)

Graf 49: Zaměstnaní a nezaměstnaní Středočeského kraje podle klasifikace CZ-ISCO v roce 2016

Zdroj: MPSV (2017), ČSÚ (2017)

Tabulka 11: Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO

Klasifikace CZ-ISCO	
1	Zákonodárci a řídicí pracovníci
2	Specialisté, vědečtí a odborní duševní pracovníci
3	Techničtí a odborní pracovníci
4	Úředníci
5	Pracovníci ve službách a prodeji
6	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství
7	Řemeslníci a opraváři
8	Obsluha strojů a zařízení, montéři
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
0	Zaměstnanci v ozbrojených silách

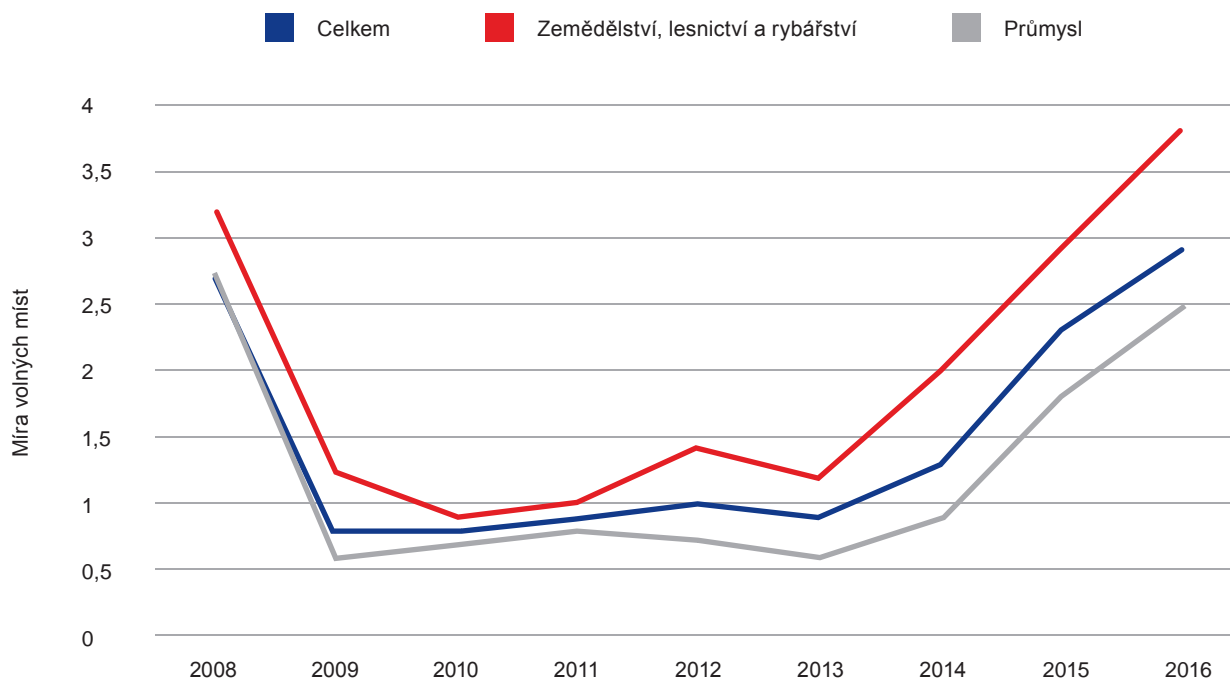
Zdroj: www.czso.cz

Volná pracovní místa

Míra volných pracovních míst zobrazená na grafu 50 představuje podíl volných míst na celkovém počtu obsazených a volných míst. Ve Středočeském kraji za posledních 8 let korelovala s hospodářským vývojem, kdy za ekonomického růstu do roku 2009 její hodnota klesla až na 0,5 %. V době ekonomické krize v letech 2009 až 2013 se držela na této hodnotě, což znamenalo nízkou nabídku pracovních míst pro nezaměstnané. V současnosti dochází k opětovné tvorbě pracovních příležitostí, což se projevuje i v růstu míry volných míst, která v roce 2016 činila 2,9 %. Při srovnání ekonomických sektorů platí po celé sledované období, že více volných míst (byť je jich v kraji v absolutním vyjádření méně) je v zemědělství než v průmyslu a ve službách.

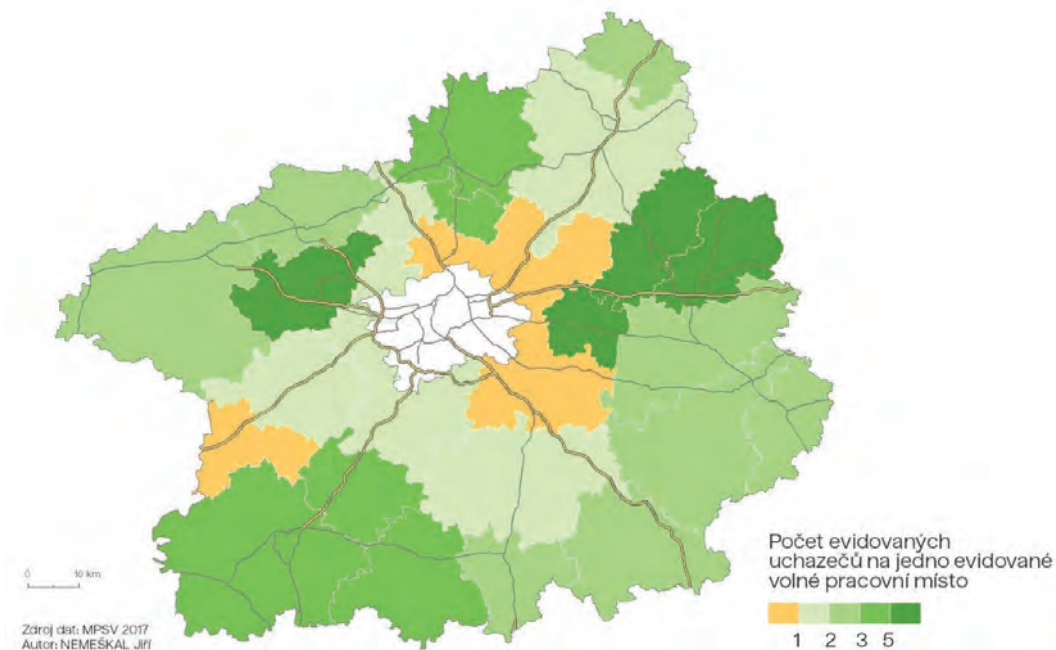
Stejně jako v případě míry nezaměstnanosti má i míra volných míst určitý vývoj během roku. V době, kdy jsou její roční průměry vysoké, dosahuje nejvyšších hodnot v prvním a čtvrtém kvartálu, kdežto pokud je celková míra volných míst nízká, jsou nízké i rozdíly v její sezónnosti.

Graf 50: Míra volných míst ve Středočeském kraji podle odvětví v letech 2008 až 2016, v %

Zdroj: ČSÚ (2017)

Obrázek 24: Počet evidovaných uchazečů na jedno evidované pracovní místo v ORP Středočeského kraje v roce 2016

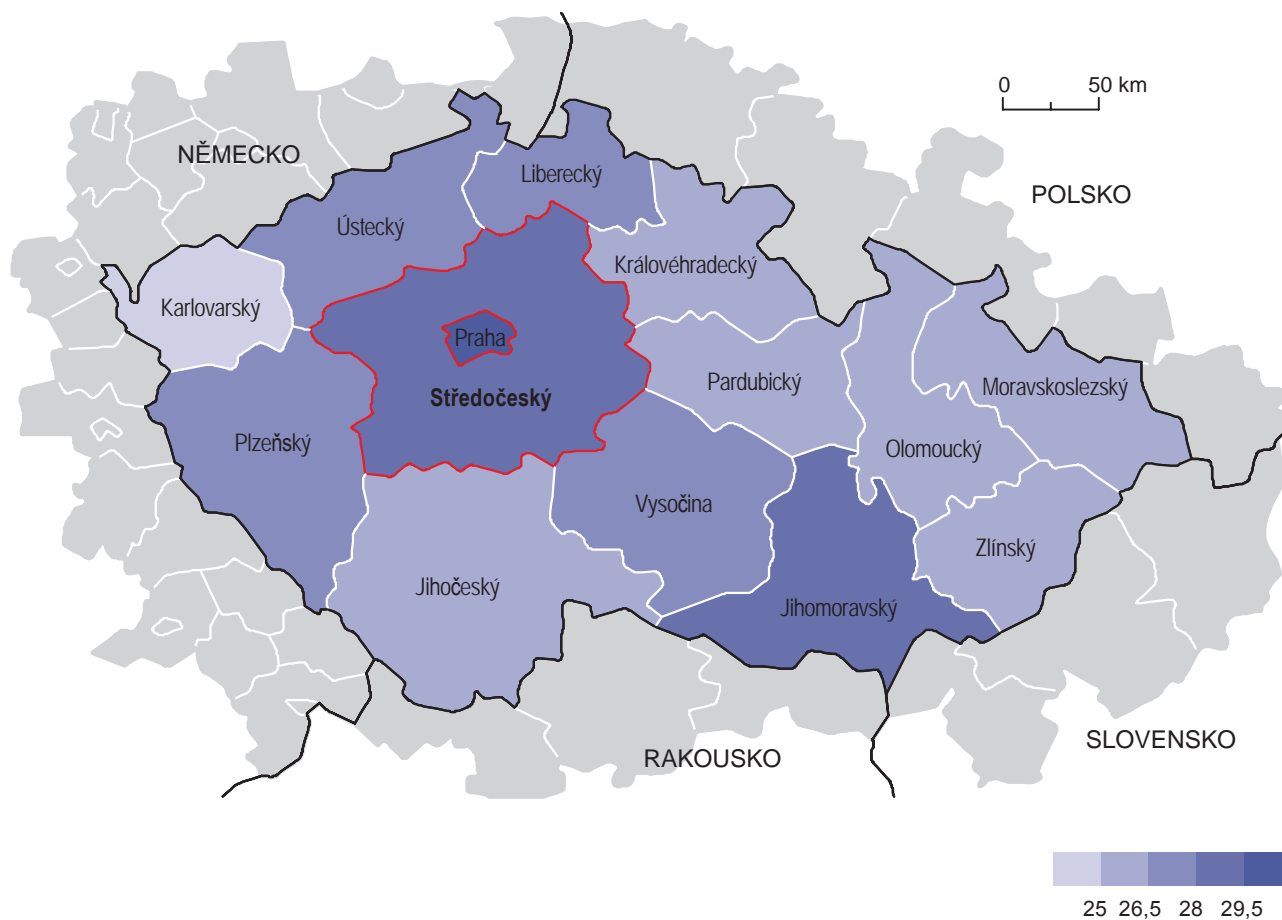
Zdroj: MPSV (2017)

Celkem bylo ve Středočeském kraji v roce 2016 evidováno úřady práce 17 921 volných pracovních míst, což při celkovém počtu 36 610 nezaměstnaných činí 2,09 nezaměstnaných na jedno volné pracovní místo. Obrázek 24 pak názorně dokumentuje, kde ve Středočeském kraji je přebytek (ORP Říčany, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Hořovice, Lysá nad Labem), resp. nedostatek volných pracovních míst (Kladno, Český Brod, Nymburk, Poděbrady). Tento nesoulad lze ale poměrně snadně řešit pracovní dojížděnkou, neboť se jedná o vzájemně blízké a dostupné regiony.

Zaměstnanost a mzdy

Z hlediska formy pracovního poměru ve Středočeském kraji převažují zaměstnanci, kteří tvoří 84 % všech zaměstnaných. Tři procenta tvoří zaměstnavatelé a 12,5 % osob pracuje na vlastní účet. V rámci krajů České republiky patří Středočeský kraj k nadprůměru (s průměrnou mzdou 29 449 Kč) a dosahuje srovnatelných hodnot průměrné mzdy v Jihomoravském kraji.

Obrázek 25: Průměrné měsíční mzdy v roce 2016

Zdroj: MPSV (2017)

3.3 Školství a vzdělanost

Klíčová zjištění

Vzdělanostní úroveň

- Vzdělanostní struktura obyvatel Středočeského kraje se příliš neliší od průměrné vzdělanostní struktury České republiky – 0,5 % osob je bez vzdělání, 17,8 % osob má základní vzdělání včetně neukončeného (ČR 18 %), 35,4 % obyvatel má střední vzdělání bez maturity (ČR 33,0 %), 34,2 % obyvatel má střední vzdělání s maturitou (ČR 31,2 %) a 12,1 % osob má vysokoškolské vzdělání (ČR 12,5 %). V porovnání s ostatními kraji mimo Prahu je však v populaci Středočeského kraje větší zastoupení obyvatel se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním.
- Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním roste obdobným tempem jako v ostatních krajích, charakteristická však je nerovnoměrnost vzdělanostní struktury obyvatel v rámci kraje, kdy venkovské a periferní regiony vykazují nižší úroveň vzdělanosti.
- Nejvyšší obecná míra nezaměstnanosti je u lidí se základním vzděláním a bez vzdělání. S vyšším dosaženým vzděláním nezaměstnanost významně klesá.

Školství a vzdělávání

- Na území Středočeského kraje působí vedle škol zřízených krajem a obcemi také soukromé školy různých zřizovatelů a školy církevní; je tak vytvořena vzdělávací síť škol a školských zařízení, jež poskytují svým žákům, a to nejen ze středočeského regionu, velmi dobré vzdělání.
- Mateřské a základní školství disponuje hustou sítí zařízení, s ohledem na demografický a ekonomický vývoj v některých částech kraje je však ohroženo nutnými „optimalizacemi“.
- Počty cizinců vzrostly v mateřských a základních oproti středním a vyšším odborným školám, kde se zřejmě v důsledku snižujícího se počtu žáků snížil i počet cizinců. Nejnižší podíl cizinců navštěvuje v rámci Středočeského kraje vyšší odborné školy.
- Školy zřízené Středočeským krajem se dlouhodobě aktivně zapojují do mezinárodních kontaktů prostřednictvím evropských vzdělávacích programů. Ve školním roce 2015/2016 probíhaly projekty v rámci Erasmus+, který podporuje spolupráci a mobilitu ve všech sférách vzdělávání, v odborné přípravě a v oblasti sportu a mládeže.
- Mezi problémové oblasti řešené ve Středočeském kraji patří jednak spolupráce se ZŠ, MŠ, kariérové poradenství, dále polytechnické vzdělávání, odborné vzdělávání a v té souvislosti spolupráce středních odborných škol se zaměstnavateli, podpora inkluze, přechody ze ZŠ na SŠ a podpora absolventů na trhu práce, dále pak infrastruktura a investiční vybavení škol (oblast podpory přírodovědného a technického vzdělávání, podpora cizích jazyků, konektivity škol a digitálních kompetencí a celoživotního vzdělávání), podpora gramotností (čtenářské, matematické, cizí jazyky, ICT) a podpora sportu.

Předškolní vzdělávání

- Podle statistických informací MŠMT zajišťovalo ve sledovaném období předškolní vzdělávání ve Středočeském kraji 757 mateřských škol (z toho 10 škol samostatně zřízených pro děti se zdravotním postižením). Celkem se v mateřských školách ve školním roce 2015/2016 vzdělávalo 49663 dětí, tj. o 1208 více než ve školním roce 2014/2015.
- Ve školním roce 2015/2016 bylo vyhověno 18828 žádostem o přijetí k předškolnímu vzdělávání, z toho předškolní vzdělávání zahájilo celkem 18129 dětí. Počet žádostí o přijetí k předškolnímu vzdělávání, kterým nebylo možno z kapacitních důvodů vyhovět, opět klesl.

Základní vzdělávání

- Podle statistických zjištění MŠMT probíhalo ve školním roce 2015/2016 základní vzdělávání ve 484 školách. Oproti předchozímu školnímu roku došlo k nárůstu o 5362 žáků, což znamená přírůstek o 5 %. Příznivý demografický vývoj i nadále ovlivňuje počty nově přijatých žáků do 1. ročníku a počty tříd a žáků v běžných třídách na základních školách.
- Počet individuálně integrovaných žáků se zdravotním postižením do běžných tříd se průběžně zvyšoval. Ve školním roce 2015/2016 byl např. počet žáků s vývojovými poruchami učení 4 064 (nárůst oproti předchozímu školnímu roku o 313), počet žáků s vývojovými poruchami chování 1299 (nárůst oproti předchozímu školnímu roku o 258).
- Počty žáků a učitelů základních škol v kraji se od roku 2011 kontinuálně zvyšovaly. Středočeský kraj má ze všech krajů nejvyšší počet žáků na učitele (15,1), ačkoliv mezikrajské rozdíly jsou poměrně malé (13,9 až 15,1, průměr 14,3).

Střední a vyšší odborné vzdělávání

- Středoškolské a vyšší odborné vzdělání ve Středočeském kraji poskytuje větší množství škol a obořová nabídka je velmi široká.
- Ve všech formách vzdělávání se ve školním roce 2015/2016 vzdělávalo ve středních školách celkem 40037 žáků, z toho v denní formě vzdělávání 37504 žáků a v ostatních formách vzdělávání 2533 žáků.
- Ve všeobecném gymnaziálním vzdělávání se ve školním roce 2015/2016 vzdělávalo v denní formě vzdělávání celkem 12158 žáků, což je o 70 žáků více než v roce předcházejícím. Mírný úbytek žáků zaznamenala šestiletá gymnázia (o 3 žáky) a gymnázia čtyřletá (o 25 žáků), osmiletá gymnázia vykázala opětovně nárůst (o 98 žáků).
- Ve středním odborném vzdělávání se ve školním roce 2015/2016 vzdělávalo celkem 25421 žáků (pokles o 825 žáků), v denní formě vzdělávání 24198 žáků (pokles o 481 žáků) a v ostatních formách vzdělávání 1223 žáků (pokles o 344 žáků).
- Vyšších odborných škol ve Středočeském kraji působilo v roce 2015/2016 celkem 20, z toho 15 zřízených Středočeským krajem působí ve společném právním subjektu se střední školou. Denní studium navštěvovalo 1105 studentů, dálkovou a kombinovanou formu vzdělávání 825 studentů.

- Aktivita kraje z hlediska podpory nedostatkových oborů se projevovала výší podpory žáků v těchto oborech pomocí stipendií. Částka se v posledních dvou letech zvýšila ze 7,5 na 10 milionů Kč.

Vysoké školství

- V oblasti terciárního vzdělávání je situace obdobná jako ve středním vzdělávání. I zde funguje Hlavní město Praha do značné míry jako spádové vzdělávací centrum pro střední Čechy. Nabídky terciárního vzdělávání pražských VOŠ využívají studenti ze všech krajů České republiky.
- V Mladé Boleslavi působí vysoká škola neuniverzitního typu ŠKODA AUTO Vysoká škola o.p.s., s profesním studijním programem Ekonomika a management, který poskytuje bakalářský a navazující magisterský stupeň vzdělání.
- Na Akademii Rerum Civilium – Vysoké škole politických a společenských věd, s.r.o. v Kolíně lze studovat bakalářský studijní program Politologie.
- Dalšími institucemi sídlícími na území Středočeského kraje jsou: Fakulta biomedicínského inženýrství ČVUT Praha – Kladno, pobočka Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy Praha – Brandýs nad Labem, detašovaná pracoviště České zemědělské univerzity – Červený újezd a Kostelec nad Černými lesy.

Vzdělávání dospělých

- Další vzdělávání dospělých vedoucí k dosažení stupně vzdělání realizovaly zejména střední a vyšší odborné školy, a to především formou večerního, kombinovaného, dálkového nebo distančního studia. Určitá část dospělých studovala i v denní formě vzdělávání.
- Ve školním roce 2015/2016 navštěvovalo ve Středočeském kraji střední školy v ostatních formách vzdělávání celkem 3058 dospělých.
- Vybrané školy ve Středočeském kraji se zapojily do podpory procesů uznávání výsledků předchozího učení a modernizace procesu akreditací.
- V posledních letech školy vyvíjejí aktivitu především v oblasti zájmového vzdělávání pro veřejnost (SOŠ, gymnázia a VOŠ), dalšího vzdělávání pedagogů (SOU a gymnázia), rekvalifikací (SOU, SOŠ a VOŠ) a odborného vzdělávání pro zaměstnavatele (SOU, SOŠ a VOŠ).
- Počet uchazečů o rekvalifikace mírně fluktoval, ročně se o rekvalifikace ucházelo průměrně 3 500 občanů.

Vzdělávání a zaměstnávání osob se speciálními potřebami

- Počet evidovaných uchazečů o práci se zdravotním postižením (ZP) ve většině období 2001–2015 postupně narůstal. Za celou ČR dosáhl maximální výše v roce 2014, kdy neumístěných občanů se zdravotním postižením do zaměstnání bylo 6402. V roce 2015 se podařilo nepříznivý trend zvrátit a počet se snížil na 5867.

- Ve vymezování chráněných pracovních míst se situace v kraji evidentně zlepšila. Jejich počet narostl ze zhruba 2 400 v roce 2012 na 3 700 v roce 2015. V mezikrajském srovnání většina krajů disponovala vyšším podílem vymezených pracovních míst na počet evidovaných uchazečů o práci se ZP.
- Školy se v rámci oblasti podpory vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami zaměřují především na evidenci takových žáků (91 %) a to ve všech typech škol bez rozdílu. Dále školy zohledňují charakter obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení (86 %). Tato aktivita se týká především SOU, SOŠ a VOŠ.

Analýza

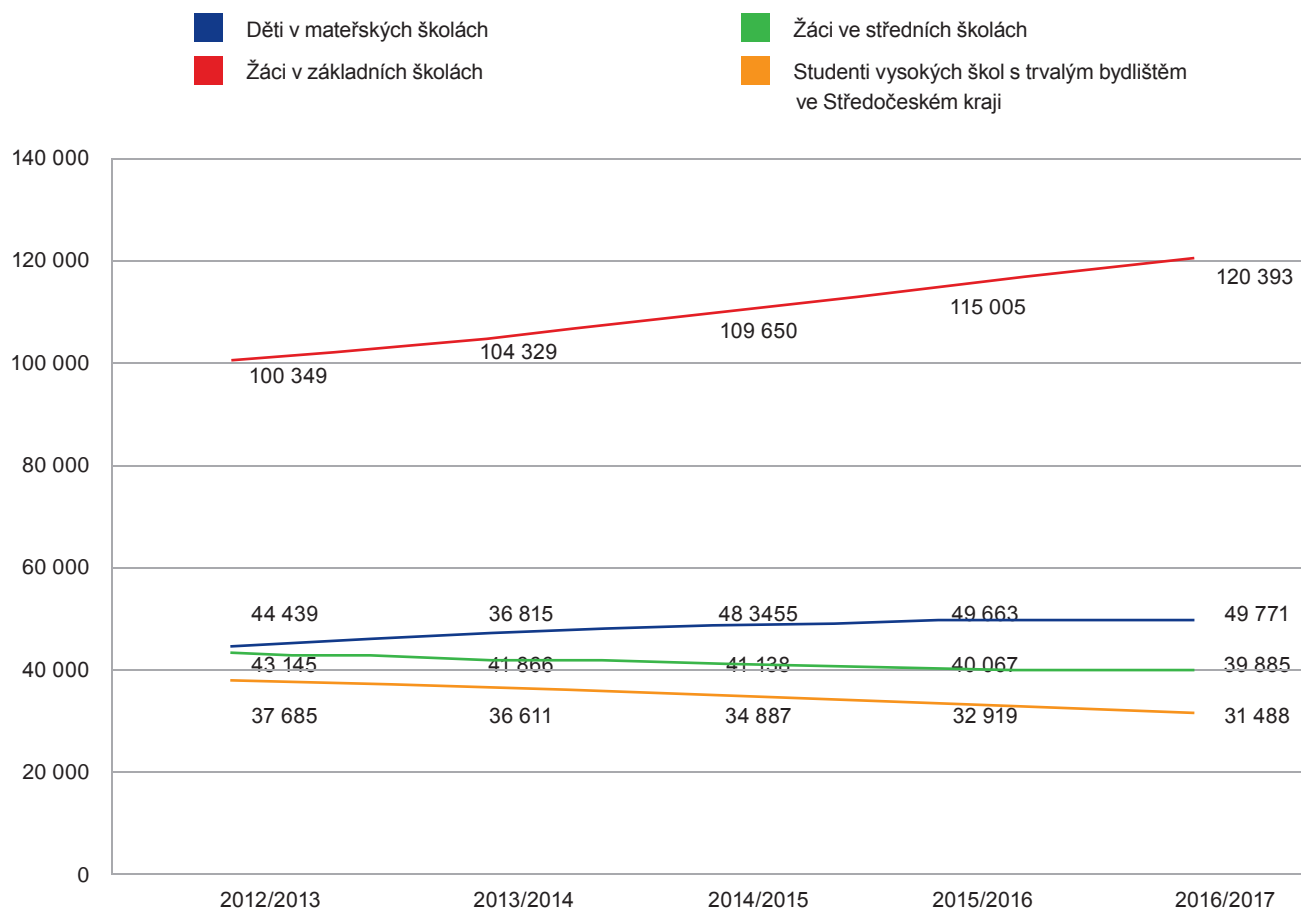
Vzdělanostní úroveň

Nejvíce se v kraji stejně jako na celém území ČR zvyšoval podíl lidí s vysokoškolským vzděláním. Vzdělanostní struktura obyvatel Středočeského kraje se příliš neliší od průměrné vzdělanostní struktury České republiky a je následující: 0,5 % osob je bez vzdělání, 17,8 % osob má základní vzdělání včetně neukončeného (ČR 18 %), 35,4 % osob získalo střední vzdělání bez maturity (ČR 33,0 %), 34,2 % má střední vzdělání s maturitou (ČR 31,2 %) a 12,1 % osob má vysokoškolské vzdělání (ČR 12,5 %). V porovnání s ostatními kraji mimo Prahu je však vzdělanostní struktura populace lepší – v kraji je větší zastoupení VŠ vzdělaných a obyvatel se SŠ vzděláním s maturitou.

Z pohledu vzdělanostní struktury je stejně jako v České republice nejvyšší obecná míra nezaměstnanosti pro kategorii základní vzdělání a bez vzdělání. S vyšším dosaženým vzděláním významně klesá nezaměstnanost. Při porovnání s celkovou zaměstnaností České republiky je ve Středočeském kraji obdobný podíl zaměstnaných vysokoškolsky vzdělaných mužů i žen.

Opatření „Vytvoření podmínek pro zvyšování kvality vzdělání, efektivní a funkční rozvoj vzdělávací soustavy“ je primárně zaměřeno na zabezpečení vysoké kvality vzdělávání ve všech úrovních.

Graf 51: Počty dětí, žáků a studentů ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ (2017)

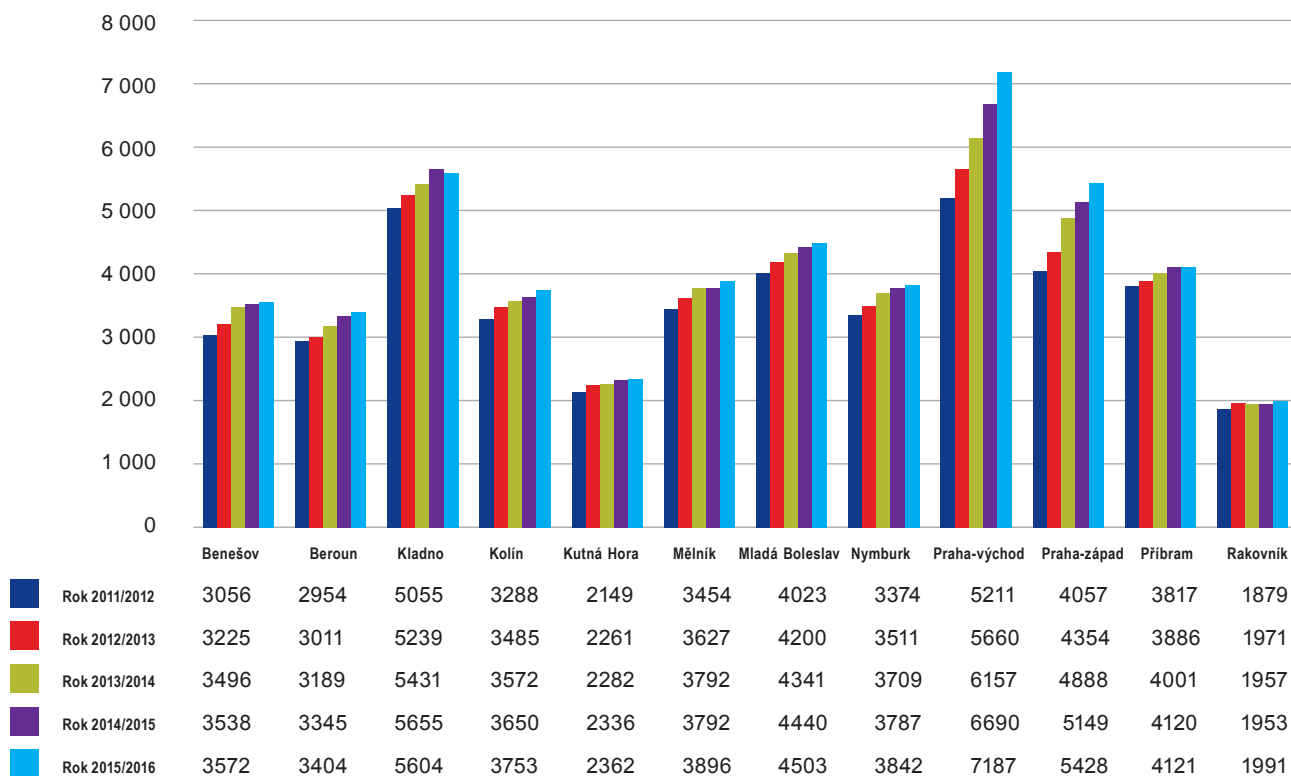
Mateřské školy

Středočeský kraj získává migrací zejména mladé rodiny s dětmi. Nejvyšší migrační saldo je právě u osob ve věku 0–4 roky a 25–39 let. (IPN Kreda, MŠMT). Současně s migrací proto roste i počet dětí v mateřských a základních školách.

Podle statistických informací MŠMT zajišťovalo ve sledovaném období předškolní vzdělávání ve Středočeském kraji 757 mateřských škol (z toho 10 mateřských škol samostatně zřízených pro děti se zdravotním postižením). Celkem se v mateřských školách ve školním roce 2015/2016 vzdělávalo 49 663 dětí, tj. o 1 208 více než ve školním roce 2014/2015.

Ve školním roce 2015/2016 bylo vyhověno 18 828 žádostem o přijetí k předškolnímu vzdělávání, z toho předškolní vzdělávání zahájilo celkem 18 129 dětí. Počet žádostí o přijetí k předškolnímu vzdělávání, kterým nebylo možné z kapacitních důvodů vyhovět, opět klesl.

Graf 52: Vývoj počtu dětí v MŠ ve Středočeském kraji podle okresů

Zdroj: ČSÚ (2016)

Základní školy

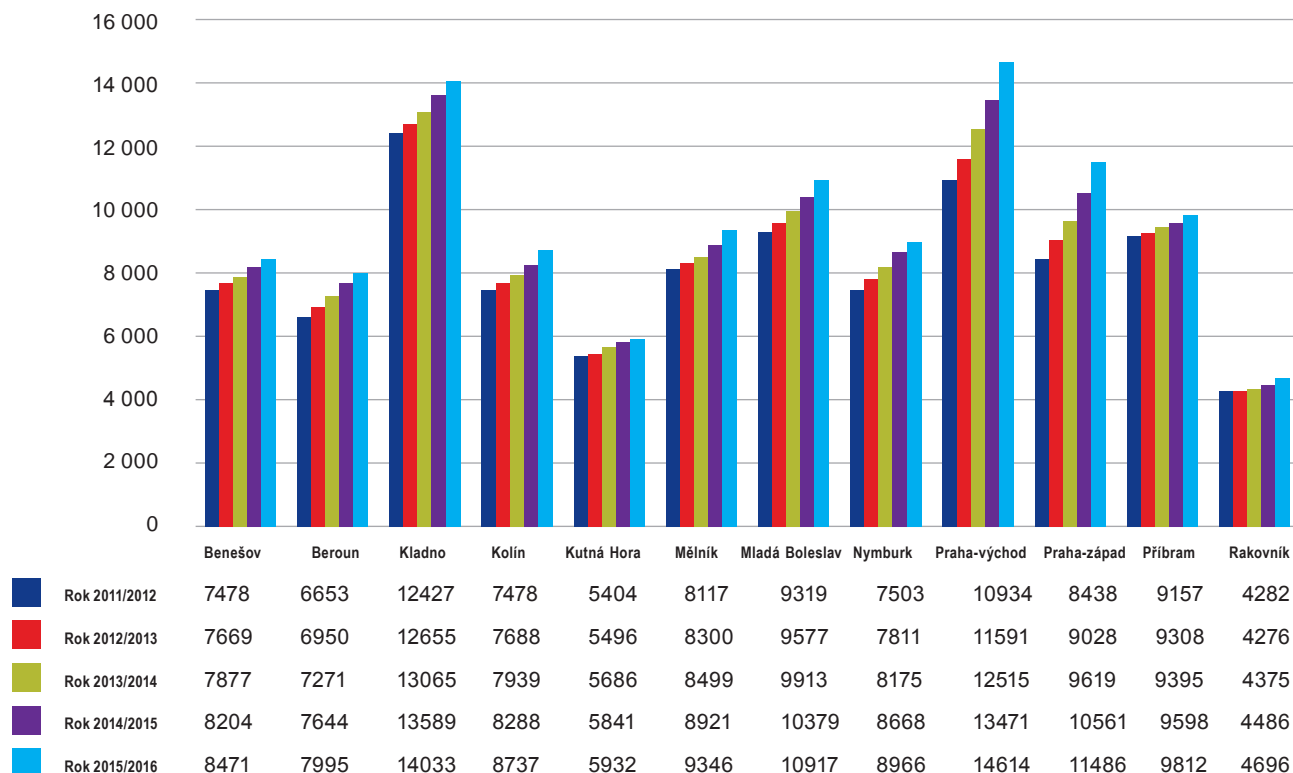
Nárůst počtu dětí v základních školách je kromě demografického trendu způsoben i mezikrajskou migrací. Migrační saldo je ve Středočeském kraji jednoznačně nejvyšší mezi všemi kraji (podrobněji data uvádí kapitola 3.1).

Základní školy začaly ve školním roce 2014/2015 řešit stejný problém s kapacitou jako mateřské školy. Počet žáků na 1. stupni základních škol se výrazně zvyšoval až do roku 2017, následně se tato populační vlna začne přesouvat na druhý stupeň. To však nevylučuje, že na místní úrovni vznikne problém se zajištěním povinné školní docházky v oblastech, kde výstavba nových bytových komplexů nebyla doprovázena výstavbou nových základních, popř. mateřských škol. Nejtěživější situace je především v okresech Praha-východ a Praha-západ, kde již nynější požadavky na přijetí žáků do základních škol převyšují jejich současné kapacity.

Podle statistických zjištění MŠMT probíhalo základní vzdělávání v běžných třídách základních škol ve školním roce 2015/2016 ve 484 školách. Oproti předchozímu školnímu roku došlo k nárůstu o 5362 žáků, což znamená přírůstek o 5 %. Na nárůstu se podílí i vyšší počet cizinců v základních školách. Příznivý demografický vývoj i nadále ovlivňuje počty nově přijatých žáků do 1. ročníku a počty tříd a žáků v běžných třídách základních škol.

Počet integrovaných žáků se zdravotním postižením individuálně integrovaných do běžných tříd neustále stoupá. Ve školním roce 2015/2016 byl např. počet žáků s vývojovými poruchami učení 4064, to je nárůst oproti předchozímu školnímu roku o 313, počet žáků s vývojovými poruchami chování 1299 to je nárůst oproti předchozímu školnímu roku o 258.

Graf 53: Vývoj počtu dětí v ZŠ ve Středočeském kraji podle okresů

Zdroj: ČSÚ (2016)

Zájem žáků o technické a přírodovědné obory a odborné vzdělávání obecně

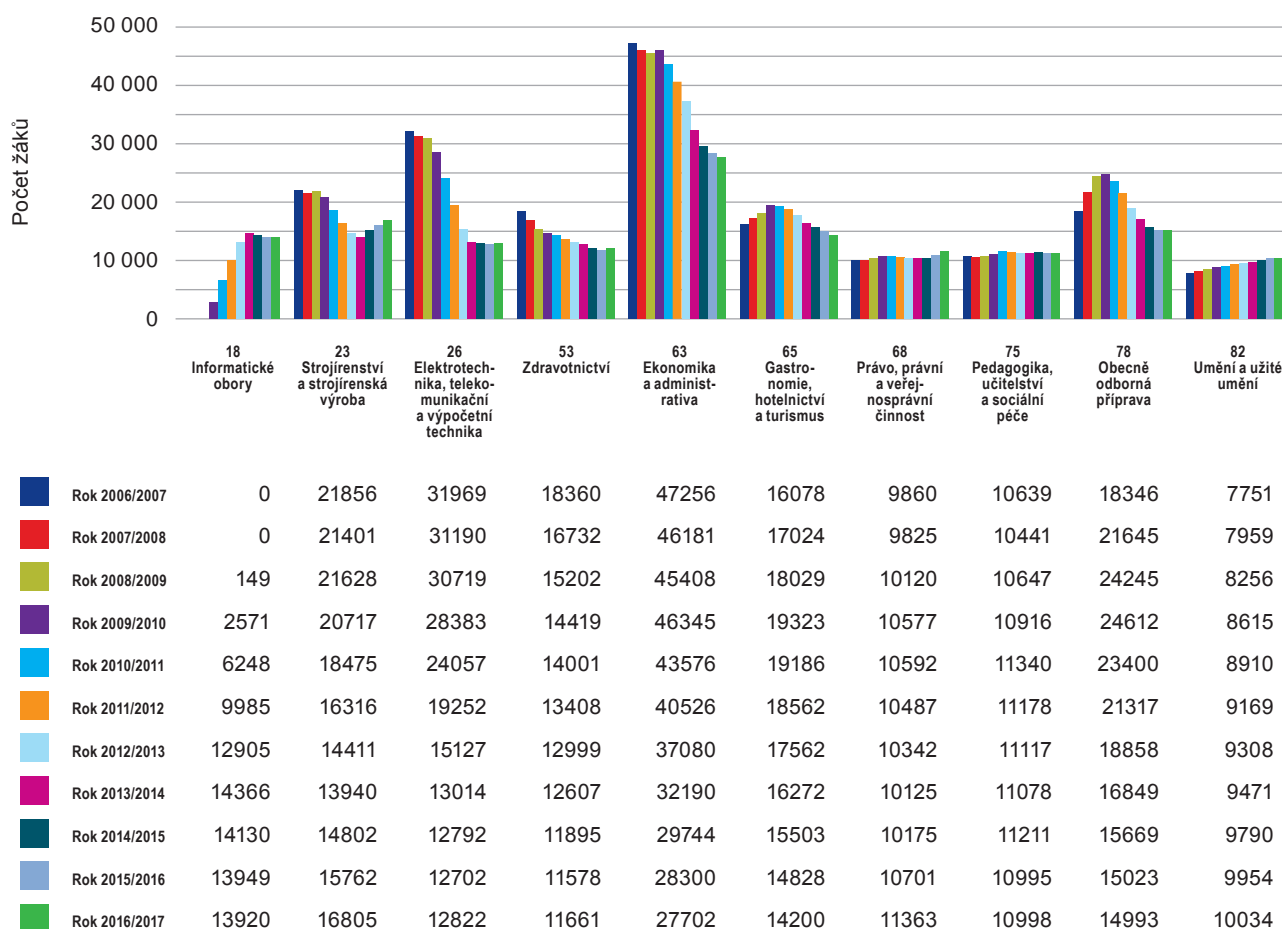
Zájem o technické a přírodovědné obory není v SČK podobně jako i v jiných krajích dostatečně velký. Technické a přírodovědné obory jsou sice žáky, ve srovnání s obory humanitními a ekonomickými, považovány za perspektivnější, užitečnější a praktičtější, ale také za obtížnější, časově náročnější a vyžadující jisté vrozené schopnosti. Od studia těchto oborů proto studenti odrazuje jimi vnímaná vysoká obtížnost studia, subjektivně vnímaná nezáživnost výuky či snaha žáků získat certifikát o ukončení studia jednodušším způsobem.

Na druhou stranu se Středočeský kraj problematikou rozvoje polytechnického vzdělávání dlouhodobě zabývá průřezově, a to na všech úrovních. Poptávka a naplněnost spolu úzce souvisejí. Školy ale i kraj podle poptávky upravují nabídku oborů. V oblasti technických, přírodovědných a řemeslných oborů se kraj snaží například formou stipendií o podporu méně poptávaných, ale důležitých oborů. Na výběru takto podporovaných oborů se podílí úřad práce a hospodářská komora. Aktivita kraje z hlediska podpory tzv. nedostatkových oborů se projevovala vyšší podporou žáků v těchto oborech pomocí stipendií. Částka se v posledních dvou letech zvýšila ze 7,5 na 10 milionů Kč. V rámci zatraktivnění podporovaných oborů vzdělávání mají žáci podle „Záměru strategie podpory odborného vzdělávání v Středočeském kraji“ nárok na měsíční stipendia. Ve školním roce 2015/2016 bylo poskytnuto stipendium v celkové výši 11 907 700 Kč pro 3389 žáků.

Seznam podporovaných oborů vzdělání je otevřený a podle potřeb trhu práce se bude upravovat a aktualizovat. Dále ve školním roce 2015/2016 byly podporovány tyto obory: Autolakýrník, Elektrikář – silnoproud,

Elektrikář, Elektromechanik pro zařízení a přístroje, Elektrotechnické a strojně montážní práce, Instalatér, Karosář, Klempíř, Klempířské práce ve stavebnictví, Kominík, Lesní mechanizátor, Letecký mechanik, Malíř a lakýrník, Malířské a natěračské práce, Mechanik seřizovač, Mechanik strojů a zařízení, Nástrojař, Obráběč kovů, Opravář zemědělských strojů, Opravářské práce, Ošetřovatel, Pekař, Pokrývač, Potravinářská výroba, Řezník – uzenář, Strojírenské práce, Strojní mechanik, Tesař, Tesařské práce, Zahradnické práce, Zahradník, Zednické práce, Zedník, Zemědělec – farmař, Zemědělské práce.

Graf 54: Časová řada odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou (počet žáků nad 10 tis. rok 2016/2017)

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2017), ČSÚ (2017)

Z hlediska jednotlivých typů škol odborné školy – SOU, SOŠ a VOŠ – se v rámci kariérového poradenství zaměřují především na realizaci odborného výcviku/praxe v reálném pracovním prostředí a na organizování exkurzí a besed pro kariérovou orientaci žáků. Rozvoj kariérového poradenství zaměřují především na organizování exkurzí a besed pro kariérovou orientaci žáků (85 %), podporují žáky se znevýhodněním (73 %), realizují odborný výcvik/praxi v reálném pracovním prostředí (72 %), poskytují individuální služby kariérového poradenství pro žáky (71 %).

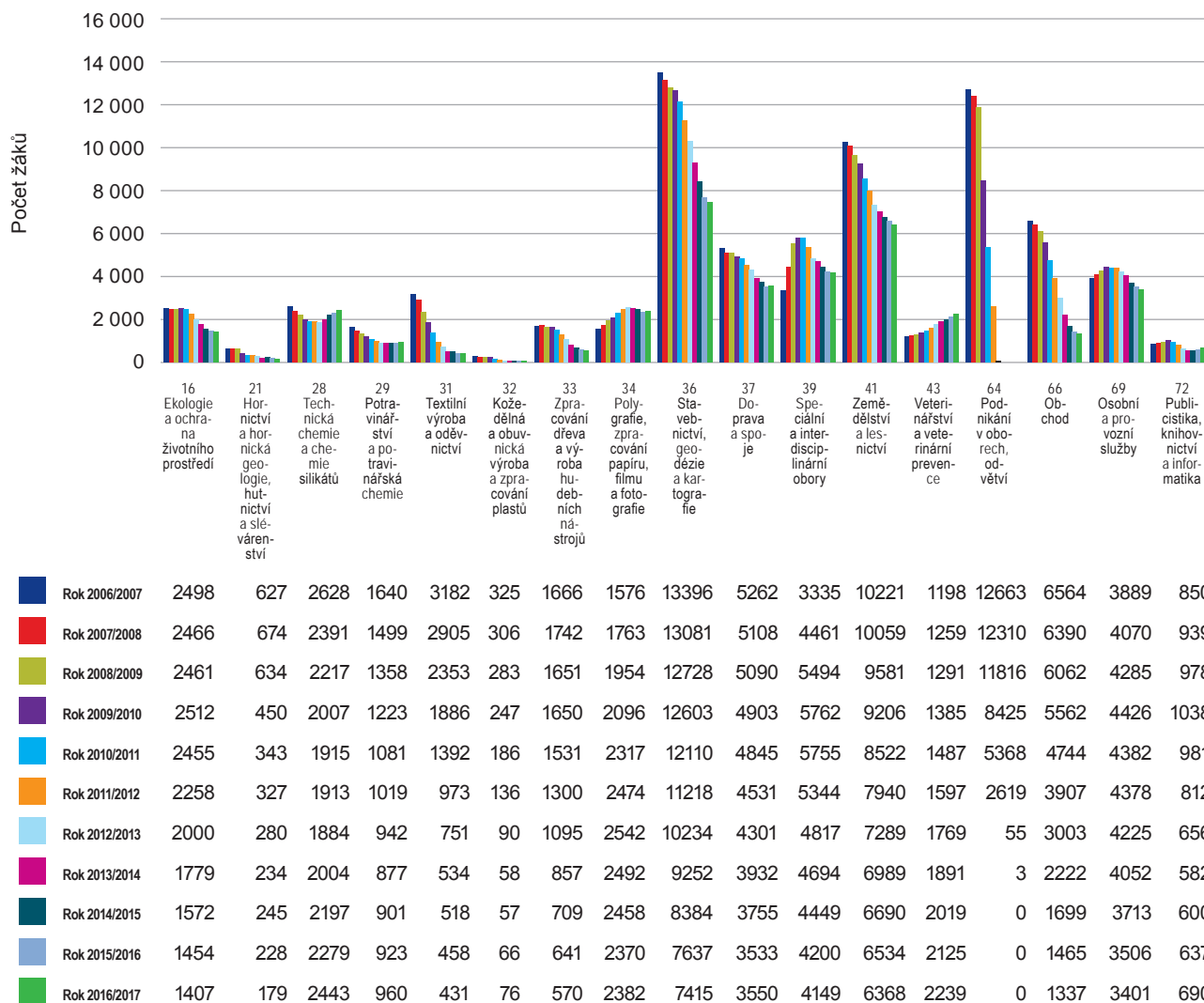
SOU se dále snaží o prevenci a intervenci předčasných odchodů žáků ze školy. SOŠ a VOŠ rovněž významně spolupracují se zaměstnavateli nebo s VŠ při náborových aktivitách.

Gymnázia se zaměřují především na organizování exkurzí a besed pro kariérové rozhodování žáků a dále se věnují poskytování individuálních služeb kariérového poradenství. Podobně jako SOŠ a VOŠ rovněž spolupracují se zaměstnavateli nebo VŠ při náborových aktivitách.

Praktické školy vzhledem ke svému zaměření především podporují žáky se zdravotním a/nebo sociálním znevýhodněním.

Struktura oborů vzdělání

Graf 55: Časová řada odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou (počet žáků pod 10 tis. rok 2016/2017)

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2017), ČSÚ (2017)

Účast škol v mezinárodních programech a mezinárodní spolupráce škol

Školy zřizované Středočeským krajem se dlouhodobě aktivně zapojují do mezinárodních kontaktů prostřednictvím evropských vzdělávacích programů. Řada škol navázala a rozvíjí bilaterální vztahy se školami v zahraničí.

Nejvíce se rozvíjela spolupráce se školami ze Spolkové republiky Německo a z Francie, dále byla spolupráce realizována se školami z Nizozemska, Slovenska, Velké Británie, Rakouska, Polska, Slovinska, Itálie, Maďarska, Finska, Dánska, Belgie, Španělska, Švédska, Spojených států amerických, Turecka, Švýcarska a Ruska.

Ve školním roce 2015/2016 probíhaly projekty v rámci Erasmus+ (vzdělávací program Evropské unie na období 2014–2020), který podporuje spolupráci a mobilitu ve všech sférách vzdělávání, v odborné přípravě a v oblasti sportu a mládeže.

Střední školy Středočeského kraje aktivně spolupracují s konkrétními zahraničními školami a realizují dvoustranné, většinou dlouhodobé kontakty. Nejvíce se rozvíjela spolupráce se školami ze Spolkové republiky Německo a z Francie, dále byla spolupráce realizována se školami z Nizozemska, Slovenska, Velké Británie, Rakouska, Polska, Slovinska, Itálie, Maďarska, Finska, Dánska, Belgie, Španělska, Švédska, Spojených států amerických, Turecka, Švýcarska a Ruska.

Vazba středních škol na vysoké školy v Praze

Středočeský kraj podporuje zachování a další rozvoj vyšších odborných škol jako nedílnou součást terciálního vzdělávání v souladu s dalším vývojem vyššího odborného vzdělávání. Některé středočeské VOŠ pokračují ve spolupráci s vybranými vysokými školami a ve výuce bakalářských studijních programů. Na řadě vyšších odborných škol zřizovaných krajem se velmi výrazně podporuje spolupráce s vysokými školami směrem k bakalářskému typu studia, které se již na několika z nich realizuje.

Na České zahradnické akademii Mělník – střední škole, a vyšší odborné škole, je vyučován bakalářský obor vzdělání Zahradní a krajinářská úprava. Vyšší odborná škola a Střední zemědělská škola, Benešov je nadále cvičnou školou České zemědělské univerzity v Praze. Pokračuje spolupráce se Zemědělskou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Střední škola letecké a výpočetní techniky, Odolena Voda, pokračuje ve spolupráci s Ústavem letecké dopravy Fakulty dopravní ČVUT Praha.

Pokračuje spolupráce Střední zdravotnické školy a Vyšší odborné školy zdravotnické, Příbram I, s Vysokou školou zdravotnictva a sociální práce sv. Alžbety, n. o., Bratislava, na které jsou vyučovány bakalářský a magisterský studijní program Ošetřovatelství. Ve Vyšší odborné škole a Střední odborné škole, Březnice, funguje konzultační středisko Fakulty životního prostředí ČZU Praha a na základě uzavřené dohody se zde formou kombinovaného studia realizuje výuka bakalářského oboru Územní technická a správní služba.

V Mladé Boleslavi působí vysoká škola neuniverzitního typu ŠKODA AUTO Vysoká škola o.p.s., s profesním studijním programem Ekonomika a management, který poskytuje bakalářský a navazující magisterský stupeň vzdělání. Na Akademii Rerum Civilium – Vysoké škole politických a společenských věd, s.r.o. v Kolíně lze studovat bakalářský studijní program Politologie.

Dalšími institucemi sídlícími na území Středočeského kraje jsou: Fakulta biomedicínského inženýrství ČVUT Praha – Kladno, pobočka Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy Praha – Brandýs nad Labem, detašovaná pracoviště České zemědělské univerzity – Červený újezd a Kostelec nad Černými lesy.

Další vzdělávání

Středočeský kraj podporuje další vzdělávání pedagogických pracovníků jako klíčové systémové a efektivní opatření ke zvýšení kvality vzdělávání a vzdělávací soustavy kraje a další vzdělávání pracovníků ve veřejné správě, které v důsledku napomáhá kvalitnímu a efektivnímu výkonu veřejné správy jako služby obyvatelům kraje. Další vzdělávání pedagogických pracovníků je v souladu s koncepčními dokumenty Středočeského kraje jednou z hlavních programových priorit kraje. Podpora učitelů v oblasti jejich vzdělávání je klíčovým opatřením ke zlepšení kvality vzdělávání ve středočeských školách.

V rámci podpory odborného vzdělávání Středočeský kraj rovněž usiluje o vytvoření podmínek pro koordinovanou spolupráci škol, školských zařízení a dalších institucí v oblasti poskytování rekvalifikací pro široké spektrum cílových skupin.

Středočeský kraj, vědom si důležitosti zapojení seniorů do života společnosti a prospěšnosti jejich dalšího vzdělávání jak pro ně samotné, tak pro společnost, podporuje všechny aktivity, které jsou školami a školskými zařízeními v této oblasti realizovány.

Dále rozvíjí podporu dalšího vzdělávání v rámci celoživotního vzdělávání přímo prostřednictvím jím zřízeného vzdělávacího institutu pro vzdělávání dospělých a dále prostřednictvím středních a vyšších odborných škol případně dalších zařízení. Vzdělávací institut Středočeského kraje (VISK) je zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Provozuje celkem deset hlavních (kmenových) pracovišť, čtyři doplňková pracoviště, která nejsou přímo personálně obsazena, a dále celkem osm pracovišť A3V. Operativně jsou některé vybrané vzdělávací aktivity realizované přímo v sídlech klientů případně v objektech třetích subjektů. Od roku 2014 je VISK současně i centrem sítě škol, které poskytují DV. Tím byly rozšířeny jeho služby o poskytování DV a procesy uznávání. Síť pracovišť byla dobudována z důvodu postupného náběhu hlavní činnosti VISK kromě DVPP i na další cílové skupiny a oblasti dalšího vzdělávání, které jsou pro kraj prioritní, a to zejména další vzdělávání pracovníků ve veřejné správě (DVVS), další vzdělávání pracovníků v sociálních službách (DVSS) a vzdělávání seniorů (A3V). Doplňkově byly pracovníky škol a školských zařízení v oblasti DVPP využívány i vzdělávací služby dalších organizací (komerční instituce, NIDV apod.), z části financované zejména z evropských strukturálních fondů (ESF).

Středočeský kraj pomáhá vytvářet ve středních a vyšších odborných školách možnosti pro další vzdělávání dospělých zejména formami, které jsou vhodné pro uchazeče o studium při zaměstnání, tj. dálkovou, večerní, distanční nebo i kombinovanou formou vzdělávání. V posledních letech školy vyvíjejí aktivitu především v oblasti zájmového vzdělávání pro veřejnost (SOŠ, gymnázia a VOŠ), dalšího vzdělávání pedagogů (SOU a gymnázia), rekvalifikací (SOU, SOŠ a VOŠ) a odborného vzdělávání pro zaměstnavatele (SOU, SOŠ a VOŠ). Školy mají zájem hlavně o systematické rozvíjení této oblasti a realizaci aktivit zařaditelných do nejvyšší úrovně (především SOU a SOŠ).

Zvyšování vzdělanosti obyvatel

Opatření „Zvyšování vzdělanosti obyvatel a celoživotní učení“ je orientováno na zvyšování zaměstnanosti a kvalifikace obyvatel kraje a na různé formy pomoci lidem, kteří se potýkají s problémem nezaměstnanosti. To se týká především osob s nižším vzděláním.

Indikátor průměrné míry nezaměstnanosti pro Středočeský kraj vykazoval v posledních letech významný pokles, který v podstatě kopíruje trend celorepublikového vývoje. V mezikrajském srovnání patřil kraj v tomto

ohledu na 6. místo. Blízkost Prahy a tedy lepší statistiky zaměstnanosti v jejím okolí byly na druhou stranu zhoršovány údaji z okrajových částí kraje. Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo se v posledních dvou letech výrazně snížil z 12,5 v roce 2012 na 3,5 v roce 2015.

Za poslední roky se počet uchazečů, kteří byli podpořeni v rámci aktivní politiky zaměstnanosti, výrazně zvýšil a kraj se tak v tomto hledisku řadil na páté místo. Tento fakt je dán především jeho velikostí, neboť aktivní politika zaměstnanosti se zaměřuje především na oblasti s dlouhodobě nejvyššími hodnotami nezaměstnanosti, a i v rámci kraje se takové oblasti vyskytují především při jeho vnějších hranicích. Pomocí aktivní politiky zaměstnanosti bylo v kraji v roce 2015 vytvořeno přibližně dvojnásobně více pracovních míst než před dvěma lety.

Vzdělávání a zaměstnávání osob se speciálními potřebami a vzdělávání dospělých

Opatření „Vzdělávání a zaměstnávání osob se speciálními potřebami a vzdělávání dospělých“ je zaměřeno na umožnění bezproblémové integrace do škol a zaměstnání žákům, studentům a absolventům se speciálními potřebami, které jsou zdravotně postižení či sociálně znevýhodnění.

Indikátor „Počet neumístěných občanů se zdravotním postižením do zaměstnání“ ve většině sledovaného období postupně narůstal. Maximální výše dosáhl v roce 2014, kdy neumístěných občanů se zdravotním postižením do zaměstnání bylo 6402. V roce 2015 se podařilo nepříznivý trend zvrátit a počet se snížil na 5867. Tento indikátor je totožný s indikátorem „Počet evidovaných uchazečů o práci se ZP“. Počet organizací, zaměstnávajících více než 50 % osob se zdravotním postižením byl v roce 2011 a 2016 obdobný. Dá se předpokládat, že nedocházelo k významné fluktuaci organizací.

Situace v kraji se evidentně zlepšila ve vymezení chráněných pracovních míst. Jejich počet narostl ze zhruba 2400 v roce 2012 na 3700 v roce 2015. V krajském srovnání většina krajů disponovala vyšším podílem vymezených pracovních míst na počet evidovaných uchazečů o práci se ZP.

4. Infrastruktura

4.1 Doprava

Klíčová zjištění

Dopravní dostupnost individuální dopravou

- Nejlepší časová dostupnost do Prahy silniční automobilovou dopravou je z obcí v blízkosti hlavních komunikací, tj. dálnic a rychlostních silnic.
- Konkrétně je nejlepší časová dostupnost z území na severozápadě od Prahy, nejhorší dostupnost mají obyvatelé území Čáslavska, Příbramska a Sedlčanska.
- Z měst, která tvoří základní významná mikroregionální centra, je nejdelší časová dostupnost Prahy z Kutné Hory, Příbrami a Rakovníka.

Dostupnost veřejnou dopravou

- Více jak 80 % veřejné dopravy dle počtu přepravených cestujících zajišťuje autobusová doprava, jejíž význam v posledních letech roste (v roce 2015 přepravily autobusy přes 53 milionů cestujících, což je o 3 miliony více než o tři roky dříve).
- Zajištění dopravy autobusovou dopravou je dobré až velmi dobré v pracovní dny po celém kraji. V sobotu a v neděli (vč. svátků) intenzity spojů významně klesají, což se projevuje zejména v oblastech na hranicích kraje, které jsou vzdáleny od hlavních komunikací a větších měst.
- Přeprava cestujících železnicí v rámci kraje stagnuje (s výjimkou dojížděky do Prahy) a v průměru přepravuje 9,5 mil. cestujících ročně.
- Městská autobusová hromadná doprava pak v kraji přepraví více jak 18 mil. cestujících ročně.
- V kraji se nachází relativně velké množství veřejných i neveřejných vnitrostátních letišť, a to v okolí téměř všech mikroregionálních center s výjimkou Berouna, Mělníku a Nymburku. V následujících letech vznikne ve Vodochodech nové veřejné mezinárodní letiště.

Intenzita dopravy

- Intenzita dopravy na dálnicích stoupla mezi roky 2010 a 2016 o více než čtvrtinu, což představuje nárůst o 10 tis. vozidel denně.
- Ve stejném období vzrostla intenzita dopravy na komunikacích II. a III. třídy o téměř 20 %. Přestože se jedná o významný nárůst, průměrný počet vozidel na těchto komunikacích dosahuje necelých 5 tisíc, resp. 3 tisíc vozidel za den. Na druhé straně tyto komunikace tvoří největší část silniční sítě kraje.

- Počet těžkých vozidel na dálnicích ve Středočeském kraji se v období 2010–2016 zvýšil o 21 %, tj. přibližně o 1 700 vozidel denně. Z celkového nárůstu intenzity dopravy na dálnicích ve Středočeském kraji těžká vozidla tvoří cca 17 %.
- Vodní doprava v kraji patří mezi marginální módy dopravy a slouží primárně k převozu zboží, kdy v posledních třech letech dominuje dovoz hlavně z Prahy.

Nehodovost

- Počet dopravních nehod a jejich následků se ve Středočeském kraji dlouhodobě snižuje, avšak v posledních 5 letech dochází ke stagnaci či dokonce mírnému nárůstu.
- Z celkového počtu 9 781 nehod v roce 2015, při kterých zahynulo 94 osob, byly nejčastější příčinou nesprávný způsob jízdy (60 % případů, 52 usmrcených) a nepřiměřená rychlost (23,5 % případů, 29 usmrcených).
- Nejnižší počet nehod je v okresech Rakovník a Kutná Hora, nejvyšší v okresech Praha-východ, Mladá Boleslav a Benešov.
- Nejvíce komunikací v havarijním stavu se nachází v okresech Benešov a Praha východ, nejméně pak v okresech Beroun a Nymburk.

Veřejná doprava

- Pro další rozvoj veřejné dopravy je nezbytná další a úplná integrace Pražské integrované dopravy, Středočeské integrované dopravy a nezávislých dopravců tak, aby byla zajištěna obslužnost veřejnou dopravou obou krajů.

Infrastruktura pro cyklodopravu a další způsoby dopravy

- Cyklodoprava patří mezi klíčové komponenty udržitelné a čisté mobility. Její význam dokládá schválení Koncepce rozvoje cyklistiky ve Středočeském kraji na období 2017–2023.
- Nejintenzivněji probíhá cyklodoprava v oblastech s cennou přírodou (Kokořínsko a Křivoklátsko) a zároveň v okolí větších měst jako je Praha, Mladá Boleslav, Nymburk či Poděbrady.
- Vybavenost Středočeského kraje letišti se v poslední době nezměnila, v kraji je 13 letišť.
- Vodní doprava není vzhledem k významu toků Vltavy a Labe zanedbatelná, podíl na dopravních a přepravních výkonech však není příliš veliký. Spíše může růst turistický význam vodních cest.

Analýza

Dopravní dostupnost

Z pohledu dopravní dostupnosti byla zpracována robustní analýza a výběr klíčových témat mobility v Pražské metropolitní oblasti s názvem Plán udržitelné mobility v rámci projektu Polad' Prahu, na níž se podílelo velké

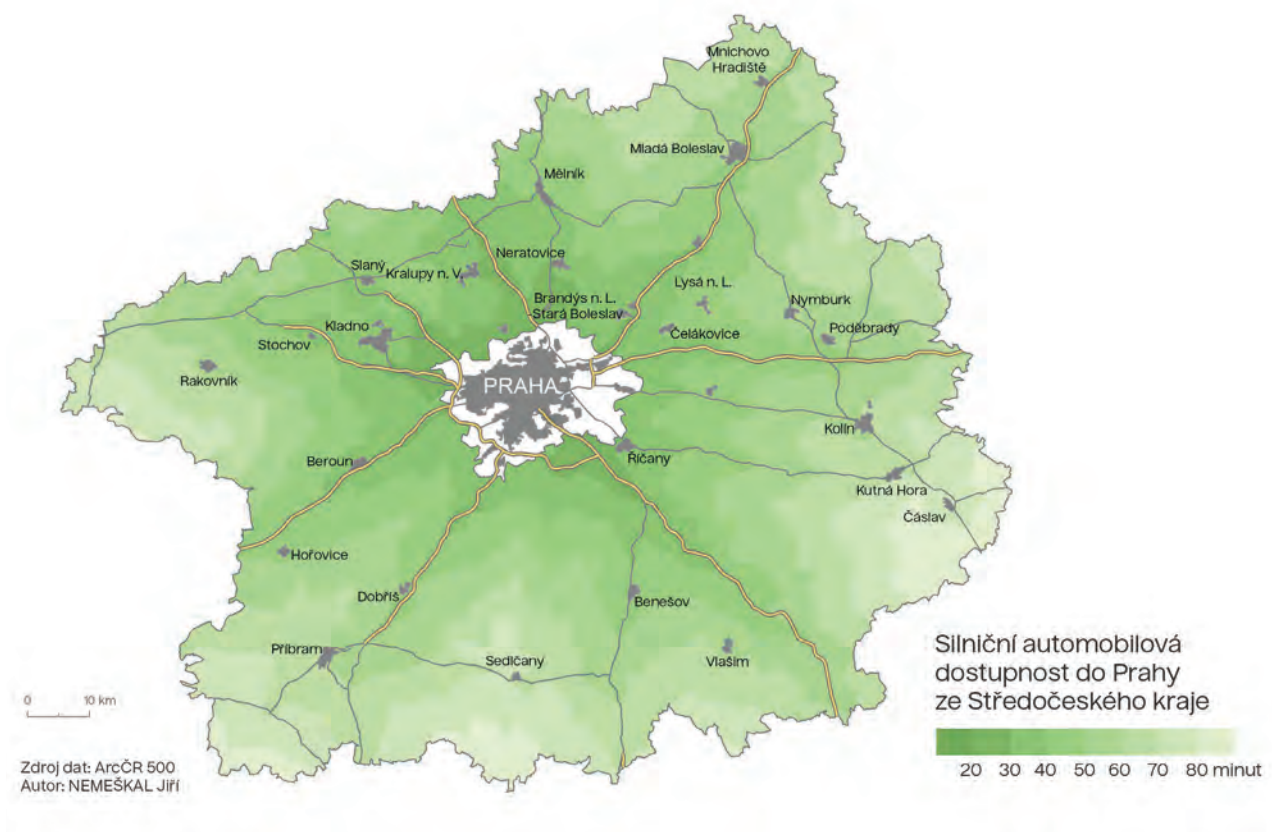
spektrum odborníků z různých oblastí a organizací. Dále se dopravní dostupností zabývá i dokument Plán dopravní obslužnosti Středočeského kraje. Analýza provedená níže je tak spíše doplňkem v kontextu přípravy Plánu rozvoje Středočeského kraje, přičemž Pražská metropolitní oblast zahrnuje významnou, i když ne úplnou část Středočeského kraje.

Dostupnost individuální dopravou

Silniční dopravní dostupnost jednotlivých oblastí Středočeského kraje odráží jejich míru spjatosti s Prahou jako přirozeným centrem a zároveň v kontextu dostupnosti základních služeb a dalších indikátorů (např. míra nezaměstnanosti, stáří populace apod.) pomáhá identifikovat periferní oblasti.

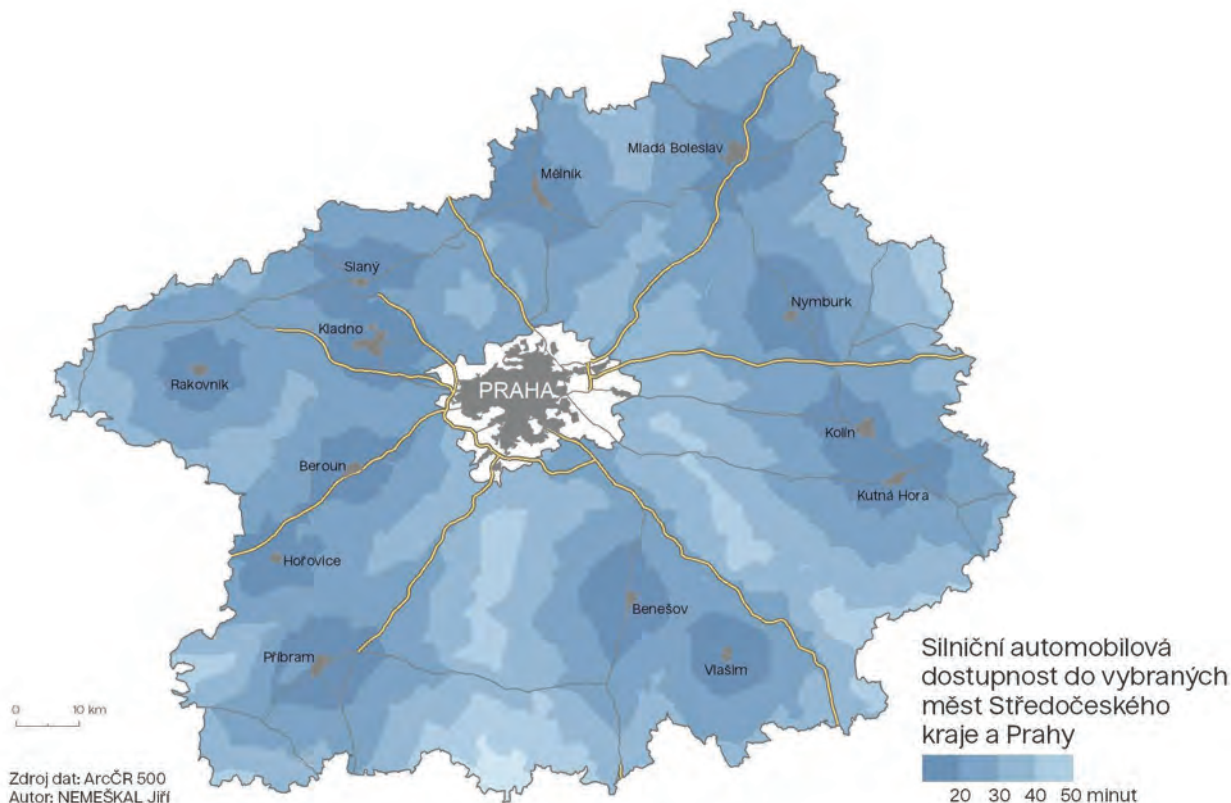
Nejlepší časová dostupnost Prahy silniční automobilovou dopravou je z obcí v blízkosti hlavních komunikací, tj. dálnic. Území Středočeského kraje na severozápadě od Prahy pak vykazuje nejlepší dostupnost. Na druhé straně obyvatelé nejhorší dostupnost mají obyvatelé území Čáslavska, Příbramska a Sedlčanska cestující automobily do Prahy nejdéle. Z měst, která tvoří základní významná mikroregionální centra je nejdelší časová dostupnost Prahy z Kutné Hory, Příbrami a Rakovníka. Všechna tato centra jsou však dobře dostupná pro obce ve svém zázemí s výjimkou oblastí okolí měst Sázava, Zruč nad Sázavou a dále pak kolem Vltavy. Tyto oblasti nejenže vykazují v některých svých částech zhoršenou dostupnost Prahy, ale také svých přirozených center.

Obrázek 26: Časová dostupnost Prahy ze Středočeského kraje

Zdroj: ArcGIS, ArcČR

Obrázek 27: Časová dostupnost center Středočeského kraje

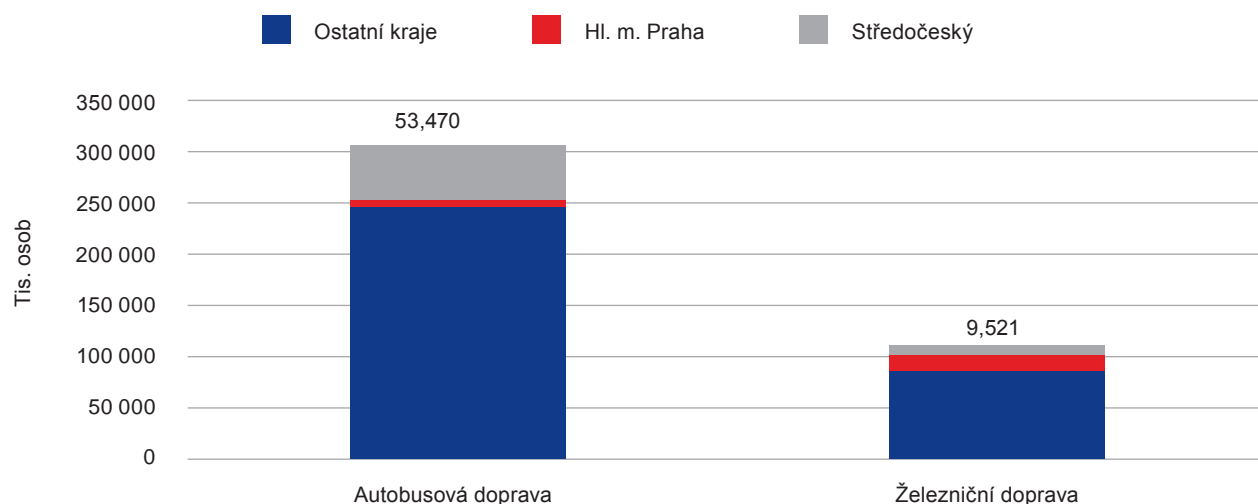

Zdroj: ArcGIS, ArcČR

Dostupnost veřejnou dopravou

Více jak 80 % veřejné dopravy dle počtu přepravených cestujících zajišťuje autobusová doprava. Její význam navíc v posledních letech roste, kdy v roce 2015 přepravily autobusy přes 53 milionů cestujících, což je o 3 miliony více než o tři roky dříve. Naproti tomu přeprava cestujících železnicí v rámci kraje stagnuje a v průměru přepraví 9,5 mil. cestujících. Z hlediska týdenních rytmů je vidět, že autobusovou dopravu využívají cestující zejména k přepravě do zaměstnání, neboť počet spojů ve všední dny je 4x až 5x větší, než počet vlakových spojů, zatímco v sobotu a v neděli se počet spojů mezi oběma módy dopravy liší mnohem méně. Městská autobusová hromadná doprava pak v kraji přepraví více jak 18 mil. cestujících ročně.

Graf 56: Počet cestujících přepravených autobusy a železnici v rámci kraje

Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

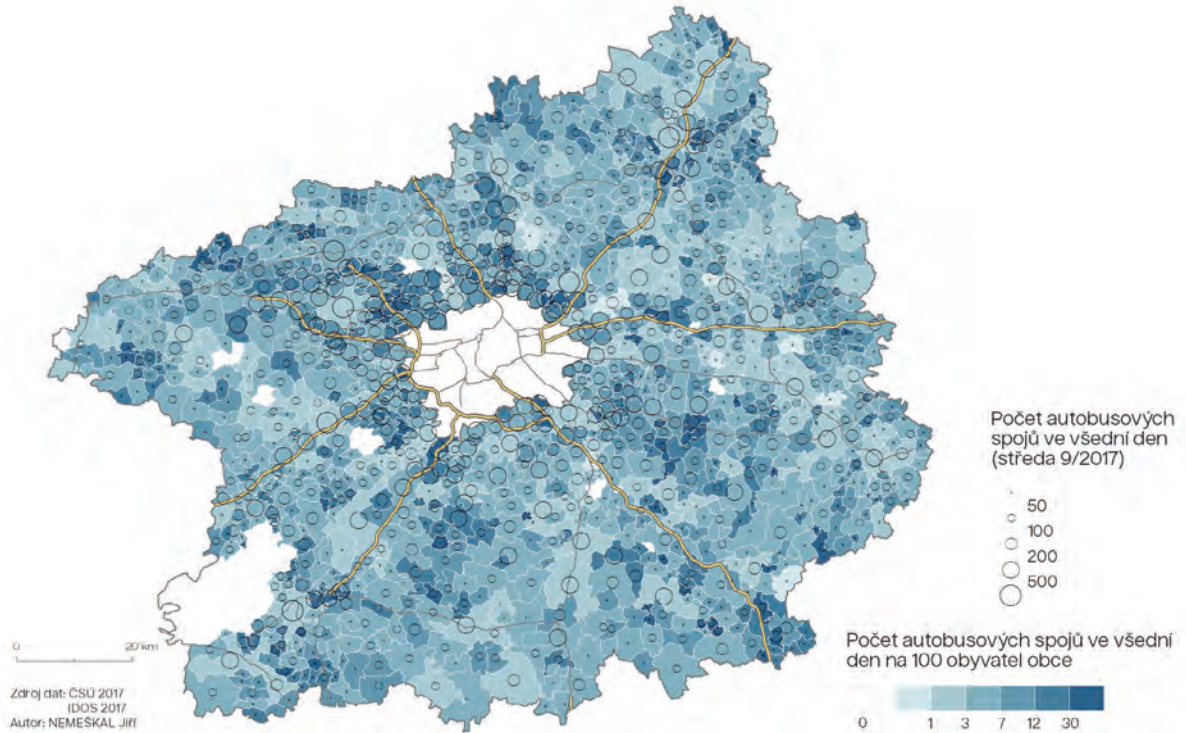
Tabulka 12: Vybrané údaje o veřejné dopravě kraje

	Veřejná autobusová doprava		Železniční doprava		Městská hromadná doprava	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Přeprava cestujících (tis. osob)	50 439	52 444	8 991	10 256	18 149	18 273
Spoje v rámci kraje	87 060	88 621	33 150	32 533		
V pracovní den	58 963	60 055	13 614	12 975		
V sobotu	13 921	14 184	10 037	9 944		
V neděli a svátek	14 176	14 382	9 499	9 614		

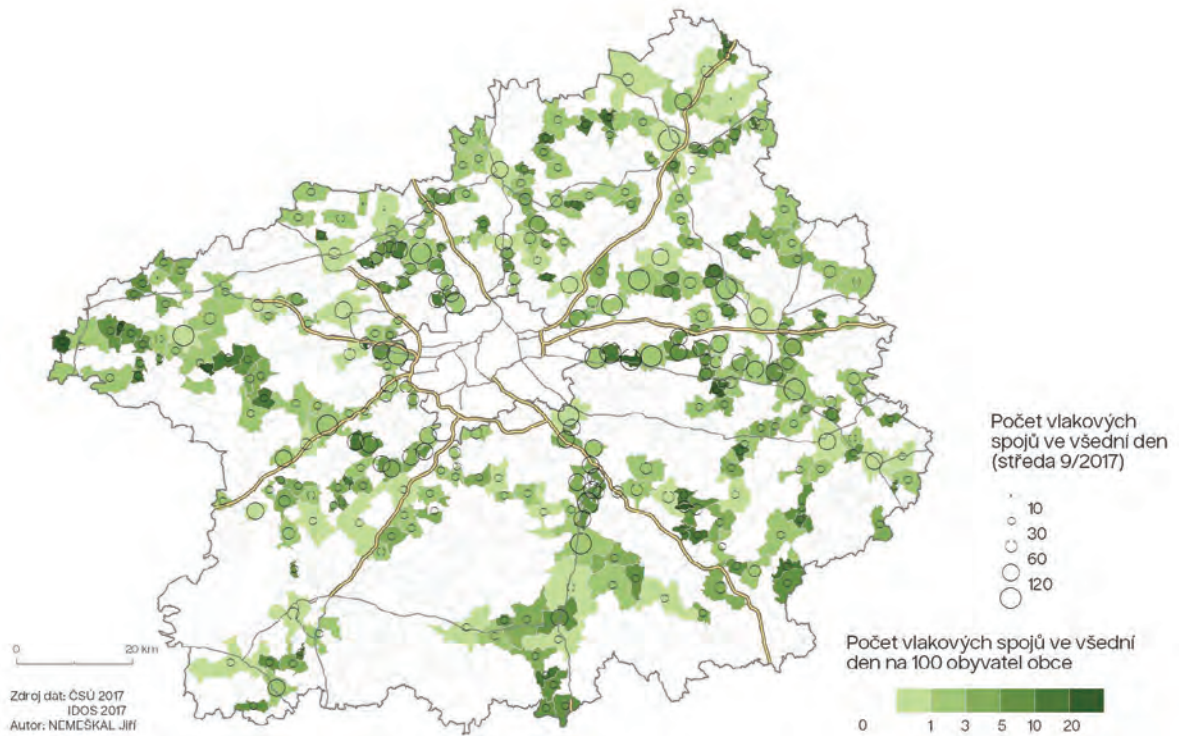
Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

Z pohledu geografického rozmístění intenzity autobusového a vlakového spojení v pracovní dny a v neděli se ukazuje dobré až velmi dobré pokrytí autobusovými linkami v téměř celém kraji. Výjimku tvoří pouze ojedinělé a solitérní oblasti bez přímé dopravní obslužnosti. Obslužnost vlakovými spoji odpovídá kapacitním možnostem daných tratí, kdy je potřebné brát v potaz i preferenci dálkových železničních spojů, které mohou ve svém důsledku na některých tratích prodloužit dobu jízdy příměstských a lokálních linek. Během nedělního provozu však počet autobusových spojů výrazně klesá, což se projevuje zejména v oblastech na okrajích kraje, které jsou více vzdáleny hlavním komunikacím a významným městům. K poklesu počtu spojů v případě vlakové dopravy dochází pouze v omezené míře.

Obrázek 28: Počet spojů autobusové dopravy ve všední den ve Středočeském kraji

Obrázek 29: Počet spojů vlakové dopravy ve všední den ve Středočeském kraji

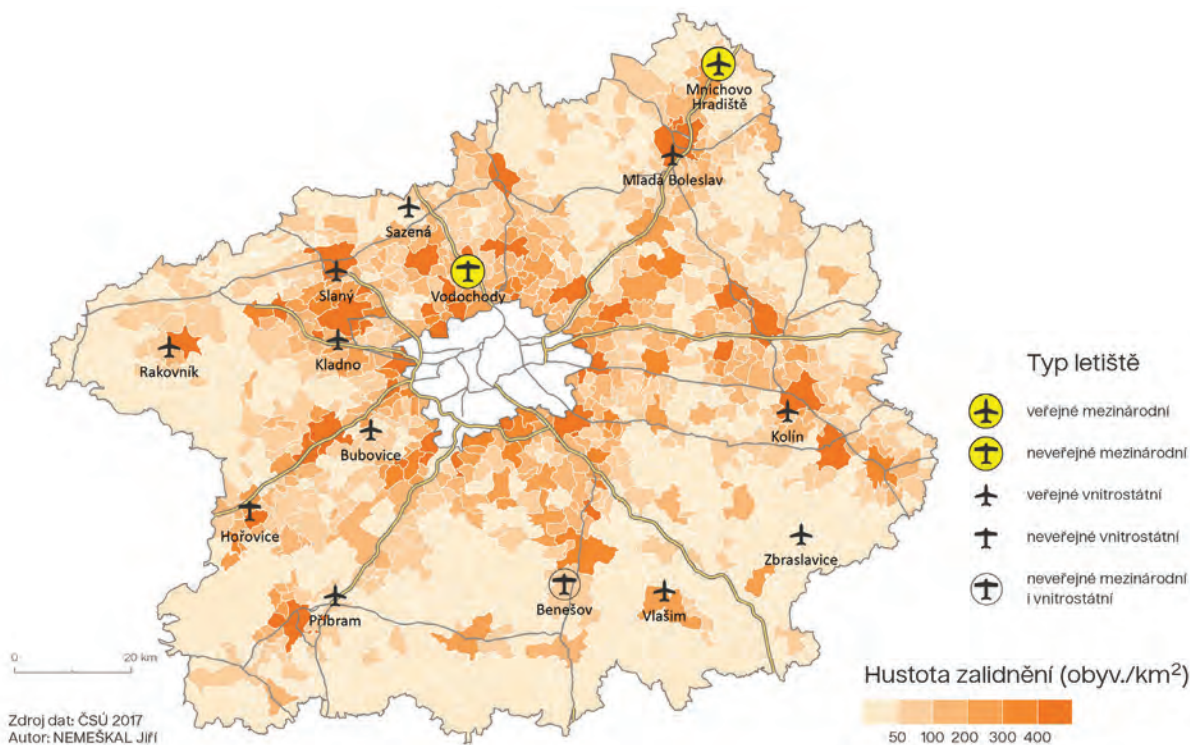

Zdroj: ČSÚ (2017), IDOS (2017)

Přesto, že se ve Středočeském kraji v současné době nenachází veřejné mezinárodní letiště, je dostupnost zahraničních destinací pro obyvatele kraje zajištěna prostřednictvím Letiště Václava Havla v pražské Ruzyni, které se nachází na hranicích obou krajů. Počet přepravených pasažérů Letiště Václava Havla neustále roste a také v souvislosti s globálním růstem objemu letecké osobní přepravy vzniká ve Vodochodech další mezinárodní veřejné letiště přeměnou ze stávajícího neveřejného mezinárodního letiště. To s sebou přinese i větší nároky na infrastrukturu v okolí včetně růstu negativních externalit. Ve Středočeském kraji se pak nachází relativně velké množství veřejných i neveřejných vnitrostátních letišť, a to v okolí téměř všech mikroregionálních center s výjimkou Berouna, Mělníku a Nymburku

Z hlediska dopravní dostupnosti pak je nutné zajistit i intermodalitu mezi individuální a veřejnou dopravu. Toho lze dosáhnout zejména budováním kapacitních parkovacích stání v těsné blízkosti významných stanic (uzlů) veřejné dopravy. V tomto směru uvažuje Středočeský kraj o vybudování parkovacích stání až pro 7 500 vozidel, a to v těchto lokalitách: Úvaly, Říčany, Roztoky, Benešov, Pečky, Příbram, Rakovník a Hořovice. Dále se pak připravují parkovací stání v Sázavě, Řevnicích a Novém Kníně. Uvažuje se také o vzniku parkovacích stání v Dobřichovicích.

Obrázek 30: Přehled letišť a jejich typů ve Středočeském kraji

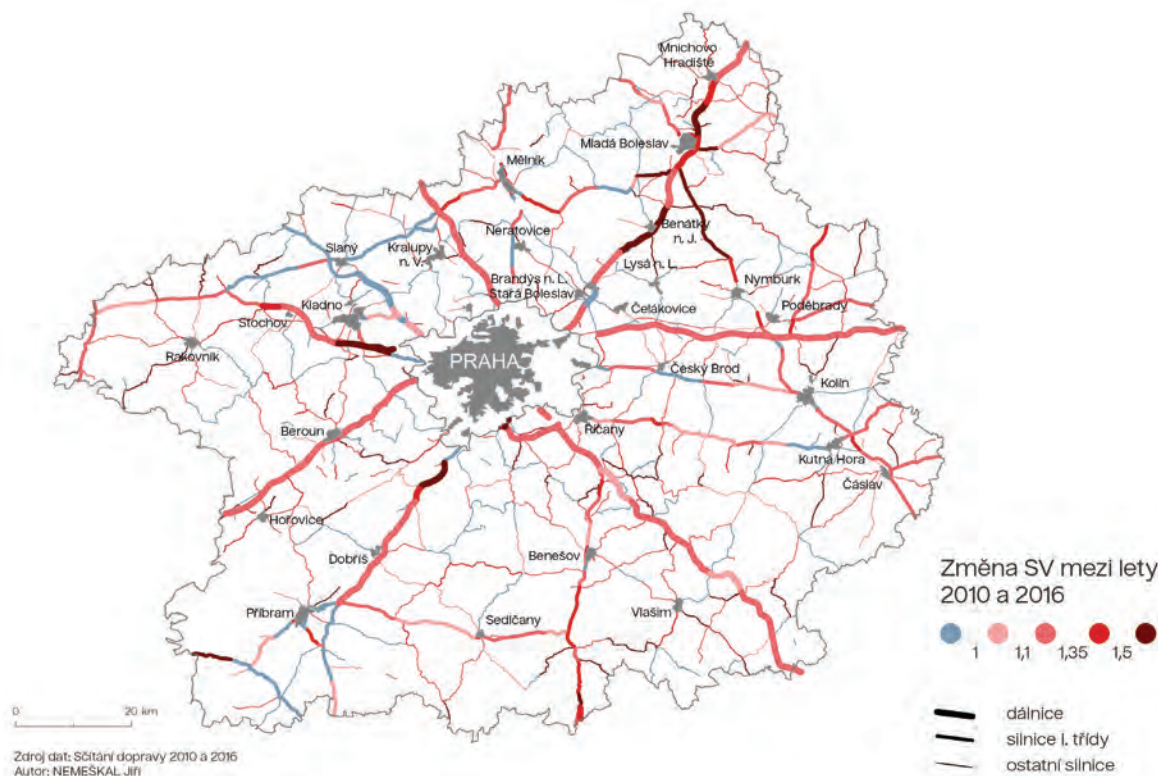

Zdroj dat: ČSÚ (2017), MD – Koncepte letecké dopravy

Intenzita dopravy

Intenzita dopravy nepředstavuje výzvu pouze pro urbánní území, ale také pro tranzitní oblasti a suburbánní zóny v zázemí velkých měst. Středočeský kraj díky své poloze v zázemí Hlavního města Prahy čelí všem třem výzvám a jak kraj, tak obce se musí potýkat s rostoucí intenzitou dopravy ve městech, na příjezdových komunikacích do Prahy a také v samotných rezidenčních zónách. Analýza intenzity dopravy představená níže, se zaměřuje na srovnání množství vozidel na všech typech komunikací mezi roky 2010 a 2016. Jedná se tedy o poslední dostupná data. Při jejich interpretaci je však nutné brát v potaz skutečnost, že mezi roky 2008–2011 probíhala v Česku, stejně jako ve většině vyspělých ekonomik, hospodářská krize, která utlumovala ekonomické aktivity a s tím klesala i intenzita dopravy. Přesto tato data poskytují důležité informace pro identifikaci možných bariér jak v oblasti ekonomického rozvoje, tak i kvality života obyvatel.

Obrázek 31: Změna intenzity dopravy na monitorovacích úsecích

Zdroj: ŘSD – Sčítání dopravy (2010 a 2016)

Bez ohledu na úseky s rostoucí či klesající intenzitou dopravy došlo k nejvyšší změně intenzity dopravy na dálnicích. Dálnice tvoří hlavní přístupové cesty do Prahy. Intenzita dopravy na těchto komunikacích stoupla o více jak $\frac{1}{4}$, což představuje nárůst o 10 tis. vozidel denně. Dále nejvíce vzrostla intenzita dopravy na komunikacích II. a III. třídy, a to o téměř 20 %. Přesto, že se jedná o významný nárůst, průměrný počet vozidel na těchto komunikacích dosahuje necelých 5 tisíc, resp. 3 tisíc vozidel za den. Na druhé straně tyto komunikace tvoří největší část silniční sítě kraje.

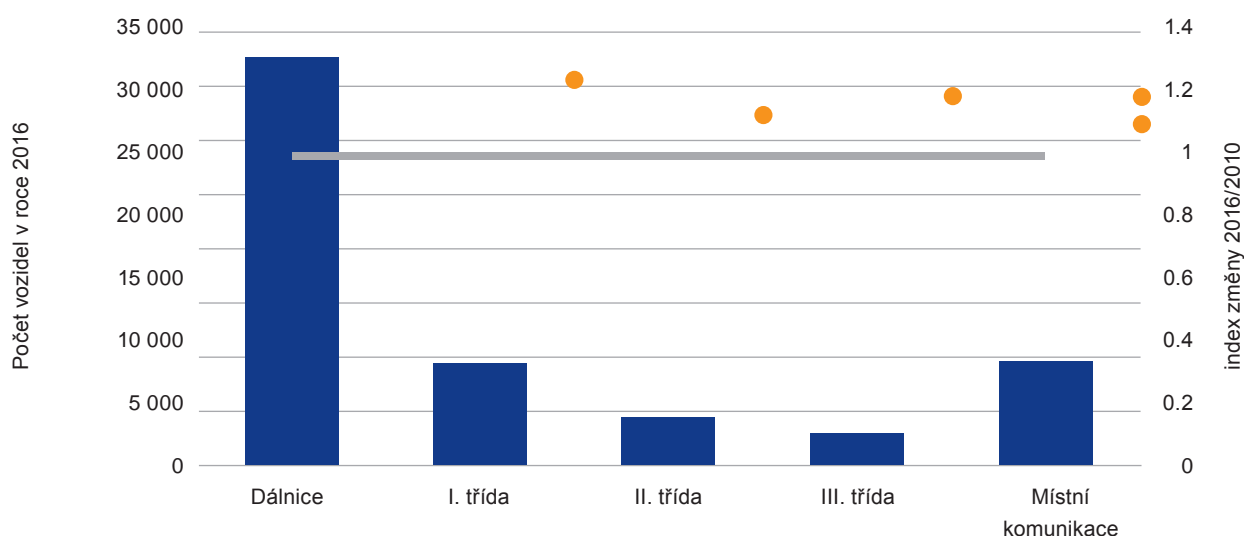
Růst intenzity dopravy se však neprojevil plošně. Na čtvrtině měřících úseků došlo oproti roku 2010 ke snížení množství vozidel o 10 a více procent. Největší pokles, o 16 % a 19 %, zaznamenaly komunikace II. a III. třídy. To je v kontextu předešlých zjištění relativně překvapující. Tuto kontradikci, tzn. růst i pokles intenzity na stejných typech komunikace, lze interpretovat zejména v kontextu lokalizace daných komunikací, resp. selektivního růstu suburbanizace. Ta probíhá především v těsném zázemí Prahy, a nikoliv v periferních oblastech Středočeského kraje na hranicích s ostatními kraji, kde velmi často právě komunikace II. a III. třídy tvoří většinu komunikací.

Tabulka 13: Změna intenzity dopravy na monitorovacích úsecích

Typ komunikace	Intenzita dopravy					
	Nárůst		Pokles		Beze změny	
	Počet úseků	Průměrná intenzita	Počet úseků	Průměrná intenzita	Počet úseků	Průměrná intenzita
Dálnice	65	1,26	3	0,89	0	0,00
I. třída	138	1,24	56	0,88	3	1,00
II. třída	427	1,35	182	0,84	12	1,00
III. třída	123	1,33	41	0,81	4	1,00
Místní komunikace	13	1,18	6	0,94	1	1,00
Celkem	766	1,32	288	0,85	20	1,00

Zdroj: www.scitani2016.rsd, www.scitani2010.rsd

Graf 57: Průměrné počty vozidel na komunikacích Středočeského kraje v roce 2016 a index změny mezi roky 2016 a 2010

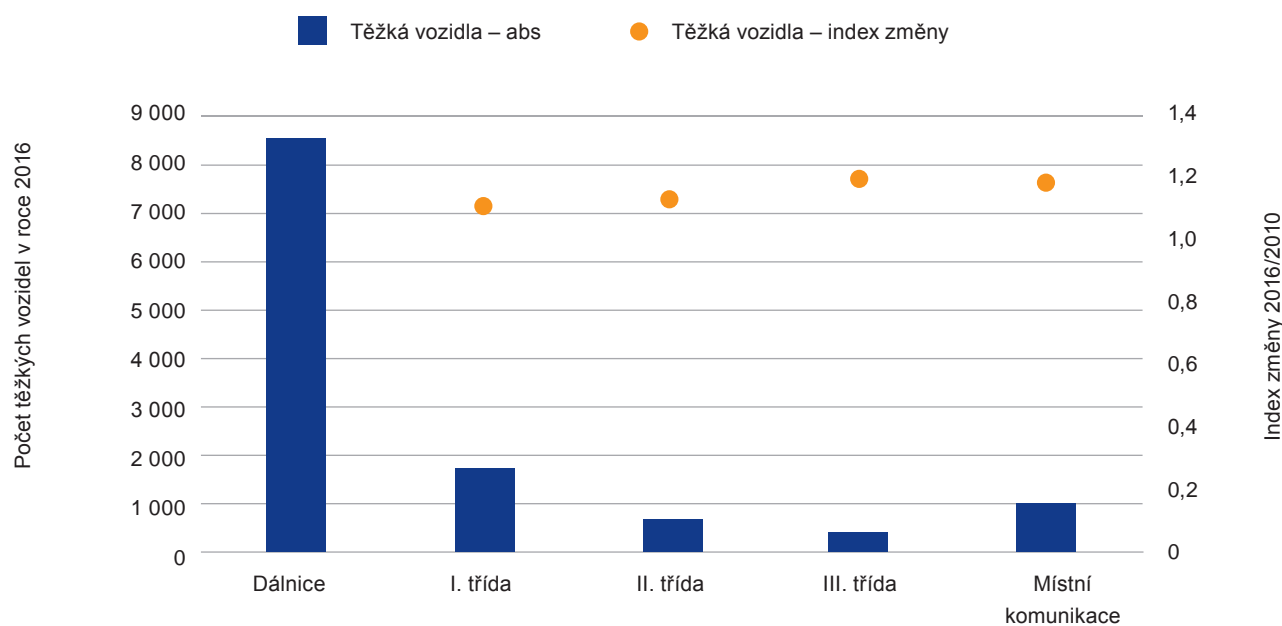

Zdroj: www.scitani2016.rsd, www.scitani2010.rsd

Jak bylo naznačeno v úvodu této podkapitoly, velikost změny intenzity dopravy může být ovlivněna dostupností dat ze sčítání z roku 2010. Do jisté míry se dá vliv hospodářské krize, která v té době probíhala, očistit zvláštním pohledem na těžká vozidla, jejichž intenzita je přímo spojena se změnou ekonomické aktivity. Z tohoto důvodu byl také vytvořen graf níže, který ukazuje objem těžkých vozidel na různých typech komunikací. Z grafu vyplývá, že množství těžkých vozidel na dálnicích ve Středočeském kraji se zvedl o 21 %, tj. přibližně o 1 700 vozidel denně. Z celkového nárůstu intenzity dopravy na dálnicích ve Středočeském kraji těžká vozidla tvoří cca 17 %. Relativně nízký nárůst (do 20 %) byl zaznamenán na všech typech komunikací. Lze tedy usuzovat, že největší podíl na nárůstu intenzity dopravy v kraji má individuální automobilová doprava. Na druhé straně na komunikacích nižší třídy a na místních komunikacích může nárůst těžkých vozidel v řádu jednotek či desítek denně významně zhoršovat kvalitu života, a to nejen hlukem a horším stavem dotčených komunikací, ale také vyšší prašností. Ta se může projevit i na lidském zdraví. V tomto ohledu je tak nutné vždy zohlednit místní podmínky. Při současné struktuře typů nákladní přepravy nelze očekávat pokles intenzity přepravy nákladu silničními vozidly, kdy silniční nákladní doprava v kraji přepraví 10x až 20x více nákladu než železniční doprava (viz graf níže).

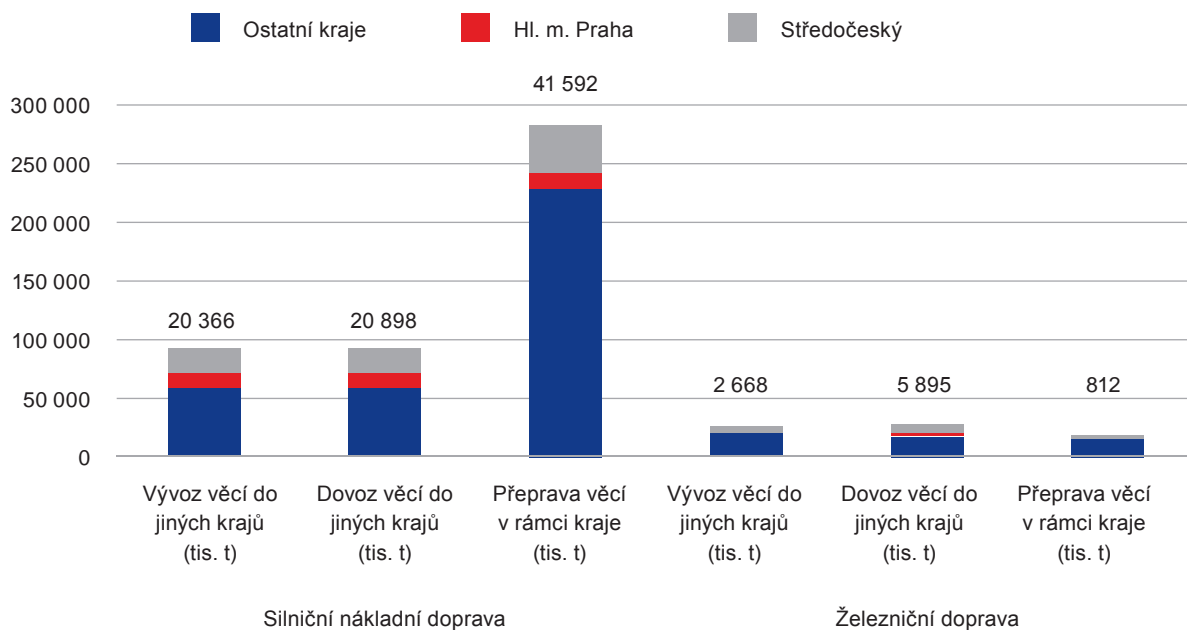
Zároveň i délka komunikací obou typů dopravy se výrazně liší. Silniční síť Středočeského kraje je 8x větší než železniční síť. Navíc délka silniční sítě ve Středočeském kraji patří k nejhustším v Česku. Na druhé straně v délce silniční sítě přepočtené na počet obyvatel patří Středočeskému kraji ve srovnání s ostatními kraji až čtvrté místo a při započtení Prahy, jako jádrového města, dokonce až 11. místo. Srovnání těchto relativizovaných dat ukazuje na relativně hustou silniční síť, která však z hlediska základní obslužnosti pro obyvatele kraje musí odbavit relativně méně obyvatel než v jiných krajích. Nedostatek tohoto srovnání však je skutečnost, že Středočeský kraj působí zároveň jako silně tranzitní kraj pro dopravu po Česku.

Graf 58: Průměrné počty těžkých vozidel za den na komunikacích Středočeského kraje v roce 2016 a index změny mezi roky 2016 a 2010

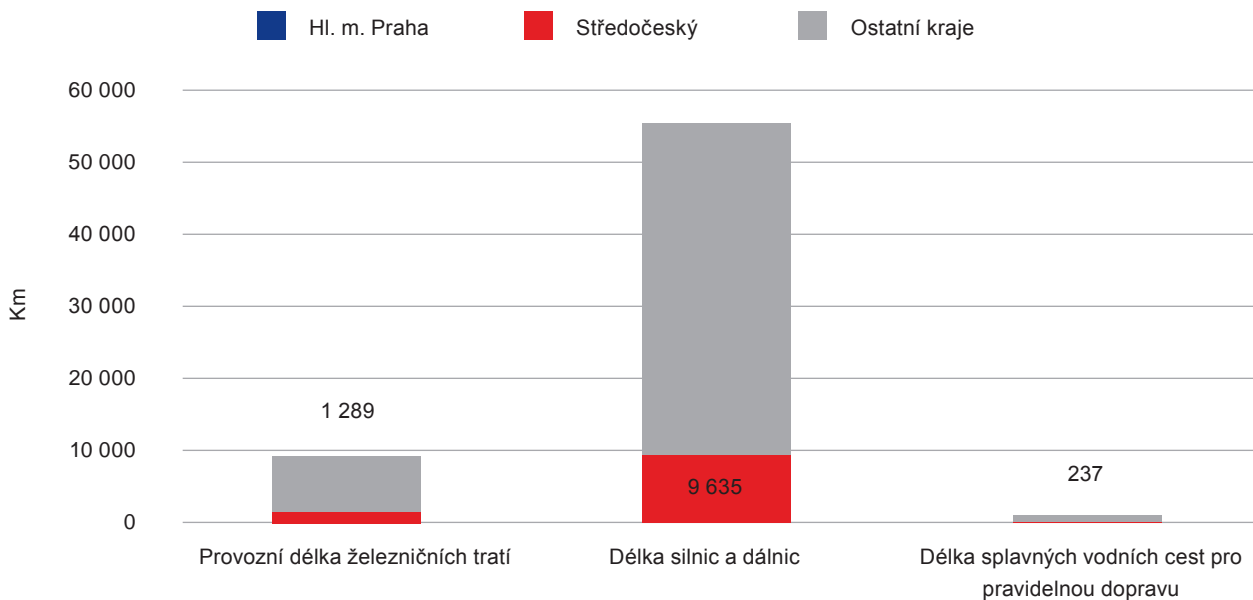
Zdroj: www.scitani2016.rsd, www.scitani2010.rsd

Graf 59: Objem přepravovaného nákladu silniční a železniční dopravou

Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

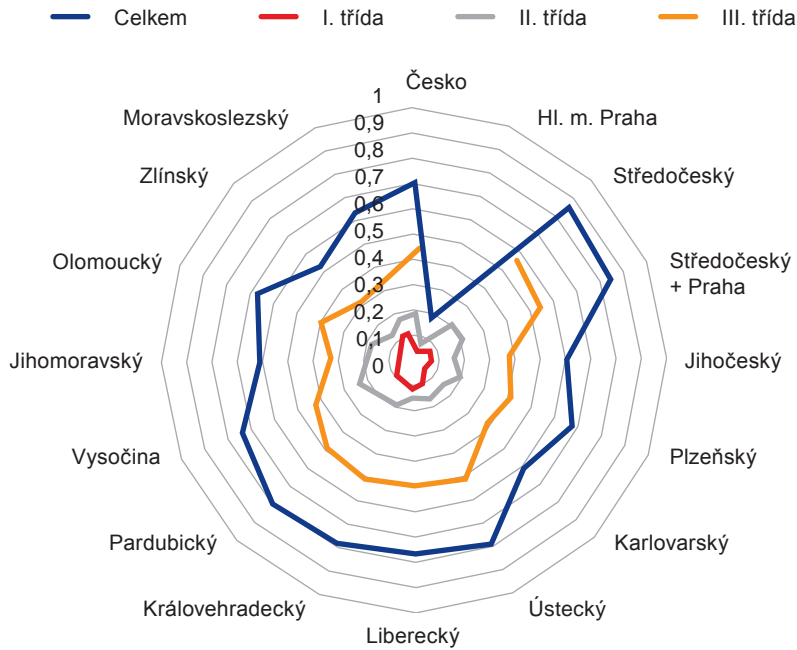
Graf 60: Délka komunikací pro silniční, železniční a lodní dopravu

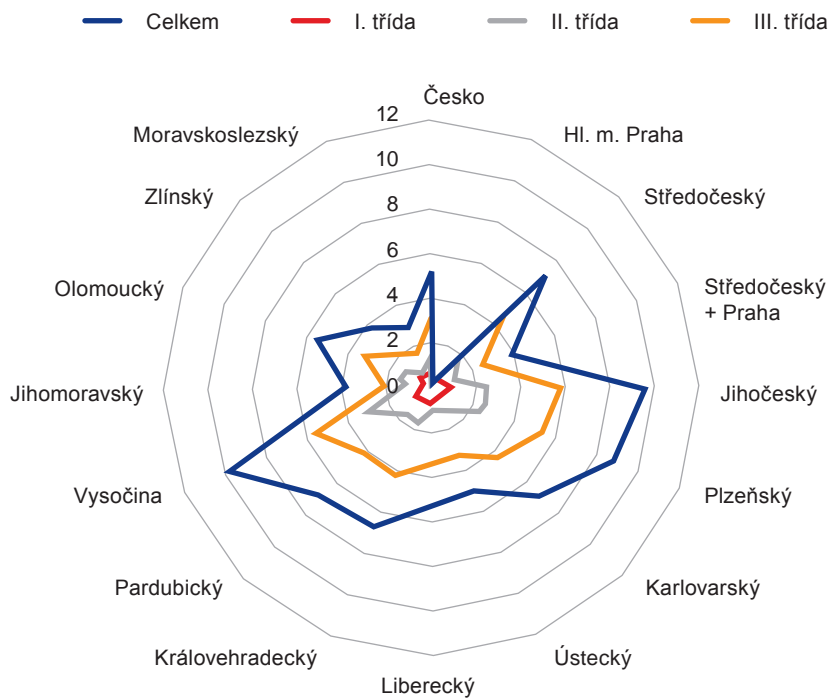
Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

Graf 61: Srovnání délky silničních komunikací v přepočtu na rozlohu a počet obyvatel v krajích ČR

V přepočtu na rozlohu kraje (km/km²)

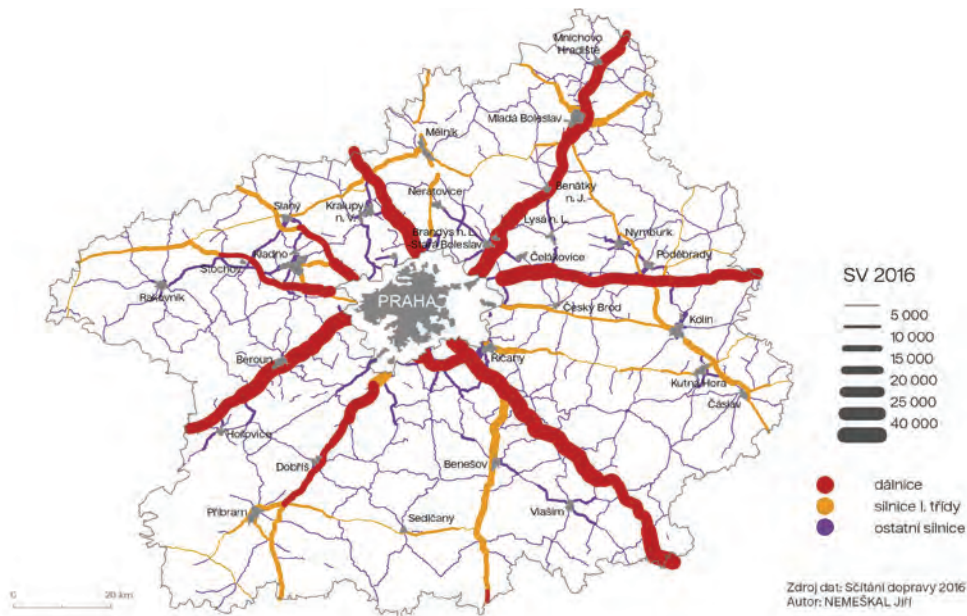

V přepočtu na počet obyvatel kraje (km/obyvatele)

Zdroj: Ministerstvo dopravy ČR

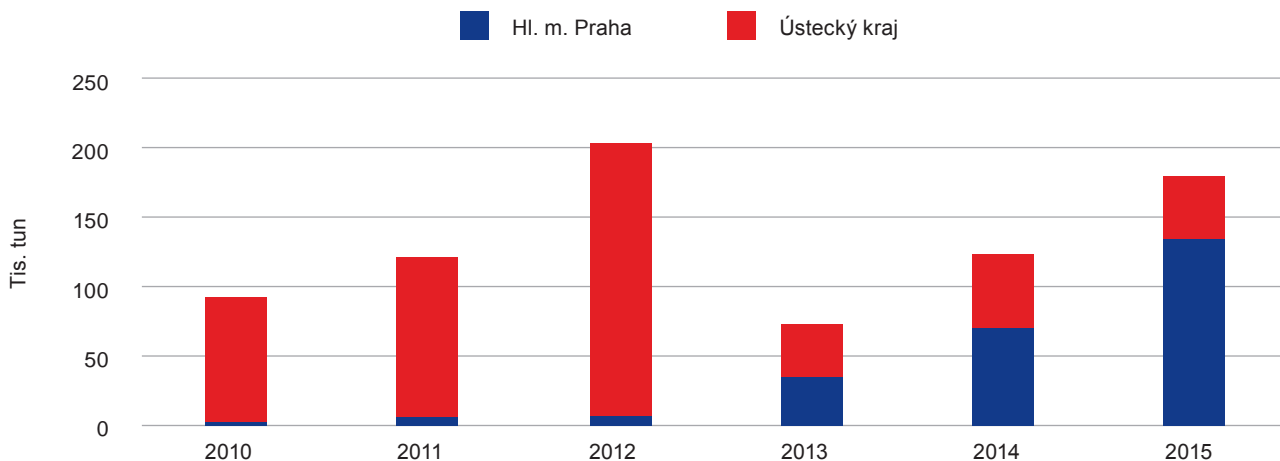
Obrázek 32: Intenzita dopravy na vybraných typech komunikací v roce 2016 ve Středočeském kraji

Zdroj: Sčítání dopravy (2016)

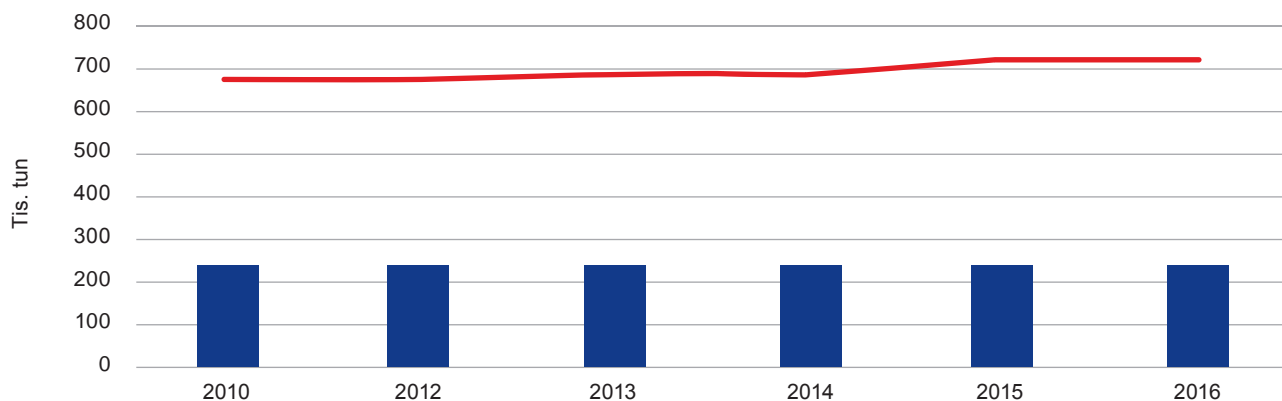
Vodní doprava hraje v kraji v porovnání s ostatními módy dopravy marginální roli. Po vodě se ve Středočeském kraji přepraví přes okolo 190 tis. tun nákladu ročně, avšak tento objem značně kolísá a zároveň se mění i směry toků proudů zboží. Na počátku této dekády dominoval dovoz zboží z Ústeckého kraje, zatímco dovoz z Prahy byl spíše marginální. V posledních letech se však situace otočila a začal výrazně dominovat dovoz zboží z Prahy. Přesto, že ve Středočeském kraji hraje vodní doprava v porovnání s ostatními módy dopravy menší roli, disponuje kraj zdaleka největší délkou splavných cest v Česku. Vodní cesty ve Středočeském kraji tvoří téměř třetinu všech vodních cest v Česku, což je dáno zejména soutokem dvou největších řek, Vltavy a Labe a jejich dobrou splavností na celém území kraje.

Graf 62: Dovoz zboží vodní dopravou do Středočeského kraje

Zdroj: Ministerstvo dopravy

Graf 63: Délka splavných cest pro vodní dopravu

Zdroj: Ministerstvo dopravy – Ročenka dopravy 2016

Nehodovost

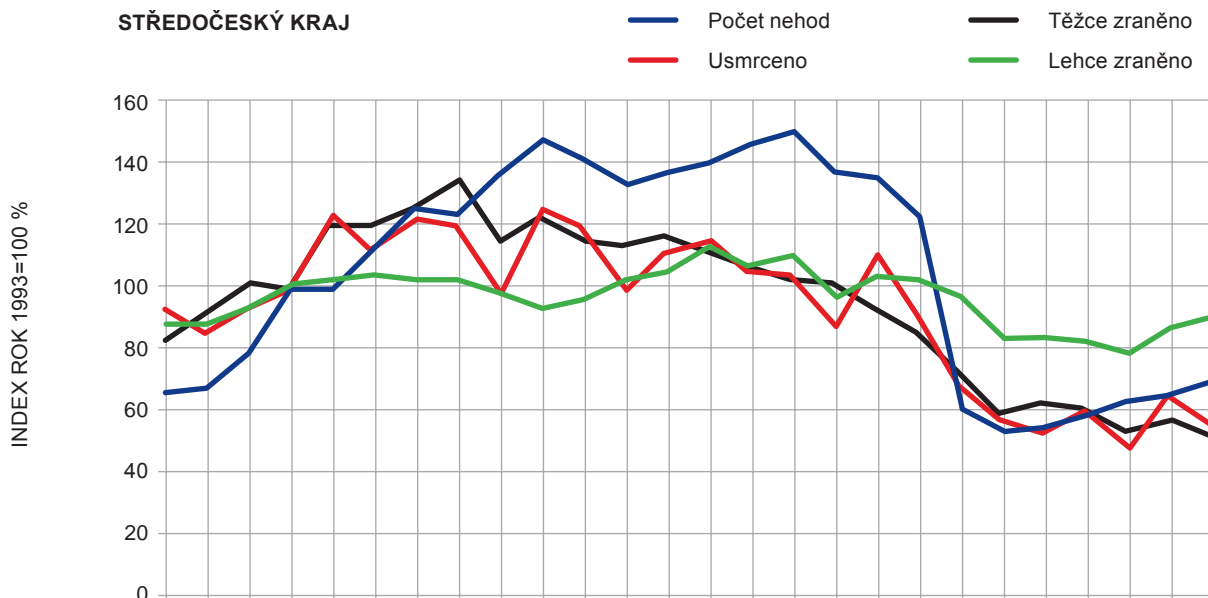
Počet nehod a jejich následky, resp. závažnost úzce souvisí z výše zmíněnou intenzitou dopravy. Obecně lze tvrdit, že intenzita dopravy je v přímé úměrnosti s pravděpodobností vzniku dopravní nehody. Výsledky analýzy nehodovosti lze proto interpretovat v souvislosti s intenzitou dopravy.

Počet dopravních nehod a jejich následků se ve Středočeském kraji dlouhodobě snižuje, avšak v posledních 5 letech dochází ke stagnaci či dokonce mírnému nárůstu (viz graf níže).

Výraznější nárůst počtu nehod i jejich následků lze pozorovat zejména v devadesátých letech, kdy rostl i počet automobilů na silnicích. K největšímu poklesu dochází od zavedení bodového systému v roce 2006. Od té doby se počet nehod i jejich následků pohybuje přibližně na stejné úrovni. Vývoj počtu nehod i jejich následků kopíruje národní trend. Přímé srovnání s ostatními kraji je obtížné vzhledem k výjimečnému postavení Středočeského kraje v silniční síti ČR. Nejenže jej protínají všechny klíčové komunikace v Česku směřující do hlavního města, ale i svou funkcí a z ní plynoucího rozvoje suburbanizace tvoří Středočeský kraj spolu s Prahou zdaleka největší přirozený region v Česku zajišťující dopravní obslužnost pro několik milionů lidí denně.

Nejčastějšími příčinami dopravních nehod ve Středočeském kraji byly v roce 2015 nesprávný způsob jízdy a nepřiměřená rychlost, které stály za více jak 4/5 všech nehod v kraji. Při těchto nehodách zemřelo v kraji nejvíce osob.

Graf 64: Vývoj počtu nehod a jejich následků ve Středočeském kraji, trend od roku 1990

Zdroj: Policie ČR – Statistická ročenka 2016

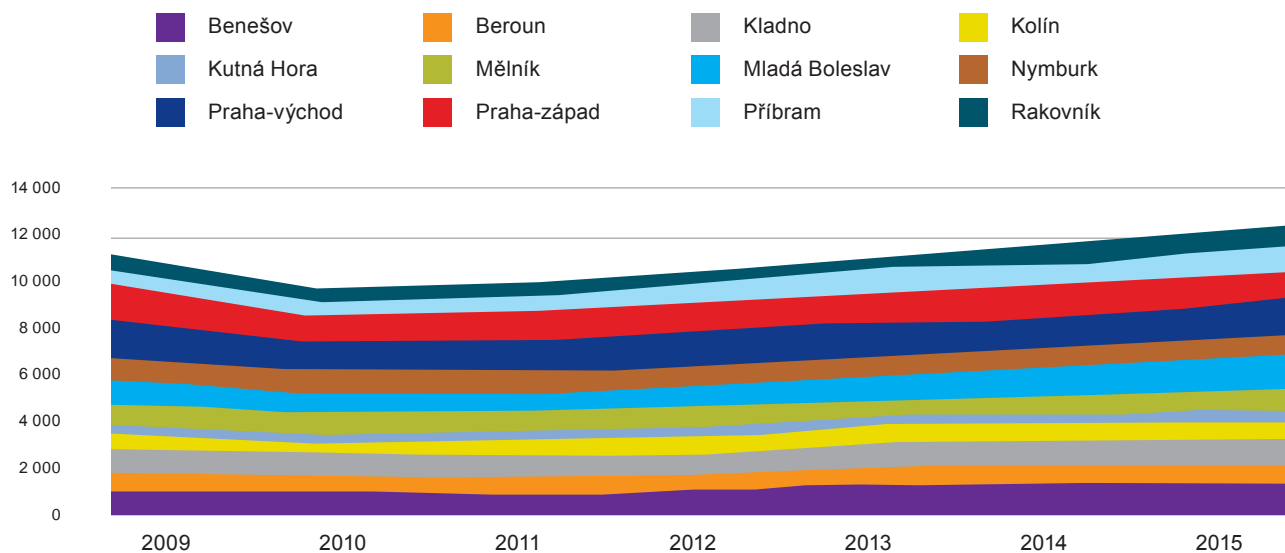
Tabulka 14: Hlavní příčiny dopravních nehod ve Středočeském kraji v roce 2015

	Počet nehod	%	Počet usmrcených	%	Rozdíl usmrcených 2015/2014
Nepřiměřená rychlost	2298	23,5	29	30,9	-11
Nesprávné předjíždění	317	3,2	4	4,3	-3
Nedání přednosti	1206	12,3	9	9,6	-4
Nesprávný způsob jízdy	5960	60,9	52	55,3	6

Zdroj: Policie ČR – Statistická ročenka 2016

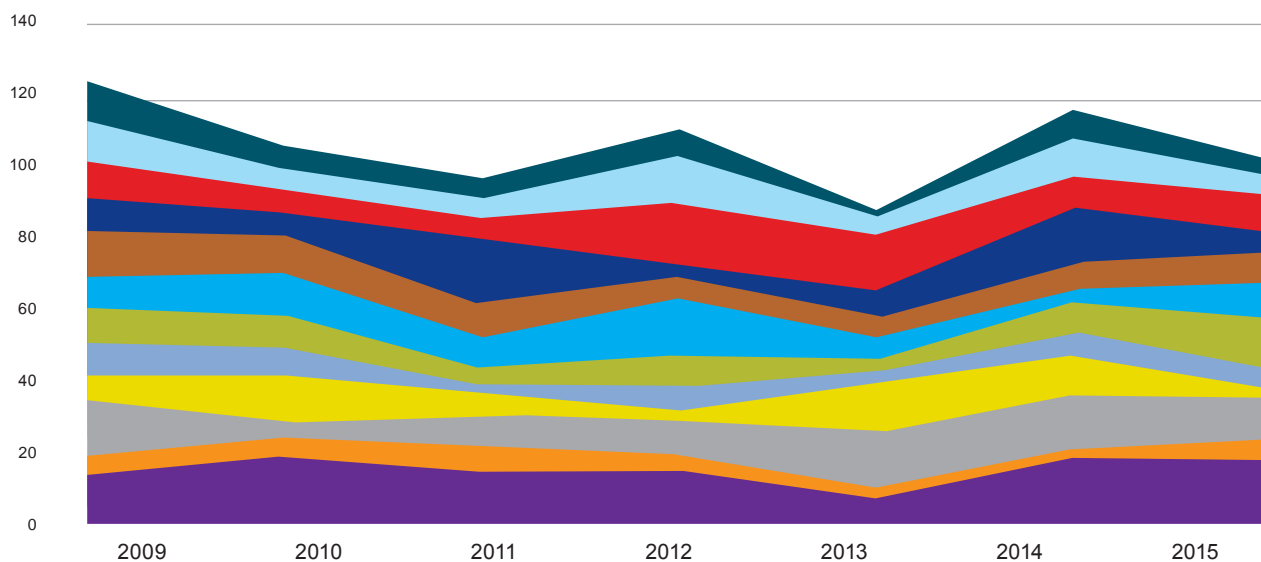
Z grafů níže jsou vidět vnitřní rozdíly v nehodovosti – okresy Rakovník a Kutná Hora patří mezi ty s nejnižším počtem nehod i usmrcených osob. Naproti tomu okresy Praha-východ, Mladá Boleslav či Benešov dosahují nejvyššího počtu nehod. Zajímavé je srovnání dvou okresů v těsném zázemí Prahy, a to okresu Prahy-východ a Prahy-západ. V obou okresech dlouhodobě probíhá silná suburbanizace a oba čelí obdobným výzvám. V okrese Praha-východ dlouhodobě dochází k vyššímu počtu (o 15–20 %) dopravních nehod v porovnání s okresem Praha-západ. V případě úmrtí při dopravních nehodách pak oba okresy vykazují podobné hodnoty. Vyšší počet dopravních nehod v okrese Praha-východ může mít řadu různých příčin, mezi něž může patřit horší stav komunikací či jejich horší technické dispozice v kombinaci s vyšší intenzitou dopravy na těchto úsecích. Faktorem, který se však jistě do vyššího počtu nehod v okrese Praha-východ promítá je větší délka všech typů komunikací. Odhalení další příčin rozdílu mezi oběma okresy by mohlo přispět ke snížení množství nehod.

Graf 65: Počet dopravních nehod v okresech Středočeského kraje

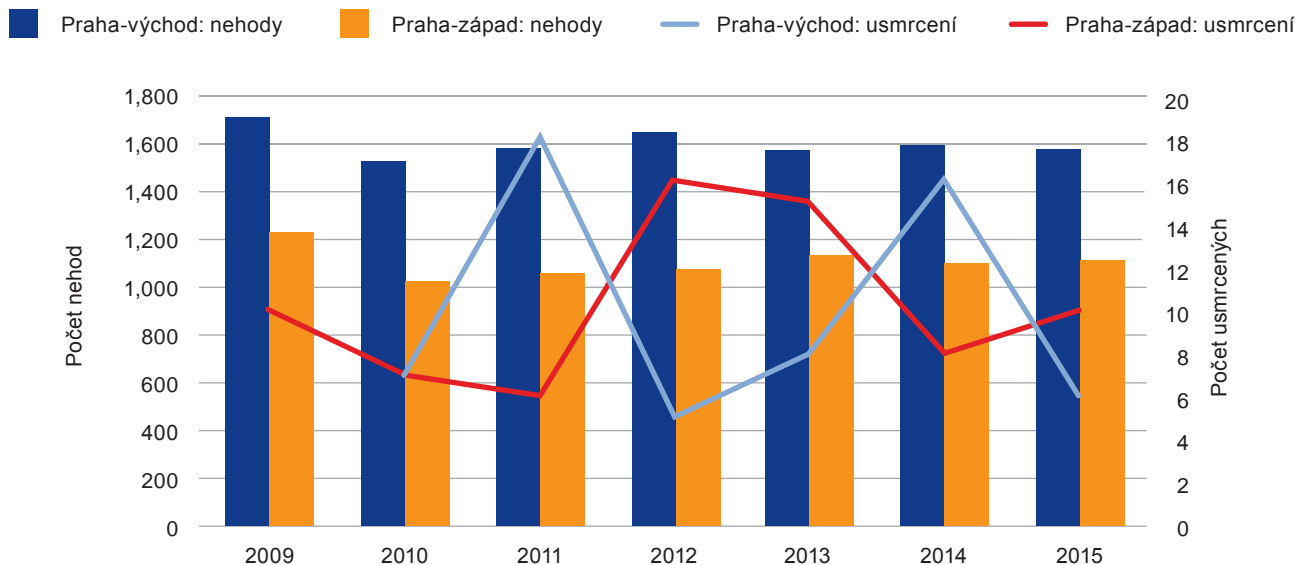
Zdroj: Policie ČR – Statistická ročenka

Graf 66: Počet usmrcených při dopravních nehodách v okresech Středočeského kraje

Zdroj: Policie ČR – Statistická ročenka

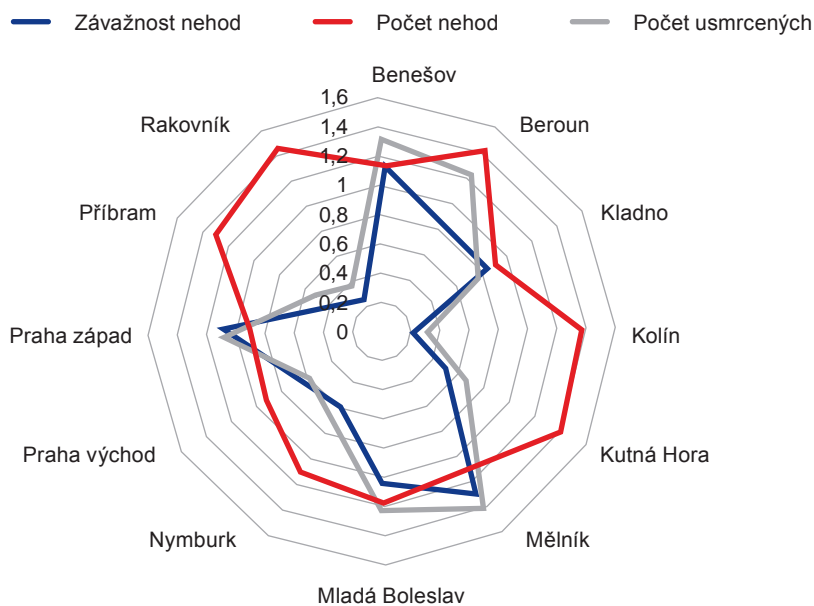
Graf 67: Počet nehod a usmrcených při dopravních nehodách v okresech Praha-východ a Praha-západ

Zdroj: Policie ČR – Statistická ročenka

V celkovém srovnání okresů mezi lety 2009 a 2015 dosahuje nejlepších výsledků okres Kladno, kde došlo jak k poklesu počtu nehod, tak usmrcených při dopravních nehodách a tím pádem i závažnosti nehod. Naproti tomu v okresech Mělník a Benešov došlo k nárůstu všech zmíněných ukazatelů. V ostatních okresech vždy alespoň jeden ze sledovaných indikátorů vykázal pozitivní změnu.

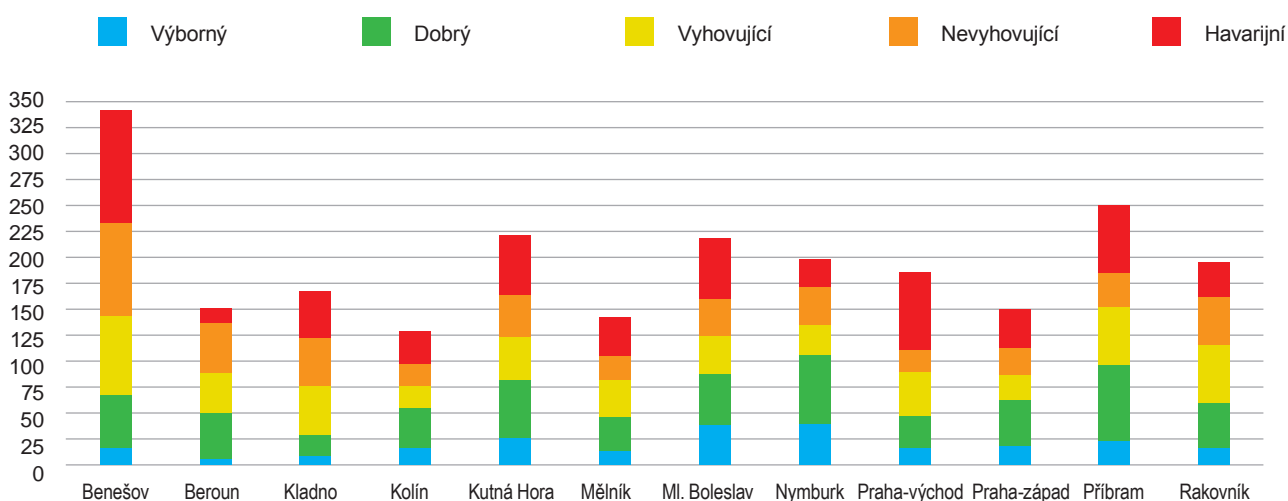
Graf 68: Indexy změn nehodovosti mezi lety 2015/2009 v okresech Středočeského kraje

Zdroj: Policie ČR – Statistická ročenka

Stav silniční sítě je jedním z klíčových předpokladů pro bezpečnou dopravu. Ze srovnání okresů Středočeského kraje se nejdelší úseky havarijního stavu komunikací nacházejí v okresech Benešov a Praha východ. Na druhé straně, nejméně havarijních komunikací se nachází v okresech Beroun a Nymburk. Přesto, že v okrese Benešov a Praha východ se dopravní nehody vyskytují ve větší míře, nelze tvrdit, že stav komunikací je hlavní příčinou dopravních nehod v těchto okresech. Například v okrese Mělník, kde došlo k výraznějšímu zhoršení statistik nehodovosti, tak je většina komunikací v dobrém nebo lepší stavu. Příčiny dopravních nehod tak lze hledat nejen ve stavu komunikací, ale také v chování řidičů, kteří velmi často nepřizpůsobují jízdu dané situaci.

Graf 69: Stav kvality silniční sítě ve Středočeském kraji

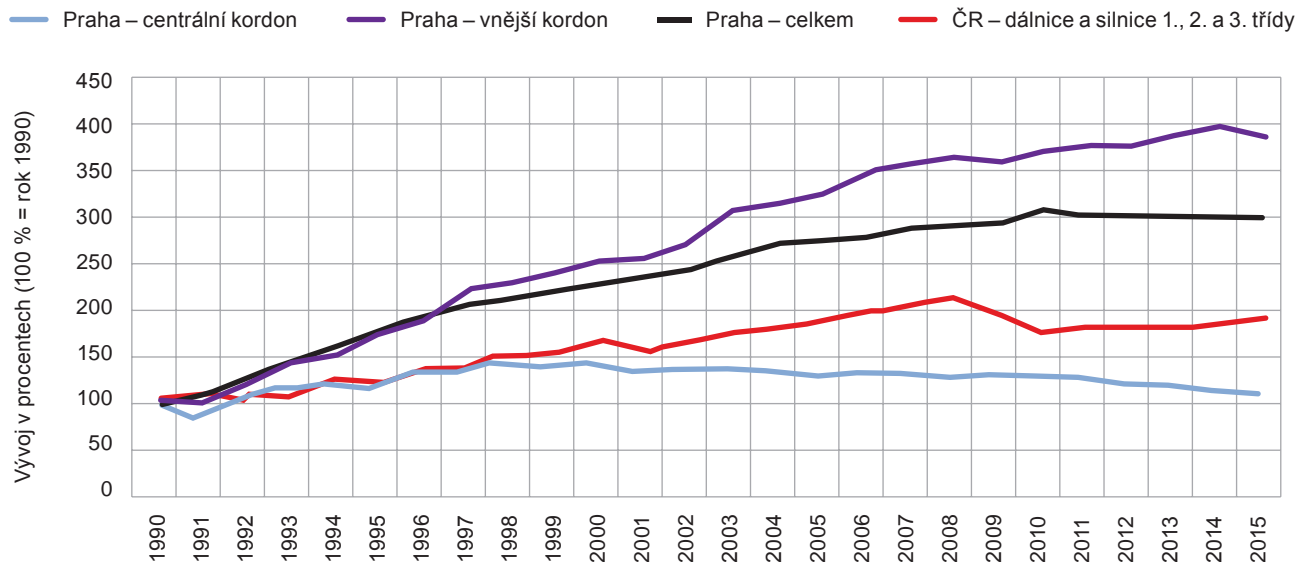

Zdroj: Prezentace Odboru dopravy SČK ze dne 17. 8. 2017

Veřejná doprava

Důležitost integrace dopravních systémů zejména mezi Středočeským krajem a Hlavním městem Prahou je zásadní pro dobrý život obyvatel obou regionů. Od roku 2015 probíhají intenzivní práce na integraci Pražské integrované dopravy, Středočeské integrované dopravy a objednávaných dopravců tak, aby byla zajištěna úplná obslužnost veřejnou dopravou obou krajů v rámci jednotného dopravního systému. Integrace veřejné dopravy obou krajů by měla přinést snížení intenzity dopravy zejména ve Středočeském kraji, v tzv. vnějším kordonu Prahy, tj. na příjezdových komunikacích, kde intenzita dopravy v porovnání s centrální částí Prahy neustále roste. Tento trend potvrzují i data z posledního sčítání dopravy z roku 2016, která dokládají růst množství vozidel na hlavních úsecích v okolí Prahy.

Graf 70: Vývoj intenzity individuální automobilové dopravy na území Hl. m. Prahy a ČR (průměrný pracovní den)

Zdroj: Převzato z Plánu dopravní obslužnosti Středočeského kraje, primární zdroj TSK

Integrace veřejné dopravy v rámci jednotného dopravního systému probíhá v několika fázích, kdy jsou postupně začleňovány další oblasti. Poslední z větších integrací proběhla na podzim 2017, kdy byla do integrované dopravy zařazena oblast Kladenska. Oblast, z které do Prahy denně do práce a škol jezdí desítky tisíc osob. Z pohledu Středočeského kraje a integrace dopravy s Pražskou integrovanou dopravu lze považovat za důležité přestupní uzly, které se nacházejí ve významných městech a v oblastech s vysokou koncentrací obyvatel v blízkém zázemí Prahy¹.

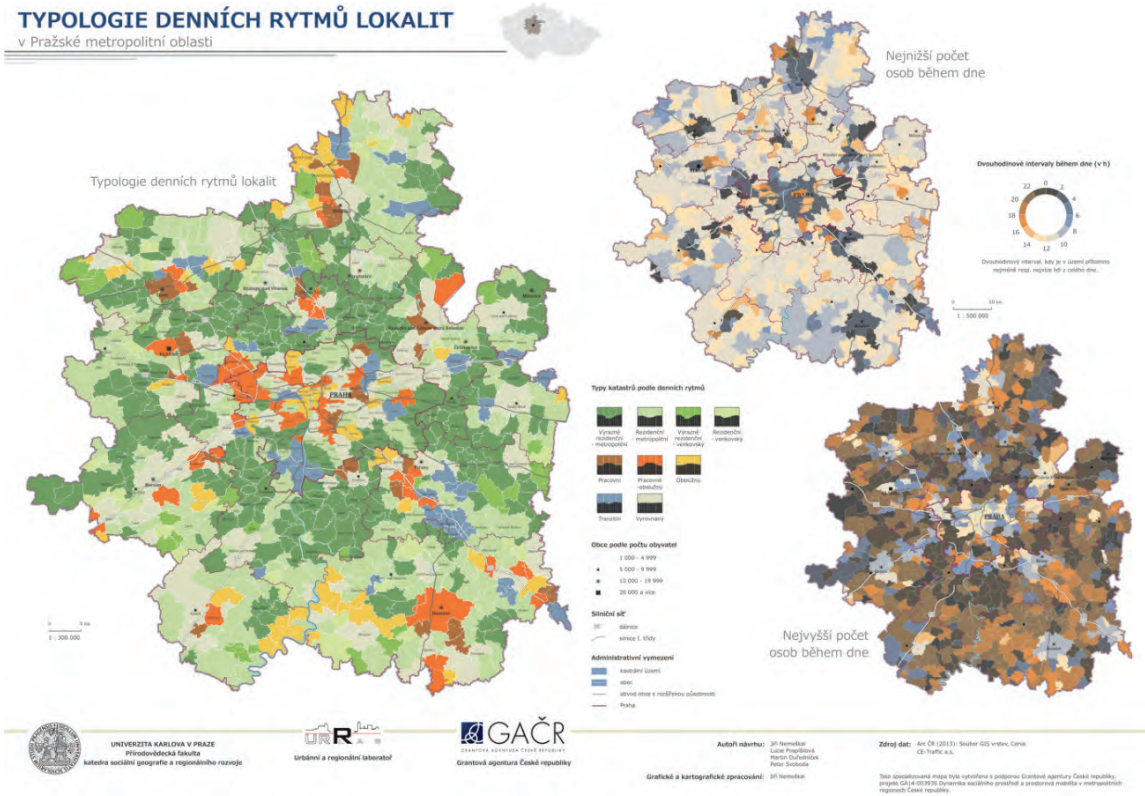
Konkrétně se jedná o:

- **Benešov, Autobusové nádraží**
- **Beroun, Autobusové nádraží**
- Brandýs nad Labem, Nádraží (Pražská)
- Český Brod, Železniční stanice
- Holubice
- Hřebeč
- Jesenice
- **Kladno, Autobusové nádraží**
- **Kladno, Náměstí Svobody**
- Kralupy nad Vltavou, Železniční stanice
- **Mělník, Autobusová stanice**
- Milovice, Železniční stanice
- Netvořice, Pošta
- **Nymburk, Hlavní nádraží**
- Obříství, Štěpánský most
- Odolena Voda, Závod
- **Poděbrady, Železniční stanice**
- Stará Boleslav, Autobusové nádraží
- Strančice, Železniční stanice
- Týnec nad Sázavou, Železniční stanice
- Úvaly, Železniční stanice
- Všetaty, Železniční stanice

1 Čerpáno z PID.

Vyznačená města představují zároveň přirozená mikroregionální centra a vytváří tak první centra každodenních služeb pro obyvatele Středočeského kraje nejen směrem od Prahy. S postupem příprav další integrace se objevují další požadavky na optimalizaci spojů, a to ve směrech rostoucí suburbanizace ve vzdálenějších částech kraje, tzn. lepší napojení mikroregionálních center. Z hlediska budoucího koncepčního rozšiřování integrace je nutné zohlednit zejména denní rytmy obyvatel, tj. dojížděku do zaměstnání a škol, a funkci jednotlivých obcí. Jak ukazuje mapa níže, většinu území Středočeského kraje tvoří obce s rezidenčním charakterem. V kontextu rostoucí intenzity dopravy v okolí Prahy je pak nutné právě tyto obce dobře obsloužit veřejnou dopravou, a to ve směrech jejich převažující vyjížděky.

Obrázek 33: Typologie denních rytmů lokalit v Pražském metropolitním oblast

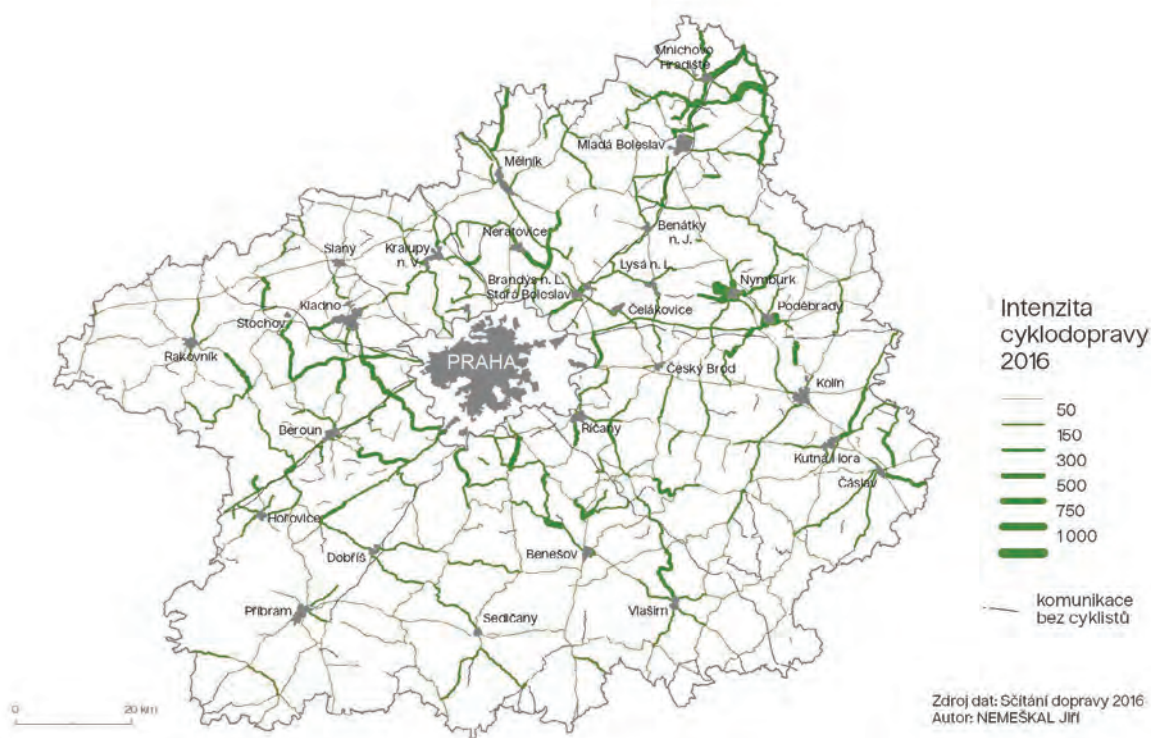
Zdroj: www.atlasobyvatelstva.cz

Cyklodoprava

Cyklodoprava patří mezi klíčové komponenty udržitelné a čisté mobility. Významu rozvoje cyklodopravy si je Středočeský kraj dobře vědom. V nedávné době schválil Koncepti rozvoje cyklistiky ve Středočeském kraji na období 2017–2023, která obsahuje jak podrobnou analýzu, tak i sadu cílů a opatření vedoucí k rozvoji cyklodopravy. Pokud bude zajištěna potřebná technická infrastruktura, může se stát cyklodoprava důležitou součástí dopravy ve Středočeském kraji.

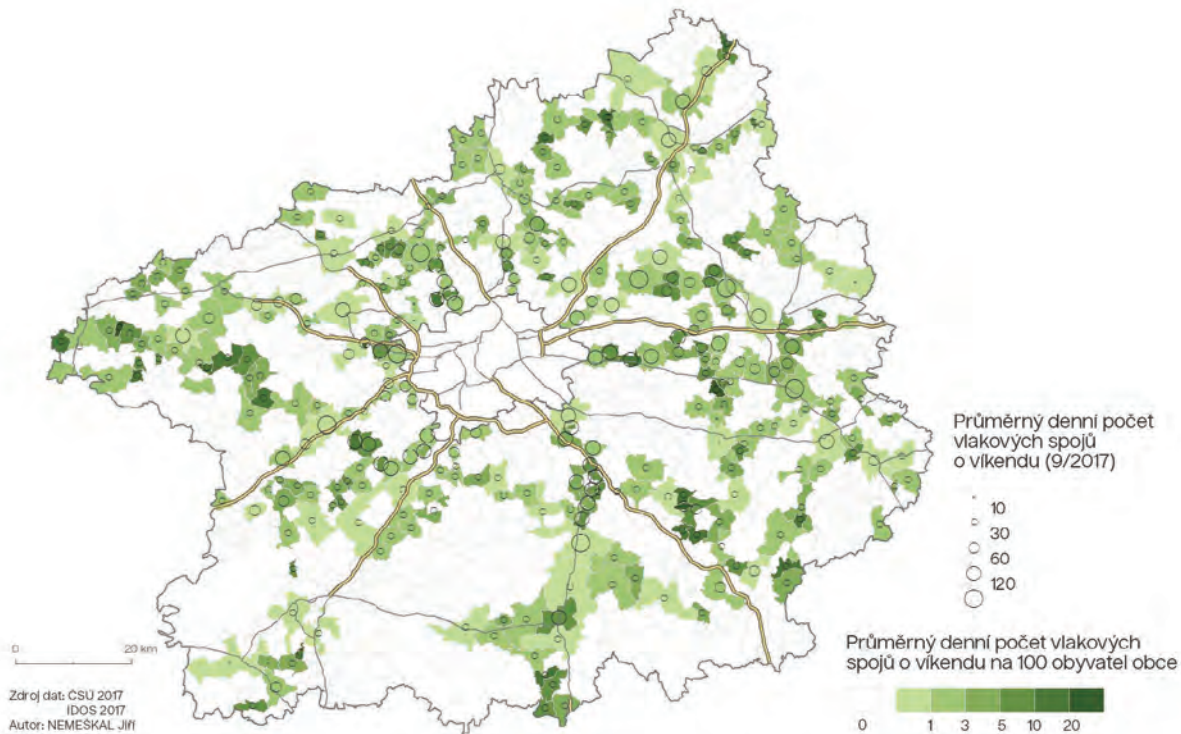
V současné době probíhá největší intenzita cyklo dopravy v okolí Prahy a větších mikroregionálních měst (např. Mladá Boleslav, Nymburk či Poděbrady). Vyšší intenzita cyklo dopravy se pak vyskytuje v přírodně cenných oblastech Kokořínska a Křivoklátska. Jedná se o intenzitu dopravy na silničních komunikacích, kde probíhá běžný provoz. Jde tedy o cyklo dopravu, jejímž účelem je nejen využití volného času, ale také doprava do zaměstnání a škol.

Obrázek 34: Intenzita cyklo dopravy ve Středočeském kraji (počty cyklistů za den)

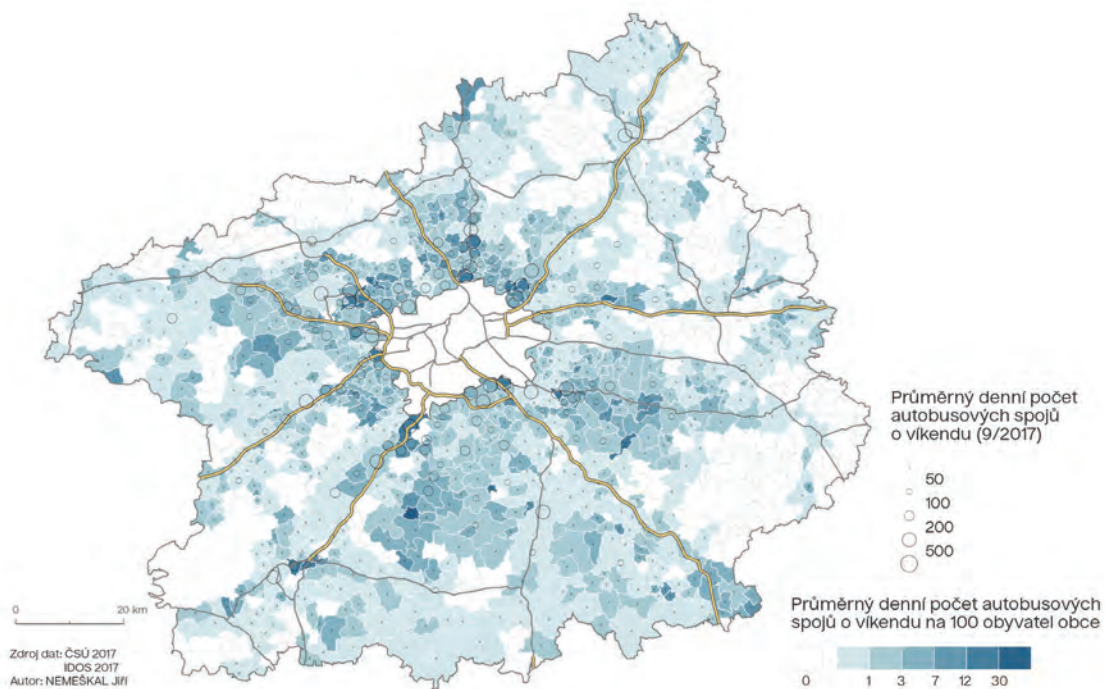
Zdroj dat: Sčítání dopravy (2016)

Obrázek 35: Počet spojů vlakové dopravy ve víkendový den ve Středočeském kraji

Zdroj dat: ČSÚ (2017), IDOS (2017)

Obrázek 36: Počet spojů autobusové dopravy ve víkendový den ve Středočeském kraji

Zdroj dat: ČSÚ (2017), IDOS (2017)

4.2 Energetická infrastruktura

Klíčová zjištění

Výroba elektřiny

- V městských oblastech je rozvinutá energetická infrastruktura na vysokém stupni komfortu (zemní plyn, centrální zásobování teplem). Nevýhodou městských aglomerací je však vysoká zranitelnost energetického systému, což klade důraz na vyšší plánování energetické bezpečnosti.
- Na venkově se většinou nachází energetická infrastruktura vyžadující podporu veřejného sektoru. V obcích, které nebyly plynofikovány, se k vytápění převážně používají tuhá paliva (nižší stupeň komfortu, vyšší dopady na životní prostředí), nebo drahá paliva a energie (propan, elektřina).
- Nejvýznamnějším zdrojem elektrické energie jsou parní, plynové a spalovací elektrárny (86 %). Středočeský kraj má vzhledem k umístění vltavské kaskády oproti ostatním krajům vysoký podíl výroby elektřiny z vodních elektráren (11 %). Fotovoltaické elektrárny jsou třetím největším zdrojem v kraji (téměř 3 %). Výroba elektrické energie z obnovitelných a z druhotných zdrojů, včetně vodních elektráren, se na celkovém množství elektřiny vyrobené ve Středočeském kraji podílela 19,3 %. V kraji není zmapován potenciál pro výstavbu obnovitelných zdrojů energie při trendu decentralizace výroby elektřiny.
- Nejvyužívanější palivo v kraji je hnědé uhlí, které tvoří 74 % z celkové výroby elektřiny. Vysoká spotřeba hnědého uhlí v sektoru energetiky je dána především existujícími zdroji výroby elektřiny a tepla v teplárnách a v kombinované výrobě elektřiny a tepla (KVET). Významným rysem s dopadem na Středočeský kraj bude přechod části hnědouhelných výroben elektřiny a dodávkového tepla na jiná paliva, kterými jsou zejména zemní plyn a biomasa.
- Z pohledu venkova má velký význam především zvyšování využití obnovitelných zdrojů energie. Při zvýšení spotřeby biopaliv se zvýší tlak směrem k jejich účelnému pěstování, což přinese příležitosti zemědělcům. Dobrým příkladem z praxe je obec Kněžnice. Malebná vesnička ve Středočeském kraji, Nymburském okrese, území spadajícím do MAS Mezilesí a energeticky soběstačná obec v ČR na poli výroby tepla a elektrické energie.

Spotřeba elektřiny

- Středočeský kraj je v porovnání s ostatními kraji druhým největším spotřebitelem elektrické energie.
- Sektor průmyslu zaujímá v kraji největší podíl na spotřebě, a to 34,5 % (2 722,6 GWh v roce 2016). Druhou nejvýznamnější kategorií jsou domácnosti s podílem 33 % (2 604,2 GWh elektřiny v roce 2016).
- Celková brutto spotřeba elektřiny vykazuje od roku 2008 klesající trend a v roce 2016 činila 7 886,5 GWh. Tento vývoj je ovlivněn zejména vývojem v sektorech průmyslu a energetiky, které jsou v tomto

kraji hlavními spotřebiteli. Zde se po roce 2008 projevila hospodářská krize snížením výroby, a tudíž i snížením spotřeby elektrické energie. V roce 2015 byl v souladu s oživením ekonomiky zaznamenán opět mírný nárůst spotřeby v kraji.

- Odběr elektřiny domácnostmi pozvolna roste v souladu s rostoucím počtem obyvatel v tomto kraji a vyšší vybavenosti domácností.

Zásobování plynem

- Spotřeba zemního plynu v období 2007–2016 přes určitý nárůst počtu zákazníků (o 7,3 %) stagnuje na úrovni cca 1 miliardy m³ za rok.
- Celkem je ve Středočeském kraji (dle ČSÚ k 1.1. 2011) plynofikováno 471 obcí z celkových 1093 obcí, tj. 43 %, což patří v celorepublikovém srovnání spíše k nižší hodnotě (nejvyšší procento plynofikace je v Jihomoravském kraji – 93 %).
- Vážným problémem pro distributora plynu jsou tzv. neaktivní domovní přípojky (přípojky bez odběru plynu), kterých je ve Středočeském kraji 29 %. Ze strany distributora je podporována jejich aktivace (např. zajištěním podpory kotlíkových dotací – kotel na zemní plyn) a též jejich eliminace v rámci rekonstrukcí sítí, koordinací s obcemi a ostatními správci inž. sítí – např. při rekonstrukcích komunikací.

Zásobování teplem

- Většina velkých zdrojů ve Středočeském kraji pracuje na principu kombinované výroby elektrické a tepelné energie (KVET). Palivem pro tyto zdroje je především uhlí, minoritně pak biomasa. V oblasti malých zdrojů do 10 MWt jsou nejvíce využívány malé kogenerační jednotky spalující zemní plyn či bioplyn.
- Středočeský kraj disponuje rozvinutým systémem teplárenství, který bude potřeba postupně transformovat pro využití nízkouhlíkových zdrojů energie včetně energie z druhotných zdrojů a odpadního tepla a jejich dopravu ke spotřebitelům především v městských aglomeracích.

Vytápění domácností

- Ve Středočeském kraji je největší podíl domácností (33,5 %) vytápěn zemním plynem a centrálním zásobováním teplem (22,9 %). V obou případech je však tento podíl nižší, než činí průměr ČR (34,7 % zemní plyn a 35,8 % dálkové vytápění).
- Vzhledem k palivové základně mají vyšší podíl na vytápění tuhá paliva (uhlí a dřevo), kde tento podíl výrazně převyšuje ostatní kraje (15,9 %, resp. 6,8 % oproti průměru ČR, který činí 8,1 %, resp. 7,0 %). S cenou paliva však většinou klesá i jeho kvalita, a tak se stává, že obyvatelé ve snaze ušetřit náklady na vytápění se často vrací k palivům ekologicky méně příznivým. Tyto způsoby vytápění se pak velkou měrou projevují na emisích z vytápění. Středočeský kraj má oproti ČR nižší hustotu zalidnění (45 domácností/km² oproti průměrnému počtu 53 domácností/km²), avšak měrné emise z vytápění jsou zde vlivem kombinace způsobu vytápění výrazně nadprůměrné.

Analýza

Z hlediska způsobu zásobování palivy a energií lze rozdělit sídla a jejich části ve Středočeském kraji na dvě skupiny s rozdílnou dostupností paliv a energií. Města a venkov jsou v rozdílné situaci.

V městských oblastech se nachází rozvinutá energetická infrastruktura na vysokém stupni komfortu (zemní plyn, centrální zásobování teplem). Nevýhodou městských aglomerací je však vysoká zranitelnost energetického systému z pohledu bezpečnosti a spolehlivosti zásobování energií.

Na venkově se většinou nachází energetická infrastruktura vyžadující často podporu veřejného sektoru. V obcích, které nebyly za podpory Státního fondu životního prostředí plynofikovány, se k vytápění převážně používají tuhá paliva (nižší stupeň komfortu, vyšší dopady na životní prostředí), nebo drahá paliva a energie (propan, elektřina). Nezanedbatelnou výhodou venkova oproti městu je však existence místních zdrojů energie (biomasa), což je významné také v potenciálním období krizových situací. Z pohledu venkova má velký význam především zvyšování využití obnovitelných zdrojů energie. Při zvýšení spotřeby biopaliv se zvýší tlak směrem k jejich účelnému pěstování.

Zásobování elektrickou energií

Výroba

Středočeský kraj pokrýval v roce 2016 svou spotřebu elektrické energie ve výši 7 886,5 GWh elektrárnami parními (PE), paroplynovými (PPE), vodními (VE), plynovými a spalovacími (PSE), větrnými (VE), fotovoltaickými (FVE), přečerpávacími (PVE) s celkovým instalovaným výkonem 2 860 MW_e a roční výrobou elektřiny 8 991,3 GWh.

Především se jedná se o tyto elektrárny: Elektrárna Kladno – 473 MW_e, 966 MW_t, Elektrárna Mělník I – 240 MW_e, 1098 MW_t, Závodní teplárna Kralupy nad Vltavou – 67 MW_e, 361 MW_t, Teplárna Spolana Neratovice 77 MW_e, 280 MW_t, Škoda-Energo Mladá Boleslav 88 MW_e, 414 MW_t, Elektrárna Kolín 17,5 MW_e, 169 MW_t, Teplárna Příbram 44 MW_e, 138 MW_t a Elektrárna Mělník II – 220 MW_e, 120 MW_t, Mělník III – 500 MW_e, vodní s výkonem nad 10 MW – ČEZ – Orlík, Slapy, Kamýk, Štěchovice I. a Vrané a přečerpávací Štěchovice II.

PE	– parní elektrárny	JE	– jaderné elektrárny
PPE	– paroplynové elektrárny	VTE	– větrné elektrárny
VE	– vodní elektrárny	FVE	– fotovoltaické elektrárny
PSE	– plynové a spalovací elektrárny	PVE	– přečerpávací elektrárny

Tabulka 15: Instalovaný výkon Středočeského kraje v ES ČR k 31. 12. za roky 2008–2016 [MW]

Rok	PE	PPE	VE	PSE	JE	VTE	FVE	PVE	Celkem
2008	1 686,9	0,0	673,8	138,6	0,0	6,1	3,3		2 508,6
2009	1 693,5	0,0	673,7	139,1	0,0	6,1	41,4		2 553,8
2010	1 687,2	0,0	679,6	145,0	0,0	6,1	236,2		2 754,0
2011	1 695,2	0,0	678,3	155,4	0,0	6,1	234,9		2 770,0
2012	1 696,8	0,0	681,1	172,7	0,0	6,1	243,3		2 800,0
2013	1 837,5	0,0	684,3	180,0	0,0	6,1	250,6		2 958,5
2014	1 840,5	0,0	641,3	186,7	0,0	6,0	245,2	45,0	2 964,8
2015	1 728,5	0,3	640,4	191,9	0,0	6,1	245,9	45,0	2 858,0
2016	1 727,9	0,0	642,7	192,9	0,0	6,1	245,7	45,0	2 860,3

Zdroj: ERÚ

Tabulka 16: Roční výroba elektřiny brutto Středočeského kraje v ES ČR k 31. 12. za roky 2008–2016 [GWh]

Rok	PE	PPE	VE	PSE	JE	VTE	FTVE	PVE	Celkem
2008	8 067,2	0,0	950,3	58,8	0,0	4,0	1,2		9 081,5
2009	7 282,7	0,0	1 313,4	78,8	0,0	6,5	7,1		8 688,5
2010	7 831,8	0,0	1 447,9	91,3	0,0	7,9	74,2		9 453,2
2011	8 113,1	0,0	983,6	156,7	0,0	6,6	247,8		9 507,8
2012	7 636,7	0,0	1 129,0	225,0	0,0	9,4	250,8		9 250,7
2013	6 235,7	0,0	1 538,1	326,2	0,0	7,1	240,7		8 347,7
2014	7 620,1	0,0	907,5	354,8	0,0	7,2	250,0	63,6	9 203,3
2015	7 729,6	1,1	769,2	383,1	0,0	10,0	267,4	61,4	9 221,6
2016	7 376,7	0,0	921,1	384,5	0,0	8,8	250,6	49,7	8 991,4

Zdroj: ERÚ

Středočeský kraj oproti ostatním krajům má vysoký podíl výroby elektřiny vodními elektrárnami, vzhledem k umístění vltavské kaskády. Významnou roli zde hrají parní, plynové a spalovací elektrárny. Fotovoltaické elektrárny jsou třetím největším zdrojem v kraji.

Tabulka 17: Výroba elektřiny brutto v krajích ČR podle technologií elektráren za rok 2016 [MWh]

	JE	PE	PPE	PSE	VE	PVE	VTE	FVE	Celkem
Celkem ČR	24 104 222,2	45 704 070,5	4 049 243,7	3 613 897,5	2 000 488,2	1 201 547,5	496 957,2	2 131 454,5	83 301 881,3
Jihočeský	12 149 527,5	439 426,66	0,0	278 825,7	197 139,5	0,0	0,0	253 386,7	13 318 306,0
Jihomoravský	0,0	483 452,78	216 253,2	321 864,4	65 216,1	0,0	11 985,5	498 952,8	1 597 724,8
Karlovarský	0,0	3 049 740,24	2 019 644,5	59 913,6	25 024,0	0,0	89 135,9	12 325,8	5 255 784,0
Královéhradecký	0,0	679 198,39	0,0	319 466,3	78 976,3	0,0	14 091,1	91 282,3	1 183 014,4
Liberecký	0,0	31 937,45	0,0	119 581,5	64 129,4	0,0	44 381,6	102 833,4	362 863,5
Moravskoslezský	0,0	6 139 308,57	0,0	467 600,3	46 244,4	0,0	47 343,9	58 950,6	6 759 447,8
Olomoucký	0,0	371 482,02	0,0	252 860,0	31 874,2	716 313,5	73 898,3	115 541,2	1 561 969,3
Pardubický	0,0	3 966 995,57	0,0	334 157,0	49 474,9	0,0	13 098,2	93 792,5	4 457 518,1
Plzeňský	0,0	754 965,44	0,0	236 785,6	85 271,0	0,0	1 020,9	208 029,4	1 286 072,4
Praha	0,0	65 251,64	0,0	71 567,0	43 173,1	0,0	0,0	20 746,0	200 737,8
Středočeský	0,0	7 376 695,10	0,0	384 513,4	921 077,8	49 727,1	8 787,0	250 578,8	8 991 379,2
Ústecký	0,0	21 905 730,32	1 813 346,0	172 053,7	316 074,5	0,0	174 037,6	159 241,2	24 540 483,4
Vysočina	11 954 694,7	63 444,77	0,0	469 842,7	51 528,8	435 507,0	18 929,4	91 972,7	13 085 920,0
Zlínský	0,0	376 441,55	0,0	124 866,3	25 284,0	0,0	247,8	173 821,2	700 660,8

Zdroj: ERÚ

Nejvyužívanější palivo v kraji je hnědé uhlí, které tvoří 74 % z celkové výroby elektřiny. Vysoká spotřeba hnědého uhlí v sektoru energetiky je dána především existujícími zdroji výroby elektřiny a tepla v teplárnách a v kombinované výrobě elektřiny a tepla (KVET).

Tabulka 18: Podíl paliv a technologií na výrobě elektřiny brutto v krajích ČR za rok 2016

	JHČ	JHM	KVK	HKK	LBK	MSK	OLK	PAK	PLK	PHA	SČK	ULK	VYS	ZLK	Celkem
Výroba elektřiny brutto	13 318,3	1 597,7	5 255,8	1 183,0	362,9	6 759,4	1 562,0	4 457,5	1 286,1	200,7	8 991,4	24 540,5	13 085,9	700,7	83 301,9
Hnědé uhlí	248,9	70,4	2 991,0	444,7	1,0	101,0	167,4	3 389,1	525,7	0,0	6 661,8	21 333,7	19,4	273,8	36 228,1
Jaderné palivo	12 149,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11 954,7	0,0	24 104,2
Černé uhlí	0,0	0,0	0,0	13,1	0,0	4 928,2	185,2	550,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	43,4	5 719,9
Zemní plyn	36,3	383,3	48,3	89,0	93,2	95,7	35,5	62,4	32,0	25,2	460,1	1 948,8	45,7	66,5	3 422,2
Ostatní plyny	0,0	0,0	2 044,7	0,0	0,0	876,2	0,0	0,0	0,0	0,0	44,4	59,2	0,0	11,6	3 036,2
Bioplyn	250,0	247,8	40,2	229,3	30,0	156,2	217,4	294,1	205,0	47,5	302,8	88,7	421,5	70,1	2 600,5
Fotovoltaické	253,4	499,0	12,3	91,3	102,8	59,0	115,5	93,8	208,0	20,7	250,6	159,2	92,0	173,8	2 131,5
Biomasa	182,2	255,5	4,6	220,6	0,2	421,0	1,2	0,9	206,8	0,0	266,7	453,9	44,1	9,7	2 067,4
Vodní	197,1	65,2	25,0	79,0	64,1	46,2	31,9	49,5	85,3	43,2	921,1	316,1	51,5	25,3	2 000,5
Přečerpávací	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	716,3	0,0	0,0	0,0	49,7	0,0	435,5	0,0	1 201,5
Větrné	0,0	12,0	89,1	14,1	44,4	47,3	73,9	13,1	1,0	0,0	8,8	174,0	18,9	0,2	497,0
BRKO	0,0	34,3	0,0	0,0	16,0	0,0	0,0	0,0	9,9	38,4	0,0	0,0	0,0	0,0	98,6
Ostatní pevná paliva (mimo BRKO)	0,0	27,0	0,0	0,0	10,6	2,2	0,0	0,0	11,4	25,6	0,0	0,6	0,1	0,7	78,3
Odpadní teplo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	24,9	16,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	4,2	46,0
Topné oleje	0,9	1,6	0,5	1,9	0,5	1,4	1,5	4,7	0,8	0,0	21,8	6,1	1,8	0,8	44,3
Ostatní kapalná paliva	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5	0,0	0,0	20,5	25,0
Ostatní	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8
Koks	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Zdroj: ERÚ

Přenos a distribuce

Elektrizační síť ve Středočeském kraji je úzce provázána z velké části s ostatními sousedícími kraji a též s energetickým systémem Hlavního města Prahy. Na území kraje je jedna rozvodna 400/220/110 kV (RZ Čechy střed), dvě rozvodny 400/110 kV (RZ EMĚ, RZ Týnec) a jedna rozvodna 220/110 kV (RZ Milín). Z rozvođen je napájena soustava distribučních rozvođen 110/22 kV v kraji. Další rozvodny 400/110 kV (RZ Řeporyje, RZ Chodov) a jedna 220/110 kV (RZ Malešice), ze kterých je distribuční soustavou 110 kV zásobováno i území Středočeského kraje, leží na území Prahy těsně u její hranice se Středočeským krajem. Z těchto rozvođen je napájena vedením 110 kV i část sítě distribučních rozvođen 110/22 kV situovaných ve Středočeském kraji. Distribuci elektrické energie zajišťuje na většině území ČEZ Distribuce, a.s. s výjimkou katastrů Roztoky u Prahy a Žalov v okrese Praha-západ, které spadají pod PREDistribuce a.s.

Spotřeba

V spotřebě elektrické energie je Středočeský kraj v porovnání s ostatními kraji druhým největším spotřebitelem elektrické energie.

Tabulka 19: Spotřeba elektřiny v krajích ČR podle sektoru národního hospodářství za rok 2016

	Průmysl	Energetika	Doprava	Stavebnictví	Zemědělství a lesnictví	Domácnosti	Obchod, služby, školství, zdravotnictví	Ostatní	Celkem
Celkem ČR	17 576 827,4	3 766 580,8	1 760 468,1	301 244,5	743 002,2	14 822 923,9	13 169 811,5	5 555 583,8	57 695 542,1
Jihočeský	599 024,3	28 483,3	16 168,1	8 823,2	78 626,6	1 219 833,7	289 938,9	857 104,7	3 098 002,7
Jihomoravský	485 748,2	104 420,2	27 710,4	37 651,8	105 101,1	1 279 930,1	537 132,2	2 636 816,9	5 214 511,0
Karlovarský	431 063,6	266 491,4	12 878,9	11 456,2	7 332,2	355 778,7	438 256,2	1 877,0	1 525 134,3
Královéhradecký	1 191 399,3	183 083,3	238 205,6	5 089,0	53 467,2	923 274,3	808 765,9	717,3	3 404 001,9
Liberecký	983 257,4	109 014,0	16 689,7	9 869,6	15 304,4	715 351,0	645 259,5	0,0	2 494 745,6
Moravskoslezský	3 675 156,2	938 019,7	355 456,5	27 852,6	30 369,0	1 321 291,7	1 640 654,2	7 766,5	7 996 566,4
Olomoucký	1 182 728,7	58 679,4	32 351,8	11 352,7	64 851,8	790 964,6	757 442,2	180 653,9	3 079 025,2
Pardubický	877 948,7	77 180,3	27 920,2	13 353,4	51 292,7	704 649,7	647 611,5	3 749,2	2 403 705,8
Plzeňský	1 161 360,9	14 216,9	133 675,8	9 335,0	52 511,8	839 009,3	837 341,9	343,8	3 047 795,2
Praha	369 978,0	155 109,4	373 907,0	80 697,0	4 728,0	1 439 809,5	3 356 326,8	158 626,0	5 939 181,6
Středočeský	2 722 620,3	324 869,2	318 543,1	42 873,5	107 703,4	2 604 203,7	1 762 396,9	3 297,6	7 886 507,7
Ústecký	2 538 191,8	1 046 977,1	187 230,3	26 090,4	27 751,2	1 005 566,8	933 625,0	7 301,3	5 772 733,9
Vysočina	675 993,3	57 721,4	12 246,3	5 521,0	99,767,3	724 003,1	231 495,4	899 467,9	2 706 215,8
Zlínský	682 356,6	402 315,4	7 484,2	11 279,1	44 195,5	898 357,6	283 564,9	797 861,7	3 127 415,0

Zdroj: ERÚ-1, ERÚ-2

Spotřeba elektrické energie v roce 2016 ve Středočeském kraji byla 7 886,5 GWh. Z tabulky č. 19 je patrný klesající trend spotřeby elektrické energie, kdy oproti roku 2007, kdy byla spotřeba 10 358,7 GWh, došlo k poklesu spotřeby především v sektoru průmyslu, energetiky a zemědělství, zatímco ve stavebnictví, dopravě a službách došlo k navýšení spotřeby. Do roku 2008 se celková spotřeba každoročně zvyšovala, ale poté se tento trend zastavil a od roku 2009 s malými výkyvy stagnuje nebo klesá. Tento vývoj je ovlivněn zejména vývojem v sektorech průmyslu a energetiky, které jsou v tomto kraji hlavními spotřebiteli. Zde se po roce 2008 projevila hospodářská krize snížením výroby, a tudíž i snížením spotřeby elektrické energie. V roce 2015 byl v souladu s oživením ekonomiky zaznamenán opět mírný nárůst spotřeby v kraji.

Sektor průmyslu zaujímá v kraji největší podíl na spotřebě, a to 34,5 % (2 722,6 GWh v roce 2016). Druhou nejvýznamnější kategorií jsou domácnosti, v nichž odběr elektřiny pozvolna roste v souladu s rostoucím počtem obyvatel v tomto kraji. Domácnosti ve Středočeském kraji v roce 2016 spotřebovaly 2 604,2 GWh elektřiny, což je 33 % celkové spotřeby kraje.

Zásobování plynem

Provozovatelem distribuční soustavy na území Středočeského kraje je společnost GasNet, s.r.o. Distribuční síť VTL plynovodů je na území Středočeského kraje převážně vedena podél hlavních komunikačních směrů mezi městy a hlavními průmyslovými centry.

Významné lokality z pohledu rozvoje distribuční soustavy je okolí Hlavního města Prahy, okolí větších měst a vznikající průmyslové a developerské zóny. Cíleně jsou podporovány rozvojové lokality s vysokým potenciálem efektivity využití zemního plynu, plnicí stanice CNG pro dopravu, kogenerace, atd.

V níže uvedených tabulkách je patrné, že i přes narůstající počet zákazníků v kategorii domácností od roku 2007 o 7,39 % samotná spotřeba plynu u domácností stagnuje. Důvody ve stagnující spotřebě jsou ve snižování energetické náročnosti budov, která byla podpořena z různých dotačních titulů.

Tabulka 20: Počet zákazníků a spotřeba zemního plynu Středočeského kraje za roky 2007–2016

Počet zákazníků – Středočeský kraj

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
VO	214	202	184	178	178	177	177	183	180	183
SO	731	638	589	688	691	659	676	647	648	652
MO	16 762	17 335	17 348	17 455	17 630	17 609	17 749	17 841	18 019	17 990
DOM	219 582	223 773	226 809	228 556	230 043	229 537	232 699	233 231	234 583	235 816
Celkem	237 289	241 948	244 930	246 877	248 542	247 982	251 301	251 902	253 430	254 641

Spotřeba zemního plynu [tis. m³] – Středočeský kraj

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
VO	469 220	509 287	456 578	458 192	495 070	516 030	545 640	534 625	530 144	560 567
SO	81 034	77 748	76 637	81 764	77 269	78 821	82 862	74 670	79 459	90 110
MO	107 653	110 183	100 100	155 899	121 158	129 287	131 836	93 398	101 569	110 007
DOM	277 394	274 816	279 999	325 842	251 753	260 908	266 513	230 583	251 948	274 752
Celkem	935 301	972 033	913 314	1 021 696	945 250	985 047	1 026 850	933 277	963 119	1 035 436

Spotřeba zemního plynu [MWh] – Středočeský kraj

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
VO	4 947 697	5 372 973	4 819 421	4 845 553	5 233 216	5 448 441	5 794 864	5 686 003	5 655 115	5 996 807
SO	854 496	820 238	807 648	864 397	816 355	832 171	878 996	794 168	846 997	963 534
MO	1 135 142	1 162 428	1 054 828	1 648 579	1 279 774	1 364 963	1 397 875	993 323	1 081 975	1 175 716
DOM	2 925 159	2 899 307	2 949 059	3 445 606	2 659 116	2 754 509	2 825 557	2 452 328	2 683 919	2 936 454
Celkem	9 862 494	10 254 946	9 630 956	10 804 135	9 988 461	10 400 084	10 897 293	9 925 822	10 268 005	11 072 512

Zdroj: ERÚ

Celkem je ve Středočeském kraji (k 1.1. 2017) plynofikováno 471 obcí z celkových 1093 obcí, tj. 43 %, což patří v celorepublikovém srovnání spíše k nižší hodnotě (nejvyšší procento plynofikace je v Jihomoravském kraji – 93 %). Na území kraje jsou i lokality s rozdrobenou sídelní strukturou a řada malých obcí, které není možno ani v budoucnu zásobovat plynem. Jejich poloha je vzdálená od stávajících tras VTL plynovodů a neleží ani na trase budoucího uvažovaného VTL plynovodu, velikost jejich odběru neumožňuje jejich ekonomické napojení na VTL ani STL plynovod.

Vážným problémem pro distributora jsou tzv. neaktivní domovní přípojky (to jsou přípojky bez odběru plynu). Těch je ve Středočeském kraji 29,3 % a jejich vznik je přisuzován zejména bouřlivé plynofikaci v 90. letech podpořené dotacemi státu. Vzhledem k rostoucím cenám plynu existuje obava, že se jejich počet bude zvyšovat a zásobování bude ekonomicky méně efektivní.

Zásobování teplem

Většina velkých zdrojů ve Středočeském kraji pracuje na principu kombinované výroby elektrické a tepelné energie KVET. Palivem pro tyto zdroje je především uhlí, minoritně pak biomasa. V oblasti malých zdrojů do 10 MW_t jsou nejvíce využívány malé kogenerační jednotky spalující zemní plyn či bioplyn. Rozvoj počtu těchto kogeneračních jednotek byl především dán rozvojem výstavby bioplynových stanic.

V Středočeském kraji se nachází celkem 263 vymezených území se zásobováním ze systému centrálního zásobování teplem, které provozuje celkem 90 držitelů licence na rozvod tepelné energie. Popis soustav a základní data o jednotlivých provozovnách jsou přehledně uvedena v tabulkách ve Zprávě o uplatňování ÚEK Středočeského kraje z února 2017. Zpráva obsahuje též finanční vyčíslení modernizací a rekonstrukcí ve výrobě a rekonstrukci tepelné energie.

Budoucí potenciál zdroje tepla může být i v bioplynových stanicích. Největší rozvoj bioplynových stanic proběhl v období 2008–2013. Celkem bylo ke konci roku 2015 v ČR v provozu cca 570 bioplynových stanic s celkovým instalovaným výkonem 370 MWe. Zemědělské bioplynové stanice tvořily cca 70 %, čistírny odpadních vod 20 %, skládkový plyn 10 %. Produkované teplo je v bioplynových stanicích částečně využíváno pro udržení fermentace (cca 20 %). Pro zbytek vyrobeného tepla ale není ve většině případů zcela dostupný odbyt – obvykle v důsledku větší vzdálenosti kogenerační jednotky od potenciální spotřeby tepla. U stávajících 5 až 10 % bioplynových stanic existuje potenciál vyvedení tepla, obvykle jako náhrada za stávající menší výtopenké kotle. Novela zákona č. 165/2012 Sb. zavedla novou provozní podporu tepla z OZE pro specifické bioplynové stanice navázané na živočišnou výrobu a odpady pro v období 2016–2020.

Tabulka 21: Průměrné ceny tepelné energie vč. DPH pro konečné spotřebitele v letech 2010–2015 dle krajů

Kraj	2010	2011	2012	2013	2014	2015			k 1. 1. 2016		
	Průměrná výsledná cena tepelná energie					Průměrná výsledná cena tepelné energie	Podíl uhlí	Podíl ost. paliv	Průměrná předběžná cena tepelné energie	Podíl uhlí	Podíl ost. paliv
	Kč/GJ	Kč/GJ	Kč/GJ	Kč/GJ	Kč/GJ	Kč/GJ	%	%	Kč/GJ	%	%
Pardubický	390,99	407,97	436,22	460,81	485,33	500,32	72,54	27,46	503,46	71,43	28,57
Královehradecký	417,73	433,92	465,47	489,07	513,92	524,60	72,11	27,89	531,82	74,71	25,29
Plzeňský	450,61	464,97	515,94	526,83	533,43	538,00	51,12	48,88	538,68	47,86	52,14
Vysočina	471,31	490,81	494,64	523,53	542,76	543,62	8,57	91,43	528,21	7,73	92,27
Moravskoslezský	454,92	486,34	514,52	534,92	544,08	536,64	66,52	33,48	523,40	66,24	33,76
Ústecký	482,96	509,82	542,96	557,40	577,89	581,09	73,85	26,15	575,63	76,47	23,53
Olomoucký	526,59	535,72	571,55	585,55	584,92	576,88	57,92	42,08	559,57	57,23	42,77
Středočeský	496,30	514,61	557,90	571,93	588,84	584,93	52,09	47,91	573,81	53,72	46,28
Jihočeský	512,23	536,26	571,23	586,93	598,23	601,24	62,68	37,32	598,09	60,06	39,94
Karlovarský	498,96	539,71	593,88	561,96	602,08	604,20	48,89	51,11	598,23	63,41	36,59
Zlínský	539,37	559,03	575,70	593,69	620,98	608,62	48,35	51,65	600,17	48,75	51,25
Jihomoravský	575,28	587,21	635,71	642,71	654,32	643,61	2,67	97,33	636,21	3,77	96,23
Praha	521,25	547,02	587,92	603,77	656,25	656,49	47,7	52,30	634,63	47,57	52,43
Liberecký	587,19	633,89	687,72	683,29	712,28	696,17	4,45	95,55	667,05	4,56	95,44
Průměr ČR	491,73	516,47	552,58	567,79	588,27	587,65	52,71	47,29	577,73	53,50	46,50

Zdroj: ERÚ

Obnovitelné a druhotné zdroje energie – OZE

Ve Středočeském kraji se podílela výroba elektrické energie z obnovitelných zdrojů a výroba z druhotných zdrojů na celkovém množství vyrobené elektřiny 19,3 % včetně vodních elektráren. Vzhledem k umístění vltavské kaskády je tím procentní podíl značně ovlivněn. Zvyšující se podíl vyrobeného množství elektřiny z obnovitelných zdrojů byl dán především dotační politikou státu v posledních letech.

„Smart“ řešení v energetice založené na decentralizaci vede k vytvoření strategického plánu k postupnému vytváření soběstačných obcí. Tento cíl je v době vysoké závislosti na fosilních palivech (uhlí, ropa, zemní plyn) a jejich rostoucích cenách velmi aktuální. Principiálně nejde o návod k dosažení 100% energetické soběstačnosti, ale takové míry soběstačnosti, která podpoří kvalitní a udržitelný rozvoj obce.

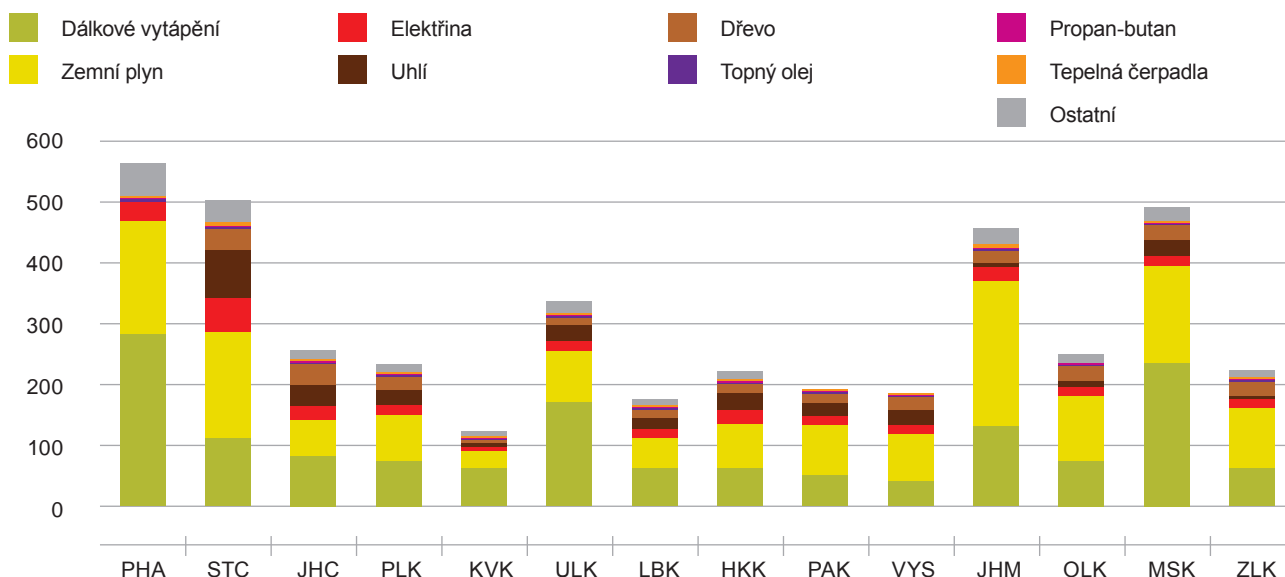
Základní strategií pro vytváření energetické soběstačnosti musí být především hledání a využívání potenciálu úspor energie a energeticky efektivních opatření. Důvodem pro to je nejen řada pozitivních efektů vy-

plývající z úspor, ale zejména skutečnost, že potenciál OZE v celé ČR má své reálné limity a nemůže nahradit dosavadní zdroje energie. Není tedy možné budovat energetickou soběstačnost pouze na mobilizaci dostupného potenciálu OZE. Teprve v návaznosti na efektivní realizaci úsporných opatření je možné uskutečnit vhodný způsob zásobování energiemi z obnovitelných zdrojů. Celkově jde o dlouhodobý proces a dosažená míra energetické soběstačnosti může být rozdílná, neboť vždy záleží na místních podmínkách.

Vytápění domácností

Ve Středočeském kraji je největší podíl domácností (33,5 %) vytápěn zemním plynem, mezi další hojně rozšířené způsoby vytápění patří centrální zásobování teplem (22,9 %). V obou případech je však tento podíl nižší, než činí průměr ČR (34,7 % zemní plyn a 35,8 % dálkové vytápění). Naopak vyšší podíl vykazuje Středočeský kraj v případě tuhých paliv (uhlí a dřevo), zde jejich podíl výrazně převyšuje ostatní kraje (15,9 %, resp. 6,8 % oproti průměru ČR, který činí 8,1 %, resp. 7,0 %). Tato paliva se často kombinují, přičemž velkou roli při výběru paliva pro domácnosti hraje jeho cena. S cenou paliva však většinou klesá i jeho kvalita, a tak se stává, že obyvatelé ve snaze ušetřit náklady na vytápění se často vrací k palivům ekologicky méně příznivým. Tyto způsoby vytápění se pak velkou měrou projevují na emisích z vytápění. Středočeský kraj má oproti ČR nižší hustotu zalidnění (45 domácností/km² oproti průměrnému počtu 53 domácností/km²), avšak měrné emise z vytápění jsou zde vlivem kombinace způsobu vytápění výrazně nadprůměrné.

Graf 71: Způsob vytápění domácností v krajích ČR za rok 2015

Zdroj: ČHMÚ

V rámci aktuálně probíhajících „kotlíkových dotací“ plánuje Ministerstvo životního prostředí (dále také „MŽP“) do roku 2020 vyměnit alespoň 80 000 zastaralých kotlů na pevná paliva v domácnostech, kterých je podle údajů MŽP v České republice nyní v provozu přes 350 tisíc. Rozdělování finančních prostředků (celkem 9 mld. Kč) provádějí kraje, které zažádají o peníze z OP ŽP.

4.3 Životní prostředí

Klíčová zjištění

Klima

- Středočeský kraj patří mezi klimaticky nejteplejší oblasti v České republice, a to zejména Polabí, dolní část Povltaví a Posázaví, kde jsou zároveň evidovány velmi nízké úhrny srážek.

Ovzduší

- Nedodržování imisních limitů pro polévatý prach (suspendované částice PM_{10}) na významné části území kraje (zejména Kladensko).
- Emise znečišťujících látek vzniklé na území kraje v období 2000–2015 průběžně klesají, jejich podíl na celkových emisích ČR ze stacionárních i mobilních zdrojů se pohybuje kolem 15 %.
- V mezikrajském srovnání vzniká na území kraje nejvíce emisí tuhých znečišťujících látek (TZL) a amoniaku (NH_3), druhé nejvyšší množství oxidu siřičitého (SO_2), oxidu uhelnatého (CO) a těkavých organických látek (VOC) a třetí nejvyšší množství oxidů dusíku (NO_x).
- Na území kraje vzniká v mezikrajském srovnání nejvyšší množství emisí znečišťujících látek z dopravy (cca 18 % celkových národních emisí), což je způsobeno hustotou dálniční sítě a vysokými intenzitami dopravy.
- Na území vzniká v mezikrajském srovnání nejvyšší množství emisí z malých zdrojů znečišťování ovzduší/lokálních topenišť což jednoznačně vyplývá z vysokého počtu domácností vytápěných topeništi na tuhá paliva.
- Nejvyšší množství emisí ze stacionárních zdrojů vzniká v případě TZL, SO_2 a NO_x v okrese Mělník, v případě VOC v okrese Mladá Boleslav, v případě CO na okrese Příbram a v případě NH_3 v okrese Nymburk.

Jakost vody a vodohospodářství

- Zhoršená kvalita povrchových vod. Většina toků na území Středočeského kraje je vedena jako znečištěná (III. třída) a silně znečištěná (IV. třída).

Nejméně znečištěné vodní útvary jsou úseky Vltavy před Prahou, horní tok Litavky a na středním toku Jizery.

- Středočeský kraj má druhý nejnižší podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (84,6 %) a kanalizaci zakončenou ČOV (70,3 %) v ČR, ale zároveň také nejvyšší počet ČOV (749) v ČR.

Tento stav je způsoben vysokým podílem počtu obyvatel žijících v menších obcích do 2 000 obyvatel. Na jednu ČOV bylo v kraji v roce 2015 průměrně připojeno 1 940 obyvatel, přičemž 66,6 % provozovaných ČOV bylo vybaveno terciálním stupněm čištění sloužícím k dočištění odpadních vod, odstranění fosforu, nerozpuštěných látek a k hygienizaci vody.

Využití území

- Zemědělská půda zabírá zhruba 60 % rozlohy kraje, v posledních letech však její výměra klesá vzhledem k nárůstu zastavěných ploch, zejména v okolí Prahy (Středočeský kraj patří mezi nejvýznamnější producenty obilovin, řepky olejky, cukrovky a chmele).
- Nízký podíl ekozemědělství na celkové rozloze zemědělské půdy, od roku 2006 stagnuje rozloha ploch, většina ekologického zemědělství formou trvalých travních porostů.

Les

- Lesnatost kraje je v rámci ČR mírně podprůměrná, vyšší podíl lesů je v jeho jihozápadní části.
- V druhové skladbě lesů výrazně převažují jehličnany.

Ochrana přírody a krajiny

- Vysoký počet chráněných území, jejich celková výměra (cca 10 % území kraje) je v rámci České republiky podprůměrná (převládají maloplošná chráněná území).
- Vyšší počet chráněných území je v jihozápadní části kraje, kde se nacházejí velkoplošné chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, Český kras, Blaník a Brdy. Na severu pak do Středočeského kraje zasahují CHKO Kokořínsko – Máchův kraj a Český ráj.

Nakládání s odpady

- Celková produkce odpadů kraje představuje 3. nejvyšší produkci v ČR po Hlavním městě Praha a Moravskoslezském kraji.
- Ve střednědobém horizontu nedostatečné kapacity zařízení pro nakládání s komunálními odpady.

Radonové riziko

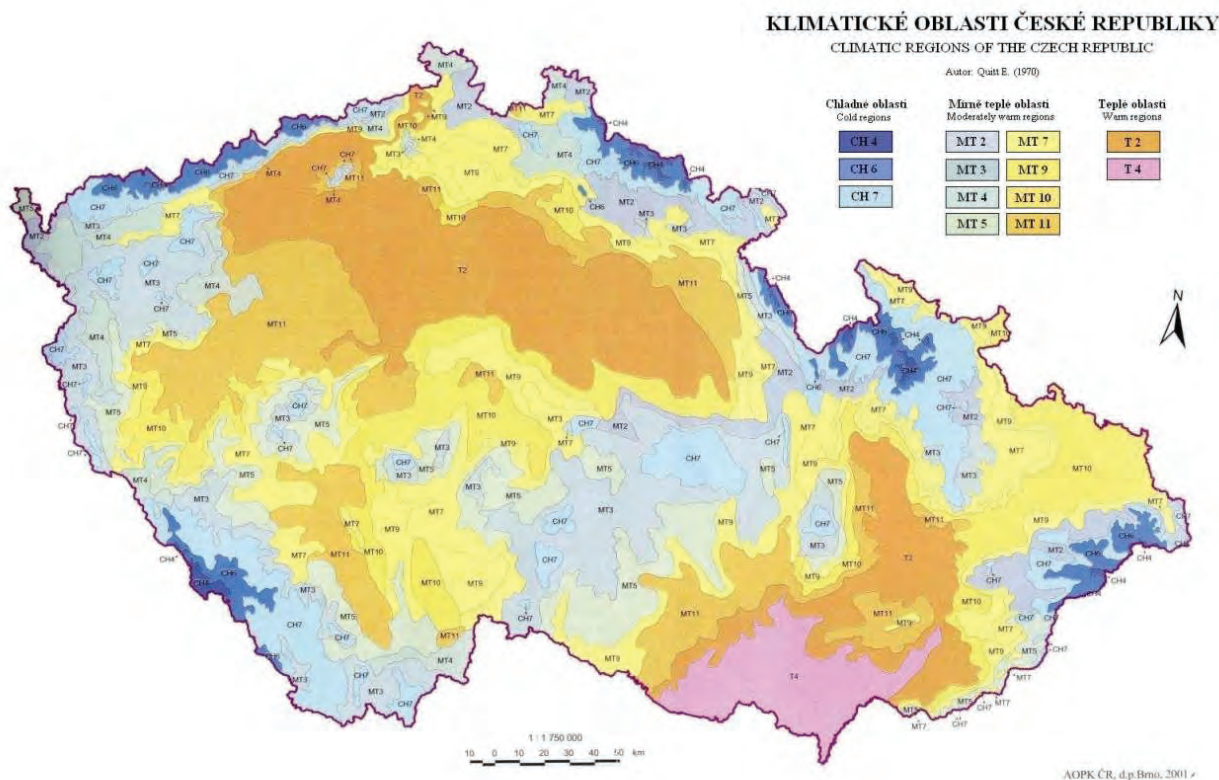
- Středočeský kraj patří v rámci ČR mezi kraje s největším výskytem objemové aktivity radonu (OAR) v bytech, nejpostiženější jsou okresy Příbram a Benešov.

Analýza

Klima

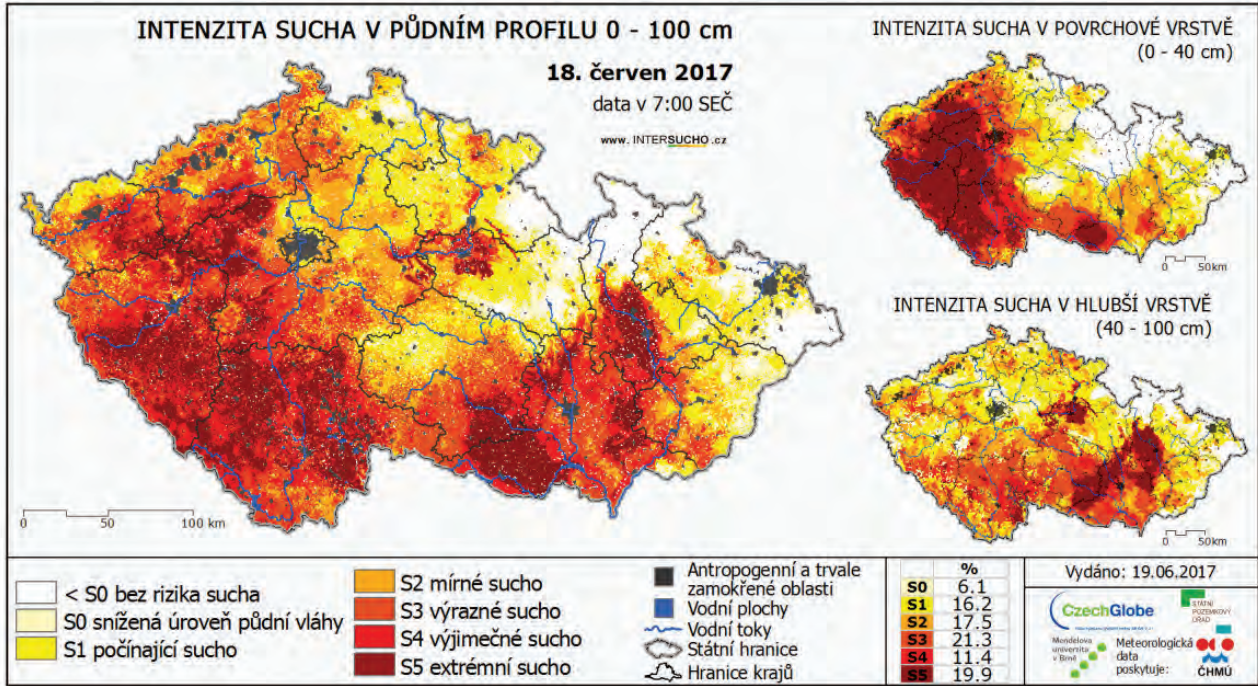
Středočeský kraj se společně s Jihomoravským krajem řadí mezi nejteplejší regiony České republiky. Roční průměrné teploty se pohybují na úrovni 8–9 °C, což se následně odráží i ve složení rostlinné produkce. Roční chod srážek má patrný severozápadně-jihovýchodní gradient, kdy nejnižší úhrny srážek jsou zaznamenány právě na severozápadním okraji Středočeského kraje. Nejsušší oblast, v níž roční průměr srážek na velkých plochách klesá pod 500 mm nebo jen nepatrně přesahuje tuto hodnotu, se táhne dolním Povltavím na sever od Prahy a pak zaujímá rozsáhlé plošiny od nejspodnější Vltavy a Labe směrem na Kladensko a Slánsko a dále navazuje na suché dolní Poohří, kam ještě zasahuje vliv srážkového stínu Krušných hor. Nicméně jak vyplývá z obrázku, který se věnuje intenzitě sucha, Středočeský kraj není zdaleka nejsušším regionem v ČR. Mnohem větší problémy zažívají Jihočeský nebo Jihomoravský kraj.

Obrázek 37: Klimatické oblasti ČR

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny (2000)

Obrázek 38: Intenzita sucha v ČR

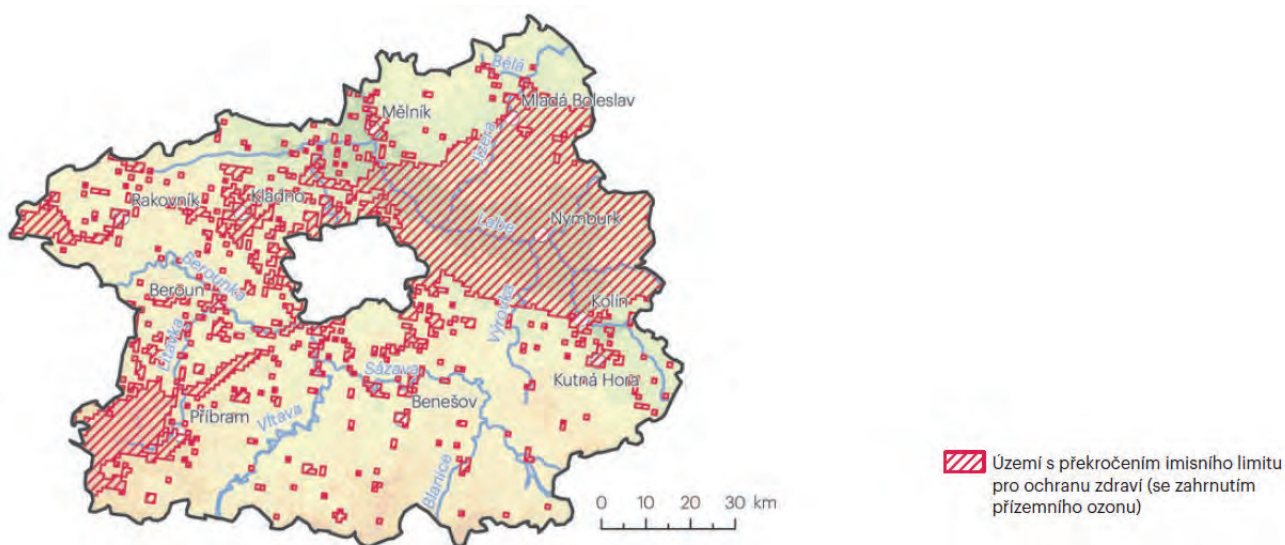

Zdroj: CzechGlobe (2017)

Ovzduší

Na území kraje dochází každoročně k nedodržování imisních limitů pro polévatý prach (suspendované částice PM_{10}), zejména v oblasti Kladenska a v okolí dálnic a rychlostních komunikací. Výměra oblastí s nedodrženy-
mi limity výrazně závisí na klimatických podmínkách a v období 2011 až 2015 se pohybovala mezi 3 % a 39 % území kraje, v roce 2015 činila 26,3 % (se zahrnutím přízemního ozónu 30,4 %).

Obrázek 39: Oblasti kraje s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví se zahrnutím přízemního ozónu, 2016

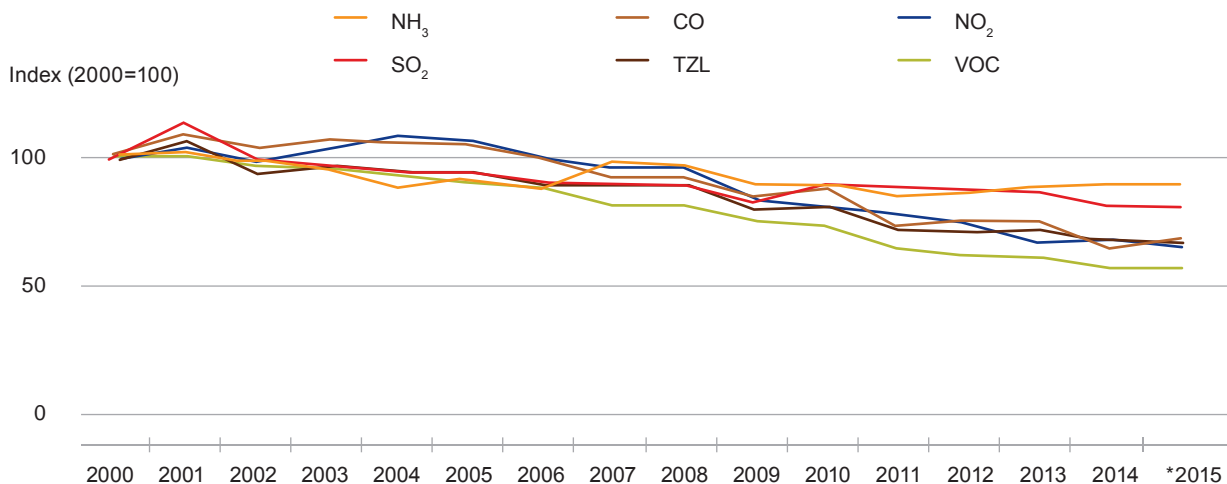

Zdroj: ČHMU (2016)

Stav kvality ovzduší Středočeského kraje je ve vysoké míře ovlivněn průmyslovým charakterem kraje doplněného oblastmi s intenzivní zemědělskou živočišnou výrobou a hustou dopravní infrastrukturou související s úzkými vazbami na hlavní město Prahu a intenzivní stavební činností související s rozvojem dopravní infrastruktury a komerčních, průmyslových a bytových developerských projektů stále se rozšiřujícího suburbálního prstence Prahy.

Emise znečišťujících látek vzniklé na území kraje v období 2000–2015 průběžně klesají.

Graf 72: Vývoj emisí znečišťujících látek, 2000–2015

Emise TZL, VOC a NH₃ z plošných zdrojů jsou rozpočteny do krajů odborným odhadem.

* Předběžná data.

Zdroj: ČHMÚ (2016)

Nejvyšší snížení emisí znečišťujících látek v období 2000–2015 bylo dosaženo u emisí těkavých organických látek (VOC), oxidů dusíku (NO_x) a tuhých znečišťujících látek (TZL). Ke snižování emisí do ovzduší přispěla důsledná regulace průmyslových zdrojů znečištění prostřednictvím procesu povolování (IPPC – integrovaná prevence a omezování znečištění, případně složková povolení) a stanovení závazných podmínek provozovaných zdrojů na základě porovnání a dosažení stavu nejlepších dostupných technik (BAT). Významný dopad na snížení emisí TZL se mimo regulace průmyslových zdrojů znečištění projevil také v nástupu diesellových spalovacích motorů u nových vozidel splňujících normy EURO IV a vyšší.

Podíl kraje na celkových národních emisích hlavních znečišťujících látek činí cca 15 %. V mezikrajovém srovnání vzniká na území kraje nejvíce emisí tuhých znečišťujících látek a amoniaku, druhé nejvyšší množství oxidu siřičitého, oxidu uhelnatého a těkavých organických látek a třetí nejvyšší množství oxidů dusíku. Na území vzniká nejvyšší množství emisí znečišťujících látek z dopravy (cca 18 % celkových národních emisí), což je způsobeno hustotou dálniční sítě a vysokými intenzitami dopravy. Na území dále vzniká v mezikrajovém srovnání nejvyšší množství emisí z malých zdrojů znečišťování ovzduší/lokálních topenišť což lze přičíst vysokému počtu domácností vytápěných topeništi na tuhá paliva.

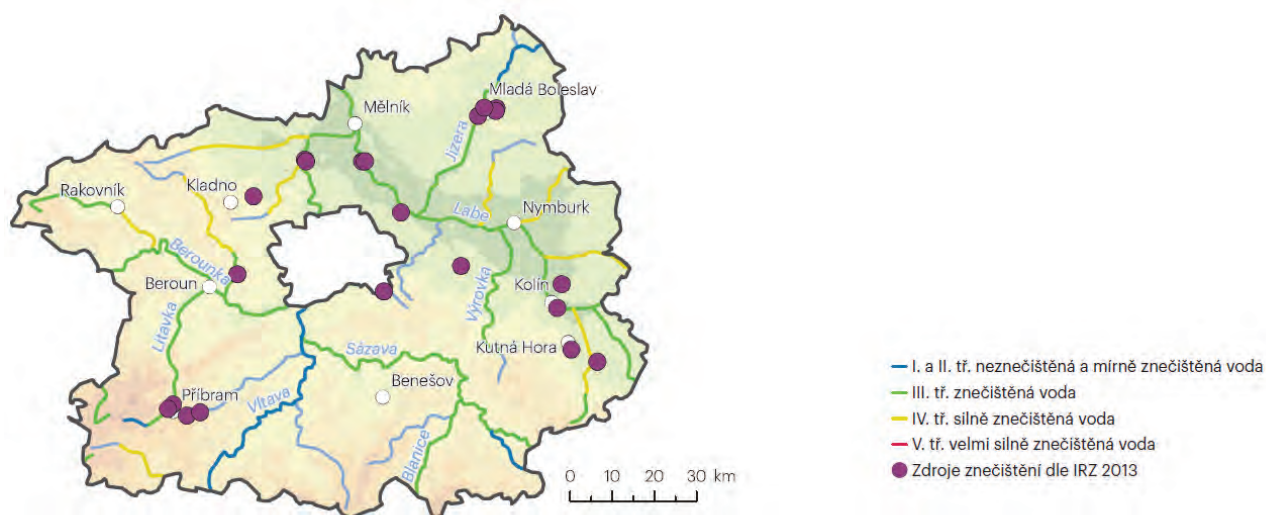
Nejvyšší množství emisí ze stacionárních zdrojů vzniká v případě TZL, SO₂ a NO_x v okrese Mělník, v případě VOC v okrese Mladá Boleslav, v případě CO na okrese Příbram a v případě NH₃ v okrese Nymburk.

Vody a vodohospodářství

Stav vodních toků na území Středočeského kraje souvisí s jeho hydrologickým umístěním. Středočeský kraj je charakterizován zejména středními toky vodních útvarů tekoucích vod obsahující již na hranicích kraje určitou míru znečištění. Většina toků na území Středočeského kraje je vedena jako znečištěná (III. třída) a silně znečištěná (IV. třída). Evidované znečištění je způsobeno průmyslovými zdroji se závazně stanovenými limity pro vypouštění odpadních vod a neregulovanými zdroji ze zemědělství a domácnostmi, které nejsou připojeny na kanalizaci s ČOV. Působení těchto zdrojů znečištění je patrné zejména eutrofizací povrchových vod.

Nejméně znečištěné vodní útvary jsou úseky Vltavy před Prahou, horní tok Litavky a na středním toku Jizery. Kvalita povrchových vod je významně ovlivňována nedostatkem pravidelných dešťových srážek, které by zajišťovaly potřebný průtok.

Obrázek 40: Jakost vodních toků Středočeského kraje, 2014–2015

Zdroj: VÚV T.G.M., v.v.i. z podkladů s.p. Povodí, CENIA

Přestože dochází k rozšiřování výstavby kanalizačních sítí, počtu ČOV a jejich intenzifikaci, Středočeský kraj má druhý nejnižší podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (84,6 %) a kanalizaci zakončenou ČOV (70,3 %) v České republice, ale zároveň také nejvyšší počet ČOV (749) v ČR. Tento stav je způsoben vysokým podílem počtu obyvatel žijících v menších obcích do 2 000 obyvatel. Na jednu ČOV bylo ve Středočeském kraji v roce 2015 průměrně připojeno 1 940 obyvatel, přičemž 66,6 % provozovaných ČOV bylo vybaveno terciálním stupněm čištění sloužícím k dočištění odpadních vod, odstranění fosforu, nerozpuštěných látek a k hygienizaci vody.

Spotřeba pitné vody v domácnostech i u ostatních odběratelů v období let 2000–2015 setrvale klesá. Díky tomu byla průměrná denní spotřeba pitné vody na jednoho obyvatele Středočeského kraje v roce 2015 cca 83,5 l a spotřeba pitné vody ostatních spotřebitelů přepočtená na průměrnou denní spotřebu na jednu osobu pak 37,2 l, čímž se Středočeský kraj řadí pod průměr spotřeby pitné vody v České republice. K úsporám ve

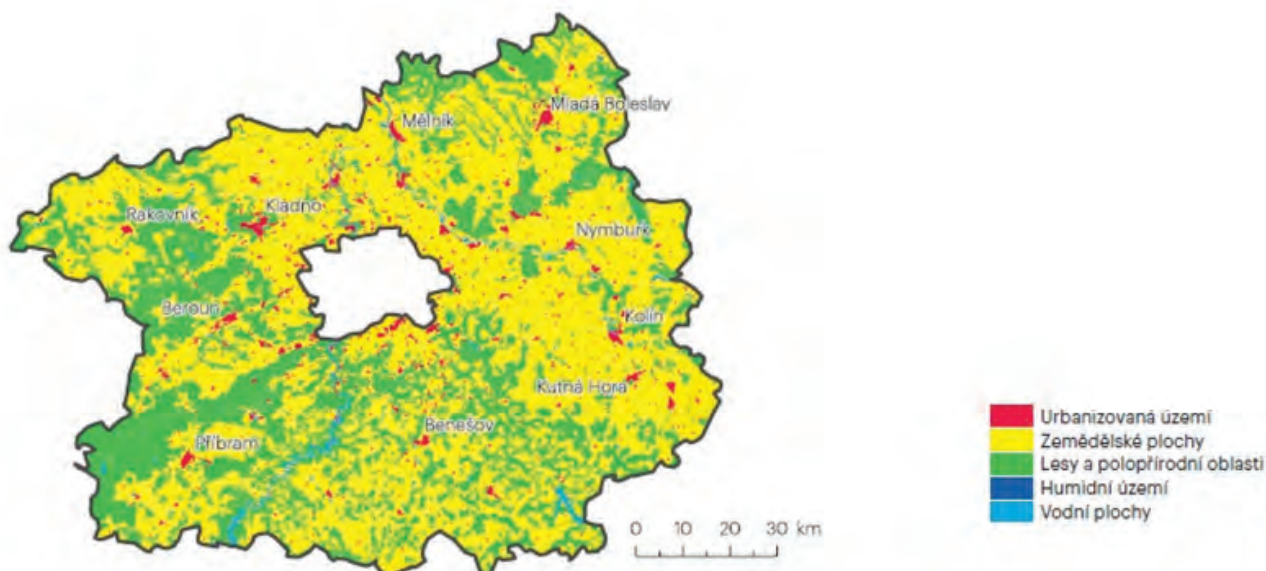
spotřebě pitné vody dochází zaváděním úsporných spotřebičů v domácnostech, např. praček a zvyšujícím se počtem myček nádobí v domácnostech. Průměrné ztráty pitné vody ve vodovodní síti Středočeského kraje způsobené stářím, technickým stavem sítí a meteorologickými podmínkami dosáhly v roce 2015 výše 16,1 %, což představuje mírně podprůměrnou úroveň oproti celostátnímu průměru.

Jedním z problémů, který se zejména v letních obdobích vyskytuje v sektoru zásobování obyvatelstva pitnou vodou, je nedostatečné propojení jednotlivých vodárenských soustav, ač se nejedná o žádná složitá technologická zařízení, která by propojení sousedících soustav umožňovala.

Využití území

Středočeský kraj patří v rámci celé republiky k nejméně významným zemědělským regionům, což je dáno právě fyzickogeografickými podmínkami kraje. Zemědělsky významnou lokalitou je především Polabí a dolní Povltaví, kde jsou vhodné podmínky pro pěstování obilovin, řepky olejky a cukrovky technické, významný podíl zemědělské půdy tvoří i ovocné sady. Zemědělská půda zabírá zhruba 60 % rozlohy kraje, v posledních letech se však tento podíl lehce snižuje vlivem nárůstu zastavěných ploch. Tento vliv je patrný zejména okolo pražské aglomerace, a to podél významných dopravních tahů, kde dominuje výstavba skladů. Od roku 2000 výměra zastavěných ploch stoupla o 6 %. Od roku 2006 významně vzrostl podíl ploch s ekologickým zemědělstvím, nicméně tato hodnota se v roce 2011 zastavila a od té doby osciluje na hranici 2,5 %, což je po Hlavním městě Praha druhá nejnižší hodnota v rámci celorepublikového srovnání. Většina ploch v rámci ekologického zemědělství je využívána jako trvalé travní porosty.

Obrázek 41: Krajinový pokryv Středočeského kraje, 2012

Data pro rok 2015 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj: CENIA, EEA – Databáze Corine Land Cover (2013)

V rámci zemědělské půdy je převážná většina ploch využívána jako orná půda, na které jsou pěstovány především obiloviny, olejnaté plodiny cukrovka a chmel.

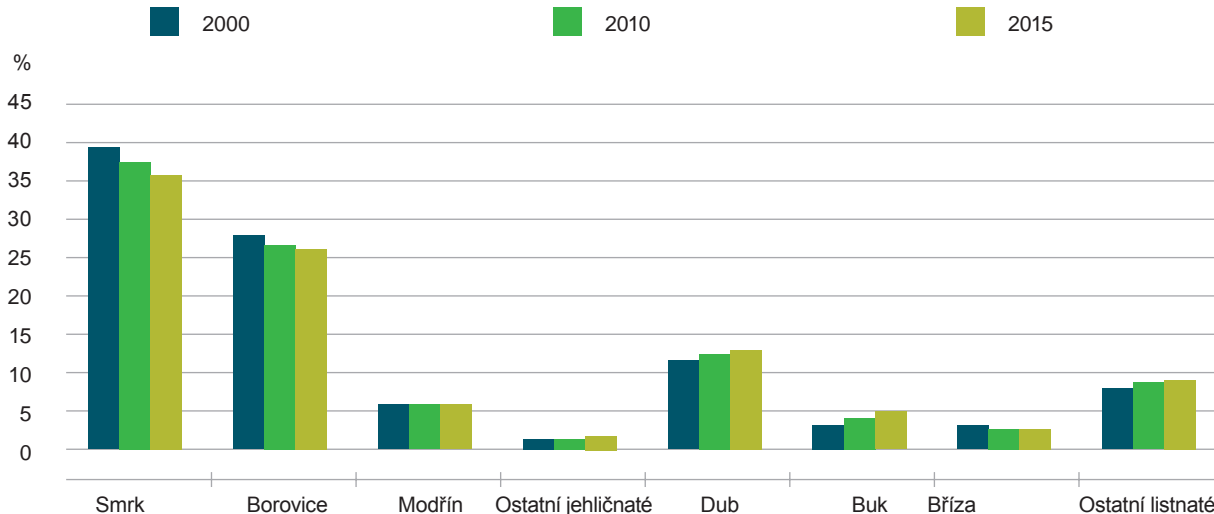
Negativním faktorem v rámci využití území je ve Středočeském kraji způsob obhospodařování zemědělské krajiny, kdy se jedná o významnou míru intenzifikace. Jednotlivá pole mají velkou rozlohu, oproti předválečnému období nejsou vytvořeny prvky, které by jednotlivá pole oddělovaly. Chybí tak řada remízků, úvozů a malých krajinnotvorných prvků, jejichž pozitivní vlastností je zejména zadržování vody v krajině.

Les

Lesy ve Středočeském kraji mají v celorepublikovém srovnání lehce podprůměrné zastoupení, jedná se o přibližně 27 % rozlohy kraje. Větší zastoupení lesů je v jihozápadní části kraje, což souvisí s rozličnějšími fyziko-geografickými podmínkami, chráněnými oblastmi apod.

Většina lesů je ve středních Čechách hospodářsky využívána, z druhového zastoupení zde značně dominuje smrk (37 %), následovaný borovicí (26 %) a dubem (12 %). Od roku 2000 se však postupně druhová skladba mění směrem ke stabilnějším a přirozenějším druhům, zejm. pak smíšeným listnatým porostům.

Graf 73: Druhová skladba lesů ve Středočeském kraji (%), 2000, 2010, 2015

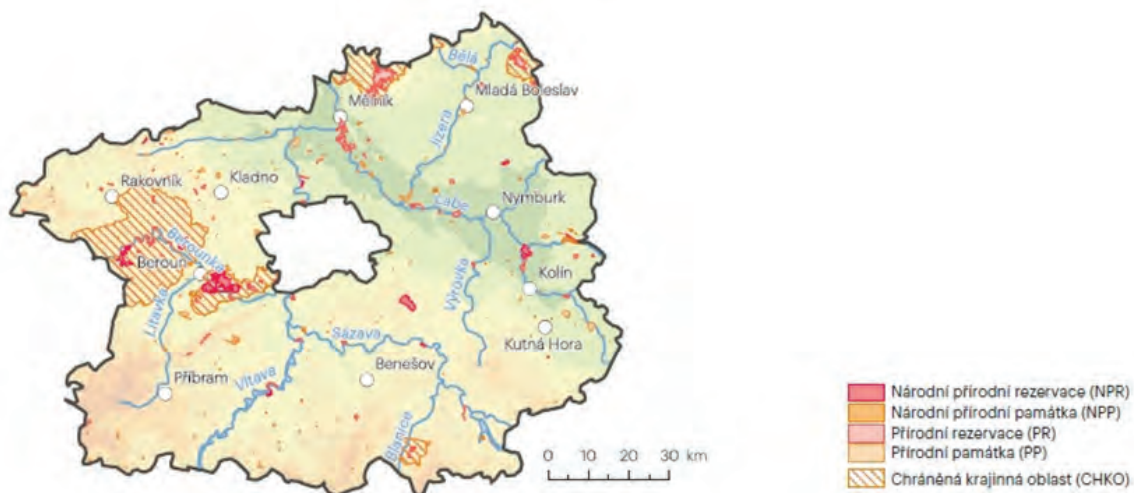

Zdroj: ÚHUL (2016)

Ochrana přírody a krajiny

Z hlediska ochrany přírody a krajiny nepatří Středočeský kraj mezi významné oblasti vyznačující se vysokým počtem chráněných území, ale i přesto chráněné oblasti zaujímají zhruba 10 % rozlohy území. V závislosti na fyzickogeografických podmínkách je vyšší počet chráněných území v jihozápadní části kraje, kde se nacházejí velkoplošné chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, Český kras nebo Blaník. Na severu pak do Středočeského kraje zasahují CHKO Kokořínsko – Máchův kraj a Český ráj. V roce 2016 byla vyhlášena CHKO Brdy, která významně navýšila podíl chráněných území v kraji. Dále se ve Středočeském kraji nachází vysoký počet maloplošných chráněných území, které dále doplňuje i síť NATURA 2000. Řada těchto lokalit je navázána např. na lužní lesy podél velkých vodních toků apod. Tyto lokality jsou však velmi roztroušené a plní tak jen malou krajinnotvornou funkci. Do budoucna by se tak ochrana přírody a krajiny neměla zaměřovat pouze na územní a druhovou ochranu, ale větší důraz by měl být kladen na ochranu krajinného rázu či na zvyšování prostupnosti krajiny pro zvěř, což se ve výsledku pozitivně projeví i ve zlepšení podmínek pro zadržování vody v krajině.

Obrázek 42: Zvláště chráněná území ve Středočeském kraji, 2015

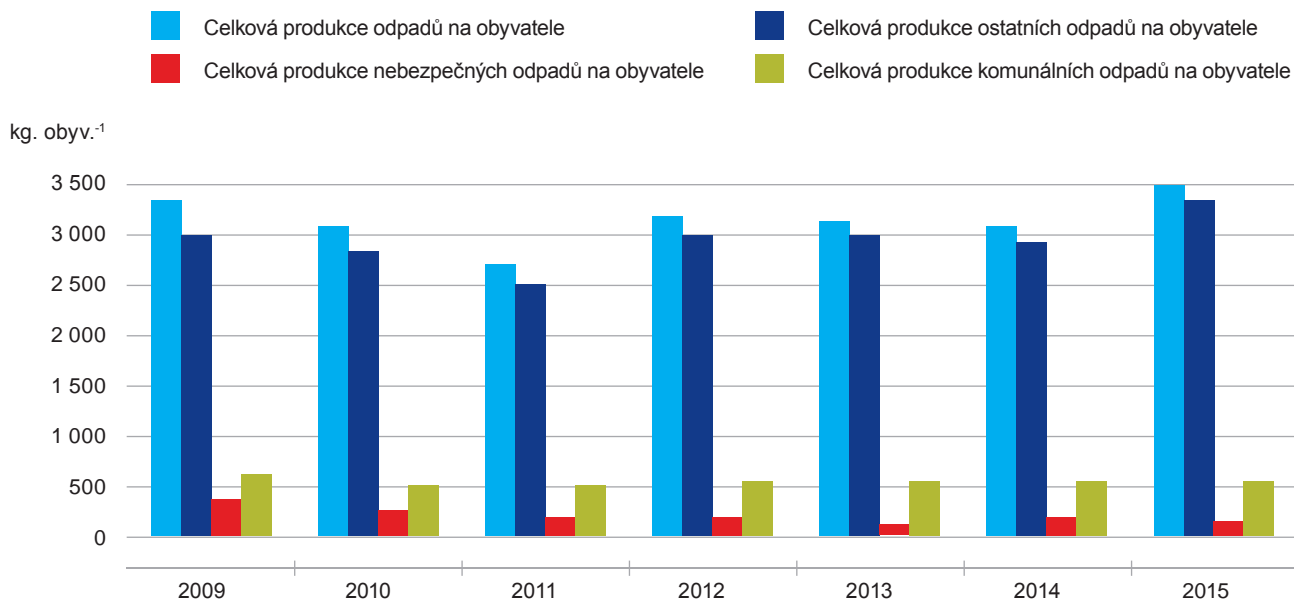
Zdroj: AOPK ČR

Zdroj: AOPK (2016)

Odpadové hospodářství

Celková produkce odpadů ve Středočeském kraji činila v roce 2015 celkem 4 615 000 t a v období let 2009–2015 tak vzrostla o 4,5 %. Celková produkce odpadů kraje představuje 3. nejvyšší produkci v ČR po Hlavním městě Praha a Moravskoslezském kraji. Produkce odpadů Středočeského kraje je tvořena převážně odpady kategorie ostatní. Největší objem vyprodukovaných odpadů, 50 %, představují odpady ze stavebnictví, 16 % komunální odpady, 11 % odpady z úpravy a čištění odpadních vod a 9 % odpady z tepelných procesů.

Graf 74: Produkce odpadů na obyvatele, 2009–2015

Zdroj: GENIA (2016), ČSÚ (2016)

Pozn.: ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel ČR (střední stav).

Odpadové hospodářství Středočeského kraje je významně ovlivněno blízkostí Hlavního města Prahy, které nedisponuje, s výjimkou energetického využití komunálních odpadů, dostatečnými kapacitami pro zpracování produkovaných odpadů. Síť zařízení pro nakládání s odpady je tvořena celkem 1 319 zařízeními. Největší část sítě, 34 %, jsou zařízení sloužící ke sběru a výkupu odpadů mimo elektroodpadů. 10 % zařízení slouží ke zpracování bioodpadu kompostováním, 10 % zařízení na výkup a zpracování autovraků, 7 % tvoří sběrné dvory, 7 % zařízení na recyklaci odpadů.

Ve Středočeském kraji je provozováno 19 skládek pro odstranění odpadu kategorie ostatní, 5 skládek pro uložení inertních odpadů, 4 skládky sloužící k odstranění odpadů kategorie nebezpečný, 3 spalovny nebezpečného odpadu a 1 bioplynová stanice zpracovávající mimo zemědělských produktů také odpady ve smyslu zákona o odpadech.

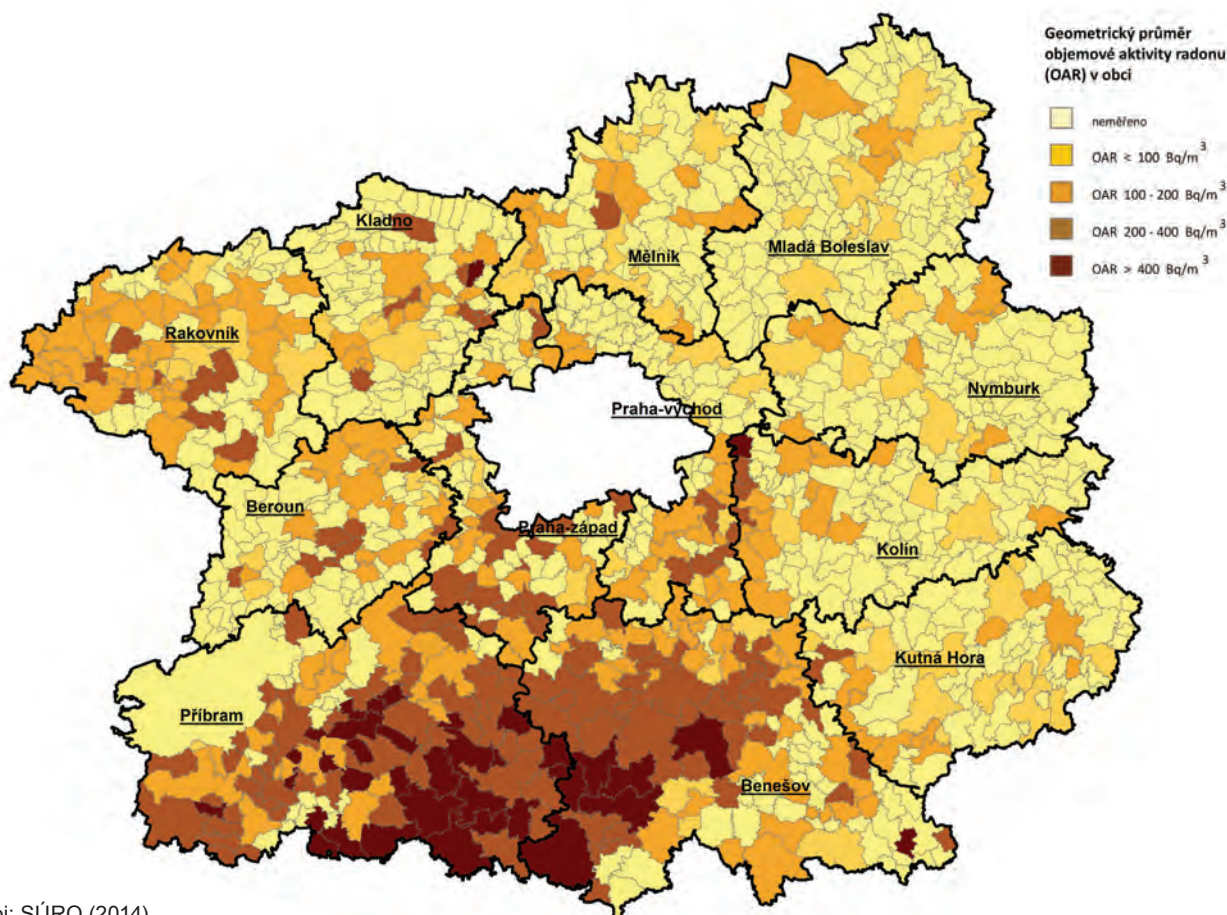
Síť zařízení pro zpracování odpadů je sice rozsáhlá, ale nedisponuje alternativními kapacitami zařízení, které by dokázaly zajistit zpracování komunálních odpadů po roce 2024, kdy bude zakázáno skládkování neupravených směsných komunálních odpadů.

Radonové riziko

K environmentálním rizikům vyplývajícím z geologické stavby území patří ve Středočeském kraji emanace radonu pocházející z podloží. Nadměrný výskyt radioaktivního plynu byl zaznamenán pomocí dlouhodobého měření objemové aktivity radonu zejména v okresech Příbram a Benešov, které patří mezi území vysokého radonového indexu (dříve riziku). Nadměrný průnik radonu (nad 150 Bq/m³) do nedostatečně izolovaných objektů je prokazatelně spojen s vyšším výskytem onemocněním rakovinou plic v populaci.

Ve Středočeském kraji bylo v obcích změřeno v rámci programu dlouhodobého měření objemové aktivity radonu (OAR) přes 21 500 objektů (stav ke konci roku 2014). Nebezpečná zátěž pro obyvatele, která vychází z přítomnosti radonu v bytech, ale také ve školách a předškolních zařízeních je postupně snižována protiradonovými opatřeními v rámci státní dotace na provedení opatření ke snížení míry ozáření radonem a jeho produktů přeměny prostřednictvím Radonového programu ČR. Dále se ozdravná opatření proti radonu využívají také ke snížení vysoké koncentrace radonu přítomného ve vodě z podzemních zdrojů.

Obrázek 43: Geometrický průměr objemové aktivity radonu v bytech ve Středočeském kraji, 2014

Zdroj: SÚRO (2014)

Financování ochrany životního prostředí

Z hlediska financí věnovaných na ochranu životního prostředí patří Středočeský kraj společně s Ústeckým a Moravskoslezským krajem mezi kraje s největším objemem financí určených zejména na zlepšení kvality ovzduší, nakládání s odpadními vodami a nakládání s odpady. Nicméně s přihlédnutím k počtu obyvatel však již není pozice Středočeského kraje tak výsadní a naopak se dostává až do poslední třetiny v rámci celorepublikového srovnání, kde významně dominuje Pardubický kraj. V roce 2015 byly na ochranu životního prostředí vydány necelé 3,5 mld. Kč, z nichž více než 60 % směřovalo do oblastí nakládání s odpadními vodami, což poukazuje na již výše zmíněnou slabinu Středočeského kraje, kterou je nižší míra napojení obyvatelstva na kanalizaci zakončenou čistírnou odpadních vod. Významná je také podpora změny způsobu vytápění v domácnostech.

4.4 ICT infrastruktura

Klíčová zjištění

- Vybavenost ICT infrastrukturou je rozdílná v jednotlivých částech Středočeského kraje.
- V mezinárodním srovnání patří ČR k zemím s nejvyšším mobilním spojením, zároveň s nejnižším využitím služeb, které vyžadují připojení s rychlostí vyšší než 100 Mb/s.
- Rozšíření ICT infrastruktury brání zejména nefinanční bariéry, spojené se stavebním řízením a nedostatečným zmapováním situace.
- Rychle se šíří využití služeb poskytovaných prostřednictvím internetu, a to jak u obyvatelstva, tak u firem, což dává dobrou příležitost pro „digitalizaci“ ekonomiky kraje.
- Obyvatelstvo, zejména všechny věkové skupiny do 54. roku věku velmi významně využívají služby internetu, využití vzrůstá s klesajícím věkem a rostoucím vzděláním.
- Většina firem je vybavena webovou prezentací, vlastní doménu „.cz“ a má přístup k internetu, v převažující míře se však jedná o připojení s rychlostí vyšší než 254 kb/s.
- Vybavenost 1. stupně základních škol počítači a přístupem k internetu řadí Středočeský kraj na 10. místo v republice. Podobně podnikání založené na IT je zde zcela minimální.
- V kraji je druhý největší počet ICT odborníků, evidentně zaměstnanců ve firmách, rovněž vysoký počet studentů oboru informatika na vysokých školách pochází ze Středočeského kraje.
- Vybavenost domácností informačními technologiemi a její využití je druhé nejvyšší v republice.

Analýza

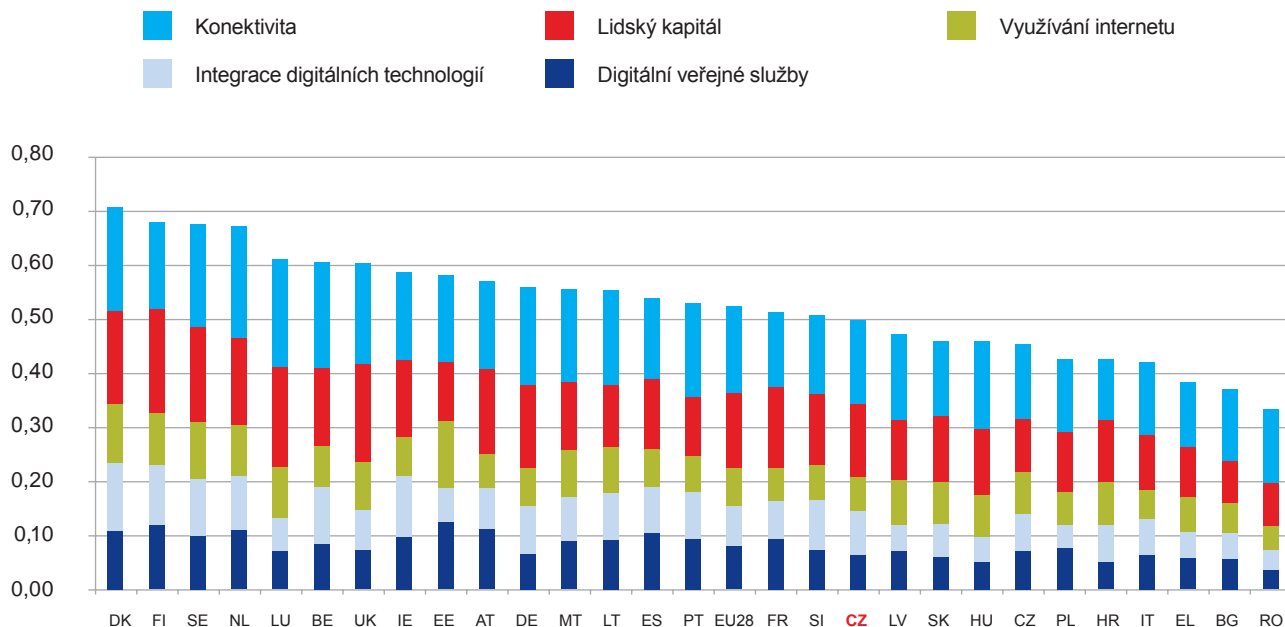
Mezinárodní srovnání

Digitalizace a oblast ICT je stále považována za relativně novou, není proto příliš diskutována a mezinárodní srovnání není obecně známo. Z tohoto důvodu je uvedeno mezinárodní srovnání indikátorů, které se v této oblasti používají jako charakteristika „informační společnosti“. Dohromady tvoří indikátor DESI (Digital Economy and Societal Index), zdrojem dat za ČR je ČSÚ, který je získává zejména z šetření v domácnostech. DESI obsahuje pět dílčích indikátorů – konektivitu, lidský kapitál, využívání internetu, integraci digitálních technologií a digitální veřejné služby (eGovernment).

Česká republika je v současnosti (DESI 2017) na 18. místě v EU-28, což je srovnatelné, resp. o něco horší umístění než je pozice ČR v žebříčku inovátorů.

1 <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>

Graf 75: Pořadí podle indexu digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 2017

Zdroj: DESI (2017)

První dílčí indikátor, konektivita, obsahuje pevné a mobilní širokopásmové připojení, rychlost a cenu připojení. V tomto indikátoru zaujímá ČR 16. místo (viz tabulka 22), když pokrytí pevným širokopásmovým připojením je relativně na úrovni průměru EU a významně lepší je pokrytí 4G sítěmi. Týká se však jen městských aglomerací a větších měst.

Druhý dílčí indikátor, lidský kapitál, zahrnuje využívání internetu, základní a pokročilé digitální dovednosti. Vedle základních dovedností se sleduje také počet odborníků v oblasti ICT mezi 20. a 29. rokem života, který je v ČR relativně nižší než v EU-28, na druhé straně máme více osob zaměstnaných v oblasti ICT než je celoevropský průměr. V tomto indikátoru je pozice ČR druhá nejlepší – zaujímá 13. místo mezi evropskými zeměmi (viz tabulka 23).

Třetím indikátorem je využívání internetu, zahrnující využívání obsahu, komunikace a online transakcí občany, kde je ČR na 22. místě (viz tabulka 24). Sleduje se využití pro online sledování zpráv, využití hudby, videí, her, sociální sítě, nákupy a bankovní služby. Přestože všechny tyto služby jsou (zdánlivě) hojně využívány, podle statistiky významně více než jinde sledujeme online zprávy a využíváme bankovní služby. Většinu běžných služeb ovšem využívá více než polovina populace.

Integrace digitálních technologií (čtvrtý indikátor) ukazuje, že adaptace digitálních technologií firmami je u nás na poměrně vysoké úrovni, což řadí ČR na 12. místo (viz tabulka 25). Největší podíl na tom mají internetové obchody – procento obrátu z elektronického obchodování je násobně vyšší než v EU-28, podobně je u nás vyšší přeshraniční online prodej. To ukazuje na schopnost využít nové prostředky pro zakládání a rozvoj nových/malých firem.

Pátý indikátor, digitální veřejné služby, zahrnuje eGovernment, kde se ČR posouvá do poslední čtvrtiny zemí EU-28 – na 22. místo (viz tabulka 26). Významně méně je zejména uživatelů elektronické veřejné správy, méně využíváme také předvyplněných formulářů. K vykazovaným veličinám patří také úplnost online postupů a otevřená data.

Z mezinárodního srovnání a z údajů o ČR plyne, že služby elektronické komunikace nejvíce využívají lidé s vysokoškolským vzděláním do 54 let (v ČR vždy přes 80 % populace), pokud jde o vybavení počítači, používání internetu apod., je ČR srovnatelná s vyspělými evropskými zeměmi, na jednom z posledních míst je však např. při přehrávání online filmů z katalogů a dalších služeb, které vyžadují rychlý přenos dat. Na druhé straně roste počet těch, kteří používají internetová úložiště – mezi roky 2014–2016 o 30 %. Téměř polovina lidí u nás používá internetové bankovníctví, více než polovina populace alespoň občas nakupuje po internetu.

Většina podniků v Česku má připojení na internet s rychlostí vyšší než 2 Mb/s, pouze necelých 10 % však s rychlostí nad 100 Mb/s, podniky ve zpracovatelském průmyslu přitom patří mezi nejméně připojené, pokud jde o rychlost přenosu dat.

Tabulka 22: Konektivita – pevné širokopásmové připojení, mobilní širokopásmové připojení, rychlost a ceny

	Česká republika				EU DESI 2017 hodnota
	DESI 2017		DESI 2016		
	hodnota	pořadí	hodnota	pořadí	
1a1 Pokrytí pevným širokopásmovým připojením % domácností	99 % 	9	98 %	14	98 %
	2016		2015		2016
1a2 Využití pevného širokopásmového připojení % domácností	71 % 	16	76 %	9	74 %
	2016		2015		2016
1b1 Využití mobilního širokopásmového připojení Počet účastníků na 100 obyvatel	77 	18	70	14	84
	červen 2016		červen 2015		červen 2016
1b2 Pokrytí sítěmi 4G6 % domácností (průměr pokrytí jednotlivými operátory)	94 %	9	není		84 %
	2016				2016
1b3 Spektrum % z cíle	61 % 	22	55 %	23	68 %
	2016		2015		2016
1c1 Pokrytí sítěmi NGA % domácností	75 % 	20	73 %	20	76 %
	2016				2016
1c2 Podíl účastníků s rychlým širokopásmovým připojením % připojení ≥ 30 Mbit/s	36 % 	17	30 %	17	37 %
	červen 2016		červen 2015		červen 2016
1d1 Cena pevného širokopásmového připojení % příjmů	1,5 % 	19	1,1 %	11	1,2 %
	cena v roce 2016, příjmy v roce 2015		cena v roce 2015, příjmy v roce 2015		cena v roce 2016, příjmy v roce 2015

Zdroj: Evropská komise (2017)

Tabulka 23: Lidský kapitál – využívání internetu, základní a pokročilé digitální dovednosti

	Česká republika				EU DESI 2017 hodnota
	DESI 2017		DESI 2016		
	hodnota	pořadí	hodnota	pořadí	
2a1 Uživatelé internetu	79 %	▲	77 %	14	79 %
% osob	2016	13	2015	14	2016
2a2 Alespoň základní digitální dovednosti	54 %	▼	57 %	9	56 %
% osob	2016	14	2015	9	2016
2b1 Odborníci v oblasti IKT	3,7 %	▲	3,4 %	14	3,5 %
% zaměstnaných osob	2015	10	2014	14	2015
2b2 Absolventi tzv. oborů STEM	17	▶	17	15	19
Na 1 000 osob (ve věku 20–29 let)	2014	15	2013	15	2016

Zdroj: Evropská komise (2017)

Tabulka 24: Využívání internetu – využívání obsahu, komunikace a online transakcí občany

	Česká republika				EU DESI 2017 hodnota
	DESI 2017		DESI 2016		
	hodnota	pořadí	hodnota	pořadí	
3a1 Zprávy	82 %	▼	86 %	6	70 %
% osob, které v posledních 3 měsících využily internet	2016	10	2015	6	2016
3a2 Hudba, videa a hry	72 %		není		78 %
% z osob, které v posledních 3 měsících využily internet	2016	24	není		2016
3a3 Služby „video na vyžádání“	4 %		není		21 %
% z osob, které v posledních 3 měsících využily internet	2016	28	není		2016
3b1 Videohovory	40 %	▶	40 %	18	39 %
% z osob, které v posledních 3 měsících využily internet	2016	19	2015	18	2016
3b2 Sociální sítě	55 %	▲	50 %	27	63 %
% z osob, které v posledních 3 měsících využily internet	2016	26	2015	27	2016
3c1 Bankovní služby	63 %	▲	60 %	15	59 %
% z osob, které v posledních 3 měsících využily internet	2016	14	2015	15	2016
3c2 Nákupy	57 %	▲	55 %	15	66 %
% uživatelů internetu (za poslední rok)	2016	15	2015	15	2016

Zdroj: Evropská komise (2017)

Tabulka 25: Integrace digitálních technologií - digitalizace podniků a elektronické obchodování

	Česká republika				EU
	DESI 2017		DESI 2016		DESI 2017
	hodnota	pořadí	hodnota	pořadí	hodnota
4a1 Elektronické sdílení informací	30 %	18	30 %	18	36 %
% podniků	2015		2015		2015
4a2 RFID	1,3 %	28	1,3 %	28	3,9 %
% podniků	2014		2014		2014
4a3 Sociální media	12 % ▲	24	10 %	23	20 %
% podniků	2016		2015		2016
4a4 Elektronické faktury	13 % ▲	18	12 %	15	18 %
% podniků	2016		2015		2016
4a5 Cloud	10 %	20	není		13 %
% podniků	2016		2015		2016
4b1 Malé a střední podniky prodávající online	26 % ▲	4	23 %	6	17 %
% malých a středních podniků	2016		2015		2016
4b2 Obrát z elektronického obchodování	21,7 % ▲	2	16,8 %	2	9,4 %
% obrátu malých a středních podniků	2016		2015		2016
4b3 Přeshraniční online prodej	11,8 %	3	11,8 %	3	7,5 %
% malých a středních podniků	2015		2015		2015

Zdroj: Evropská komise (2017)

Tabulka 26: Digitální veřejné služby - elektronická veřejná správa (eGovernment)

	Česká republika				EU
	DESI 2017		DESI 2016		DESI 2017
	hodnota	pořadí	hodnota	pořadí	hodnota
5a1 Uživatelé elektronické veřejné správy	15 % ▲	26	12 %	27	34 %
% uživatelů internetu (za poslední rok)	2016		2015		2016
5a2 Předvyplněné formuláře	43 ▲	15	29	19	49
Hodnocení na stupnici 0–100	2016		2015		2016
5a3 Úplnost online postupů	77 ▲	20	70	22	82
Hodnocení na stupnici 0–100	2016		2015		2016
5a4 Otevřená data	55 % ▲	17	23 %	25	59 %
% z maximálního hodnocení	2016		2015		2016

Zdroj: Evropská komise (2017)

Srovnání dat o informační společnosti mezi kraji ČR

Z níže uvedené tabulky je zřejmé relativně vysoké napojení regionu pevnými vysokorychlostními přípojkami, které je sice významně vyšší než v jiných regionech, ale zřetelně obecně nedostatečné. Jedná se o data zveřejňovaná ČSÚ.

Tabulka 27: Pevné vysokorychlostní přípojky k internetu podle typu připojení a krajů v tis.

ČR, kraje	xDSL vedení		Kabelová televize (CATV)		Optická vlákna (FTTx)	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Česká republika	953	943	527	541	420	454
Hl. m. Praha	235	196	186	192	50	45
Středočeský	137	144	25	26	28	28
Jihočeský	43	41	11	11	32	45
Plzeňský	46	53	19	19	7	7
Karlovarský	36	39	11	12	6	7
Ústecký	60	70	57	59	33	43
Liberecký	44	47	16	16	16	17
Královéhradecký	44	44	5	5	10	12
Pardubický	36	36	11	11	17	19
Vysočina	32	31	9	10	18	21
Jihomoravský	91	82	82	85	69	67
Olomoucký	44	48	11	12	29	39
Zlínský	33	34	19	18	32	25
Moravskoslezský	71	74	66	65	73	79

Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

Pro přístup k internetu má velký význam veřejný přístup v knihovnách – zde vede Středočeský kraj společně s Jihočeským a Jihomoravským, když ve středních Čechách v roce 2015 bylo 1092 možností z celkových 10 495, v Praze pouze něco přes 300 možností.

Pokud jde o vybavenost domácností počítačem, v roce 2011 mělo doma počítač 65 % středočeských domácností, zatímco v roce 2015 76,1 %, což je druhé nejvyšší číslo v republice po Praze. Podobně napojení na internet je druhé nejvyšší a z hodnoty 63,5 % v roce 2011 vzrostlo na 77,8 %.

V používání výpočetní techniky jednotlivci, osobami staršími 16 let, činil celorepublikový průměr v roce 2011 66,8 %, v roce 2014 72,7 %, používání internetu 65,6 % a v roce 2015 75,7 %. Ve Středočeském kraji jsou tyto údaje vyšší: u používání počítačů 70,3 % a 75,3 %, u využití internetu 69,7 % a 78,5 %.

Podnikání založené na ICT je ve Středočeském kraji zcela zanedbatelné, zásadně zaostává za Prahou, významně za Jihomoravským a Moravskoslezským krajem (viz tabulka níže). Lze se domnívat, že je tato hodnota odráží obecný efekt blízkosti Prahy – ten, kdo podniká v oboru ICT, je v Praze.

Na druhé straně se v kraji mezi roky 2011–2015 zvýšil počet ICT odborníků o 13 % na 22 tisíc osob. Stejný počet odborníků je na jižní Moravě, zatímco v Praze je dvojnásobný. Z celkového počtu 155 tisíc lidí v ICT je v Praze a středních Čechách dohromady 42,5 % všech expertů v Česku.

Obor Informatika studovalo v ČR v roce 2015 16 894 studentů vysokých škol, což je ovšem sestupná tendence, když v roce 2011 jich bylo 19 797. Tento pokles je způsoben zejména nástupem slabších populačních ročníků na vysoké školy. V roce 2015 mělo 2 700 studentů informatiky bydliště v Praze, 2 100 ve Středočeském kraji a více než 4 000 mimo území ČR. **Celá ¼ informatiků z českých vysokých škol jsou tedy cizinci, obor se zároveň řadí mezi nejzajímavější pro zahraniční studenty.**

Z hlediska kvality života a dostupnosti služeb je významná elektronizace zdravotnictví. I když je většina zdravotnických zařízení a ordinací lékařů v ČR vybavena internetovou stránkou, bylo možné objednání u lékaře přes internet a online konzultace jen v 9–11 % sledovaných jednotek. Daleko častější proti průměru je však u dětských lékařů a gynekologů, kde dosahuje 22–27 %. Zdravotnickou dokumentaci vede na počítači přes 80 % lékařů, z toho na internetu jen 12,3 % (údaje za rok 2015). V tomto parametru patří ČR do poslední třetiny EU-28. Na druhé straně obyvatelstvo – zejména ženy – vyhledávají informace o zdraví na internetu velmi často, činí tak nejméně 50 % žen.

Tabulka 28: Vývoz počítačových služeb a softwaru podle krajů v mil. Kč

ČR, kraje	Celkem					
	2011	2012	2013	2014	2015	
Česká republika		31 498	39 464	41 490	48 891	56 091
Hl. m. Praha		24 927	29 142	30 539	33 777	38 430
Středočeský		488	690	669	2 345	1 898
Jihočeský		30	40	41	57	383
Plzeňský		354	483	506	570	1 425
Karlovarský		4	3	6	10	5
Ústecký		37	67	90	90	98
Liberecký		67	53	114	107	120
Královéhradecký		44	33	4	2	6
Pardubický		38	80	53	88	65
Vysočina		237	332	364	384	296
Jihomoravský		3 051	5 840	6 248	8 259	9 685
Olomoucký		96	118	141	509	504
Zlínský		60	161	73	83	75
Moravskoslezský		2 065	2 421	2 642	2 612	3 101

Zdroj: Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016

Pokud jde o **eGovernment**, statistika sleduje jeho využití jako počet výstupů poskytnutých prostřednictvím CzechPointu (rejstřík trestů, katastr nemovitostí, obchodní a živnostenský rejstřík apod.) a elektronická přiznání podaná pro finanční správu (daň z přidané hodnoty, daň silniční, daň z převodu nemovitostí, daňové přiznání fyzických a právnických osob). Využití služeb Czech POINT obecně roste, v roce 2016 přesáhl za celou ČR 2,1 mil. výstupů, relativně rychle roste instalace datových schránek (z 34 tisíc v roce 2014 na 54 tisíc v roce 2016), jedná se však o oblast, která není využívána dostatečně. Pokud jde o elektronická přiznání podaná finanční správě, mezi roky 2014–2016 početně nejvíce narostlo podávání DPH – z 1,5 na 2,1 mil. podání, ve všech sledovaných kategoriích se však počet podání zvýšil 2x až 4x.

Zdroj: Informační společnost v číslech 2017, ČSÚ

Další informace o Středočeském kraji

Pokud jde o Středočeský kraj, podle krajské Statistické ročenky 2016 používalo v roce 2014 97,2 % obyvatel mobilní telefon a v roce 2015 40,4 % obyvatel využívalo internetových služeb v mobilním telefonu. V roce 2015 bylo osobním počítačem vybaveno 76,1 % domácností a 60,4 % domácností disponovalo přenosným PC. 77,8 % domácností disponovalo připojením k internetu. Zároveň vybavenost 1. stupně základních škol počítači a připojením k internetu je podstatně horší než v řadě jiných krajů – Středočeský kraj je až na 10. místě ze 14 krajů ČR.

Dle <http://www.adsl.cz/lokator-pripojeni/stredocesky-kraj> poskytuje nejrychlejší internetové připojení ve Středočeském kraji O2. Průměrná rychlost připojení dle tohoto portálu je 8,7 Mb/s, mobilní internet je 7,7 Mb/s.

Z internetové stránky <http://www.internetprovsechny.cz/wifi/kraj/stredocesky> byla sestavena tabulka, která znázorňuje četnost poskytovatelů internetu v jednotlivých okresech Středočeského kraje. V kraji v současnosti poskytuje internet okolo 242 poskytovatelů. Nejčastěji se poskytovatelé objevují vždy ve dvou okresech, nejvíce je zastoupen poskytovatel Sys-Data.Com, který je v 9 okresech (Benešov, Beroun, Kladno, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Praha-západ a Příbram). Celkem 76 poskytovatelů, nejvíce, pokud jde o celkový počet, je na Praze-východ. Druhý nejpočetnější okres je Praha-západ, kde poskytuje internet 52 poskytovatelů.

Podle materiálu k přehledu bariér pro rozšiřování rychlého internetu, který byl v roce 2016 předložen vládě ČR, největší problémy způsobuje nejednotnost a nepředvídatelnost postupu stavebních úřadů, obtížnost jednání s majiteli pozemků, vedení infrastruktury na soukromých pozemcích, přílišná finanční zátěž způsobená platbou za věcné břemeno, neúplnost údajů o vedení jednotlivých sítí a další. Řadu z těchto problémů lze řešit ve spolupráci krajského úřadu a potenciálních investorů. Velkou příležitostí pro zjednodušení rozšíření infrastruktury pro rychlý přenos dat dává zákon 194/2017 Sb., o opatřeních ke snížení nákladů na zavádění vysokorychlostních sítí elektronických komunikací a o změně některých souvisejících zákonů, který vstoupil v účinnost 25. 7. 2017.

5. Služby obyvatelstvu

5.1 Sociální služby

Stárnutí populace

- Středočeský kraj je nejlidnatějším regionem ČR s kontinuálně nejvyšším přírůstkem počtu obyvatelstva. V posledních letech významně narůstá i podíl věkové skupiny nad 65 let.

Jestliže v roce 2003 tvořila tato skupina 14,2 % z celkového počtu obyvatel kraje, v roce 2011 to bylo 15,3 % a v roce 2016 již 17,6 %.

- Stárnutí populace obecně dosud není viditelně ovlivněno přírůstkem počtu obyvatel stěhováním, vznikají však značné disparity mezi centrálními a periferními oblastmi kraje.

Jestliže v centrálních okresech kraje (Praha-východ a Praha-západ) se podíl věkové skupiny obyvatel nad 65 let pohybuje kolem 14 %, v okresech Kutná Hora, Benešov, Rakovník a Příbram tvoří obyvatelé nad 65 let věku více než 19 %.

- Stejně jako v případě celé ČR bude i ve Středočeském kraji dále docházet ke stárnutí populace, což se bude projevovat konstantním růstem podílu věkové skupiny seniorů nad 65 let.

Podle demografické projekce ČSÚ bude v roce 2050 poměr počtu seniorů a počtu dětí v kraji činit 2:1 ve prospěch seniorů a průměrný věk pozvolna vzroste oproti současnosti o pět let na hodnotu 46,1 let.

Síť sociálních služeb

- Pro rok 2018 je do sítě zařazeno celkem 263 subjektů, které poskytují 618 sociálních služeb.

Mezi poskytovateli sociálních služeb převažují nestátní neziskové organizace, tvořící téměř polovinu všech subjektů zapojených do sítě. Pětina poskytovatelů má status krajské příspěvkové organizace, zbývající poskytovatelé jsou církevní organizace, města, obce a jimi zřízené organizace, podnikatelské subjekty.

- Síť sociálních služeb je ve Středočeském kraji dlouhodobě stabilní a jak počty lůžek, tak úvazky přímé péče zůstávají v porovnání s rokem 2016 na přibližně stejné úrovni.

V kraji je k dispozici celkově 8535 lůžek v různých zařízeních a 1843,04 úvazků přímé péče.

- V rámci sítě je poskytováno 32 druhů sociálních služeb.
- Poměry zaregistrovaných forem poskytování sociálních služeb zůstávají v porovnání s minulými lety na stejné úrovni.

V kraji je zaregistrováno 215 pobytových služeb (28,4 %), 273 ambulantních služeb (36 %) a 269 terénních služeb (35,5 %).

- V domovech pro seniory je v roce 2018 k dispozici celkově 4 702 lůžek a oproti roku 2016 se kapacita lůžek zvýšila o 0,8 %.

- Stabilní je i kapacita míst v domovech pro osoby se zdravotním postižením a v domovech se zvláštním režimem, stejně jako kapacita ambulantních služeb (denní stacionáře, centra denních služeb a odlehčovací služby).
- Terénní služby zahrnují zejména pečovatelské služby, kde oproti roku 2016 došlo k mírnému nárůstu úvazků přímé péče (nárůst o 2,2 % oproti roku 2016).

Cílové skupiny a trendy

- Vzhledem k přibývajícimu počtu obyvatel nad 65 let je v dlouhodobém horizontu zřejmé, že kapacitu sociálních služeb v kraji bude nutné postupně navyšovat, a to zejména s ohledem na seniory se sníženou soběstačností.

Senioři tvoří primární cílovou skupinu sociálních služeb v kraji (zejména pobytových a terénních). Pro odpovídající zajištění potřeb seniorů bude v budoucnu nezbytné zajistit vyváženou a trvale udržitelnou síť sociálních služeb, která bude akcentovat nejen služby pobytového typu, ale především také pomoc a péči poskytovanou terénní a ambulantní formou.

- S ohledem na přicházející demografické změny bude pro optimalizaci a plánování sítě sociálních služeb nutné zavést odpovídající analytické nástroje pro monitorování a vyhodnocování specifických potřeb uživatelů.
- Výzvou pro Středočeský kraj je i řešení problému nízké informovanosti potenciálních uživatelů sociálních služeb o možnostech jejich využívání, zejména u skupin obyvatel s aktuálně největšími potřebami.
- K bariérám přístupu k sociálním službám patří i nedostatečná vybavenost veřejných prostranství v některých obcích, omezená spojení veřejné dopravy zejména v periferních oblastech kraje a obecné psychologické postoje k využití sociálních služeb ze strany jejich potenciálních uživatelů.
- Samostatným problémem je trend zvyšování tlaku na kapacitu pobytových služeb pro seniory ze strany občanů Hlavního města Prahy, kteří z kapacitních důvodů vyhledávají středočeská zařízení.

Tato situace se v budoucnu stane neudržitelnou a bude nezbytné přistoupit k úzké spolupráci s Hl. m. Prahou, popř. k vymezení limitu kraje.

- V dlouhodobém horizontu bude systém sociálních služeb Středočeského kraje vystaven hlubším problémům a výzvám (automatizace výroby, robotizace a celkové snížení významu lidské práce v ekonomice). Podmínkou rozvoje sociálních služeb a odpovídajícího naplnění potřeb obyvatel kraje je lepší pokrytí finančních požadavků na sociální služby.

Dotace ze státního rozpočtu na poskytování sociálních služeb ve Středočeském kraji nepokrývá požadavky poskytovatelů na potřebné financování; v roce 2016 dotace ze státního rozpočtu pokryla požadavky pouze ze 71 %.

Sociální vyloučení

- Počet sociálně vyloučených lokalit stoupl z 36 v roce 2006 na 64 v roce 2015 a v současné době v nich žije 4000 až 5500 obyvatel (0,43 %) obyvatel kraje. Tyto lokality jsou charakteristické dlouhodobou nezaměstnaností, chudobou, nízkou vybaveností veřejnými službami, vysoká kriminalitou a delikvencí.

Analýza

Stárnutí populace

Středočeský kraj je nejlidnatějším regionem ČR s kontinuálně nejvyšším přírůstkem počtu obyvatelstva. V posledních letech významně narůstá i podíl věkové skupiny obyvatel nad 65 let. Jestliže v roce 2003 tvořila tato skupina 14,2 % z celkového počtu obyvatel kraje, v roce 2011 to bylo 15,3 % a v roce 2016 již 17,6 %. Zatím se nepotvrzuje, že trend stárnutí obyvatelstva bude méně výrazný díky přírůstkům stěhování. Stárnutí populace spolu s dalšími změnami v socioekonomické a demografické struktuře obyvatelstva vytvářejí intenzivní tlak na oblast plánování a poskytování sociálních služeb v kraji. Středočeský kraj je podle zákona odpovědný zajistit dostupnost sociálních služeb na svém území, nicméně podle některých analýz není stávající síť sociálních služeb poskytovaných jak samosprávnými orgány, tak nestátními neziskovými organizacemi při objemu disponibilních finančních prostředků v dlouhodobém horizontu udržitelná.

Stárnutí obyvatelstva nepřináší kraji problémy jen v obecné rovině, ale vytváří i poměrně značné disparity mezi centrálními a periferními oblastmi kraje. Jestliže v centrálních okresech kraje (Praha-východ a Praha-západ) se podíl věkové skupiny obyvatel nad 65 let pohybuje kolem 14 %, v okresech Kutná Hora, Benešov, Rakovník a Příbram tvoří obyvatelé nad 65 let věku více než 19 %. Podle sociodemografických trendů posledních let lze navíc očekávat další prohlubování této nerovnosti. Jednou z příčin tohoto trendu je skutečnost, že Středočeský kraj netvoří z demografického, geografického ani socioekonomického hlediska kompaktní celek. Sociální disparity mezi jednotlivými oblastmi (územími) ještě více zvyšují nároky na kvalitní a přesné plánování sociálních služeb zejména z hlediska efektivnosti vynaložených prostředků na jednotlivé typy služeb a jejich odpovídající potřeby (účelnosti) ve specifických lokalitách.

Tabulka 29: Počet obyvatel Středočeského kraje nad 65 let věku (podle místa bydliště) k 31. 12. 2016

	Celkem populace	v %
Kutná Hora	14 760	19,76 %
Benešov	18 737	19,23 %
Rakovnícko	10 567	19,11 %
Příbram	21 762	19,05 %
Kolín	18 719	18,79 %
Kladno	29 890	18,33 %
Nymburk	17 464	17,84 %
Beroun	16 239	17,80 %
Mělník	18 918	17,76 %
Mladá Boleslav	22 162	17,47 %
Praha-západ	20 871	14,89 %
Praha-východ	24 879	14,47 %
Středočeský kraj	234 968	17,55 %

Zdroj: ČSÚ

Stejně jako v případě celé ČR bude i ve Středočeském kraji dále docházet ke stárnutí populace, což se bude projevat konstantním růstem podílu věkové skupiny seniorů nad 65 let. Podle demografické projekce ČSÚ z roku 2013 by až do roku 2050 měl počet obyvatel Středočeského kraje neustále pozvolně růst a na konci tohoto období by se měl přiblížit hodnotě 1,5 mil. obyvatel. Zatímco v současnosti se počet seniorů a počet dětí v kraji pohybuje na stejných hodnotách, na konci odhadu v roce 2050 by tento poměr mohl být 2:1 ve prospěch seniorů. Zároveň také dojde k vyrovnání počtu lidí v produktivním a neproduktivním věku, přičemž průměrný věk pozvolna vzroste oproti současnosti o pět let na hodnotu 46,1 let. Podle projekce se do roku 2050 počet seniorů téměř zdvojnásobí a dojde k výraznému nárůstu jejich podílu na obyvatelstvu z jedné šestiny na více než jednu čtvrtinu.

Vývoj sítě sociálních služeb a potřeba služeb

Středočeský kraj tvorbu sítě sociálních služeb zajišťuje prostřednictvím tzv. Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb. Jeho poslední verze byla zpracována na léta 2015–2017, původní platnost na období 2015–2017 byla prodloužena usnesením Zastupitelstva Středočeského kraje ze dne 19. 9. 2016 do roku 2019. Cílem tohoto plánu a navazujících procesů je vytvořit systém kvalitních a dostupných sociálních služeb s ohledem na nezbytné propojení jejich dostupnosti, efektivity (nákladovosti), potřebnosti, kvality a zejména stabilního a udržitelného způsobu jejich financování.

Pro rok 2018 je do sítě zařazeno celkem 263 subjektů, které poskytují 618 sociálních služeb. Mezi poskytovateli sociálních služeb převažují nestátní neziskové organizace, které tvoří téměř polovinu všech subjektů zapojených do sítě. Pětina poskytovatelů má status krajské příspěvkové organizace, zbývající poskytovatelé jsou církevní organizace, města, obce a podnikatelské subjekty. Ve Středočeském kraji je k dispozici celkově 8535 lůžek v různých zařízeních a 1843,04 úvazků přímé péče. Síť sociálních služeb je ve Středočeském kraji dlouhodobě stabilní a jak počty lůžek, tak úvazky přímé péče zůstávají v porovnání s rokem 2016 na přibližně stejné úrovni.

V rámci sítě je poskytováno 32 druhů sociálních služeb. Poměry zaregistrovaných forem poskytování sociálních služeb zůstávají v porovnání s minulými lety na stejné úrovni. V kraji je zaregistrováno 215 pobytových služeb (28,4 %), 273 ambulantních služeb (36 %) a 269 terénních služeb (35,5 %).

Potřebnost jednotlivých služeb je v rámci procesu plánování posuzována zejména s ohledem na místní podmínky, tzn. na základě vyjádření obcí s rozšířenou působností, které jsou vázány ke spolupráci s krajem při určování sítě sociálních služeb na území kraje. Obce sdělují kraji informace o kapacitě sociálních služeb, které jsou potřebné pro zajištění potřeb osob na území obcí a spoluvytvářejí podmínky pro zajištění potřeb těchto osob. „Pojistkou“ v tomto systému sběru informací je skutečnost, že obce se na některých sociálních službách samy finančně podílejí. Otázka optimalizace sítě sociálních služeb a vyhodnocování jejich potřebnosti je nicméně na úrovni kraje řešena dlouhodobě. Středočeský kraj usiluje o optimální zvolení poměrů jednotlivých typů sociálních služeb a jejich regionální rozdělení.

Sociální služby jsou do sítě služeb zařazovány v souladu s legislativně vymezenou definicí sítě a za předpokladu, že splňují tzv. základní kritéria DEPK (dostupnost, efektivita, potřebnost a kvalita). Služby, které byly do sítě zařazeny v roce 2015, jsou v následujících letech v rámci optimalizace sítě pravidelně prověřovány.

Co se týče struktury jednotlivých typů sociálních služeb, mezi pobytovými službami převažují služby domovů pro seniory, kterých je v kraji poskytováno celkem 62. V domovech pro seniory je v roce 2018 k dispozici celkově 4 702 lůžek a oproti roku 2016 se kapacita lůžek zvýšila o 0,8 %. Stabilní je i kapacita míst v domovech pro osoby se zdravotním postižením (1 065 míst v roce 2018) a v domovech se zvláštním režimem, kde je v roce 2018 k dispozici 1 358 lůžek (nárůst o 2,5 % oproti roku 2016). Domovy pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením a domovy se zvláštním režimem vykazují optimální regionální rozložení (služby jsou poskytovány ve všech okresech kraje). Na přibližně stejné úrovni se dlouhodobě pohybuje kapacita týdenních stacionářů i chráněného bydlení (146, resp. 465 míst v roce 2018).

Kapacita ambulantních služeb (denní stacionáře, centra denních služeb a odlehčovací služby) se od roku 2016 příliš nezměnila. Terénní služby zahrnují zejména pečovatelské služby, kde oproti roku 2016 došlo k mírnému nárůstu úvazků přímé péče (celkově 633,76 úvazků, nárůst o 2,2 % oproti roku 2016).

Ze služeb sociální prevence je v kraji provozováno celkem 15 azylových domů, z toho 8 je určeno osobám bez příštířeší (s kapacitou 270 lůžek) a 7 rodinám s dítětem/děťmi (s kapacitou 244 lůžek). V případě obou cílových skupin jsou azylové domy provozovány v polovině okresů kraje. Oproti roku 2016 se počet lůžek v tomto typu zařízení nezměnil. Kvalitní dostupnost služeb vykazují domy na půl cesty, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež a krizová pomoc. Další služby sociální prevence (nízkoprahová denní centra, kontaktní centra, telefonická krizová pomoc a terénní programy) přibližně odpovídají průměrné dostupnosti ČR.

Primární cílovou skupinou sociálních služeb v kraji (zejména pobytových a terénních) jsou senioři. Vzhledem k přibývajícimu počtu obyvatel nad 65 let je v dlouhodobém horizontu zřejmé, že kapacitu sociálních služeb v kraji bude nutné postupně navyšovat, a to zejména s ohledem na seniory se sníženou soběstačností. Pro odpovídající zajištění potřeb seniorů bude nezbytné zajistit vyváženou a trvale udržitelnou síť sociálních služeb, která bude akcentovat nejen služby pobytového typu, ale především také pomoc a péči poskytovanou terénní a ambulantní formou. Senioři a osoby ve starším věku jsou i převažující věkovou skupinou osob se zdravotním postižením, které tvoří další cílovou skupinu sociálních služeb. Mezi dlouhodobé potřeby v této oblasti patří kvalitní diagnostika, prevence sociálního znevýhodnění a deinstitucionalizace pobytových zařízení. Vzhledem k demografickým a společenským trendům bude v rámci systému sociálních služeb nutné věnovat pozornost rodinám s dětmi, dětem a mládeži ve věku od 6 do 26 let a osobám s chronickým duševním onemocněním

Pro optimalizaci a plánování sítě sociálních služeb bude ve střednědobém i dlouhodobém horizontu nutné zavést odpovídající analytické nástroje pro monitorování a vyhodnocování specifických potřeb uživatelů – a to i navzdory faktu, že nalezení optimálního způsobu hodnocení potřeb v sociálních službách je komplikované (spektrum obtížných životních situací včetně jejich kombinací je široké, registrovaná sociální služba není vždy jediným způsobem řešení problému apod.).

Výzvou pro Středočeský kraj je i řešení problému nízké informovanosti potenciálních uživatelů sociálních služeb o možnostech jejich využívání, zejména u skupin obyvatel s aktuálně největšími potřebami (tzn. osoby v krizi, osoby ohrožené sociálním vyloučením). K dalším bariérám přístupu k sociálním službám patří i nedostatečná vybavenost veřejných prostranství v některých obcích, omezená spojení veřejné dopravy zejména v periferních oblastech kraje a obecné psychologické postoje k využití sociálních služeb ze strany jejich potenciálních uživatelů (předsudky, stud a obavy).

Samostatným problémem je trend zvyšování tlaku na kapacitu pobytových služeb pro seniory ze strany občanů Hlavního města Prahy, kteří z kapacitních důvodů vyhledávají středočeská zařízení. Tato situace se v budoucnu stane neudržitelnou a bude nezbytné přistoupit k úzké spolupráci s Hl. m. Prahou, popř. k vymezení limitu kraje.

V dlouhodobém horizontu bude systém sociálních služeb Středočeského kraje vystaven hlubším problémům. Automatizace výroby, robotizace a celkové snížení významu lidské práce v ekonomice povede k dalšímu tlaku na plánování, financování a poskytování sociálních služeb. Přitom již v současnosti je systém sociálních služeb podfinancovaný. Financování systému je v současnosti závislé na výši státní dotace, která se v letech 2014–2016 pohybovala kolem částky 900 mil. Kč (max. necelých 980 mil. V roce 2016). Dotace ze státního rozpočtu na poskytování sociálních služeb ve Středočeském kraji nepokrývá požadavky poskytovatelů na potřebné financování ani žádosti přímo Středočeského kraje po MPSV ČR (rozdíl v řádu stovek miliónů Kč v neprospěch Středočeského kraje a sociálních služeb v území). V roce 2016 dotace ze státního rozpočtu pokryla pouze 71 % všech požadavků služeb o státní dotaci. V Humanitárním fondu Středočeského kraje byly požadavky služeb pokryty z 82 %, obdobně byly požadavky služeb podpořeny do výše 85 % v projektu financovaném z Evropských strukturálních a investičních fondů (Operační Program Zaměstnanost). Podmínkou rozvoje sociálních služeb ve Středočeském kraji a odpovídajícího naplnění potřeb obyvatel kraje je zlepšení pokrytí těchto požadavků a podpora dalších kapacit.

Tabulka 30: Vývoj sítě sociálních služeb ve Středočeském kraji v letech 2016–2018

Druh služby	Úvazky			Lůžka		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Azylové domy	-	-	-	515	515	515
Centra denních služeb	14,31	13,30	13,30	-	-	-
Denní stacionáře	125,38	129,01	132,61	-	-	-
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	-	-	-	1 066	1065	1065
Domovy pro seniory	-	-	-	4 663	4657	4702
Domovy se zvláštním režimem	-	-	-	1 325	1363	1358
Domy na půl cesty	-	-	-	36	36	36
Chráněné bydlení	-	-	-	455	456	465
Intervenční centra	8,92	8,92	8,92	-	-	-
Kontaktní centra	17,60	16,30	16,30	-	-	-
Krizová pomoc	11,12	11,12	10,32	-	-	-
Nízkoprahová denní centra	17,39	18,59	18,59	-	-	-
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	76,04	74,76	76,26	-	-	-
Noclehárny	10,42	12,22	12,22	-	-	-
Odborné sociální poradenství	130,31	126,30	125,20	-	-	-
Odlehčovací služby	136,94	128,56	135,23	219	209	216
Osobní asistence	183,31	180,39	193,35	-	-	-
Pečovatelská služba	620,21	616,85	633,76	-	-	-
Podpora samostatného bydlení	17,43	18,41	18,41	-	-	-
Průvodcovské a předčitatelské služby	2,25	3,00	3,00	-	-	-
Raná péče	17,19	17,74	18,39	-	-	-
Služby následné péče	2,44	4,44	4,44	-	-	-
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	72,81	71,59	77,43	-	-	-
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	49,89	49,23	45,73	-	-	-
Sociálně terapeutické dílny	88,51	90,71	90,71	-	-	-
Sociální rehabilitace	134,02	134,72	134,74	17	17	17
Telefonická krizová pomoc	8,04	8,04	8,44	-	-	-
Terapeutické komunity	-	-	-	15	15	15
Terénní programy	67,43	59,61	59,61	-	-	-
Tísňová péče	10,77	10,77	4,20	-	-	-
Tlumočnické služby	1,88	1,88	1,88	-	-	-
Týdenní stacionáře	-	-	-	143	140	146
CELKEM	1 824,61	1 806,46	1 843,04	8 454	8 473	8 535

Zdroj: Středočeský kraj

Sociální vyloučení

Sociální vyloučení, tzn. oddělování určitých skupin obyvatelstva od hlavního proudu společnosti, v současnosti zasahuje široké spektrum skupin obyvatel (dlouhodobě nezaměstnaní, marginální skupiny obyvatel jako jsou osoby bez přístřeší, osoby vracející se z výkonu trestu atd.). Na základě „Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR“ z roku 2015 lze odhadovat, že počet obyvatel žijících v tzv. sociálně vyloučených lokalitách ve Středočeském kraji je 4 000–5 500 obyvatel. Významným ukazatelem je celkový počet sociálně vyloučených lokalit, který se oproti roku 2006 zvýšil z 36 na 64, jehož vysvětlení ovšem není jednoznačné. Tyto lokality jsou charakteristické dlouhodobou nezaměstnaností, chudobou, nízkou vybaveností veřejnými službami, vysoká kriminalitou a delikvencí. Navzdory nízkému počtu obyvatel žijících v těchto lokalitách (0,43 %) představuje problém sociálního vyloučení jednu z výzev pro systém sociálních a dalších služeb v příštích letech při zohlednění a zmapování skutečných kapacit a potřeb v těchto lokalitách.

5.2 Zdravotnictví

Klíčová zjištění

Infrastruktura

- K 31. 12. 2015 působilo ve Středočeském kraji celkově 3077 zdravotnických zařízení, z toho 27 nemocnic s lůžkovou a ambulantní péčí, 15 odborných léčebných ústavů, 5 lázeňských léčeben, 2 626 samostatných ambulantních zařízení, 378 zařízení lékárenské péče a 26 zvláštních a ostatních zdravotnických zařízení.
- Středočeský kraj je zakladatelem a jediným akcionářem pěti akciových společností – Oblastní nemocnice v Příbrami, Kolíně, Kladně a Mladé Boleslavi a dále Nemocnice Rudolfa a Stefanie v Benešově, které tvoří základní síť zdravotnických zařízení poskytujících nezbytnou, akutní i plánovanou zdravotní péči.
- V regionu bylo v roce 2015 k dispozici 8 737 lůžek, z toho 5 609 v nemocnicích s lůžkovou a ambulantní péčí.
- V celorepublikovém porovnání měl Středočeský kraj nízký počet lékařů na 1 000 obyvatel (3,3, průměr ČR 4,6) a v této statistice je mezi kraji na posledním místě v ČR.

Zdravotní stav obyvatel

- Zdravotní stav obyvatelstva kraje přibližně odpovídá struktuře zdravotního stavu ČR.
- Mezi hlavní příčiny úmrtí obyvatel patří choroby oběhové soustavy a onkologická onemocnění.
- V roce 2011 byl výskyt nádorových onemocnění na úrovni 8 571 onemocnění, z toho 4 520 u mužů a 4 051 u žen.

Z hlediska diagnóz se nejčastěji jednalo o onkologická onemocnění kůže, prostaty a plic u mužů a onkologická onemocnění kůže, prsu a plic u žen.

V přepočtu na 100 000 obyvatel byl u mužů nejvyšší výskyt onkologických onemocnění diagnostikován v okresech Rakovník, Nymburk a Kladno. U žen byl nejvyšší výskyt zaznamenán v okresech Příbram, Kolín a Rakovník.

- V roce 2012 bylo ve Středočeském kraji léčeno více než 83 000 diabetiků, což představuje 6,4 % populace kraje. Počty léčených diabetiků přitom vykazují značné rozdíly mezi jednotlivými okresy.
- Z hlediska ostatních chronických onemocnění jde především o pacienty s hypertenzí, ischemickou nemocí srdeční a cévními onemocněními mozku.

Podle analýzy zdravotního stavu populace provedené v roce 2013 praktičtí lékaři v kraji registrovali přibližně 13 200 pacientů s hypertenzí, 5 200 pacientů s ischemickou chorobou srdeční (z nichž 1 300 pacientů je po akutním infarktu myokardu) a 2 300 pacientů dlouhodobě léčených s problémy spoje-

nými s cévními onemocněními mozku. Další 77 000 pacientů bylo podle uvedené analýzy léčeno v souvislosti s chronickými onemocněními alergického původu (téměř 30 000 z těchto pacientů trpělo astmatem).

- V roce 2013 bylo v nemocnicích na území celé ČR hospitalizováno celkem 277 935 obyvatel Středočeského kraje (21 426 hospitalizací na 100 tisíc obyvatel, tj. mírně nad průměrem ČR). V nemocnicích na území Středočeského kraje bylo ve stejném období hospitalizováno celkem 205 590 pacientů.

Mezi nejčastější příčiny hospitalizace patřily v roce 2013 nemoci oběhové soustavy (3 185 hospitalizací na 100 tisíc obyvatel), nemoci trávicí soustavy (1 994 hospitalizací na 100 tisíc obyvatel) a zhoubné novotvary (1 632 hospitalizací na 100 tisíc obyvatel).

Analýza

Středočeský kraj je spolu se zdravotními pojišťovnami a ústředními orgány státní správy jedním ze tří institucionálních pilířů financování zdravotní péče v regionu. Krajské kompetence spočívají zejména v udělování oprávnění k poskytování zdravotních služeb, zakládání organizací poskytujících zdravotní péči a v možnosti ovlivňovat oblast zdravotnictví a sociálních služeb prostřednictvím vlastní dotační politiky. Z hlediska celkového objemu financování zdravotní péče v regionu je nicméně role Středočeského kraje značně omezena. Rozhodujícím aktérem v oblasti jsou zdravotní pojišťovny, které nejvýrazněji ovlivňují konečnou podobu sítě poskytovatelů zdravotní péče. Kompetence kraje jsou tak nejefektivněji realizovány prostřednictvím tzv. krajských zdravotnických zařízení a služeb (zejména tzv. krajských nemocnic).

Infrastruktura a systém řízení

K 31. 12. 2015 působilo ve Středočeském kraji celkově 3077 zdravotnických zařízení, z toho 27 nemocnic s lůžkovou a ambulantní péčí, 15 odborných léčebných ústavů, 5 lázeňských léčeben, 2626 samostatných ambulantních zařízení, 378 zařízení lékárenské péče a 26 zvláštních a ostatních zdravotnických zařízení. Středočeský kraj je zakladatelem a jediným akcionářem pěti akciových společností – Oblastní nemocnice v Příbrami, Kolíně, Kladně a Mladé Boleslavi a dále Nemocnice Rudolfa a Stefanie v Benešově, které tvoří základní síť zdravotnických zařízení poskytujících nezbytnou, akutní i plánovanou zdravotní péči.

V regionu bylo v roce 2015 k dispozici 8 737 lůžek, z toho 5 609 v nemocnicích s lůžkovou a ambulantní péčí. V celorepublikovém porovnání měl kraj nízký počet lékařů na 1 000 obyvatel (3,3, průměr ČR 4,6) a v této statistice je mezi kraji na posledním místě v ČR. Hodnota tohoto indikátoru se od roku 2011 nijak výrazně nezměnila (v roce 2011 činil počet lékařů na 1 000 obyvatel 3,1). Nízkých hodnot v porovnání s ostatními regiony ČR dosahuje Středočeský kraj i v případě počtu samostatných ordinací lékařů na 1 000 obyvatel (v roce 2015 1,6 ordinace na 1 000 obyvatel).

Ve všech těchto statistikách je zřejmý vliv tzv. jádrového území hlavního města Prahy, kdy řadu funkcí systému zdravotní péče pro obyvatele Středočeského kraje přebírají zařízení a služby umístěné a provozované na území Prahy. Toto území ve všech klíčových zdravotnických statistikách na celorepublikové úrovni dominuje, včetně statistiky lékařů na 1 000 obyvatel (v Praze působí 8 lékařů na 1 000 obyvatel, tj. téměř dvojnásobek průměru ČR).

Provázanost středočeského systému zdravotní péče s Hlavním městem Prahou je na jedné straně výhodná pro samotné občany středních Čech (např. dostupnost specializovaných zdravotnických zařízení), na druhé straně se jedná o značně limitující faktor pro efektivní strategické a koncepční plánování v oblasti středočeského zdravotnictví. Skutečností je, že mezi Středočeským krajem a Hlavním městem Prahou nejsou v oblasti zdravotní péče nastaveny vzájemné koordinační mechanismy, které by např. zahrnovaly výměnu informací.

Systém zdravotnictví ve Středočeském kraji je dlouhodobě vystaven problému nedostatku odborného personálu. Ve zdravotnických zařízeních je identifikován jak nedostatek lékařů, tak i zdravotních sester. Byrokratizace a elektronizace ve zdravotnictví navíc urychluje odchod ambulantních lékařů do důchodu. Vzhledem k demografickým trendům je zřejmé, že v nejbližších letech bude v oblasti zdravotnictví docházet k postupnému omezování finančních i lidských zdrojů. Udržitelnost krajského systému zdravotní péče je podmíněna několika systémovými, koncepčními a technologickými změnami. Mezi ně patří zejména zvyšování kapacit kvalitní následné a dlouhodobé péče, zavedení asistivních a medicínských technologií, nastavení a dlouhodobý rozvoj mechanismů spolupráce a koordinace jednotlivých poskytovatelů zdravotních služeb (včetně praktických lékařů, specializovaných ambulantních pracovišť a akutní lůžkové a následné péče), propojení systému zdravotnictví se sociálními službami a zavedení některých sociálních inovací, mezi něž patří například koncept komunitní péče na zdravotně sociálním pomezí (spolupráce praktických lékařů, komunitních zdravotních sester a sociálních pracovníků). Mimořádnou příležitostí pro zajištění udržitelnosti systému zdravotnictví a jeho efektivity představuje telemedicína a moderní informační a komunikační technologie, které jsou nástrojem pro monitoring, podporu cílové osoby a managementu zapojení pečujících osob blízkých a profesionálů ze zdravotních a sociálních služeb.

Zdravotní stav obyvatel

Podle analýzy provedené v roce 2013 v rámci přípravy Strategie rozvoje zdravotnictví Středočeského kraje 2014–2020 zdravotní stav obyvatelstva kraje přibližně odpovídá struktuře zdravotního stavu ČR. Mezi hlavní příčiny úmrtí obyvatel patří nemoci oběhové soustavy a onkologická onemocnění. V roce 2011 byl výskyt onkologických onemocnění na úrovni 8 571 případů, z toho 4 520 u mužů a 4 051 u žen. V přepočtu na 100 000 obyvatel byl u mužů nejvyšší výskyt onkologických onemocnění diagnostikován v okresech Rakovník, Nymburk a Kladno. U žen byl nejvyšší výskyt zaznamenán v okresech Příbram, Kolín a Rakovník. Z hlediska diagnóz se nejčastěji jednalo o onkologická onemocnění kůže, prostaty a plic u mužů a onkologická onemocnění kůže, prsu a plic u žen. Těmto onemocněním lze předcházet preventivními programy v oblasti životního stylu, zvýšenou informovaností populace a pravidelnými preventivními prohlídkami.

Tabulka 31: Hlášená onemocnění onkologickými onemocněními podle okresu bydliště, 2011

	Muži	Na 100 000 obyvatel	Ženy	Na 100 000 obyvatel	Celkem populace
ČR	42 631	827,3	40 950	766,3	83 581
Středočeský kraj	4 520	718,9	4 051	628,7	8 571
Benešov	304	645,7	271	563	575
Beroun	257	609,4	241	556,7	498
Kladno	580	746,2	481	592,7	1 061
Kolín	395	830	346	710,1	741
Kutná Hora	214	585,1	195	518,5	409
Mělník	315	607,7	309	591,5	624
Mladá Boleslav	421	682	395	642	816
Nymburk	393	854,2	310	645,8	703
Praha-východ	525	711,4	438	578,1	963
Praha-západ	428	705,9	396	633,9	824
Příbram	443	791,8	473	821,1	916
Rakovník	245	885,7	195	701,2	440

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky, Zdravotnická ročenka Středočeského kraje – 2013

Stejně jako v případě celé ČR bude i ve Středočeském kraji dále docházet ke stárnutí populace, což se bude projevovat konstantním růstem podílu věkové skupiny seniorů nad 65 let. Podle demografické projekce ČSÚ z roku 2013 by až do roku 2050 měl počet obyvatel Středočeského kraje neustále pozvolně růst a na konci tohoto období by se měl přiblížit hodnotě 1,5 mil. obyvatel. Zatímco v současnosti se počet seniorů a počet dětí v kraji pohybuje na stejných hodnotách, na konci odhadu v roce 2050 by tento poměr mohl být 2:1 ve prospěch seniorů. Zároveň také dojde k vyrovnání počtu lidí v produktivním a neproduktivním věku, přičemž průměrný věk pozvolna vzroste oproti současnosti o pět let na hodnotu 46,1 let. Rozvoj technologií v medicíně zároveň prodlouží délku života obyvatel. S ohledem na tyto změny a trendy lze v příštích letech očekávat růst výskytu chronických onemocnění.

V roce 2012 bylo ve Středočeském kraji léčeno více než 83 000 diabetiků, z toho necelých 16 000 diabetiků se nacházelo ve stádiu, kdy byli pouze na dietě. Mezi jednotlivými okresy jsou přitom značné rozdíly v počtech léčených pacientů. V okrese Příbram se léčilo 12 236 pacientů (10 730,2 pacientů na 100 000 obyvatel), v okrese Praha-západ to bylo pouze 3 552 (2 707,2 pacientů na 100 000 obyvatel). Tyto disparity kladou nároky na zajištění dostatečné zdravotní péče ve více exponovaných územích (okresech), resp. je zřejmé, že léčba probíhá v zařízeních na území Hlavního města Prahy. Z hlediska ostatních chronických onemocnění jde především o pacienty s hypertenzí, ischemickou chorobou srdeční a cévními onemocněními mozku.

Podle analýzy zdravotního stavu populace, provedené v roce 2013, praktičtí lékaři v kraji registrovali přibližně 13 200 pacientů s hypertenzí, 5 200 pacientů s ischemickou chorobou srdeční (z nichž 1 300 pacientů je po akutním infarktu myokardu) a 2 300 pacientů dlouhodobě léčených s problémy spojenými s cévními onemocněními mozku. Dalších 77 000 pacientů bylo léčeno v souvislosti s chronickými onemocněními alergického původu (téměř 30 000 z těchto pacientů trpělo astmatem).

Podle Zdravotnické ročenky Středočeského kraje 2013 (poslední veřejně dostupná ročenka) bylo v nemocnicích na území celé ČR hospitalizováno celkem 277 935 obyvatel Středočeského kraje (21 426 hospitalizací na 100 000 obyvatel, tj. mírně nad průměrem ČR). Mezi nejčastější příčiny hospitalizace patřily nemoci oběhové soustavy (3 185 hospitalizací na 100 tisíc obyvatel), nemoci trávicí soustavy (1 994 hospitalizací na 100 tisíc obyvatel) a zhoubné novotvary (1 632 hospitalizací na 100 tisíc obyvatel). Pro srovnání, v nemocnicích na území Středočeského kraje bylo ve stejném období hospitalizováno celkem 205 590 pacientů. Nemocnice ve Středočeském kraji poskytují péči typickou pro menší a střední nemocnice. Specializovaná péče je poskytována v zařízeních mimo Středočeský kraj, zejména v pražských nemocnicích. Dlouhodobým problémem je kritická finanční situace některých středočeských nemocnic, kterou se ani v roce 2017 nepodařilo uspokojivě vyřešit. Zadlužení středočeských zdravotnických zařízení je do budoucna značným rizikem pro celkovou stabilitu krajského systému zdravotní péče.

Tabulka 32: Léčení diabetici podle okresu sídla zdravotnického zařízení

	Celkem populace	Na 100 000 obyvatel
ČR	861 647	8 196,5
Středočeský kraj	83 451	6 407,8
Benešov	6 915	7 182,7
Beroun	5 935	6 747,1
Kladno	8 705	5 414,7
Kolín	8 459	8 657,7
Kutná Hora	3 914	5 272,3
Mělník	9 727	9 339,3
Mladá Boleslav	7 020	5 618,6
Nymburk	6 782	7 067,3
Praha-východ	6 710	4 199,9
Praha-západ	3 552	2 707,2
Příbram	12 236	10 730,2
Rakovník	3 496	6 318,6

Zdroj: ÚZIS, Zdravotnická ročenka Středočeského kraje – 2013

Tabulka 33: Hospitalizace obyvatel Středočeského kraje ve všech nemocnicích ČR (podle místa bydliště)

	Celkem populace	Na 100 000 obyvatel
ČR	2 244 024	21 349,9
Středočeský kraj	277 935	21 425,6
Benešov	18 154	18 894,3
Beroun	19 014	21 724,1
Kladno	37 846	23 594,8
Kolín	24 093	24 725,7
Kutná Hora	19 711	26 556,5
Mělník	22 939	22 046,1
Mladá Boleslav	24 902	19 969,8
Nymburk	23 078	24 148,3
Praha-východ	28 826	18 251,5
Praha-západ	20 773	15 978,4
Příbram	24 620	21 604,3
Rakovník	13 979	25 270,3

Zdroj: ÚZIS, Zdravotnická ročenka Středočeského kraje – 2013

5.3 Kultura

Klíčová zjištění

- Středočeský kraj disponuje rozsáhlou sítí kulturních institucí a památek, celkem je jich na území kraje evidováno 1 121, z toho 19 tvoří příspěvkové organizace, jejichž zřizovatelem je Středočeský kraj:
 - Více než 50 hradů a zámků
 - Více jak 40 technických památek
 - Vojenské památky
 - Církevní památky (poutní místa)
 - 2 městské památkové rezervace a 34 městských památkových zón
 - 10 vesnických památkových rezervací, 26 vesnických památkových zón a 2 krajinné památkové zóny
 - 842 knihoven
 - 18 divadel
 - 21 výstavních sálů
 - 73 galerií, památníků a muzeí
 - 63 kulturních domů, středisek a osvětových besed
- Na území Středočeského kraje je evidováno k 1. 8. 2017 4 359 chráněných nemovitých památek (což je druhý nejvyšší počet v ČR – po Jihočeském kraji), 35 nemovitých národních kulturních památek a 1 movitá národní kulturní památka.
- Do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO jsou zapsány dvě lokality: historické jádro města Kutná Hora s chrámem sv. Barbory a katedrálou Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci a zámecký park v Průhonicích.
- Kulturní život ve Středočeském kraji je ovlivněn blízkostí Prahy, a to jak v kladném tak záporném smyslu.
- Stěžejní část kulturního života v obcích do 2 000 obyvatel, kterých je ve Středočeském kraji 1 033 (z celkového počtu obcí 1 144), zajišťují místní komunity na bázi dobrovolnosti.
- Územní rozložení kulturních aktivit vykazuje nápadnou disparitu; při vnitřním okraji, v těsné blízkosti Prahy je kultura navázaná na pražské aktivity, při vnějším okraji se kulturní dění odehrává převážně z iniciativy místních komunit a spolků.
- Kulturní dění a volnočasové aktivity výrazně přispívají k podpoře vytváření místní sounáležitosti.
- Kulturu ve smyslu potřeb občana Středočeského kraje je nezbytné vnímat v intencích přesahu do oblasti vzdělávání, sociálních služeb a samozřejmě cestovního ruchu.

Analýza

Definice pojmu „kultura“ a vymezení okruhu zájmu pro potřeby Středočeského kraje

Etymologicky vychází význam slova „kultura“ z latinského „colere“, tedy kultivovat, vzdělávat.

Obecně je možné kulturu chápat jako pohyblivé označení různorodé a odlišně motivované lidské činnosti, jejímž výsledkem jsou fyzické i nefyzické hodnoty. V průběhu dějin byla tato (kulturní) činnost kategorizována v závislosti na hodnotících kritériích.

Kultura je jednou z hlavních kategorií společenských věd, která podrobuje lidskou činnost neustálému zkoumání; jednou ze tří linií, které věda sleduje, jsou sociokulturní systémy, identifikované v čase a prostoru – tedy jevy na úrovni kultur a subkultur (ve smyslu společenství). Německý badatel *Klaus P. Hansen* ve své studii *Kultura a kulturologie (Kultur und Kulturwissenschaft; 2003)* vnímá pojem „kultura“ ve vztahu k lidem a společnosti ve třech základních významech: 1. kreativní a umělecká práce, 2. způsob života – civilizovanost (vzdělání, duchovní zájmy apod.), 3. charakteristické vlastnosti a zvláštnosti skupiny lidí (národ, etnikum).

Z krátkého exkurzu je evidentní, že kultura zahrnuje skutečně široké pole lidské činnosti s interdisciplinárním přesahem (etnologie, religionistika, sociologie apod.).

Při vymezení oblasti kultury z hlediska potřeb obyvatel Středočeského kraje je nutné se soustředit na kvalitu života v dané lokalitě z pohledu uspokojování sociokulturních potřeb všech vrstev a všech věkových kategorií obyvatel. Při samotné analýze stavu kulturního potenciálu zjistíme, že je přirozeně propojen s oblastí vzdělávání, sociálních služeb a s cestovním ruchem a volnočasovými aktivitami.

Ze Strategických analýz rozvoje Místních akčních skupin SČK vyplývá, že je kultura chápána v nestejném významu – často jen jako součást kulturního turismu, nebo jen jako volnočasové aktivity, případně jako ochrana kulturních památek. Pro kulturní politiku v rámci dokumentu Program rozvoje kraje, je potřebné stanovit si a definovat jednotný okruh zájmu pro celý region. Tímto hlavním zájmem a kritériem by měl být občan žijící v regionu Středních Čech a jeho kvalitní, spokojený a plnohodnotný život, se zvláštním důrazem na podporu vytváření vzájemné občanské sounáležitosti a vazeb k danému místu, na utváření místní historie a tradice. Takto své potřeby ostatně definovali sami občané v dotaznících pro MAS.

Kulturní život v obcích Středočeského kraje

Kvalita kulturního zázemí a v závislosti na něm i množství kulturních aktivit, se na území Středočeského kraje značně odlišuje.

Kulturní aktivity v obcích jsou vázány na:

- A) Instituce zřizované buď Krajským úřadem, obcí, církvemi nebo fyzickou osobou:
 - kulturní dům
 - knihovna
 - škola
 - sokolovna
 - muzeum
 - galerie
 - divadlo
 - kino
 - kulturní památka (hrad, zámek apod.)
 - kostel
- B) Dobrovolnickou činností občanů, spolků a sdružení, podporovanou obcí a soukromými dárci
 - zájmové spolky (dobrovolní hasiči, myslivci, rybáři, včelaři apod.)
 - ochotnické divadelní soubory
 - hudební tělesa
 - pěvecké sbory
 - taneční a folklórní soubory

Z analytických informací, které ve svých Strategických plánech rozvoje na roky 2014–2020 uvádějí Místní akční skupiny, je zřejmé, že ve většině středočeských obcí jsou hlavním hybatelem kulturního a sociokulturního dění právě zájmové dobrovolnické spolky. Cenná je také informace o tom, že významná část kulturních aktivit se odehrává za přispění obecních knihoven s připojením na internet, jejichž síť je ve Středočeském kraji skutečně hustá (viz obrázek 44).

Blížkost Prahy a provázanost s kulturním turismem

Dalším důležitým faktorem ovlivňujícím kulturní dění v regionu je blízkost Hlavního města Prahy, které je vnímáno jako kulturní centrum celé České republiky.

Historicky je území Středních Čech spjato s působením královských a šlechtických rodů, které si kromě Prahy stavěly svá sídla v jejím blízkém okolí. Totéž lze říci o významných církevních řádech, které v okolí Prahy zakládaly kláštery a budovaly architektonicky významné chrámy.

Propojení středočeského regionu s Prahou poměrně hustou dopravní infrastrukturou představuje rovněž důležitý faktor při posuzování kulturního života v kraji.

Blížkost Prahy lze chápat pozitivně, zajišťuje větší příliv turistů, byť lokálně, do turisticky atraktivních lokalit. Zároveň nabízí obyvatelům regionu výběr z pestré škály kulturních akcí hlavního města.

Blížkost Prahy s sebou také ale nese určitá rizika; v nově osídlovaných obcích těžko vzniká sounáležitost s místem, lidé se více identifikují jako "Pražané" než jako "Středočeši" nebo obyvatelé dané obce. Nepodílejí se na vytváření historie a tradice obce.

Kulturní instituce

Kulturní instituce evidované na území SČK Centrem informací a statistik kultury ke dni 28. 2. 2017:

Z níže uvedeného vyplývá, že na území Středočeského kraje je celkem evidováno 1 121 kulturních a kulturně historických institucí, ve srovnání se všemi ostatními kraji ČR se tedy jedná o kraj nejpočetnější s ohledem na uvedené organizace.

Divadla s vlastním souborem zřizovaná orgány státní správy nebo krajskými, městskými či obvodními úřady, dále divadla zřizovaná nestátními neziskovými organizacemi či soukromými subjekty, která pravidelně produkují divadelní a taneční představení, a rovněž divadla bez vlastního profesionálního souboru. **(Počet 18)**

Muzea, památníky a galerie (muzea výtvarných umění), mimo prodejních, jejichž zřizovateli je Ministerstvo kultury, dále orgány jiných resortů, kraje, obce a města, spolky, obecně prospěšné společnosti, církve, nadace, podnikatelé (fyzické a právnické osoby) a jiné subjekty. **(Počet 73)**

Galerie, výstavní síně nebo jiné prostory určené k vystavování. Zařízení, která nevlastní sbírkové předměty. **(Počet 21)**

Památkové objekty zpřístupněné návštěvníkům za vstupné, jejichž zřizovateli jsou Národní památkový ústav (zřízen Ministerstvem kultury ČR), který památkové objekty spravuje, ústřední orgány jiných resortů, další orgány státní správy, obce, města, spolky dle zákona 89/2012 Sb., obecně prospěšné společnosti, církve, podnikatelé a jiné subjekty. **(Počet 43)**

Veřejné knihovny, které jsou v přímém řízení Ministerstva kultury ČR, orgánů státní správy, obcí a měst. **(Počet 842)**

Kulturní domy, střediska, centra volného času, osvětové besedy a ostatní kulturní zařízení, jejichž zřizovatelem jsou Ministerstvo kultury ČR a další orgány státní správy, kraje, obce, města či jejich místní části, také spolky dle zákona č. 89/2012 Sb., obecně prospěšné společnosti, nadační fondy, církve nebo obchodní korporace. **(Počet 63)**

Festivally divadelní, filmové, hudební a taneční, pořádané orgány státní správy, kraji, městy a obcemi, rovněž i festivaly pořádané podnikateli, podnikatelskými subjekty, spolky, obecně prospěšnými společnostmi, nadacemi a jinými subjekty. Jedná se pouze o festivaly, které se konají každoročně. **(Počet 42)**

Hudební tělesa – profesionální a neprofesionální orchestry, komorní orchestry, komorní soubory, pěvecké sbory, taneční orchestry, jazz bandy, folk & country skupiny, dechové orchestry a lidové muziky, zřizované organizačními složkami nebo příspěvkovými organizacemi státu, krajů, obcí, nestátními neziskovými organizacemi nebo soukromými subjekty. Dále hudební tělesa bez zřizovatele a identifikačního čísla – různá umělecká uskupení, jednotlivci vystupující pod společným názvem apod. **(Počet 19)**

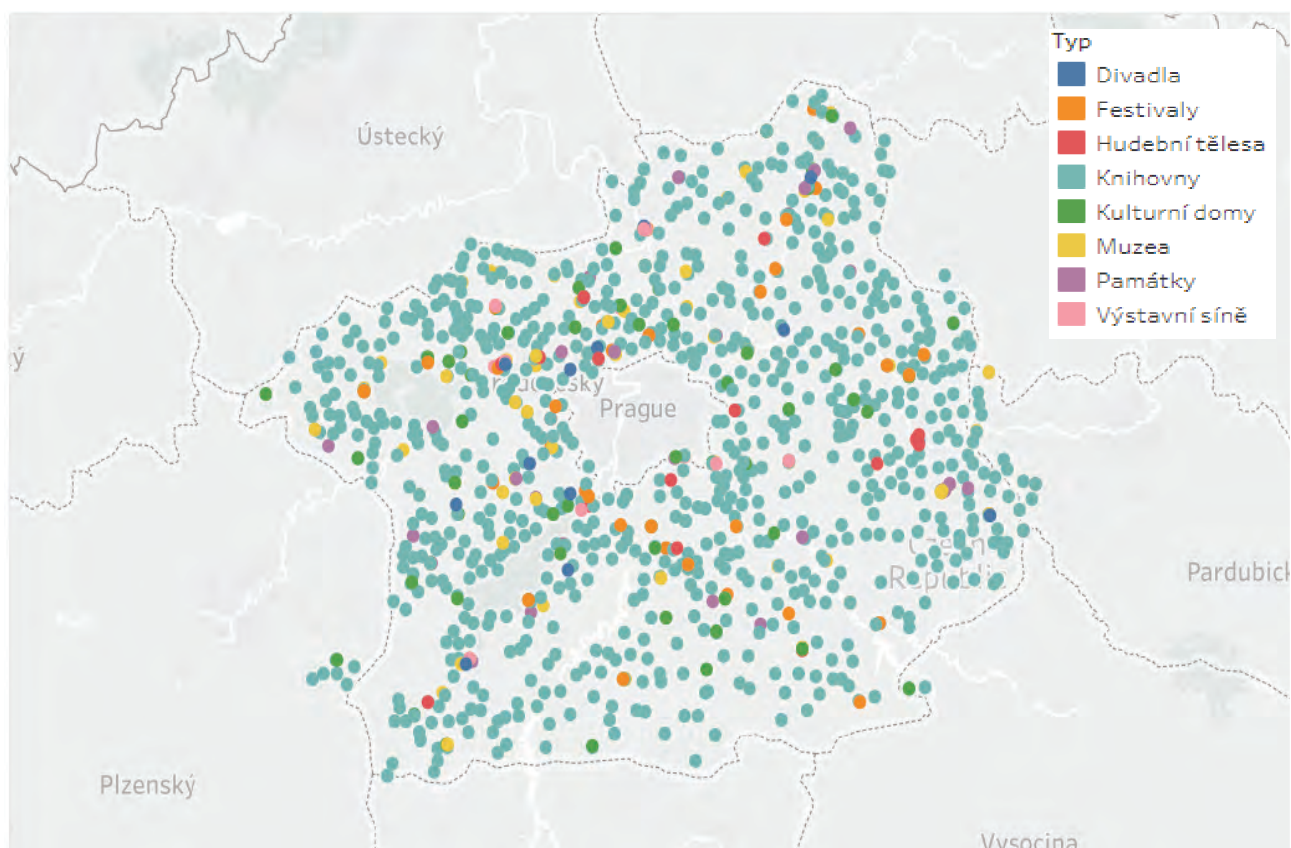
Středočeský kraj je zřizovatelem 19 příspěvkových organizací:

- Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy
- Regionální muzeum v Kolíně
- Středočeská vědecká knihovna Kladno
- Rabasova galerie Rakovník
- Hornické muzeum Příbram
- Muzeum Českého krasu
- GASK – Galerie Středočeského kraje v Kutné Hoře
- České muzeum stříbra
- Muzeum Mladoboleslava
- Muzeum Podblanicka
- Muzeum T.G.M. Rakovník
- Oblastní muzeum Praha-východ
- Památník Antonína Dvořáka ve Vysoké u Příbrami
- Ústav archeologické památkové péče středních Čech
- Regionální muzeum v Jílovém u Prahy
- Regionální muzeum Mělník
- Polabské muzeum Poděbrady
- Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně
- Památník Karla Čapka ve Staré Huti u Dobříše

Rozložení kulturních institucí na území Středočeského kraje

Dle informací dostupných z Centra informací a statistik kultury (NIPOS): <http://www.nipos-mk.cz/?cat=99> a dle jejich analýzy CZ-NUTS kódů vyplývá, že místní rozložení kulturních institucí, zřizovaných ve druhé polovině 20. století a století 21., není rovnoměrné a už vůbec dostačující pro zajištění potřeb obyvatel mimo blízkou hranici s hlavním městem. Na druhou stranu je ale evidentní, že síť knihoven, které v mnohých obcích působí i jako kulturní a informační centrum, je skutečně hustá a podílí se na zvýšení podílu kulturní obslužnosti vcelku rovnoměrně.

Obrázek 44: Mapa rozložení kulturních institucí na území Středočeského kraje

Pozn.: Mapa je orientační a vychází pouze z veřejně dostupných údajů NIPOS.

Zdroj: NIPOS (2017)

5.4 Služby – občanská vybavenost

Klíčová zjištění

Vybavenost obcí – Pošta

- Na území kraje se v roce 2016 nacházelo 425 pošt (98 z nich se službami, které nabízí Czech POINT), což oproti roku 2012 představuje pokles o 47 pošt.
- V současné době se pošty nachází ve 37 % obcí Středočeského kraje, které dohromady mají 1 045 124 obyvatel, což představuje pokrytí asi 79 % ze všech obyvatel kraje.
- Rozložení poboček v rámci Středočeského kraje je poměrně rovnoměrné, téměř všude se pošta nachází ve vzdálenosti do deseti km.

Na jihu kraje má poštu většina obcí, což je dáno jejich relativně velkou plošnou velikostí ve srovnání s průměrnou velikostí obce Středočeského kraje.

Vybavenost obcí – základní škola

- Ve Středočeském kraji se nachází základní škola ve 34,4 % obcí, které mají dohromady 79,4 % obyvatel kraje. V rámci toho se u 52 % obcí (83 % obyvatel) jedná o školu s oběma stupni a ve 48 % (17 % obyvatel) jedná o školy s jedním stupněm.
- V obcích se základní školou na svém území činí průměrný podíl obyvatel ve věkové skupině do 15 let 17 % a v obcích bez základní školy tento podíl je o 0,2 % vyšší, tedy 17,2 %.
- Z regionálního hlediska jsou základní školy relativně rovnoměrně rozmístěny, avšak na jihovýchodě kraje se nachází větší počet obcí, které ZŠ nemají.
- Z hlediska populační velikosti obce školou disponují všechny obce nad 2 500 obyvatel.

Vybavenost obcí – zdravotnická zařízení

- Na území Středočeského kraje se nachází zdravotnické zařízení ve 31,6 % obcí, které mají dohromady 76,5 % obyvatel kraje.
- Zdravotnickým zařízením disponují všechny obce nad 2 500 obyvatel.
- Rozložení zařízení v kraji je plošně poměrně rovnoměrné.

Analýza

Vybavenost obcí – pošta

Páteř poštovní sítě v České republice tvoří pobočky státního podniku Česká pošta. Plní nejen klasické funkce spojené s doručováním poštovních zásilek, ale některé její pobočky slouží od roku 2008 taktéž jako asistované místo výkonu veřejné správy, Czech POINT.

Na území kraje se v roce 2016 nacházelo 425 pošt (98 z nich se službami, které nabízí Czech POINT), což oproti roku 2012 představuje pokles o 47 pošt. V současné době se pošty nachází ve 37 % obcí Středočeského kraje, které dohromady mají 1 045 124 obyvatel, což představuje asi 79 % ze všech obyvatel kraje. Při pohledu na věkovou strukturu obcí s poštou a bez pošty není patrný příliš velký rozdíl. V obcích s poštou na svém území činí průměrný podíl obyvatel ve věkové skupině 65 a více let 17,5 % a v obcích bez pošty tento podíl je o 1,5 % nižší, tedy 16 %.

Rozložení poboček v rámci Středočeského kraje je poměrně rovnoměrné, téměř všude se nachází ve vzdálenosti do deseti km, výjimku představuje bývalý VÚ Brdy (obrázek 44). Na jihu kraje má poшту většina obcí, což je dáno jejich relativně velkou plošnou velikostí ve srovnání s průměrnou velikostí obce Středočeského kraje.

V souvislosti s rozvojem digitálních technologií dochází k možnosti využívat některé služby bez nutnosti návštěvy „kamenné“ pobočky, což dává předpoklady pro další optimalizaci prostorové sítě pošt v kraji. Druhým aspektem efektivnosti rozmístění pošt je i poměrně silná konkurence ze strany soukromých doručovacích společností.

Obrázek 45: Vybavenost obcí poštou v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ (2017)

Vybavenost obcí – základní škola

Ve Středočeském kraji se nachází základní škola ve 34,4 % obcí, které mají dohromady 79,4 % obyvatel kraje. V rámci toho se u 52 % obcí (83 % obyvatel) jedná o školu s oběma stupni a ve 48 % (17 % obyvatel) se jedná o školy s jedním stupněm (tabulka 34).

Tabulka 34: Vybavenost obcí Středočeského kraje základními školami v roce 2016

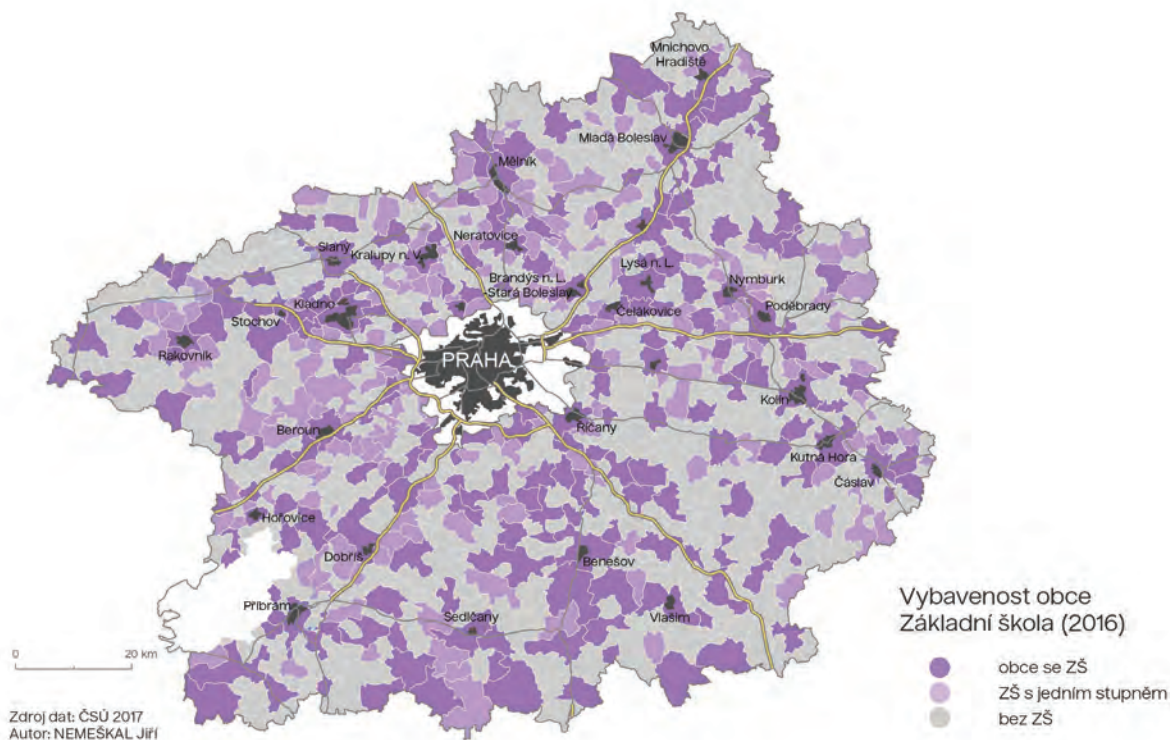
	Počet obcí	Počet obyvatel	Počet obyvatel 0–14 let
Obce bez základní školy	750	273 753	47 209
Obce se základní školou	394	1 053 104	178 993
<i>v tom:</i>			
<i>dva stupně</i>	204	874 835	146 821
<i>jeden stupeň</i>	190	178 269	32 172
celkem	1 144	1 326 857	226 202

Zdroj: ČSÚ (2017)

Při pohledu na věkovou strukturu obyvatel obcí se základní školou a bez základní školy není patrný příliš velký rozdíl. V obcích se základní školou na svém území činí průměrný podíl obyvatel ve věkové skupině do 15 let 17 % a v obcích bez základní školy tento podíl je o 0,2 % vyšší, tedy 17,2 %.

Z regionálního hlediska (obrázek 45) jsou základní školy relativně rovnoměrně rozmístěny, avšak na jihovýchodě kraje se nachází větší počet obcí, které ZŠ nemají. Z hlediska populační velikosti obce školou disponují všechny obce nad 2 500 obyvatel (tabulka 35).

Obrázek 46: Vybavenost obcí základní školou v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ (2017)

Tabulka 35: Rozložení základních škol ve Středočeském kraji podle populační velikosti obcí v roce 2016

Velikostní kategorie obcí	ZŠ s jedním stupněm	ZŠ s oběma stupni	Obce bez ZŠ
10 000 a více obyvatel	0	20	0
5000 až 9 999 obyvatel	0	19	0
2500 až 4999 obyvatel	6	41	0
1000 až 2499 obyvatel	52	86	27
500 až 999 obyvatel	108	33	138
do 499 obyvatel	24	5	585
Celkem	190	204	750

Zdroj: ČSÚ (2017)

Vybavenost obcí – zdravotnické zařízení

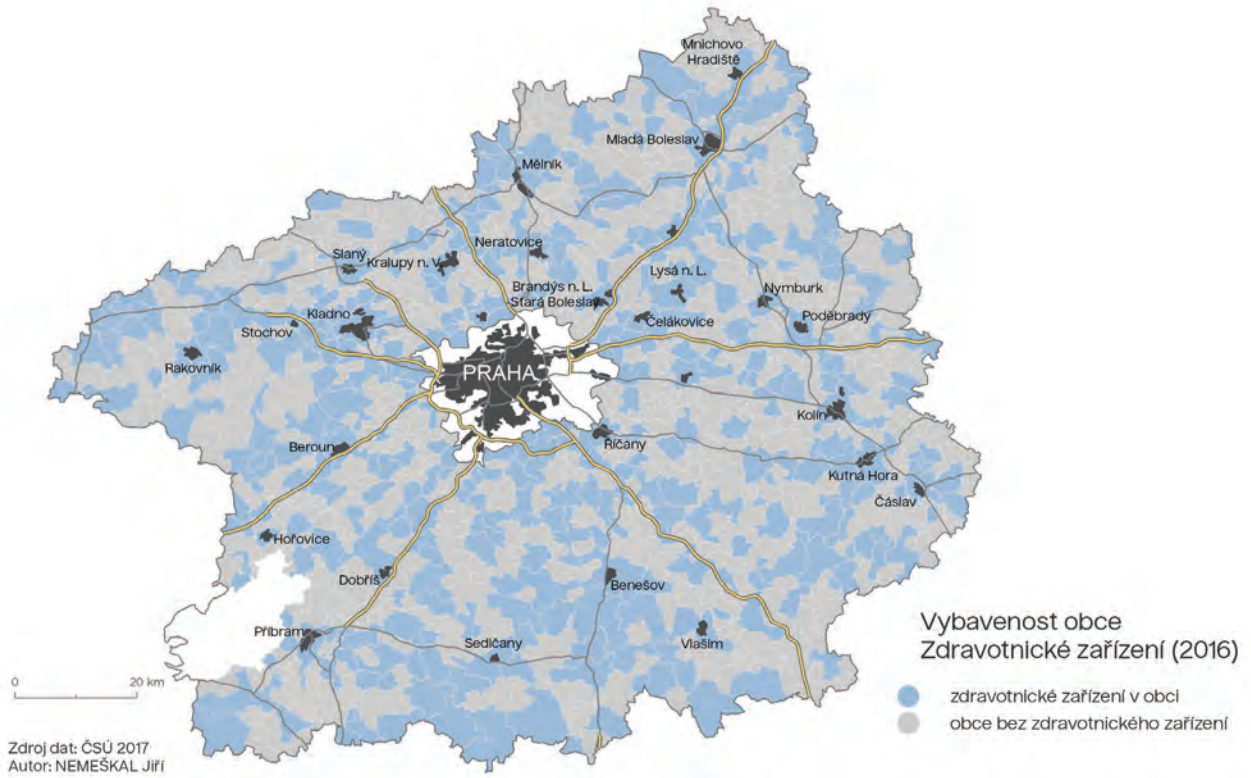
Na území Středočeského kraje se nachází zdravotnické zařízení v 31,6 % obcí, které mají dohromady 76,5 % obyvatel kraje. Zdravotnickým zařízením disponují všechny obce nad 2 500 obyvatel (tabulka 36). Rozložení zařízení v kraji je plošně poměrně rovnoměrné (obrázek 46), avšak vzhledem k tomu, že do výčtu zdravotnických zařízení spadá mnoho různých typů, slouží pouze pro základní orientaci v problematice. Zdravotnickým zařízením se rozumí sdružená ambulantní zařízení, ambulantní zařízení, nemocnice, odborné léčebné ústavy včetně léčeben dlouhodobě nemocných, ostatní lůžková zařízení, samostatné ordinace lékařů a ostatní samostatná zařízení včetně detašovaných pracovišť (ČSÚ 2017).

Tabulka 36: Rozložení zdravotnických středisek ve Středočeském kraji podle populační velikosti obcí v roce 2016

Velikostní kategorie obcí	Obce se zdravotnickým zařízením	Obce bez zdravotnického zařízení
10 000 a více obyvatel	20	0
5000 až 9 999 obyvatel	19	0
2500 až 4999 obyvatel	47	0
1000 až 2499 obyvatel	128	37
500 až 999 obyvatel	92	187
do 499 obyvatel	56	558
Celkem	362	750

Zdroj: ČSÚ (2017)

Obrázek 47: Vybavenost obcí zdravotnickým zařízením v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ (2017)

5.5 Sport

Klíčová zjištění

- Ve Středočeském kraji se nachází 1 128 sportovních zařízení, což je nejvíce v celé České republice, 1 029 sportovišť z tohoto počtu je venkovních.
- Středočeský kraj patří společně s Královohradeckým a Pardubickým krajem k oblastem s nejlepší dostupností sportovišť, kde na jedno sportoviště nepřipadá více než 120 členů ČUS.
- Ve Středočeském kraji je zaregistrováno 148 970 sportovců. Podle statistiky ČUS převažují mezi dospělými členy asi trojnásobně muži nad ženami.
- V počtu členů ČUS zaujímá Středočeský kraj v rámci České republiky první pozici. Na druhou stranu se ale jedná o populačně silný region, tudíž v případě podílu členů na celkové populaci patří Středočeský kraj spíše k průměru Česka, a to jak v případě podílu dospělých, tak v případě mládeže.
- Při zohlednění populační velikosti okresů je financování sportu značně nerovnoměrné - mnohem větší finanční prostředky získávají okrajové a periferní oblasti kraje, než např. suburbánní rozvojové okresy Praha-východ a Praha-západ. To dokumentuje relativně slabý rozvoj sportovní infrastruktury v populačně ziskových lokalitách blízkých Praze.
- Uvnitř Středočeského kraje taktéž existují rozdíly v dostupnosti sportovišť. V okrese Praha-východ, kde je dostupnost nejnižší, připadá dvakrát více sportovců na jedno sportovní místo, než je tomu v okrese s nejdostupnějšími sportovišti, v Nymburce.

Analýza

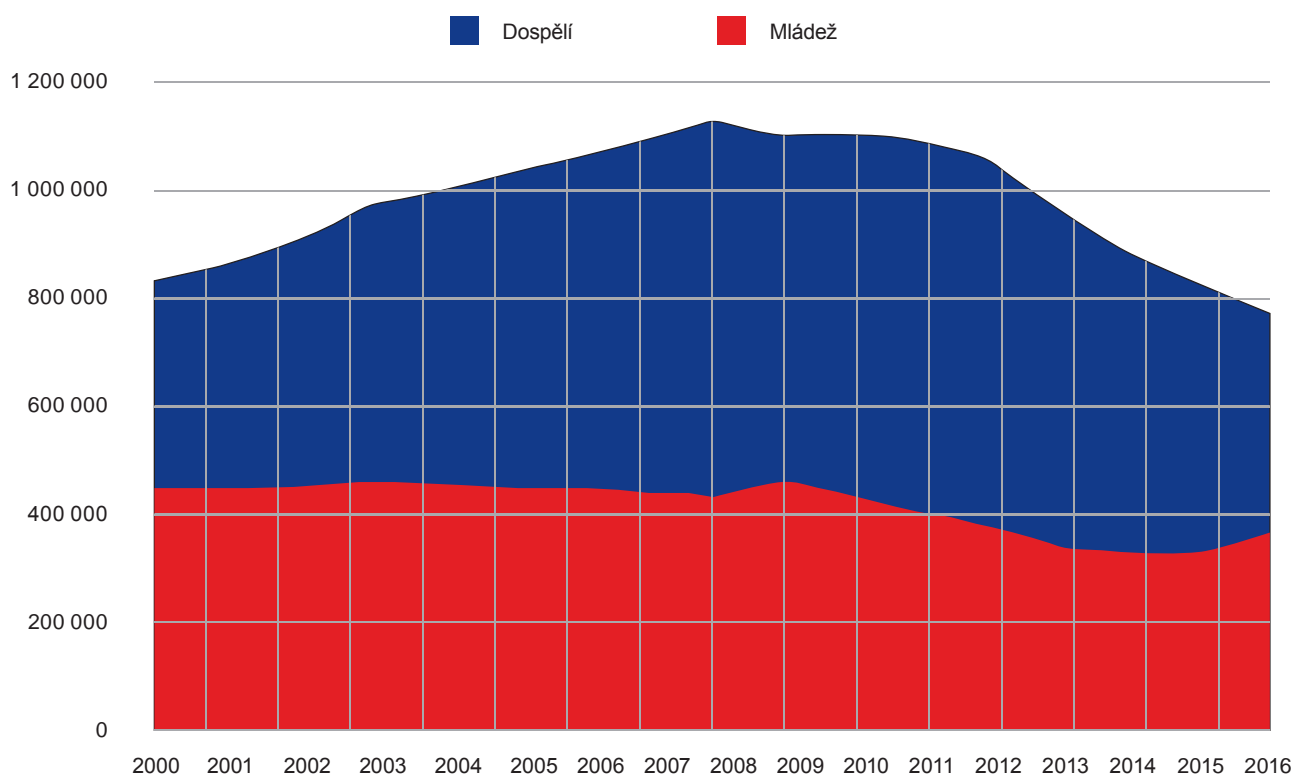
Analýza sportu ve Středočeském kraji je založena na dvou zdrojích dat. Prvním jsou údaje z databáze České unie sportu (ČUS), která je největším sdružením sportovců v České republice. Celkem 1,15 mil. registrovaných sportovců na různých profesionálních úrovních je sdruženo v 14 700 oddílech. Pod správu České unie sportu spadá i 8 307 sportovišť. Ačkoli se nejedná o kompletní přehled o lidech, věnujících se sportu a místech, kde mohou sport provozovat, z hlediska analýzy organizovaného sportu je možné data analyzovat a učinit z nich dostačující závěry pro oblast sportu ve Středočeském kraji. Druhý zdroj dat vychází z interní databáze Středočeského kraje o projektech podpořených krajem Středočeským fondem sportu, volného času a primární prevence za období 2010 až 2012 a 2014 až 2016. Další informace týkající se sportu a rekreace lze nalézt v kapitolách 2.4 a 4.2 v částech věnovaných cyklodopravě.

Ve Středočeském kraji je zaregistrováno 148 970 sportovců. Podle statistiky ČUS převažují mezi dospělými členy asi trojnásobně muži nad ženami. V kategorii žáků do 15 let je tento poměr o něco vyrovnanější a na dva členy připadá jedna členka. Více než 46 % členů se věnuje fotbalu, zastoupení dalších v Česku populárních sportů se zpravidla pohybuje v rozmezí 3–5 % (atletika, tenis, volejbal, florbal). Ve Středočeském kraji se vyskytuje 1 228 sportovišť, z čehož 1 029 je venkovních.

V posledních patnácti letech je v Česku patrný trend postupného zvyšování počtu členů ČUS až do roku 2008 (viz graf 76). Po tomto roce ale nastává pokles na nejnižší hodnoty ve sledovaném období. Podle Ročenky ČUS (2016) má pokles počtu členů několik příčin. Prvním přechod na nový informační systém, díky které-

mu byli z databáze odstraněni neaktivní členové, další faktory souvisí s celkovou socioekonomickou změnou ve společnosti a náročnější administrativou spolků. Začaly být vybírány členské příspěvky, což v konfrontaci s nastupující ekonomickou krizí přineslo u mnoha domácností přehodnocení výdajů v rodinných rozpočtech. Mnoho jednotlivců a rodin také začalo preferovat nějakou z neorganizovaných forem sportu, což opět vedlo k poklesu počtu členů unie. V minulém meziročním srovnání počtu členů mezi lety 2015 a 2016 došlo k poklesu počtu členů o 0,8 %. V posledních letech lze ale za pozitivní vnímat nárůst počtu členů v kategorii mládeže do 18 let, což se může příznivě projevit v oblastech zdraví a trávení volného času dospívajících a primární prevence. Na druhou stranu je nutné si uvědomit, že se jedná o zvýšení převážně způsobené demografickou vlnou z roku 2007–2008, a že podíl dětí sportujících v nějakém sportovním klubu se nemusí razantně zvýšit a navíc se nejspíše tento nárůst v příštích 2–3 letech vyčerpá.

Graf 76: Počet členů České unie sportu v letech 2000 až 2016

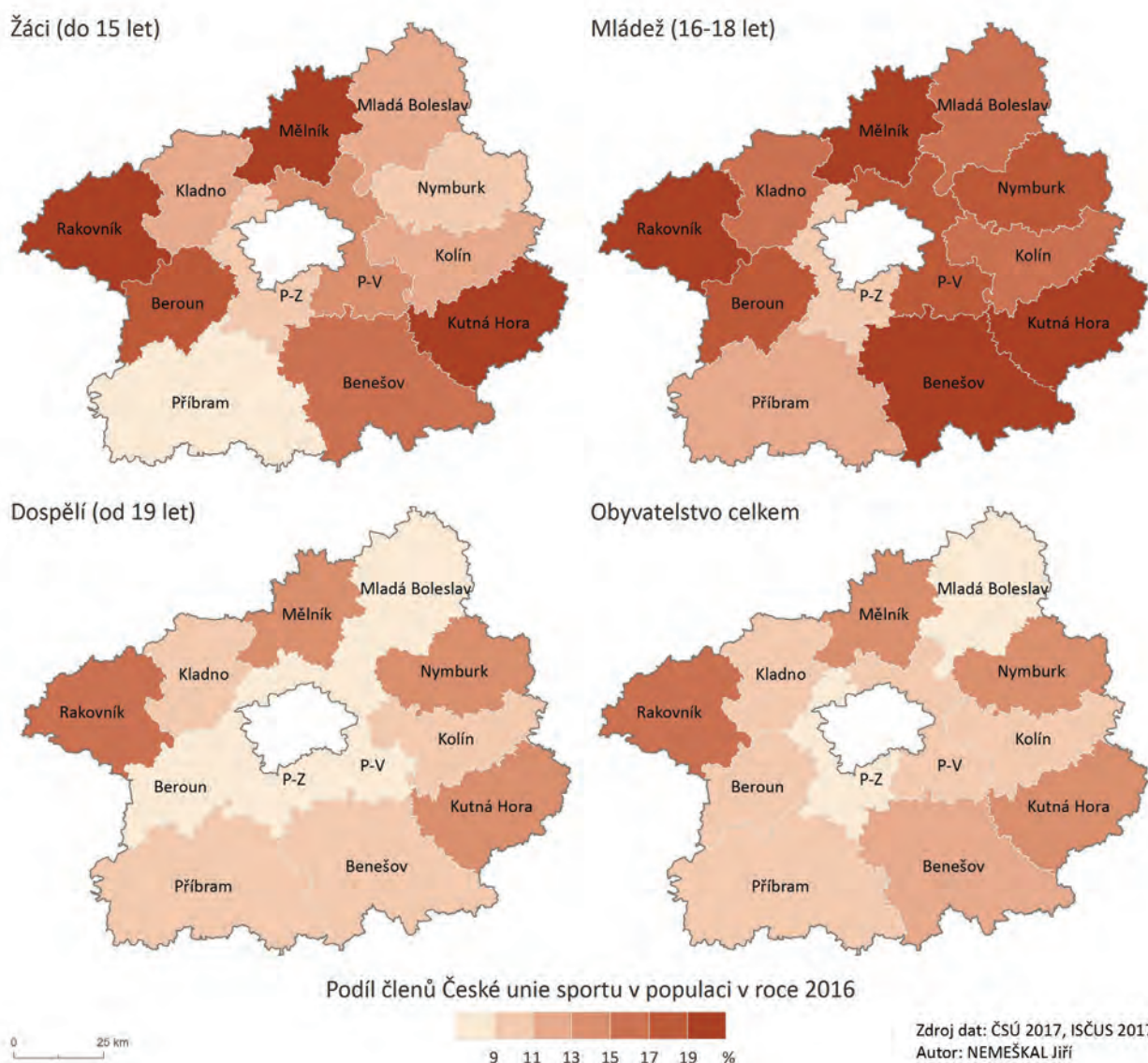

Zdroj: ČUS (2016)

Ve Středočeském kraji se nachází 1 128 sportovních zařízení, což je nejvíce v celé České republice. Také v počtu členů zaujímá v rámci Česka první pozici. Na druhou stranu se ale jedná o populačně silný region, tudíž v případě podílu členů ČUS na celkové populaci Středočeský kraj patří spíše k průměru Česka, a to jak v případě podílu dospělých, tak v případě mládeže. Organizovanému sportu se věnuje každé sedmé dítě a dospívající do věku 18 let a v případě dospělých je to téměř každý desátý. Trend postupného snižování podílu osob věnujících se sportu (organizovanému i samostatně) s přibývajícím věkem je totožný s celkovými daty za Českou republiku (ČSÚ 2016).

Poměrně překvapivý je regionální vzorec členství v ČUS (viz obrázek 48). Nejvyšší podíly se vyskytují v okrajových periferních okresech, jako je Rakovník, nebo Kutná Hora. Naopak nejmenší podíl sportovců sdružených v ČUS mají suburbánní kraje Praha-východ a Praha-západ a ekonomicky silná Mladá Boleslav. To může být vysvětleno odlišnými návyky ve sportovním vyžití (např. individuální sportování, které nelze těmito daty zachytit) anebo slabšími sociálními a územními vazbami v oblastech s vysokým migračním saldem.

Obrázek 48: Podíl členů České unie sportu v populaci v okresech Středočeského kraje v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ (2017), ČUS (2017)

Při srovnání počtu členů ČUS a počtu sportovišť získáme přehled o dostupnosti sportovišť, resp. o (ne)rovnoměrnosti rozmístění sportovišť vzhledem k výskytu registrovaných aktivních sportovců (obrázek 48). Středočeský kraj patří společně s Královohradeckým a Pardubickým krajem k oblastem s nejlepší dostupností sportovišť, kde na jedno sportoviště nepřipadá více než 120 členů ČUS. Opačná situace je v Praze (346 členů/sportovní místo) a v Karlovarském kraji (187 členů/sportovní místo). V případě Prahy toto číslo může značně zkreslovat realitu, neboť se v metropoli nachází velké množství sportovišť spadajících do působnosti škol nebo soukromého sektoru, které nejsou členy ČUS. Druhý významný faktor je i velikost sportovišť a početnost spolků.

Obrázek 49: Dostupnost sportovišť v krajích České republiky v roce 2016

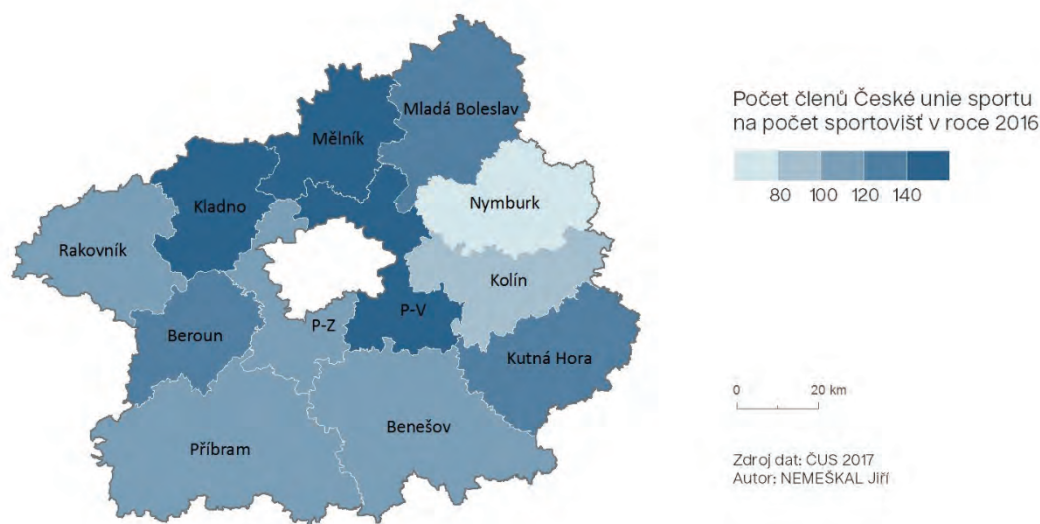

Zdroj dat: ČUS (2017)

Uvnitř Středočeského kraje taktéž existují rozdíly v dostupnosti sportovišť (viz obrázek 50). Variační rozpětí ukazatele dosahuje 73, což znamená, že v okrese Praha-východ, kde je dostupnost nejnižší, připadá dvakrát více sportovců na jedno sportovní místo, než je tomu v okrese s nejdostupnějšími sportovišti, v Nymburce. Ačkoli je v okrese Praha-východ nejvíce členů ČUS v rámci kraje, dostupnost sportu je poměrně nízká, což může být způsobeno blízkostí Prahy a propojení blízkého zázemí skrze obslužnou funkci. Nízká dostupnost sportovišť v okresech Kladno a Mělník je zase způsobena vyšší průměrnou velikostí spolků.

Při posuzování dostupnosti je nutné kromě kvantity posuzovat i kvalitu, rozmanitost nebo možnost nabídky náročnější sportovní infrastruktury. K tomu lze využít poměr vnitřních a venkovních sportovních zařízení. Ve Středočeském kraji je 84 % sportovišť venkovních. Největší zastoupení vnitřních sportovišť, které můžeme považovat za náročnější sportovní infrastrukturu poskytující větší rozmanitost sportů v území, nabízí okresy s kvantitativně nízkou dostupností, tj. Praha-východ, Kladno a Mladá Boleslav.

Obrázek 50: Dostupnost sportovišť v okresech Středočeského kraje v roce 2016

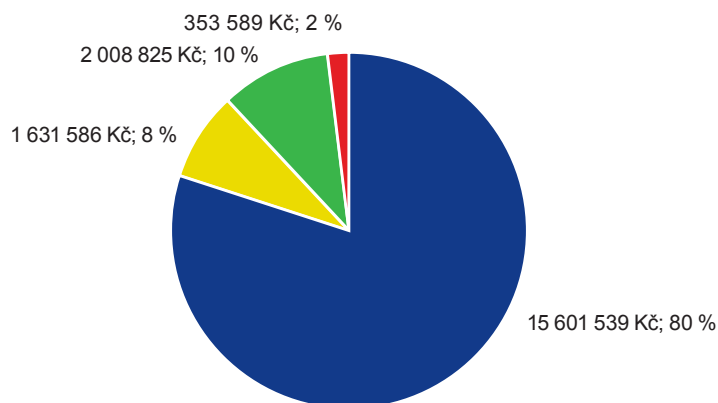

Zdroj dat: ČUS (2017)

Mezi lety 2010 až 2016 bylo ve Středočeském kraji podpořeno celkem 1 138 projektů z oblasti sportu, volného času a primární prevence. Žadatelům, mezi kterými byly nejen sportovní kluby, ale i školy nebo spolky působící v kraji, bylo celkem poskytnuto více než 130 milionů Kč. Z fondu byly podpořeny jak investiční projekty (např. obnova hřišť), tak i neinvestiční (podpora konkrétní sportovní akce, sportovního oddílu). Většina finančních prostředků směřuje do rozvoje běžných sportovních a vzdělávacích aktivit. Zbývajících 20 % je věnováno na podporu vrcholového sportu, primární prevence a handicapovaných (viz graf 78).

Graf 77: Rozdělení dotací z fondu Vzdělávání, sportu a volného času podle tematických zadání v roce 2016

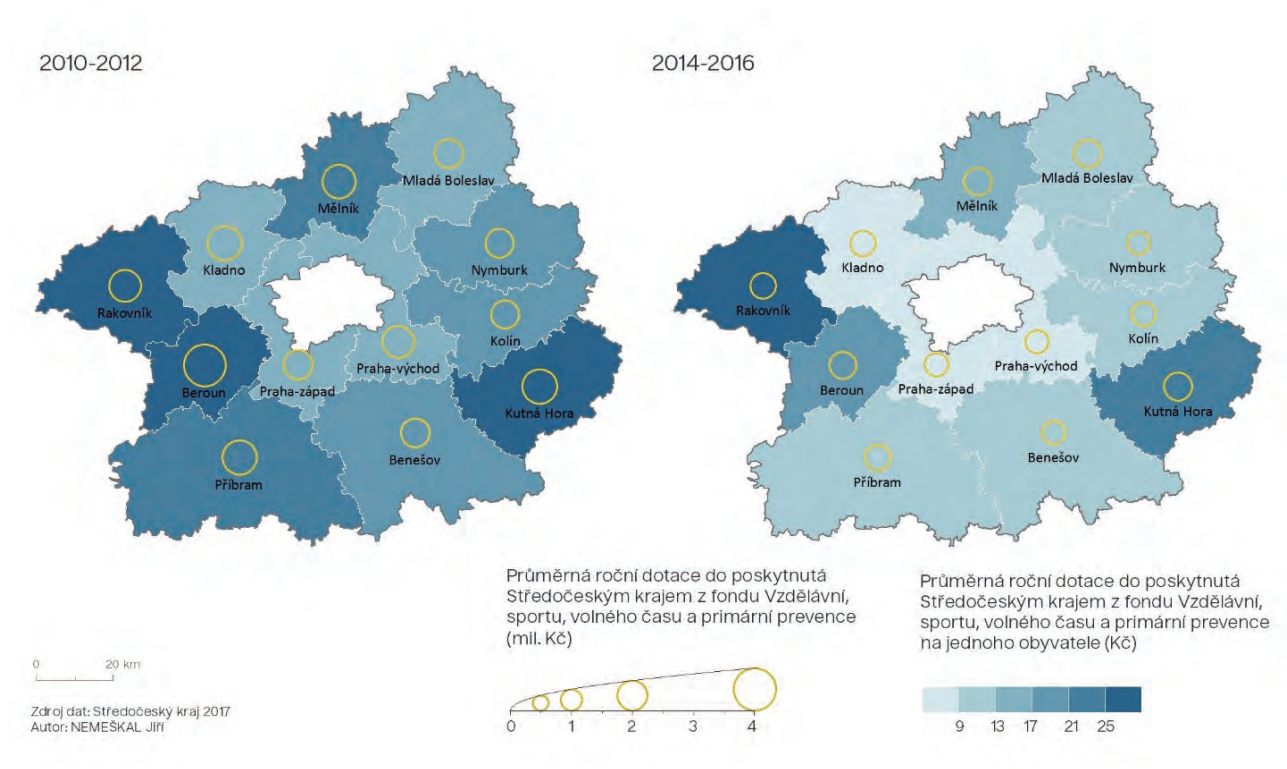
- Podpora sportovních a vzdělávacích aktivit
- Podpora vrcholového sportu
- Podpora primární prevence
- Podpora handicapovaných

Zdroj: Středočeský kraj (2017)

Z regionálního hlediska se příliš neliší celková suma poskytnutých financí podle okresů (viz obrázek 51). To ale znamená nerovnoměrné rozložení podle populační velikosti. Mnohem větší prostředky tak získávají okrajové a periferní oblasti kraje, než např. suburbánní rozvojové okresy Praha-východ a Praha-západ. To dokumentuje relativně slabý rozvoj sportovní infrastruktury v populačně ziskových lokalitách blízkých Praze.

Obrázek 51: Dotace z fondu Vzdělávání, sportu a volného času v letech 2010 až 2016

Zdroj: Středočeský kraj (2017)

Syntetická část

Následující část obsahuje analýzy SWOT a problémové analýzy. Podrobné analýzy SWOT popisují hlavní silné a slabé stránky Středočeského kraje v dané tematické oblasti a současně klíčové příležitosti případně hrozby, které region ovlivňují zvnějšku. Jednotlivá tvrzení uváděná v dílčích tematických analýzách SWOT představují především zjištění z analýz provedených pro účely aktualizace Programu a z různých dalších strategických dokumentů relevantních pro danou oblast. Současně obsahují i názory a závěry expertů z projednávání témat na pracovních skupinách. Analýzy SWOT jsou zpracované pro každou dílčí analytickou kapitolu Programu.

Problémové analýzy slouží jako shrnutí zpracovaných analýz a jejich hlavních zjištění. Zároveň poskytují základ pro formulaci specifických cílů v rámci jednotlivých prioritních oblastí návrhové části Programu a také jako podklad pro stanovení dílčích typových opatření, která stanovené cíle naplňují. V každé tematické oblasti jsou popsány hlavní problémy, jejich příčiny (které mohou být vnitřní i vnější povahy) a důsledky pro rozvoj kraje nejen v dané tematické oblasti. Problémové analýzy jsou podloženy daty ze vstupní analýzy a názory a připomínkami expertů při jednání pracovních skupin. Definované příčiny problémů mohou mít různou řádovostní úroveň, jedná se o popis charakteristik a vzájemných vazeb, které se vzájemně ovlivňují, nejedná se o kauzalitu.

1. Analýzy SWOT

1.1 Ekonomický rozvoj a VaV

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Středočeský kraj je jedním z ekonomicky nejvyspělejších regionů Česka s dlouhodobě nadprůměrným tempem ekonomického růstu</p> <p>Zpracovatelský průmysl má pro krajskou ekonomiku klíčový význam, jeho pozice na rozdíl od ostatních regionů ČR a zemí posiluje</p> <p>Zpracovatelský průmysl je tažený odvětvím automobilového průmyslu, dalšími významnými obory jsou strojírenství a potravinářství</p> <p>V krajském hospodářství hrají v porovnání s ostatními regiony ČR významnější roli zahraniční firmy – tvoří 70 % výkonů a 50 % pracovních míst v podnikatelském sektoru</p> <p>Zahraníční firmy byly také tahouny obnoveného ekonomického růstu po roce 2012</p> <p>Segment zahraničních firem dosahuje výrazně vyšší produktivity než firmy domácí</p> <p>Kraj je i nadále atraktivní pro zahraniční investory, nejvíce investic směřovalo do okresu Mladá Boleslav a zázemí Prahy</p> <p>Podíl přidané hodnoty na výkonech je výrazně vyšší u domácích firem než u zahraničních a dále roste, což ukazuje na rychlejší implementaci znalostně náročnějších aktivit u domácích firem</p> <p>Vysoký počet výzkumníků doplněný vysokými výdaji na VaV a velkým množstvím patentů domácích přihlašovatelů (Středočeský kraj se řadí na 3. resp. 4. místo mezi kraji)</p> <p>Přítomnost největšího soukromého investora do VaV Škoda Auto</p> <p>Vysoký počet výzkumných ústavů a vznik nových výzkumných infrastruktur</p>	<p>Středočeský kraj dosud nedosáhl své vysoké úrovně HDP na obyvatele před ekonomickou krizí a zaznamenal tak mírné oslabení oproti ekonomické výkonnosti ostatních krajů</p> <p>Kraj má ve srovnání s průměrem ČR značně nízký podíl činností v oblasti ICT, peněžnictví, pojišťovnictví a komerčních i veřejných službách, což ale vyplývá z koncentrace těchto aktivit v Praze, které mají dosah i do značné části kraje</p> <p>Domácí firmy mají značně nižší produktivitu práce než zahraniční podniky</p> <p>Tempo růstu ekonomické výkonnosti domácích firem je zejména v posledních čtyřech letech výrazně slabší než u firem zahraničních</p> <p>Nízká a stagnující míra podnikatelské aktivity v periferních částech kraje, zejména ve venkovských ORP v jižní části regionu</p> <p>V kraji chybí silný a respektovaný partner pro jednání s podnikateli. Firmy často nahlíží na region Prahy a Středočeský kraj společně, nerozlišují administrativní hranice</p> <p>PZI přicházející (i usídlené) do kraje se proměňují stejně jako jejich požadavky na veřejnou správu a služby – kraj ani obce pro to nevytváří dostatečné podmínky</p> <p>Relativně slabé propojení výzkumného a podnikového sektoru</p> <p>Mis-match mezi hlavním zaměřením soukromého a veřejného výzkumu</p> <p>Většina patentů je podávána pouze v ČR, což může ukazovat jejich podávání pouze z formálních důvodů a nelze je interpretovat jako znalostní vstupy použitelné v hospodářství</p> <p>Absence veřejné vysoké školy (vyjma Fakulty biomedicínských technologií ČVUT, která se však řadí mezi menší fakulty)</p> <p>Silná orientace soukromého VaV na automotive</p>

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
Politicko-legislativní	
<p>Využití nového daňového zvýhodnění pro firmy při pořizování výsledků VaV od výzkumných organizací</p> <p>Změny podporující pružnější trh práce, vyšší flexibilitu zaměstnávání, vč. flexibilních úvazků</p> <p>Změna systému státních pobídek pro zahraniční investory směrem k podpoře znalostně náročnějších aktivit</p> <p>Nový systém hodnocení vědy a výzkumu, který klade větší důraz na aplikované/aplikovatelné výsledky</p>	<p>Nestabilita politické scény snižující důvěryhodnost pro zahraniční partnery, investory i domácí firmy</p> <p>Korupce a vliv zájmových skupin na rozhodování veřejné správy</p> <p>Četnost a nepředvídatelnost regulatorních změn vč. daňového systému pro podnikatele i pro výzkumné organizace</p> <p>Nedostatečné financování veřejného vysokého školství</p>
Ekonomicko-finanční	
<p>Vstup do Eurozóny – snížení transakčních nákladů pro firmy, vyšší atraktivita pro zahraniční investory</p> <p>Zájem zahraničních firem investovat do aktivit s vyšší přidanou hodnotou</p> <p>Růst podnikatelských příležitostí na nových, rychle rostoucích trzích</p> <p>Změna financování z fondů EU po roce 2020, jež může posílit zapojení soukromého sektoru do výzkumu ve veřejném sektoru</p>	<p>VaV aktivity zahraničních firem se budou koncentrovat mimo kraj popř., pokud v kraji zůstanou závody nenáročné na znalostně založenou produkci, bude hrozit jejich odchod do zemí s levnějšími vstupy nebo do blízkosti VaV aktivit zahraničních firem</p> <p>Rostoucí konkurence zemí ve východní Evropě a Asii v průmyslových odvětvích založených nejen na levné pracovní síle, ale i na znalostně a technologicky náročných aktivitách</p> <p>Slabá inovační poptávka veřejného sektoru – stát a veřejná správa nepodporují inovativní řešení v oblasti své působnosti, nezadávají je potenciálním dodavatelům</p>
Socio-demografické	
<p>Zájem talentovaných lidí z ciziny o práci v kraji</p> <p>Pozitivní dopady stárnutí populace – nové obchodní příležitosti (produkty a služby)</p> <p>Růst počtu lidí toužících po seberealizaci za hranicí materiálního zajištění (důsledkem rozvoj podnikavosti a společenského přínosu realizovaných aktivit)</p> <p>Změna chování spotřebitelů směrem k tzv. prosumers, tj. zákazníků, kteří se aktivně podílejí na vytváření produktů</p> <p>Rostoucí význam sdílené a cirkulární ekonomiky</p> <p>Stárnutí populace bude vytvářet prostor pro nové inovace a nová odvětví</p>	<p>Nadále klesající kvalita absolventů a rostoucí podíl humanitně orientovaných absolventů spolu s odchodem zkušených pracovníků do důchodu či odlivem talentovaných a vysoce kvalifikovaných pracovníků z kraje (brain drain) povede k nedostatku pracovní síly poptávané průmyslem (jak oborově, tak hloubkou znalostí)</p> <p>Snižování potřeby lidské práce v důsledku růstu produktivity a automatizace a robotizace výroby</p> <p>Pokračující marginalizace periferních území kraje povede k útlumu podnikatelské aktivity a stagnaci ekonomického rozvoje v těchto územích</p> <p>Kvalita vzdělávacího systému může působit jako omezující faktor rozvoje aktivit vědy a výzkumu</p> <p>Společenské odmítnutí některých nastupujících technologií (např. umělé inteligence)</p>

Technologické

Pokračující digitalizace a automatizace a rozvoj pokročilých výrobních technologií a z toho vyplývající příležitosti pro nové ekonomické aktivity a růst produktivity práce

Nové IT technologie umožňující efektivnější organizaci a fungování ekonomiky a společnosti

Trendy Industry 4.0, Smart City vytváří tlak na intenzivnější přenos poznatků výzkumu a vývoje do praxe

Stále intenzivnější zapojování principů Open Innovation do fungování soukromých společností, které vedou až k tzv. hyper-collaboration (hlavní moc/síla znalostí je v jejich sdílení)

Vysoké náklady na ochranu duševního vlastnictví v Evropě

Digitalizace a automatizace výroby – nižší využívání nesespecializované pracovní síly

Nové trendy jako e-commerce mohou oslabovat živnostníky v malých obcích

Společenské odmítnutí některých nastupujících technologií (např. umělé inteligence)

1.2 Trh práce

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Celkově nízká nezaměstnanost ve srovnání s ostatními kraji ČR i regiony EU</p> <p>Zároveň ještě relativně hodně volné pracovní síly, mezi kterou mohou zaměstnavatelé vybírat (především v periferních částech kraje dále od Prahy)</p> <p>Blízkost Prahy jako stabilizační faktor pro nezaměstnanost – Kladensko mělo předpoklady strukturálně postiženého regionu (restrukturalizace těžkého průmyslu a ztráta pracovních míst), avšak blízkost Prahy a jejího pracovního trhu vedly ke značně lepšímu vývoji, než v případě Ostravska nebo Ústecka</p> <p>Vyšší kvalifikace pracovní síly ve srovnání se zbytkem ČR</p> <p>Blízkost Prahy – image Prahy jako lokalizační faktor pro firmy v souvislosti s nižšími náklady, ale naopak snazším jednáním se samosprávami, a tudíž preferencí obcí v kraji některými firmami</p> <p>Vyšší mzdy v rámci ČR – vyšší koupěschopnost obyvatel; nižší mzdy ve srovnání se západní Evropou – atraktivita pro zahraniční investory</p> <p>Strategická poloha Středočeského kraje v rámci ČR – možnost denní pracovní dojížděky z většiny krajů Čech, odlišná struktura a kvalifikace dojíždějících např. z Prahy a Ústeckého kraje je příznivým faktorem pro širokou škálu profesí nabízených ve Středočeském kraji</p> <p>Trh práce ve Středočeském kraji a v Praze je funkčně provázaný, funguje jednotně bez ohledu na administrativní rozdělení</p>	<p>Ačkoli je kraj jako celek ekonomicky silný, periferní oblasti na Rakovnicku, Příbramsku a Kutnohorsku vykazují vyšší míru nezaměstnanosti, což vede k regionálním disparitám, zvýšené dojížděce do zaměstnání nebo sociální polarizaci</p> <p>Blízkost Prahy – preference lokace zahraničních firem do Prahy, lepší pracovní a mzdové podmínky pro kvalifikovanou pracovní sílu</p> <p>Praha funguje jako magnet na kvalitní lidské zdroje – to může vytvářet problémy s nedostatkem těchto lidí na trhu práce v kraji</p> <p>Z celkového počtu je 35 % nezaměstnaných dlouhodobě (více než jeden rok)</p> <p>Nezaměstnanost v kraji postihuje především absolventy (mimo VŠ vzdělané), staré lidi a pracovní sílu s nízkou kvalifikací</p>

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
Politicko-legislativní	
<p>Využití prostředků ze strukturálních fondů (OP zaměstnanost) pro podporu zaměstnanosti, dalšího vzdělávání, podporu mezinárodní spolupráce a sociálních inovací v oblasti zaměstnanosti, sociálního začleňování a veřejné správy</p>	<p>Nesoulad mezi poptávanou pracovní silou firmami, příchozími investory, investičními pobídkami a zacílením krajské koncepce středoškolského vzdělávání</p> <p>Rozdrobenost územního plánování mezi obce – snaha přilákat jakéhokoli investora do míst vyhrazených pro komerční zástavbu – sektor logistiky a distribuce vs. firmy s výzkumem a vývojem a vytváření (kvalitních) pracovních pozic</p>
Ekonomicko-finanční	
<p>Blízkost a dostupnost Prahy pro většinu území kraje – v případě krachu regionálně důležitého zaměstnavatele může Praha absorbovat tuto nově vzniklou nevyužitou pracovní sílu</p> <p>Dostatek silných zaměstnavatelů působících v kraji a současný ekonomický růst může v blízké budoucnosti vést k rozšiřování výroby, sítě subdodavatelů nebo jiných aktivit a tím přispívat k tvorbě nových pracovních míst</p> <p>Dálniční tahy jako oblast vysokého potenciálu pro rozvoj ekonomických aktivit</p>	<p>Růst mezd může mít za následek snížení atraktivity regionu pro zahraniční investory a tím i snížení počtu pracovních míst (ve výsledku nárůst nezaměstnanosti), a to převážně těch méně kvalifikovaných</p> <p>Další snižování míry nezaměstnanosti může být kontraproduktivní, jelikož firmy nebudou schopny nalézt kvalifikované a kvalitní zaměstnance, to pak může vést ke snížení konkurenceschopnosti firmy navenek a následně se může negativně projevit i na ekonomické kondici Středočeského kraje</p>
Socio-demografické	
<p>Získávání nové pracovní síly ve skupině lidí v postprodukčním věku a matek na mateřské dovolené (částečné úvazky)</p> <p>Vzhledem ke zbytku ČR relativně mladá populace, nemělo by dojít k úbytku obyvatel a tím i pracovní síly</p> <p>Koncentrace vysoce kvalifikované pracovní síly v blízkých suburbiích Prahy jako předpoklad vzniku a lokalizace nových vědecko-výzkumných institucí nebo inovativních firem</p>	<p>Nízká nabídka kvalitních pracovních míst ve Středočeském kraji může být jednou z příčin, která bude způsobovat vystěhování druhé generace současných suburbanitů zpět do Prahy, kraj tím bude přicházet o mladé a vzdělané lidi</p>

Technologické

Existence a posilování fungujících firem s řídicí složkou a R&D přinese firmám (a následně Středočeskému kraji) lepší pozici na trhu, vyšší konkurenceschopnost, stabilnější pozici v rámci mateřského koncernu (nižší riziko uzavření pobočky) – dopady na trhu práce z hlediska mezd, počtu zaměstnaných, nabídky kvalitních pracovních míst apod.

V souvislosti se zvyšující se flexibilitou práce a rozšířením komunikačních technologií do pracovního procesu mohou být některé profese nebo podnikatelská činnost vykonávány i z místa bydliště a mohou být zajímavou alternativou k pracovní dojíždě, která je zatížena některými negativními důsledky (vlivy na dopravu, životní prostředí, denní rytmy lidí a míst v suburbii)

Krize nebo nedostatečná reakce na revoluci v automobilovém průmyslu (např. rychlý přechod na elektromobily) může pro region znamenat vážné ohrožení jeho ekonomického růstu a stability a tím i snížení počtu pracovních příležitostí, a to i vysoce kvalifikovaných

1.3 Cestovní ruch

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Rozmanité přírodní a kulturně-historické atraktivity (včetně lokalit UNESCO), které tvoří kvalitní předpoklady pro další rozvoj oblasti cestovního ruchu i jeho specifických, atraktivních forem (cykloturistika, rekreační turistika, agroturistika)</p> <p>Dostatečná nabídka a rozloha vodních ploch a délka vodních toků</p> <p>Existence Středočeské centrály cestovního ruchu, plnící roli organizace destinačního managementu na úrovni kraje (založena v roce 2017), a existence struktury destinačních organizací</p> <p>Zvyšující se kapacity a kvalita hromadných ubytovacích zařízení od roku 2016</p>	<p>Návštěvnost Středočeského kraje dosahuje v porovnání s dalšími kraji ČR s výjimkou Prahy spíše průměrných hodnot</p> <p>Nedostatečný zájem politické reprezentace Středočeského kraje o oblast cestovního ruchu v poslední dekádě</p> <p>Absence jednotné marketingové a komunikační strategie kraje v oblasti cestovního ruchu a vnější komunikace</p> <p>Nízká míra koordinace aktivit v cestovním ruchu snižující celkovou kvalitu obsahu vnějších informačních a komunikačních nástrojů, včetně spolupráce s Hlavním městem Prahou</p> <p>Nedostatečné informace o cílových skupinách a chybějící systém sběru a vyhodnocování dat</p>

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
Politicko-legislativní	
<p>Možnost získání statutu Národního parku pro CHKO Křivoklátsko</p>	<p>Nedostatečná podpora cestovního ruchu ze strany státu</p> <p>Zvýhodňování jiných krajů/destinací v neprospěch Středočeského kraje</p>
Ekonomicko-finanční	
<p>Zavedení tzv. kategorizace organizací destinačního managementu, jejímž cílem je zvýšit jejich výkonnost a efektivitu</p> <p>Strategická koncentrace marketingu cestovního ruchu na tzv. jednodenní pobyty (obecný trend postupného zkracování délky pobytu návštěvníků, např. v důsledku zlepšující se dopravní infrastruktury)</p>	<p>Postupné snižování podílu zahraničních turistů v celkovém počtu návštěvníků Středočeského kraje, ke kterému došlo v letech 2012–2016</p> <p>Závislost Středočeského kraje na hlavním městě Praze jako primárním zdroji návštěvnosti</p> <p>Znečištění vodních ploch zejména v obdobích sucha</p>

Socio-demografické

Adaptace a inovace nabídky cestovního ruchu vzhledem ke změnám v socio-demografické struktuře cílových skupin cestovního ruchu (rezidentů i nerezidentů)

Posuny ve struktuře cílových skupin cestovního ruchu v důsledku globálních demografických změn

Technologické

Využití moderních technologií pro plánování marketingových a komunikačních aktivit (získání dat o pohybu návštěvníků např. zbytkových dat mobilních operátorů)

Nepřízpůsobení se nabídky, forem a marketingu cestovního ruchu v kraji nejmodernějším technologickým trendům a inovacím zejména v oblasti zákaznické komunikace, včetně nedostatečné informační a komunikační infrastruktury

1.4 Demografický a populační vývoj

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
Dlouhodobě populačně nejziskovější kraj v ČR po roce 2000	Selektivní migrace do určitých částí kraje, polarita v růstu počtu obyvatel
Poměrně mladá věková struktura obyvatelstva vzhledem ke zbytku ČR	Rozdílná věková struktura v obcích blízkých Praze a na periferiích
Nově přistěhovalí jsou většinou mladí lidé s vyšším vzděláním a kvalifikací a v průměru s vyššími příjmy	I přes relativně dobrý populační přírůstek se pořád jedná o fertilitu pod hranici reprodukce
Dostatek volných kapacit pro bydlení – jak z hlediska realitní nabídky, tak ohledně územního plánování	
Stále atraktivní prostředí pro nově přistěhovalé	

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
Politicko-legislativní	
Jako příležitost lze vnímat možnost usměrňování nové výstavby v krajině a předejit tím negativním jevům, které se při dosavadní výstavbě mnohdy vyskytly (zabor kvalitní zemědělské půdy, urban sprawl, slabé napojení na dopravu, inženýrské sítě nebo sociální infrastrukturu)	<p>Pokračující intenzivní stěhování do některých obcí ve vztahu k regulaci výstavby (územně plánovací dokumentace)</p> <p>Nová výstavba a její vliv na životní prostředí – urban sprawl, zabor zemědělské půdy apod.</p> <p>Nepřehlašování trvalého bydliště do suburbí, avšak využívání místních obecních služeb</p>
Ekonomicko-finanční	
<p>Vyšší počet obyvatel, vyšší počet ekonomicky aktivních – vyšší daňové výnosy, vyšší podnikatelská aktivita apod.</p> <p>Využití současného příznivého stavu pro zabezpečení nynějších ekonomicky aktivních v budoucnu – souvisí s celonárodní sociální politikou</p>	<p>Souvisí s celonárodní politikou a jejím nastavením (důchody, propopulační opatření apod.)</p> <p>Druhá generace suburbanitů za 10 až 20 let bude ve věku, kdy bude hledat svoje bydlení, může dojít k odlivu těchto lidí z kraje nebo k jejich přesunu v rámci kraje</p>

Socio-demografické

Příležitost obecně představuje mladší populace oproti zbytku ČR a Prahy

Zapojení nově příchozích do kulturních, společenských a politických aktivit obce

Polarita mezi územím zasaženým suburbanizací a periferiemi

Středočeský kraj může být atraktivní pro stěhování lidí v postproduktivním věku – domovy seniorů, třetí bydlení – nutná reakce kraje

Adekvátní a včasná reakce na potřeby populačně silné věkové skupiny obyvatelstva, které se mění v čase

Obzvláště v suburbíích může docházet ke sporům původních a nově příchozích obyvatel

Technologické

Rozvoj flexibilního zaměstnání a elektronické komunikace může nastartovat procesy kontraurbanizace, tj. stěhování lidí na venkov (v případě Středočeského kraje stěhování do jeho vnějších okrajových oblastí)

1.5 Školství a vzdělanost

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
Diverzita zřizovatelů škol (kromě škol zřizovaných obcemi a kraji – školy soukromé a církevní)	Různorodé podmínky na školách stejného typu – obsah a kvalita
Vysoký podíl SŠ a VŠ vzdělaných osob mezi obyvateli kraje	Nízká podpora talentů
Navázaná spolupráce SŠ a zaměstnavatelů v relevantních oborech	Vnitroregionální rozdíly v kapacitách MŠ a ZŠ, ohrožené obecné školství v periferiích kapacitní nedostatečnost v suburbiiích
Počínající nabídka dalšího vzdělávání na SOŠ, VOŠ, SOU a gymnáziích (zájmové, odborné, rekvalifikace)	Nedocení procesů kariérního poradenství již na ZŠ
	Osoby s nižším vzděláním nejsou dostatečně motivovány k celoživotnímu vzdělávání
	Aktivní zapojení pedagogických pracovníků do dalšího vzdělávání

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
Politicko-legislativní	
Novela vysokoškolského zákona – praxe stáže studentů (širší nabídka praxe studentům VŠ nejen pro studenty studující v SČK s návaznou nabídkou pracovního uplatnění v kraji)	Novela školského zákona – nejasná pravidla a změny financování škol
Stipendijní podpora začínajících pedagogů	Nedostatečné dlouhodobé zajištění potřebných personálních pozic v MŠ, ZŠ, na inkluzi (závislost na dotacích)
Stínování ředitelů škol a pedagogů svými nástupci při generační obměně	Nejasné financování udržitelnosti projektů z ESF po roce 2022
Ekonomicko-finanční	
Využití vazby MAP a KAP – Sdílená ekonomika firem a škol – sdílení budov pro sdílení technologií, spolupráce s firmami – dobrovolnictví, CSR, kariérní poradenství, celoživotní vzdělávání a mezigenerační učení a práce s talenty	Dlouhodobě podinvestovaná infrastruktura
Příležitost pro zlepšení kvality DVPP a díky tomu zvýšení zájmu o technické obory	Nedostatek prostředků z obecních rozpočtů na navýšení kapacit MŠ, ZŠ v souladu s demografickým růstem zejména v oblastech s vyšší výstavbou
Počínající rozvoj mezipředmětové výuky cizího jazyka a využívání nových metod (CLIL apod.)	Nedostatek učitelů z důvodu jejich nízkého finančního ohodnocení
Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků	

Socio-demografické

Posílení práce s talenty na všech úrovních škol

Signifikantní růst podílu osob s dokončeným vyšším než středním vzděláním s maturitou

Pokles nezaměstnanosti v kraji s ohledem na nárůst vzdělanosti obyvatel

Nedostatek učitelů a další úbytek odborných pedagogů v rámci generační obměny

Dynamický demografický rozvoj satelitních okresů Prahy zejména v segmentu aktivního reprodukčního věku, podcenění rozvoje vzdělávací infrastruktury obcí

Technologické

Vybavenost škol ICT technologiemi může být využita v mezigeneračním celoživotním a dalším vzdělávání, zejména v oblastech s nižší kapacitou naplněnosti škol

Nedostatečná infrastruktura moderního ICT vybavení

Finanční náročnost modernizace vybavení škol (závislost na dotacích)

Obměna IT vybavení ve školách

1.6 Doprava

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Hustá dopravní síť v důsledku polohy kraje v zázemí hlavního města</p> <p>Dobrá dopravní dostupnost většiny částí kraje jak do Prahy, tak do regionální center</p> <p>Integrace systému veřejné dopravy Středočeského kraje s pražským integrovaným systémem</p> <p>Rostoucí význam a využívání železnice pro osobní přepravu ze zázemí Prahy do metropole</p>	<p>Slabá (i když mírně posilující) role železnice v dopravě, a to jak v denní mobilitě obyvatel, tak i v přepravě nákladu. Vyčerpaná současná kapacita konvenční páteřní železnice</p> <p>Absence VRT</p> <p>Nerealizovaná modernizace železniční trati Kladno -Praha</p> <p>Vysoká a rostoucí intenzita automobilové dopravy na vnějším kordonu Prahy, tj. na příjezdových komunikacích do Prahy a také v okolí některých velkých měst (zejména Mladé Boleslavi)</p> <p>Výrazný nárůst dopravní intenzity na silnicích II. a III. třídy</p> <p>V posledních letech stagnace až mírný růst počtu nehod i jejich závažnosti</p> <p>Nedobudovaná základní síť cyklotras v kombinaci s jejich nedostatečnou bezpečností a koordinací podpory s dalšími významnými aktéry, např. zaměstnavateli</p> <p>Nedobudovaná páteřní síť silnic a dálnic</p> <p>Vysoké znečištění ovzduší v důsledku intenzivní dopravy</p>

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
Politicko-legislativní	
<p>Akční plán čisté mobility představuje podporu pro rozvoj mobility založené na obnovitelných a k přírodě šetrných zdrojů dopravy</p> <p>Schválení přeměny neveřejného mezinárodního letiště Vodochody na veřejné mezinárodní letiště</p> <p>Dostavba vnějšího pražského okruhu může snížit intenzitu dopravy v obcích v blízkosti Prahy</p> <p>Novela stavebního zákona může zrychlit výstavbu komunikací, což může přispět k rychlejšímu dobudování potřebné infrastruktury</p> <p>Vznik VRT jak pro meziregionální a inárodní spojení, tak pro interregionální spojení</p>	<p>Schválení přeměny neveřejného mezinárodního letiště Vodochody na veřejné mezinárodní letiště může snížit kvalitu života obyvatel obcí v blízkosti letiště a v oblastech náletových drah</p> <p>Dostavba vnějšího pražského okruhu může přinést dopravní zátěž do míst, kde v současné době není a může vybrané skupině obyvatel snížit kvalitu života</p> <p>Novela stavebního zákona může přinést komplikace pro obyvatele v dotčených územích při připomínkování vznikajících/plánovaných dopravních stavbách</p> <p>Nedostatečná koordinace v oblasti plánování dopravní infrastruktury a organizace dopravy mezi Prahou a Středočeským krajem, která může vést k omezeným pozitivním efektům konkrétních intervencí, obecně rovině představuje nekoordinace plánování jednu z hlavních bariér v rozvoji dopravy</p> <p>Nedostatečně propracovaný zákon zabývající se vznikem nízkoemisních zón v městech, jejich vznik je totiž podmíněn existencí obchvatu daného města</p>
Ekonomicko-finanční	
<p>Možnost do roku 2020 (+3) čerpat prostředky na rozvoj dopravní infrastruktury, a to jak silniční, tak železniční, vč. cyklo dopravy z Operačního programu Doprava</p> <p>Investice z národní úrovně do modernizace železničních páteřních tratí může zvýšit jejich kapacitu a komfort pro příměstskou osobní dopravu</p>	<p>Nejdelší síť silnic II. a III. třídy mezi kraji ČR a tomu neodpovídající finanční prostředky na jejich správu</p> <p>Omezení finančních prostředků na dopravní infrastrukturu z evropských fondů</p>
Socio-demografické	
<p>Nastupující trendy jako Smart City, sdílená a cirkulární ekonomika přinesou změnu chování spotřebitelů/ uživatelů dopravy, která povede k efektivnějšímu a šetrnějšímu využívání zdrojů, tj. méně automobilů a čistá mobilita</p>	<p>Stárnutí populace bude zintenzivňovat tlak na dostupnost veřejné dopravy, včetně její bezbariérovosti, rychlosti a četnosti spojů</p> <p>Pokračující suburbanizace do oblastí vzdálenějších od Prahy může vytvářet tlak na dopravní infrastrukturu v jiných místech než dosud</p>

Technologické

Nastupující trendy jako Smart City, sdílená a cirkulární ekonomika přinesou změnu chování spotřebitelů/uživatelů dopravy, která povede k efektivnějšímu a šetrnějšímu využívání zdrojů, tj. méně automobilů a čistá mobilita

Dostupnost nových technologií v dopravě („tichý asfalt“, řízení dopravy na základě Big Data, IoT či umělé inteligence) snižujících negativní dopady na životní prostředí

Využití elektromobility a alternativních paliv ve veřejného hromadné dopravě

Nedostatečně rychlá modernizace železniční infrastruktury (vč. jejích technických a bezpečnostních parametrů) může do budoucna snížit konkurenceschopnost železniční dopravy vůči autobusové dopravě, což může vést k nižší atraktivitě a využívání obyvateli

Nedostatečná reakce na nové nastupující trendy jako jsou elektromobilita, sdílená ekonomika apod. mohou vést k prohlubování současných problémů v oblasti dopravy

1.7 Energetická infrastruktura

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Středočeský kraj má hustou síť infrastruktury kolem měst, což mu umožňuje výstavbu bytů či domů kolem měst a průmyslových zón s připojením v kratších časových intervalech</p> <p>Hustá síť infrastruktury taktéž zvyšuje spolehlivost v zajištění dodávek energie z bezpečnostního hlediska</p> <p>Pilotní projekt Soběstačná obec Kněžice je úspěšným příkladem pro ostatní obce, jak pojmout technické řešení energeticky soběstačné obce</p>	<p>Nezmapovaná implementace obnovitelných zdrojů do energetického systému</p> <p>Neexistence analýzy potenciálu OZE v kraji</p> <p>Cenová konkurenceschopnost SZT</p> <p>Chybějící datová základna pro bližší analýzy</p> <p>Zastaralá ÚEK</p> <p>Neexistence energetického managementu</p> <p>Nižší stupeň plynofikace než v ostatních krajích</p> <p>Vysoký podíl lokálních topenišť spalujících tuhá paliva</p> <p>Nekomunikace na úrovni kraj – distribuční společnosti při plánování výstavby infrastruktury</p> <p>Komplikované povolovací procesy při výstavbě přenosové soustavy</p> <p>Nepřizpůsobení POH novým výzvám</p> <p>Absence koncepce zvyšování efektivnosti užití energie</p> <p>Nevyužití potenciálu pro vzdělávání starostů v energetické oblasti</p>

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
Politicko-legislativní	
<p>Státní energetická koncepce vybízí ke „smart“ řešení v energetice založené na decentralizaci, která vede k vytvoření strategického plánu k postupnému vytváření soběstačných obcí</p> <p>Typizování obcí a miniregionů z pohledu soběstačnosti</p>	<p>Cenová regulace v energetice a nový tarifní systém bude důležitou součástí změny v platbách za energii a bude ovlivňovat obyvatele kraje při rozhodování při změně zdrojů vytápění</p> <p>Chybějící podpora nových řešení a pilotních projektů vedoucích k decentralizaci</p>

Ekonomicko-finanční

Využití budoucích dotačních titulů na podporu inovativních pilotních projektů

Zavádění energetického managementu ve městech a obcích s cílem jak úspory energie a tím i finančních prostředků, tak zajištění vyšší energetické bezpečnosti a soběstačnosti

Pokračující trend odpojování bytů v SZT, kde nebude dodávka tepla zajištěna za konkurenceschopných podmínek pro zákazníky, a pozvolný přechod k využívání menších decentralizovaných zdrojů (blokových a domovních kotelen na zemní plyn a tepelných čerpadel)

Technologické

Využití trendu pro vybudování chytrého regionu

Při změně uhlí za substituční paliva využít a podpořit nové technologie

Města a obce se stanou z prostých spotřebitelů energie také výrobci a místní poskytovatelé využívající místně dostupné zdroje energie

Postupné rozšiřování moderních technologií v chodu a správě domácnosti, které šetří a regulují spotřebu energií a zdrojů a vedou k úsporám

Vysoká zranitelnost energetického systému z pohledu bezpečnosti a spolehlivosti zásobování energií

Snížená připravenost na krizové situace při odstávce elektráren Mělník a nutnost vybudování dostatečného přenosového propojení

1.8 Životní prostředí

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Snížení průmyslového znečištění díky zpřísnění regulace v uplynulých 10 letech vedoucí k významnému zlepšení kvality ovzduší a vod v regionu</p> <p>Snížování spotřeby pitné vody díky zefektivnění průmyslové výroby a domácích spotřebičů</p>	<p>Znečištění ovzduší pocházející z dopravy a lokálních topenišť</p> <p>Nízký počet obcí napojených na kanalizaci zakončenou čistírnou odpadních vod</p> <p>Vysoký podíl znečištění vodních toků pocházející ze zemědělské činnosti, resp. používání pesticidů</p> <p>Roční významný úbytek ploch zemědělské půdy s vlivem na krajinnotvorné procesy a stav rostlinných i živočišných druhů</p> <p>Chybějící kapacity pro zpracování komunálních odpadů po skončení skládkování</p>

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
Politicko-legislativní	
<p>Zavedení povinnosti napojení obcí pod 2000 obyvatel na kanalizaci zakončenou ČOV s terciárním stupněm čištění</p> <p>Stanovení omezení nové výstavby podél hlavních dopravních tahů</p> <p>Nové emisní limity pro znečištění ovzduší, které vyvolají potřebu nových investic a pořízení čistších výrobních technologií</p>	<p>Omezení skládkování komunálních odpadů po roce 2024, které omezí provoz stávajících skládek odpadů a v případě nevybudování alternativních kapacit způsobí problém s nadbytkem nezpracovatelných odpadů</p> <p>Odpor veřejnosti k energetickému využití odpadů</p>
Ekonomicko-finanční	
<p>Nové výzvy z OP ŽP s důrazem na ochranu zemědělského půdního fondu</p> <p>Nové výzvy z OP ŽP pro rozvoj systémů pro nakládání s odpady</p> <p>Přechod veřejné dopravy na nízkoemisní paliva</p>	<p>Nedostatečná rychlost budování ČOV s 3. stupněm čištění v obcích pod 2000 obyvatel</p>

Socio-demografické

Sdílená ekonomika - společné využívání automobilů, jízdních kol apod.

Environmentální osvěta a vzdělávání s cílem zavádět principy oběhové (cirkulární) ekonomiky, které se projevují pozitivně v oblasti odpadového hospodářství a surovinových zdrojů

Snížení nemocí dýchacích cest díky omezení znečištění ovzduší

Využívání osobních automobilů jako hlavních dopravních prostředků při denním dojíždění do Hl.m. Prahy projevující se v nárůstu emisí NOx

Pokračování v suburbanizaci Prahy – nárůst urban sprawl a významné zábory zemědělské půdy

Technologické

Nové způsoby čištění odpadních vod, např. prostřednictvím nanotechnologií

Domácí spotřebiče s menší spotřebou energie či vody

Nedostatečné kapacity na zpracování odpadů po roce 2024

Nedostupnost technologií pro úpravu pitných a čištění odpadních vod

Nedostatečná rychlost budování ČOV s 3. stupněm čištění v obcích pod 2000 obyvatel

1.9 ICT infrastruktura

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Metropolitní oblast Prahy je relativně dobře vybavena infrastrukturou (viz okresy Praha-východ a Praha-západ)</p> <p>Domácnosti a podniky jsou vybaveny informačními technologiemi a využívají je</p> <p>Vysoká míra mobilního připojení</p> <p>Dostatek poskytovatelů služeb infrastruktury ICT</p>	<p>Nedostatečná vybavenost ICT infrastrukturou v celém SČK</p> <p>Nedostatečné vybavení ICT na 1. stupni základních škol</p> <p>Nedostatečná pozornost věnovaná této oblasti ze strany kraje včetně služeb eGovernmentu (dodávna)</p> <p>Nedostatečný přehled o ICT infrastruktuře a rychlosti připojení na celém území kraje – nejasnosti ohledně „bílých míst“</p>

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
Politicko-legislativní	
<p>Odstraňovat s pomocí kraje a obcí nefinanční bariéry rozšiřování ICT infrastruktury</p> <p>Rozšiřovat služby eGovernmentu s podporou kraje</p> <p>Vytváření příležitostí pro využití Open Data</p> <p>Uplatnění zákona 194/2017/Sb., o opatřeních ke snížení nákladů na vysokorychlostní sítě</p> <p>Vytvoření krajského registru sítí na území SČK</p>	<p>Vysoký počet malých obcí, jejichž představitelé nedocení význam ICT infrastruktury</p> <p>Nedostatečná koordinace rozšiřování ICT infrastruktury</p> <p>Problémy v nedostatečném metodickém vedení stavebních úřadů</p> <p>Rozdílný přístup stavebních úřadů k řešení stejné problematiky</p>

Ekonomicko-finanční

Využití dotačních titulů na podporu ICT (převedení prostředků evropských fondů z OP PIK do IROP)

Rozšíření endogenního (českého) podnikání

Rozvoj veřejných služeb dostupných i v periferních oblastech (školství, zdravotnictví)

Další marginalizace okrajových oblastí kraje kvůli nedostatečnému využití ICT služeb

Riziko pro konkurenceschopnost firem napojených na nedostatečně rychlý přenos dat (pouze 254 kb/s)

Vysoké ceny mobilního připojení

Závislost na poskytovatelích připojení s téměř monopolními cenami

Dílčí navýšení administrativy ve veřejné správě

Socio-demografické

Obyvatelstvo připravené využívat ICT – ICT využívají zejména lidé do 54 let, středoškolsky a vysokoškolsky vzdělání

Vyrovnávání příležitostí pro život v různých částech regionu – snížení rizika marginalizace jednotlivých oblastí kraje

Obyvatelstvo ČR není zvyklé chránit své osobní údaje

Nedostatečná digitální gramotnost

Technologické

Využití trendu pro vybudování chytrého regionu

Instalace ICT infrastruktury odpovídající současným BAT

Změny vyžadované realizací zákona 297/2016 Sb. (a 298/2016 Sb.)

Nevhodná skladba ICT infrastruktury, která povede ke „sunk costs“

Při živelném zavádění diskreditace významu ICT infrastruktury

Nedostatečné zavedení instrumentů dle zákona 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce

1.10 Sociální služby

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Nastavený systém plánování, tvorby a vyhodnocování sítě sociálních služeb; potřeba jednotlivých sociálních služeb je v rámci procesu plánování posuzována zejména s ohledem na místní podmínky (na základě vyjádření obcí s rozšířenou působností)</p> <p>Síť poskytovatelů sociálních služeb pokrývá celkem 32 druhů sociálních služeb; tyto služby jsou poskytovány širokým spektrem subjektů (nestátní neziskové organizace, krajské příspěvkové organizace, církevní organizace, města, obce a podnikatelské subjekty)</p> <p>Síť sociálních služeb je ve Středočeském kraji dlouhodobě stabilní a jak počty lůžek, tak úvahy přímé péče zůstávají v porovnání s rokem 2016 na přibližně stejné úrovni</p> <p>Jsou nastaveny principy financování poskytovatelů sociálních služeb ve Středočeském kraji</p> <p>Je vytvořena stabilní síť sociálních služeb (příspěvkové organizace kraje), kterou v rámci kraje zřizuje Středočeský kraj</p> <p>Jsou kontinuálně připravovány, realizovány projekty financované z evropských fondů pro sociální oblast ze strany kraje</p>	<p>Dlouhodobá podfinancovanost sociálních služeb; nedostatek finančních prostředků snižuje schopnost krajských institucí pružně reagovat na vznik sociálních problémů a prohlubování sociálních nerovností</p> <p>Středočeský kraj netvoří ze socioekonomického hlediska kompaktní celek; sociální disparity mezi jednotlivými oblastmi (územími) budou v nejbližších letech zvyšovat nároky na kvalitní a přesné plánování sociálních služeb zejména z hlediska efektivnosti vynaložených prostředků a účelnosti služeb ve specifických lokalitách</p> <p>Nedostatečné analytické nástroje pro monitorování a vyhodnocování specifických potřeb uživatelů a rozložení sítě sociálních služeb v jednotlivých územích kraje</p> <p>Nedostatečné informace o současné i budoucí potřebnosti některých služeb (zejména terénních)</p> <p>Institucionální a informační nepropojenost se systémem sociální péče v Hlavním městě Praze</p> <p>Nízká informovanost potenciálních uživatelů sociálních služeb o možnostech jejich využívání a existence obecných psychologických postojů k využití sociálních služeb ze strany jejich potenciálních uživatelů (předsudky, strach a obavy)</p> <p>Nedostatečná vybavenost (infrastruktura) veřejných prostranství v některých obcích (chybějící bezbariérovost) a omezená spojení veřejné dopravy zejména v periferních oblastech kraje</p> <p>Rozstříženost sociální práce v území</p> <p>Nepropojenost sociálních a zdravotních služeb (služby jsou poskytovány odděleně, s nedostatkem vzájemné informovanosti)</p> <p>Zvyšující se počet sociálně vyloučených lokalit (nárůst z 36 na 64 oproti roku 2006)</p>

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
Politicko-legislativní	
Aktivní politika Středočeského kraje v oblasti strategického plánování na úrovni ČR a legislativního procesu v sociální oblasti a sociálních služeb	Strategie ČR v oblasti sociálních služeb do roku 2025, která nereaguje na aktuální trendy (opakování starých chyb, neudržitelnost, deficit inovací)
Ekonomicko-finanční	
<p>Optimalizace systému sociálních služeb prostřednictvím analytických a prognostických dovedností, které reflektují obecný trend zvyšování rozmanitosti poskytovaných sociálních služeb jak na straně poptávky, tak i nabídky</p> <p>Uplatnění metody přesného zacílení sociální práce na základě expertní a komplexní znalosti situace cílové osoby a jeho okolí a prostředí (služby jsou v podmínkách ČR roztrženy mezi státní správu, místní samosprávu a poskytovatele sociálních služeb včetně sociálního poradenství)</p> <p>Zefektivnění financování systému sociální péče prostřednictvím integrace zdravotních a sociálních služeb v komunitě (ošetřovatelské a rehabilitační péče, zapojení praktických lékařů a komunitních zdravotních sester)</p> <p>Snížení nákladů na sociální služby prostřednictvím zavedení moderních inovativních trendů v oblasti sociální péče (např. život ve vlastním přirozeném prostředí namísto rezidenční péče, která je poskytována jen, když je nezbytně nutná s ohledem na nepříznivou sociální situaci osob; zavádění terénní zdravotně sociální péče)</p>	<p>Závislost systému sociálních služeb v kraji na finanční podpoře (dotaci) státu; z hlediska dlouhodobých prognóz lze očekávat snižující se celkový objem disponibilních finančních prostředků na provoz sociálních služeb v porovnání s růstem plánovaných kapacit</p> <p>Nejasná regulace cen sociálních služeb a využití příspěvku na péči</p> <p>Nedostatečná konkurenceschopnost zaměstnavatelů (poskytovatelů sociálních služeb) na trhu práce – odměňování zaměstnanců</p>
Socio-demografické	
Migrace mladých obyvatel z Hlavního města Prahy v rámci procesu suburbanizace (Středočeský kraj má v rámci ČR nejvyšší průměrné roční migrační saldo 25 190; podíl přistěhovalých ve věku 25–39 let na celkovém počtu přistěhovalých dosáhl 36,7 % v letech 2015–2016), kteří nevyužívají v takové míře sociální služby	<p>Stárnutí populace spolu s dalšími změnami v socio-demografické struktuře obyvatelstva vytvářejí intenzivní tlak na oblast plánování a poskytování sociálních služeb v kraji</p> <p>Socio-demografický trend stárnutí obyvatelstva neprobíhá rovnoměrně ve všech územích (okresech) kraje a vytváří tím poměrně značné disparity mezi centrálními a periferními oblastmi kraje; nedostatečné zacílení sociálních služeb může mít za následek snížení kvality a dostupnosti služeb</p>
Technologické	
Využití asistivních technologií, telemedicíny a obecně informačních a komunikačních technologií k monitoringu, podpoře cílové osoby a managementu zapojení pečujících osob blízkých a profesionálů ze zdravotní a sociálních služeb	Automatizace výroby, robotizace a celkové snížení významu lidské práce v ekonomice, které povede k dalšímu tlaku na sociální služby (riziko prohlubování tzv. sociálního vyloučení, nárůstu kriminality a sociálně-patologických jevů)

1.11 Zdravotnictví

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Existující základní síť zdravotnických zařízení poskytujících nezbytnou, akutní i plánovanou zdravotní péči a fungující zdravotnická záchraná služba</p> <p>Provázanost systému zdravotní péče ve Středočeském kraji se sítí zdravotnických zařízení na území hlavního města Prahy (dostupnost specializovaných zdravotnických zařízení pro obyvatele Středočeského kraje)</p> <p>Přítomnost pracovišť specifického lékařského výzkumu v kraji (např. Národního ústavu duševního zdraví)</p>	<p>Nedostatečná institucionální koordinace s Hlavním městem Prahou, která je limitujícím faktorem pro efektivní strategické a koncepční plánování rozvoje zdravotnictví na území Středočeského kraje</p> <p>Netransparentnost ve fungování některých zdravotnických zařízení v minulých letech</p> <p>Zadluženost některých středočeských nemocnic, které tvoří pilíř krajského systému zdravotní péče, a jejichž finanční problémy mohou destabilizovat systém zdravotní péče v kraji</p> <p>Nedostatečné kapacity a kvalita návazné péče</p> <p>Nízká míra spolupráce a koordinace jednotlivých poskytovatelů zdravotních služeb (včetně praktických lékařů, specializovaných ambulantních pracovišť a akutní lůžkové a následné péče)</p> <p>Nízký důraz na rozvoj oblasti zdravotně-sociální prevence (mezi hlavní příčiny úmrtí obyvatel ve Středočeském kraji patří nemoci oběhové soustavy a zhoubné novotvary – tj. onemocnění, jimž lze předcházet preventivními programy v oblasti životního stylu, zvýšenou informovaností populace a pravidelnými preventivními prohlídkami)</p>

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
Politicko-legislativní	
Modernizace systému zdravotnictví ČR a zavedení inovativních technologií na centrální úrovni	<p>Omezená role Středočeského kraje z hlediska celkového objemu financování zdravotní péče v regionu (rozhodujícím aktérem v oblasti jsou zdravotní pojišťovny)</p> <p>Samospráva (kraj) nemá žádný nástroj zdravotní politiky pro zajištění dostupnosti služeb na svém území</p> <p>Nedostatečná priorita státu v oblasti prodloužení délky života ve zdraví (největší deficit zdravotní charakteristiky obyvatel ČR)</p>
Ekonomicko-finanční	
<p>Navázání krajských preventivních programů na činnost ústředních orgánů státní správy (Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí – Zdraví 2020)</p> <p>Zefektivnění systému zdravotní péče prostřednictvím moderních trendů (koncentrace akutní a specializované nemocniční péče, ucelená rehabilitace pro pacienty pracovně aktivní i neaktivní, podpora zdravotní gramotnosti, individualizace a participace ve zdravotní péči, přenos kompetencí na zdravotní sestry, podpora vzdělávání v geriatрии a gerontopsychiatrii)</p> <p>Zefektivnění financování systému prostřednictvím integrace zdravotních a sociálních služeb v komunitě (ošetřovatelské a rehabilitační péče, zapojení praktických lékařů a komunitních zdravotních sester)</p>	<p>Nedostatek finančních prostředků pro zajištění zdravotnických služeb a zdravotnických profesionálů v důsledku neefektivního systému a špatné organizace zdravotnictví v ČR</p> <p>Nedostatečné systémové zaměření na kvalitu zdravotní péče</p> <p>Chybějící systémy hodnocení kvality na úrovni státní zdravotní správy, profesních organizací i zdravotních pojišťoven</p>
Socio-demografické	
Migrace mladých lidí bez chronických onemocnění z Hlavního města Prahy v rámci procesu suburbanizace zlepšující celkový zdravotní stav obyvatelstva a snižující nároky na zdravotní péči v kraji	Růst výskytu chronických onemocnění (diabetes, hypertenze, ischemická choroba srdeční a cévní nemoci mozku) v důsledku demografických změn (zejména stárnutí populace)
Technologické	
<p>Využití asistivních technologií, telemedicíny a obecně informačních a komunikačních technologií k monitoringu, podpoře cílové osoby a managementu zapojení pečujících osob blízkých a profesionálů ze zdravotní a sociálních služeb</p> <p>Podpora elektronizace zdravotnictví a rozvoj telemedicíny</p>	<p>Růst výskytu chronických onemocnění v důsledku technologických změn prodlužujících celkový věk dožití</p> <p>Nezachycení moderních trendů ve zdravotní péči (např. telemedicína apod.)</p> <p>Nedostupnost zdravotnických technologií v důsledku vysokých cen nebo netransparentního výběru</p> <p>Automatizace výroby, robotizace a celkové snížení významu lidské práce v ekonomice, které povede k problémům v oblasti duševního zdraví</p>

1.12 Kultura

Vnitřní analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Blízkost Prahy přináší širší nabídku kulturního vyžití pro obyvatele jak Středočeského kraje, tak pro obyvatele Prahy, zároveň představuje příliv turistů, kteří primárně navštíví Prahu</p> <p>Propojení s kulturním turismem</p> <p>Velká rozmanitost kulturních institucí a velké množství kulturně historických památek – celkem se jich na území SČK nachází 1 121</p> <p>Dobrá dopravní infrastruktura</p>	<p>Blízkost Prahy a atraktivita jejích služeb v oblasti kultury „přebíjí“ nabídku Středočeského kraje, což představuje odliv turistů i odliv kreativců směrem ku Praze</p> <p>Nedostatek fyzických míst – kulturních domů či kulturních středisek – pro realizace aktivit</p> <p>Nevyhovující stav a nedostatečné vybavení již existujících kulturních zařízení</p> <p>Nevyhovující internetová síť</p>

Vnější analýza – faktory ovlivňující rozvoj kraje v dané oblasti

Příležitosti	Hrozby
<p>Aktivní politika podpory místních kulturních aktivit</p> <p>Využití výzev vypisovaných Ministerstvem kultury České republiky na podporu financování kulturních aktivit</p> <p>Podporovat umělecké vzdělávání v místě bydliště, a to pro všechny věkové kategorie</p> <p>Provázet aktivity základních uměleckých škol se sociálními službami -- arteterapie</p> <p>Aktivně podporovat místní tradice a vytvářet nových</p> <p>Připojení obcí k rychlému internetu</p>	<p>Nedostatečná finanční zajištěnost kulturních aktivit</p> <p>Závislost na Praze jako na zdroji kulturních aktivit i kulturního vzdělávání</p> <p>Nízká úroveň kulturní a sociální sounáležitosti obyvatel s místem bydliště</p> <p>Nestejně rozvržené kulturní instituce i kulturních aktivit na území kraje</p>

2. Problémové analýzy

2.1 Ekonomický rozvoj a VaV

Postupné vyčerpávání zdrojů růstu a pomalá proměna ekonomiky z výrobní na znalostně založenou

Popis problému

Hospodářství Středočeského kraje je silně orientováno na zpracovatelský průmysl, ten tvoří téměř 40 % výkonnosti ekonomiky. V rámci něj je nejvýznamnější automobilový průmysl, ten tvoří 28 % výkonů v ekonomice, ale na něj jsou navázány i další průmyslové obory a některé služby. Významnou (větší než v jiných krajích) roli hrají zahraniční firmy, které byly a jsou hlavním tahounem ekonomického růstu v kraji, dosahují výrazně vyšší produktivity práce i rychlejšího růstu výkonů. Jejich aktivity, stejně jako aktivity domácích firem, jsou stále orientovány převážně na výrobní aktivity s nižší přidanou hodnotou a firmy jsou do produkčních sítí zapojeny nejčastěji na nízkých pozicích jako subdodavatelé 2. a 3. řádu. Tyto zdroje ekonomického růstu se však postupně vyčerpávají s tím, jak rostou výrobní náklady v celé České republice a postupně klesá tempo přílivu PZI. Pokročilejší a sofistikovanější podnikové funkce a ekonomické aktivity s vyšší přidanou hodnotou (jako VaV, design, konstrukce) se sice postupně rozšiřují, ale týká se to zatím pouze malé části firem v regionu. Spolupráce firem a výzkumných organizací a hospodářské využití výsledků výzkumu v ekonomice v podobě inovací je vzhledem k potenciálu, který ještě v posledních letech narostl, nedostatečné. Současně se nedaří rychleji a ve větší míře zakládat a rozvíjet endogenní firmy (vlastněné a řízené z regionu), které by rychle rostly a byly úspěšné na globálních trzích.

Příčiny

Atraktivita regionu pro rychlý a poměrně silný příliv PZI (součást EU, blízkost trhů v západní Evropě, dobrá geografická poloha a dopravní dostupnost), který modernizoval ekonomiku regionu a propojil ji na zahraniční trhy. To vedlo ke značnému rozvoji výrobních kapacit (nejen zahraničních firem ale návazně také domácích). Silné tradiční průmyslové podniky se podařilo úspěšně restrukturalizovat, což také přispělo k udržení vysoké zaměstnanosti v průmyslu. Výchozí podmínky, které byly pro tento ekonomický model výhodné, se však postupně mění. Obecně rostou výrobní náklady (nejen na pracovní sílu), rozvoj moderních technologií umožňuje ještě větší fragmentaci výroby. Ve Středočeském kraji je akutní nedostatek lidí na trhu práce, nejen pracovníci na nižší a střední technické pozice, ale i další, což již činí reálné problémy pro další rozvoj firem. Obecně kraj brzdí i nižší míra podnikavosti, zatím vzniklo málo nových endogenních firem, které dosáhly úspěšného tržního postavení a mohou se stát (či se již staly) dalším pilířem regionální ekonomiky. Kraj těží z blízkosti Prahy, kam se koncentrují přirozeně častěji některé aktivity s vyšší přidanou hodnotou, tato blízkost jej však do určité míry také brzdí. Současná spolupráce firem v oblasti VaV s akademickými institucemi (sídlicími nejčastěji právě v Praze) je nedostatečně rozvinutá, orientovaná zejména na jednodušší služby, a to i kvůli vzájemné bariéře a různému oborovému zaměření. Toto spolu s dalšími byrokratickými a legislativními bariérami na straně výzkumných organizací brání většímu rozvoji ekonomických aktivit založených na výzkumu a znalostech.

Důsledky

Důsledkem tohoto stavu je silná závislost hospodářství Středočeského kraje na poptávce ve vyspělých zemích EU (především po subdodávkách nebo výrobcích s nižší přidanou hodnotou). Malá rozvinutost tržních kompetencí firem i lidí a podnikavosti, což vede k nízké tvorbě globálně ambiciózních a úspěšných firem, které vyšly z místního prostředí. Důsledkem průmyslové a výrobní orientace je také náchylnost ekonomické výkonnosti hospodářskému cyklu. Současně se kraj potýká s vysokou poptávkou po technicky vzdělané pracovní síle, kterou se již nedaří uspokojit na regionálním trhu práce a postupně bude probíhat nahrazování méně kvalifikovaných pracovních pozic automatizací a robotizací. V některých případech hrozí přesun jednodušších forem výroby do zemí s nižšími náklady. Nedaří se v hospodářství ve větší míře využít aktivit veřejného výzkumu a proměnit je v konkurenční výhodu firem v regionu. To vše může mít za následek ekonomickou stagnaci, možný nárůst nezaměstnanosti a nižší růst či stagnaci platů.

Zaostávání a marginalizace periferních území kraje

Popis problému

Ve Středočeském kraji jsou velké vnitřní rozdíly v ekonomické vyspělosti jednotlivých území. Ekonomický rozvoj je koncentrován do okolí Prahy a silných regionálních center. Oproti tomu periferní a venkovské oblasti kraje jsou marginalizovány a ekonomicky stagnují. Hospodářské aktivity v těchto oblastech jsou vázány na hlavní dopravní tahy případně do specifických oblastí s průmyslovou tradicí. Je zde nízká míra podnikatelské aktivity, nízký příliv zahraničních investic a malý počet pracovních příležitostí.

Příčiny

Příčinou je absence ekonomicky silnějších mikroregionálních center, až na výjimky absence silných firem, které by byly hnacími motory lokální ekonomiky a trhu práce. Tato část kraje je typická menším hospodářským potenciálem, který je dán rozptýlenou a řídkou sítí převážně menších obcí. Situace ovlivňuje i horší dopravní dostupnost na hlavní mezinárodní dopravní tahy i do Prahy a rovněž horší technická vybavenost (chybějící plochy pro podnikání, nezajištěný vysokorychlostní internet). Ze strukturálního pohledu se jedná o oblasti, které jsou méně průmyslové, ale jsou více orientovány na zemědělství. Současně tento problém ještě zvyraznila suburbanizace Prahy (rezidenční i komerční), která posílila ekonomickou rozvinutost nejbližšího okolí Prahy na úkor periferních částí kraje. Tento proces se postupně rozšiřuje i do vzdálenějšího okolí Prahy, jeho pozitivní efekty však periferní a venkovské oblasti kraje neovlivní.

Důsledky

Důsledky malé ekonomické rozvinutosti těchto území a jejich stagnace jsou patrné v řadě oblastí, které situaci těchto území zpětně opět negativně ovlivňují. Je to především vyšší nezaměstnanost, nižší koupěschopnost obyvatel, odliv mladých a vzdělaných lidí do jiných částí kraje. Postupně je stále těžší zajistit kvalitní školství a další veřejné služby v území. Zhoršují se podmínky a možnosti zajištění služeb (veřejných i soukromých) a udržení drobných živností a podnikatelských aktivit. Tím trpí i sociální a komunitní život v obcích v těchto periferních částech kraje a činí tak tato sídla málo atraktivní a pro život, podnikání a ekonomické aktivity.

2.2 Cestovní ruch

Nedostatečné využití potenciálu regionu pro cestovní ruch a jeho nízký příspěvek k ekonomické výkonnosti kraje

Popis problému

Oblast cestovního ruchu se na HDP Středočeského kraje podílí pouze 2,5 %, což je pod průměrem České republiky (2,8 %). Středočeský kraj má přitom kvalitní přírodní i kulturně-historické předpoklady pro rozvoj a inovace turistických produktů. Potenciál cestovního ruchu není plně využit jak v periferních oblastech kraje, kde je cestovní ruch velkou příležitostí pro rozvoj místního podnikání, tak i v turisticky atraktivních oblastech. Návštěvnost Středočeského kraje dosahuje v porovnání s dalšími kraji ČR spíše průměrných hodnot a problémem je i vysoký podíl jednodenní návštěvnosti kraje oproti ekonomicky výnosnějším pobytům vícedenním. I přes vzestupnou tendenci v počtu vícedenních návštěvníků Středočeský kraj zdaleka nedosahuje hodnot pražské aglomerace a podle statistik zaostává i za jednou z hlavních konkurenčních destinací, Jihočeským krajem. Středočeský kraj je také regionem, kde se za posledních deset let snížila návštěvnost nejvíce ze všech krajů ČR, včetně návštěvnosti zahraničních turistů.

Příčiny

Oblast cestovního ruchu byla ve Středočeském kraji do nedávné minulosti charakteristická nízkou mírou koordinace aktivit ze strany krajské reprezentace a v oblasti nebyl uplatňován strategický management, který by vytvářel nástroje pro dlouhodobý a udržitelný rozvoj tohoto odvětví, včetně podpory rozvoje lidských zdrojů, veřejné infrastruktury a kvality služeb v cestovním ruchu. Činnost organizací destinačního managementu nebyla efektivně koordinována a průběžně vyhodnocována. Do roku 2017 v kraji nebyla zřízena (jako v jediném kraji ČR) centrála cestovního ruchu. Na úrovni kraje nebyl realizován jednotný a efektivní marketing středních Čech jako turistické destinace a nebyla vypracována jednotná komunikační strategie.

Důsledky

Cestovní ruch nepatří mezi klíčová odvětví regionální ekonomiky. V regionu tak není dostatek investic pro rozvoj a inovace infrastruktury a produktů cestovního ruchu, které se přizpůsobují a využívají moderní trendy v komunikaci, síťování i chování zákazníků. Nedostatek investic do inovací a tvorby nových produktů snižují ekonomické efekty, potenciál pro lokální zaměstnanost a celkovou konkurenceschopnost středočeské destinace. Středočeský kraj dosahuje v porovnání s ostatními kraji ČR celkově nižšího potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu, mimo jiné i proto, že v regionu nejsou zdroje pro další investice do informačních a komunikačních technologií. Digitalizace a elektronizace jsou přitom nezbytným předpokladem pro úspěšnost turistických produktů s vysokou přidanou hodnotou.

2.3 Školství a vzdělanost

Postupné zvyšování byrokratické zátěže škol a nedostatečné podmínky pro rozvoj lidských zdrojů i kvality ve středočeském školství

Popis problému

V rámci dotací MAP a KAP je ve Středočeském kraji věnována značná pozornost podpoře dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a ředitelů škol. Současně však není řešen hlubší problém generační výměny učitelů, který se částečně projevuje již nyní, v budoucnu však bude ještě posílen. V horizontu deseti let budou chybět kvalifikovaní a motivovaní učitelé, zejména na prvním stupni základních škol. Chybí rovněž podpora vedení škol v administrativních, ekonomických nebo personálních otázkách. Kromě postupného zvyšování byrokratické zátěže škol (v poslední době i v souvislosti s opatřeními na podporu inkluze), se navýšilo i běžné administrativní zatížení nejen ředitelů škol, ale i pedagogů. Tato zátěž je na úkor zvyšování kvality vzdělávání.

Příčiny

Dlouhodobé podhodnocení mezd pedagogů i ředitelů škol, kteří jsou navíc značně zatíženi administrativou, je problémem v celé ČR, ale ve Středočeském kraji je tento problém umocněn blízkostí Prahy, kde mají učitelé atraktivnější pracovní příležitosti. Je dobře známo, že učitelé hrají klíčovou úlohu, pokud jde o úspěch či neúspěch jednotlivců ve vzdělávání. Středočeský kraj bude navíc čelit velkému problému generační výměny, který se pozvolna projevuje již nyní. Konkrétně kraj čeká v budoucnu daleko větší problém s nedostatkem učitelů, než jaký má již nyní. Zčásti je na vině demografický vývoj, protože na vysokých školách nyní studují slabší populační ročníky a silnější populační ročníky budou odcházet do penze. Častěji se však stává, že absolventi pedagogických fakult do škol buď vůbec nenastoupí, nebo po pár letech praxe ze školství odejdou z důvodů nízkého finančního ohodnocení. Složitá administrativa vyplývající zejména z obecně závazných právních předpisů, časově náročná administrativa, která provází inkluzi, administrativní náročnost čerpání dotací, dlouhodobě nízké výdaje na školství, nejasné financování udržitelnosti projektů z ESF a podhodnocení mezd pedagogů i ředitelů škol neumožňuje vedení škol soustředit se na řízení lidských zdrojů, plánování nástupnictví a vytváření motivačních benefitů pro udržení si začínajících učitelů. Na řízení kvality výuky jim zůstává zhruba 20 % času.

Důsledky

Neexistující systém nástupnictví učitelů a ředitelů škol neumožňuje přenos znalostí s řízením školy i pedagogických procesů. Plánování, organizování a řízení lidských zdrojů ve všech úrovních vzdělávání, včetně řízení kvality je věnována jen část kapacity ředitelů škol, což se projevuje ve snížení kvality vzdělávání. Na systémová opatření není zajištěno systémové financování (například inkluze). Naopak na posílení zpracování narůstající projektové agendy žádné dotace poskytovány nejsou. Ředitelé škol tak většinu času věnují dotačním, administrativním, technicko-hospodářským agendám. Z kapacitních důvodů proto není věnována dostatečná pozornost řízení kvality a pedagogických procesů, zjišťování zpětné vazby o výsledcích vzdělávání a modernizaci systémů hodnocení kvality ve vzdělávání.

Nedostatečné zajištění kapacit a modernizace materiálně-technického zázemí škol

Popis problému

Přes to, že patří k prioritám Středočeského kraje podporovat modernizaci vybavení škol a případně podle potřeb přispívat na vybudování bezbariérových přístupů v organizacích, či modernizaci materiálně-technického zázemí škol (budovy, vnitřní vybavení, odborná pracoviště apod.), podpora neprobíhá v takovém rozsahu, který by odpovídal potřebám škol. V rámci realizace projektů MAP a KAP jsou pravidelně aktualizovány seznamy investičních potřeb škol a jsou pro ně průběžně vyhledávány případné finanční zdroje. Nedochozí však k dostatečnému rozvoji a navyšování potřebných kapacit či modernizace vybavení škol s ohledem na omezené finanční zdroje.

Příčiny

Hlavním vnějším faktorem ovlivňujícím podobu vzdělávání ve Středočeském kraji je dlouhodobě podinvestovaná infrastruktura škol (MŠ, ZŠ, SŠ), z prostředků jejich zřizovatelů, jejímž cílem by mělo být vytvoření podmínek pro modernizaci vybavení, reagujícího na tempo technologických a digitálních změn, které mají zásadní dopad na kvalitu poskytovaného vzdělávání. Příčinou je rovněž nedostatečné řešení kapacitní dostupnosti MŠ a ZŠ i v místech, která jsou potřebná pro stabilizaci populace a udržení jedné podmínky kvality života pro mladší populaci, stejně tak jako růst ZŠ v postupně se rozšiřujícím zázemí Prahy (výrazný nárůst počtu obyvatel v okresech Praha-východ a Praha-západ, zapříčiněný suburbanizací a masivní výstavbou satelitních městeček s rodinnými domky mimo území hl. m. Prahy). Tím dochází v těchto částech k potřebě kapacitního navyšování počtu žáků v MŠ a ZŠ.

Důsledky

Omezené dotační zdroje neumožňují podporovat modernizaci materiálně-technického zázemí škol ani přispívat na vybudování bezbariérových přístupů, což má za následek nižší komfort i kvalitu výuky. Nedochozí k navyšování dostatečných kapacit v souvislosti s demografickým vývojem v oblasti předškolního a základního vzdělávání zejména v oblastech okolo Prahy, což snižuje atraktivitu těchto míst i kvalitu života obyvatel v těchto lokalitách (nutnost dovážet děti do vzdálenějších školních zařízení, přeplněné učebny apod.). Vybavenost škol tak neodpovídá současným ani budoucím potřebám kraje, aby došlo k rozvoji škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje.

2.4 Doprava

Rostoucí intenzita silniční dopravy

Popis problému

Rostoucí intenzita dopravy na komunikacích ve Středočeském kraji je jedním z klíčových problémů, který úzce souvisí i s růstem počtu dopravních nehod v posledních letech. Středočeským krajem procházejí všechny významné silniční komunikace v Česku a spolu s pokračující suburbanizací v okolí Prahy roste tlak na stávající dopravní infrastrukturu (nejen na hlavní dopravní tahy, ale i na silnice II. a III. tříd), která ne vždy odpovídá současné kapacitě a technickým nárokům moderní dopravy. Růst intenzity silniční dopravy se týká hlavních silničních tahů do Prahy a okolí významnějších měst (např. Mladé Boleslavi). Rostoucí intenzita dopravy vytváří tlak na modernizaci dopravy, a to nejen té silniční, ale také železniční, která je přirozenou alternativou. Intenzita dopravy však roste rychleji, než je tempo modernizace silniční sítě a změna kvality železniční dopravy.

Příčiny

Rostoucí intenzita dopravy má různé příčiny. Za hlavní dvě lze považovat polohu Středočeského kraje v zázemí Hlavního města Prahy a suburbanizaci v bližším i širším zázemí Prahy. Tyto fenomény vedou k vysoké a v čase velmi rychle rostoucí intenzitě dopravy zejména (ale nejen) na příjezdových komunikacích do Prahy. Za rostoucí intenzitou silniční dopravy stojí také dynamický ekonomický růst Středočeského kraje, včetně Prahy. Zároveň hospodářská specializace Středočeského kraje, resp. české ekonomiky na průmyslové a výrobní aktivity podporuje růst intenzity silniční nákladní dopravy. Ten se neprojevuje pouze v zázemí Prahy, ale také na dalších místech v regionu, což je právě způsobeno lokalizací výrobních a distribučních kapacit významných zaměstnavatelů v kraji. Ty často vznikají bez vzájemné koordinace s dalšími samosprávnými územními celky a správci dopravní infrastruktury, což vede ke zvyšování dopravní zátěže na nevhodných komunikacích nejen v důsledku přepravy nákladu, ale také přepravy osob do zaměstnání. Růst intenzity silniční dopravy podporuje přeprava nákladu prostřednictvím silničních nákladních vozů. Tento způsob přepravy nákladu jednoznačně v kraji dominuje, a to jak v přepravě v rámci kraje, tak do ostatních krajů. V neposlední řadě lze považovat za příčinu růstu intenzity silniční dopravy také polohu kraje v kontextu Česka a Evropy, kde Středočeský kraj funguje jako tranzitní uzel pro národní a mezinárodní dopravu.

Důsledky

Rostoucí intenzita dopravy může negativně ovlivňovat kvalitu života, a to zejména v oblastech, které nebyly na růst intenzity dopravy koncipovány. Doprava je také hlavním faktorem znečištění ovzduší v kraji. Zároveň postupné naplňování maximálních kapacit silničních komunikací v kraji může vést k vyššímu výskytu dopravních kongescí, které mají nejen negativní dopad na životní prostředí, ale také mohou znamenat ekonomické ztráty a snižovat atraktivitu Středočeského kraje pro rozvoj některých ekonomických činností. Přímým důsledkem růstu intenzity silniční dopravy je v posledních letech také růst počtu dopravních nehod a jejich závažnost, a to zejména v okresech Mladá Boleslav, Mělník a Benešov.

Omezená koordinace plánování dopravní obslužnosti a infrastruktury vzájemně ve Středočeském kraji a v Praze

Popis problému

Středočeský kraj tvoří přirozené zázemí Prahy, což je dáno nejen skutečností, že Praha sousedí pouze se Středočeským krajem, ale také velmi vysokou denní mobilitou obyvatel mezi kraji, která se pohybuje v řádech stovek tisíc osob denně. Tyto faktory vyžadují velmi úzkou koordinaci v plánování a organizaci dopravy, a to jak z hlediska jejich technických parametrů, tak organizačního zajištění. Zlepšení koordinace veřejné hromadné, nákladní a individuální dopravy představuje klíčovou výzvu rozvoje Středočeského kraje s přesahem do dalších oblastí života obyvatel a hospodářství regionu.

Příčiny

Historicky se ve Středočeském kraji vyvinulo několik na sobě téměř nezávislých dopravních systémů, jejichž integrace v současné době teprve probíhá. Paralelně vznikla v posledních letech řada logistických center v zázemí Prahy a podél dálnic, které nebyly na jejich vznik plně připraveny. Zároveň nebyly v řadě případů tato a podobná centra plně integrována do celkového rozvoje území. Navíc nedošlo k dobudování potřebné páteřní infrastruktury, která by dokázala svést dopravu ze současných komunikací, které nevyhovují kapacitou ani technickým stavem. Společným jmenovatelem těchto příčin je nedostatečná koordinace rozvoje dopravy ve Středočeském kraji a Praze. Přesto, že v posledních měsících došlo k realizaci integrace dopravních systémů veřejné dopravy, jedná se v kontextu koordinace dopravy jak z hlediska jejího technického nastavení, tak organizačního zajištění, pouze o parciální krok.

Důsledky

V důsledku nekoordinovaného plánování a organizace dopravy mezi Prahou a Středočeským krajem dochází ke vzniku kongescí nejen při denní dojíždce obyvatel za prací do metropole, ale také na tranzitních komunikacích, protože chybí nedobudovaná páteřní infrastruktura. V důsledku vysoké intenzity dopravy roste znečištění ovzduší, kdy silniční doprava představuje největší činitele znečištění ovzduší v kraji. Tyto faktory vedou v některých oblastech kraje ke snížení kvality života. K řešení těchto negativních důsledků mohou přispět nové nastupující trendy, jako jsou alternativní paliva, sdílená ekonomika a další.

2.5 Energetická infrastruktura

Nepřipravenost na trend decentralizace energetiky, chytré sítě a rozvoj OZE

Popis problému

Do urbánního prostředí začne přicházet postupná decentralizace energetiky, chytré sítě a vyšší podíl obnovitelných zdrojů v energetickém mixu. Rovněž lze očekávat rozvoj integrovaných projektů, které začnou kombinovat různá řešení v jednom městě či obci, včetně různých technologií – např. využití momentálních přebytků solární energetiky pro dobíjení elektromobilů či odpadního tepla z průmyslu pro vytápění. Skládkování využitelných a recyklovatelných odpadů bude zakázáno. Směsný komunální odpad (po vytrídění materiálů využitelných složek a biologicky rozložitelných odpadů) se bude zejména energeticky využívat v zařízeních k tomu určených v souladu s platnou legislativou. Kraj ani municipality nejsou na tyto změny dostatečně připraveny, nemají vytvořené strategie a plán projektů, které jim umožní tyto trendy reflektovat.

Příčiny

Chybějící data energetické statistiky na úrovni detailních informací o výrobě a spotřebě energie na úrovni miniregionů či obcí může zapříčinit přípravu obecnější Územní energetické koncepce. Města a obce by se měly z prostých spotřebitelů energie měnit také na výrobce a místní poskytovatele a využívat místně dostupné zdroje energie. Bude nutné zmapování potenciálu energetických výrobních zdrojů jednotlivých miniregionů pro možné zavedení decentrálního řešení (minigríd).

Důsledky

V případě včasného nepodchycení rozvoje energetického potenciálu na úrovni miniregionů v kraji může docházet při přechodu na decentrální energetiku k nekonceptnímu rozvoji zdrojů. Kraj by měl přes svoji Územní energetickou koncepci řídit směr k rozvoji chytrého regionu, což je v současné situaci nepravděpodobné. Malé místní zdroje můžeme vnímat jako posílení bezpečnosti a přínos pro místní ekonomiku.

Nízká cenová konkurenceschopnost soustav centrálního zásobování teplem (CZT)

Popis problému

Středočeský kraj disponuje rozvinutým systémem teplárenství, který ale je poměrně zastaralý (technologicky i z hlediska připravenosti na budoucí trendy, které odvětví postihnou) a bude jej potřeba postupně transformovat pro využití nízkouhlíkových zdrojů energie včetně energie z druhotných zdrojů a odpadního tepla a jejich dopravu ke spotřebitelům především v městských aglomeracích.

Příčiny

Zařízení na výrobu a dopravu tepla jsou mnohdy zastaralá a je třeba je modernizovat. Vývoj teplárenství je úzce spjat s tvorbou ceny za teplo. Dá se předpokládat tlak na vyrovnávání cen za teplo, bez ohledu na oblast, ve které je teplo odebíráno. Těžko můžeme požadovat srovnatelné ceny dodavatelů, kteří disponují moderním a dlouhodobě kvalitně udržovaným zařízením a dodavatelů, jejichž zařízení jsou zastaralá a vyžadují nadstandardní výdaje za údržbu a modernizaci. Je třeba si uvědomit, že značná část provozů je na konci životnosti.

Důsledky

Důsledky rozpadu některých CZT by znamenaly významné problémy pro obyvatele kraje a zajištění spolehlivého a cenově konkurenceschopného zásobování teplem. Kraj by měl mít přehled o ceně tepla v jednotlivých CZT. Největším konkurentem CZT je lokální vytápění za pomoci zemního plynu. Postupným odpojováním jednotlivých spotřebitelů dochází k vodárenskému efektu. Kraj by měl být na tuto situaci připraven, pouhé zakázky výstavby blokových kotelen nejsou řešením.

2.6 Životní prostředí

Špatná kvalita ovzduší především v důsledku emisí z dopravy a lokálního vytápění

Popis problému

I přes průběžné zlepšení, dochází na území kraje každoročně k nedodržování imisních limitů pro polétavý prach (suspendované částice PM10), zejména v oblasti Kladenska s vysokým podílem využívání tuhých paliv v domácnostech a v okolí dálnic a rychlostních komunikací. Výměra oblastí s nedodrženými limity výrazně závisí na klimatických podmínkách a v období 2011 až 2015 se pohybovala mezi 3 % a 39 % území kraje, v roce 2015 činila 26,3 % (se zahrnutím přízemního ozónu 30,4 %).

Příčiny

Propojení dálniční sítě v nedokončeném pražském okruhu koncentruje tranzitující nákladní dopravu do lokalit Středočeského kraje. Intenzivní nákladní doprava je posilována silnou individuální dopravou do zaměstnání, která je soustředěna ve velkých městech a především v okolí Prahy způsobuje významné emise TZL. K emisními mixu dále přispívá průmyslový charakter kraje, který špatnou situaci v okolí velkých sídelních celků umocňuje. Hustota rozmístění malých sídel do 2000 obyvatel vyžadující orientaci domácností na vytápění pevnými palivy také negativně ovlivňuje kvalitu ovzduší Středočeského kraje.

Důsledky

Zhoršená kvalita ovzduší vlivem dopravy a lokálního vytápění domácností se nepříznivě projevuje na zdraví obyvatel a stavu životního prostředí. Při pravidelné expozici zvýšeným hodnotám znečišťujících látek v ovzduší dochází zejména u obyvatel s oslabeným imunitním systémem k respiračním onemocněním, dráždění sliznic horních cest dýchacích a očí, zvyšuje se pravděpodobnost sekundárního onemocnění a obecně se snižuje kvalita života. Území s dlouhodobým působením znečištění ztrácejí svou atraktivitu a dochází ke snižování cen nemovitostí, odchodu produktivního a movitějšího obyvatelstva a jejich postupnou přeměnu do sociálně vyloučených lokalit.

Nedostatečné napojení domácností na kanalizace zakončené ČOV a zásobování pitnou vodou

Popis problému

Středočeský kraj má druhý nejnižší podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (84,6 %) a kanalizaci zakončenou ČOV (70,3 %) mezi regiony v ČR, ale zároveň také nejvyšší počet ČOV (749) v ČR.

Příčiny

Vysoký podíl počtu obyvatel žijících v menších obcích do 2 000 obyvatel, jejichž napojení na vodohospodářskou infrastrukturu je technicky a ekonomicky náročné a není často možné ho zajistit dostupnými technologiemi při zachování ekonomiky provozu. Na jednu ČOV bylo v kraji v roce 2015 průměrně připojeno 1 940 obyvatel, přičemž 66,6 % provozovaných ČOV bylo vybaveno terciárním stupněm čištění sloužícím k dočištění odpadních vod, odstranění fosforu, nerozpuštěných látek a k hygienizaci vody.

Důsledky

Nepřipojené domácnosti na kanalizace zakončené ČOV musí využívat jímky odpadních vod. Jejich pravidelné vyvážení nákladní technikou má negativní vliv na kvalitu ovzduší. Kromě bezodtokých jímek je provozováno velké množství jímek splaškových vod, které ovlivňují stav podzemních vod nežádoucí kontaminací znečišťujících látek a bakterií. V sídlech nepřipojených na veřejnou vodovodní infrastrukturu může docházet ke snižování kvality podzemních vod a s úbytkem zásob podzemních vod a množství vody v povrchových tocích dochází ke zvyšování koncentrací znečištění.

Významný nárůst zastavěných ploch

Popis problému

Obce v nejbližším okolí Hlavního města Prahy se posledních 15 let potýkají s vysokou intenzitou výstavby, kdy se ve většině případů jedná přímo o zábory zemědělské půdy. Mezi lety 2000 a 2015 vzrostla rozloha zastavěných ploch ve Středočeském kraji o 6 %. Mezi nejvíce urbanizovaná území patří bezprostřední okolí hlavního města, tedy okresy Praha-západ a Praha-východ, dále pak okolí Kladna, Mladé Boleslavi, ale i Mělníka, Kolína či Kutné Hory. V řadě případů jsou zábory zemědělské půdy řešeny nekoncepčně a nekoordinovaně, kdy zejména v oblasti polabských nížin dochází k nenahraditelným ztrátám nejúrodnějších půd v ČR. I z důvodu technologické náročnosti jsou jen minimálně využívány brownfieldy a výše poplatků za zábory zemědělské půdy této skutečnosti jen narávají.

Příčiny

Hlavní příčinou související s nárůstem zastavěných ploch je především výstavba nových bytů a domů související s přirozeným demografickým vývojem, kdy vysoký podíl mladých lidí pracujících v Praze touží založit a vychovávat rodinu spíše ve venkovském regionu než přímo v hlavním městě. V posledních 15 letech se tak významně rozšířila zástavba v obcích v nejbližším okolí Prahy. Dalším důvodem úbytku zemědělské půdy ve prospěch zastavěného území je významné rozšiřování ploch využívaných jako sklady a průmyslové zóny podél hlavních dopravních tahů, kde je hlavním benefitem snadná dostupnost.

Důsledky

Důsledky rozšiřování zastavěných ploch lze rozdělit do několika skupin. Primárním důsledkem je nedostatek zemědělské půdy, která zvláště v regionu Středních Čech patří mezi nejkvalitnější a nejúrodnější v celé ČR, což se může dále projevit v nižší soběstačnosti českého zemědělství. Další aspekty urban sprawlu jsou spíše socio-ekonomické, kdy pro samotné obce může být do budoucna velkým problémem zajištění dostatečné kapacity mateřských a základních škol nebo zajištění dostatečné dopravní obslužnosti obcí, stejně jako odpovídající kapacity čistíren odpadních vod apod. Důsledky rychlého nárůstu počtu obyvatel se mohou projevat i v oblasti mezilidských vztahů, např. problémy mezi starousedlíky a lidmi, kteří se do dané obce přistěhovali nedávno.

2.7 ICT infrastruktura

Nedostatečný přehled o infrastruktuře ICT

Popis problému

V současné době rapidně rostou možnosti připojení pro rychlý přenos dat, nejdynamičtěji roste využití optických sítí. Zároveň se počet účastníků využívajících internet v mobilech mezi roky 2012–2016 zdvojnásobil a objem přenesených dat vzrostl 3x. Podle údajů ČSÚ předávaných Eurostatu má Středočeský kraj dobré napojení prostřednictvím xDSL, ale podstatně horší prostřednictvím optických cest – dokonce výrazně horší než Ústecký, Jihočeský, Jihomoravský nebo Moravskoslezský kraj. Zároveň počítačů na 1. stupni základních škol je ve Středočeském kraji podstatně méně než v jiných regionech České republiky. To ukazuje na nedostatečnou infrastrukturu ICT, zejména takovou, která by odpovídala rychlému vývoji v tomto odvětví – podle dostupných dat nejrychleji se měnící oblasti ekonomiky, infrastruktury i společenského života. Podle údajů ČTÚ patří venkovské oblasti ČR k nejhůře pokrytým NGA sítěmi ve srovnání s celou EU-28. Vzhledem k rychle se měnící situaci a investicím některých soukromých společností v průběhu posledních tří let však toto tvrzení nemusí být přesné. Jasný přehled současné situace (mapování ze strany ČTÚ a MPO) je proto pro budoucnost nezbytné.

Příčiny

K hlavním bariérám rozšíření ICT infrastruktury patří nefinanční bariéry – nejednotnost a nepředvídatelnost postupu stavebních úřadů, obtížnost jednání s majiteli pozemků, vedení infrastruktury na soukromých pozemcích, přílišná finanční zátěž způsobená platbou za věčné břemeno, neúplnost údajů o vedení jednotlivých sítí. Druhým významným důvodem je velký počet malých obcí ve Středočeském kraji, což způsobuje relativně nízkou efektivitu instalace infrastruktury. Současně brání většímu rozšíření i nedostatečná datová evidence současného stavu, pokrytí a využívání ICT sítí, což ovlivňuje koncepční plánování jejich rozvoje.

Důsledky

Vzhledem k obecné „digitalizaci“ společnosti je případná nedostatečná vybavenost infrastrukturou hrozbou pro rozvoj marginalizovaných oblastí – snižuje se atraktivita pro bydlení, možnosti podnikání, a to jak nově vznikajících firem, tak firem stávajících, nedostatečná příprava a vzdělávání malých dětí prostřednictvím nových komunikačních prostředků bude v dalších letech jejich handicapem obdobně jako je nízká znalost jazyků.

Nedostatečná rychlost připojení v celém Středočeském kraji

Popis problému

Všichni tři mobilní operátoři uvádějí velmi vysoká procenta pokrytí sítěmi, zejména LTE 800. Na druhé straně podle údajů ČSÚ má většina firem v ČR rychlost připojení s rychlostí jen 254 kb/s, podle průběžných informací ze šetření MAS pro potřeby SIC/ Programu rozvoje kraje ve venkovských oblastech občasně chybí mobilní spojení vůbec, v řadě míst se jedná jen o připojení xDSL.

Příčiny

Příčinou nízké rychlosti připojení v některých částech kraje je nedostatek kapacitního připojení, které by rychlý přenos dat umožňovalo, zejména FTTx. Nedocení významu rychlého přenosu dat a připojení k rychlému internetu nevyvolává výraznou poptávku po této službě v místech, která jsou pro poskytovatele méně lukrativní.

Důsledky

Služby ICT se pro život společnosti stávají podobně významnými jako je např. bezpečná dodávka elektřiny. Umožňují práci z domova, rozvoj nového podnikání a rozvoj firem, které musí nezbytně komunikovat se zákazníky i veřejnou správou elektronicky. Nespolehlivé a pomalé připojení do sítí bude handicapem pro využití služeb, které se elektronicky nabízejí, a to včetně telemedicíny nebo digitálního vzdělávání, a to zejména ve venkovském území kraje, kde je připojení nejhorší.

2.8 Sociální služby

Nedostatečná znalost současných a budoucích potřeb a poptávky po sociálních službách ze strany obyvatel Středočeského kraje

Popis problému

Pro plánování služeb nemá Středočeský kraj k dispozici přesná data o efektivním rozložení sítě sociálních služeb, efektivitě vynaložených prostředků, plánovaného poměru jednotlivých typů sociálních služeb a jejich územního rozdělení. Plánování služeb není v dlouhodobém horizontu provázáno s demografickými prognózami a informacemi o potřebách obyvatel (cílových osob sociálního systému).

Příčiny

Středočeský kraj nemá k dispozici odpovídající analytické nástroje pro monitorování a vyhodnocování specifických potřeb cílových osob a rozložení sítě sociálních služeb v jednotlivých územích kraje, chybí open data nebo jejich zpracování a neexistuje dostatečné nastavení provázání terénní depistáže a sociální práce na území. Potřebnost jednotlivých služeb je v rámci procesu plánování posuzována na základě informací a vyjádření ORP, kdy do procesu sběru informací nemusí být vždy dostatečně zapojeny obce a místní komunity.

Důsledky

Důsledkem nedostatečné znalosti potřeb a poptávky po sociálních službách je nejistota týkající se efektivního rozložení sítě sociálních služeb, efektivity vynaložených prostředků, poměrů jednotlivých typů sociálních služeb a jejich územního rozdělení. Nedostatečné zacílení sociálních služeb může mít za následek snížení kvality a dostupnosti služeb pro jejich uživatele. Za situace, kdy není dostupný relevantní a dlouhodobě udržovaný zdroj dat a informací o potřebách obyvatel, je obtížné i plánování budoucích kapacit a typů sociálních služeb.

System sociálních služeb nebude v budoucnu schopen pružně reagovat na demografické změny

Popis problému

Stávající síť sociálních služeb poskytovaných jak samosprávnými orgány, tak nestátními neziskovými organizacemi není při objemu disponibilních finančních prostředků v dlouhodobém horizontu udržitelná. Financování systému sociálních služeb je v současnosti v rámci veřejných zdrojů závislé převážně na výši tzv. státní dotace a již dnes není schopno pokrýt veškeré požadavky Středočeského kraje. Možnosti financování systému sociálních služeb a sociální oblasti z rozpočtu Středočeského kraje nad rámec tzv. státní dotace (např. z prostředků Středočeského Humanitárního fondu) jsou značně omezené. Obdobná situace do budoucna platí i pro disponibilní zdroje programů financovaných z Evropských strukturálních a investičních fondů.

Příčiny

Primární cílovou skupinou sociálních služeb v kraji (zejména pobytových a terénních) jsou již v současné době senioři. Ve Středočeském kraji bude dále docházet ke stárnutí populace, což se bude projevovat konstantním růstem podílu věkové skupiny seniorů nad 65 let. Podle demografické projekce ČSÚ bude v roce 2050 poměr počtu seniorů a počtu dětí v kraji činit 2:1 ve prospěch seniorů a průměrný věk pozvolna vzroste oproti současnosti o pět let na hodnotu 46,1 let. Socio-demografický trend stárnutí obyvatelstva navíc neprobíhá a nebude probíhat rovnoměrně ve všech územích (okresech) kraje.

Důsledky

Vzhledem k přibývajícimu počtu obyvatel nad 65 let je v dlouhodobém horizontu zřejmé, že kapacitu sociálních služeb v kraji bude nutné postupně navyšovat, a to zejména s ohledem na seniory se sníženou soběstačností. V důsledku nerovnoměrného stárnutí populace se budou nadále prohlubovat poměrně značné disparity mezi centrálními a periferními oblastmi kraje a zároveň se budou zvyšovat nároky na kapacity sociálních služeb, a to zejména pobytových. Stárnutí populace a další změny v socioekonomické a demografické struktuře obyvatelstva (tzv. socio-demografické změny) budou vytvářet intenzivní tlak na kvalitní a přesné plánování služeb, které budou odpovídat potřebám cílových osob systému sociální péče.

2.9 Zdravotnictví

Nedostatečná míra institucionální koordinace a spolupráce Středočeského kraje s Hlavním městem Prahou a nízká míra spolupráce mezi jednotlivými poskytovateli zdravotních a sociálních služeb

Popis problému

V oblasti zdravotní péče nejsou mezi Středočeským krajem a Hlavním městem Prahou nastaveny vzájemné koordinační mechanismy, které by např. zahrnovaly výměnu informací o regionálních potřebách, kapacitách a lidských zdrojích ve zdravotnictví. Středočeský kraj dostatečně nevyužívá možností konzultace a spolupráce se zdravotními pojišťovnami. V kraji nejsou nastaveny mechanismy spolupráce a koordinace jednotlivých poskytovatelů zdravotních služeb, včetně praktických lékařů, specializovaných ambulantních pracovišť a akutní lůžkové a následné péče. Dostatečná pozornost není věnována propojování systému zdravotnictví se sociálními službami a zavádění inovací na zdravotně sociálním pomezí.

Příčiny

Středočeský kraj je spolu se zdravotními pojišťovnami a ústředními orgány státní správy jedním ze tří institucionálních pilířů financování zdravotní péče v regionu, nicméně z hlediska celkového objemu financování regionální zdravotní péče je role kraje značně omezena. Rozhodujícím aktérem v oblasti jsou zdravotní pojišťovny, které nejvýrazněji ovlivňují konečnou podobu sítě poskytovatelů zdravotní péče. Institucionální koordinace na krajské i mezikrajské úrovni (především mezi Středočeským krajem a Hlavním městem Prahou) je tak podmíněna aktivní politikou krajského úřadu. Analogická situace platí i v oblasti spolupráce poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, kde je nezbytným předpokladem role krajského úřadu jako iniciátora propojení dvou legislativně a ekonomicky oddělených systémů. Tyto předpoklady zatím nejsou dostatečně naplňovány, což je příčinou výše popsaného problému.

Důsledky

Důsledkem nedostatečné míry institucionální koordinace a spolupráce mezi poskytovateli zdravotních a sociálních služeb je neefektivní strategické a koncepční plánování rozvoje zdravotnictví na území Středočeského kraje, omezený tok výměny informací mezi aktéry systémů, dopady na ekonomickou neefektivitu, dostupnost i kvalitu zdravotní péče.

Nedostatečný rozvoj oblasti zdravotně-sociální prevence na území Středočeského kraje

Popis problému

Na území Středočeského kraje nejsou v dostatečné míře realizovány programy zdravotně-sociální prevence, které mají potenciál oddálit nebo snížit výskyt závažných zdravotních problémů. V kraji není vedena systematická komunikace s občany různých věkových kategorií, občané nejsou v dostatečné míře motivováni ke zdravému životnímu stylu a veřejnost nemá přístup k odpovídajícím informačním zdrojům.

Příčiny

Oblast zdravotně-sociální prevence nepatří mezi priority jednotlivých aktérů systému zdravotní péče ve Středočeském kraji. V oblasti zdravotně-sociální prevence též významně chybí aktivní a koordinační role Středočeského kraje, která je nezbytná pro zvýšení informovanosti a povědomí obyvatel kraje o zdravotních rizicích, zásadách zdravého životního stylu a nutnosti preventivních prohlídek hrazených z veřejného zdravotního pojištění. Nedostatečný rozvoj oblasti zdravotně-sociální prevence je způsoben i nízkou mírou koordinace a spolupráce krajského systému zdravotní péče s poskytovateli sociálních služeb. Krajské aktivity zdravotní prevence dále nejsou optimálně provázány s Národní strategií ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí (Zdraví 2020), jejímž cílem je zlepšit zdravotní stav populace ČR a snižovat výskyt nemocí a předčasných úmrtí, kterým lze předcházet.

Důsledky

Důsledkem je stav kdy se u obyvatel Středočeského kraje nedaří eliminovat nebo oddálit choroby oběhového systému, onkologických onemocnění a chronických onemocnění. Choroby oběhového systému, které vedou k dlouhodobým chronickým obtížím, a dále vysoký výskyt onkologických onemocnění u středočeského obyvatelstva tvoří významnou část výdajů zdravotního systému a celkově zatěžují nejen systém zdravotní péče v kraji, ale i systém sociálních služeb.

Nedostatek odborného personálu a lidských zdrojů ve středočeském zdravotnictví

Popis problému

V celorepublikovém srovnání Středočeský kraj dlouhodobě vykazuje nedostatek odborného zdravotnického personálu. Ve statistice počtu lékařů na 1 000 obyvatel je Středočeský kraj na posledním místě v ČR. Nízkých hodnot v porovnání s ostatními regiony ČR dosahuje Středočeský kraj i v případě počtu samostatných ordinací lékařů na 1 000 obyvatel (v roce 2015 1,6 ordinace na 1 000 obyvatel).

Příčiny

Dynamika rozvoje lidských zdrojů ve středočeském zdravotnictví se v posledních letech zpomaluje. Zejména v periferních oblastech kraje je identifikován jak nedostatek lékařů, tak i zdravotních sester. Procesy byrokratizace a elektronizace ve zdravotnictví navíc urychlují odchod ambulantních i praktických lékařů do důchodu. Vzhledem k demografickým trendům je navíc zřejmé, že bude v oblasti zdravotnictví docházet k postupnému omezování finančních, a tím i lidských zdrojů.

Důsledky

Nedostatek lidských zdrojů má celou řadu dopadů na kvalitu i dostupnost zdravotní péče. Tento problém se netýká pouze periferních oblastí kraje, ale i oblastí v bezprostředním okolí hlavního města Prahy.

2.10 Kultura

Nedostatečná a nejednotná kulturní infrastruktura a nízká aktivita komunitní kultury v obcích Středočeského kraje

Popis problému

Středočeský kraj je charakterizován vysokým počtem malých obcí s počtem obyvatel do dvou tisíc, ve kterých žije 41 % obyvatel regionu. Kraj se dlouhodobě potýká s nejednotnou a nedostatečnou kulturní infrastrukturou, jejíž disparita stále narůstá. Při vnitřním prstenci, tedy v těsném sousedství s Prahou, jsou kulturní aktivity často vázány právě na kulturní infrastrukturu hlavního města, občané zde žijící se neidentifikují s místem, nepodílí se na vytváření místní komunitní kultury. Při vnějším okraji regionu je vzhledem k vyššímu počtu negativních faktorů situace složitější a vyžaduje systematické řešení. Pro orientaci v uvedené problematice a následné efektivní řešení, chybí mapování aktuálního stavu kulturní infrastruktury a komunitní kultury, stejně tak jako mapování současných a budoucích potřeb ve zmiňovaných oblastech.

Příčiny

Jednou z nejpálčivějších příčin výše popsaného stavu je absence fyzického zázemí pro realizaci kulturních aktivit. Ty se často odehrávají v sokolovnách nebo v prostorách místních obecních úřadů, případně v místních hostincích. V případě, že kulturní domy nebo střediska v obci již existují, je jejich častým problémem nevyhovující stav a nevyhovující vybavení, které neumožňuje realizovat kulturní a spolkové aktivity na odpovídající úrovni. Další, neméně palčivou příčinou neutěšeného stavu komunitní kultury v kraji je jejich trvalé podfinancování.

Důsledky

Kvalita života v obci je velmi ovlivněna dostupnými možnostmi kulturního vyžití, které jsou v místě nabízeny. Nedostatečná infrastruktura pro kulturně orientované aktivity odvádí obyvatele tam, kde je nabídka pestřejší a lidé tak ztrácejí potřebu vyhledávat kulturu v místě bydliště. Nevytvářejí si nebo ztrácejí potřebu identifikovat se s místem, kde žijí, kde vyrůstají jejich děti, kde tráví volný čas, s místem, které by mělo být kvalitním pro jejich život. V dlouhodobé perspektivě by mohl tento stav vést k častějšímu vylidňování obcí nebo k tomu, že se budou obce stávat jen jakýmsi aglomeracemi Prahy, kam budou občané dojíždět přespávat, ne žít.

D

Akční plán pro rok 2018
– návrh metodiky

D) Akční plán pro rok 2018 – návrh metodiky

Návrhová část Programu představuje soubor vzájemně provázaných strategických opatření, která jsou předpokladem pro naplnění dlouhodobé vize rozvoje Středočeského kraje. Pro efektivní implementaci a dosažení cílů Programu bude nezbytné zapojit do realizace dílčích opatření co nejširší spektrum regionálních aktérů. Pouze akceschopné regionální partnerství, které se plně ztotožní s vizí regionu budoucnosti, povede k úspěšnému naplnění strategických směrů rozvoje. V tomto ohledu je aktualizovaná verze Programu založena na dobrých základech. Jeho analytická, syntetická i návrhová část byla projednána členy pracovních skupin v deseti prioritních oblastech (ekonomický rozvoj a VaV, cestovní ruch, doprava, energetická infrastruktura, životní prostředí, ICT infrastruktura, sociální služby, zdravotnictví a kultura). Zkušenosti z uskutečněných pracovních skupin diskutujících nad problémovými analýzami, návrhy specifických cílů i návrhy typových opatření ukazují, že rozvoj regionu je komplexní proces, který se dotýká všech aspektů života kraje a vzájemně se prolínajících potřeb jeho obyvatel. Úspěchu rozvojové strategie bude dosaženo za předpokladu široké participace regionálních aktérů, přičemž proces formování budoucnosti kraje by měl být otevřen všem občanům všech generací a sociálních skupin.

Hlavní zodpovědnost za naplňování Programu má Zastupitelstvo Středočeského kraje jako vrcholný demokratický orgán na krajské úrovni, který reprezentuje vůli občanů vyjádřenou ve volbách. V řadě otázek rozvoje kraje bude v následujících letech nutné najít odpovídající konsensus. Orgány i jednotliví členové Zastupitelstva kraje by tomuto procesu měli průběžně napomáhat zejména podporou rozvoje demokratické kultury a dialogu. Zastupitelstvo Středočeského kraje by nicméně nemělo být pouze schvalovacím orgánem konečného znění dokumentu a jeho případných aktualizací, ale mělo by prostřednictvím svých výborů, zejména výboru pro hospodářský a regionální rozvoj, vědu a výzkum, implementaci Programu aktivně dozorovat. Tato dozorcí (supervizní) funkce by měla být založena na pravidelné kontrole a monitoringu plnění strategických opatření, naplňování specifických cílů a dosahování stanovených milníků a indikátorů, včetně sledování efektivity vynaložených finančních prostředků z veřejných zdrojů. Výbory Zastupitelstva by měly adekvátně reagovat na změny v prioritních oblastech a navrhnout úpravy Programu. Stejně tak by výbory zastupitelstva měly být zodpovědné za sledování synergií Programu s věcně příslušnými strategiemi a koncepcemi na národní, případně evropské úrovni. Dosažení aktivní role Zastupitelstva kraje je nezbytná především s ohledem na specifické pravomoci tohoto orgánu, které mají zásadní vliv na naplňování Programu (koordinovat rozvoj územního obvodu, schvalovat strategie rozvoje územního obvodu kraje podle zvláštních zákonů, zajišťovat jejich realizaci a kontrolovat jejich plnění, předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně a schvalovat rozpočet kraje).

Orgánem zodpovědným za implementaci Programu a jeho dílčích opatření je Rada Středočeského kraje, která ukládá úkoly krajskému úřadu, resp. jeho jednotlivým věcným odborům, případně dalším útvarům a organizacím působícím na území kraje. Rada kraje fakticky plní roli koordinační jednotky strategického managementu rozvoje regionu. Rada kraje zodpovídá za finální verzi (znění) Programu, návrh plánu financování navržených opatření (z rozpočtu kraje a vnějších zdrojů), způsob implementace navržených opatření (akční plán), koordinaci aktivit a opatření (harmonogram) a jejich monitorování a evaluaci.

Vzhledem ke komplexnímu a strategickému charakteru Programu a jeho jednotlivých specifických cílů je pro uvedené naplňování zodpovědností Rady kraje účelné vytvořit pružnou organizační strukturu pro řízení a monitorování Programu. Program je navržen ve formě 21 specifických cílů, které synergicky přispívají k naplňování strategických směrů rozvoje. Pro splnění uvedených dlouhodobých úkolů Rady kraje (tzn. programování, návrhy aktualizací, finanční plánování, koordinaci implementačních opatření a aktivit, časové plánování, monitorování a evaluaci dopadů) se doporučuje vytvořit strategickou řídicí skupinu, která bude plnit funkci stálého poradního orgánu Rady kraje a předkládat Radě kraje ke schválení návrhy založené na analýze a odborné diskusi.

Strategická řídicí skupina bude navrhovat postupy a kroky v implementaci Programu na úrovni všech pěti strategických směrů rozvoje (Znalostní region, Region spokojených lidí, Zelený region, Soudržný region a Bezpečný region). Hlavní zodpovědností strategické řídicí skupiny bude sestavení a kontrola plnění akčního plánu aktualizovaného vždy jednou ročně. Akční plán bude obsahovat sadu tzv. strategických projektů. Strategický projekt je definován jako samostatné zadání nebo soubor aktivit a intervencí, které mají prokazatelný přímý přínos a dopad na naplňování specifických cílů Programu a vyžadují součinnost více útvarů nebo organizací působících na území kraje. Akční plán by měl ve svém návrhu zahrnovat omezený počet strategických projektů, které budou z hlediska naplňování Programu a jeho indikátorů prioritní a budou proveditelné z hlediska disponibilních finančních zdrojů, řídicích a odborných kapacit a legislativních podmínek. Základní parametry strategických projektů jsou v podkladu pro aktualizaci Programu zahrnuty v typových opatřeních jednotlivých specifických cílů.

Za prioritizaci strategických projektů bude zodpovědná Strategická řídicí skupina, která každoročně na základě monitoringu a evaluačních studií schválí soubor strategických projektů. Podkladem pro rozhodnutí o zařazení strategického projektu do akčního plánu Programu bude kritériální posouzení proveditelnosti projektu, včetně finanční efektivity. Mezi kritéria posouzení bude patřit zejména jednoznačnost a oprávněnost projektu pro naplňování specifických cílů a strategických směrů rozvoje (pro dosažení synergie projektů). Strategická řídicí skupina dále podle charakteru projektu určí klíčové role pro jednotlivé projekty, zejména garanta (v ideálním případě věcně příslušný radní), projektového manažera, koordinátora přípravy projektu a jeho zpracovatele (v případě, že zdrojem financování bude vnější dotační titul) a další odborné a manažerské role nezbytné pro plánování, realizaci a dokončení (uzavření) projektu. Zodpovědní pracovníci (s přidělenými rolami) budou jako projektový tým zodpovědní za celkovou implementaci strategických projektů, včetně zpracování studie proveditelnosti, analýzy nákladů a přínosů, dekompozici aktivit, plánování zdrojů a kapacit, kontrolní procesy, řízení aktivit, řízení rizik, komunikaci, řízení změn, časové plánování, vyhodnocování a zpracování zpráv (reporting).

Úkolem Strategické řídicí skupiny dále bude zpracování, sledování a aktualizace finančního plánu Programu. Finanční plán bude sestaven vždy jednou ročně, a to na základě informací a výsledků studií proveditelnosti a podrobnějších položkových rozpočtů navrhovaných strategických projektů a – v pozdější fázi v průběhu implementace projektů – na základě podrobného finančního monitoringu realizace projektů.

Finanční zdroje pro realizaci PRK

E) Finanční zdroje pro realizaci PRK

Seznam poskytovatelů a dotačních titulů

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Program TALENT

Program REPRE

Program Můj klub

Program Významných sportovních akcí

Program Sportování bez bariér (ZPS)

Rozvojový program Podpora přípravy sportovních talentů na školách s oborem vzdělání gymnázium se sportovní přípravou

Program IV. Údržba a provoz sportovních zařízení

Program Podpora aktivit integrace cizinců na území ČR

Program Inter-excellence

Ministerstvo dopravy

Operační program Doprava

Ministerstvo životního prostředí

Operační program Životní prostředí

Národní program Životní prostředí

Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny

Grantová řízení pro nevládní a neziskové organizace

Nová zelená úsporám

Ministerstvo kultury

Program na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity na léta 2016 až 2022 (NAKI II)

Program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin či v převážné míře v jazycích národnostních menšin

Dotační řízení na podporu profesionálních kulturních aktivit vysílaných do zahraničí

Měsíc české a slovenské kulturní vzájemnosti

Kinematografie a média

Program podpory vydávání překladů původní české literatury v zahraničí

Ministerstvo pro místní rozvoj

Integrovaný regionální operační program

Podpora obnovy a rozvoje venkova 117D815

Obnova obecního a krajského majetku po živelních pohromách v roce 2017 117D918

Program podpora revitalizace území 117D08

Ministerstvo průmyslu a obchodu

Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (Ministerstvo průmyslu a obchodu)

Státní program na podporu úspor energie na období 2017–2021 – Program EFEKT

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Operační program Zaměstnanost (Ministerstvo práce a sociálních věcí)

Program Rozvoj a obnova materiálně technické základny sociálních služeb – 013 310

Podpora veřejně účelných aktivit seniorských a proseniorských organizací s celostátní působností

Ministerstvo zemědělství

Program rozvoje venkova

Operační program Rybářství

Program aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období let 2017 až 2025, ZEMĚ

Ministerstvo vnitra

Program Rozvoj dobrovolnické služby na rok 2018

Program bezpečnostního výzkumu pro potřeby státu

Ministerstvo obrany

Dotační programy pro nestátní neziskové organizace

Program péče o válečné hroby

Ministerstvo spravedlnosti

Dotační řízení Ministerstva spravedlnosti

Ministerstvo zdravotnictví

Program na podporu zdravotnického aplikovaného výzkumu na léta 2015–2022

Ministerstvo financí

Program 29822 – akce financované z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu a vlády ČR platná pro akce zařazené do programu Poslaneckou sněmovnou Parlamentu

Technologická agentura

Program BETA2

Program Théta

Program Éta

Program Zéta

Program Epsilon

Program Delta

Program Gama

Státní fond rozvoje bydlení

Program 150

Program 600

Program Panel 2013+

Program Záruk

Program Živel

Program Pro obce

Česká rozvojová agentura

Program rozvojového partnerství pro soukromý sektor – program B2B

Středočeské inovační centrum

Středočeské inovační vouchery

Středočeský kraj

Fond hejtmana a zmírnění následků živelních katastrof

Fond podpory dobrovolných hasičů a složek IZS

Fond sportu, volného času a primární prevence

Fond kultury a obnovy památek

Humanitární fond – sociální oblast

Humanitární fond – Zdravotnictví a Zdraví 2020

Fond obnovy venkova 2017–2020

Infrastrukturní fond

Dotační tituly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání¹

Cílem programu, v programovém období 2014–2020, je zvýšení kvality vzdělávání, zajištění podmínek pro kvalitní výzkum, propojení vzdělávání a výzkumu s trhem práce a posílení principu rovného přístupu ke vzdělávání. Dále by měl snížit rizika neúspěchu mladých lidí ve vzdělání, což má mít významný vliv na kvalitu jejich života i na jejich úspěch na trhu práce. Program se rovněž zaměřuje na zlepšení kvality a efektivity vzdělávání a odborné přípravy, spravedlivost, sociální soudržnost a aktivní občanství, zlepšování kreativity a inovativnosti a rozvoj podnikatelských schopností, na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy. Program obsahuje celkem 4 prioritní osy s alokací 2.768.062.110 eur (Evropský fond regionálního rozvoje a Evropský sociální fond):

- Prioritní osa 1: Posilování kapacit pro kvalitní výzkum
- Prioritní osa 2: Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj
- Prioritní osa 3: Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání
- Prioritní osa 4: Technická pomoc

Prioritní osa 1 obsahuje 1 investiční prioritu a 4 specifické cíle. Investiční priorita *Posilování výzkumné a inovační infrastruktury a kapacit pro rozvoj vynikající úrovně výzkumu a inovací a podpora odborných středisek, zejména těch, jež jsou předmětem celoevropského zájmu* obsahuje specifické cíle 1 Zvýšení mezinárodní kvality výzkumu a jeho výsledků, specifický cíl 2 Budování kapacit a posílení dlouhodobé spolupráce výzkumných organizací s aplikační sférou, 3 Zkvalitnění infrastruktury pro výzkumně vzdělávací účely a 4 Zlepšení strategického řízení výzkumu. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 1.006.013.636,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 % pro méně rozvinutý region, resp. 50 % pro více rozvinutý region.

Oprávněnými příjemci ve specifickém cíli 1 jsou subjekty splňující definici organizace pro výzkum a šíření znalostí dle Rámce pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, korporace vč. obchodních, příspěvkové organizace státu a územních samosprávných celků, organizační složky státu atd.), další subjekty provádějící výzkum, orgány státní správy a samosprávy, včetně jejich svazků, jim podřízené či jimi zřízené organizace, další subjekty zapojené do řízení a implementace Národní výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky.

Prioritní osa 2 obsahuje celkem 2 investiční priority a 6 specifických cílů. Investiční priorita *Zlepšování kvality a účinnosti a přístupu k terciárnímu a rovnocennému vzdělávání, zejména v případě znevýhodněných skupin, aby se zvýšila účast a úroveň dosaženého vzdělání* obsahuje specifický cíl 1 Zvýšení kvality vzdělávání na vysokých školách a jeho relevance pro potřeby trhu práce, specifický cíl 2 Zvýšení účasti studentů se specifickými potřebami, ze socioekonomicky znevýhodněných skupin a z etnických minorit na vysokoškolském vzdělávání, a snížení studijní neúspěšnosti studentů, specifický cíl 3 Zkvalitnění podmínek pro celoživotní vzdělávání na vysokých školách, specifický cíl 4 Nastavení a rozvoj systému hodnocení a zabezpečení kvality a strategického řízení vysokých škol a specifický cíl 5 Zlepšení podmínek pro výuku spojenou s výzkumem a pro rozvoj lidských zdrojů v oblasti výzkumu a vývoje. Druhá investiční priorita, *Investice do vzdělávání, odborného vzdělávání a odborné přípravy pro získání dovedností a do celoživotního učení rozvíjením infrastruktury pro vzdělávání a odbornou přípravu*, obsahuje specifický cíl 1. Zkvalitnění vzdělávací infrastruktury

1 <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy-1/op-vv>

na vysokých školách za účelem zajištění vysoké kvality výuky, zlepšení přístupu znevýhodněných skupin a zvýšení otevřenosti vysokých škol. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 765.904.796,00 eur s mírou spolufinancování max. 85% pro méně rozvinutý region, resp. 50% pro více rozvinutý region.

Oprávněnými příjemci pro specifický cíl 1 až 4 jsou vysoké školy podle zákona č. 111/1998 Sb.², orgány státní správy a samosprávy včetně jejich svazků, jim podřízené či jimi zřízené organizace. Pro specifický cíl 2 jsou jimi další subjekty – vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, vyšší odborné školy, korporace (vč. obchodních), orgány státní správy a samosprávy, jim podřízené či jimi zřízené organizace, další instituce podílející se na realizaci intervencí specifického cíle 2 (nutnou podmínkou je spolupráce s vysokou školou). Partnerem mohou být i další subjekty podílející se na realizaci intervencí specifických cílů 1–4, tj. vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, vyšší odborné školy, korporace (vč. obchodních), orgány státní správy a samosprávy, jim podřízené či jimi zřízené organizace, další instituce podílející se na realizaci intervencí specifických cílů 1–4. Oprávněnými příjemci pro specifický cíl 5 jsou subjekty splňující definici organizace pro výzkum a šíření znalostí dle Rámce pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, korporace (vč. obchodních) příspěvkové organizace státu a územních samosprávných celků, organizační složky státu atd.) a další subjekty provádějící výzkum či neformální vzdělávání (propagace/popularizace výsledků výzkumu, vývoje a inovací, např. science learning centra, návštěvnická centra apod.), orgány státní správy a samosprávy včetně jejich svazků, jim podřízené či jimi zřízené organizace a další subjekty zapojené do řízení a implementace RIS3.

Ve druhé Investiční prioritě jsou oprávněnými žadateli vysoké školy podle zákona č. 111/1998 Sb.

Prioritní osa 3 obsahuje celkem 3 investiční priority a 7 specifických cílů. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 899.277.718,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 % pro méně rozvinutý region, resp. 50 % pro více rozvinutý region.

Investiční priorita *Socio-ekonomická integrace marginalizovaných skupin, jako jsou Romové*, obsahuje specifický cíl 1. Sociální integrace dětí a žáků včetně začleňování romských dětí do vzdělávání.

Oprávněnými příjemci jsou školy a školská zařízení v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání, zájmového, základního a středního uměleckého vzdělávání a vyšších odborných škol, vysoké školy podle zákona č. 111/1998 Sb., další subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit, orgány státní správy a samosprávy, včetně jejich svazků nebo sdružení a jimi zřízené a podřízené organizace.

Investiční priorita je *Boj proti všem formám diskriminace a prosazování rovných příležitostí* obsahuje specifický cíl 1. Kvalitní podmínky pro inkluzivní vzdělávání.

Oprávněnými příjemci jsou běžné školy³ a školská zařízení v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání, zájmového, základního a středního uměleckého vzdělávání a vyšší odborné školy (v případě projektů zaměřených na aktivizační programy pro děti a žáky se zdravotním postižením mohou být příjemci školy samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením), další subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit, orgány státní správy a samosprávy, včetně jejich svazků nebo sdružení a jimi zřízené a podřízené organizace a vysoké školy podle zákona č. 111/1998 Sb., které připravují budoucí pedagogické pracovníky.

Poslední investiční priorita s názvem *Omezování a prevence předčasného ukončování školní docházky a podpora rovného přístupu ke kvalitním programům předškolního rozvoje, k primárnímu a sekundárnímu*

2 Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů

3 Běžná škola hlavního vzdělávacího proudu: pro účely operačního programu je základní škola (ZŠ), která vzdělává více než 60 % žáků podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (bez Přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením), a to i v jednotlivých třídách. Současně nejde o speciální školu samostatně zřízenou pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením.

vzdělávání, možnostem formálního a neformálního vzdělávání, které umožňuje zpětné začlenění do procesu vzdělávání a odborné přípravy obsahuje celkem pět specifických cílů 1. Zvýšení kvality předškolního vzdělávání včetně usnadnění přechodu dětí na ZŠ 2. Zlepšení kvality vzdělávání a výsledků žáků v klíčových kompetencích 3. Rozvoj systému strategického řízení a hodnocení kvality ve vzdělávání 4. Zkvalitnění přípravy budoucích a začínajících pedagogických pracovníků 5. Zvýšení kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce.

Oprávněnými příjemci jsou běžné školy hlavního vzdělávacího proudu a školská zařízení v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání, zájmového, základního a středního uměleckého vzdělávání a vyšší odborné školy, další subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit, orgány státní správy a samosprávy, včetně jejich svazků nebo sdružení a jimi zřízené a podřízené organizace, vysoké školy podle zákona č. 111/1998 Sb., které připravují budoucí pedagogické pracovníky.

Program TALENT⁴

Cílem Programu (dotační neinvestiční program státní podpory), vypsaného pouze pro rok 2018, je zajistit kvalitní podmínky pro přípravu talentovaných sportovců ve věkové kategorii 6–23 let prostřednictvím sportovních svazů a dále tak zkvalitňovat přípravu reprezentantů České republiky a zvyšovat mezinárodní konkurenceschopnost státní reprezentace České republiky. Pomocí Programu TALENT bude zajištěna finanční podpora spolků (sportovních svazů), které zajišťují rozvoj sportovně talentované mládeže dle vlastního systému a struktury, které zohledňují věkový a výkonnostní růst sportovců. Účelem programu je finanční podpora a zajištění přípravy mladých talentovaných sportovců především dorostenecké a juniorské kategorie směřující ke státní reprezentaci podle platných mezinárodních pravidel sportovního odvětví, zejména ve sportech zařazených do programu olympijských her (zpravidla ve věku 15–23 let). Celková alokace programu je 580.000.000,00 Kč s min. poskytnutou výší dotace 50.000,00 Kč. Poskytnutá dotace se poskytuje až do výše 100 % celkových nákladů projektu uvedených v žádosti o dotaci.

Oprávněným žadatelem je spolek založený dle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb.⁵, s celostátní působností, který je uznaným zástupcem České republiky v dané sportovní disciplíně/sportu v příslušné mezinárodní sportovní federaci, přičemž v příslušné mezinárodní sportovní federaci je registrováno minimálně 20 členů z různých zemí, a zároveň je spolek oprávněn vysílat reprezentanty na Mistrovství světa a Mistrovství Evropy v dané sportovní disciplíně / sportu.

Program REPRES⁶

Cílem programu (dotační neinvestiční program státní podpory), vypsaného pouze pro rok 2018, je zajistit kvalitní podmínky pro přípravu reprezentantů České republiky, zvyšovat mezinárodní konkurenceschopnost státní reprezentace České republiky, včetně podpory úspěchů sportovní reprezentace na mezinárodních soutěžích a šíření dobrého jména České republiky. Pomocí programu REPRES bude zajištěna finanční podpora spolků (sportovních svazů), které zajišťují přípravu reprezentantů České republiky, a vytvoření stabilních podmínek pro financování přípravy a účasti české reprezentace na mezinárodních soutěžích. V programu se podporuje příprava sportovní reprezentace ve věkové kategorii nad 15 let (nepodporuje se reprezentace veteránů). Předpokládaná celková alokace programu je 690.000.000,00 Kč s min. poskytnutou výší dotace 50.000 Kč. Poskytnutá dotace se poskytuje až do výše 100 % celkových nákladů projektu uvedených v žádosti o dotaci.

4 <http://www.msmt.cz/sport-1/vyhlaseni-dotacniho-neinvesticniho-programu-talent-na-rok>

5 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

6 <http://www.msmt.cz/sport-1/vyhlaseni-dotacniho-neinvesticniho-programu-repre-na-rok>

Oprávněným žadatelem je spolek založený dle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., s celostátní působností, který je uznaným zástupcem České republiky v dané sportovní disciplíně/sportu v příslušné mezinárodní sportovní federaci, přičemž v příslušné mezinárodní sportovní federaci je registrováno minimálně 20 členů z různých zemí, a zároveň je spolek oprávněn vysílat reprezentanty na Mistrovství světa a Mistrovství Evropy v dané sportovní disciplíně / sportu. Rovněž jím může být na základě obsahového vymezení programu také spolek, který zastupuje Českou republiku v mezinárodním olympijském hnutí a zabezpečuje reprezentaci České republiky na olympijských hrách a na dalších sportovních soutěžích organizovaných ve více sportovních odvětví pod patronací Mezinárodního olympijského výboru.

Program Můj klub⁷

Cílem Programu (dotační neinvestiční program státní podpory), vypsaného pouze pro rok 2018, je podpora sportu dětí a mládeže a jejich trenérů a vytvářet podmínky pro jejich pohybové aktivity bez rozdílu talentu, genderu, původu, vyznání, ale i ekonomického a sociálního statusu, pro organizované a neorganizované sportovce prostřednictvím sportovních organizací, zapsaných spolků. Podpora pomocí uvedeného programu bude zaměřena na projekty, jejichž obsahem je především pravidelná a dlouhodobá činnost určená co nejširšímu spektru dětí a mládeže, podpora činností a aktivit mladých sportovců a trenérů, které napomáhají rozvoji, rozšiřování a zkvalitňování činnosti jednotlivých spolků, a údržbu a provoz sportovních zařízení jednotlivých spolků. Účelem programu je podpora sportovních aktivit dětí a mládeže ve věku od 6 do 23 let, a to na základě předložených projektů na financování sportovních spolků a činnost s tím spojenou, zahrnující také údržbu a provoz sportovních zařízení využívaných dětmi a mládeží. Celková alokace je 1.200.000.000,00 Kč. Dotace může být udělena až do výše 100 % rozpočtových nákladů.

Oprávněným žadatelem je spolek založený dle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., jehož hlavním předmětem působení je v souladu s jeho stanovami sportovní činnost. Neoprávněnými žadateli jsou pro účely tohoto programu spolky, které spolčují handicapované sportovce.

Program Významných sportovních akcí⁸

Cílem programu Významných sportovních akcí (dotační neinvestiční program státní podpory), vypsaného pouze pro rok 2018, je vytvářet podmínky k pořádání a propagaci sportovních akcí s ohledem na motivaci k rozvoji pohybových aktivit, zvyšování mezinárodní konkurenceschopnosti státní reprezentace České republiky a zároveň propagace České republiky včetně jednotlivých regionů. Pomocí Programu bude zajištěna finanční podpora spolků, které pořádají významné sportovní akce na území České republiky, a vytvoření stabilních podmínek pro financování projektů. V programu lze žádat o dotace na významné sportovní akce ve věkových kategoriích od 15 let výše. Naopak nelze žádat na podporu sportovních akcí určených výhradně pro věkovou kategorii veteránů. Celková předpokládaná alokace programu je 300.000.000,00 Kč (v kategorii A lze získat až 100% dotace, v kategorii B až E max. 70% s tím, že v kategorii B je stanovena max. výše 20.000.000,00 Kč, v kategorii C 15.000.000,00 Kč, v kategorii D 5.000.000,00 Kč a v kategorii E není stanovena).

Akce jsou rozděleny do pěti kategorií:

- Kategorie A: Významné sportovní akce mimořádné důležitosti na území ČR
- Kategorie B: Významné sportovní akce na území ČR – Mistrovství světa a mistrovství Evropy

⁷ <http://www.msmt.cz/sport-1/vyhlaseni-dotacniho-neinvesticniho-programu-muj-klub-na-rok>
⁸ <http://www.msmt.cz/sport-1/vyhlaseni-dotacniho-neinvesticniho-programu-vyznamne>

- Kategorie C: Významné sportovní akce na území ČR – Seriálové
- Kategorie D: Významné sportovní akce na území ČR – Jednorázové
- Kategorie E: Významné sportovní akce na území ČR – Grand Prix České republiky 2018

Oprávněným žadatelem je spolek (sportovní svaz) založený dle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., s celostátní působností, který je členem mezinárodní sportovní federace daného sportu, dále Česká obec sokolská (IČ 00409537) a Spolek pro GP ČR Brno (IČ 04500750).

Program Sportování bez bariér (ZPS)⁹

Cílem programu (dotační neinvestiční program státní podpory), vypsaného pouze pro rok 2018, je vytvářet podmínky pro pohybové aktivity všech obyvatel bez rozdílu talentu, genderu, věku, původu, vyznání, ale i ekonomického a sociálního statusu, pro organizované a neorganizované sportovce prostřednictvím sportovních organizací, zapsaných spolků. Podpora pomocí Programu bude zaměřena především na realizaci sportovních projektů určených zdravotně postiženým sportovcům a zacílených na zvyšování kvality sportovního prostředí určeného pro sportovce, sportovkyně, trenéry a jednotlivé spolky, které působí v oblasti sportu zdravotně postižených sportovců. Celková alokace programu je 90.000.000,00 Kč v poměru podprogram A – 30 %, B – 10 %, C – 45 % a D – 15 %).

Program je rozdělen celkem na 4 podprogramy:

- Podprogram A: Sportovní reprezentace zdravotně postižených sportovců
- Podprogram B: Podpora sportovních spolků s celostátní působností pro specifický druh zdravotního postižení sportovců nebo pro specifický druh sportu pro zdravotně postižené sportovce
- Podprogram C: Podpora sportovních klubů a tělovýchovných jednot zdravotně postižených sportovců
- Podprogram D: Významné sportovní a další sportovní akce zdravotně postižených sportovců

Oprávněným žadatelem může být v **podprogramu A** spolek s předmětem činnosti v oblasti sportu, tedy sportovní svaz nebo asociace s celostátní působností pro specifický druh zdravotního postižení sportovců nebo specifický druh sportu určený pro zdravotně postiženým sportovcům nebo spolek s předmětem činnosti v oblasti sportu, tedy sportovní svaz s celostátní působností pro specifický druh sportu, v jehož působnosti je také inkluze zdravotně postižených sportovců v daném sportu, tedy svaz, který v daném druhu sportu podporuje sport zdravotně postižených sportovců. V **podprogramu B** je oprávněným žadatelem spolek – střešní organizace s celostátní působností v oblasti sportu pro specifický druh zdravotního postižení sportovců nebo specifický druh sportu pro zdravotně postižené sportovce, a který s ohledem na specifika dlouhodobých potřeb zdravotně postižených sportovců v souladu s požadavkem na zajištění dlouhodobé stability v oblasti zdravotně postižených sportovců splňuje, že působící na základě mezinárodní autority a působící ke dni podání žádosti o dotaci déle jak pět let na území České republiky a jehož členy jsou sportovní svazy nebo sportovní kluby a Tělovýchovné jednoty působící pro specifický druh zdravotního postižení sportovců. V **podprogramu C** je oprávněným žadatelem spolek s předmětem činnosti v oblasti sportu, tedy sportovní kluby/Tělovýchovné jednoty regionální úrovně působící pro zdravotně postižené sportovce nebo působící pro specifický druh sportu, v jehož působnosti je také inkluze zdravotně postižených sportovců v daném sportu. V případě individuálního členství vykazovaného sportovce ve spolku s celorepublikovou působností, bude oprávněným žada-

9 <http://www.msmt.cz/file/44908/>

telem také tento spolek, a to pouze v případě, že sportovec není vykazován jiným žadatelem (sportovní kluby/ Tělovýchovné jednoty). V případě duplicitního vykazování sportovce pro jedno sportovní odvětví nebude tento sportovec zohledněn pro výpočet dotace ani pro jednoho ze žadatelů. V **podprogramu D** jsou oprávněnými žadateli Český olympijský výbor a České hnutí speciálních olympiád (specifický cíl 5.1). Pro ostatní významné sportovní akce a další sportovní akce je oprávněným žadatelem také spolek s předmětem činnosti v oblasti sportu, tedy sportovní svaz s celostátní působností pro specifický druh zdravotně postižených sportovců nebo pro specifický druh sportu určený pro zdravotně postižené sportovce a spolek s předmětem činnosti v oblasti sportu, tedy sportovní svaz s celostátní působností působící pro specifický druh sportu, v jehož působnosti je také inkluze zdravotně postižených sportovců v daném sportu a spolek s předmětem činnosti v oblasti sportu, tedy sportovní kluby regionální úrovně působící pro zdravotně postižené sportovce a také spolek s předmětem činnosti v oblasti sportu, tedy sportovní kluby regionální úrovně působící pro specifický druh sportu, v jehož působnosti je také inkluze zdravotně postižených sportovců v daném druhu sportu.

Rozvojový program Podpora přípravy sportovních talentů na školách s oborem vzdělání gymnázium se sportovní přípravou¹⁰

Cílem programu, vypsaného pro rok 2018, je podpora přípravy sportovně talentovaných žáků (žák), včetně zabezpečení trenérů – pedagogů ve vybraných, zejména olympijských sportech na školách s oborem vzdělání Gymnázium se sportovní přípravou (sportovní gymnázium). Alokace programu není známa.

Dotace je poskytována na úhradu diferencovaných vícenákladů na sportovní přípravu nad rozsah standardního normativního zajištění gymnaziálního vzdělávání v omezeném rozsahu v rámci disponibilních zdrojů státního rozpočtu pro tuto oblast. Konkrétně jde o žáky vzdělávající se v oborech vzdělání 79-42-K/41, 79-42-K/61 a 79-41-K/81 Gymnázium se sportovní přípravou. Dotace je určena pouze pro omezený počet sportů (upřednostněny sporty olympijské) a na sportovní činnost prováděnou především ve vlastních zařízeních právnické osoby vykonávající činnost sportovního gymnázia. Dotace bude poskytnuta krajskému úřadu na zvláštní účet kraje pro právnické osoby vykonávající činnost sportovního gymnázia.

Program IV. Údržba a provoz sportovních zařízení¹¹

Cílem programu (dotační neinvestiční program státní podpory), vypsaného pouze pro rok 2017, je vytvářet podmínky pro pohybové aktivity všech obyvatel, jejich zdraví posilující a prožitkové pohybové aktivity, dostupnost a otevřenost, a to formou podpory údržby a provozu sportovních zařízení ve vlastnictví spolků s celostátní působností (sportovních svazů, střešních sportovních organizací apod.) nebo jejich pobočných spolků. Jedná se o podporu udržování technických prostředků, strojů a zařízení sloužících ke sportovní činnosti ve vlastnictví oprávněného žadatele nebo jeho pobočného spolku. Alokace programu není známa. Min. výše přidělené dotace je stanovena na 50.000,00 Kč. Max. výše dotace je odvozena od max. hodnoty majetku a definované max. hranice dotace 100.000.000,00 Kč. Poskytnutá dotace se poskytuje až do výše 60 % celkové účetní hodnoty žadatelova majetku.

Oprávněný žadatelem je spolek dle § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb. (sportovní svaz, střešní sportovní organizace, tradiční tělovýchovná organizace a střešní organizace školních sportovních klubů) a dalších podmínek uvedených v programu.

10 <http://www.msmt.cz/file/44359/>
11 <http://www.msmt.cz/file/44017/>

Program Podpora aktivit integrace cizinců na území ČR¹²

Cílem programu (dotační neinvestiční program státní podpory), vypsaného pro rok 2018, je podpora vzdělávání dětí a žáků-cizinců, a tím přispět k jejich snazší integraci do české společnosti. Podporovány jsou projekty zaměřené zejména na zvyšování úspěšnosti dětí a žáků-cizinců v předškolním a základním vzdělávání, na integrační mimoškolní vzdělávací aktivity, zvyšování efektivity vzdělávání v oblasti českého jazyka, odstraňování kulturních bariér, zvyšování kompetencí odborných pracovníků v oblasti vzdělávání dětí a žáků-cizinců a na podporu spolupráce rodiny a školy. Program není určen na přímou výuku českého jazyka v základních a mateřských školách. Alokace programu není známa. Výše požadované dotace musí být minimálně 50.000,00 Kč a maximálně 2.000.000,00 Kč (nestátní neziskové organizace max. 70 %, ostatním až 100 %).

Oprávněnými žadateli jsou právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení zařazených v rejstříku škol a školských zařízení, vysoké školy a nestátní neziskové organizace, které se prokazatelně věnují práci s dětmi či žáky-cizinci.

Program Inter-excellence¹³

Cílem programu, v letech 2016 až 2024, je rozvoj a posilování kvality českého výzkumu a vývoje prostřednictvím mezinárodní spolupráce, dosažení synergií v realizovaných aktivitách při kombinaci s dalšími mechanismy podpor, pákového efektu při rozvoji těchto aktivit a vybudování efektivních vazeb na mezinárodní výzkumnou komunitu. Alokace programu je 4.980.000.000,00 Kč.

Program je rozdělen do celkem 6 podprogramů:

- Podprogram INTER-Action
- Podprogram INTER-Cost
- Podprogram INTER-Transfer
- Podprogram INTER-Inform
- Podprogram INTER-Vector
- Podprogram INTER-Eureka

INTER-Action Jedná se o podporu spolupráce českých výzkumných pracovišť a jejich partnerských pracovišť v zemích, ke kterým se váže platná dohoda/prováděcí dokument charakteru bilaterální mezvládní nebo mezirezortní dohody pro aktivity výzkumu a vývoje. Výčet těchto zemí je specifikován podle aktuálního stavu ke dni vyhlášení veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 1.900.000.000,00 Kč s max. výší podpory 100 % v rámci základního výzkumu, průmyslového výzkumu – výzkumná organizace, experimentální vývoj – výzkumná organizace, 50% v rámci průmyslového výzkumu – podnik a 25 % v rámci experimentálního vývoje – podnik.

Oprávněným žadatelem může být výzkumná organizace, malý, střední nebo velký podnik, zabývající se výzkumem se sídlem v ČR.

¹² <http://www.msmt.cz/file/44825/>

¹³ <http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj-2/inter-excellence>

INTER-Cost Jedná se o podporu zapojení českých vědeckých týmů do evropské mnohostranné spolupráce COST¹⁴ v oblasti základního nebo aplikovaného výzkumu, a to formou nových akcí (tj. tematických okruhů vybíraných k podpoře příslušnými orgány COST), navrhovaných těmito českými vědeckými týmy, nebo jejich připojením se k akcím (tematickým okruhům) již navrženým jinými vědeckými týmy. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 890.000.000,00 Kč s max. výší 100 % v rámci základního výzkumu, průmyslového výzkumu – výzkumná organizace, experimentální vývoj – výzkumná organizace, 50 % v rámci průmyslového výzkumu – podnik a 25 % v rámci experimentálního vývoje – podnik.

Oprávněným žadatelem může být výzkumná organizace, malý, střední nebo velký podnik, zabývající se výzkumem se sídlem v ČR.

INTER-Transfer Jedná se o podporu účasti českých vědeckých pracovníků na mezinárodních projektech výzkumu a vývoje, a to prostřednictvím podpory jejich zapojení do špičkových mezinárodních výzkumných týmů lokalizovaných ve výzkumných centrech a/nebo projektech mezinárodních organizací¹⁵ nebo vládních institucí v zahraničí v případě, kdy je v nich umožněno přímé členství uchazeče, nebo v případě, kdy účast na aktivitách organizace mezinárodního nebo vládního charakteru v zahraničí není umožněna již existujícím členstvím České republiky v klubu členských zemí a poplatky zaplacenými státem v souvislosti s tímto členstvím. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 800.000.000,00 Kč s max. výší 100 % v rámci základního výzkumu.

Oprávněným žadatelem může být výzkumná organizace.

INTER-Inform Jedná se o podporu budování a udržitelnosti informačních sítí a služeb ve výzkumu a vývoji v zájmu zvýšení účasti českých výzkumných pracovišť v mezinárodních programech výzkumu a vývoje. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 540.000.000,00 Kč s max. výší 100 %.

Oprávněným žadatelem může být výzkumná organizace.

INTER-Vector Jedná se o posílení aktivního zastoupení českých výzkumných pracovníků v řídicích orgánech špičkových nevládních organizací mezinárodního charakteru zabývajících se výzkumem a vývojem. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 50.000.000,00 Kč s max. výší 100 %.

Oprávněným žadatelem může být výzkumná organizace.

INTER-Eureka Jedná se o podporu mezinárodní spolupráce mezi průmyslovými podniky a výzkumnými organizacemi, přímo navazující na mezinárodní program EUREKA¹⁶. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 800.000.000,00 Kč s max. výší 50 % v rámci průmyslového výzkumu – výzkumná organizace, průmyslový výzkum - podnik a 25 % v rámci experimentální vývoje – podnik a experimentální vývoj – výzkumná organizace.

Oprávněným žadatelem může být malý, střední nebo velký podnik se sídlem v České republice, zabývající se výzkumem, popř. ve spolupráci s výzkumnou organizací v roli dalšího účastníka projektu

14 Mezivládní rámec pro mnohostrannou spolupráci COST (The European Cooperation in Science & Technology) představuje platformu pro setkávání a výměnu informací vědeckých pracovníků z různých zemí; výzkumné a vývojové aktivity koordinuje prostřednictvím vyhlašování akcí, k nimž se mohou jednotlivé členské země COST připojit; výzkumná pracoviště zapojená do příslušných akcí COST následně předkládají návrhy projektů k podpoře ve svých domovských zemích.

15 Mezinárodní organizací se rozumí organizace ve smyslu organizace mezinárodního charakteru, financovaná většinou na základě uzavřených dohod ze zdrojů členských států, disponující špičkovým výzkumným pracovištěm s mezinárodním přesahem, odvozeným od kvality výzkumných týmů (složených z mezinárodně uznávaných výzkumných pracovníků) a (v mezinárodním kontextu) unikátním přístrojovým vybavením.

16 Mezinárodní program EUREKA (European Network for market-oriented, Industrial R&D) je mezinárodní iniciativou, nezávislou na aktivitách Evropské unie v oblasti podpory výzkumu a vývoje, zaměřenou na podporu spolupráce mezi průmyslovými firmami, výzkumnými ústavami a univerzitami; poskytuje vybraným projektům v oblasti aplikovaného výzkumu a vývoje (jejichž očekávanými výstupy jsou nové technologie, služby, nebo výrobky) tzv. „statut EUREKA“, na základě kterého pak mohou jejich předkladatelé požádat o podporu ve svých domovských zemích - členských zemích EUREKA.

Ministerstvo dopravy

Operační program Doprava¹⁷

Hlavním cílem operačního programu, v programovém období 2014–2020, je zajištění kvalitní dopravní infrastruktury v celé České republice včetně postupného vyrovnávání kvality dopravní sítě České republiky se „starými“ zeměmi EU. Sektor dopravy je jednou z důležitých oblastí národního hospodářství, která ovlivňuje prakticky všechny oblasti veřejného i soukromého života a podnikatelské sféry. Kvalitní dopravní infrastruktura je nutnou podmínkou pro zvyšování konkurenceschopnosti celého státu i regionů. Její nerovnoměrná kvalita je jednou z příčin územních rozdílů. Alokováno je celkem 4.622.006.803,00 eur (Fond soudržnosti a Evropský fond regionálního rozvoje).

Operační program je rozdělen do celkem 4 prioritních os:

- Prioritní osa 1: Infrastruktura pro železniční a další udržitelnou dopravu
- Prioritní osa 2: Silniční infrastruktura na síti TEN-T a veřejná infrastruktura pro čistou mobilitu
- Prioritní osa 3: Silniční infrastruktura mimo síť TEN-T
- Prioritní osa 4: Technická pomoc

Prioritní osa 1 obsahuje celkem 3 investiční priority a 5 specifických cílů. Investiční priorita *Podpora multimodálního jednotného evropského dopravního prostoru prostřednictvím investic do transevropské dopravní sítě (TEN-T)* má jeden specifický cíl 1.2 Zlepšení infrastruktury pro vyšší konkurenceschopnost a větší využití vnitrozemské vodní dopravy, který byl z Operačního programu Doprava (verze 5) vyjmut. Investiční priorita *Rozvoj a zlepšování nízkouhlíkových dopravních systémů (včetně systémů s nízkou hlučností) šetrnějších k životnímu prostředí včetně vnitrozemské a námořní lodní dopravy, přístavů, multimodálních spojů a letištní infrastruktury s cílem podporovat udržitelnou regionální a místní mobilitu* má celkem 3 specifické cíle a to 1.3 Vytvoření podmínek pro větší využití multimodální dopravy, 1.4 Vytvoření podmínek pro zvýšení využívání veřejné hromadné dopravy ve městech v elektrické trakci a 1.5 Vytvoření podmínek pro širší využití železniční a vodní dopravy prostřednictvím modernizace dopravního parku. Poslední investiční priorita *Rozvoj a obnova komplexních, vysoce kvalitních a interoperabilních železničních systémů a podpora opatření na snižování hluku* obsahuje celkem 1 specifický cíl 1.1 Zlepšení infrastruktury pro vyšší konkurenceschopnost a větší využití železniční dopravy. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 2.395.964.680,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 %.

Příjemci podpory mohou být ve specifickém cíli 1.1 vlastníci/správci dotčené infrastruktury, např. Správa železniční dopravní cesty, ve specifickém cíli 1.2 vlastníci/správci dotčené infrastruktury a dopravních prostředků, ve specifickém cíli 1.4 vlastníci/správci dotčené infrastruktury a ve specifickém cíli 1.5 vlastníci dopravních prostředků provozovaných v železniční dopravě (v případě nákupu železničních vozidel půjde o vozidla pro veřejnou dopravu provozovanou v závazku veřejné služby včetně dopravy přeshraniční) a vlastníci a provozovatelé plavidel provozující nákladní vodní dopravu.

Prioritní osa 2 obsahuje celkem 2 investiční priority a 3 specifické cíle. Investiční priorita *Podpora multimodálního jednotného evropského dopravního prostoru prostřednictvím investic do transevropské dopravní sítě (TEN-T)* má jeden specifický cíl 2.1 Zlepšení propojení center a regionů a zvýšení bezpečnosti a efektivnosti silniční dopravy prostřednictvím výstavby, obnovy a modernizace dálnic, rychlostních silnic a silnic sítě TEN-T

¹⁷ <http://web.opd.cz/>

včetně rozvoje systémů ITS. Investiční priorita *Rozvoj a zlepšování nízkouhlíkových dopravních systémů (včetně systémů s nízkou hlučností) šetrnějších k životnímu prostředí* včetně vnitrozemské a námořní lodní dopravy, přístavů, multimodálních spojů a letecké infrastruktury s cílem podporovat udržitelnou regionální a místní mobilitu má celkem 2 specifické cíle a to 2.2 Vytvoření podmínek pro širší využití vozidel na alternativní pohon na silniční síti a 2.3 Zlepšení řízení dopravního provozu a zvyšování bezpečnosti dopravního provozu. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 1.253.288.442,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 %.

Příjemci podpory mohou být ve specifickém cíli 2.1 vlastníci/správci dotčené silniční infrastruktury, zejména ŘSD ČR, ve specifickém cíli 2.2 vlastníci/správci dotčené infrastruktury s veřejným přístupem a ve specifickém cíli 2.3 vlastníci/správci dotčené infrastruktury.

Prioritní osa 3 (Investiční priorita *Zvyšování regionální mobility prostřednictvím připojení sekundárních a terciárních uzlů k infrastruktuře sítě TEN-T, včetně multimodálních uzlů* má jeden specifický cíl 3.1 Zlepšení dostupnosti regionů, zvýšení bezpečnosti a plynulosti a snížení dopadů dopravy na veřejné zdraví prostřednictvím výstavby, obnovy a zlepšení parametrů dálnic, rychlostních silnic a silnic I. třídy mimo síť TEN-T. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 902.317.139,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 %.

Příjemci podpory budou vlastníci/správci dotčené infrastruktury TEN-T, zejména Ředitelství silnic a dálnic České republiky.

Ministerstvo životního prostředí

Operační program *Životní prostředí*¹⁸

Hlavním cílem operačního programu, v programovém období 2014–2020, je ochrana a zajištění kvalitního prostředí pro život obyvatel České republiky, podpora efektivního využívání zdrojů, eliminace negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí a zmírňování dopadů změny klimatu. Alokováno je celkem 2.636.592.864,00 eur (Fond soudržnosti a Evropský fond regionálního rozvoje).

Operační program je rozdělen do celkem 6 prioritních os:

- Prioritní osa 1: Zlepšování kvality vod a snižování rizika povodní
- Prioritní osa 2: Zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech
- Prioritní osa 3: Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika
- Prioritní osa 4: Ochrana a péče o přírodu a krajinu
- Prioritní osa 5: Energetické úspory
- Prioritní osa 6: Technická pomoc

Prioritní osa 1 obsahuje celkem 2 investiční priority a 4 specifické cíle. Investiční priorita *Zachování a ochrana životního prostředí a podporování účinného využívání zdrojů: investicemi do vodního hospodářství s cílem plnit požadavky acquis Unie v oblasti životního prostředí a řešením potřeb investic, které podle zjištění členských států přesahují rámec těchto požadavků* má dva specifické cíle 1.1 Snížit množství vypouštěného

18 <http://web.opd.cz/>

znečištění do povrchových i podzemních vod z komunálních zdrojů a vnos znečišťujících látek do povrchových vod a 1.2 Zajistit dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství. Investiční priorita *Podporování přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik podporou investic zaměřených na řešení konkrétních rizik, zajištěním odolnosti vůči katastrofám a vývojem systémů pro zvládnutí katastrof* má celkem 2 specifické cíle a to 1.3 Zajistit povodňovou ochranu intravilánu a 1.4 Podpořit preventivní protipovodňová opatření. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 766.905.676,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 %.

Oprávněnými žadateli jsou ve specifickém cíli 1.1 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, obchodní společnosti, ve specifickém cíli 1.2 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, společnosti vlastněné z více než 50 % majetku obcemi a městy nebo jinými veřejnoprávními subjekty, ve specifickém cíli 1.3 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky, státní organizace, veřejné výzkumné instituce, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, vysoké školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky), církve a náboženské společnosti a jejich svazy, fyzické osoby podnikající a ve specifickém cíli 1.4 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky, veřejné výzkumné instituce, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, vysoké školy, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky).

Prioritní osa 2 (investiční priorita *Zachování a ochrana životního prostředí a podporování účinného využívání zdrojů přijímáním opatření ke zlepšování městského prostředí, revitalizaci měst, regeneraci a dekontaminaci dříve zastavěných území (brownfields) (včetně bývalých vojenských oblastí), snížení znečištění ovzduší a podporou opatření ke snížení hluku* obsahuje celkem 3 specifické cíle 2.1 Snížit emise z lokálního vytápění domácností podílející se na expozici obyvatelstva nadlimitním koncentracím znečišťujících látek, 2.2 Snížit emise stacionárních zdrojů podílející se na expozici obyvatelstva nadlimitním koncentracím znečišťujících látek a 2.3 Zlepšit systém sledování, hodnocení a předpovídání vývoje kvality ovzduší a souvisejících meteorologických aspektů. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 490.700.381,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 %.

Oprávněnými žadateli mohou být ve specifickém cíli 2.1 kraje a obce, ve 2.2 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky), církve a náboženské společnosti a jejich svazy, podnikatelské subjekty, obchodní společnosti a družstva, fyzické osoby podnikající a ve 2.3 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení, nevládní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky).

Prioritní osa 3 má celkem 3 investiční priority. Investiční priorita *Zachování a ochrana životního prostředí a podporování účinného využívání zdrojů investicemi do odpadového hospodářství s cílem plnit požadavky acquis Unie v oblasti životního prostředí a řešení potřeb investic, které podle zjištění členských států přesahují rámec těchto požadavků* obsahuje 3 specifické cíle 3.1 Prevence vzniku odpadů, 3.2 Zvýšit podíl materiálového a energetického využití odpadů a 3.3 Rekultivovat staré skládky. Investiční priorita *Podporování přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik podporou investic zaměřených na řešení konkrétních rizik, zajištěním odolnosti vůči katastrofám a vývojem systémů pro zvládnutí katastrof* obsahuje pouze jeden specifický cíl 3.4 Dokončit inventarizaci a odstranit ekologické zátěže. Poslední investiční priorita *Podporování přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a jejich řízení podporou investic zaměřených*

ných na řešení konkrétních rizik, zajištěním odolnosti vůči katastrofám a vývojem systémů krizového řízení) obsahuje rovněž pouze jeden specifický cíl 3.5 Snížit environmentální rizika a rozvíjet systémy jejich řízení. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 458.819.995,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 %.

Oprávněnými žadateli mohou být ve specifickém cíli 3.1 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky, státní organizace, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky), církve a náboženské společnosti a jejich svazy, podnikatelské subjekty, obchodní společnosti a družstva, fyzické osoby podnikající, specifickém cíli 3.2 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky, státní organizace, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky), církve a náboženské společnosti a jejich svazy, podnikatelské subjekty, obchodní společnosti a družstva, fyzické osoby podnikající, ve specifickém cíli 3.3 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky, státní organizace, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky), církve a náboženské společnosti a jejich svazy, podnikatelské subjekty, obchodní společnosti a družstva, fyzické osoby podnikající a ve specifickém cíli 3.4 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, státní podniky, státní organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky), církve a náboženské společnosti a jejich svazy, podnikatelské subjekty, obchodní společnosti a družstva, fyzické osoby podnikající.

Prioritní osa 4 (investiční priorita *Zachování a ochrana životního prostředí a podporování účinného využívání zdrojů ochranou a obnovou biologické rozmanitosti a půdy a podporou ekosystémových služeb, včetně prostřednictvím sítě Natura 2000 a ekologických infrastruktur*) obsahuje celkem 4 specifické cíle 4.1 Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území, 4.2 Posílit biodiverzitu, 4.3 Posílit přirozené funkce krajiny a 4.4 Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 351.735.069,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 %.

Oprávněnými žadateli mohou být ve specifickém cíli 4.1 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu (s výjimkou pozemkových úřadů), státní podniky, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, příspěvkové organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky) církve a náboženské společnosti a jejich svazy, podnikatelské subjekty, obchodní společnosti a družstva, fyzické osoby podnikající ve specifickém cíli 4.2 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu (s výjimkou pozemkových úřadů a Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky), státní podniky, státní organizace, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, příspěvkové organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky), církve a náboženské společnosti a jejich svazy, podnikatelské subjekty, obchodní společnosti a družstva, fyzické osoby podnikající, ve specifickém cíli 4.3 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu (s výjimkou pozemkových úřadů a Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky), státní podniky, státní organizace, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, příspěvkové organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky), církve a náboženské společnosti a jejich svazy, podnikatelské subjekty, obchodní společnosti a družstva, fyzické osoby podnikající a ve specifickém cíli 4.4 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu (s výjimkou pozemkových úřadů a Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky), státní podniky, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, příspěvkové organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení,

nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky), církve a náboženské společnosti a jejich svazy, podnikatelské subjekty, obchodní společnosti a družstva, fyzické osoby podnikající.

Prioritní osa 5 obsahuje celkem 2 investiční priority. Investiční priorita *Podporování přechodu na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích podporou energetické účinnosti, inteligentních systémů hospodaření s energií a využívání energie z obnovitelných zdrojů ve veřejných infrastrukturách, mimo jiné ve veřejných budovách a v oblasti bydlení* obsahuje celkem 1 specifický cíl 5.1 Snížit energetickou náročnost veřejných budov a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie. Investiční priorita *Podporování přechodu na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích podporou energetické účinnosti, inteligentních systémů hospodaření s energií a využívání energie z obnovitelných zdrojů ve veřejných infrastrukturách, mimo jiné ve veřejných budovách a v oblasti bydlení* obsahuje jeden specifický cíl 5.2 Dosáhnout vysokého energetického standardu nových veřejných budov. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 529.626.952,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 %.

Oprávněnými žadateli jsou ve specifickém cíli 5.1 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí organizační složky státu státní organizace, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky), církve a náboženské společnosti a jejich svazy, obchodní společnosti vlastněné 100% veřejným subjektem vyjma příjemců podporovaných v rámci Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost a ve specifickém cíli 5.2 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, veřejné výzkumné instituce veřejnoprávní instituce, příspěvkové organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení, obchodní společnosti vlastněné 100% veřejným subjektem vyjma příjemců podporovaných v rámci Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost.

Národní program Životní prostředí¹⁹

Cílem programu je dlouhodobě účinná ochrana životního prostředí v České republice, podpora efektivního a šetrného využívání přírodních zdrojů, náprava negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí, zmírňování a přizpůsobení se dopadům změny klimatu a účinná prevence prostřednictvím environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty obyvatel České republiky. Program je navržen jako doplňkový k jiným dotačním titulům, především Operačnímu programu Životní prostředí a programu Nová zelená úsporám. Celková alokace není určena, ale řídí se jednotlivými výzvami. Výše podpory může dosahovat až 80 % z celkových způsobilých výdajů na projekt (výjimečně i 100 % u vybraných opatření).

Program je rozdělen do sedmi prioritních oblastí:

- Prioritní oblast: Voda
- Prioritní oblast: Ovzduší
- Prioritní oblast: Odpady, staré zátěže, environmentální rizika
- Prioritní oblast: Příroda a krajina
- Prioritní oblast: Životní prostředí ve městech a obcích
- Prioritní oblast: Environmentální prevence
- Prioritní oblast: Inovativní a demonstrační projekty

19 <https://www.sfzp.cz/sekce/800/o-programu/>

Prioritní oblast 1 Voda se skládá z celkem 6 podoblastí 1.1 Snížení množství vypouštěného znečištění povrchových vod, 1.2 Zajištění dodávek pitné vody v odpovídající velikosti a množství, 1.3 Čistota povrchových i podzemních vod, 1.4 Preventivní protipovodňová opatření, 1.5 Udržitelné a efektivní hospodaření s vodou v obcích a 1.6 Zdroje vody. Celková alokace není stanovena, ale řídí se jednotlivými výzvami.

Prioritní oblast 2 Ovzduší se skládá z celkem 3 podoblastí 2.1 Emise ze stacionárních zdrojů, 2.2 Ochrana ozonové vrstvy a 2.3 Opatření vedoucí ke zlepšení kvality ovzduší. Celková alokace není stanovena, ale řídí se jednotlivými výzvami.

Prioritní oblast 3 Odpady, staré zátěže, environmentální rizika se skládá z celkem 3 podoblastí 3.1 Předcházení vzniku odpadů, včetně plánování, koncepcí a analýz, 3.2 Výrobky s ukončenou životností – sběrná síť, inovativní technologie a 3.3 Odstranění a rekultivace nelegálních skladů odpadů a sanace havarijních stavů, které představují akutní riziko pro životní prostředí. Celková alokace není stanovena, ale řídí se jednotlivými výzvami.

Prioritní oblast 4 Příroda a krajina se skládá z celkem 2 podoblastí 4.1 Zvláště chráněná území a 4.2 Území bez zvláštní ochrany – volná krajina. Celková alokace není stanovena, ale řídí se jednotlivými výzvami.

Prioritní oblast 5 Životní prostředí ve městech a obcích se skládá z celkem 5 podoblastí 5.1 Implementace systémových nástrojů, 5.2 Udržitelná městská doprava a mobilita, 5.3 Podpora energetické efektivity a snížení světelného znečištění, 5.4 Zlepšení funkčního stavu zeleně ve městech a obcích a 5.5 Podpora obcí v národních parcích. Celková alokace není stanovena, ale řídí se jednotlivými výzvami.

Prioritní oblast 6 Environmentální prevence se skládá z celkem 3 podoblastí 6.1 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta, 6.2 Environmentální poradenství a 6.3 Dobrovolné nástroje. Celková alokace není stanovena, ale řídí se jednotlivými výzvami.

Prioritní oblast 7 Inovativní a demonstrační projekty se skládá z 1 podoblasti 7.1 Podpora inovativních a demonstračních projektů. Celková alokace není stanovena, ale řídí se jednotlivými výzvami.

Oprávnění příjemci podpory nejsou pro jednotlivé prioritní osy stanoveny. Program je určen pro velmi širokou škálu subjektů, a to jak pro veřejnoprávní a soukromoprávní právnické osoby, tak i pro osoby fyzické. Úplný výčet oprávněných žadatelů u jednotlivých typů podporovaných aktivit je vždy uveden v textu dané výzvy a v dalších dokumentech zveřejňovaných společně s vyhlášenou výzvou.

Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny²⁰

Program 115 160 – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny je národním dotačním programem pro roky 200 až 2018, který podporuje investiční i neinvestiční záměry realizující adaptační opatření zmírňující dopady klimatické změny na vodní, lesní i mimolesní ekosystémy, dále Agentuře ochrany přírody a krajiny České republiky a správám národních parků umožňuje realizovat opatření vyplývající z plánů péče o zvláště chráněná území, ze souhrnu doporučených opatření pro ptačí oblasti, záchranných programů a programů péče pro zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů. Dále slouží k financování monitoringu a podkladových materiálů. Alokace programu by měla být v řádu desítek mil. ročně. Na jednoleté i víceleté realizace je poskytována dotace až do výše 100 % celkových nákladů akce.

20 http://www.env.cz/cz/podpora_obnovy_prirozenych_funkci_krajiny

Program je členěn na podprogramy:

- 115 162 – Zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve vztahu k zvláště chráněným územím a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany ptačích oblastí a evropsky významných lokalit
- 115 163 – Realizace a příprava záchranných programů a programů péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů
- 115 164 – Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na vodní ekosystémy
- 115 165 – Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na nelesní ekosystémy
- 115 166 – Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na lesní ekosystémy
- 115 167 – Zajištění podkladových materiálů pro zlepšování přírodního prostředí a monitoring krajinných programů

Oprávněnými žadateli v podprogramech 115 162, 115 163 a 115 167 je Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky a správy národních parků, v podprogramech 115 164, 115 165 a 115 166 jsou to fyzické osoby, právnické osoby, obecně prospěšné organizace, územní samosprávné celky (obce a kraje), občanská sdružení, svazky obcí, příspěvkové organizace, organizační složky státu a státní organizace a státní podniky.

Grantová řízení pro nevládní a neziskové organizace²¹

Program Grantová řízení pro nevládní a neziskové organizace cílí na aktivity nestátních neziskových organizací v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje. Alokace programu není stanovena, avšak je stanoven limit pro jeden projekt ve výši 200–300.000,00 Kč.

Program je rozdělen na dva podprogramy:

- Podprogram A – Podprogram na podporu projektů nestátních neziskových organizací působících v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje pro rok 2018
- Podprogram B – Podprogram na podporu koordinačních projektů v ochrany přírody a krajiny

Oprávněnými žadateli v **podprogramu A** mohou být spolky a pobočné spolky vzniklé podle zákona č. 89/2012 Sb., obecně prospěšné společnosti založené podle zákona č. 248/1995 Sb.²² a obecně prospěšné společnosti vzniklé podle zákona č. 68/2013 Sb.²³, zapsané ústavy vzniklé podle zákona č. 89/2012 Sb., církevní právnické osoby evidované podle zákona č. 3/2002 Sb.²⁴ nebo nadace a nadační fondy vzniklé podle zákona č. 89/2012 Sb. Oprávněnými žadateli v **podprogramu B** mohou být spolky podle ustanovení § 214 zákona č. 89/2012 Sb. a obecně prospěšné společnosti založené podle zákona č. 248/1995 Sb.

21 http://www.env.cz/cz/grantova_rizeni_pro_nno

22 Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů

23 Zákon č. 68/2013 Sb., o změně právní formy občanského sdružení na obecně prospěšnou společnost a o změně zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

24 Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)

Nová zelená úsporám²⁵

Cílem programu (program 115 280) v období 2013–2020 je zlepšení stavu životního prostředí snížením produkce emisí znečišťujících látek a skleníkových plynů (především emisí CO₂), dále pak úspora energie v konečné spotřebě a stimulace ekonomiky ČR s dalšími sociálními přínosy, kterými jsou například zvýšení kvality bydlení občanů, zlepšení vzhledu měst a obcí, nastartování dlouhodobých progresivních trendů. Očekávaná alokace cca 28.000.000.000 Kč. Celková výše dotace na jednu žádost je omezena na max. 50 % řádně doložených způsobilých výdajů (nevztahuje se na specifické dotační bonusy, přičemž celkové výše podpory včetně dotačních bonusů nesmí přesáhnout celkové doložené způsobilé výdaje na podporovaná opatření).

Program je rozdělen na tři podprogramy:

- Podprogram 115 281 Nová zelená úsporám – Rodinné domy
- Podprogram 115 282 Nová zelená úsporám – Bytové domy
- Podprogram 115 284 Nová zelená úsporám – Náklady státu na administraci

Oprávněnými žadateli v obou podprogramech jsou fyzické osoby podnikající i nepodnikající, společenství vlastníků jednotek, bytová družstva, města a obce (včetně městských částí), podnikatelské subjekty, případně další právnické osoby.

Ministerstvo kultury

Program na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity na léta 2016 až 2022 (NAKI II)²⁶

Cílem programu, na léta 2016 až 2022, je přispět, aby veřejné prostředky investované do aplikovaného výzkumu a vývoje v oblasti národní a kulturní identity přinášely konkrétní ekonomický či jiný společenský přínos z jejich realizace. Celková alokace byla stanovena ve výši 2.856.681.000,00 Kč. Výše podpory může dosahovat až 100% s max. povolenou výší podpory projektu 10.000.000,00 eur.

Program má dva globální cíle:

- Globální cíl č. 1: Národní identita
- Globální cíl č. 2: Kulturní dědictví

Uchazečem, resp. příjemcem podpory, i dalším účastníkem projektu mohou být výlučně výzkumné organizace.

25 <http://www.novazelenausporam.cz/>

26 <https://www.mkcr.cz/program-na-podporu-aplikovaneho-vyzkumu-a-vyvoje-narodni-a-kulturni-identity-na-leta-2016-az-2022-naki-ii-857.html>

Program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin či v převážné míře v jazycích národnostních menšin²⁷

Program, vyhlášený pouze pro rok 2018, se zaměřuje na aktivity příslušníků národnostních menšin, na zachování a rozvoj kultury, tradic a jazyků příslušníků národnostních menšin, na rozšiřování a přijímání informací v jazycích příslušníků národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, jakož i ke vzdělávání v jazycích národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity. Dotace se poskytuje do výše 70 % celkového rozpočtu na schválený projekt. Pro informaci - v roce 2016 bylo rozděleno 20.850.000 Kč.

Žadatelem/příjemcem může být kdokoliv, kdo prokazatelně vykonává činnost ve prospěch příslušníků národnostních menšin nejméně 1 rok.

Dotační řízení na podporu profesionálních kulturních aktivit vysílaných do zahraničí²⁸

Cílem výběrového dotačního řízení je podpora profesionálních subjektů poskytujících veřejnou kulturní službu a podpora jejich projektů vysílaných do zahraničí organizovaných ve spolupráci se zahraničními partnery. Všechny projekty musí být připraveny k realizaci v konkrétním místě a čase. Dotace se poskytuje do výše 70 % kalkulovaných výdajů. Alokace na rok 2018 není známa. Pro informaci – v roce 2017 bylo rozděleno celkem 7.600.000 Kč.

V rámci dotačního řízení byly stanoveny 4 okruhy témat:

- Projekty z oblasti živého umění a literární projekty vysílané do zahraničí
- Projekty z oblasti kulturního dědictví vysílané do zahraničí
- Projekty z oblasti současného výtvarného umění, architektury a designu vysílané do zahraničí
- Projekty vysílané do zahraničí, obsahově zaměřené na významná česká kulturní nebo historická výročí (zejména výročí 1918, 1968, 1993)

Žadatelem/příjemcem mohou být fyzické osoby s živnostenským oprávněním a právnické osoby, poskytující veřejné kulturní a umělecké služby²⁹ (pořádají kulturní produkce, provozují kulturní zařízení). Vyloučeny jsou státní příspěvkové organizace.

Měsíc české a slovenské kulturní vzájemnosti³⁰

V návaznosti na výsledky jednání ministrů kultury České republiky a Slovenské republiky v Praze dne 31. října 2002 se počínaje rokem 2003 vyhláší každý říjen Měsícem české a slovenské kulturní vzájemnosti. Pořadatelé kulturních akcí, které se konají zcela či z části v měsíci říjnu a jsou zaměřeny na rozvoj česko-slovenské spolupráce, mají možnost požádat o zařazení dané akce na seznam Měsíce české a slovenské kulturní

27 <https://www.mkcr.cz/vyhlaseni-vyberoveho-dotacniho-rizeni-v-programu-podpory-rozsirovani-a-prijimani-informaci-v-jazycich-narodnostnich-mensina-pro-rok-2018-1707.html>

28 <https://www.mkcr.cz/vyhlaseni-vyberoveho-dotacniho-rizeni-na-podporu-kulturnich-projektu-vysilanych-do-zahranici-na-rok-2018-1702.html>

29 Za veřejnou kulturní službu nelze považovat agentážní a zprostředkovatelskou činnost.

30 <https://www.mkcr.cz/vyhlaseni-vyberoveho-dotacniho-rizeni-na-podporu-kulturnich-projektu-vysilanych-do-zahranici-na-rok-2018-1702.html>

vzájemnosti. Neinvestiční dotace může být poskytnuta pouze na akci, která se koná na území Slovenské republiky a jejíž pořadatel zažádal o uvedení na seznam. Alokace na rok 2018 není známa. Výše požadované dotace může být maximálně do 70 % nákladů, přičemž žadatel může předložit max. 3 projekty. Pro informaci – v roce 2017 bylo rozděleno cca 170.000,00 Kč.

Oprávněným žadatelem mohou být příspěvkové organizace Ministerstva kultury, organizace ve zřizovatelské působnosti krajů a měst, spolky, jakož i právnické osoby a fyzické osoby s živnostenským oprávněním, které poskytují kulturní služby veřejnosti³¹ – tj. pořádají kulturní produkce, provozují kulturní zařízení apod.

Kinematografie a média³²

Cílem dotačního řízení je podpora projektů v oblastech české kinematografie a audiovize, které navazují na základní hodnotový řetězec oboru (vývoj – výroba – distribuce) a dále podpora rozvoje a propagace mediální tvorby.

Dotační řízení je vypsáno v celkem 8 okruzích:

1. Filmové festivaly a přehlídky
2. Popularizace mediální tvorby a profesionalizace médií
3. Profesní vzdělávání v kinematografii a audiovizi
4. Odborné konference a semináře v kinematografii a audiovizi
5. Odborné publikace (odborná periodika, neperiodické publikace, Informace z oblasti kinematografie a médií online)
6. Filmová, audiovizuální a mediální výchova (výchova k mediální gramotnosti, filmová výchova)
7. Propagace kinematografie a audiovize
8. Diverzifikace programu kin a práce s publikem

Alokace na rok 2018 není známa, ale v letech 2010–2015 se rozdělovalo celkem 13.000.000,00 Kč ročně s průměrnou dotací 203.000,00 Kč. Výše požadované dotace může být maximálně do 70 % rozpočtových kalkulovaných nákladů projektu, přičemž žadatel může předložit max. 3 projekty.

Oprávněným žadatelem mohou být zapsané spolky, zapsané ústavy, obecně prospěšné společnosti, církevní právnické osoby, nadace a nadační fondy, poskytující služby v oblasti kultury a dále právnické a fyzické osoby poskytující služby v oblasti kultury.

31 Za veřejnou kulturní službu nelze považovat agentážní a zprostředkovatelskou činnost.
32 <https://www.mkcr.cz/vyhlaseni-vyberoveho-dotacniho-rizeni-pro-rok-2018-1711.html>

Program podpory vydávání překladů původní české literatury v zahraničí³³

Cílem programu je podpora vydávání překladů původní české literatury v zahraničí. Program zahrnuje celkem dvě oblasti:

1. Celé knihy
2. Ukázky

Alokace programu na rok 2018 není známa. V rámci žádosti o podporu vydání překladu celé knihy lze žádat o podporu překladu (do 50 % celkových nákladů na vydání publikace), nákladů na návrh obálky, grafické zpracování, sazbu, tisk (do 50 % celkových nákladů na vydání publikace), nákladů na autorská práva (do 15 % celkových nákladů na vydání publikace) a nákladů na propagaci (do 25 % celkových nákladů na vydání publikace). Celková výše podpory nesmí přesáhnout 70 % celkových nákladů na vydání publikace. Pro informaci – v roce 2002 byly podpořeny projekty v celkové výši 2.200.000,00 Kč.

Oprávněný žadatel je nakladatel (pokud jde o knihu), respektive vydavatel, literární agent, nebo překladatel (pokud jde o ukázkou a tematické číslo časopisu).

Ministerstvo pro místní rozvoj

Integrovaný regionální operační program³⁴

Hlavním cílem programu, v programovém období 2014–2020, je snižování územních rozdílů, zkvalitnění infrastruktury a posílení konkurenceschopnosti v regionech. Dále pak posílení veřejných služeb, zaměstnanosti a podpory vzdělanosti, jako jednoho z pilířů zvyšování kvality života obyvatel, a posílení institucionální kapacity veřejné správy. Alokováno je celkem 4.616.549.759,00 eur (Evropský fond regionálního rozvoje).

Operační program je rozdělen do celkem 5 prioritních os:

- Prioritní osa 1: Konkurenceschopné, dostupné a bezpečné regiony
- Prioritní osa 2: Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů
- Prioritní osa 3: Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí
- Prioritní osa 4: Komunitně vedený místní rozvoj
- Prioritní osa 5: Technická pomoc

Prioritní osa 1 obsahuje celkem 3 investiční priority a 3 specifické cíle. Investiční priority *Zvyšování regionální mobility prostřednictvím připojení sekundárních a terciárních uzlů k infrastruktuře sítě TEN-T, včetně multimodálních uzlů* má jeden specifický cíl 1.1 Zvýšení regionální mobility prostřednictvím modernizace a rozvoje sítě regionální silniční infrastruktury navazující na síť TEN-T. Investiční priority *Rozvoj a zlepšování dopravních systémů šetrných k životnímu prostředí, včetně systémů s nízkou hlučností, a nízkouhlíkových*

33 <https://www.mkcr.cz/podpora-vydani-ceske-literatury-v-prekladu-517.html>
34 <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Microsites/IROP/Uvodni-strana>

dopravních systémů, včetně vnitrozemské a námořní lodní dopravy, přístavů, multimodálních spojů a letecké infrastruktury s cílem podporovat udržitelnou regionální a místní mobilitu má 1 specifický cíl 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy. Investiční prioritou Podpora investic zaměřených na řešení konkrétních rizik, zajištěním odolnosti vůči katastrofám a vývojem systémů krizového řízení má 1 specifický cíl 1.3 Zvýšení připravenosti k řešení a řízení rizik a katastrof. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 1.607.460.348,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 %.

Oprávněnými žadateli jsou ve specifickém cíli 1.1 kraje a organizace zřizované nebo zakládány kraji, ve specifickém cíli 1.2 kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizace zřizované nebo zakládány kraji, organizace zřizované nebo zakládány obcemi, organizace zřizované nebo zakládány dobrovolnými svazky obcí, provozovatelé dráhy nebo drážní dopravy podle zákona č. 266/1994 Sb.³⁵, Ministerstvo dopravy, subjekty zajišťující dopravní obslužnost, uvedené v § 8 odst. 1 zákona č. 194/2010 Sb.³⁶, tedy stát, kraje a obce, pokud poskytují veřejné služby v přepravě cestujících samy, a dopravci na základě smlouvy o veřejných službách v přepravě cestujících a ve specifickém cíli 1.3 Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství Hasičských záchranných sborů, Hasičské záchranné sbory krajů, Záchranný útvar Hasičského záchranného sboru, obce, které zřizují jednotky požární ochrany (§ 29 zákona č. 133/1985 Sb.³⁷), jednotky sboru dobrovolných hasičů kategorie II a III (podle přílohy zákona č. 133/1985 Sb.), Policejní prezidium ČR, krajská ředitelství Policie ČR, kraje (kromě hl. m. Prahy), organizační složky státu a jimi zřizované nebo zakládány organizace, které zajišťují vzdělávání a výcvik složek Integrovaného záchranného systému, státní organizace, která zřizuje jednotku Hasičského záchranného sboru podniku s územní působností.

Prioritní osa 2 obsahuje celkem 4 investiční priority a 5 specifických cílů.

Investiční prioritou *Investice do zdravotnické a sociální infrastruktury, které přispívají k celostátnímu, regionálnímu a místnímu rozvoji, snižování nerovností, pokud jde o zdravotní stav, podporou sociálního začlenění díky lepšímu přístupu k sociálním, kulturním a rekreačním službám a přechodem od institucionálních ke komunitním službám* obsahuje celkem 2 specifické cíle 2.1 Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucích k sociální inkluzi a 2.3 Rozvoj infrastruktury pro poskytování zdravotních služeb a péče o zdraví. Investiční prioritou *Poskytování podpory sociálním podnikům* obsahuje 1 specifický cíl 2.2 Vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání. Investiční prioritou *Investice do vzdělávání, odborného vzdělávání, včetně odborné přípravy pro získání dovedností a do celoživotního učení rozvíjením infrastruktury pro vzdělávání a odbornou přípravu* obsahuje 1 specifický cíl 2.4 Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení. Investiční prioritou *Podpora energetické účinnosti, inteligentních systémů hospodaření s energií a využívání energie z obnovitelných zdrojů ve veřejných infrastrukturách, mimo jiné ve veřejných budovách, a v oblasti bydlení* obsahuje 1 specifický cíl 2.5 Snížení energetické náročnosti v sektoru bydlení. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 1.742.182.256,00 eur s mírou spolufinancování max. 85%.

Oprávněnými žadateli mohou být ve specifickém cíli 2.1 nestátní neziskové organizace, organizační složky státu, příspěvkové organizace organizačních složek státu, kraje, organizace zřizované nebo zakládány kraji, obce, organizace zřizované nebo zakládány obcemi, dobrovolné svazky obcí, organizace zřizované nebo zakládány dobrovolnými svazky obcí, církve, církevní organizace, ve specifickém cíli 2.2 osoby samostatně výdělečně činné, malé a střední podniky, obce, kraje, organizace zřizované nebo zakládány kraji, organizace zřizované nebo zakládány obcemi, dobrovolné svazky obcí, organizace zřizované nebo zakládány dobrovolnými svazky obcí, nestátní neziskové organizace, církve, církevní organizace, ve specifickém cíli 2.3 příspěvkové organizace zřizované Ministerstvem zdravotnictví, kraje, organizace zřizované nebo zakládány kraji, obce, organizace zřizované nebo zakládány obcemi, subjekty poskytující veřejnou službu v oblasti zdra-

35 Zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, v platném znění

36 Zákon č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů, v platném znění

37 Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, v platném znění

votní péče podle zákona č. 372/2011 Sb.³⁸ nebo zákona č. 258/2000 Sb.³⁹, nestátní neziskové organizace, dobrovolné svazky obcí, organizace zřizované nebo zakládáné dobrovolnými svazky obcí, církve, církevní organizace, ve specifickém cíli 2.4 zařízení péče o děti do 3 let, školy a školská zařízení v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání a vyšší odborné školy, další subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit, kraje, organizace zřizované nebo zakládáné kraji, obce, organizace zřizované nebo zakládáné obcemi, nestátní neziskové organizace, církve, církevní organizace, organizační složky státu, příspěvkové organizace organizačních složek státu a ve specifickém cíli 2.5 (v případě dotace) vlastníci bytových domů a společenství vlastníků bytových jednotek, kromě fyzických osob nepodnikajících, bytová družstva jako správci bytových domů podle zákona č. 311/2013 Sb.⁴⁰, (v případě finančního nástroje) vlastníci bytových domů a společenství vlastníků bytových jednotek, bytová družstva jako správci bytových domů podle zákona č. 311/2013 Sb.

Prioritní osa 3 má celkem 3 investiční priority a 3 specifické cíle. Investiční priority *Zachování, ochrana, propagace a rozvoj přírodního a kulturního dědictví* má jeden specifický cíl 3.1 Zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví, investiční priority *Posilování aplikací v oblasti IKT určených pro elektronickou veřejnou správu, elektronické učení, začlenění do informační společnosti, elektronickou kulturu a elektronické zdravotnictví* obsahuje jeden specifický cíl 3.2 Zvyšování efektivnosti a transparentnosti veřejné správy prostřednictvím rozvoje využití a kvality systémů IKT a investiční priority *Zvyšování institucionální kapacity orgánů veřejné správy a zúčastněných subjektů a zlepšováním účinnosti veřejné správy prostřednictvím opatření pro posilování institucionální kapacity a účinnosti veřejné správy a veřejných služeb souvisejících s prováděním EFRR, jež přispívají k realizaci opatření podporovaných z ESF v oblasti institucionální kapacity a účinnosti veřejné správy* obsahuje jeden specifický cíl 3.3 Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 762.618.298,00 eur s mírou spolufinancování max. 85% méně rozvinuté regiony resp. 50% u více rozvinutých regionů.

Oprávněnými žadateli mohou být ve specifickém cíli 3.1 vlastníci památek, muzeí a knihoven nebo subjekty s právem hospodaření (dle zápisu v katastru nemovitostí), kromě fyzických osob nepodnikajících, ve specifickém cíli 3.2 organizační složky státu, příspěvkové organizace organizačních složek státu, státní organizace, kraje, organizace zřizované nebo zakládáné kraji, obce, organizace zřizované nebo zakládáné obcemi, státní podnik a ve specifickém cíli 3.3 obce.

Prioritní osa 4 obsahuje 2 investiční priority a 2 specifické cíle. Investiční priority *Provádění investic v rámci komunitně vedených strategií místního rozvoje* obsahuje jeden specifický cíl 4.1 Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a aktivizace místního potenciálu. Investiční priority *Provádění investic v rámci komunitně vedených strategií místního rozvoje* obsahuje rovněž jeden specifický cíl 4.2 Posílení kapacit komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zlepšení řídicích a administrativních schopností MAS. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 389.563.642,00 eur s mírou spolufinancování max. 95 %.

Oprávněnými žadateli mohou být ve specifickém cíli 4.1 subjekty, které realizují projekty v rámci schválených strategií komunitně vedeného místního rozvoje na území Místní akční skupiny. Kategorie příjemců jsou specifikovány v jednotlivých specifických cílech IROP, ve specifickém cíli 4.2 obecně prospěšná společnost podle zákona č. 248/1995 Sb., spolek podle § 214 a podle § 3045 zákona č. 89/2012 Sb., ústav podle § 402 zákona č. 89/2012 Sb., zájmové sdružení právnických osob podle § 20 písm. f zákona č. 40/1964 Sb.⁴¹

38 Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), v platném znění
39 Zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění
40 Zákon č. 311/2013 Sb., o převodu vlastnického práva k jednotkám a skupinovým rodinným domům některých bytových družstev a o změně některých zákonů, v platném znění
41 Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Podpora obnovy a rozvoje venkova 117D815⁴²

Cílem programu, pro rok 2018, je formou dotace podpořit obnovu a rozvoj venkovských obcí. Program předpokládá participaci obyvatel venkova, občanských spolků a sdružení při obnově jejich obce v souladu s místními tradicemi. Alokace programu není k dispozici.

Program je rozdělen do celkem 5 dotačních titulů

- Dotační titul č. 1 – Podpora vítězů soutěže Vesnice roku
- Dotační titul č. 2 – Podpora zapojení generací do komunitního života v obci
- Dotační titul č. 3 – Podpora spolupráce obcí na obnově a rozvoji venkova
- Dotační titul č. 4 – Podpora obnovy drobných sakrálních staveb v obci
- Dotační titul č. 5 – Podpora obnovy místních komunikací
- Dotační titul č. 6 – Podpora obnovy sportovní infrastruktury
- Dotační titul č. 7 – Podpora rozvoje strategických průmyslových zón

Dotační titul č. 1

Dotace je poskytována až do výše 80 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů akce.

Oprávněným žadatelem je obec, která v soutěži Vesnice roku 2017 získala ocenění Modrá, Bílá, Oranžová, resp. se umístila v celostátním kole Oranžové stuhy, nebo Zlatá stuha nebo se umístila na 1. – 3. místě v celostátním kole této soutěže a obec, která s titulem „Zelená stuha ČR roku 2017“ bude reprezentovat ČR na evropské úrovni. Obec musí mít zpracovaný a zastupitelstvem schválený strategický rozvojový dokument.

Dotační titul č. 2

Dotace je poskytována až do výše 70 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů akce. Při podání žádosti je dolní limit dotace na jednu akci 100.000,00 Kč. Horní limit dotace je 400.000,00 Kč.

Oprávněným žadatelem může být obec do 3000 obyvatel, včetně (k datu 1. 1. 2017), nikoli např. obcí zřízená právnická osoba. Obec musí mít zpracovaný a zastupitelstvem schválený strategický rozvojový dokument nebo svazek obcí, který je registrován v souladu se zákonem č. 128/2002 Sb., a to pouze v případě, že žadatelem nemůže být jedna obec, protože akce zasahuje do katastrálního území více obcí. Svazek obcí musí mít zpracovaný a nejvyšším orgánem svazku obcí schválený strategický rozvojový dokument.

Dotační titul č. 3

Dotace je poskytována až do výše 70 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů akce. Horní limit dotace na jednu akci je 200.000,00 Kč.

42 [https://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Podpora-regionu/Programy-Dotace/Archiv-programu-a-dotaci-regionalni-politiky-\(1\)/Podpora-rozvoje-regionu-v-roce-2011/Podpora-obnovy-a-rozvoje-venkova](https://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Podpora-regionu/Programy-Dotace/Archiv-programu-a-dotaci-regionalni-politiky-(1)/Podpora-rozvoje-regionu-v-roce-2011/Podpora-obnovy-a-rozvoje-venkova)

Oprávněným žadatelem může být obec do 3.000 obyvatel, včetně (k datu 1. 1. 2017), nikoli např. obcí zřízená právnická osoba (obec musí mít zpracovaný a zastupitelstvem schválený strategický rozvojový dokument) nebo svazek obcí, který je registrován v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb. Svazek obcí musí mít zpracovaný a nejvyšším orgánem svazku obcí schválený strategický rozvojový dokument.

Dotační titul č. 4

Dotace je poskytována až do výše 70 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů akce. Při podání žádosti je dolní limit dotace na jednu akci 40.000,00 Kč. Horní limit dotace je 300.000,00 Kč.

Oprávněným žadatelem může být obec do 3000 obyvatel, včetně (k datu 1. 1. 2017), nikoli např. obcí zřízená právnická osoba (obec musí mít zpracovaný a zastupitelstvem schválený strategický rozvojový dokument).

Dotační titul č. 5

Dotace je poskytována až do výše 50 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů akce. Při podání žádosti je dolní limit dotace na jednu akci 200.000,00 Kč. Horní limit dotace je 1.000.000,00 Kč.

Oprávněným žadatelem může být obec do 3.000 obyvatel, včetně (k datu 1. 1. 2017), nikoli např. obcí zřízená právnická osoba (obec musí mít zpracovaný a zastupitelstvem schválený strategický rozvojový dokument).

Dotační titul č. 6

Dotace je poskytována až do výše 70 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů akce. Při podání žádosti je dolní limit dotace na jednu akci 500.000,00 Kč. Horní limit dotace je 5.000.000 Kč.

Oprávněným žadatelem může být obec do 3.000 obyvatel, včetně (k datu 1. 1. 2017), nikoli např. obcí zřízená právnická osoba (obec musí mít zpracovaný a zastupitelstvem schválený strategický rozvojový dokument).

Dotační titul č. 7

Dotace je poskytována v souladu s příslušným usnesením vlády.

Oprávněným žadatelem může být obec do 3.000 obyvatel, včetně (k datu 1. 1. 2017), nikoli např. obcí zřízená právnická osoba, která je zařazena do daného podprogramu usnesením vlády a má na svém katastrálním území strategickou průmyslovou zónu určenou k podpoře příslušným usnesením vlády.

Obnova obecního a krajského majetku po živelních pohromách v roce 2017 117D918⁴³

Cílem podprogramu, pro rok 2018, je přispět prostřednictvím dotace z rozpočtové kapitoly ministerstva k obnově základních funkcí území zabezpečovaných v působnosti územních samosprávných celků a tím odstranit nebo omezit možné důsledky pohrom spočívající v narušení plynulosti, dostupnosti a kvality výkonu veřejné správy.

Podprogram se dělí na 2 dotační tituly:

- Dotační titul č. 1 – byl vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav
- Dotační titul č. 2 – nebyl vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav

43

<https://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Podpora-regionu/Programy-Dotace/Obnova-obecniho-a-krajskeho-majetku-po-zivelnich-pohromach-v-roce-2017>

Dotační titul č. 1

Výše dotace pro obce na realizaci vybraných akcí bude poskytována až do výše 90 % skutečně vynaložených uznatelných přímých nákladů akce, krajům až do výše 85 %. V případě, že výše vlastních nákladů akcí obce přesáhne 25 % rozpočtu obce v roce 2017, může obec požádat o výjimku na úhradu 100 % vynaložených uznatelných přímých nákladů. Žádost o výjimku je součástí žádosti o dotaci. Dolní limit dotace na jednu akci činí 200.000,00 Kč.

Oprávněnými příjemci jsou obce a kraje postižené živelní pohromou v roce 2017.

Dotační titul č. 2

Výše dotace pro obce na realizaci vybraných akcí bude poskytována až do výše 70 % skutečně vynaložených uznatelných přímých nákladů akce, krajům až do výše 40 %. Dolní limit dotace na jednu akci činí 200.000,00 Kč. Horní limit dotace nebo počet dotovaných akcí pro jednoho účastníka podprogramu může být z důvodu velkého počtu žádostí na základě doporučení hodnotitelské komise omezen.

Oprávněným příjemcem jsou obce a kraje postižené živelní pohromou v roce 2017.

Program podpora revitalizace území 117D08⁴⁴

Cílem podprogramu je podpora demolice budov v obcích s blízkou sociálně vyloučenou lokalitou. Demolice objektu musí být následována celkovou revitalizací prostoru, včetně možné výstavby objektu, který bude sloužit jinému účelu než bydlení (např. školské zařízení, komunitní centrum, sportovní zařízení apod.). Cílem programu je připravit území tak, aby jej bylo možné znovu plnohodnotně využít v dalším rozvoji obce a zamezit tak vzniku oblastí se sociální segregací. Alokace podprogramu není k dispozici.

Podprogram 117D081 – Demolice budov v sociálně vyloučených lokalitách

Podprogram je rozdělen do dvou dotačních titulů:

- DT1 – Demolice budov v sociálně vyloučených lokalitách na území Moravskoslezského, Ústeckého a Karlovarského kraje
- DT2 – Demolice budov v sociálně vyloučených lokalitách na území České republiky vyjma krajů uvedených v DT1

Oprávněným žadatelem může být obec, která má ve svém katastru území, které je možné definovat jako sociálně vyloučenou lokalitu (SVL) dle Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR, obec, která se nachází ve správním obvodu obce s rozšířenou působností, která má ve své územní působnosti území SVL a obec, která má ve svém správním obvodu obec s definovanou SVL. Dotace je poskytována až do výše 80 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů akce. Dolní limit dotace při podání žádosti na jednu akci činí 300.000,00 Kč, přičemž horní limit být max. 10.000.000,00 Kč při součtu všech podaných žádostí.

44 <http://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Podpora-regionu/Programy-Dotace/Demolice-budov-v-socialne-vyloucenych-lokalitach-2018>

Ministerstvo průmyslu a obchodu

Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost⁴⁵

Hlavním cílem operačního programu je dosažení konkurenceschopné a udržitelné ekonomiky založené na znalostech a inovacích. Pojem „konkurenceschopný“ zahrnuje schopnost místních firem prosazovat se na světových trzích a vytvářet dostatek pracovních míst. Pojem „udržitelný“ zvyrazňuje dlouhodobý horizont konkurenční schopnosti, což zahrnuje mj. i environmentální dimenzi hospodářského rozvoje. Alokováno je celkem 4.331.062.617,00 eur (Evropský fond regionálního rozvoje).

Operační program je rozdělen do celkem 5 prioritních os:

- Prioritní osa 1: Rozvoj výzkumu a vývoje pro inovace
- Prioritní osa 2: Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních firem
- Prioritní osa 3: Účinné nakládání energií, rozvoj energetické infrastruktury a obnovitelných zdrojů energie, podpora zavádění nových technologií v oblasti nakládání energií a druhotných surovin
- Prioritní osa 4: Rozvoj vysokorychlostních přístupových sítí k internetu a informačních a komunikačních technologií
- Prioritní osa 5: Technická pomoc

Prioritní osa 1 obsahuje celkem 1 investiční prioritu a 2 specifické cíle. Investiční priorita *Podpora podnikových investic do výzkumu a inovací a vytváření vazeb a součinnosti mezi podniky, středisky výzkumu a vývoje a odvětvím vysokoškolského vzdělávání, zejména podpora investic v oblasti vývoje produktů a služeb, přenosu technologií, sociálních inovací, ekologických inovací, aplikací veřejných služeb, stimulace poptávky, vytváření sítí, klastrů a otevřených inovací prostřednictvím inteligentní specializace a podpora technického a aplikovaného výzkumu, pilotních linek, opatření k včasnému ověřování produktů, schopností vyspělé výroby a prvovýroby, zejména v oblasti klíčových technologií a šíření technologií pro všeobecné použití* obsahuje specifický cíl 1.1 Zvýšit inovační výkonnost podniků a specifický cíl 1.2 Zvýšit intenzitu a účinnost spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 1.352.544.411 eur s mírou spolufinancování max. 50 %.

Oprávněnými žadateli jsou ve specifickém cíli 1.1 podnikatelské subjekty (zejména malé a střední, v odůvodněných případech velké podniky), organizace pro výzkum a šíření znalostí (tj. subjekty splňující definici výzkumné organizace dle Rámce pro státní podporu Výzkumu, vývoje a inovací⁴⁶), orgány státní správy a samosprávy (včetně jejich svazků) a jim podřízené či jimi zřízené organizace (v případě PCP), dále zemědělské podnikatelé s výstupem projektu mimo seznam uvedený v příloze I. Smlouvy (o EU) v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, ve specifickém cíli 1.2 podnikatelské subjekty, podnikatelská seskupení, orgány státní správy a samosprávy (včetně jejich svazků), jim podřízené či jimi zřízené organizace, organizace pro výzkum a šíření znalostí (tj. subjekty splňující definici výzkumné organizace dle Rámce pro státní podporu Výzkumu, vývoje a inovací), neziskové organizace.

Prioritní osa 2 obsahuje celkem 3 investiční priority a 4 specifické cíle. Investiční priorita *Podpora podnikání, zejména usnadněním hospodářského využívání nových myšlenek a podporou zakládání nových firem,*

⁴⁵ <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/>

⁴⁶ Sdělení Komise - Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2014/C 198/01)

mimo jiné prostřednictvím podnikatelských inkubátorů obsahuje specifický cíl 2.1 Zvýšit konkurenceschopnost začínajících a rozvojových MSP. Investiční priorita *Vyvíjení a provádění nových obchodních modelů pro MSP, zejména pro oblast mezinárodního obchodu* obsahuje specifický cíl 2.2 Zvýšit internacionalizaci malých a středních podniků, investiční priorita *Podpora vytváření a rozšiřování vyspělých kapacit pro rozvoj produktů a služeb* obsahuje specifický cíl 2.3 Zvýšit využitelnost infrastruktury pro podnikání a specifický cíl 2.4 Zvýšit kapacitu pro odborné vzdělávání v MSP. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 892.130.143,00 eur s mírou spolufinancování max. 67,52%.

Oprávněnými žadateli mohou být ve specifickém cíli 2.1 podnikatelské subjekty (malé a střední podniky) ve výrobě a službách, provozovatelé inovační infrastruktury jako jsou podnikatelské inkubátory, vědeckotechnické parky a inovační centra (pouze pro aktivity poskytování poradenských služeb a služeb pro začínající podniky); v rámci tohoto specifického cíle budou příjemci podpory nezemědělství podnikatelé s výstupem projektu mimo položky obsažené v dodatku Smlouvy (o EU), zároveň jsou podporovány projekty zemědělských podnikatelů zaměřené na podnikatelské poradenství (nikoliv poradenství do zemědělské činnosti), ve specifickém cíli 2.2 podnikatelské subjekty (malé a střední podniky), zprostředkující subjekt Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, Česká agentura na podporu exportu CzechTrade. V rámci tohoto specifického cíle jsou podporováni nezemědělství podnikatelé s výstupem projektu mimo položky obsažené v dodatku Smlouvy (o EU), v případě zemědělských podnikatelů budou podporovány projekty zaměřené na podnikatelské poradenství (nikoliv poradenství do zemědělské činnosti) související s internacionalizací těchto podniků, ve specifickém cíli 2.3 podnikatelské subjekty (malé a střední podniky), municipality a ve specifickém cíli 2.4 podnikatelské subjekty (malé a střední podniky).

Prioritní osa 3 má celkem 6 investičních priorit a 6 specifických cílů. Investiční priorita *Podpora výroby a distribuce energie pocházející z obnovitelných zdrojů* obsahuje specifický cíl 3.1 Zvýšit podíl výroby energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě ČR. Investiční priorita *Podpora energetické účinnosti a využívání energie z obnovitelných zdrojů v podnicích* obsahuje specifický cíl 3.2 Zvýšit energetickou účinnost podnikatelského sektoru. Investiční priorita *3.3 Rozvoj a zavádění inteligentních distribučních soustav, jež fungují na hladině nízkého a středního napětí* obsahuje specifický cíl 3.3 Zvýšit aplikaci prvků inteligentních sítí v distribučních soustavách. Investiční priorita *Podpora výzkumu a inovací a zavádění nízkouhlíkových technologií* obsahuje specifický cíl 3.4 Uplatnit inovativní nízkouhlíkové technologie v oblasti nakládání energií a při využívání druhotných surovin. Investiční priorita *Podpora využívání vysoce účinné kombinované výroby tepla a elektřiny na základě poptávky po užitečném teple* obsahuje specifický cíl 3.5 Zvýšit účinnost soustav zásobování teplem. Investiční priorita *Zvyšování energetické účinnosti a zabezpečení dodávek prostřednictvím rozvoje inteligentních systémů pro distribuci, skladování a přenos energie a prostřednictvím integrace distribuované výroby z obnovitelných zdrojů* obsahuje specifický cíl 3.6 Posílit energetickou bezpečnost přenosové soustavy. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 1.217.129.658,00 eur s mírou spolufinancování max. 51,74 %.

Oprávněnými žadateli mohou být ve specifickém cíli 3.1 podnikatelské subjekty (malé, střední a případně velké podniky), ve specifickém cíli 3.2 podnikatelské subjekty (malé, střední a případně velké podniky); pro intervence v oblasti úspor energie (zateplování výrobních a podnikatelských objektů, komplexní řešení úspor energie) rovněž zemědělství podnikatelé, podnikatelé v potravinářství, a maloobchodní organizace, podnikatelé v oblasti akvakultury, ve specifickém cíli 3.3 podnikatelské subjekty (zejména střední a velké podniky), ve specifickém cíli 3.4 podnikatelské subjekty (malé, střední a případně velké podniky), ve specifickém cíli 3.5 podnikatelské subjekty (malé, střední a velké podniky)⁴⁷ a ve specifickém cíli 3.6 podnikatelský subjekt (provozovatel přenosové soustavy).

⁴⁷ Dělicí linie mezi Operačním programem Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK) a Operačním programem Životní prostředí (OP ŽP): OP PIK se zaměřuje na podnikatelské subjekty, včetně těch, které jsou až ze 100 % vlastněny státem; OP ŽP se zaměřuje na veřejný sektor.

Prioritní osa 4 obsahuje 2 investiční priority a 2 specifické cíle. Investiční priority *Rozšiřování širokopásmového připojení a zavádění vysokorychlostních sítí a podpora zavádění vznikajících technologií a sítí pro digitální hospodářství* obsahuje specifický cíl 4.1 Zvětšit pokrytí vysokorychlostním přístupem k internetu. Investiční priority *Vyvíjení produktů a služeb v oblasti IKT, elektronický obchod a zvyšování poptávky po ICT* obsahuje specifický cíl 4.2 Zvýšit využití potenciálu ICT sektoru pro konkurenceschopnost ekonomiky. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 743.657.589,00 eur s mírou spolufinancování max. 85%.

Oprávněnými žadateli mohou být ve specifickém cíli 4.1 Podnikatelé v elektronických komunikacích bez ohledu na velikost a ve specifickém cíli 4.2 Podnikatelské subjekty (malé, střední a velké podniky), zemědělské podnikatelé s výstupem projektu mimo seznam uvedený v příloze I. Smlouvy (o EU) v oblasti ICT.

Státní program na podporu úspor energie na období 2017–2021 – Program EFEKT⁴⁸

Hlavním cílem programu, v letech 2017 až 2021, jako doplňkového programu k operačním a národním programům je zvýšit úspory energie díky přímé investiční podpoře mimo oblastí podporované z operačních programů (OP) a podpořit čerpání prostředků z operačního programu a dalších národních programů, lepší informovanosti veřejnosti o oblasti energetické účinnosti, zvyšování kvality energetických služeb a podpoře veřejného sektoru k hospodárnému nakládání s energiemi. Alokováno bude min 750.000.000,00 Kč.

Státní program je rozdělen do 2 podprogramů:

- Podprogram 1 – Investiční podpora realizace energeticky úsporných projektů
- Podprogram 2 – Podpora strategie v oblasti zvyšování energetické účinnosti

Podprogram 1 je rozdělen do celkem 4 aktivit 1A Opatření ke snížení energetické náročnosti veřejného osvětlení, 1B Rekonstrukce otopné soustavy a zdroje tepla, 1C Energeticky úsporná opatření v budovách řešená metodou EPC a 1D Specifické a pilotní projekty.

Oprávněnými žadateli mohou být v aktivitě 1A obce, městské části, společnosti vlastněné 100 % obcí či městskou částí, v 1B kraje, obce, městské části, sociální a zdravotnické zařízení, školská právnická osoba, příspěvkové organizace, v 1C kraje, obce, městské části, společnosti vlastněné 100 % obcí či městskou částí, sociální a zdravotnické zařízení, školská právnická osoba, příspěvkové organizace, organizační složky státu a v 1D podle znění samostatné výzvy. Míra spolufinancování je pro aktivity 1A až 1C max. 50 % způsobilých výdajů, v případě 1D až 90 %. Max. výše dotace je u aktivit 1A až 1C max. 2.000.000,00 Kč, v případě 1D až 5.000.000,00 Kč.

Podprogram 2 je rozdělen do celkem 9 aktivit 2A Energetická konzultační a informační střediska, 2B Akce zaměřené na aktivní rozšiřování informací a vzdělávání v oblasti úspor energie, 2C Publikace, podklady a nástroje pro rozšiřování informací a vzdělávání v oblasti úspor energie včetně podpory mezinárodní spolupráce, 2D Zavedení systému hospodaření s energií v podobě energetického managementu, 2E Zpracování dokumentů pro přípravu energeticky úsporného projektu řešeného metodou EPC a zpracování zadávací dokumentace pro veřejnou zakázku na projekt řešený metodou EPC, 2F Příprava realizace kvalitních energeticky úsporných projektů se zásadami dobré praxe, 2G Zpracování územní energetické koncepce, 2H Zpracování zprávy o uplatňování územní energetické koncepce a 2I Specifické projekty, projekty vzdělávání a studie.

Oprávněnými žadateli mohou být v aktivitě 2A obce, městské části, podnikající fyzická osoba tuzemská, akciová společnost, společnost s ručením omezeným, veřejná obchodní společnost, spolky, zájmové sdružení

48 <https://www.mpo.cz/cz/energetika/dotace-na-uspory-energie/program-efekt/efekt-2017--2021--223152/>

právníků osob, obecně prospěšné společnosti, apod., 2B podnikající fyzická osoba tuzemská, akciová společnost, společnost s ručením omezeným, veřejná obchodní společnost, komory, školská právnická osoba, spolky, zájmové sdružení právnických osob, veřejné výzkumné instituce, obecně prospěšné společnosti, příspěvkové organizace, 2C podnikající fyzická osoba tuzemská, akciová společnost, společnost s ručením omezeným, veřejná obchodní společnost, komory, školská právnická osoba, zájmové sdružení právnických osob, spolky, veřejné výzkumné instituce, obecně prospěšné společnosti, 2D kraje, města a městské části nad 10.000 obyvatel, podnikatelské subjekty, 2E kraje, obce, městské části, státní podniky, společnosti vlastněné 100 % obcí či městskou částí, veřejné neziskové ústavní zdravotnické zařízení, školská právnická osoba, příspěvkové organizace, organizační složky státu, podnikatelské subjekty, organizační složky státu, příspěvkové organizace zřízené státem, 2F vlastníci rodinných domů, vlastníci bytových domů, vlastníci objektů ve veřejném sektoru, vlastníci objektů pro podnikatelské účely, 2G kraj, Praha, statutární města, 2H kraj, Praha, statutární města a 2I podle znění samostatné výzvy.

Míra spolufinancování je pro aktivity 2A max. 100 % způsobilých výdajů, 2B 90 % nebo 50 %, 2C až 2F 70 %, 2G a 2H 50 % a 2I 90 %. Max výše dotace je u aktivity 2A celkem 2 300.000,00 Kč, 2B 80.000 Kč/den (akce bez vložného) nebo 40.000 Kč/den (akce s vložným), 2C 200.000,00 Kč, 2D 500.000,00 Kč, 2E 200.000,00 Kč, 2 E 30.000,00 Kč, 50.000,00 Kč, 100.000,00 Kč nebo 200.000,00 Kč (vlastníci rodinných domů, vlastníci bytových domů, vlastníci objektů ve veřejném sektoru nebo vlastníci objektů pro podnikatelské účely), 2G 800.000,00 (kraj, Praha) nebo 400.000,00 Kč (statutární města), 2H 200.000,00 (kraj, Praha) nebo 100.000,00 Kč (statutární města) a 2I 5.000.000,00 Kč.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Operační program Zaměstnanost⁴⁹

Hlavním cílem Operačního programu Zaměstnanost, vyhlášeného na léta 2014–2020, je zlepšení lidského kapitálu obyvatel a veřejné správy v ČR, tedy základních prvků konkurenceschopnosti. Operační program je zaměřený také na podporu rovných příležitostí žen a mužů, adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů, dalšího vzdělávání, sociálního začleňování a boje s chudobou, zdravotních služeb, modernizaci veřejné správy a služeb a podporu mezinárodní spolupráce a sociálních inovací v oblasti zaměstnanosti, sociálního začleňování a veřejné správy. Alokováno je celkem 2.060.995.991,00 eur (Evropský sociální fond a Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí).

Operační program je rozdělen do celkem 5 prioritních os:

- Prioritní osa 1: Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly
- Prioritní osa 2: Sociální začleňování a boj s chudobou
- Prioritní osa 3: Sociální inovace a mezinárodní spolupráce
- Prioritní osa 4: Efektivní veřejná správa
- Prioritní osa 5: Technická pomoc

Prioritní osa 1 obsahuje celkem 5 investičních priorit a 8 specifických cílů. Investiční priorita 1.1 *Přístup k zaměstnání pro osoby hledající zaměstnání a neaktivní osoby, včetně dlouhodobě nezaměstnaných a osob vzdálených trhu práce, také prostřednictvím místních iniciativ na podporu zaměstnanosti a mobility pracovní-*

49 <https://www.esfcr.cz/op-zamestnanost-2014-2020>

ků obsahuje specifický cíl 1 Zvýšit zaměstnanost podpořených osob, zejména starších, nízkokvalifikovaných a znevýhodněných a specifický cíl 2 Zvýšit zaměstnanost podpořených mladých osob prostřednictvím programu Záruky pro mládež. Investiční priorita 1.2 *Rovnost žen a mužů ve všech oblastech, a to i pokud jde o přístup k zaměstnání a kariérní postup, sladění pracovního a soukromého života a podpora stejné odměny za stejnou práci* obsahuje specifický cíl 1 Snížit rozdíly v postavení žen a mužů na trhu práce. Investiční priorita 1.3 *Pomoc pracovníkům, podnikům a podnikatelům přizpůsobovat se změnám* obsahuje specifické cíle 1 Zvýšit odbornou úroveň znalostí, dovedností a kompetencí pracovníků a soulad kvalifikační úrovně pracovní síly s požadavky trhu práce a 2 Zvýšit adaptabilitu starších pracovníků. Investiční priorita 1.4 *Modernizace institucí trhu práce, jako jsou veřejné a soukromé služby zaměstnanosti a přispívání k adaptaci na potřeby trhu práce, včetně prostřednictvím opatření pro zlepšení nadnárodní mobility pracovníků a programů mobility a lepší spolupráce mezi institucemi a příslušnými zúčastněnými stranami* obsahuje specifický cíl 1 Zvýšit kapacitu, komplexnost a kvalitu služeb poskytovaných institucemi veřejných služeb zaměstnanosti a specifický cíl 2 Zvýšit kvalitu systému dalšího vzdělávání. Investiční priorita 1.5 *Trvalé začlenění mladých lidí na trh práce, mimo jiné pomocí „záruky pro mladé lidi“, a to zejména těch, kteří nejsou ve vzdělávání, v zaměstnání nebo v profesní přípravě, včetně těch mladých lidí, kterým hrozí sociální vyloučení, a mladých lidí z marginalizovaných komunit* obsahuje specifický cíl 1 Zvýšit zaměstnanost podpořených mladých lidí, kteří nejsou v zaměstnání, ve vzdělávání nebo v profesní přípravě v regionu NUTS II Severozápad. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 1.292.307.890,00 eur s mírou spolufinancování max. 85% pro méně rozvinuté regiony, 50% pro více rozvinuté regiony a 91,89 pro Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých lidí.

Oprávněnými žadateli jsou v investiční prioritě 1.1, specifickém cíli 1 a 2 Ministerstvo práce a sociálních věcí a jím řízené/zřízené instituce, poradenské a vzdělávací instituce, nestátní neziskové organizace, obce a svazky obcí a další, v investiční prioritě 1.2 organizační složky státu a jimi zřízené příspěvkové organizace, zaměstnavatelé, kraje a obce, poradenské a vzdělávací instituce, nestátní neziskové organizace, sociální partneři a další, v investiční prioritě 1.3 zaměstnavatelé, poradenské a vzdělávací instituce, profesní a podnikatelská sdružení, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo průmyslu a obchodu a jimi řízené/zřízené instituce, sociální partneři a další, v investiční prioritě 1.4 Ministerstvo práce a sociálních věcí a jím řízené/zřízené instituce, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a jeho řízené organizace a další a v investiční prioritě 1.5 Ministerstvo práce a sociálních věcí a jím řízené/zřízené instituce.

Prioritní osa 2 obsahuje celkem 3 investiční priority a 5 specifických cílů. Investiční priorita 2.1 *Aktivní začleňování, včetně začleňování s ohledem na podporu rovných příležitostí a aktivní účast a zlepšení zaměstnatelnosti* obsahuje specifický cíl 1 Zvýšit uplatnitelnost osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených ve společnosti a na trhu práce a specifický cíl 2 Rozvoj sektoru sociální ekonomiky. Investiční priorita 2.2 *Zlepšování přístupu k dostupným, udržitelným a vysoce kvalitním službám, včetně zdravotnictví a sociálních služeb obecného zájmu* obsahuje specifický cíl 1 Zvýšit kvalitu a udržitelnost systému sociálních služeb, služeb pro rodiny a děti a dalších navazujících služeb podporujících sociální začleňování a specifický cíl 2 Zvýšit dostupnost a efektivitu zdravotních služeb a umožnit přesun těžiště psychiatrické péče do komunity. Investiční priorita 2.3 Strategie komunitně vedeného místního rozvoje obsahuje specifický cíl 1 Zvýšit zapojení lokálních aktérů do řešení problémů nezaměstnanosti a sociálního začleňování ve venkovských oblastech. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 572.005.132,00 eur s mírou spolufinancování max. 85 % pro méně rozvinuté regiony a 50 % pro více rozvinuté regiony.

Oprávněnými žadateli v investiční prioritě 2.1 mohou být poskytovatelé služeb, kraje, obce a jimi zřizované organizace, svazky obcí, organizační složky státu (Ministerstvo práce a sociálních věcí a jím řízené/zřízené organizace, atd.), nestátní neziskové organizace, zaměstnavatelé, sociální podniky, školy a školská zařízení, výzkumné a vzdělávací instituce a další, investiční prioritě 2.2 poskytovatelé služeb, kraje, obce a jimi zřizované organizace, svazky obcí, organizační složky státu (zejména Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo vnitra a jimi řízené/zřízené organizace, Úřad

vlády ČR), nestátní neziskové organizace, zaměstnavatelé, školy a školská zařízení, výzkumné a vzdělávací instituce, profesní organizace a další a v investiční prioritě 2.3 subjekty realizující projekty v rámci schválených Komunitně vedených strategií místního rozvoje.

Prioritní osa 3 má celkem 6 investičních priorit a 6 specifických cílů. Investiční priorita obsahuje Specifický cíl 1 Zvýšit kvalitu a kvantitu využívání sociálních inovací a mezinárodní spolupráce v tematických oblastech OPZ. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 42.370.750,00 eur s mírou spolufinancování max. 95% pro méně rozvinuté regiony a 60% pro více rozvinuté regiony.

Oprávněnými žadateli mohou být ve specifickém cíli 1 veřejně prospěšné organizace / nestátní neziskové organizace, kraje, obce, svazky obcí a jejich asociace, organizační složky státu a jimi zřízené příspěvkové organizace, sociální partneři, zaměstnavatelé, poskytovatelé sociálních služeb a jejich zastřešující organizace, vzdělávací a poradenské instituce a výzkumné organizace.

Prioritní osa 4 obsahuje 2 investiční priority a 2 specifické cíle. Investiční priorita *Investiční priorita 4.1 Investice do institucionální kapacity a efektivnosti veřejné správy a veřejných služeb na celostátní, regionální a místní úrovni za účelem reformy, zlepšování právní úpravy a řádné správy* obsahuje specifický cíl Specifický cíl 1 Optimalizovat procesy a postupy ve veřejné správě zejména prostřednictvím posílení strategického řízení organizací, zvýšení kvality jejich fungování a snížení administrativní zátěže a specifický cíl 2 Profesionalizovat veřejnou správu zejména prostřednictvím zvyšování znalostí a dovedností jejich pracovníků, rozvoje politik a strategií v oblasti lidských zdrojů a implementace služebního zákona. Alokováno je na tuto prioritní osu celkem 127.112.251,00 eur s mírou spolufinancování max. 85% pro méně rozvinuté regiony a 50% pro více rozvinuté regiony.

Oprávněnými žadateli mohou být v investiční prioritě 4.1 organizační složky státu včetně justice, státní příspěvkové organizace, obce a kraje, včetně jimi zřízených a zakládaných organizací.

Program Rozvoj a obnova materiálně technické základny sociálních služeb – 013 310⁵⁰

Cílem programu, vyhlášeného na roky 2016 až 2020, je poskytování sociálních služeb v náležité kvalitě s hlediskem na dodržení lidských práv a základních lidských svobod.

Program je rozdělen do celkem 3 podprogramů:

- Podprogram 013 D 311 Podpora reprodukce majetku soc. služeb v oblasti ICT
- Podprogram 013 D 312 Podpora mobility sociálních služeb
- Podprogram 013 D 313 Podpora reprodukce movitého a nemovitého majetku sociálních služeb

Podprogram 013 D 311 obsahuje jeden cíl, tj. Cíl 6 – Pořízení prostředků asistivních a asistenčních technologií pro poskytovatele služeb sociální péče. Alokace pro cíl 6 byla stanovena ve výši 25.000.000,00 Kč s mírou podpory 75 %.

Podprogram 013 D 312 obsahuje dva cíle, tj. Cíl 4 – Podpora mobility a Cíl 5 – Pořízení automobilů pro poskytovatele sociálních služeb. Alokace pro Cíle 4 i Cíle 5 byly stanoveny shodně ve výši 50.000.000,00 Kč s mírou podpory 75 %.

50 <https://www.mpsv.cz/cs/28901>

Podprogram 013 D 313 obsahuje tři cíle, tj. Cíl 1 – Zvyšování kapacit pobytových zařízení sociálních služeb, Cíl 2 – Zkvalitnění stávajících pobytových zařízení sociálních služeb vedoucí zejména k naplnění materiálně technických standardů sociálních služeb a Cíl 3 – Rozšíření zázemí poskytovatelů terénních sociálních služeb v souvislosti s navýšením kapacity terénních a ambulantních sociálních služeb péče a prevence. Alokace pro Cíl 1 je 825.000.000,00 Kč, pro Cíl 2 celkem 1.500.000.000,00 Kč (pro domovy pro seniory 500.000.000,00 Kč, domovy se zvláštním režimem 650.000.000,00 Kč a pro zařízení typu týdenní stacionář, domov pro osoby se zdravotním postižením a chráněné bydlení 350.000.000,00 Kč) a pro Cíl 3 celkem 50.000.000,00 Kč. Míra podpory byla stanovena ve výši 75 %.

Oprávněným žadatelem může být kraj, obec, dobrovolný svazek obcí, hlavní město Praha a jeho městské části, obecně prospěšná společnost založená v souladu se zákonem č. 248/1995 Sb., církev a náboženská společnost registrovaná dle zákona č. 3/2002 Sb., ústav založený dle zákona č. 89/2012 Sb., sociální družstvo založené dle zákona č. 90/2012 Sb.⁵¹, spolek založený v souladu se zákonem č. 89/2012 Sb., obchodní společnost s ručením omezením a akciová společnost dle zákona č. 513/1991 Sb.⁵²

Podpora veřejně účelných aktivit seniorských a proseniorských organizací s celostátní působností⁵³

Cílem programu, vyhlášeného na ok 2018, je podpora veřejně účelných aktivit občanských seniorských a proseniorských organizací s celostátní působností, spočívající především v hájení zájmů a práv seniorů a aktivitách směřujících ke společenskému uplatnění seniorů. Alokace pro rok 2018 není známa. Dotace může být poskytnuta až do výše 70 % rozpočtovaných nákladů schváleného projektu. Pokud je projekt financován dotacemi od více orgánů státní správy, nesmí souběh těchto dotací činit více než 70 % celkových nákladů projektu.

Program je rozdělen do celkem 2 podprogramů:

- Podprogram I na podporu veřejně účelných aktivit seniorských a proseniorských organizací
- Podprogram II na podporu kapacit střešních seniorských a proseniorských organizací

Podprogram I se skládá z celkem 4 tematických okruhů a) Administrativní a technická podpora veřejně účelných aktivit seniorských a proseniorských organizací, b) Podpora mezinárodní spolupráce a zapojení do činnosti v mezinárodních organizacích hájících zájmy seniorů, c) Informační a osvětová činnost na podporu plnohodnotného života seniorů a d) Poradenství a právní pomoc v oblasti ochrany lidských práv seniorů.

Oprávněnými žadateli mohou být spolky vyvíjející činnost podle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., ústavy zřízené v souladu s ustanovením § 402 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., obecně prospěšná společnost zřízená podle zákona č. 248/1995 Sb., církevní právnická osoba zřízená podle zákona č. 3/2002 Sb., nadace založená v souladu s ustanovením § 306 a násl. zákona č. 89/2012 Sb. a nadační fond založený v souladu s ustanovením § 394 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Podprogram II se zaměřuje na financování výdajů směřujících k podpoře střešních seniorských a proseniorských nestátních neziskových organizací, aby se staly kompetentními, kvalifikovanými a legitimními subjekty, zastupujícími zájmy svých členů navenek a zprostředkujícími informace, zkušenosti a znalosti mezi svými členy a dalšími nestátními neziskovými organizacemi.

Oprávněnými žadateli jsou pouze spolky vyvíjející činnost podle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., který je střešní seniorskou nebo proseniorskou organizací, jehož členové jsou alespoň z pěti krajů republiky.

51 Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), v platném znění

52 Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

53 <https://www.mpsv.cz/cs/12600>

Ministerstvo zemědělství

Program rozvoje venkova⁵⁴

Hlavním cílem programu, v programovém období 2014–2020, je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program rovněž podporuje diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj. Alokováno je celkem 2.305.673.996,00 eur (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova).

Program se zaměřuje na 6 prioritních oblastí:

- Priorita 1: Podpora předávání poznatků a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech
- Priorita 2: Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů
- Priorita 3: Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství
- Priorita 4: Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím
- Priorita 5: Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu
- Priorita 6: Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech

Priorita 1 obsahuje celkem 2 prioritní oblasti 1A Podpora inovací, spolupráce a rozvoje znalostní základny ve venkovských oblastech, prioritní oblast 1B Posílení vazeb mezi zemědělstvím, produkcí potravin a lesnictvím a výzkumem a inovacemi, mimo jiné za účelem zlepšeného řízení v oblasti životního prostředí a environmentálního profilu a prioritní oblast 1C Podpora celoživotního vzdělávání a odborné přípravy v odvětvích zemědělství a lesnictví. Podpora se poskytuje jako příspěvek na vynaložené způsobilé výdaje, a to ve výši 75 % způsobilých výdajů.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 1A Operační skupiny Evropského inovačního partnerství, resp. její členové (tj. zemědělci, potravináři, odborné nevládní organizace, poradci, výzkumníci a ostatní aktéři venkova) –v případě investic může být příjemcem podpory pouze zemědělský či potravinářský subjekt, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví potravinářství nebo výroby krmiv a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel splňující kategorii mikropodniku, výrobce potravin splňující kategorii mikropodniku, subjekt hospodařící v lesích splňující kategorii mikropodniku, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství, potravinářství a lesnictví splňující kategorii mikropodniku), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce po-

54 <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>

travin, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství a potravinářství, nevládní neziskové organizace zastupující zemědělce nebo zpracovatele potravin, obce nebo svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, podnikatelský subjekt, obce, svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova a kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství nebo potravinářství, poradci akreditovaní Ministerstvem zemědělství (podnikající fyzické osoby) nebo podnikající právnické osoby zaměstnávající alespoň jednoho poradce, který je akreditovaný Ministerstvem zemědělství, subjekt zajišťující vzdělávací/informační akce akreditovaný Ministerstvem zemědělství.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 1B operační skupiny EIP, resp. její členové (tj. zemědělci, potravináři, odborné nevládní organizace, poradci, výzkumníci a ostatní aktéři venkova) – v případě investic může být příjemcem podpory pouze zemědělský či potravinářský subjekt, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí. Uskupení žádá o podporu prostřednictvím zemědělského podnikatele, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví potravinářství nebo výroby krmiv a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel splňující kategorii mikropodniku, výrobce potravin splňující kategorii mikropodniku, subjekt hospodařící v lesích splňující kategorii mikropodniku, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství, potravinářství a lesnictví splňující kategorii mikropodniku), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství a potravinářství, nevládní neziskové organizace zastupující zemědělce nebo zpracovatele potravin, obce nebo svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, podnikatelský subjekt, obce, svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova a kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství nebo potravinářství.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 1C poradci akreditovaní Ministerstvem zemědělství (podnikající fyzické osoby) nebo podnikající právnické osoby zaměstnávající alespoň jednoho poradce, který je akreditovaný Ministerstvem zemědělství, subjekt zajišťující vzdělávací/informační akce akreditovaný Ministerstvem zemědělství.

Priorita 2 obsahuje celkem 3 prioritní oblasti 2A Zlepšení hospodářské výkonnosti všech zemědělských podniků a usnadnění jejich restrukturalizace a modernizace, zejména za účelem zvýšení míry účasti na trhu a orientace na trh, jakož i diverzifikace zemědělských činností, prioritní oblast, 2B Usnadnění vstupu dostatečně kvalifikovaných zemědělců do odvětví zemědělství, a zejména generační obnovy v tomto odvětví, prioritní oblast a 2C+ Zlepšení ekonomické výkonnosti lesního hospodářství. Podpora se poskytuje jako příspěvek na vynaložené způsobilé výdaje, a to ve výši 75 % způsobilých výdajů.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 2A operační skupiny EIP, resp. její členové (tj. zemědělci, potravináři, odborné nevládní organizace, poradci, výzkumníci a ostatní aktéři venkova) – v případě investic může být příjemcem podpory pouze zemědělský či potravinářský subjekt, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí. Uskupení žádá o podporu prostřednictvím zemědělského podnikatele, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví potravinářství nebo výroby krmiv a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel splňující kategorii mikropodniku, výrobce potravin

splňující kategorii mikropodniku, subjekt hospodařící v lesích splňující kategorii mikropodniku, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství, potravinářství a lesnictví splňující kategorii mikropodniku), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství a potravinářství, nevládní neziskové organizace zastupující zemědělce nebo zpracovatele potravin, obce nebo svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, podnikatelský subjekt, obce, svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova a kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství nebo potravinářství, fyzické nebo právnické osoby, sdružení a spolky s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, Státní pozemkový úřad – pobočky krajských pozemkových úřadů, zemědělský podnikatel, včetně školních statků a státních podniků, pokud splňují definici zemědělského podnikatele, výrobce potravin, nebo výrobce krmiv, který splňuje definici mikro, malého, nebo středního podniku, poradci akreditovaní Ministerstvem zemědělství (podnikající fyzické osoby) nebo podnikající právnické osoby zaměstnávající alespoň jednoho poradce, který je akreditovaný Ministerstvem zemědělství, subjekt zajišťující vzdělávací/informační akce akreditovaný Ministerstvem zemědělství.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 2B zemědělský podnikatel, mladý zemědělec, tedy osoba, která dosáhla ke dni zaregistrování Žádosti o dotaci věku 18 let a zároveň k témuž dni není starší 40 let (nedosáhla věku 41 let), dosáhla minimální zemědělské kvalifikace, nebo za stanovených podmínek dosáhne, a zahajuje zemědělskou činnost poprvé jako vedoucí podniku, subjekt zajišťující vzdělávací/informační akce akreditovaný Ministerstvem zemědělství.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 2C+ fyzické nebo právnické osoby, sdružení a spolky s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, Státní pozemkový úřad – pobočky krajských pozemkových úřadů, zemědělský podnikatel, včetně školních statků a státních podniků, pokud splňují definici zemědělského podnikatele, výrobce potravin, nebo výrobce krmiv, který splňuje definici mikro, malého, nebo středního podniku, subjekt zajišťující vzdělávací/informační akce akreditovaný Ministerstvem zemědělství.

Priorita 3 obsahuje celkem 2 prioritní oblasti 3A Zlepšení konkurenceschopnosti prvovýrobců jejich lepším začleněním do zemědělsko-potravinářského řetězce prostřednictvím programů jakosti, přidáváním hodnoty zemědělských produktů, a podporou místních trhů a krátkých dodavatelských řetězců, seskupení a organizací producentů a mezioborových organizací a 3B Podpora předcházení a řízení rizik v zemědělských podnicích. Podpora se poskytuje jako příspěvek na vynaložené způsobilé výdaje, a to ve výši 75 % způsobilých výdajů.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 3A Operační skupiny EIP, resp. její členové (tj. zemědělci, potravináři, odborné nevládní organizace, poradci, výzkumníci a ostatní aktéři venkova) – v případě investic může být příjemcem podpory pouze zemědělský či potravinářský subjekt, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí. Uskupení žádá o podporu prostřednictvím zemědělského podnikatele, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví potravinářství nebo výroby krmiv a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel splňující kategorii mikropodniku, výrobce potravin splňující kategorii mikropodniku, subjekt hospodařící v lesích splňující kategorii mikropodniku, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství, potravinářství a lesnictví splňující kategorii mikropodniku), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně

dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství a potravinářství, nevládní neziskové organizace zastupující zemědělce nebo zpracovatele potravin, obce nebo svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, podnikatelský subjekt, obce, svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova a kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství nebo potravinářství, zemědělský podnikatel blíže specifikovaný v nařízení vlády o podmínkách provádění opatření dobré životní podmínky zvířat, který provozuje zemědělskou činnost vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost, aktivní zemědělec dle čl. 9 nařízení (EU) č. 1307/2013, fyzické nebo právnické osoby, sdružení a spolky s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, Státní pozemkový úřad – pobočky krajských pozemkových úřadů, zemědělský podnikatel, včetně školních statků a státních podniků, pokud splňují definici zemědělského podnikatele, výrobce potravin, nebo výrobce krmiv, který splňuje definici mikro, malého, nebo středního podniku, subjekt zajišťující vzdělávací/informační akce akreditovaný Ministerstvem zemědělství.

Priorita 4 obsahuje celkem 3 prioritní oblasti 4A Obnova, zachování a zvýšení biologické rozmanitosti (včetně oblastí sítě Natura 2000, v oblastech s přírodními či jinými zvláštními omezeními), zemědělství vysoké přírodní hodnoty a stavu evropské krajiny, prioritní oblast 4B Lepší hospodaření s vodou, včetně nakládání s hnojivou a pesticidy, prioritní oblast 4C Předcházení erozi půdy a lepší hospodaření s půdou. Podpora se poskytuje jako příspěvek na vynaložené způsobilé výdaje, a to ve výši 75 % způsobilých výdajů.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 4A operační skupiny EIP, resp. její členové (tj. zemědělci, potravináři, odborné nevládní organizace, poradci, výzkumníci a ostatní aktéři venkova) – v případě investic může být příjemcem podpory pouze zemědělský či potravinářský subjekt, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí. Uskupení žádá o podporu prostřednictvím zemědělského podnikatele, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví potravinářství nebo výroby krmiv a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel splňující kategorii mikropodniku, výrobce potravin splňující kategorii mikropodniku, subjekt hospodařící v lesích splňující kategorii mikropodniku, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství, potravinářství a lesnictví splňující kategorii mikropodniku), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství a potravinářství, nevládní neziskové organizace zastupující zemědělce nebo zpracovatele potravin, obce nebo svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, podnikatelský subjekt, obce, svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova a kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství nebo potravinářství, vlastníci, nájemci, pachtýři a vypůjčitelé lesů a jejich sdružení a spolky (v případě státní půdy může být podpora poskytnuta pouze tehdy, hospodaří-li na ní soukromý subjekt nebo obec), zemědělský podnikatel blíže specifikovaný v nařízení vlády o podmínkách poskytování plateb pro oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními, který provozuje zemědělskou činnost vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost, aktivní zemědělec dle čl. 9 nařízení (EU) č. 1307/2013, zemědělský podnikatel blíže specifikovaný v nařízení vlády o podmínkách poskytování plateb v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě, který provozuje zemědělskou činnost vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost, zemědělský podnikatel blíže specifikovaný v nařízení vlády o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, který provozuje zemědělskou činnost vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost, aktivní zemědělec dle čl. 9 nařízení č. 1307/2013, re-

gistrovaný ekologický podnikatel podle § 6 až 8 zákona č. 242/2000 Sb.⁵⁵, uživatelé půdy evidované v LPIS, kteří se dobrovolně zaváží k provádění podmínek v rámci závazku, fyzické nebo právnické osoby podnikající v lesnictví nebo souvisejícím odvětví, které splňují definici mikro nebo malého podniku, sdružení s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví: soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, soukromí a veřejní vlastníci, nájemci, pachtýři a vypůjčitelé lesa a jiné soukromoprávní a veřejnoprávní subjekty a jejich sdružení a spolky, vypůjčitelé půdy a jejich sdružení a spolky. V případě státní půdy může být podpora poskytnuta pouze tehdy, hospodaří-li na ní soukromý subjekt nebo obec, fyzické nebo právnické osoby, sdružení a spolky s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, Státní pozemkový úřad – pobočky krajských pozemkových úřadů, zemědělský podnikatel, včetně školních statků a státních podniků, pokud splňují definici zemědělského podnikatele, výrobce potravin, nebo výrobce krmiv, který splňuje definici mikro, malého, nebo středního podniku, poradci akreditovaní Ministerstvem zemědělství (podnikající fyzické osoby) nebo podnikající právnické osoby zaměstnávající alespoň jednoho poradce, který je akreditovaný Ministerstvem zemědělství, subjekt zajišťující vzdělávací/informační akce akreditovaný Ministerstvem zemědělství.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 4B operační skupiny EIP, resp. její členové (tj. zemědělci, potravináři, odborné nevládní organizace, poradci, výzkumníci a ostatní aktéři venkova) – v případě investic může být příjemcem podpory pouze zemědělský či potravinářský subjekt, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí. Uskupení žádá o podporu prostřednictvím zemědělského podnikatele, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví potravinářství nebo výroby krmiv a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel splňující kategorii mikropodniku, výrobce potravin splňující kategorii mikropodniku, subjekt hospodařící v lesích splňující kategorii mikropodniku, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství, potravinářství a lesnictví splňující kategorii mikropodniku), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství a potravinářství, nevládní neziskové organizace zastupující zemědělce nebo zpracovatele potravin, obce nebo svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, podnikatelský subjekt, obce, svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova a kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství nebo potravinářství, vlastníci, nájemci, pachtýři a vypůjčitelé lesů a jejich sdružení a spolky (v případě státní půdy může být podpora poskytnuta pouze tehdy, hospodaří-li na ní soukromý subjekt nebo obec), zemědělský podnikatel blíže specifikovaný v nařízení vlády o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, který provozuje zemědělskou činnost vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost, aktivní zemědělec dle čl. 9 nařízení č. 1307/2013, registrovaný ekologický podnikatel podle § 6 až 8 zákona č. 242/2000 Sb., uživatelé půdy evidované v LPIS, kteří se dobrovolně zaváží k provádění podmínek v rámci závazku, fyzické nebo právnické osoby podnikající v lesnictví nebo souvisejícím odvětví, které splňují definici mikro nebo malého podniku, sdružení s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví: soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, soukromí a veřejní vlastníci, nájemci, pachtýři a vypůjčitelé lesa a jiné soukromoprávní a veřejnoprávní subjekty a jejich sdružení a spolky, vypůjčitelé půdy a jejich sdružení a spolky. V případě státní půdy může být podpora poskytnuta pouze tehdy, hospodaří-li na ní soukromý subjekt nebo obec, fyzické nebo právnické osoby, sdružení a spolky s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední

⁵⁵ Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, Státní pozemkový úřad – pobočky krajských pozemkových úřadů, zemědělský podnikatel, včetně školních statků a státních podniků, pokud splňují definici zemědělského podnikatele, výrobce potravin, nebo výrobce krmiv, který splňuje definici mikro, malého, nebo středního podniku, poradci akreditovaní Ministerstvem zemědělství (podnikající fyzické osoby) nebo podnikající právnické osoby zaměstnávající alespoň jednoho poradce, který je akreditovaný Ministerstvem zemědělství, subjekt zajišťující vzdělávací/informační akce akreditovaný Ministerstvem zemědělství.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 4C Operační skupiny Evropského inovačního partnerství, resp. její členové (tj. zemědělci, potravináři, odborné nevládní organizace, poradci, výzkumníci a ostatní aktéři venkova) – v případě investic může být příjemcem podpory pouze zemědělský či potravinářský subjekt, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí. Uskupení žádá o podporu prostřednictvím zemědělského podnikatele, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví potravinářství nebo výroby krmiv a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel splňující kategorii mikropodniku, výrobce potravin splňující kategorii mikropodniku, subjekt hospodařící v lesích splňující kategorii mikropodniku, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství, potravinářství a lesnictví splňující kategorii mikropodniku), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství a potravinářství, nevládní neziskové organizace zastupující zemědělce nebo zpracovatele potravin, obce nebo svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, podnikatelský subjekt, obce, svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova a kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství nebo potravinářství, vlastníci, nájemci, pachtýři a vypůjčitelé lesů a jejich sdružení a spolky (v případě státní půdy může být podpora poskytnuta pouze tehdy, hospodaří-li na ní soukromý subjekt nebo obec), zemědělský podnikatel blíže specifikovaný v nařízení vlády o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, který provozuje zemědělskou činnost vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost, aktivní zemědělec dle čl. 9 nařízení č. 1307/2013, registrovaný ekologický podnikatel podle § 6 až 8 zákona č. 242/2000 Sb., uživatelé půdy evidované v LPIS, kteří se dobrovolně zaváží k provádění podmínek v rámci závazku, fyzické nebo právnické osoby podnikající v lesnictví nebo souvisejícím odvětví, které splňují definici mikro nebo malého podniku, sdružení s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, soukromí a veřejní vlastníci, nájemci, pachtýři a vypůjčitelé lesa a jiné soukromoprávní a veřejnoprávní subjekty a jejich sdružení a spolky, vypůjčitelé půdy a jejich sdružení a spolky. V případě státní půdy může být podpora poskytnuta pouze tehdy, hospodaří-li na ní soukromý subjekt nebo obec, fyzické nebo právnické osoby, sdružení a spolky s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, Státní pozemkový úřad – pobočky krajských pozemkových úřadů, zemědělský podnikatel, včetně školních statků a státních podniků, pokud splňují definici zemědělského podnikatele, výrobce potravin, nebo výrobce krmiv, který splňuje definici mikro, malého, nebo středního podniku, poradci akreditovaní Ministerstvem zemědělství (podnikající fyzické osoby) nebo podnikající právnické osoby zaměstnávající alespoň jednoho poradce, který je akreditovaný Ministerstvem zemědělství, subjekt zajišťující vzdělávací/informační akce akreditovaný Ministerstvem zemědělství.

Priorita 5 obsahuje celkem 5 prioritních oblastí 5A Efektivnější využívání vody v zemědělství, 5B Efektivnější využívání energie v zemědělství a při zpracování potravin, 5C Usnadnění dodávek a využívání energie z obnovitelných zdrojů, vedlejších produktů, odpadu, reziduí a jiných nepotravinářských surovin pro účely

biologického hospodářství, 5D Snižování emisí skleníkových plynů a amoniaku ze zemědělství a 5E) Podpora ukládání a pohlcování uhlíku v zemědělství a lesnictví. Podpora se poskytuje jako příspěvek na vynaložené způsobilé výdaje, a to ve výši 75 % způsobilých výdajů.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 5B fyzické nebo právnické osoby, sdružení a spolky s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, Státní pozemkový úřad – pobočky krajských pozemkových úřadů, zemědělský podnikatel, včetně školních statků a státních podniků, pokud splňují definici zemědělského podnikatele, výrobce potravin, nebo výrobce krmiv, který splňuje definici mikro, malého, nebo středního podniku.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 5C Operační skupiny EIP, resp. její členové (tj. zemědělci, potravináři, odborné nevládní organizace, poradci, výzkumníci a ostatní aktéři venkova) – v případě investic může být příjemcem podpory pouze zemědělský či potravinářský subjekt, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí. Uskupení žádá o podporu prostřednictvím zemědělského podnikatele, uskupení minimálně dvou subjektů, kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví potravinářství nebo výroby krmiv a minimálně jeden subjekt musí být výzkumnou institucí, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel splňující kategorii mikropodniku, výrobce potravin splňující kategorii mikropodniku, subjekt hospodařící v lesích splňující kategorii mikropodniku, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství, potravinářství a lesnictví splňující kategorii mikropodniku), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, subjekty podnikající v oblasti služeb pro zemědělství a potravinářství, nevládní neziskové organizace zastupující zemědělce nebo zpracovatele potravin, obce nebo svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova, uskupení minimálně dvou subjektů (zemědělský podnikatel, výrobce potravin, podnikatelský subjekt, obce, svazky obcí), kteří jsou zapojeni do spolupráce, která přispívá k dosažení cílů a priorit politiky rozvoje venkova a kdy minimálně jeden subjekt musí prokázat podnikatelskou činnost v odvětví zemědělství nebo potravinářství, uživatelé půdy evidované v LPIS, kteří se dobrovolně zaváží k provádění podmínek v rámci závazku, fyzické nebo právnické osoby podnikající v lesnictví nebo souvisejícím odvětví, které splňují definici mikro nebo malého podniku, sdružení s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, soukromí a veřejní vlastníci, nájemci, pachtýři a vypůjčitelé lesa a jiné soukromoprávní a veřejnoprávní subjekty a jejich sdružení a spolky, vypůjčitelé půdy a jejich sdružení a spolky. V případě státní půdy může být podpora poskytnuta pouze tehdy, hospodaří-li na ní soukromý subjekt nebo obec, zemědělský podnikatel, mladý zemědělec, tedy osoba, která dosáhla ke dni zaregistrování Žádosti o dotaci věku 18 let a zároveň k témuž dni není starší 40 let (nedosáhla věku 41 let), dosáhla minimální zemědělské kvalifikace, nebo za stanovených podmínek dosáhne, a zahajuje zemědělskou činnost poprvé jako vedoucí podniku, fyzické nebo právnické osoby, sdružení a spolky s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich svazků, Státní pozemkový úřad – pobočky krajských pozemkových úřadů, zemědělský podnikatel, včetně školních statků a státních podniků, pokud splňují definici zemědělského podnikatele, výrobce potravin, nebo výrobce krmiv, který splňuje definici mikro, malého, nebo středního podniku.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 5D fyzické nebo právnické osoby, sdružení a spolky s právní subjektivitou, obce nebo jejich svazky, střední školy, školní polesí, hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení nebo spolků s právní subjektivitou, krajů, obcí nebo jejich

svazků, Státní pozemkový úřad – pobočky krajských pozemkových úřadů, zemědělský podnikatel, včetně školních statků a státních podniků, pokud splňují definici zemědělského podnikatele, výrobce potravin, nebo výrobce krmiv, který splňuje definici mikro, malého, nebo středního podniku.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 5E subjekt zajišťující vzdělávací/informační akce akreditovaný Ministerstvem zemědělství.

Priorita 6 obsahuje celkem 3 prioritní oblasti 6A Usnadnění diverzifikace, vytváření a rozvoje malých podniků, jakož i pracovních míst, 6B Posílení místního rozvoje ve venkovských oblastech, 6C Zlepšení dostupnosti, využívání a kvality informačních a komunikačních technologií ve venkovských oblastech. Podpora se poskytuje jako příspěvek na vynaložené způsobilé výdaje, a to ve výši 75 % způsobilých výdajů.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 6A zemědělský podnikatel, mladý zemědělec, tedy osoba, která dosáhla ke dni zaregistrování Žádosti o dotaci věku 18 let a zároveň k těmto dni není starší 40 let (nedosáhla věku 41 let), dosáhla minimální zemědělské kvalifikace, nebo za stanovených podmínek dosáhne, a zahajuje zemědělskou činnost poprvé jako vedoucí podniku.

Příjemci podpory mohou být v rámci prioritní oblasti 6B koneční žadatelé z území místní akční skupiny (dle definic žadatelů realizovaných opatření), místní akční skupina, jejíž Strategie komunitně vedeného místního rozvoje byla schválena k podpoře z Programu rozvoje venkova.

Operační program Rybářství⁵⁶

Hlavním cílem Operačního programu Rybářství je udržitelná a konkurenceschopná akvakultura založená na inovacích, konkurenceschopnosti, znalostech a účinnějším využití zdrojů. Cílem je rozvoj udržitelného chovu ryb v České republice a zajištění rovnoměrných dodávek sladkovodních ryb během roku na domácí trh v požadovaném sortimentu včetně diverzifikace akvakultury (rybníkářství) pro zajištění produkce kapra a jeho dodávek na trh a současně je také potřeba podpořit zavádění moderních intenzivních chovných systémů s cílem zvyšování produkce ryb a přispění k eliminaci negativních dopadů na životní prostředí, které budou pořizovány pro produkci lososovitých popř. dalších druhů ryb k zajištění celoročních dodávek do tržní sítě. Alokováno je celkem 31.108.015,00 eur (Evropský námořní a rybářský fond).

Program je rozdělen dle priorit Unie na:

- Priorita Unie 2 Podpora environmentálně udržitelné, inovativní a konkurenceschopné akvakultury založené na znalostech a účinně využívající zdroje
- Priorita Unie 3: Podpora provádění společné rybářské politiky
- Priorita Unie 5: Podpora uvádění na trh a zpracování
- Priorita Unie 7: Technická pomoc

Priorita Unie 2 obsahuje celkem 4 specifické cíle A Specifický cíl: Poskytování podpory pro posilování technologického rozvoje, inovací a předávání znalostí, B Zlepšování konkurenceschopnosti a životaschopnosti podniků akvakultury včetně zlepšení bezpečnosti nebo pracovních podmínek, zejména v případě malých a středních podniků, C Ochrana a obnova vodní biologické rozmanitosti a posílení ekosystémů souvisejících s akvakulturou a podpora akvakultury účinně využívající zdroj a D Podpora akvakultury s vysokou úrovní ochrany životního prostředí, zdraví a dobrých životních podmínek zvířat a veřejného zdraví a bezpečnosti.

56 <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/operacni-program-rybarstvi-na-obdobi-1/>

Alokováno je na tuto prioritu celkem 20.772.150,00 eur s mírou spolufinancování max. 75 %.

Oprávněnými příjemci jsou podniky akvakultury, podnikatelé vstupující do odvětví akvakultury a vědecké nebo technické subjekty.

Priorita Unie 3 obsahuje celkem 2 specifické cíle A Zdokonalení a poskytování vědeckých poznatků, jakož i zlepšení shromažďování údajů a jejich správy a B Poskytnutí podpory pro monitorování, kontroly a vynucování, posílení institucionální kapacity a efektivní veřejné správy, aniž by se zvýšila administrativní zátěž. Alokováno je na tuto prioritu celkem 2.653.015,00 eur.

Míra spolufinancování je max. 80% v rámci opatření Zlepšování a poskytování vědeckých znalostí a shromažďování a správa údajů, resp. 90% v případě opatření Podpora monitorování, kontroly a vynucování, posílení institucionální kapacity a efektivní veřejné správy, aniž by se zvýšila administrativní zátěž.

Oprávněnými příjemci jsou příslušné orgány podle článku 2 odst. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004, osoby podle § 22 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči, profesní organizace, podniky akvakultury a Ministerstvo zemědělství.

Priorita Unie 5 obsahuje celkem 2 specifické cíle A Zlepšování organizace trhu s produkty rybolovu a akvakultury a B Podpora investic do odvětví zpracování a uvádění na trh. Alokováno je na tuto prioritu celkem 5.975.550,00 eur s mírou spolufinancování max. 75 %.

Oprávněnými příjemci jsou podniky akvakultury, subjekty reprezentující akvakulturu, rybářské svazy a organizační jednotky rybářských svazů, hlavní spolek rybářského svazu a pobočné spolky rybářských svazů, organizace producentů, Ministerstvo zemědělství, příspěvkové organizace Ministerstva zemědělství a zpracovatelé ryb.

Program aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období let 2017 až 2025, ZEMĚ⁵⁷

Hlavním cílem programu, vyhlášeného na roky 2017 až 2025, je dosažení přiměřené potravinové a surovinové soběstačnosti udržitelnými zemědělskými postupy a rozvoj polyfunkčního a trvale udržitelného lesnictví a tím i zvýšení konkurenceschopnosti ve specifických oblastech resortu Ministerstva zemědělství. Alokováno je celkem 3.556.709.000 Kč s max. mírou podpory ze státního rozpočtu na celý program ve výši 97 % celkových způsobilých nákladů.

Program je rozdělen do 2 podprogramů:

- Podprogram I: Podpora inovativního zemědělství a lesnictví prostřednictvím pokročilých postupů a technologií
- Podprogram II: Podpora státní politiky v agrárním sektoru

Podprogram I je zaměřen na získání prakticky využitelných poznatků pro zvýšení rentabilní zemědělské, lesnické a potravinářské produkce při zavedení adaptačních a zmírňujících opatření v reakci na změnu klimatu se zřetelem na zachování kvality přírodních zdrojů, surovin a životního prostředí a využití pokročilých postupů a technologií; zajištění zdravé a nutričně bohaté výživy populace pro kvalitní život. Alokace na tento

⁵⁷ <http://eagri.cz/public/web/mze/poradenstvi-a-vyzkum/vyzkum-a-vyvoj/narodni-agentura-pro-zemedelsky-vyzkum/program-zeme-1/>

podprogram je stanovena na 2.489.696, Kč s mírou spolufinancování max. 100 % (dle čl. 31 ABER⁵⁸) nebo 85 % (dle čl. 30 GBER⁵⁹). Průměrná výše celkových uznaných nákladů na jeden projekt bude cca 20 mil. Kč při celkové době řešení projektu 5 let.

Oprávněnými žadateli mohou být výzkumné organizace, v roli dalšího účastníka musí být minimálně jeden podnik. Podnik jako další účastník nemusí mít v předmětu činnosti výzkum, ale jeho činnost musí souviset s problematikou řešenou v projektu.

Podprogram II je zaměřen na oblasti výzkumných potřeb útvarů státní správy a samosprávy, jednotlivých odborných útvarů Ministerstva zemědělství, včetně organizačních složek státu a státních příspěvkových organizací, za účelem zajištění poznatků aplikovaného výzkumu a jejich aplikace při vytváření nástrojů a postupů pro řízení, hodnocení a propojení zemědělské, potravinářské, lesnické a vodohospodářské politiky ČR a pro harmonizaci Společné zemědělské politiky po roce 2013 a Lesnické strategie EU. Alokace na tento podprogram je stanovena na 1.067.013.000,00 Kč s mírou spolufinancování max. 100% celkových způsobilých nákladů. Průměrná výše celkových uznaných nákladů na jeden projekt bude cca 12.000.000,00 Kč při celkové době řešení projektu 3 roky.

Oprávněnými žadateli mohou být výzkumné organizace.

Ministerstvo vnitra

Program Rozvoj dobrovolnické služby na rok 2018⁶⁰

Cílem programu, pouze pro rok 2018, je podpořit dobrovolnické organizace které a) poskytují pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, b) poskytují pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací. Alokace programu není známa, avšak v roce 2017 bylo rozděleno celkem 15.000.000,00 Kč. Dotace se poskytuje maximálně do výše 70 % celkových rozpočtových nákladů projektu. Spolufinancování min. 30 % mimo zdroje státního rozpočtu (lze např. dotace z krajů, měst, nadace, sponzoři, evropské dotace, ne však např. EVS). Spolufinancovat nesmí přijímající organizace.

Dotace se poskytuje na fakturované personální služby (hodinová sazba max. 300,00 Kč/hod.), měsíční mzdu koordinátora (fakturované služby 17.000,00 Kč vč. odvodů, hodinová sazba však nesmí překročit částku 250,00 Kč/hod.), příspěvek na stravování max. 100,00 Kč/den/osobu, (nejedná se o stravné), příspěvek na ubytování max. 300,00 Kč/noc/osobu a pojištění dobrovolníka max. 1.000,00 Kč/dobrovolník v ČR.

Oprávněným žadatelem mohou být pouze organizace, které jsou držiteli platné akreditace k vysílání dobrovolníků udělené Ministerstvem vnitra podle zákona č. 198/2002 Sb.

58 Nařízení Komise (EU) č. 702/2014 ze dne 25. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie prohlašují určité kategorie podpory v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech za slučitelné s vnitřním trhem

59 Nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem

60 <http://www.mvcr.cz/clanek/dotace-na-akreditovane-projekty-642310.aspx>

Program bezpečnostního výzkumu pro potřeby státu⁶¹

Hlavním cílem Programu, v průběhu let 2016 až 2021, je zvýšení bezpečnosti státu a občanů ČR prostřednictvím podpory výzkumných potřeb orgánů státní správy, které umožní jednotlivým aktérům na poli zajišťování bezpečnosti získávat, osvojovat si, udržovat a rozvíjet potřebné specifické schopnosti pro efektivní zabezpečování úkolů v jejich působnosti. Program se skládá z celkem 7 dílčích cílů zaměřených na ochranu obyvatelstva, ochranu před závažnou kriminalitou, ochranu kritické infrastruktury, rozvoj bezpečnostní politiky a bezpečnostního systému České republiky, analýzu bezpečnostních hrozeb a rizik, management bezpečnostních informací a specifickou bezpečnostní legislativu. Celková alokace je 800.000.000,00 Kč s výší podpory ve výši 100 %.

Oprávněným uchazečem může být v souladu s § 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 130/2002 Sb. organizační složka státu nebo organizační jednotka ministerstva zabývající se výzkumem a vývojem a dále právnická, nebo fyzická osoba.

Ministerstvo obrany

Dotační programy pro nestátní neziskové organizace⁶²

Dotační program, vyhlášený pro rok 2018, se skládá z celkem 7 dotačních programů:

- Dotační program č. 1 – Rozvoj vojenských tradic
- Dotační program č. 2 – Péče o válečné veterány
- Dotační program č. 3 – Podpora boje proti korupci v obranném sektoru
- Dotační program č. 4 – Podpora rovných příležitostí žen a mužů v ozbrojených silách
- Dotační program č. 5 – Příprava občanů k obraně státu
- Dotační program č. 6 – Slavnostní a pietní akty
- Dotační program č. 7 – Podpora branně-sportovních a technických aktivit obyvatelstva

Dotace se poskytuje do výše 70 % celkových nákladů projektu uvedených v žádosti. V odůvodněných případech může Ministerstvo obrany rozhodnout o poskytnutí dotace nad 70 % celkových nákladů projektu uvedených v žádosti. Je-li projekt současně financován dotacemi z různých státních zdrojů, nesmí souběh těchto zdrojů přesáhnout 70 % nákladů na projekt.

Dotační program č. 1

Cílem programu je napomáhat zachování kulturního dědictví utvářením hrdosti k vojenským tradicím a posilováním vědomí součinnosti obyvatel k obraně vlasti. Rozšíření zájmu české společnosti o naše moderní dějiny a posílení vztahu k naší vlasti, zvýšení všeobecného podvědomí o historii minulého století a připomínat významné události z dějin našeho státu, a to s předpokladem oslovit co nejširší spektrum populace ČR. Max. výše dotace činí 100.000,00 Kč.

Oprávněnými uchazeči mohou být spolky, nadace, nadační fondy, ústavy, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby.

61 <http://www.mvcr.cz/clanek/dotace-na-akreditovane-projekty-642310.aspx>

62 <http://www.mocr.army.cz/finance-a-zakazky/dotacni-politika/-dotacni-politika-ministerstva-obrany-cr-51011/>

Dotační program č. 2

Cílem programu je zachování kulturního dědictví zprostředkováním pomoci válečným veteránům při plnohodnotném zapojení do života společnosti zejména v jejich přirozeném prostředí a zabránění jejich sociálnímu vyloučení, a to s kvalifikovaným přihlédnutím k jejich fyzickým a psychickým schopnostem a možnostem. Cílovou skupinu osob představují druhováleční veteráni, novodobí váleční veteráni v důchodovém věku a váleční veteráni – účastníci odboje a odporu proti komunismu, kteří dosáhli důchodového věku. Max. výše dotace činí 6.700,00 Kč na osobu a rok.

Oprávněnými uchazeči mohou být spolky, nadace, nadační fondy, ústavy, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby.

Dotační program č. 3

Cílem programu je zajistit veřejnou informovanost o korupci, sdílení protikorupčních odborných znalostí a spolupráci veřejného a soukromého sektoru. Max. výše dotace činí 100.000,00 Kč.

Oprávněnými uchazeči mohou být spolky, nadace, nadační fondy, ústavy, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby.

Dotační program č. 4

Cílem programu je informovat českou veřejnost (ženy, muže, mládež) o problematice rovných příležitostí pro muže a ženy a odstraňování genderových stereotypů v ozbrojených silách. Max. výše dotace činí 60.000,00 Kč.

Oprávněnými uchazeči mohou být spolky, nadace, nadační fondy, ústavy, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby.

Dotační program č. 5

Cílem programu je zajistit veřejnou informovanost o zásadách a povinnostech odpovědnosti občanů za obranu vlasti, napomáhání při získávání speciálních znalostí, dovedností a návyků týkajících se branně bezpečnostní problematiky; upevňování mravních a morálních vlastností potřebných k obraně státu a zajištění podpory mimoškolních aktivit spojených s branností. Max. výše dotace činí 100.000,00 Kč.

Oprávněnými uchazeči mohou být spolky, nadace, nadační fondy, ústavy, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby.

Dotační program č. 6

Cílem programu je připomenout historicky významný rok 1918 prostřednictvím oslav státoprávních výročí a událostí roku 1918, oslav výročí obnovy české státnosti, oslav spjatých se 100. výročím ukončení 1. světové války a především připomínkou obětí 1. světové války. Veřejnými slavnostními a pietními akty oslovit nejširší spektrum populace České republiky, a tím napomáhat zachování kulturního dědictví a utváření hrдостí k vojenským tradicím. Max. výše dotace činí 100.000,00 Kč.

Oprávněnými uchazeči mohou být spolky, nadace, nadační fondy, ústavy, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby.

Dotační program č. 7

Cílem programu je zajistit a napomáhat k získávání speciálních a technických dovedností a návyků obyvatelstva, podpora rozvoje fyzické kondice, sebeovládání, mentálního zdraví, procvičování a ověřování připravenosti obyvatel k řešení krizových situací. Max. výše dotace činí 120.000,00 Kč.

Oprávněnými uchazeči mohou být spolky, nadace, nadační fondy, ústavy, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby.

Program péče o válečné hroby⁶³

Cílem programu je udržovat válečné hroby a pietní místa v poznatelném a důstojném stavu. Zároveň uchovat a vyzdvihnout památku vojáků a ostatních osob, které zahynuly v boji nebo v důsledku aktivní účasti ve válečném konfliktu. Dotace je poskytována ve výši max. 80 % z celkových nákladů na stavební část realizace akce. Náklady na úpravu malého rozsahu, údržbu a náklady přípravy a zabezpečení akce (inženýrská činnost, projektová dokumentace, restaurátorská zpráva apod.), s výjimkou nákladů na exhumáčnické práce, hradí příjemce dotace nad rámec 20% finanční spoluúčasti na stavební část realizace akce. Min. výše poskytované dotace je 50.000,00 Kč.

Oprávněný žadatel musí být vlastníkem válečného hrobu a pokud není znám, vlastníkem nemovitosti, na které je válečný hrob umístěn.

Ministerstvo spravedlnosti

Dotační řízení Ministerstva spravedlnosti⁶⁴

Dotační řízení, neinvestiční dotace, je rozděleno celkem do 5 dotačních titulů:

1. Rozvoj probačních a resocializačních programů pro mladistvé delikventy (program musí mít platnou akreditaci Ministerstva spravedlnosti pro dané období)
2. Rozvoj probačních a resocializačních programů pro dospělé (program musí mít platnou akreditaci Ministerstva spravedlnosti pro dané období)
3. Program protidrogové politiky ve věznicích (programy musí mít certifikaci odborné způsobilosti)
4. Rozvoj služeb pro oběti trestné činnosti poskytovaných na základě zákona č. 45/2013 Sb.⁶⁵, (dotaci mohou získat pouze subjekty, které mají na poskytování právních informací nebo restorativního programu platnou akreditaci Ministerstva spravedlnosti dle tohoto zákona)
5. Program podpory práce s rodinami odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody

63 <http://www.veterani.army.cz/pece-o-valecne-hroby>

64 <http://www.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5887&d=356851>

65 Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, v platném znění

Alokace dotačního řízení není známa. Dotace ze státního rozpočtu se poskytuje do výše 70 % oprávněných nákladů projektu. V rámci dotačního titulu Program protidrogové politiky ve věznicích se dotace poskytuje do výše 100 % oprávněných nákladů projektu.

Oprávněnými žadateli mohou být spolky, ústavy, obecně prospěšné společnosti, účelově zařízené registrované církve a náboženské společnosti, nadace a nadační společnosti, další právnické a fyzické osoby (dle zákona č. 218/2000 Sb.). Smlouva s úspěšnými uchazeči bude uzavřena na 3 roky.

Ministerstvo zdravotnictví

Program na podporu zdravotnického aplikovaného výzkumu na léta 2015–2022⁶⁶

Hlavním cílem programu je zajištění mezinárodně srovnatelné úrovně zdravotnického výzkumu a využití jeho výsledků pro zlepšení zdraví české populace a pro zabezpečení aktuálních potřeb zdravotnictví v České republice. Alokováno je celkem 6.500.000.000,00 Kč. Průměrná intenzita podpory programu je ve výši 90 %.

Nejvyšší povolená intenzita podpory na jeden projekt může být v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb. a nařízením Komise pro projekty, jichž se účastní pouze výzkumné organizace, až 100 % celkových uznaných nákladů. Pro projekty, jichž se účastní podniky, budou nejvyšší povolené intenzity podpory pro aplikovaný výzkum (v souladu s článkem I, odst. 1.3, bod 15, písm. e) Rámce se aplikovaným výzkumem rozumí průmyslový výzkum, experimentální vývoj nebo jejich kombinace) a jednotlivé kategorie příjemců a dalších účastníků uvedeny v zadávací dokumentaci každé veřejné soutěže dle aktuálních předpisů Evropské unie.

Oprávněnými žadateli mohou být organizace pro výzkum a šíření znalostí – právnické osoby, které splňují definici výzkumné organizace podle nařízení Komise a které řeší projekt samostatně, nebo ve spolupráci s dalšími účastníky a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků a podniky – právnické i fyzické osoby, které podle Přílohy 1 Nařízení Komise vykonávají hospodářskou činnost a které řeší projekt samostatně, nebo ve spolupráci s dalšími účastníky a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků. Příjemcem podpory v souladu s čl. 1 odst. 4 písm. a) nařízení Komise nemůže být podnik, na který byl vydán inkasní příkaz.

Ministerstvo financí

Program 29822 – akce financované z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu a vlády ČR platná pro akce zařazené do programu Poslaneckou sněmovnou Parlamentu⁶⁷

Cílem programu je řešit státní podporu na potřeby, které věcně svým charakterem nespádají do jiných existujících programů státního rozpočtu. Úroveň finančních prostředků na financování programu je dána schváleným zákonem o státním rozpočtu na příslušný rok. Max. výše dotace je 90 %.

66 <http://www.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5887&d=356851>

67 <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/programy-kapitoly-vps/program-29822>

Program obsahuje celkem 8 subtitulů

- Subtitul 298D2220 – Podpora výstavby, obnovy a provozování sportovních center a sportovních zařízení
- Subtitul 298D2230 – Podpora výstavby a obnovy komunální infrastruktury
- Subtitul 298D2240 – Podpora výstavby a obnovy zdravotnických a sociálních zařízení
- Subtitul 298D2250 – Podpora pořízení, obnovy a provozování majetku obcí, sdružení a svazů
- Subtitul 298D2260 – Výkupy pozemků pod silnicemi II. a III. třídy
- Subtitul 298D2270 – Akce financované z rozhodnutí vlády
- Subtitul 298D2280 – Podpora rozvoje a obnovy materiálně technické základny regionálního školství v působnosti obcí
- Subtitul 298D2290 – Technická opatření v pásmech ochrany vod

Oprávněnými žadateli jsou obce a kraje, resp. jiné subjekty, na akce (projekty), jimž stanovila prioritu Poslanecká sněmovna Parlamentu nebo vláda svým usnesením, případně i ministr financí.

Technologická agentura

Program BETA2⁶⁸

Cílem programu, vyhlášeného na léta 2017 až 2021, je podpora realizace výzkumných aktivit za účelem vývoje nových nebo zdokonalení současných postupů, regulačních mechanismů, dozorových činností, dovedností, služeb, informačních a řídicích produktů a postupů určených pro kvalitnější a efektivnější výkon státní správy. Program podporuje zejména vytváření a inovace modelů, novel právních norem a strategií pro aktuální politiku státu, v národním i evropském kontextu (např. hospodářskou či sociální). Součástí očekávaných výsledků je také návrh metod vyhodnocování účinnosti těchto politik a strategií k získání zpětné vazby a tvorba podkladů pro budoucí směřování politik v rámci zkvalitnění výkonu státní správy a efektivní alokace veřejných prostředků. Alokováno je celkem 1.635.062.000,00 Kč.

Program se skládá z celkem 8 podprogramů:

- Podprogram 1 – Ministerstvo dopravy
- Podprogram 2 – Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Podprogram 3 – Ministerstvo pro místní rozvoj
- Podprogram 4 – Ministerstvo vnitra
- Podprogram 5 – Ministerstvo zahraničních věcí

68 <https://www.tacr.cz/index.php/cz/programy/program-beta-2.html>

- Podprogram 6 – Ministerstvo průmyslu a obchodu
- Podprogram 7 – Ministerstvo životního prostředí
- Podprogram 8 – Další ústřední orgány státní správy a ostatní poskytovatelé dle § 4 zákona č. 130/2002 Sb.69

Oprávněnými uchazeči v rámci všech podprogramů jsou subjekty splňující definici uchazeče dle § 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 130/2002 Sb. a definici dodavatele uvedenou v zákoně č. 134/2016 Sb.⁷⁰ Vzhledem ke specifickým některých výzkumných potřeb, zejména navazující projekty, projekty vyžadující určitou kompatibilitu nebo potřeba specifických poznatků či dovedností, které není možné pořídit na trhu, může být projekt k realizaci zadán k řešení organizaci pro výzkum a šíření znalostí splňující podmínky Rámce bez výběrového řízení. Této možnosti bude možné využít, pokud prospěch z realizované zakázky připadá více subjektům, poskytovaná služba není hrazena zcela zadavatelem, požadované služby jsou přímo předmětem činnosti (např. uvedené ve zřizovací listině) předpokládané instituce a existuje důkladné zdůvodnění ze strany příslušného orgánu státní správy.

Podprogram 1 – Ministerstvo dopravy

Alokace podprogramu je stanovena na 312.296.900,00 Kč s mírou spolufinancování max. 100 % uznaných nákladů.

Podprogram 2 – Ministerstvo práce a sociálních věcí

Alokace podprogramu je stanovena na 150.425.800,00 Kč s mírou spolufinancování max. 100 % uznaných nákladů.

Podprogram 3 – Ministerstvo pro místní rozvoj

Alokace podprogramu je stanovena na 124.264.800,00 Kč s mírou spolufinancování max. 100 % uznaných nákladů.

Podprogram 4 – Ministerstvo vnitra

Alokace podprogramu je stanovena na 62.132.400,00 Kč s mírou spolufinancování max. 100 % uznaných nákladů.

Podprogram 5 – Ministerstvo zahraničních věcí

Alokace podprogramu je stanovena na 44.146.700,00 Kč s mírou spolufinancování max. 100 % uznaných nákladů.

Podprogram 6 – Ministerstvo průmyslu a obchodu

Alokace podprogramu je stanovena na 112.819.300,00 Kč s mírou spolufinancování max. 100 % uznaných nákladů.

Podprogram 7 – Ministerstvo životního prostředí

69 Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), v platném znění

70 Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, v platném znění

Alokace podprogramu je stanovena na 374.429.300,00 Kč s mírou spolufinancování max. 100 % uznaných nákladů.

Podprogram 8 – Další ústřední orgány státní správy a ostatní poskytovatelé dle § 4 zákona č. 130/2002 Sb.

Alokace podprogramu je stanovena na 124.264.800,00 Kč s mírou spolufinancování max. 100 % uznaných nákladů.

Program Théta⁷¹

Cílem programu, vyhlášeného na roky 2018 až 2025, je prostřednictvím výstupů, výsledků a dopadů z podpořených projektů přispět ve střednědobém a dlouhodobém horizontu k naplnění vize transformace a modernizace energetického sektoru v souladu se schválenými strategickými materiály. Tohoto cíle bude dosaženo prostřednictvím podpory výzkumu, vývoje a inovací v oblasti energetiky se zaměřením na:

- podporu projektů ve veřejném zájmu,
- nové technologie a systémové prvky s vysokým potenciálem pro rychlé uplatnění v praxi,
- podporu dlouhodobých technologických perspektiv.

Alokováno je celkem 4.000.000.000,00 Kč.

Program se skládá z celkem 8 podprogramů:

- Podprogram 1 – Výzkum ve veřejném zájmu
- Podprogram 2 – Strategické energetické technologie
- Podprogram 3 – Dlouhodobé technologické perspektivy

Podprogram 1

Alokace podprogramu je stanovena na 600.000.000,00 Kč s očekávanou průměrnou mírou podpory celkově za podprogram ve výši 95 % (nejvyšší povolená míra podpory je 100 % z celkových způsobilých nákladů projektu).

Oprávněnými uchazeči mohou být podniky – právnické i fyzické osoby vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na právní formu, které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky a prokážou schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků a organizace pro výzkum a šíření znalostí – právnické osoby, které splňují definici výzkumné organizace podle čl. 2 odst. 83 Nařízení a dle zákona č. 130/2002 Sb., a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky. Další fyzické osoby a právnické osoby veřejného i soukromého práva bez ohledu na právní formu či způsob financování, které budou vykonávat činnosti, na něž je podpora poskytována mimo režim veřejné podpory, tj. nebude se jednat o podniky.

Podprogram 2

Alokace podprogramu je stanovena na 2.000.000.000,00 Kč s očekávanou průměrnou mírou podpory celkově za podprogram ve výši 60 % (nejvyšší povolená míra podpory je 80 % z celkových způsobilých nákladů projektu).

71 <https://www.tacr.cz/index.php/cz/programy/program-theta.html>

Oprávněnými uchazeči mohou být podniky – právnické i fyzické osoby vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na právní formu, které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků a organizace pro výzkum a šíření znalostí – právnické osoby, které splňují definici výzkumné organizace podle čl. 2 odst. 83 Nařízení a dle zákona č. 130/2002 Sb., a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky.

Podprogram 3

Alokace podprogramu je stanovena na 1.400.000.000,00 Kč s očekávanou průměrnou mírou podpory celkově za podprogram ve výši 80 % (nejvyšší povolená míra podpory je 100 % z celkových způsobilých nákladů projektu).

Oprávněnými uchazeči mohou být podniky – právnické i fyzické osoby vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na právní formu, které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků a organizace pro výzkum a šíření znalostí – právnické osoby, které splňují definici výzkumné organizace podle čl. 2 odst. 83 Nařízení a dle zákona č. 130/2002 Sb., a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky. Další fyzické osoby a právnické osoby veřejného i soukromého práva bez ohledu na právní formu či způsob financování, které budou vykonávat činnosti, na něž je podpora poskytována mimo režim veřejné podpory, tj. nebude se jednat o podniky.

Program Éta⁷²

Cílem programu, který je vyhlášen na roky 2018–2023, je posílení společenské a humanitní dimenze v aktivitách aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a uplatnění výstupů těchto aktivit v podobě nových nebo podstatně zdokonalených stávajících výrobků, postupů, procesů nebo služeb v oblastech:

- člověk a společnost v kontextu dynamických společenských a technologických proměn a výzev 21. století,
- člověk a prostředí pro jeho život v kontextu udržitelného rozvoje krajiny, regionů, měst a obcí a stavební kultury,
- člověk a ekonomika v kontextu objevení nových konkurenčních výhod a rozvoje kompetencí pro 21. století,
- člověk a společenský systém v kontextu interakce mezi občanem a státem, veřejných politik, správy a veřejných služeb orientovaných na občana.

Alokováno je celkem 2.400.000.000,00 Kč s očekávanou průměrnou mírou podpory celkově za podprogram ve výši 80 % (výzkumné organizace 100 %, malý podnik až 80 %, střední podnik až 75 %, velký podnik až 65 %).

Oprávněnými uchazeči mohou být podniky (malé, střední a velké).

Program Zéta⁷³

Program, vyhlášený na léta 2017 až 2025, je zaměřen na podporu spolupráce akademické sféry a podniků prostřednictvím zapojení posluchaček a posluchačů magisterských a doktorských studijních programů vysokých škol a mladých výzkumných pracovníků a pracovníků ve věku do 35 let. Cílem programu je:

- Zapojení studentek a studentů a mladých výzkumných pracovníků a pracovníků do výzkumné a vývojové činnosti směřující k využití výsledků v praxi
- Zvýšení jejich zájmu o projekty s konkrétním praktickým dopadem
- Podpora takových projektů v akademické sféře obecně s propojením na hospodářskou sféru

Alokováno je celkem 720.000.000,00 Kč s nejvyšší povolenou mírou podpory na jeden projekt ve výši 85 % celkových uznaných nákladů. Maximální částka finanční podpory vynaložená na jeden projekt se omezuje na 5.000.000,00 Kč.

Oprávněnými uchazeči mohou být dle zákona č. 130/2002 Sb. organizace pro výzkum a šíření znalostí – subjekty, které splňují definici výzkumné organizace podle čl. 2 odst. 83 Nařízení⁷⁴, a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky, a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků, ve výjimečných a zdůvodněných případech definovaných v zadávací dokumentaci příslušné veřejné soutěže spolufinancovat projekt rovněž z dalších veřejných zdrojů a podniky – právnické i fyzické osoby, které podle Přílohy 1 Nařízení vykonávají hospodářskou činnost a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků.

Program Epsilon⁷⁵

Cílem programu, vyhlášeného na léta 2015 až 2025, je podpora projektů, jejichž výsledky mají vysoký potenciál pro rychlé uplatnění v nových produktech, výrobních postupech a službách. Nástrojem pro dosažení uvedeného cíle je naplňování Národních priorit orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (Priority) prostřednictvím podpory projektů, v rámci kterých budou realizovány výzkumné cíle oblastí a podoblastí daných priorit. Program je tedy založen na plnění cílů Priorit nikoliv oborově. Cíl programu směřuje k podpoře zejména průmyslových aplikací při využití nových technologií a nových materiálů v energetice, životním prostředí a dopravě. Program je rozdělen do 3 podprogramů:

- Podprogram 1 – Znalostní ekonomika
- Podprogram 2 – Energetika a materiály
- Podprogram 3 – Životní prostředí

Alokováno je celkem 9.690.000.000,00 Kč s nejvyšší povolenou mírou podpory celkově za program 60 % (výzkumné organizace 100 %, malý podnik až 80 %, střední podnik až 75 %, velký podnik až 65 %).

73 <https://www.tacr.cz/index.php/cz/programy/program-zeta.html>

74 Nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem – Úřední věstník Evropské unie L 187, 26. června 2014

75 <https://www.tacr.cz/index.php/cz/programy/program-epsilon.html>

Podprogram 1

Alokace podprogramu je stanovena na 3.488.000,00 Kč.

Oprávněnými uchazeči mohou být podniky – právnické i fyzické osoby, které podle Přílohy 1 Nařízení vykonávají hospodářskou činnost a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků a organizace pro výzkum a šíření znalostí – právnické osoby, které splňují definici výzkumné organizace podle čl. 2 odst. 83 Nařízení, a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky, a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků, a mají zajištěn systém realizace výsledků v praxi.

Podprogram 2

Alokace podprogramu je stanovena na 3.101.000.000,00 Kč.

Oprávněnými uchazeči mohou být podniky – právnické i fyzické osoby, které podle Přílohy 1 Nařízení vykonávají hospodářskou činnost a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků a organizace pro výzkum a šíření znalostí – právnické osoby, které splňují definici výzkumné organizace podle čl. 2 odst. 83 Nařízení, a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky, a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků, a mají zajištěn systém realizace výsledků v praxi.

Podprogram 3

Alokace podprogramu je stanovena na 3.101.000.000,00 Kč.

Oprávněnými uchazeči mohou být podniky – právnické i fyzické osoby, které podle Přílohy 1 Nařízení vykonávají hospodářskou činnost a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků a organizace pro výzkum a šíření znalostí – právnické osoby, které splňují definici výzkumné organizace podle čl. 2 odst. 83 Nařízení, a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky, a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků, a mají zajištěn systém realizace výsledků v praxi.

Program Delta⁷⁶

Cílem programu, v období 2014 až 2021, je zvýšit množství konkrétních výsledků aplikovaného výzkumu v oblastech, v nichž existuje shoda se zahraničním partnerem, které budou úspěšně zavedeny do praxe a posílí tak konkurenceschopnost ČR, a to podporou bilaterální, případně multilaterální spolupráce špičkových českých a zahraničních účastníků. Alokace programu je stanovena na 768.000.000,00 Kč s nejvyšší povolenou mírou podpory celkově za program ve výši 74 %.

Oprávněnými příjemci jsou podniky – právnické i fyzické osoby, které podle Přílohy 1 Nařízení vykonávají hospodářskou činnost a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků a výzkumné organizace – právnické osoby, které splňují definici výzkumné organizace podle čl. 2 odst. 83 Nařízení, a které řeší projekt ve spolupráci s dalšími účastníky a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků.

76 <https://www.tacr.cz/index.php/cz/programy/program-delta.html>

Program Gama⁷⁷

Hlavním cílem programu, vyhlášený na léta 2014 až 2019, je podpořit a významně zefektivnit transformaci výsledků výzkumu a vývoje, dosažených ve výzkumných organizacích a/nebo ve spolupráci mezi výzkumnými organizacemi a podniky, do podoby praktické aplikace umožňující jejich komerční využití a podpořit tak jejich zavedení do praxe.

Program je rozdělen na dva podprogramy:

- Podprogram 1 – Proof-of-concept
- Podprogram 2 – Podpora komercializace výsledků výzkumných organizací

Podprogram 1

Alokace podprogramu je stanovena na 620.000.000,00 Kč s nejvyšší povolenou mírou podpory ve výši 100 %.

Oprávněným příjemcem podpory je výzkumná organizace splňující podmínky dle zákona a Rámce (kap. 2.2 písm. d) a kap. 3.1.1) a musí být zařazena na seznam výzkumných organizací Radou pro výzkum, vývoj a inovace.

Podprogram 2

Alokováno je celkem 1.178.000.000,00 Kč s nejvyšší povolenou mírou podpory ve výši 55 %.

Oprávněným příjemcem mohou být podniky – jakékoliv subjekty bez ohledu na právní formu či způsob financování, které podle Přílohy I Nařízení Komise vykonávají hospodářskou činnost (právnícké i fyzické osoby). Příjemci podpory na náklady práv k průmyslovému vlastnictví a podpory na poradenské služby a podpůrné služby v oblasti inovací mohou být pouze malé a střední podniky ve smyslu definice uvedené v Příloze I Nařízení Komise. Příjemci podpory v režimu nezakládajícím veřejnou podporu mohou být pouze VO ve smyslu kap. 2.2 písm. d) a kap. 3.1.1 Rámce, které jsou zařazeny na seznam VO Radou pro výzkum, vývoj a inovace.

Státní fond rozvoje bydlení

Program 150⁷⁸

Hlavním cílem programu, dle nařízení vlády č. 28/2006 Sb., je pokrýt části nákladů spojených s modernizací bytu či rodinného domu některými osobami mladšími 36 let. Výše úvěru se poskytuje až do výše 150.000 Kč s úrokovou sazbou 2 % p.a. s fixací po celou dobu splácení. Splatnost úvěru je do 10 let od doby zahájení čerpání a příjemce si musí zajistit ručitele ve věku do 55 let s minimálním průměrným čistým měsíčním příjmem 10.000,00 Kč za poslední 3 měsíce.

Oprávněným žadatelem je fyzická osoba.

⁷⁷ <https://www.tacr.cz/index.php/cz/programy/program-gama.html>

⁷⁸ <http://www.sfrb.cz/programy-a-podpory/program-150/>

Program 600⁷⁹

Hlavním cílem programu, dle nařízení vlády č. 100/2016 Sb., je poskytnout úvěrový program na pořízení obydlí pro mladé do 36 let pečující o dítě do 6 let. Výše úvěru se poskytuje až do výše 50 % skutečných nákladů na výstavbu, až do výše 50 % z nižší ceny převodní nebo odhadní, částka od 50. 000,00 Kč do 600.000,00 Kč, přičemž součet výše úvěru z tohoto programu a výše úvěru poskytnutého jinou osobou nesmí přesáhnout 90 % skutečných nákladů na výstavbu nebo 90 % z nižší ceny odhadní nebo převodní. Úroková sazba je stanovena minimálně ve výši základní referenční sazby EU + 1–2 % p.a., fixní nejdéle na dobu 5 let. Splatnost úvěru je stanovena na max. 15 let

Oprávněným žadatelem je fyzická osoba, která nedovrší ke dni podání žádosti o úvěr věk 36 let, trvale pečuje o dítě, které nedovrší ke dni podání žádosti o úvěr věk 6 let, a není v době podání žádosti o úvěr vlastníkem či spoluvlastníkem obydlí ani nájemcem družstevního bytu.

Program Panel 2013+⁸⁰

Hlavním cílem programu, dle nařízení vlády č. 468/2012 Sb., je použití finančních prostředků ze Státního fondu rozvoje bydlení formou úvěrů poskytnutých právnickým a fyzickým osobám na opravy a modernizace domů. Poskytnutý úvěr lze využít na snížení energetické náročnosti domu, opravy poruch domů, opravy a modernizace společných prostor a modernizace bytových jader. Výše úvěru je poskytována až do výše 90 % způsobilých výdajů při dodržení limitu de minimis (v případě notifikovaného režimu – bez limitu de minimis – až do 75 % způsobilých výdajů). Splatnost úvěru je 10, 20 nebo 30 let s úrokovou sazbou 1) do 10 let základní referenční sazba EU, fixace po celou dobu splácení úvěru, 2) do 20 let základní referenční sazba EU + 1 % p. a., fixace po celou dobu splácení úvěru a 3) do 30 let základní referenční sazba EU + 2 % p. a., fixace po celou dobu splácení úvěru.

Oprávněnými žadateli jsou vlastníci bytových domů, tedy družstva, společenství vlastníků, fyzické a právnické osoby, města, obce.

Program Záruk⁸¹

Hlavním cílem programu, dle nařízení vlády č. 370/2004 Sb., je použití finančních prostředků Státního fondu rozvoje bydlení k úhradě závazků plynoucích z ručení za část nesplacené jistiny úvěru poskytnutého právnické nebo fyzické osobě ke krytí nákladů spojených s výstavbou nájemních bytů a s výstavbou infrastruktury obcemi pro bytovou výstavbu. Záruku lze využít na ručení za část nesplacené jistiny úvěru poskytnutého na výstavbu nájemních bytů, nebo v případě obcí na bytovou výstavbu, jejíž součástí je i technická infrastruktura. Výše záruky je stanovena na max. 70 % nesplacené jistiny úvěru, nejvýš však na jeden byt:

- a) u novostavby 1.500.000,00 Kč nebo 1.800.000,00 Kč (žádá-li obec a je-li součástí infrastruktura);
- b) u stavebních úprav, nástavby, přístavby a přestavby 300.000,00 Kč.

Stanovená úroková sazba bude po celou dobu ručení 0,6 % p.a.

Oprávněnými žadateli v programu jsou města, obce, bytová družstva, právnické i fyzické osoby.

79 <http://www.sfrb.cz/programy-a-podpory/program-600/?L=0>

80 <http://www.sfrb.cz/programy-a-podpory/program-panel-2013/>

81 <http://www.sfrb.cz/programy-a-podpory/program-zaruk/>

Program Živel⁸²

Hlavním cílem programu, dle nařízení vlády č. 319/2014 Sb., je použití finančních prostředků Státního fondu rozvoje bydlení formou úvěrů na obnovu obydlí postiženého živelní pohromou. Úvěr je možno využít na opravu obydlí nebo jeho částí poškozených v souvislosti s živelní pohromou, výstavbu nového obydlí (musí probíhat mimo záplavové území), pořízení obydlí koupí nebo dražbou (mimo záplavové území) nebo budování protipovodňových opatření v souvislosti s opravami obydlí. Výše úvěru je poskytována na 1) opravu – min. 30.000,00 Kč, max. 300.000,00 Kč/byt, max. do 90 % skutečných nákladů, v rámci oprav lze poskytnout úvěr na realizaci protipovodňových opatření max. do 70 % skutečných nákladů, 2) na výstavbu – max. 2.500.000,00 Kč na obydlí, max. 80 % skutečných nákladů včetně pořizovací ceny pozemku a 3) na pořízení – max. 1.500.000,00 Kč na obydlí, max. 80 % pro nižší z ceny prodejní nebo odhadní.

Úroková sazba je nastavena jako fixní, a to na opravu (fixní po celou dobu splácení) min. 1 % p.a., na výstavbu (fixní 5 let) min. 2 % p.a. a na pořízení (fixní 5 let) min. 2 % p.a. se splatností 10 (na opravu) a 20 let (na výstavbu a pořízení).

Oprávněnými žadateli jsou obce, kraje nebo jiné právnické osoby – vlastníci obydlí, fyzické osoby – vlastníci obydlí, jejich manželé, partneři nebo osoby příbuzné v přímé linii, pokud měli v obydlí v době živelní pohromy trvalé bydliště.

Program Pro obce⁸³

Hlavním cílem programu, dle nařízení vlády č. 396/2001 Sb., je použití prostředků Státního fondu rozvoje bydlení na opravy a modernizace bytů. Poskytnuté úvěry se použít na opravy a modernizace bytů, použije-li obec nejméně 50 % finančních prostředků z jiných zdrojů než z úvěru poskytnutého Státním fondem rozvoje bydlení. Do úvěrového fondu bude minimálně v ročních intervalech převádět prostředky ve výši částky, která odpovídá podílu vyčerpaných prostředků v daném roce k počtu let zbývajících do splatnosti úvěru, zvýšené o 3 % ročně a min. 20 % z prostředků úvěrového fondu bude použito na opravy nebo modernizace bytů jiných fyzických nebo právnických osob. Úroková sazba je stanovena na 3 % p.a. po celou dobu trvání závazku s dobou splatnosti 10 let.

Oprávněnými žadateli jsou obce, pokud mají zřízen peněžní fond, jehož prostředky, vedené na zvláštním účtu, jsou určeny na opravu a modernizaci bytů.

Česká rozvojová agentura

Program rozvojového partnerství pro soukromý sektor – program B2B⁸⁴

Cílem programu, pouze pro rok 2018, je zapojení soukromého sektoru do naplňování cílů zahraniční rozvojové spolupráce České republiky a Cílů udržitelného rozvoje a zároveň podpora rozvoje soukromého sektoru v rozvojových zemích. Program podporuje aktivity českých firem na trzích partnerských zemí zahraniční rozvojové spolupráce a současně prostřednictvím českého know-how a inovativních technologií přispívá k řešení konkrétních rozvojových problémů partnerských zemí a k posílení konkurenceschopnosti místních partnerů.

82 <http://www.sfrb.cz/programy-a-podpory/program-zivel/>

83 <http://www.sfrb.cz/programy-a-podpory/program-pro-obce/>

84 <http://www.czechaid.cz/jak-se-zapojit/soukromy-sektor/>

Celková alokace pro rok 2018 je ve výši 22.000.000,00 Kč

Program se dělí na dvě hlavní kategorie:

- Příprava (studie proveditelnosti, podnikatelský plán)
- Realizace

Program se v kategorii Přípravy i Realizace zaměřuje na všechny rozvojové země dle klasifikace OECD.

V rámci **kategorie Příprava** je finanční podpora poskytována ve výši max. 50 % prokázaných nákladů, přičemž max. částka na jednu studii či plán může být 250.000,- Kč (bez DPH).

V rámci **kategorie Realizace** je dotace poskytována ve výši max. 5.000.000,00 Kč. Zároveň je finanční částka poskytována do maximální výše 50 % nákladů vynaložených v rámci projektu. Dotaci lze čerpat po dobu jednoho roku až tří let.

Oprávněnými subjekty – příjemci dotace mohou být právnické a fyzické osoby v souladu s ustanovením § 7 odst. 1 písm. d) a u) zákona č. 218/2000 Sb. Žadatelem o dotaci musí být podnikatelský subjekt registrovaný v České republice (tj. obchodní korporace, podnikající fyzické osoby a další fyzické osoby podnikající na základě zvláštních právních předpisů).

Středočeské inovační centrum

Středočeské inovační vouchery⁸⁵

Cílem programu, neinvestiční účelová dotace, je podpora rozvoje spolupráce mezi podniky a výzkumnými organizacemi a podpora spolupráce při poskytování znalostí. Inovační vouchery zvyšují motivaci podniků vstupovat do spolupráce s výzkumnou organizací, ke které by jinak nedošlo. Naopak výzkumné organizace získají možnost účastnit se aktivit s přímým dopadem na praktické využití ve výrobě a poskytování služeb. Spolupráce ověřená na malých projektech inovačních voucherů vytvoří základ pro další spolupráci ve větších nebo dlouhodobějších projektech. Alokace programu je 2.284.887,00 Kč, přičemž max. míra podpory je 75 % uznatelných nákladů. Min. výše podpory je 50.000,00 Kč, max. 150.000,00 Kč na jeden projekt.

Oprávněným žadatelem mohou být malým nebo středním podnikem podle Doporučení Komise 2003/361/ES.

85 <https://s-ic.cz/cs/projekty/inovacni-vouchery/>

Středočeský kraj

Fond hejtmana a zmírnění následků živelních katastrof⁸⁶

Cílem fondu je poskytování individuálních účelových dotací nebo darů na financování činnosti a aktivit v oblasti výchovy a vzdělávání, kultury, sportu a tělovýchovy, sociální, humanitární, ochrany životního prostředí a dalších činností a aktivit, nad nimiž převzal záštitu některý z orgánů Středočeského kraje a k poskytování individuálních účelových dotací nebo darů na rekonstrukci nebo opravu majetku poškozeného živelní katastrofou popř. na pořízení nového majetku plnícího tutéž funkci, kterou plnil movitý či nemovitý majetek katastrofou zničený, a slouží tak k pozitivní prezentaci Středočeského kraje, podpoře jeho celkového a všestranného rozvoje, uspokojování potřeb občanů Středočeského kraje a přispívá k obnově území postiženého živelní katastrofou, a to s výjimkou odstraňování povodňových škod na obecním majetku.

Fond je rozdělen na celkem dvě tematická zadání:

- Podpora hejtmana
- Zmírnění následků živelních pohrom

Tematické zadání **Podpora hejtmana** je rozděleno na 4 souhrnné aktivity na 1) financování činnosti a aktivit (v oblasti výchovy a vzdělávání, kultury, sportu a tělovýchovy, v sociální oblasti, v humanitární oblasti, životního prostředí), 2) na financování dalších činností a aktivit, nad nimiž převzal záštitu některý z orgánů Středočeského kraje, 3) na rekonstrukci majetku v souvislosti se sociální, kulturní, sportovní a vzdělávací činností a 4) pořízení vybavení pro sociální, kulturní, sportovní a vzdělávací aktivity. Požadované výše dotace musí být min. ve výši 5.000,00 Kč a max. 200.000,00 Kč. Max. dotace je ve výši 95% z celkových uznatelných nákladů akce/projektu.

Oprávněným žadatelem mohou být právnické a fyzické osoby realizující svou činnost či jednotlivé aktivity na území Středočeského kraje. Příjemci mohou být i obce nebo jejich svazky či sdružení. Výjimečně lze poskytnout věcný nebo peněžitý dar k humanitárním účelům nebo na podporu aktivit mimo území Středočeského kraje.

Tematické zadání **Zmírnění následků živelních pohrom** je rozděleno na 4 aktivity 1) na rekonstrukci nebo opravu movitého majetku, 2) na pořízení nového movitého majetku, 3) na rekonstrukci nebo opravu nemovitého majetku a 4) na pořízení nového nemovitého majetku. Požadované výše dotace musí být min. 50.000,00 Kč a max. 1.000.000,00 Kč s mírou spolufinancování ve výši max. 95 % z celkových uznatelných nákladů akce/projektu.

Oprávněným žadatelem mohou být právnické a fyzické osoby realizující svou činnost či jednotlivé aktivity na území Středočeského kraje. Příjemci mohou být i obce nebo jejich svazky či sdružení. Výjimečně lze poskytnout věcný nebo peněžitý dar k humanitárním účelům nebo na podporu aktivit mimo území Středočeského kraje.

Fond podpory dobrovolných hasičů a složek IZS⁸⁷

Cílem programu je financování zabezpečení plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany. Předpokládaná alokace je 38.000.000,00 Kč s max. mírou podpory 95 % z celkových uznatelných nákladů projektu.

Program je rozdělen do celkem 3 tematických zadání:

- Tematické zadání A – Kofinancování účelových investičních dotací v rámci programu Dotace pro jednotky SDH obcí na rok 2018 z rozpočtu Středočeského kraje
- Tematické zadání B – Vybavení jednotek SDH obcí věcnými prostředky požární ochrany
- Tematické zadání C – Podpora spolků a veřejně prospěšných organizací působících na poli požární ochrany a ochrany obyvatelstva

Tematické zadání A je rozděleno na celkem 3 oblasti podpory a) pořízení a rekonstrukce cisternové automobilové stříkačky, b) pořízení nového dopravního automobilu a c) výstavba nebo rekonstrukce požární zbrojnice. Alokováno je celkem 33.000.000,00 Kč, přičemž na a) 4.000.000,00 Kč s podporou od 500.000,00 Kč do 1.000.000 Kč, na b) 8.800.000,00 Kč s podporou od 50.000,00 Kč do 300.000,00 Kč a na c) 20.200.000,00 Kč s podporou od 100.000,00 Kč do 3.000.000 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být obce, které jsou zřizovateli vybrané jednotky SDH.

Tematické zadání B obsahuje 1 oblast podpory a) vybavení jednotek SDH obcí informačním a svolávacím zařízením. Alokováno je celkem 3.500.000,00 Kč (od 5.000,00 Kč do 25.000,00 Kč pro kategorie JPO II, JPO III a JPO V, pokud je jednotka vybavena CAS a od 1.000,00 Kč do 5.000,00 Kč pokud není vybavena CAS).

Oprávněným žadatelem může být obec, která je zřizovatelem vybrané jednotky SDH.

Tematické zadání C je rozděleno na celkem 2 oblasti podpory a) zajištění činnosti v oblastní/okresní a krajské působnosti při preventivně výchovné činnosti občanů a ochraně obyvatelstva, sportovních akcích v požárním sportu, reprezentace kraje v požárním sportu a jiných akcích zaměřených na oblast požární ochrany, oblasti práce s mládeží – propagačně výchovné činnosti, základní zajišťování činnosti/akcí se zasloužilými hasiči a práce se seniory v oblasti požární ochrany, administrativní provoz kancelář (mimo mzdové náklady a úhrady nájmu) a b) zajištění efektivní spolupráce a koordinace činnosti nestátních neziskových organizací při řešení následků mimořádných událostí na území Středočeského kraje a poskytování humanitární pomoci. Alokováno je celkem 1.500.000,00 Kč, přičemž na a) 1.300.000,00 Kč s podporou od 100.000,00 Kč do 1.300.000,00 Kč a na b) s podporou od 200.000,00 Kč do 10.000,00 Kč do 50.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být v a) spolek s krajskou působností a b) obecně prospěšná společnost, spolek, církevní právnická osoba (organizace s krajskou působností).

Fond sportu, volného času a primární prevence⁸⁸

Cílem programu je podpora sportu, volného času a primární prevence. Předpokládaná alokace je 25.000.000,00 Kč. Max. míra podpory je 80 % (100% v případě hendicapovaného žadatele).

87 http://www.kr-stredocesky.cz/web/urad/financovani-jednotek-sdh.jsessionid=857C0A3F6768CDA7A16A120EAF2F4DB5.liferay_s1

88 http://www.kr-stredocesky.cz/web/20875/30.jsessionid=857C0A3F6768CDA7A16A120EAF2F4DB5.liferay_s1

Program je rozdělen do celkem 3 tematických zadání:

- Tematické zadání A – Podpora sportovních, volnočasových a vzdělávacích aktivit
- Tematické zadání B – Podpora vrcholového sportu
- Tematické zadání C – Podpora primární prevence
- Tematické zadání D – Podpora handicapovaných

Tematické zadání A – jedná se o investiční a neinvestiční podporu. Max. výše dotace na investiční podporu od 40.000,00 Kč do 500.000,00 Kč a na neinvestiční podporu od 10.000,00 do 200.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být školy a školská zařízení (pouze pro oblast neinvestiční podporu), nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží – spolky, pobočné spolky, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, zapsané ústavy a obce.

Tematické zadání B – jedná se o neinvestiční podporu s výší podpory od 10.000,00 Kč do 200.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být právnické osoby působící na území Středočeského kraje, jejichž hlavní činností jsou sportovní aktivity na vrcholové úrovni (sportovní subjekty).

Tematické zadání C – jedná se o neinvestiční podporu s alokací 1.000.000,00 Kč a výší podpory od 10.000,00 Kč do 50.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží a organizace s certifikací odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence – spolky, pobočné spolky, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti a ústavy.

Tematické zadání D – jedná se o neinvestiční podporu s alokací 500.000,00 Kč s výší podpory od 10.000,00 Kč do 100.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace pracující s handicapovanými dětmi, mládeží a dospělými – spolky, pobočné spolky, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, zapsané ústavy a fyzické osoby (dospělí s handicapem a zákonný zástupce handicapovaného).

Fond kultury a obnovy památek⁸⁹

Cílem programu je vyvážený rozvoj Středočeského kraje. Předpokládaná alokace je 20.000.000,00 Kč.

Program je rozdělen do celkem 3 tematických zadání:

- Tematické zadání A – Obecní knihovny
- Tematické zadání B – Obnova památek
- Tematické zadání C – Podpora kultury

89 http://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura/financovani-obnovy-kulturnich-pamatek;jsessionid=857C0A3F6768CDA7A16A-120EAF2F4DB5.liferay_s1

Tematické zadání A – výše dotace je stanovena v rozmezí od 20.000,00 Kč do 70.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být obce ve Středočeském kraji, knihovna zřízená jako příspěvková organizace obcí ve Středočeském kraji (knihovna musí být zapsána v evidenci knihoven Ministerstva kultury ČR (platí pro oba body).

Tematické zadání B se skládá z celkem 2 tematických oblastí a) podpora obnovy památek a b) podpora přípravy obnovy kulturních památek. Výše podpory je stanovena v rozmezí od 50.000,00 Kč do 500.000,00 Kč v případě a) a od 10.000,00 Kč do 50.000,00 Kč v případě b) s max. mírou podpory ve výši 60 %.

Oprávněnými žadateli mohou být vlastníci památky, která se nachází na území Středočeského kraje.

Tematické zadání C – výše dotace je stanovena v rozmezí od 20.000,00 Kč do 100.000,00 Kč s max. mírou podpory ve výši 80 %.

Oprávněnými žadateli mohou být fyzické osoby, fyzické osoby podnikající a právnické osoba.

Humanitární fond – sociální oblast⁹⁰

Cílem programu je sociální oblast Středočeského kraje. Předpokládaná alokace je 35.000.000,00 Kč. Dotace se poskytuje do výše maximálního podílu 90 % z celkových uznatelných nákladů akce/projektu.

Program je rozdělen do celkem 3 oblastí podpory:

- Oblast podpory a) – Podpora sociálních služeb na místní a regionální úrovni poskytovaných zejména osobám se zdravotním postižením a seniorům – určená na základní činnosti sociální služby
- Oblast podpory b) – Podpora aktivit a dalších činností sociálního zaměření (zejména v oblasti podpory rodiny, asistovaných kontaktů, prevence kriminality a integrace romské menšiny) na místní a regionální úrovni
- Oblast podpory c) – Podpora aktivit obcí ve Středočeském kraji v oblastech sociálního zaměření (zejména prevence kriminality, procesy plánování rozvoje sociálních služeb – komunitní plánování, podpora kontaktních míst pro seniory)

Oblast podpory A – jedná se o investiční i neinvestiční dotaci v rozmezí od 100.000,00 Kč do 1.000.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být poskytovatelé sociální služby, kteří mají oprávnění k poskytování sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb.⁹¹, a je zařazen do Sítě sociálních služeb ve Středočeském kraji pro rok 2018, případně do Sítě sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí pro rok 2018, přičemž má prokazatelnou působnost ve Středočeském kraji a má uzavřenu Smlouvu o pověření poskytování služby obecného hospodářského zájmu a podmínkách poskytnutí vyrovnávací platby za plnění závazku veřejné služby.

Tematické zadání B – jedná se o neinvestiční dotaci v rozmezí od 100.000,00 Kč do 600.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být pověřené osoby, tj. fyzické či právnické osoby, kterým bylo uděleno pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí dle zákona č. 359/1999 Sb.⁹², nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, spolky, ústavy), jejichž aktivity v uvedených oblastech podpory nenaplnují definici sociální služby dle zákona č. 108/2006 Sb., obce se sídlem ve Středočeském kraji.

90 http://www.kr-stredocesky.cz/web/socialni-oblast/humanitarni-fond;jsessionid=857C0A3F6768CDA7A16A120EAF2F4DB5_liferay_s1

91 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění

92 Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění

Tematické zadání C – jedná se o neinvestiční dotaci v rozmezí od 100.000,00 Kč do 600.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být obce se sídlem ve Středočeském kraji, v oblasti komunitního plánování a podpory kontaktních míst pro seniory obce se sídlem ve Středočeském kraji a Svazky obcí a Mikroregiony.

Humanitární fond – Zdravotnictví a Zdraví 2020⁹³

Cílem programu je oblast zdravotnictví Středočeského kraje. Předpokládaná alokace je 2.000.000,00 Kč. Dotace se poskytuje do výše maximálního podílu 90 % z celkových ustatelných nákladů akce/projektu.

Program je rozdělen do celkem 3 oblastí podpory:

- Tematické zadání a) – Podpora a rozvoj neziskových organizací zajišťujících veřejně prospěšnou činnost ve zdravotně sociální oblasti ve smyslu podpory zdravého životního stylu, primární prevence, boje proti obezitě a poruchám příjmu potravy
- Tematické zadání b) – Podpora osob se zdravotním postižením a chronicky nemocných ve smyslu podpory zdravotně prospěšných aktivit, ozdravných pobytů, specifické rehabilitace, sociálního začleňování, vybavení zdravotnickými pomůckami apod. a podpora hospicové péče
- Tematické zadání c) – Podpora zooterapie, pozitivního působení zvířete na lidské zdraví

Oblast podpory A – jedná se o investiční nebo neinvestiční dotaci v rozmezí od 10.000,00 Kč do 500.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být právnické osoby, fyzické osoby a obec.

Tematické zadání B – jedná se o neinvestiční dotaci v rozmezí od 10.000,00 Kč do 500.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být právnické osoby, fyzické osoby a obec.

Tematické zadání C – jedná se o neinvestiční dotaci v rozmezí od 10.000,00 Kč do 500.000,00 Kč.

Oprávněnými žadateli mohou být právnické osoby, fyzické osoby a obec.

Fond obnovy venkova 2017–2020⁹⁴

Cílem programu je rozvoj obcí a měst do 2.000 obyvatel a rozvoj jejich činností v souladu s Programem rozvoje územního obvodu Středočeského kraje 2014–2020. Předpokládaná alokace je 546.000.000,00 Kč. Dotace se poskytuje do výše maximálního podílu 80 % z celkových ustatelných nákladů akce/projektu.

Program je rozdělen do celkem 2 oblastí podpory:

- Tematické zadání A – Obnova venkova
- Tematické zadání B – Projektová dokumentace

Tematické zadání Obnova venkova se skládá ze 4 oblastí podpory a) dopravní infrastruktura, například stavby pozemních komunikací, chodníků a s nimi souvisejících zařízení, b) technická infrastruktura, stavby a s nimi provozně související zařízení technického vybavení, například vodovody, vodojemy, kanalizace, čistírny

93 http://www.kr-stredocesky.cz/web/zdravotnictvi/dotace;jsessionid=857C0A3F6768CDA7A16A120EAF2F4DB5.liferay_s1

94 <https://www.kr-stredocesky.cz/web/regionalni-rozvoj/stredocesky-fond-obnovy-venkova>

odpadních vod, stavby ke snížení ohrožení území živelními nebo jinými pohromami, stavby a zařízení pro nakládání s odpady, c) občanské vybavení, kterým jsou stavby sloužící například pro vzdělávání a výchovu, zdravotní služby, kulturu, sport, veřejnou správu, ochranu obyvatelstva a d) veřejná prostranství.

Oprávněným žadatelem může být obec do 2000 obyvatel na území Středočeského kraje a dobrovolný svazek obcí vzniklý v souladu s § 49 až § 53 zákona č. 128/2009 Sb.⁹⁵, na území Středočeského kraje, z nichž alespoň jedna obec splňuje podmínku max. počtu 2.000 obyvatel a leží na území Středočeského kraje.

Tematické zadání Projektová dokumentace se skládá z oblasti podpory a) Zpracování projektové dokumentace.

Oprávněným žadatelem může být obec do 2000 obyvatel na území Středočeského kraje a dobrovolný svazek obcí vzniklý v souladu s § 49 až § 53 zákona č. 128/2009 Sb., na území Středočeského kraje, z nichž alespoň jedna obec splňuje podmínku maximálního počtu 2.000 obyvatel a leží na území Středočeského kraje.

Obce do 199 obyvatel mohou předložit pouze 1 žádost o dotaci ve výši 100.000,00 Kč, obce od 200 do 2.000 obyvatel 2 žádosti do max. 1.000,00 Kč/obyvatele obce.

Infrastrukturní fond⁹⁶

Cílem programu je rozvoj obcí a měst a rozvoj jejich činností v souladu s Programem rozvoje územního obvodu Středočeského kraje 2014–2020. Předpokládaná alokace je 160.000.000,00 Kč. Dotace se poskytuje do výše maximálního podílu 85 % z celkových uznatelných nákladů akce/projektu.

Program je rozdělen do celkem 2 oblastí podpory:

- Tematické zadání A – Podpora rozvoje a obnovy základních škol
- Tematické zadání B – Životní prostředí

Tematické zadání A se skládá ze 2 oblastí podpory a) projekty podpořené ze státního rozpočtu (Ministerstvo financí) z podprogramu 298213 (29821300) Podpora rozvoje a obnovy materiálně technické základny regionálních škol v okolí velkých měst a b) projekty podpořené ze státního rozpočtu (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) z programu 133330 Podpora vybraných projektů rozvoje výukových kapacit základního vzdělávání zřizovaného obcemi a dobrovolnými svazky obcí. Max. výše dotace je 10.000.000,00 Kč.

Oprávněným žadatelem může být obec na území Středočeského kraje nebo dobrovolný svazek obcí – vzniklý v souladu s § 49 až § 53 zákona 128/2009 Sb. na území Středočeského kraje.

Tematické zadání B se skládá z oblasti podpory a) projekty podpořené ze státního rozpočtu (Ministerstvo zemědělství) v rámci programu 129 250 – Výstavba a technické zhodnocení infrastruktury vodovodů a kanalizací, b) projekty podpořené ze státního rozpočtu (Ministerstvo zemědělství) v rámci programu 129 300 Podpora výstavby a technického zhodnocení infrastruktury vodovodů a kanalizací II, c) projekty podpořené z Operačního programu Životní prostředí pro období 2014–2020 v Prioritní ose 1: Zlepšování kvality vod a snižování rizika povodní. Max. výše dotace je 5.000.000,00 Kč.

Oprávněným žadatelem může být obec na území Středočeského kraje nebo dobrovolný svazek obcí – vzniklý v souladu s § 49 až § 53 zákona 128/2009 Sb. na území Středočeského kraje.

95 Zákon č. 128/2009 Sb. o obcích, v platném znění.

96 <https://www.kr-stredocesky.cz/web/regionalni-rozvoj/stredocesky-infrastrukturni-fond>

Tabulka 37: Přehled dotačních titulů ve vztahu k oblastem podpory

	Oblast podpory												
	Dopra- va	Podni- kání	Ener- getika	ICT	Škol- ství	Sport	Kultura a památko- vá péče	Zdra- vot- nictví	Regionál- ní rozvoj	Životní prostře- dí	Země- dělství	Soci- ální služby	Výzkum, vývoj a inovace
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy													
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání													
Prioritní osa 1	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0
Prioritní osa 2	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	x
Prioritní osa 3	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	x	0
Program TALENT	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0
Program REPRE	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0
Program Můj klub (2018)	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0
Program Význam- ných sportovních akcí	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0
Program Sportování bez bariér (ZPS)													
Rozvojový program Podpora přípravy sportovních talentů na školách s oborem vzdělání gymnázium se sportovní pří- pravou	0	0	0	0	x	x	0	0	0	0	0	0	0
Program IV – Údrž- ba a provoz sportov- ních zařízení	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0
Podprogram A	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0
Podprogram B	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0
Podprogram C	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0
Podprogram D	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0
Program Podpora aktivit integrace cizinců na území ČR	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0
Program Inter-excellence													
Podprogram INTER- Action	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram INTER- Cost	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram INTER- Transfer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram INTER- Inform	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram INTER- Vector	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram INTER- Eureka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Ministerstvo dopravy													
Operační program Doprava 2014–2020													
Prioritní osa 1	x	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Prioritní osa 2	x	0	0	0	0	0	0	0	x	x	0	0	0
Prioritní osa 3	x	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	x	0

Ministerstvo životního prostředí													
Operační program Životní prostředí													
Prioritní osa 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	x
Prioritní osa 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Prioritní osa 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	x
Prioritní osa 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	x
Prioritní osa 5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Národní program Životní prostředí													
Prioritní oblast 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Prioritní oblast 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Prioritní oblast 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Prioritní oblast 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Prioritní oblast 5	x	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Prioritní oblast 6	0	0	0	0	x	0	0	0	0	x	0	0	0
Prioritní oblast 7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny													
Podprogram 115 162	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Podprogram 115 163	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Podprogram 115 164	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Podprogram 115 165	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Podprogram 115 166	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Podprogram 115 167	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Grantová řízení pro nevládní a neziskové organizace													
Podprogram A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Podprogram B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Nová zelená úsporám													
Podprogram 115 281	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Podprogram 115 282	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0
Ministerstvo kultury													
Program na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity na léta 2016 až 2022 (NAKI II)													
Globální cíl č. 1	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	x
Globální cíl č. 2	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	x
Program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin či v převážné míře v jazycích národnostních menšin													
	0	0	0	0	0	0	x	0	x	0	0	0	0
Výběrové dotační řízení na podporu kulturních projektů vysílaných do zahraničí na rok 2018													
	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0
Měsíc české a slovenské kulturní vzájemnosti	0	0	0	0	0	0	x	0	x	0	0	0	0
Kinematografie a média	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0
Program podpory vydávání překladů původní české literatury v zahraničí	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0
Ministerstvo pro místní rozvoj													
Integrovaný regionální operační program													
Prioritní osa 1	x	0	0	0	0	0	0	0	x	x	0	0	0
Prioritní osa 2	0	0	0	0	x	0	0	x	x	x	0	x	0

Prioritní osa 3	0	0	0	0	x	0	x	x	x	0	0	0	0
Prioritní osa 4	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Podpora obnovy a rozvoje venkova 117D815													
Dotační titul č. 1	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Dotační titul č. 2	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Dotační titul č. 3	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Dotační titul č. 4	0	0	0	0	0	0	x	0	x	0	0	0	0
Dotační titul č. 5	x	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Dotační titul č. 6	0	0	0	0	0	x	0	0	x	0	0	0	0
Dotační titul č. 7	0	x	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Obnova obecního a krajského majetku po živelních pohromách v roce 2017 117D918													
Dotační titul č. 1	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Dotační titul č. 2	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Program podpora revitalizace území 117D08													
Dotační titul č. 1	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Dotační titul č. 2	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Ministerstvo průmyslu a obchodu													
Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost													
Prioritní osa 1	x	x	x	x	0	0	0	0	0	x	0	0	x
Prioritní osa 2	x	x	x	x	0	0	0	0	0	x	x	0	0
Prioritní osa 3	x	x	x	x	0	0	0	0	0	x	x	0	0
Prioritní osa 4	x	x	x	x	0	0	0	0	0	x	x	0	0
Státní program na podporu úspor energie na období 2017–2021													
Podprogram 1	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Podprogram 2	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ministerstvo práce a sociálních věcí													
Operační program Zaměstnanost													
Prioritní osa 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Prioritní osa 2	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	x	0
Prioritní osa 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Prioritní osa 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Program Rozvoj a obnova materiální technické základny sociálních služeb – 013 310													
Podprogram 013 D 311	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Podprogram 013 D 312	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Podprogram 013 D 313	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Podpora veřejně účelných aktivit seniorských a proseniorských organizací s celostátní působností													
Podprogram I	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Podprogram II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Ministerstvo zemědělství													
Program rozvoje venkova													
Priorita 1	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	x	0	x
Priorita 2	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	x	0	x
Priorita 3	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	x	0	x
Priorita 4	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	x	0	x
Priorita 5	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	x	0	0
Priorita 6	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	x	0	0

Operační program rybníkářství													
Priorita Unie 1	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	x	0	x
Priorita Unie 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0
Priorita Unie 5	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	x	0	x
Program aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období let 2017 až 2025, ZEMĚ													
Podprogram 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Ministerstvo vnitra													
Program Rozvoj dobrovolnické služby na rok 2018	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Program bezpečnostního výzkumu pro potřeby státu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Ministerstvo obrany													
Dotační programy Ministerstva obrany pro nestátní neziskové organizace													
Dotační program č. 1	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0
Dotační program č. 2	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0
Dotační program č. 3	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0
Dotační program č. 4	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0
Dotační program č. 5	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0
Dotační program č. 6	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0
Dotační program č. 7	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0
Program péče o válečné hroby	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	x
Ministerstvo spravedlnosti													
Dotační řízení Ministerstva spravedlnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Ministerstvo zdravotnictví													
Program na podporu zdravotnického aplikovaného výzkumu na léta 2015 -2022	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0
Ministerstvo financí													
Program 29822 - akce financované z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu a vlády ČR platná pro akce zařazené do programu Poslaneckou sněmovnou Parlamentu	x	0	0	0	x	x	0	x	0	x	0	x	0
Technologická agentura ČR													
Program BETA2													
Podprogram 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Program Théta													
Podprogram 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x

Program Éta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Program Zéta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Program Epsilon													
Podprogram 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Program Delta													
Podprogram 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Program Gama													
Podprogram 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Podprogram 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Státní fond rozvoje bydlení													
Program 150	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Program 600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Program Panel 2013+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Program Panel Záruk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Program Panel Živel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Program Pro obce	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Česká rozvojová agentura													
Program rozvojového partnerství pro soukromý sektor – program B2B	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Středočeské inovační centrum													
Středočeské inovační centrum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Středočeský kraj													
Fond hejtmana a zmírnění následků živelních pohrom	0	0	0	0	x	x	x	0	x	0	0	x	x
Fond podpory dobrovolných hasičů a složek IZS	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Fond sportu, volného času a primární prevence	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0
Fond kultury a obnovy památek	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0
Humanitární fond – sociální oblast	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0
Humanitární fond – Zdravotnictví a Zdraví 2020	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0
Fond obnovy venkova 2017-2020	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0
Infrastrukturní fond	0	0	0	0	x	0	0	0	0	x	0	0	0

Tabulka 38: Přehled dotačních titulů ve vztahu k oprávněným žadatelům/příjemcům

1 Mateřské školy	17 Občanská sdružení a obecně prospěšné společnosti
2 Základní školy	18 MAS
3 Střední školy	19 Svaz
4 Vyšší odborné školy	20 Asociace a komory
5 Vysoké školy	21 Círky a náboženské společnosti
6 Subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit	22 Svazy církví a náboženských společností
7 Veřejné výzkumné instituce	23 NNO
8 Další výzkumné organizace	24 Nákladní dopravci
9 Korporace (vč. obchodních)	25 Osobní dopravci
10 Organizační složky státu a veřejnoprávní instituce	26 Fyzické osoby nepodnikající
11 Příspěvkové organizace státu/všechny typy podřízených organizací	27 Fyz. osoby podnikající
12 Obce (územní samosprávné celky)	28 Mikropodnik
13 Příspěvkové organizace obcí/všechny typy podřízených organizací	29 Malý podnik
14 Dobrovolné svazky obcí	30 Střední podnik
15 Kraje	31 Velký podnik
16 Příspěvkové organizace krajů/všechny typy podřízených organizací	

		Oprávnění žadatelé/příjemci																															
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy																																	
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání																																	
Prioritní osa 1		0	0	0	0	x	0	x	x	x	x	x	x	x	0	x	x	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prioritní osa 2		0	0	0	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0	x	x	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Prioritní osa 3		x	x	x	x	x	x	0	0	0	x	x	x	x	x	x	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Program TALENT		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	
Program REPRES		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	
Program Můj klub (2018)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	
Program Významných sportovních akcí		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	
Program Sportování bez bariér (ZPS)																																	
Podprogram A		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	x	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Podprogram B		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	
Podprogram C		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	
Podprogram D		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	
Rozvojový program Podpora přípravy sportovních talentů na školách s oborem vzdělání gymnázium se sportovní přípravou																																	
		0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Program IV – Údržba a provoz sportovních zařízení																																	
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	0	0	0	0	0	0	0	0	

Monitorování, hodnocení a aktualizace programu
– nastavení systému

F) Monitorování, hodnocení a aktualizace programu – nastavení systému

Program rozvoje Středočeského kraje je zpracováván na období 2018–2024, což je jeho hlavní časový horizont platnosti. Návrh vize, strategie a jednotlivých cílů Programu je však zpracován s dlouhodobějším výhledem do roku 2030. Dle Zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje má kraj v polovině programového období Evropské unie zpracovat zprávu o uplatňování programu rozvoje územního obvodu kraje, na jejímž základě zastupitelstvo kraje případně rozhodne o aktualizaci programu rozvoje územního obvodu kraje nebo o zpracování nové koncepce. V příštím programovacím období tento časový horizont případně přibližně na rok 2024. Vzhledem k tomu, že současný Program bude v té době mít za sebou již 6 let platnosti, lze doporučit zvážení jeho aktualizace dříve, zhruba v polovině časového úseku, pro který je zpracován, tedy v roce 2021. V té době by tedy mělo dojít k vyhodnocení jeho naplňování a rozhodnutí, zda a do jaké míry je třeba jeho aktualizace a revize.

Hodnocení naplňování Programu by mělo být prováděno formou pravidelných (dvouletých) zpráv, které budou obsahovat naplňování vize resp. globálního cíle a jednotlivých specifických cílů z hlediska účinnosti navržených aktivit i efektivity vynakládaných prostředků. K tomu budou sloužit monitorovací indikátory, jejichž přehled a vysvětlení je uvedeno níže. Indikátory jsou významným, ovšem ne jediným a vše obsahujícím a vysvětlujícím příznakem plnění cílů. Samostatně by mělo být přihlíženo k naplňování Akčního plánu Programu, jehož naplňování by mělo být hodnoceno každoročně a posun v dosahování cílů by měl být hodnocen rovněž kvalitativně.

Návrh indikátorů Programu rozvoje Středočeského kraje je strukturován do dvou úrovní. První (hierarchicky nadřazená) je úroveň celé vize a strategických směrů rozvoje, druhá odpovídá deseti prioritním oblastem, respektive jejich specifickým cílům. Pro jednotlivé specifické cíle jsou v návrhové části navržena typová opatření, jejichž smyslem je dosažení hospodářských změn a změn v kvalitě života obyvatel kraje. Jak bylo popsáno v úvodu, typová opatření jsou dle zpracovatelů významná pro naplnění cílů, nejsou ovšem jediná podstatná a vyčerpávající, takto bude třeba přistoupit také k hodnocení výsledků jejich realizace v čase.

Na úrovni celého programu rozvoje (vize) jsou navrženy čtyři hlavní indikátory, které jsou měřitelné, a na jejichž základě je možné do jisté míry posoudit, zdali a v jaké míře jsou naplňovány hlavní cíle programu. Na úrovni prioritních oblastí (specifických cílů) jsou kromě měřitelných indikátorů navrženy i indikátory, které mají spíše povahu kontextovou a jejich cílem je umožnit sledování toho, zdali Program rozvoje kraje přispívá ke zlepšení situace v kraji.

Systém indikátorů je poměrně rozsáhlý, což je dáno tím, že se jedná o široce zaměřený dokument. Pro indikátory nejsou stanoveny cílové hodnoty, jelikož bez znalosti projektů a aktivit a dostupných finančních prostředků to zpravidla není možné. Indikátory jsou proto navrženy jako systém, který bude nutno dopracovat v návaznosti na zpracování Akčního plánu Programu a rozpracování dílčích strategií. Zejména bude nutné – tam, kde je to možné – stanovit kvantitativní hodnoty/cíle pro jednotlivé roky, v nichž se bude provádět hodnocení programu.

Tabulka 39: Indikátory na úrovni vize a strategických směrů rozvoje a zdroje dat

Indikátory na úrovni vize a strategických směrů rozvoje	Zdroje dat
Vize pro budoucnost Středočeského kraje: <i>„Chceme, aby se Střední Čechy staly jedním z nejbohatších regionů Evropy. Budeme usilovat o to, aby co nejvíce občanů Středočeského kraje mělo možnost aktivního života, a podpoříme vznik kvalitních pracovních míst.“</i>	
Hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele ve vztahu k průměru evropských regionů	Eurostat
Podíl firem, které se posunuly na vyšší patra v produkčních sítích / exportujících na vyspělé trhy	terénní šetření
Emise znečišťujících látek do ovzduší, zejména okyselujících látek a prachových částic, resp. karcinogenních látek	ČSÚ/MŽP
Migračního salda a v periferních obcích (specificky u obyvatel v produktivním věku)	ČSÚ

Tabulka 40: Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifických cílů v prioritních oblastech a zdroje dat

Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifických cílů v prioritních oblastech	Zdroje dat
Prioritní oblast 1: Ekonomický rozvoj a VaV	
<i>SC 1.1: Posílit pozici Středočeského kraje jako motoru ekonomického růstu ČR</i>	
Podíl firem, které se posunuly na vyšší patra v produkčních sítích / exportujících na vyspělé trhy	terénní šetření
Objem výdajů na VaV ve veřejném (VŠ + vládním) sektoru a výdajů financovaných firmami	ČSÚ
Struktura nově přichozících investic (podíl firem realizujících aktivity s vyšší přidanou hodnotou), specificky zahraničních investic	MPO/ČNB
<i>SC 1.2: Zlepšit podmínky pro podnikání a investice v periferních oblastech a tím zvýšit atraktivitu těchto území</i>	
Ekonomická aktivita v periferních / venkovských územích (podíl aktivních fyzických / právnických osob na 100 obyvatel v produktivním věku)	ČSÚ, MagnusWeb
Migrační salda v periferních obcích (specificky i pro mladé obyvatele do 30 let věku)	ČSÚ
Prioritní oblast 2: Cestovní ruch	
<i>SC 2.1: Zvýšit přínos cestovního ruchu pro hospodářství Středočeského kraje</i>	
Podíl cestovního ruchu na HPH Středočeského kraje	ČSÚ
Statistika vícedenní návštěvnosti ve Středočeském kraji	ČSÚ
Objem výdajů poskytnutých na rozvoj a inovace produktů a procesů v cestovním ruchu na území Středočeského kraje	KÚSK
Prioritní oblast 3: Lidské zdroje a vzdělanost	
<i>SC 3.1: Posílit podporou kvalitních učitelů a ředitelů škol kvalitu vzdělávání zaměřenou na klíčové dovednosti</i>	
Podíl nezaměstnaných absolventů SŠ	MPSV
Počet škol s navázanou spoluprací se zaměstnavateli nebo regionálními partnery	šetření KÚSK
Dokument Krajský akční plán vzdělávání zahrnující výše popsané okruhy	KÚSK
<i>SC 3.2: Zlepšit vybavenost škol tak, aby došlo k rozvoji škol jako center dalšího profesního a odborného rozvoje</i>	
Podíl kladně vyřízených žádostí o umístění v zařízeních předškolního vzdělávání k celkovému počtu žádostí	MAS
Dokument Krajský akční plán vzdělávání zahrnující modernizaci a vybavenost i kapacit škol	KÚSK

Prioritní oblast 4: Doprava

SC 4.1: Zajistit kvalitní, bezpečnou a kapacitní páteřní dopravní infrastrukturu zajišťující průchodnost a obslužnost území

Délka dokončené nové páteřní silniční infrastruktury	ŘSD
Délka dokončené modernizované páteřní silniční infrastruktury	ŘSD
Délka dokončené nové páteřní železniční infrastruktury	SŽDC
Délka dokončené modernizované páteřní železniční infrastruktury	SŽDC

SC 4.2: Zajistit a zkvalitnit dostupnost spádových center a jejich zázemí, zlepšit dopravní dostupnost periferních oblastí s maximálním využitím nových technologických trendů reagujících na společenskou poptávku

Podíl obcí obsluhovaných společným integrovaným dopravním systémem Prahy a Středočeského kraje	IDSK
Počet přepravených cestujících veřejnou dopravou	IDSK
Počet dopravních uzlů disponujícím kapacitním vybavením pro intermodalitu (VHD-IAD-cyklo doprava, tj. P+R, K+R, B+R)	KÚSK
Počet pilotních projektů nových trendů v dopravě zavedených do širší praxe	šetření KÚSK
Délka modernizovaných komunikací II. třídy	KÚSK
Délka modernizovaných komunikací III. třídy	KÚSK

SC 4.3: Zajistit koordinaci a efektivní plánování dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti jak v rámci území kraje na různých řádovostních úrovních, tak ve spolupráci se sousedními kraji

Zajištění funkce koordinátora rozvoje Středočeského kraje (ANO/NE)	KÚSK
Počet ORP spolupracujících na přípravě strategických dokumentů	KÚSK
Uzavření dohody o spolupráci ve strategických oblastech rozvoje obsahují jasné procedury a procesy koordinace (ANO/NE)	KÚSK

Prioritní oblast 5: Energetická infrastruktura

SC 5.1: Zajistit energeticky efektivní region založený na optimalizované, udržitelné a efektivní Energetice 4.0

Podíl lokální energetiky ve Středočeském kraji (doplňující centrální energetiku) na energetické infrastruktuře kraje	KÚSK/ERÚ
Počet energeticky efektivních mikroregionů, které zavedly koncept Smart City a Smart Region jako součást strategického řízení	šetření KÚSK nebo MAS
Náhrada lokálního vytápění uhlím ve Středočeském kraji jiným způsobem (v % původního počtu lokálních zdrojů)	KÚSK/ČSÚ
Podíl objektů v majetku Středočeského kraje se zavedeným systémem energetického managementu z celkového počtu	KÚSK

Prioritní oblast 6: Životní prostředí

SC 6.1: Zásadně snížit jednotlivé emise látek znečišťujících ovzduší, zejména látek s karcinogenním potenciálem nebo vlivem na degradaci půdy

Emise jednotlivých znečišťujících látek do ovzduší	ČSÚ/MŽP
Počet osob přepravených alternativními způsoby dopravy	šetření ve spolupráci KÚSK, MD a MŽP

SC 6.2: Dosáhnout vysokého stupně čištění všech odpadních vod v regionu, zvýšit retenční schopnost krajiny a snížit znečištění v povodí vodárenských a ostatních nádrží

Jakost vodních toků vyjádřená dosud používanými i nově stanovenými indikátory	MŽP
Kvalita vody ve vodárenských a ostatních vodních nádržích	MŽP
Podíl obyvatel napojených na vodovody a kanalizace, resp. s adekvátním čištěním odpadních vod	ČSÚ

SC 6.3: Snižovat zátěž životního prostředí odpady, a to prevencí vzniku a co nejrozsáhlejším využitím vzniklých odpadů	
Množství vyprodukovaného smíšeného komunálního odpadu	MŽP
Počet zařízení na zpracování odpadů	MŽP
SC 6.4: Optimálně využívat území s přihlédnutím k zakládání a podporování nových krajinnotvorných a vodohospodárných opatření	
Podíl zastavěné plochy k celkové výměře půdy	ČSÚ
Počet a rozsah realizovaných pozemkových úprav	SPÚ/MZe
Podíl využitých brownfields z celkové rozlohy brownfields v kraji	MŽP/KÚSK
Prioritní oblast 7: ICT infrastruktura	
SC 7.1: Zajistit vybavenost celého kraje ICT infrastrukturou pro podnikání založenou na rychlém přenosu dat, práci z domova, bezpečné a spolehlivé služby infrastruktury pro obyvatelstvo	
Pokrytí území kraje ICT infrastrukturou s parametry srovnatelnými s nejlépe vybavenými evropskými regiony	ČTÚ/KÚSK/Eurostat
Vybavenost firem a obyvatel kraje koncovými zařízení ICT infrastruktury a gramotnost k jejich využívání	ČSÚ/Eurostat
Počet aplikací pro elektronickou komunikaci využívaných v jednotlivých oblastech společenského života	terénní šetření KÚSK
Prioritní oblast 8: Sociální služby	
SC 8.1: Zkvalitnit systém sběru, vyhodnocování a analýzy informací o potřebách cílových skupin a cílových osob sociálních služeb ve Středočeském kraji	
Počet a podíl (v %) aktérů zapojených do informačního systému, kteří aktivně komunikují a poskytují relevantní data v členění: a) poskytovatelé sociálních služeb, b) obce, c) provozovatelé dalších informačních systémů	KÚSK
Počet a podíl zapojených ORP, které aktivně a koordinovaně na svém území definují potřebnost cílových osob ve spolupráci s jednotlivými aktéry	KÚSK
SC 8.2: Zajistit udržitelnou síť sociálních služeb, která bude pružně reagovat na demografické změny a překoná územní disparity mezi centrálními a periferními oblastmi Středočeského kraje	
Podíl uspokojených žadatelů o sociální služby ze Středočeského kraje na celkových žadatelích ze Středočeského kraje v daném roce dle ambulantních, terénních a pobytových sociálních služeb a v členění podle věkových skupin	KÚSK/ČSÚ
Podíl veřejných disponibilních finančních zdrojů na provozní náklady sociálních služeb v porovnání s ověřenými potřebami sítě sociálních služeb Středočeského kraje – v členění na ambulantní, terénní a pobytové sociální služby	KÚSK/MPSV
Podíl finančních prostředků poskytovaných do systému sociálních služeb z jednotlivých veřejných zdrojů (MPSV, Středočeský kraj, obce) – členění na ambulantní, terénní a pobytové sociální služby	KÚSK
Počet zavedených úspěšných moderních inovativních trendů, přispívajících k postupné integraci zdravotních a sociálních služeb	KÚSK
Prioritní oblast 9: Zdravotnictví	
SC 9.1: Rozvíjet mechanismy institucionální koordinace a spolupráce mezi aktéry středočeského zdravotnictví	
Počet a podíl (v %) aktérů zapojených do institucionální koordinace a platform spolupráce	KÚSK/ÚZIS
Počet zavedených úspěšných moderních inovativních trendů, přispívajících k postupné integraci zdravotních a sociálních služeb	KÚSK
SC 9.2: Zlepšit zdravotní stav obyvatel Středočeského kraje	
Statistika nemocnosti obyvatel Středočeského kraje	ÚZIS

SC 9.3: Zajistit dostupnou a kvalitní zdravotní péči jak v zázemí Prahy, tak v periferních oblastech

Dostupnost a kvalita zdravotní péče ve Středočeském kraji	KÚSK/MZ
Počet zavedených úspěšných moderních inovativních trendů, přispívajících k postupné integraci zdravotních a sociálních služeb	KÚSK

Prioritní oblast 10: Kultura

SC 10.1: Snížit územní disparity kulturního zázemí

Počet podpořených funkčních sociálně-kulturních sítí mezi obcemi Středočeského kraje	KÚSK
Počet a podíl obcí do 2000 obyvatel zapojených do sociálně-kulturních sítí	KÚSK
Statistika spokojenosti obyvatel Středočeského kraje s kulturním zázemím a jeho rozložením v území	KÚSK

SC 10.2: Zajistit dlouhodobý kulturní rozvoj místních komunit

Počet nově vybudovaných nebo zrekonstruovaných kulturních prostor v obcích do 2000 obyvatel	KÚSK
Objem veřejných výdajů poskytnutých na rozvoj místní komunitní kultury	KÚSK
Podíl kulturních zařízení v obcích do 2000 obyvatel, které spolupracují s organizacemi destinačního managementu ve Středočeském kraji	KÚSK
Počet proškolených dobrovolníků v oblasti komunitní kultury	KÚSK

Seznam zkratek

- 4G sítě – sítě 4. generace mobilních telekomunikačních technologií
- A** A3V – akademie třetího věku
- ADSL – asymetrická digitální účastnická linka (z angl. Asymmetric Digital Subscriber Line)
- Airbnb – zprostředkovatel ubytování prostřednictvím internetu (z angl. Air Bed And Breakfast)
- AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny
- AV ČR – Akademie věd České republiky
- B** BAT – nejlepší dostupné techniky (z angl. Best Available Techniques)
- C** CATV – kabelová televize
- CENIA – CENIA, česká informační agentura životního prostředí
- CLIL – Integrace obsahového a jazykového vzdělávání (z angl. Content and Language Integrated Learning)
- CNG – stlačený zemní plyn pro pohon dopravních prostředků (z angl. Compressed Natural Gas)
- CSR – společenská odpovědnost firem/organizací (z angl. Corporate Social Responsibility)
- CZ-ICSO – Klasifikace zaměstnání
- CZ-NUTS – Klasifikace územních statistických jednotek
- CZT – centrální zásobování teplem
- Č** ČHMÚ – Český hydrometeorologický ústav
- ČNB – Česká národní banka
- ČOV – čistírna odpadních vod
- ČR – Česká republika
- ČSÚ – Český statistický úřad
- ČŠI – Česká školní inspekce
- ČTÚ – Český telekomunikační úřad
- ČUS – Česká unie sportu
- ČVUT – České vysoké učení technické v Praze
- ČZU – Česká zemědělská univerzita v Praze
- D** DEPK – Dostupnost, efektivita, potřebnost a kvalita
- DESI – Digital Economy and Societal Index
- DPH – daň z přidané hodnoty
- DV – další vzdělávání
- DVPP – další vzdělávání pedagogických pracovníků
- DVSS – další vzdělávání pracovníků v sociálních službách
- DVVS – další vzdělávání pracovníků ve veřejné správě
- E** EC – Evropská komise
- (z angl. European Commission)
- EEA – Evropská agentura pro životní prostředí
- EFRR – Evropský fond pro regionální rozvoj
- EIA – Vyhodnocení vlivů na životní prostředí (z angl. Environmental Impact Assessment)
- EIP – Evropské inovační partnerství
- EPO – Evropský patentový úřad (z angl. European Patent Office)
- ESF – Evropský sociální fond
- ERÚ – Energetický regulační úřad
- EU – Evropská unie
- F** FFTx – Fiber to the X
- FTE – Full-time equivalent
- FTE – ekvivalent plné pracovní doby (z angl. Full Time Equivalent)
- FVE – fotovoltaické elektrárny
- H** HDP – hrubý domácí produkt
- HPH – hrubá přidaná hodnota
- HUB – coworkingové centrum
- HUZ – hromadná ubytovací zařízení
- CH** CHKO – chráněná krajinná oblast
- I** IAD – Individuální autobusová doprava
- ICT – Informační a komunikační technologie
- IDOS – Integrovaný dopravní systém
- IDSK – Integrovaná doprava Středočeského kraje
- IKAP – implementace Krajského akčního plánu
- IKT – informační a komunikační technologie
- IoT – “internet věcí” (z angl. Internet of Things)
- IPPC – integrovaná prevence a omezování znečištění
- IROP – Integrovaný regionální operační program
- IS – Index stáří
- ISCUS – Informační systém České unie sportu
- IT – informační technologie
- ITS – Inteligentní dopravní systémy (z angl. Intelligent Transport Systems)
- J** JE – jaderné elektrárny
- JHČ – Jihočeský kraj
- JHM – Jihomoravský kraj
- K** KAP – Krajský akční plán
- kb/s – kilobit za sekundu
- KET – „klíčové umožňující technologie“ (z angl. Key Enabling Technologies)
- KHSSTC – Krajská hygienická stanice Středočeského kraje se sídlem v Praze
- KÚSK – Krajský úřad Středočeského kraje
- KVET – kombinovaná výroba elektřiny a tepla

KVK	– Karlovarský kraj	OZE	– obnovitelné zdroje energie
L LBK	– Liberecký kraj	P PAK	– Pardubický kraj
LPG	– zkapalněnýtopný plyn (z angl. Liquefied Petroleum Gas)	PE	– parní elektrárny
LPIS	– Systém evidence užívání půdy pro zemědělské dotace	PEST	– označení analýzy politických (Political), ekonomických (Economic), sociálních (Social) a technologických (Technological) faktorů
LTE	– technologie určená pro vysokorychlostní Internet v mobilních sítích (z angl. Long Term Evolution)	PH	– přidaná hodnota
M MAP	– Místní akční plán	PHA	– Hlavní město Praha
MAS	– Místní akční skupina	PID	– Pražská integrovaná doprava
Mb/s	– megabit za sekundu	PLK	– Plzeňský kraj
MD	– Ministerstvo dopravy	PO	– právnické osoby
MK ČR	– Ministerstvo kultury	POH	– Plán odpadového hospodářství
MPO	– Ministerstvo průmyslu a obchodu	PPE	– paroplynové elektrárny
MPSV	– Ministerstvo práce a sociálních věcí	PRK	– Program rozvoje kraje
MSK	– Moravskoslezský kraj	PSE	– plynové a spalovací elektrárny
MSP	– malé a střední podniky	PVE	– přečerpávací elektrárny
MŠ	– mateřská škola	PZI	– přímé zahraniční investice
MŠMT	– Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	R R&D	– výzkum a vývoj (z angl. Research and Development)
MZ	– maturitní zkouška	RII	– Regionální inovační index
MZ	– Ministerstvo zdravotnictví	RVVI	– Rada pro výzkum, vývoj a inovace
MZe	– Ministerstvo zemědělství	Ř ŘSD	– Ředitelství silnic a dálnic
MŽP	– Ministerstvo životního prostředí	S SCCR	– Středočeská centrála cestovního ruchu
N NACE	– Evropská klasifikace ekonomických činností (z fr. Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne)	SČK	– Středočeský kraj
NGA	– Next generation access	SDH	– Sbor dobrovolných hasičů
NIDV	– Národní institut pro další vzdělávání	SLDB	– Sčítání lidu, domů a bytů
NIPOS	– Národní informační a poradenské středisko pro kulturu	SÚRO	– Státní ústav radiační ochrany
NÚV	– Národní ústav vzdělávání	SOŠ	– střední odborná škola
O OAR	– objemová aktivita radonu	SOU	– střední odborné učiliště
OECD	– Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development)	SPO	– Státní pozemkový úřad
OH	– odpadové hospodářství	SŠ	– střední škola
OLK	– Olomoucký kraj	STEM	– označení vzdělávání v oborech přírodní vědy (Science), technika a technologie (Technology, Engineering) a matematika (Mathematic)
OP PIK	– Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost	STL	– středotlaký
OP VaVpl	– Operační program Výzkum a vývoj pro inovace	SV	– všechna motorová vozidla celkem (součet vozidel)
OP ŽP	– Operační program Životní prostředí	SWOT	– označení analýzy silných (Strengths) a slabých (Weaknesses) stránek, příležitostí (Opportunities) a ohrožení (Threats), která poskytuje podklady pro formulaci strategických cílů, rozvojových směrů a aktivit
ORP	– (správní obvod) obce s rozšířenou působností	SZT	– systém zásobování teplem
		SŽDC	– Správa železniční dopravní cesty
		T TAČR	– Technologická agentura České republiky
		TEN-T	– Transevropská dopravní síť

(z angl. Trans-European Transport Networks)

- THFK – Tvorba hrubého fixního kapitálu
- TTP – trvalé travní plochy
- TZL – tuhé znečišťující látky
- U–B – spolupráce výzkumných organizací a firem
(z angl. University-Business Cooperation)
- U** ULK – Ústecký kraj
- U** UNESCO– United Nations Educational,
Scientific and Cultural Organization
- Ú** ÚEK – Územní energetická koncepce
- Ú** ÚHUL – Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
- ÚPV ČR – Úřad průmyslového vlastnictví
České republiky
- ÚZIS ČR – Ústav zdravotnických informací
a statistiky České republiky
- VaV – Výzkum a vývoj
- VE – vodní elektrárny
- V** VHD – veřejná hromadná doprava
- V** VISK – Vzdělávací institut Středočeského
kraje
- VOC – těkavé organické látky
- VRT – vysokorychlostní tratě
- VŠ – vysoká škola
- VTE – větrné elektrárny
- VTL – vysokotlaký
- VTR – Roční výkaz o výzkumu a vývoji
- VÚ – vojenský újezd
- VÚV T.G.M., v.v.i.
– Výzkumný ústav vodohospodářský
Tomáše Garrigue Masaryka
- VYS – Kraj Vysočina
- WEF – World economic forum
- ZLK – Zlínský kraj
- W** ZP – zdravotní postižení
- Z** ZŠ – základní škola

Seznam grafů

- Graf 1: Profil Středočeského kraje podle Regional Innovation Scoreboard 2017
- Graf 2: HDP na obyvatele krajů ČR v roce 2015 a změna oproti roku 1995
- Graf 3: Vývoj HDP na obyvatele vybraných krajů vůči průměru ČR bez Prahy (=100), 1995–20
- Graf 4a: Produktivita práce (HPH na zaměstnanou osobu) v roce 2015 a index změny (2015/1995)
- Graf 4b: Vývoj produktivity (HPH na zaměstnanou osobu) ve vybraných krajích vůči průměru krajů bez Prahy(=100)
- Graf 5: Základní makroekonomické charakteristiky Středočeského kraje v porovnání s průměrem ČR (=100), 2015
- Graf 6: Struktura ekonomiky dle vytvořené přidané hodnoty v sekcích NACE 1 ve Středočeském kraji a v ČR, 2015
- Graf 7: Výkony a zaměstnanost ve firmách Středočeského kraje podle oddílů NACE, 2016
- Graf 8: Výkony vybraných oddílů NACE a jejich podíl na ekonomice kraje, 2009–2015
- Graf 9: Produktivita práce (PH/zaměstnanec) a výkony na zaměstnance dle klíčových oddílů NACE, 2015
- Graf 10: Stav PZI/obyvatele v krajích ČR v roce 2015
- Graf 11: Stav PZI na obyvatele v krajích ČR, 2000–2015
- Graf 12: Výkony dle vlastnické struktury, 2009–2015
- Graf 13: Produktivita práce (PH na zaměstnance) a výkony na zaměstnance dle vlastnické struktury, 2015
- Graf 14: Podíl přidané hodnoty na výkonech dle vlastnické struktury
- Graf 15: Výdaje na VaV na mil. Kč HDP dle sektorů provádění, 2015
- Graf 16: Výdaje na VaV v podnikatelském sektoru dle odvětví NACE 2, 2008–2015
- Graf 17: Výzkumníci dle sektorů v krajích Česka v roce 2015
- Graf 18: Investiční výdaje na výzkum a vývoj dle sektorů v krajích ČR v roce 2015
- Graf 19: Podnikové výdaje na VaV uplatněné ve vysokoškolském a veřejném sektoru v krajích ČR v roce 2015
- Graf 20: Patentové přihlášky podané u ÚPV ČR domácími přihlašovatelí podle roku podání a krajů
- Graf 21: Odvětvové zaměření firm s největším počtem patentů ve Středočeském kraji, 2010–2016
- Graf 22: TOP 10 subjektů/firm ve Středočeském kraji dle počtu patentů, 2010–2016
- Graf 23: Hlavní předkladatelé/řešitelé výsledků smluvního výzkumu s místem vydání ve Středočeském kraji
- Graf 24: Hlavní objednavatelé výsledků smluvního výzkumu s místem vydání ve Středočeském kraji
- Graf 25: Hlavní obory zakázek smluvního výzkumu dle místa vydání ve Středočeském kraji
- Graf 26: Regionální inovační index, srovnání krajů mezi roky 2009–2017
- Graf 27: Srovnání inovativnosti malých a středních podniků, 2017
- Graf 28: Počet zemědělských subjektů ve Středočeském kraji
- Graf 29: Obhospodařování půdy jednotlivými typy subjektů
- Graf 30: Obhospodařování půdy jednotlivými subjekty ve vztahu k rozloze
- Graf 31: Celkové využití ploch k 31. 12. 2016
- Graf 32: Využití ploch dle ORP k 31. 12. 2016
- Graf 33: Hospodářská zvířata ve Středočeském kraji 2007–2015, index (2007 = 100 %)
- Graf 34: Vývoj počtu obyvatel Středočeského kraje
- Graf 35: Vývoj počtu obyvatel a komponentů populační změny Středočeského kraje 2000–2016
- Graf 36: Vývoj počtu obyvatel Středočeského kraje podle věkových skupin do roku 2050
- Graf 37: Struktura přistěhovalých a vystěhovalých ze Středočeského kraje podle věku v letech 2007–2016 (dvouleté průměry)
- Graf 38: Přistěhovalí a vystěhovalí z a do Středočeského kraje v letech 2001–2016
- Graf 39: Věková struktura Středočeského kraje v letech 1992, 2000, 2008 a 2016
- Graf 40: Věková struktura České republiky v roce 2016
- Graf 41: Podíl nezaměstnaných osob v krajích ČR v letech 2005–2016
- Graf 42: Podíl nezaměstnaných osob v okresech Středočeského kraje v letech 2005–2016
- Graf 43: Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence ve Středočeském kraji v roce 2016
- Graf 44: Uchazeči o zaměstnání podle věkových skupin ve Středočeském kraji v roce 2016
- Graf 45: Zaměstnaní a nezaměstnaní podle věkových skupin ve Středočeském kraji
- Graf 46: Struktura uchazečů podle dosaženého vzdělání ve Středočeském kraji v roce 2016

- Graf 47: Zaměstnaní a nezaměstnaní podle dosaženého vzdělání ve Středočeském kraji
- Graf 48: Nezaměstnaní Středočeského kraje podle klasifikace CZ-ISCO v roce 2016
- Graf 49: Zaměstnaní a nezaměstnaní Středočeského kraje podle klasifikace CZ-ISCO v roce 2016
- Graf 50: Míra volných míst ve Středočeském kraji podle odvětví v letech 2008 až 2016, v %
- Graf 51: Počty dětí, žáků a studentů ve Středočeském kraji
- Graf 52: Vývoj počtu dětí v MŠ ve Středočeském kraji podle okresů
- Graf 53: Vývoj počtu dětí v ZŠ ve Středočeském kraji podle okresů
- Graf 54: Časová řada odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou (počet žáků nad 10 tis. rok 2016/2017)
- Graf 55: Časová řada odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou (počet žáků pod 10 tis. rok 2016/2017)
- Graf 56: Počet cestujících přepravených autobusy a železnicí v rámci kraje
- Graf 57: Průměrné počty vozidel na komunikacích Středočeského kraje v roce 2016 a index změny mezi roky 2016 a 2010
- Graf 58: Průměrné počty těžkých vozidel za den na komunikacích Středočeského kraje v roce 2016 a index změny mezi roky 2016 a 2010
- Graf 59: Objem přepravovaného nákladu silniční a železniční dopravou
- Graf 60: Délka komunikací pro silniční, železniční a lodní dopravu
- Graf 61: Srovnání délky silničních komunikací v přepočtu na rozlohu a počet obyvatel v krajích ČR
- Graf 62: Dovoz zboží vodní dopravou do Středočeského kraje
- Graf 63: Délka splavných cest pro vodní dopravu
- Graf 64: Vývoj počtu nehod a jejich následků ve Středočeském kraji, trend od roku 1990
- Graf 65: Počet dopravních nehod v okresech Středočeského kraje
- Graf 66: Počet usmrcených při dopravních nehodách v okresech Středočeského kraje
- Graf 67: Počet nehod a usmrcených při dopravních nehodách v okresech Praha-východ a Praha-západ
- Graf 68: Indexy změn nehodovosti mezi lety 2015/2009 v okresech Středočeského kraje
- Graf 69: Stav kvality silniční sítě ve Středočeském kraji
- Graf 70: Vývoj intenzity individuální automobilové dopravy na území Hl. m. Prahy a ČR (průměrný pracovní den)
- Graf 71: Způsob vytápění domácností v krajích ČR za rok 2015
- Graf 72: Vývoj emisí znečišťujících látek, 2000–2015
- Graf 73: Druhá skladba lesů ve Středočeském kraji (%), 2000, 2010, 2015
- Graf 74: Produkce odpadů na obyvatele, 2009–2015
- Graf 75: Pořadí podle indexu digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 2017
- Graf 76: Počet členů České unie sportu v letech 2000 až 2016
- Graf 77: Rozdělení dotací z fondu Vzdělávání, sportu a volného času podle tematických zadání v roce 2016

Seznam tabulek

- Tabulka 1: Vztah strategických směrů rozvoje, prioritních oblastí a specifických cílů
- Tabulka 2: Inovační výkonnost České republiky
- Tabulka 3: Právnícké osoby na obyvatele v produktivním věku dle ORP, 2016
- Tabulka 4: Výdaje na VaV dle sektorů provádění ve Středočeském kraji (mil. Kč), 2005–2015
- Tabulka 5: Výdaje v podnikatelském sektoru na VaV (mil. Kč) dle okresů SČK, 2011–2014
- Tabulka 6: Vybrané údaje o výzkumu a vývoji v podnikatelském sektoru podle okresů SČK v roce 2015
- Tabulka 7: Sklizeň vybraných zemědělských plodin ve Středočeském kraji, 2016
- Tabulka 8: Návštěvnost Středočeského kraje (HUZ) podle krajů za rok 2016
- Tabulka 9: Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v krajském porovnání za rok 2016
- Tabulka 10: Srovnání základních demografických ukazatelů ČR a Středočeského kraje 2001–2016
- Tabulka 11: Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO
- Tabulka 12: Vybrané údaje o veřejné dopravě kraje
- Tabulka 13: Změna intenzity dopravy na monitorovacích úsecích
- Tabulka 14: Hlavní příčiny dopravních nehod ve Středočeském kraji v roce 2015

- Tabulka 15: Instalovaný výkon Středočeského kraje v ES ČR k 31. 12. za roky 2008–2016 [MW]
- Tabulka 16: Roční výroba elektřiny brutto Středočeského kraje v ES ČR k 31. 12. za roky 2008–2016 [GWh]
- Tabulka 17: Výroba elektřiny brutto v krajích ČR podle technologií elektráren za rok 2016 [MWh]
- Tabulka 18: Podíl paliv a technologií na výrobě elektřiny brutto v krajích ČR za rok 2016
- Tabulka 19: Spotřeba elektřiny v krajích ČR podle sektoru národního hospodářství za rok 2016
- Tabulka 20: Počet zákazníků a spotřeba zemního plynu Středočeského kraje za roky 2007–2016
- Tabulka 21: Průměrné ceny tepelné energie vč. DPH pro konečné spotřebitele v letech 2010–2015 dle krajů
- Tabulka 22: Konektivita - pevné širokopásmové připojení, mobilní širokopásmové připojení, rychlost a ceny
- Tabulka 23: Lidský kapitál – využívání internetu, základní a pokročilí digitální dovednosti
- Tabulka 24: Využívání internetu - využívání obsahu, komunikace a online transakcí občany
- Tabulka 25: Integrace digitálních technologií - digitalizace podniků a elektronické obchodování
- Tabulka 26: Digitální veřejné služby - elektronická veřejná správa (eGovernment)
- Tabulka 27: Pevné vysokorychlostní přípojky k internetu podle typu připojení a krajů v tis.
- Tabulka 28: Vývoz počítačových služeb a softwaru podle krajů v mil. Kč
- Tabulka 29: Počet obyvatel Středočeského kraje nad 65 let věku (podle místa bydliště) k 31. 12. 2016
- Tabulka 30: Vývoj sítě sociálních služeb ve Středočeském kraji v letech 2016–2018
- Tabulka 31: Hlášená onemocnění onkologickými onemocněními podle okresu bydliště, 2011
- Tabulka 32: Léčení diabetici podle okresu sídla zdravotnického zařízení
- Tabulka 33: Hospitalizace obyvatel Středočeského kraje ve všech nemocnicích ČR (podle místa bydliště)
- Tabulka 34: Vybavenost obcí Středočeského kraje základními školami v roce 2016
- Tabulka 35: Rozložení základních škol ve Středočeském kraji podle populační velikosti obcí v roce 2016
- Tabulka 36: Rozložení zdravotnických středisek ve Středočeském kraji podle populační velikosti obcí v roce 2016
- Tabulka 37: Přehled dotačních titulů ve vztahu k oblastem podpory
- Tabulka 38: Přehled dotačních titulů ve vztahu k oprávněným žadatelům/příjemcům
- Tabulka 39: Indikátory na úrovni vize a strategických směrů rozvoje a zdroje dat
- Tabulka 40: Návrh indikátorů pro sledování naplňování specifických cílů v prioritních oblastech a zdroje dat

Seznam obrázků

- Obrázek 1: Struktura návrhové části
- Obrázek 2: Srovnání regionů Evropy a některých dalších zemí podle Regional Innovation Scoreboard 2017
- Obrázek 3: Regionalizace a míra spjatosti obcí zázemí s jádrem
- Obrázek 4: Integrovaný systém středisek a metropolitní areál Prahy, 2011
- Obrázek 5: Průměrný denní čas strávený v Praze 2014
- Obrázek 6: Přímé zahraniční investice ve Středočeském kraji dle lokalizace a oboru v období 1998–2016
- Obrázek 7: PZI ve Středočeském kraji dle zdrojové země investora, 1998–2016
- Obrázek 8: Centra pracovní dojížděky ve Středočeském kraji, 2011
- Obrázek 9: Počet ekofarek ve Středočeském kraji, 2016
- Obrázek 10: Celkový potenciál cestovního ruchu podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností
- Obrázek 11: Migrační bilance krajů České republiky, 2007–2016
- Obrázek 12: Hrubá míra migračního salda ve Středočeském kraji v letech 2001 až 2016
- Obrázek 13: Migrační proudy mezi ORP Středočeského kraje v letech 2001 až 2016
- Obrázek 14: Migrační proudy mezi Prahou a ORP Středočeského kraje v letech 2001 až 2016
- Obrázek 15: Index stáří ve Středočeském kraji v roce 2016
- Obrázek 17: Podíl nezaměstnaných osob na celkové pracovní síle
- Obrázek 18: Podíl nezaměstnaných v obcích Středočeského kraje v roce 2016
- Obrázek 19: Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence v ORP Středočeského kraje v roce 2016
- Obrázek 20: Uchazeči o zaměstnání podle věku v ORP Středočeského kraje v roce 2016

- Obrázek 21: Uchazeči o zaměstnání podle dosaženého vzdělání v ORP Středočeského kraje v roce 2016
- Obrázek 22: Uchazeči o zaměstnání podle klasifikace CZ-ISCO v ORP Středočeského kraje v roce 2016
- Obrázek 23: Kvalifikovaní uchazeči o zaměstnání podle klasifikace CZ-ISCO ve Středočeském kraji v roce 2016
- Obrázek 24: Počet evidovaných uchazečů na jedno evidované pracovní místo v ORP Středočeského kraje v roce 2016
- Obrázek 25: Průměrné měsíční mzdy v roce 2016
- Obrázek 26: Časová dostupnost Prahy ze Středočeského kraje
- Obrázek 27: Časová dostupnost center Středočeského kraje
- Obrázek 28: Počet spojů autobusové dopravy ve všední den ve Středočeském kraji
- Obrázek 29: Počet spojů vlakové dopravy ve všední den ve Středočeském kraji
- Obrázek 30: Přehled letišť a jejich typů ve Středočeském kraji
- Obrázek 31: Změna intenzity dopravy na monitorovacích úsecích
- Obrázek 32: Intenzita dopravy na vybraných typech komunikací v roce 2016 ve Středočeském kraji
- Obrázek 33: Typologie denních rytmů lokalit v Pražském metropolitním oblast
- Obrázek 34: Intenzita cyklo dopravy ve Středočeském kraji (počty cyklistů za den)
- Obrázek 35: Počet spojů vlakové dopravy ve víkendový den ve Středočeském kraji
- Obrázek 36: Počet spojů autobusové dopravy ve víkendový den ve Středočeském kraji
- Obrázek 37: Klimatické oblasti ČR
- Obrázek 38: Intenzita sucha v ČR
- Obrázek 39: Oblasti kraje s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví se zahrnutím přízemního ozonu, 2016
- Obrázek 40: Jakost vodních toků Středočeského kraje, 2014–2015
- Obrázek 41: Krajinný pokryv Středočeského kraje, 2012
- Obrázek 42: Zvláště chráněná území ve Středočeském kraji, 2015
- Obrázek 43: Geometrický průměr objemové aktivity radonu v bytech ve Středočeském kraji, 2014
- Obrázek 44: Mapa rozložení kulturních institucí na území Středočeského kraje
- Obrázek 45: Vybavenost obcí poštou v roce 2016
- Obrázek 46: Vybavenost obcí základní školou v roce 2016
- Obrázek 47: Vybavenost obcí zdravotnickým zařízením v roce 2016
- Obrázek 48: Podíl členů České unie sportu v populaci v okresech Středočeského kraje v roce 2016
- Obrázek 49: Dostupnost sportovišť v krajích České republiky v roce 2016
- Obrázek 50: Dostupnost sportovišť v okresech Středočeského kraje v roce 2016
- Obrázek 51: Dotace z fondu Vzdělávání, sportu a volného času v letech 2010 až 2016

Seznam příloh

- Příloha 1a: Specifické oblasti Středočeského kraje
- Příloha 1b: Typologie obcí Středočeského kraje – metodický podklad

Informační zdroje

Ke kapitole 1. Středočeský kraj v souvislostech

K podkapitolám 1.1–1.5

1. European Commission (2017): European Innovation Scoreboard 2017. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/24829>
2. European Commission (2017): Regional Innovation Scoreboard 2017. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/docsroom/documents/23881>
3. Evropská komise (2010): EVROPA 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Zalezitosti_EU/Evropa_2020.pdf
4. MPO (2016): Národní iniciativa Průmysl 4.0. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, Praha. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/53723/64358/658713/priloha001.pdf>
5. OECD (2016): OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2016. OECD Publishing, Paris. Dostupné z: http://dx.doi.org/10.1787/sti_in_outlook-2016-en

K podkapitole 1.6 Vztahy v území

1. Atlas obyvatelstva. Dostupné z: www.atlasobyvatelstva.cz
2. ČSÚ (2011): Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Český statistický úřad, Praha.

Ke kapitole 2. Hospodářství Středočeského kraje

K podkapitole 2.1 Ekonomický rozvoj

1. Bisnode (2016): Interní databáze firem. Dostupné z: www.magnusweb.cz
2. CzechInvest (2016): Udělené investiční pobídky k 30. 6. 2016, CzechInvest: Agentura pro podporu podnikání a investic, Praha. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/ke-stazeni>
3. ČNB (2016): Přímé zahraniční investice 1998–2014. Česká národní banka, Praha. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/index.html
4. ČSÚ (2016): Databáze regionálních účtů. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_reg
5. ČSÚ (2017): Ukazatele výzkumu a vývoje. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ukazatele-vyzkumu-a-vyvoje-2015>

K podkapitole 2.2 Inovace, výzkum a vývoj

1. Bureau van Dijk. Dostupné z: <https://www.bvdinfo.com/en-gb>
2. ČSÚ (2016): Statistická ročenka Středočeského kraje 2016. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-stredoceskeho-kraje-2016>
3. Informační systém výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Dostupné z: <https://www.rvvi.cz>

K podkapitole 2.3. Zemědělství

1. CENIA (2016): Zpráva o životním prostředí ve Středočeském kraji 2015. CENIA, česká informační agentura životního prostředí, Praha. Dostupné z: http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/Zprava%202015/Zprava%20o%20zivotnim%20prostredi%20Ceske%20republiky_2015.pdf

2. ČSÚ (2010): Agrocensus 2010 regiony - Strukturální šetření v zemědělství a metody zemědělské výroby. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/2129-11-n_2011-8000
3. ČSÚ (2016): Statistická ročenka Středočeského kraje 2016. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-stredoceskeho-kraje-2016>
4. ČÚZK (2017): Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky. Český úřad zeměměřičský a katastrální, Praha. Dostupné z: <http://www.cuzk.cz/Periodika-a-publikace/Statisticke-udaje/Souhrne-prehledy-pudniho-fondu.aspx>
5. Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (2016): Ročenka ekologického zemědělství 2015. Dostupné z: <http://www.ctpez.cz/cz/publikace/rocenky-ekologickeho-zemedelstvi>

K podkapitole 2.4 Cestovní ruch

1. Centrum dopravního výzkumu, v.v.i. (2017): Koncepce rozvoje cyklistiky ve Středočeském kraji na období 2017 – 2023.
2. ČSÚ (2016): Statistická ročenka Středočeského kraje 2016. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-stredoceskeho-kraje-2016>
3. ČSÚ (2017): TSA – Hlavní ukazatele národního hospodářství a cestovního ruchu v ČR. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/tsa_hlavni_ukazatele_narodniho_hospodarstvi_a_cestovniho_ruchu_v_cr
4. ČSÚ – veřejná databáze (2017): Návštěvnost HUZ podle kategorie územní srovnání. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU002D&z=T&f=TABULKA&katalog31743=&c-v3~8_RP2016&v=v90_KAT_154_1
5. ČSÚ – veřejná databáze (2017): Kapacity HUZ podle kategorie územní srovnání. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=CRUD001&z=T&f=TABULKA&sp=A&katalog=31742&str=v58&evo=v706_!_VUZEMI97-100_1&c=v3~8_RP2016
6. FOCUS – Marketing & Social Research (2016): Destinační management ČR, Závěrečná zpráva z výzkumu. Dostupné z: https://www.czechtourism.cz/getattachment/Institut-turismu/Marketingovy-vyzkum/Analzy/Turisticky-potencial-kraju-CR/Destinačni-management_final_v2.pdf.aspx?ext=.pdf
7. KPMG Česká republika s.r.o. (2017): Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji 2018 – 23.
8. MOUTINHO, L., ed. (2011): Strategic Management in Tourism, CAB International.
9. Naviga 4, s.r.o. (2015): Aktualizace programu rozvoje cestovního ruchu Středočeského kraje na období 2015 – 2020., Analytická část. Dostupné z: http://www.kr-stredocesky.cz/documents/20541/10998852/Anal%C3%BDza_final_po+za-pracov%C3%A1n%C3%AD%20dodate%C4%8Dn%C3%BDch+p%C5%99ipom%C3%ADnek.pdf/e1b4de99-9544-4d58-9786-e-b4ab6ea08ad
10. Středočeský kraj (2017): Interní data poskytnutá odborem regionálního rozvoje, oddělení cestovního ruchu.

Ke kapitole 3. Lidské zdroje

K podkapitole 3.1 Demografický a populační vývoj

1. ČSÚ (2014): Projekce obyvatelstva v krajích ČR - do roku 2050. Český statistický úřad, Praha.
2. ČSÚ (2017a): Databáze demografických údajů za obce. Český statistický úřad, Praha.
3. ČSÚ (2017b): Databáze migračních proudů mezi ORP. Český statistický úřad, Praha.
4. ČSÚ (2017c): Demografická ročenka krajů 2000-2016. Český statistický úřad, Praha.
5. NEMEŠKAL, J., POSPÍŠILOVÁ, L., OUŘEDNÍČEK M. (2016): Denní rytmy obyvatel v Pražské metropolitní oblasti. Specializovaná mapa. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze.
6. OUŘEDNÍČEK, M. (2003): Suburbanizace Prahy. Sociologický časopis 39, č. 2, s. 235-253.

7. OUŘEDNÍČEK, M., NEMEŠKAL, J., HAMPL, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2014): Vymezení funkčního území Pražské metropolitní oblasti pro potřeby uplatnění Integrovaných teritoriálních investic. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř, Praha.
8. SÝKORA, L. (2003): Suburbanizace a její společenské důsledky. Sociologický časopis, 39, č. 2, s. 217-233.
9. ŠIMON, M. (2011): Counterurbanization: Condemned to Be a Chaotic Conception? Geografie, 116, č. 3, s. 231–255.
10. RYCHTAŘÍKOVÁ, J. (2002): Úspěšné stárnutí–leitmotiv 21. století. Demografie, 44, č. 1, s. 43–46.

K podkapitole 3.2 Trh práce

1. ČSÚ (2011): Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Český statistický úřad, Praha.
2. ČSÚ (2017): Výběrové šetření pracovní síly. Český statistický úřad, Praha.
3. MPSV (2017): Databáze uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, Praha.

K podkapitole 3.3 Školství a vzdělanost

1. ČSÚ (2017): Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj - Vzdělávání. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/vzdelavani-xs>
2. ČSÚ (2016): Statistická ročenka Středočeského kraje 2016. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-stredoceskeho-kraje-2016>
3. HOPE (2016): Vyhodnocení naplňování Programu rozvoje územního obvodu Středočeského kraje. Dostupné z: https://rsk-sk.cz/dokumenty/kraj/ScK_Program_rozvoje_Vyhodnoceni_2017.pdf
4. MŠMT (2015): Regionální analýza Středočeského kraje IPN Kreda. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy České republiky, Praha. Dostupné z: <http://kredo.reformy-msmt.cz/regionalni-analyza-stredoceskeho-kraje>
5. MŠMT, Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele (2006-2017). Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy České republiky, Praha. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/statisticka-rocenka-skolstvi-vykonove-ukazatele-2016-17>
6. Středočeský kraj (2016): Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2016 – 2020. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/skolstvi/koncepcni-materialy>
7. Středočeský kraj (2016): Analýza potřeb území SČK, pro potřeby Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání. Dostupné z: <http://kap-stredocesky.cz/dokumenty>
8. Středočeský kraj (2016): Analýza potřeb ve školách. Dostupné z: <http://slideplayer.cz/slide/11173108/>
9. Středočeský kraj (2017): Krajský akční plán vzdělávání Středočeského kraje. Dostupné z: <http://www.kap-stredocesky.cz/dokumenty>
10. Středočeský kraj (2016): Prioritizace potřeb na území SČK. Dostupné z: <http://kap-stredocesky.cz/informace/kap-1>
11. Středočeský kraj (2016): Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji za školní rok 2015/2016. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/skolstvi/koncepcni-materialy>
12. Osobní konzultace s: PaedDr. Pavel Schneider - vedoucí projektu Krajský akční plán Středočeského kraje a vedoucí Odboru školství a sportu, Krajský úřad Středočeského kraje, prosinec 2017.

Ke kapitole 4. Infrastruktura

K podkapitole 4.1 Doprava

1. ESRI ArcGIS – ArcCR 500
2. BESIP (2017): Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011-2020. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/besip/strategie-dokumenty/narodni-strategie-bezpecnosti-silnicniho-provozu/nsbsp-2011-2020>
3. www.cyklostrategie.cz
4. Ministerstvo dopravy České republiky (2017): Strategie. Dostupné z: <https://www.mdcz.cz/Dokumenty/Strategie>
5. Pražská integrovaná doprava (2017): Mapy. Dostupné z: <https://pid.cz/ke-stazeni/?type=mapy>
6. ROPID a Odbor dopravy Středočeského kraje (2014): Integrace veřejné dopravy v Praze a Středočeském kraji: Analýza současného stavu a návrh dalšího postupu integrace
7. ROPID a Odbor dopravy Středočeského kraje (2015): Integrace veřejné dopravy v Praze a Středočeském kraji II. etapa: Návrh základních parametrů společného IDS.
8. ŘSD (2017): Sčítání dopravy 2010. Ředitelství silnic a dálnic ČR, Praha. Dostupné z: <http://scitani2010.rsd.cz/pages/informations/default.aspx>
9. ŘSD (2017): Sčítání dopravy 2016. Ředitelství silnic a dálnic ČR, Praha. Dostupné z: <http://scitani2016.rsd.cz/pages/informations/default.aspx>
10. Policie ČR (2017): Statistické ročenky Policie ČR. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
11. Prezentace Ing. Petrtýl, Odbor dopravy, Krajský úřad Středočeského kraje. 17. 8. 2017.
12. Projekt Polad Praha. Dostupné z: www.poladprahu.cz
13. Středočeský kraj (2016): Plán dopravní obslužnosti Středočeského kraje. Dostupné z: https://www.kr-stredocesky.cz/documents/14450/5033701/Dopravni_plan_Stc_kraj_2016_2020.pdf/be77d026-6e4b-4c63-819c-3cc8769e6c33
14. Osobní konzultace s: Mgr. Luděk Kudláček – koordinátor koncepce a infrastruktury, Integrovaná doprava Středočeského kraje, listopad – prosinec 2017.
15. Osobní konzultace s: Ing. Václav Novotný – specialista pro koncepci dopravy, Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, listopad – prosinec 2017.
16. Osobní konzultace s: Ing. Patrik Macho – specialista pro přípravu infrastruktury pro příměstskou veřejnou dopravu, záchytná parkoviště, Odbor dopravy, Krajský úřad Středočeského kraje, listopad – prosinec 2017.

K podkapitole 4.2 Energetická infrastruktura

1. ERÚ (2017): Roční zpráva o provozu ES ČR 2016. Energetický regulační úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.eru.cz/elektrina/statistika-a-sledovani-kvality/rocni-zpravy-o-provozu>
2. ERÚ (2017): Roční zpráva o provozu plynárenské soustavy ČR za rok 2016. Dostupné z: <https://www.eru.cz/cs/plyn/statistika-a-sledovani-kvality/rocni-zpravy-o-provozu>
3. CENIA (2016): Zpráva o životním prostředí ve Středočeském kraji 2015. CENIA, česká informační agentura životního prostředí, Praha. Dostupné z: http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/Zprava%202015/Zprava%20o%20zivotnim%20prostredi%20Ceske%20republiky_2015.pdf
4. Evropská komise (2016): Čistá energie pro všechny Evropany – rozvinutí růstového potenciálu Evropy. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4009_cs.htm
5. HOPE (2016): Vyhodnocení naplňování Programu rozvoje územního obvodu Středočeského kraje. Dostupné z: <https://rsksk.cz/>

[dokumenty/kraj/ScK_Program_rozvoje_Vyhodnoceni_2017.pdf](#)

6. Město Litoměřice (2008): Územní energetická koncepce města Litoměřice. Dostupné z: https://www.litomerice.cz/images/strategie-dokumenty/LT_Uzemni_energeticka_koncepce_2008.pdf
7. Město Litoměřice (2008): Energetický plán města Litoměřice 2014–2030. Dostupné z: https://www.litomerice.cz/images/strategie-dokumenty/Energeticky_plan_mesta_Litomerice.pdf
8. MPO (2015): Národní akční plán pro chytré sítě. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, Praha. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/elektroenergetika/narodni-akcni-plan-pro-chytre-site-nap-sg--221568/>
9. MPO (2016): Národní iniciativa Průmysl 4.0. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, Praha. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/53723/64358/658713/priloha001.pdf>
10. MPO (2015): Státní energetická koncepce České republiky. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, Praha. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument158059.html>
11. MPO (2016): Zpráva o vývoji energetiky v oblasti teplárenství. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, Praha. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/strategie-a-koncepcni-dokumenty/zprava-o-vyvoji-energetiky-v-oblasti-teplarenstvi-2015--226385/>
12. OTE, a.s.(2017): Zpráva o očekávané dlouhodobé rovnováze mezi nabídkou a poptávkou elektřiny a plynu 2016. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/strategie-a-koncepcni-dokumenty/zprava-o-ocekavane-dlouhodobou-rovnovaze-mezi-nabidkou-elektřiny-a-plynu-2016--231285>
13. Pakt starostů a primátorů v oblasti klimatu a energetiky. Dostupné z: <http://www.paktstarostuaprimatoru.eu>
14. Pardubický kraj (2017): Zpráva o uplatňování Územně energetické koncepce Pardubického kraje. Dostupné z : <https://www.pardubickykraj.cz/uzemne-energeticka-koncepce-pk/92733/>
15. RYCHTAŘÍKOVÁ, J. (2002): Úspěšné stárnutí–leitmotiv 21. století. Demografie, 44, č. 1, s. 43–46.
16. SLAVÍK, J. (2017): Smarti City v praxi, Proffí Press s.r.o., str. 13, 72-78.
17. Středočeský kraj (2013): Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje 2014-2020. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/documents/20541/155976/PRK+SK+2014-2020.pdf/6b847e48-b09b-486f-b262-1d42e132124e>
18. Středočeský kraj (2004): Územní energetická koncepce Středočeského kraje. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/20541/61>
19. Středočeský kraj (2017): Zpráva o uplatňování Územní energetické koncepce Středočeského kraje. Dostupné z: https://www.kr-stredocesky.cz/documents/20541/12148223/01_Zpr%C3%A1va+o+uplat%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD%20%C3%9A EK ST%C5%98_final.pdf/706e8c85-6dc8-4833-9533-932af9475c3a
20. Úřad vlády České republiky, Odbor pro udržitelný rozvoj (2017): Strategický rámec Česká republika 2030. Dostupné z: <https://www.cr2030.cz>
21. Osobní konzultace s: Ing. Pavel Šolc a Ing. Jaroslav Krafek, ČEZ Distribuce a.s. 9.8.2017, srpen 2017.
22. Osobní konzultace s: Ing. Pavel Auinger – vedoucí správy DS, GasNet, s.r.o, srpen 2017.
23. Osobní konzultace s: Pavel Tomíček a Dominika Šubáková, innogy Energo, s.r.o., září 2017.

K podkapitole 4.3 Životní prostředí

1. CENIA (2016): Zpráva o životním prostředí ve Středočeském kraji 2015. CENIA, česká informační agentura životního prostředí

- dí, Praha. Dostupné z: http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/Zprava%202015/Zprava%20o%20zivotnim%20prostredi%20Ceske%20republiky_2015.pdf
2. ČSÚ (2016): Statistická ročenka Středočeského kraje 2016. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-stredoceskeho-kraje-2016>
 3. Státní úřad pro jadernou bezpečnost (2014): Radonový program České republiky- radon ve Středočeském kraji. Dostupné z: <https://www.radonovyprogram.cz/radon-ve-stredoceskem-krajii/>
 4. Státní ústav radiační ochrany (2017): Přírodní radioaktivita a problematika radonu. Dostupné z: <https://www.suro.cz/cz/prirodnioz>

K podkapitole 4.4 ICT infrastruktura

1. adsl.cz (2017). Středočeský kraj. Dostupné z: <http://www.adsl.cz/lokator-pripojeni/stredocesky-kra>
2. Evropská komise (2017): Zpráva o digitálním pokroku v Evropě v roce 2017 – Profil země – Česká republika. Dostupné z: ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44297
3. Internet pro všechny (2017): WiFiKatalog poskytovatelů internetu. Dostupné z: <http://www.internetprovsechny.cz/wifi/kraj/stredocesky>
4. ČSÚ (2016). Statistická ročenka Středočeského kraje. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-stredoceskeho-kraje-2016>
5. ČTÚ (2014): Veřejné širokopásmové mobilní sítě. Český telekomunikační úřad, Praha. Dostupné z: <http://lte.ctu.cz/pokryti/pokryti/pokryti/pokryti/>

Ke kapitole 5. Služby obyvatelstvu

K podkapitole 5.1 Sociální služby

1. ČSÚ (2016): Statistická ročenka Středočeského kraje 2016. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-stredoceskeho-kraje-2016>
2. ČSÚ (2017): Veřejná databáze, počet a věkové složení obyvatel Středočeského kraje podle ORP. Český statistický úřad, Praha. Vlastní výběr z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&sp=A&skupId=526&pvokc=&katalog=30845&pvo=DEM03&z=T>
3. European Social Network (2016): Integrated Social Services in Europe. Dostupné z: <http://www.esn-eu.org/integrated-services/index.html>
4. European Social Network (2017): Investing in later life: A toolkit for social services providing care for older people. Dostupné z: <http://www.esn-eu.org/publications/index.html>
5. Fond dalšího vzdělávání (2014-2015): výstupy z projektu Podpora neformálních pečujících I. (OP zaměstnanost a lidské zdroje). Dostupné z: <http://fdv.cz/neformalni-pecovatele> a <https://koopolis.cz/sekce/knihovna/499-vystupy-projektu-podpora-neformalnich-pecovatelu>
6. GAC spol. s r.o. (2015): Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/analyza-socialne-vyloucenych-lokalit_gac.pdf
7. Grant Thornton Advisory s.r.o. (2014): Podpora procesů směřujících k poskytování sociálních služeb a sociální práce s důrazem na jednotnou strategii ve Středočeském kraji – Sběr a analýza dat. Dostupné z: http://www.kr-stredocesky.cz/documents/20688/2725296/Sber_a_analyza_dat_final.pdf/1389b024-a5e8-48e7-ac5a-9062dbcf51de
8. HOPE (2016): Vyhodnocení naplňování Programu rozvoje územního obvodu Středočeského kraje. Dostupné z: https://rsksk.cz/dokumenty/kraj/ScK_Program_rozvoje_Vyhodnoceni_2017.pdf
9. KALVACH, Zdeněk a kol. (2014): Podpora rozvoje komunitního systému integrovaných podpůrných služeb, Diakonie ČCE. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/5c84ed46aa0abfec4ac40610dde11285/diakonie_zdrav-soc-sluzby_publicace.pdf
10. MPSV (2016): Národní strategie rozvoje sociálních služeb na léta 2016 – 2025. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, Praha. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/29624/NSRSS.pdf>

11. MPSV (2011-2016): výstupy z projektu Podpora procesů v sociálních službách (OP Zaměstnanost a lidské zdroje). Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, Praha. Dostupné z: <http://www.podporaprocesu.cz/>
12. MPSV (2015): Podpora rozvoje asistivních technologií, dokument KA13 projektu Podpora procesů (OP zaměstnanost a lidské zdroje). Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, Praha. Dostupné z: <http://www.podporaprocesu.cz/pracovni-dokument-shrnujici-oblast-asistivnich-technologiei-a-moznosti-jejich-vyuziti-v-systemech-socialnich-zdravotnich-a-v-systemu-neformalni-pece/>
13. MPSV (2016): Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2015. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, Praha. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/28270/Statisticka_roc_z_oblasti_prace_a_SZ_2015.pdf
14. Středočeský kraj (2017): Interní data poskytnutá odborem sociálních věcí
15. Středočeský kraj (2017): Strategie integrace romské menšiny ve Středočeském kraji 2017-2021. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/socialni-oblast/integrace-mensin>
16. Středočeský kraj (2017): Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Středočeského kraje na období 2015-2019. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/socialni-oblast/proces-planovani-socialnich-sluzeb>

K podkapitole 5.2 Zdravotnictví

1. ČSÚ (2016): Statistická ročenka Středočeského kraje 2016. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-stredoceskeho-kraje-2016>
2. ČSÚ – veřejná databáze (2017): Vybrané ukazatele zdravotnictví – územní srovnání. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jspx?_af=vystup-objekt&pvo=ZDR05&katalog=30849&z=T&f=TABULKA&c=v3~2_RP2015MP12DP31#w=
3. European Social Network (2016): Integrated Social Services in Europe. Dostupné z: <http://www.esn-eu.org/integrated-services/index.html>
4. European Social Network (2017): Investing in later life: A toolkit for social services providing care for older people. Dostupné z: <http://www.esn-eu.org/publications/index.html>
5. HOPE (2016): Vyhodnocení naplňování Programu rozvoje územního obvodu Středočeského kraje. Dostupné z: https://rsksk.cz/dokumenty/kraj/ScK_Program_rozvoje_Vyhodnoceni_2017.pdf
6. Ministerstvo zdravotnictví České republiky (2014): Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/verejne/dokumenty/zdravi-2020-narodni-strategie-ochrany-a-podpory-zdravi-a-prevence-nemoci_8690_3016_5.html
7. Ministerstvo zdravotnictví České republiky (2016): Národní strategie elektronického zdravotnictví na období 2016–2020. Dostupné z: http://www.nsez.cz/dokumenty/schvalena-narodni-strategie-elektronickeho-zdravotnictvi-na-obdobi-2016-2020_13051_3558_31.html
8. Ministerstvo zdravotnictví České republiky (2017): Akční plán k národní strategii elektronického zdravotnictví. Dostupné z: http://www.nsez.cz/dokumenty/akcni-plan-k-narodni-strategii-elektronickeho-zdravotnictvi_14211_3558_31.html
9. Středočeský kraj (2017): Interní data poskytnutá odborem zdravotnictví.
10. Středočeský kraj (2015): Strategie rozvoje zdravotnictví Středočeského kraje na léta 2014-2020 (analytická část).
11. Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky (2014): Zdravotnická ročenka Středočeského kraje 2013. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/katalog/rocenky/zdravotnicka-rocenka-stredoceskeho-kraje>

K podkapitole 5.3. Kultura

1. ČSÚ (2016): Kultura. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/kultura-xs>
2. ČSÚ (2016): Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016. Český statistický úřad, Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-stredoceskeho-kraje-2016>
3. HANSEN, Klaus P. (2003): Kultur und Kulturwissenschaft; Eine Einführung, Tübingen–Basel.

4. NIPOS - CENTRUM INFORMACÍ A STATISTIK KULTURY (2017). Dostupné z: <http://www.nipos-mk.cz/?cat=54>
5. RIS – Místní akční skupiny: Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/stredocesky-kraj/regionalni-informace/mistni-akcni-skupiny/>
6. Středočeský kraj (2017): Kultura. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura>
7. Osobní konzultace s: Mgr. Kateřina Pešatová – vedoucí Odboru kultury a památkové péče; Mgr. Tomáš Procházka – Odbor kultury a památkové péče – vedoucí oddělení kultury, Krajský úřad Středočeského kraje, říjen – prosinec 2017.

K podkapitole 5.4 Služby – občanská vybavenost

1. ČSÚ (2017): Malý lexikon obcí 2016. Český statistický úřad, Praha.

K podkapitole 5.5 Sport

1. ČSÚ (2016): Statistika sportu: základní ukazatele. Český statistický úřad, Praha. Dostupný z: <https://www.czso.cz/documents/10180/65776218/090016-17.pdf/f20e6d01-ea6f-4dce-a70c-7f7d617e973b?version=1.3>
2. ČSÚ (2017): Demografická ročenka krajů 2016. Český statistický úřad, Praha. Dostupný z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-kraju-2007-az-2016>
3. ČUS (2017): Ročenka ČUS 2016. Česká unie sportu, Praha. Dostupné z: <https://www.cuscz.cz/o-nas/rocenka-cus.html>
4. ISCUS (2017): Informační systém České unie sportu. Dostupné z: www.iscus.cz
5. Středočeský kraj (2017): Středočeský Fond sportu, volného času a primární prevence. Interní databáze. Středočeský kraj, Praha

Příloha 1a

Specifické oblasti Středočeského kraje

V následujícím shrnutí jsou uvedeny oblasti, které lze z hlediska udržitelného rozvoje území označit za problémové. Protože vnitrokraské disparity se v rámci Středočeského kraje v čase spíše prohlubují, jedná se zejména o periferní území lokalizovaná po vnější hranici kraje, která často zasahují do jiných krajů, a která se vyznačují řadou společných charakteristik, jako je odlehlost území od významných center, chybějící nebo slabé lokální centrum či absence hlavních dopravních tahů usnadňující mobilitu obyvatel. V rámci Programu rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2014–2020 bylo vymezeno 8 specifických oblastí uvedených níže, pro které je dále charakteristický vyšší podíl primárního sektoru, nižší vzdělanost obyvatelstva a nízká kvalifikace pracovní síly, v některých případech limity rozvoje dané ochranou přírody, nízká ekonomická výkonnost, nepříznivá sociální charakteristika obyvatelstva i stavu bytového fondu se sestupnou tendencí či obvykle hodnotná kvalita životního prostředí (Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2014–2020).

Variantně se nabízí použít odlišnou metodiku stanovování těchto specifických oblastí, a to na základě typologie obcí Středočeského kraje. Metodika, která tvoří přílohu 1b posuzuje jedinečné atributy konkrétních obcí, funkce a rozvoj sídel, případně jejich mikroregionů, a bere zřetel na tematické okruhy jako je velikost a funkční zaměření obce, rozvojové atributy obce a jejich zaměření, sociální a ekonomickou struktura obyvatel, dopravní infrastrukturu, fáze urbánního, ekonomického a sociálního vývoje obcí v čase a dále zohledňuje při návrhu typu sídel specifické postavení Středočeského kraje, jak v sídelním systému České republiky, tak i vůči hlavnímu městu.

Specifická oblast Brdy-Rožmitálsko

Oblast zahrnující západní části správního obvodu pověřeného obecního úřadu Rožmitál pod Třemšínem a Březnice. Není zde zahrnut vojenský prostor Brdy.

Specifická oblast Klučenicko-Petrovicko

Oblast zahrnuje území od koridoru silnice R4 na levém břehu Vltavy (Bohostice – Kozárovice) při severní části vodní nádrže Orlík až po Nechvalice jižně od Sedlčan. Oblast zasahuje do správního obvodu pověřeného obecního úřadu Příbram (levobřežní část) a Sedlčany (pravobřežní část).

Specifická oblast Neustupovsko-Načeradec

Menší oblast ležící jihovýchodně od Votic a jižně od CHKO Blaník. Oblast má přirozené centrum na území Jihočeského kraje, a to město Mladá Vožice, ke kterému vedou 3 silnice II. třídy. Západní část oblasti zasahuje do správního obvodu pověřeného obecního úřadu Votice (Neustupov, Ratměřice). Východní část oblasti zasahuje do správního obvodu pověřeného obecního úřadu Vlašim (Kamberk, Načeradec). Největší obcí na středočeském území je Načeradec, v Jihočeském kraji Mladá Vožice.

Specifická oblast Dolní Kralovicko-Zbýšovsko

Poměrně rozsáhlá oblast na pomezí tří krajů, a to Středočeského, Jihočeského a Kraje Vysočina. Územím prochází dálnice D1, kterou v prostoru Lokte křižuje významná trasa II/150 Čechtice – Ledec nad Sázavou. Oblast zasahuje do správního obvodu pověřeného obecního úřadu Vlašim (Dolní Kralovicko), Kutná Hora (Pósázaví s obcí Vlastějovice) a Čáslav (Zbýšovsko). Zlepšení silniční sítě by mohlo přispět k rozvoji ekonomiky středisek Zruč nad Sázavou a Čechtice na obvodě oblasti. Zbýšovsko má relativně dobré vazby na Čáslav. Největšími obcemi jsou Dolní Kralovice, Loket, Vlastějovice, Vlkaneč a Zbýšov.

Specifická oblast Kněžicko-Rožďalovicko

Oblast leží při hranici s Královéhradeckým krajem. Zasahuje do tří správních obvodů pověřených obecních úřadů. Malou částí na severozápadě (Ledce) do správního obvodu pověřeného obecního úřadu Mladá Boleslav. Střední část (Rožďalovicko) do správního obvodu pověřeného obecního úřadu Nymburk a jihovýchodní část (Chotěšice – Kněžice) do správního obvodu pověřeného obecního úřadu Poděbrady. Území protíná přibližně severojižním směrem silnice I/32 Poděbrady (D11) – Jičín. Nejvýznamnějším malým střediskem severozápadní části jsou Rožďalovice. V jihovýchodní části nejsou větší obce, relativně dobře dostupné je lokální centrum Městec Králové s dobrou sociální infrastrukturou, ale relativně slabým ekonomickým potenciálem. Město leží mimo hlavní silnice. Největšími obcemi jsou Rožďalovice, Kněžice, Slovec a Chotěšice.

Specifická oblast Mšensko

Oblast se rozkládá při hranici s Libereckým krajem, v malém rozsahu se dotýká kraje Ústeckého. Významná část území na severozápadě oblasti je součástí CHKO Kokořínsko. Větší západní část oblasti je správním obvodem pověřeného obecního úřadu Mělník, menší východní část pak ve správním obvodu pověřeného obecního úřadu Mladá Boleslav. Území je velmi řídko osídlené, největším střediskem je malé město Mšeno, další významnou obcí jsou Březovice. Západní částí území prochází silnice I/9 Liběchov – Dubá, na které nelze dosáhnout parametry silnice I. třídy. Spojení Mšena s Mělníkem umožňuje silnice II/273, s Mladou Boleslaví silnice II/259, která rovněž severozápadním směrem propojuje Mšeno s Dubou. Silnice II/273 umožňuje spojení Mšena a Doks. Největším střediskem je malé město Mšeno, další významnou obcí jsou Březovice.

Specifická oblast Bílichovsko-Pochvalovsko

Jedná se o velmi malé území při hranici s Ústeckým krajem. Západní část oblasti zasahuje do správního obvodu pověřeného obecního úřadu Rakovník, východní část do správního obvodu pověřeného obecního úřadu Slaný. Oblast je na území Přírodního parku Džbán, který na území Ústeckého kraje dosahuje téměř k Žatci. V území nejsou větší sídla. Nástupními centry oblasti jsou větší obce na obvodě Hořešovice na R6, Mšec na silnici I/16 a Řevničov na silnici I/6 (R6). Jedinou větší obcí uvnitř území na území Středočeského kraje je Pozdeň, na území Ústeckého kraje jsou většími obcemi Ročov a Domoušice, další větší obce jsou Srbeč a Pochvalov.

Specifická oblast Jesenicko-Čistecsko

Vymezení na území Středočeského kraje je v celém rozsahu ve správním obvodu pověřeného obecního úřadu Rakovník. Zahrnuje celý správní obvod pověřeného obecního úřadu Jesenice a jihozápadní část obvodu Rakovník při hranici s Plzeňským krajem. Toto území je součástí zřejmě nejvýznamnější vnitřní periferie České republiky, která mimo Rakovnicka zasahuje i do území tří dalších krajů – Ústeckého, Karlovarského a Plzeňského. V severní části území prochází silnice I/6, která by měla být nahrazena rychlostní silnicí R6. Největšími obcemi jsou Jesenice a Čistá.

Příloha 1b

Innovation
Cooperation

TYOLOGIE OBCÍ STŘEDOČESKÉHO KRAJE

METODICKÝ PODKLAD KE STRATEGICKÉ INTERVENCI SMART CITY A K PROGRAMU ROZVOJE KRAJE

2017

[Pracovní verze bez grafických a editorských úprav]

Úvod

Topologie obcí Středočeského kraje byla vytvořena jako metodický podklad pro tvorbu strategických dokumentů zabývajících se regionálním rozvojem, inovacemi, rozvojem sídel a aplikací z nich plynoucích. Předně tato typologie slouží jako podklad pro Program rozvoje Středočeského kraje a zároveň představuje vstupní rozcestník členění obcí a strategických intervencí realizovaných Středočeským krajem a Středočeským inovačním centrem v souvislosti z oblastí Smart City/Chytrý venkov. Typologie obcí Středočeského kraje představuje nový nástroj na podporu analýz i realizací integrovaných projektů strategické povahy ve Středočeském kraji.

Přirozená potřeba základního členění obcí ve Středočeském kraji vyplývá především z enormně vysoké míry diverzifikace sídelné struktury (vysoký počet malých obcí), specifického postavení Středočeského kraje vůči Hlavnímu městu Praze (tvoří jeho rezidenční, dopravní, ekonomické, rekreační i agrární zázemí) a v neposlední řadě tato potřeba plyne z nutnosti reflektovat rozdílné postavení, funkčnost, zaměření a rozvojové potřeby jednotlivých obcí.

Cílem metodiky je vymezit základní i komplementární typy sídel ve Středočeském kraji, podle atributů ekonomického, sociálního, demografického, regionálního a urbánního vývoje. Metodika vymezení typu obcí Středočeského kraje navazuje na předchozí typologie, analýzy, strategické dokumenty a vědecké studie popsané níže v textu.

Metodika vymezení typologie obcí Středočeského kraje

S ohledem na jedinečné atributy konkrétních obcí na straně jedné, i obecného zaměření, funkce a rozvoj sídel, případně jejich „mikroregionů“ na straně druhé, byl při tvorbě metodiky brán zřetel především na následující **tematické okruhy**, které se dále člení na relevantní indikátory, které tyto tematické okruhy definují:

- Velikost a funkční zaměření obce
- Spádovost obce a regionální souvislosti
- Rozvojové atributy obce a jejich zaměření
- Sociální a ekonomická struktura obyvatel
- Dopravní infrastruktura
- Fráze urbánního, ekonomického a sociálního vývoje obcí v čase

Při návrhu typu sídel bylo zohledněno specifické postavení Středočeského kraje, jak v sídelním systému Česka, tak i vůči hlavnímu městu. V neposlední řadě tvorbě metodiky předcházela rešerše doposud provedených typologií sídel v rámci Česka i Středočeského kraje v oblastech ekonomického vývoje, perifernosti území, typologie venkova, typologie destinací cestovního ruchu, studie dopravní dostupnosti a v neposlední řadě taky datových zdrojů, na základě kterých byly vytipovány následující typy obcí v Středočeském kraji:

- Města střední velikosti (jádrová města)
- Suburbánní rozvojové obce (zázemí Prahy a ostatních měst)
- Dopravně dostupný rozvojový venkov (silniční i železniční)
- Rozvojový venkov (schopný získat investiční prostředky s pozitivní sociální strukturou)
- Rekreačně rozvojový venkov (hromadní i individuální rekreace)
- Nerozvojový sousedský venkov (periferní území)

Daná obec byla hodnocena vždy podle kritérií uvedených v jednotlivých tematických oblastech, skládajících se z dvou až pěti reprezentativních indikátorů (viz tabulka č. 1). V případě, že obec splňovala kvantitativní kritérium pro daný indikátor, byl přičten jeden bod, následně se udělal součet bodů (splněných kritérií) v jednotlivých tematických oblastech a stanovil se minimální stav, kdy je možné obec přiřadit k danému typu. Je nutné zdůraznit, že přiřazení obce do typu probíhá na základě dominance funkcí nikoli jejich výhradnímu zastoupení, čili obec může spadat do vícera funkčních typů, z čehož jeden je dominantní. V případě, že má obec vykazuje srovnatelnost dominance dvou, či více funkčních typů, došlo k jejímu zařazení do subkategorií (viz tabulka č. 2), které jsou v přiložené specializované mapě vizualizovány šrafovými znázorňujícími, o které subkategorie se jedná. Při odborném posouzení přiřazení „hraničních hodnot“ obce k danému typu bylo zohledněno jednak významové rozlišování váhy jednotlivých jevů (např. jádrové město má kvůli své komplexitě funkcí a schopnosti vytvořit si zázemí, či funkční mikroregion silnější váhu než dopravní dostupnost), tak i postup vymezení jednotlivých typů v následujícím posloupnosti – města střední velikosti - suburbánní rozvojové obce - dopravně dostupný rozvojový venkov - rozvojový venkov - rekreačně rozvojový venkov - nerozvojový sousedský venkov. Na tuto posloupnost kroků při přiřazení obcí k daným typům je nutno brát zřetel. Dále jsou popsány jednotlivé indikátory a hraničené hodnoty pro vymezené typy obcí:

1. Typ: Města střední velikosti (jádrová města)

V prvním kroku došlo k vymezení jádrových měst, které tvoří přirozené centra pracovní a obslužné funkce a v určitých případech dosažení kritické velikosti mají schopnost vytvářet si své zázemí v okolích měst a formovat funkční „mikroregion“. Tyto byly vymezeny na základě atributů:

- Počet obyvatel, který reprezentuje velikost obce, větší než 5 000 (1 bod);
 - V obci se v roce 2017 nachází kromě samosprávy i pověřený úřad, který poskytuje občanům služby veřejného sektoru a reprezentuje administrativně správní funkci sídla (ORP nebo POÚ) (1 bod);
 - Obec má kladnou bilanci dojížděky za prací, která reprezentuje výraznou pracovní funkci (1 bod);
- Obec spadá do této kategorie, pokud plní alespoň dvě ze tří podmínek, tedy minimálně dva body. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji 36 obcí.

2. Typ: Suburbánní rozvojové obce (zázemí Prahy a ostatních měst)

Ve druhém kroku došlo k vymezení tzv. suburbánních obcí v souvislosti s postupem uvedeném v „Metodice sledování rozsahu rezidenční suburbanizace v České republice“ podpořené TAČR v rámci programu OMEGA a aktualizaci této metodiky k roku 2013 (viz Ouředníček a kol. 2014; Špačková a kol. 2016). Metodika vymezovala čtyři zóny suburbánních obcí podle intenzity suburbánního procesu reprezentovaného migračním pohybem obyvatelstva a bytovou výstavbou. V rámci metodiky došlo k převzetí pouze prvních tří zón s ohledem na fakt, že v kategorii jsou členěny dle intenzity suburbánního vývoje, který je dominantním vývojovým jevem především v prvních třech zónách. Ve čtvrté zóně suburbánní proces již není zcela dominantní a jedná se spíše o komplementární, doplňkový proces. Tento postup je založen na základě atributů:

- Stěhování obyvatelstva z jádrových měst do suburbánních obcí reprezentující masovou proměnu potřeb a budoucích nároků na dopravu, komunální a sociální služby, s podmínkou, že alespoň 30 % obyvatel se muselo přistěhovat z jádrového města (1 bod);
- Intenzita bytové výstavby mezi roky 1997–2012, reprezentující urbánní růst obcí, s podmínkou, že se v obci ve sledovaném období postavilo alespoň 20 nových bytů (1 bod);

- Počet obyvatel obce s podmínkou, že se musí být méně než 10 000 obyvatel reprezentujících populační velikost zázemí – suburbia (1 bod);
 - Poměr populační velikosti jádrového města a zázemí v poměru alespoň 1:20 (1 bod);
- Obec spadá do této kategorie, pokud plní všechny čtyři podmínky, tedy minimálně čtyři body. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji primárně 169 obcí.

3. Typ: Dopravně dostupný rozvojový venkov (silniční i železniční)

Následně došlo k vymezení obcí, které těží z výhodné, exponované polohy vůči stávajícímu dopravnímu systému a dopravní infrastruktuře. S ohledem na zvyšující se dynamiku hromadné a především individuální dopravy byl brán v potaz jak na faktor lokalizace vůči dopravní síti, tak i faktor organický, reprezentující časy dojíždění do práce. Tento postup je založen na základě atributů:

- Vzdálenost jádra obce vytvořené metodou prostorového centroidu v Arc GIS od železniční stanice, která reprezentuje napojení na hromadnou dopravní infrastrukturu. Vzdálenost do 1,5 km (1 bod);
- Vzdálenost jádra obce vytvořené metodou prostorového centroidu v Arc GIS od dálničního exitu, která reprezentuje napojení na infrastrukturu individuální dopravy. Vzdálenost do 3,5 km (1 bod);
- Vzdálenost jádra obce vytvořené metodou prostorového centroidu v Arc GIS od silnice první třídy, která reprezentuje napojení na infrastrukturu individuální dopravy nižšího řádu. Vzdálenost do 2,5 km (1 bod);
- Průměrný čas denního dojíždění obyvatel obce za prací mimo obec do 20 minut (1 bod);

Obec spadá do této kategorie, pokud plní alespoň dvě ze čtyř podmínek, tedy minimálně dva body. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji primárně 70 obcí.

4. Typ: Rozvojový venkov (schopný získat investiční prostředky s pozitivní sociální strukturou)

Následně došlo k vymezení obcí, které kumulují rozvojový potenciál a to ve dvojím smyslu. Jednak z hlediska pozitivní demografické struktury obyvatelstva reprezentované vysokým počtem vzdělaných obyvatel a současně atraktivitou obce pro mladou populaci. Tak i z hlediska aktivizace místní samosprávy spočívající mimo jiné ve schopnosti zabezpečit příjmovou část rozpočtu, investičních dotací a schopnosti dosáhnout na zdroje z projektů relevantních operačních programů. Tento postup je založen na základě atributů:

- Dotace z operačních programů minulého programovacího období (2007-2013) vyšší než 10 000 Kč na obyvatele (1 bod);
- Průměrné příjmy v rozpočtu obce na obyvatele větší než průměr ve Středočeském kraji. Průměr za roky 2010, 2011 a 2012 vyšší než 20 000 Kč (1 bod);
- Průměrný počet let školní docházky větší než průměr ve Středočeském kraji. Průměrný počet let školní docházky větší než 12 let (1 bod);
- Průměrný věk obyvatelstva reflektující relativně mladou populaci. Průměrný věk nižší než 40 let (1 bod);

Obec spadá do této kategorie, pokud plní alespoň dvě ze čtyř podmínek, tedy minimálně dva body. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji primárně 156 obcí.

5. Typ: Rekreačně rozvojový venkov (hromadní i individuální rekreace)

V dalším kroku došlo k vymezení obcí, kterých rozvojový potenciál spočívá především v rozvoji hromadného, nebo individuálního cestovního ruchu, který je jedním z mála rozvojových faktorů i u

periferně postavených lokalit, nakolik primární potenciál k jeho rozvoji částečně spočívá v atraktivitě přírodní složky a kvalitě životního prostředí v lokalitě. Tyto obce byly vymezeny na základě atributů:

- Přítomnost kapacitních ubytovacích zařízení v obci, s podmínkou alespoň jednoho hromadného ubytovacího zařízení na 250 obyvatel obce v roce 2017 (1 bod);
- Podíl objektů individuální rekreace a druhého bydlení na všech rezidenčních nemovitostech v obci, s podmínkou, že podíl objektů v obci sloužících k rekreaci je vyšší než 30 % všech rezidenčních nemovitostí (1 bod);
- Alespoň jeden projekt realizovaný obcí ze SF 2007-2013 v oblastech „Veřejná infrastruktura a služby cestovního ruchu, Propagace a řízení turistických destinací Středočeského kraje, Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví“ (1 bod);

Obec spadá do této kategorie, pokud plní alespoň jednu ze tří podmínek, tedy minimálně jeden bod. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji primárně 126 obcí.

6. Typ: Nerozvojový sousedský venkov (periferní území)

V posledním kroku byl vymezen typ obcí, které naplňují znaky perifernosti, přičemž byla brána v potaz především relativně nízká míra příjmové složky rozpočtu, nepříznivá sociální struktura, nízká vzdělanost, úbytek obyvatel a nepříznivá dopravní dostupnost reflektující klesající rozvojový potenciál. Tyto obce byly vymezeny na základě atributů:

- Průměrné příjmy v rozpočtu obce na obyvatele nižší než průměr ve Středočeském kraji. Průměr za roky 2010, 2011 a 2012 nižší než 20 000 Kč (1 bod);
- Průměrný věk obyvatelstva reflektující stárnoucí populaci. Průměrný věk vyšší než 40 let (1 bod);
- Průměrný počet let školní docházky nižší než průměr ve Středočeském kraji. Průměrný počet let školní docházky nižší než 12 let (1 bod);
- Pokles počtu obyvatel obce reflektující vylidňování periferních oblastí, s podmínkou poklesu počtu obyvatel o více než 10 % (1 bod);
- Vzdálenost jádra obce vytvořené metodou prostorového centroidu v Arc GIS od železniční stanice větší než 1,5 km a současně vzdálenost od dálničního exitu větší než 3,5 km a současně vzdálenost od silnice první třídy větší než 2,5 km (1 bod);

Obec spadá do této kategorie, pokud plní alespoň tři z pěti podmínek, tedy minimálně tři body. Tuto podmínku splňuje ve Středočeském kraji 495 obcí.

Tabulka č. 1: Přehled použitých indikátorů

Kategorie/Typ	Zvolené indikátory	Hraniční hodnota
Města střední velikosti	Počet obyvatel obce Přítomnost pověřeného úřadu Kladná bilance dojíždky za prací	> 5 000 obyv. Ano (EA-NEZ+DOJ-VYJ) > 1
Suburbánní rozvojové obce	Podíl přistěhovalých z jádrových měst Intenzita bytové výstavby Počet obyvatel obce Poměr obyv. jádrového města a zázemí	> 30 % z přistěhovalých > 20 bytů < 10 000 obyv. > 1:20
Dopravně dostupný rozvojový venkov	Vzdálenost od železniční stanice Vzdálenost od dálničního exitu Vzdálenost od silnice první třídy Průměrný čas dojíždky za prací	< 1,5 km < 3,5 km < 2,5 km < 20 minut
Rozvojový venkov	Dotace z operačních programů	> 10 000 Kč / obyv.

	Průměrný příjem v rozpočtu obce	> 20 000 Kč / obyv.
	Průměrný počet let školní docházky	> 12 let
	Průměrný věk obyvatel	< 40 let
Rekreačně rozvojový venkov	Hromadné ubytovací zařízení	1 na 250 obyv.
	Podíl objektů individuální rekreace	> 30 %
	Projekt v CR, realizovaný obcí	> 1 projekt
Nerozvojový sousedský venkov	Průměrný příjem v rozpočtu obce	< 20 000 Kč / obyv.
	Průměrný věk obyvatel	> 40 let
	Průměrný počet let školní docházky	< 12 let
	Pokles počtu obyvatelstva	> 10 %
	Vzdálenost od dopravní infrastruktury	> 1,5 km \wedge 3,5 km \wedge 2,5 km

Syntéza vymezení Typologie obcí Středočeského kraje

Na základě kategorizace 23 hraničních hodnot indikátorů byla vytvořena základní šesti-typová kostra integrovaného systému typologie obcí, do které primárně spadá 1 052 z 1 145 obcí Středočeského kraje (viz příloha č. 1). U těchto primárních typů došlo k přiřazení obce na základě jednoznačné dominance funkce sídla reprezentované daným typem. U dalších 93 obcí nedošlo k jejich výhradnímu zastoupení, čili obec může spadat do vícera funkčních typů, z čehož ani jeden není dominantní. Kvůli těmto případům, kdy obec vykazuje srovnatelnost dominance dvou funkčních typů, došlo k zařazení obce do subkategorií (viz tabulka č. 2), které reprezentují průniky dominantních typů obcí. Tato situace nastala v 39 případech suburbánních rozvojových obcí, které jsou zároveň exponované vůči dopravní poloze; 9 suburbánních obcích, které mají značný rekreační potenciál; 33 dopravně dostupných obcí, které vykazují prvky rozvojového venkova a 12 dopravně dostupných obcí kde se rozvíjí některá z forem cestovního ruchu.

Tabulka č. 2: Syntéza typologie obcí Středočeského kraje

	Nerozvojový sousedský venkov	Města střední velikosti	Suburbánní rozvojové obce	Dopravně dostupný rozvojový venkov	Rozvojový venkov	Rekreačně rozvojový venkov
Nerozvojový sousedský venkov	495	x	x	x	x	x
Města střední velikosti	x	36	x	x	x	x
Suburbánní rozvojové obce	x	x	169	39	x	9
Dopravně dostupný rozvojový venkov	x	x	39	70	33	12
Rozvojový venkov	x	x	x	33	156	x
Rekreačně rozvojový venkov	x	x	9	12	x	126

Použité datové zdroje a literatura

- ARC ČR (2013): Soubor vrstev geografického informačního systému České republiky Arc ČR. Praha, Cenia, česká informační agentura životního prostředí.
- ČSÚ (2011): Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Praha, Český statistický úřad.
- ČSÚ (2013): Statistika dokončených bytů 1997–2012. Praha, Český statistický úřad, odbor statistiky stavebnictví.
- ČSÚ (2017a): Hromadná ubytovací zařízení České republiky. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/huz/index.jsp>
- ČSÚ (2017b): Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2017. Praha, Český statistický úřad.
- ESIF (2017): Přehled projektů pro programové období 2007-2013. Dostupný z: http://www.dotaceeu.cz/getmedia/2447dd2b-b03c-49a7-affc-fda1b9b1334b/Prehled_projektu_20160603upraveno.xlsx?ext=.xlsx
- MUSIL, J., MULLER, J. (2008): Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, Roč. 44, č. 2, s. 321–348.
- OUŘEDNÍČEK, M., NEMEŠKAL, J., HAMPL, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2014): Vymezení funkčního území Pražské metropolitní oblasti pro potřeby uplatnění Integrovaných teritoriálních investic. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř, Praha.
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2014): Metodika sledování rozsahu rezidenční suburbanizace v České republice. Certifikovaná metodika. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř.
- PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): Typologie venkovského prostoru Česka. Geografie, 115, 2, 161–187.
- RIS3 (2014): Krajská příloha k národní RIS 3: Středočeský kraj. Verze číslo 7, Projednaná, schválená zastupitelstvem Středočeského kraje dne 15. 9. 2014.
- ROZPOČET VEŘEJNĚ O. S. (2017): Rozpočet obce 2000-2012. Dostupný z: www.rozpocetobce.cz
- ŠPAČKOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M., NOVÁK, J. (2016): Zóny rezidenční suburbanizace 2013. Specializovaná mapa. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř, Praha.

Seznam příloh:

1. Specializovaná mapa Typologie obcí ke strategické intervenci Smart City a Programu rozvoje Středočeského kraje 2017

Typologie obcí
 ke strategické intervenci Smart City
 a Programu rozvoje kraje 2017

